

Dziennik Urzędowy

Unii Europejskiej

L 225

Wydanie polskie

Legislacja

Tom 52

27 sierpnia 2009

Spis treści

II Akty przyjęte na mocy Traktatów WE/Euratom, których publikacja nie jest obowiązkowa

DECYZJE

Komisja

2009/608/WE:

- ★ **Decyzja Komisji z dnia 24 kwietnia 2007 r. w sprawie środka pomocy przyznanego przez Belgię na rzecz przedsiębiorstwa InterFerryBoats (C 46/05 (ex NN 9/04 oraz ex N 55/05))** (notyfikowana jako dokument nr C(2007) 1180) ⁽¹⁾..... 1

2009/609/WE:

- ★ **Decyzja Komisji z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie pomocy państwa C 41/05 udzielonej przez Węgry w ramach długoterminowych umów o zakup energii** (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 2223) ⁽¹⁾..... 53

2009/610/WE:

- ★ **Decyzja Komisji z dnia 2 lipca 2008 r. w sprawie środków pomocy C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 i CP 133/05) udzielonej przez Grecję na rzecz Hellenic Shipyards** (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 3118) ⁽¹⁾ 104

2009/611/WE:

- ★ **Decyzja Komisji z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie środków pomocy C 58/02 (ex N 118/02), jakie Francja przyznała na rzecz Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM)** (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 3182) ⁽¹⁾..... 180

Cena: 38 EUR

⁽¹⁾ Tekst mający znaczenie dla EOG

PL

Akty, których tytuły wydrukowano zwykłą czcionką, odnoszą się do bieżącego zarządzania sprawami rolnictwa i generalnie zachowują ważność przez określony czas.

Tytuły wszystkich innych aktów poprzedza gwiazdka, a drukuje się je czcionką pogrubioną.

II

(Akty przyjęte na mocy Traktatów WE/Euratom, których publikacja nie jest obowiązkowa)

DECYZJE

KOMISJA

DECYZJA KOMISJI

z dnia 24 kwietnia 2007 r.

**w sprawie środka pomocy przyznanego przez Belgię na rzecz przedsiębiorstwa InterFerryBoats
(C 46/05 (ex NN 9/04 oraz ex N 55/05))**

(notyfikowana jako dokument nr C(2007) 1180)

(Jedynie teksty w językach francuskim i niderlandzkim są autentyczne)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2009/608/WE)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską,
w szczególności jego art. 88 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po zaproszeniu zainteresowanych stron do zgłaszania uwag
zgodnie z wymienionymi wyżej artykułami,

a także mając na uwadze, co następuje:

macji uzupełniających. Dnia 12 grudnia 2003 r. odbyło się dwustronne spotkanie z władzami Belgii poświęcone tej kwestii. Podczas spotkania przekazano Komisji plan restrukturyzacji przedsiębiorstwa IFB.

(3) Władze belgijskie odpowiedziały na pismo Komisji pismem z dnia 7 stycznia 2004 r., zarejestrowanym w Komisji dnia 13 stycznia 2004 r., (TREN/A(04)10708). Z pisma tego wynika, że zgłoszone środki zostały przyznane. W związku z powyższym została zarejestrowana sprawa pod numerem NN 9/04. W dniu 30 kwietnia 2004 r. miało miejsce kolejne spotkanie. Pismem z dnia 15 czerwca 2004 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 21 czerwca 2004 r. (TREN/A(04)23691) władze belgijskie wysłały dodatkową dokumentację, o którą poprosiła Komisja w trakcie tego zebrania.

1. PROCEDURA

1.1. Sprawy NN 9/04 oraz N 55/05

(1) W piśmie z dnia 12 sierpnia 2003 r., zarejestrowanym w Komisji dnia 20 sierpnia 2003 r. (TREN/A(03)27718), władze belgijskie zgłosiły Komisji środki na rzecz ratowania i restrukturyzacji, przyznane przez Société Nationale des Chemins de Fer Belges (Belgijskie Koleje Państwowe SNCB) swojej spółce zależnej Inter Ferry Boats (IFB) na podstawie umowy ramowej zawartej w dniu 7 kwietnia 2003 r. zgodnie z art. 88 ust. 3 Traktatu.

(2) W dniu 13 października 2003 r. (D(03)17546) Komisja zwróciła się do władz belgijskich o dostarczenie infor-

(4) W piśmie z dnia 26 stycznia 2005 r. (D(05)100339) Komisja zwróciła się do władz belgijskich o dostarczenie dodatkowych informacji, które zostały przekazane w piśmie z dnia 25 marca 2005 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 30 marca 2005 r. (TREN/A(05)7712).

(5) Pismem z dnia 28 stycznia 2005 r. (SG(2005)A1133) władze belgijskie powiadomiły Komisję o zamiarze SNCB zwiększenia dodatkowego kapitału IFB, nieprzewidzianego w umowach zgłoszonych w dniu 12 sierpnia 2003 r. Komisja zarejestrowała tę sprawę jako zgłoszenie pod numerem N 55/2005.

- (6) Pismem z dnia 29 marca 2005 r. (D(05)106199) Komisja zwróciła się do władz belgijskich o dostarczenie dodatkowych informacji, przekazanych jej pismem z dnia 28 kwietnia 2005 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 3 maja 2005 r. (SG(2005)A(05)4155).
- (7) Pismem z dnia 31 maja 2005 r. (D(05)111096) Komisja zwróciła się do władz belgijskich o dostarczenie dodatkowych informacji, które zostały udzielone w piśmie z dnia 30 czerwca 2005 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 1 lipca 2005 r. (TREN/A(05)16598).
- (8) W dniu 16 września 2005 r. odbyło się spotkanie robocze pomiędzy Komisją a władzami belgijskimi. W trakcie spotkania Komisja zwróciła się do władz belgijskich o dostarczenie dodatkowych informacji, które zostały przesłane pismem z dnia 21 października 2005 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 24 października 2005 r. (TREN/A(05)27067).
- (13) Pismem z dnia 30 listopada 2006 r., otrzymanym przez Komisję w dniu 5 grudnia 2006 r. i zarejestrowanym pod numerem TREN/A/39219, władze belgijskie przekazały list pana Karela Vincka dotyczący niniejszej sprawy. Władze belgijskie wysłały to pismo na poparcie własnej tezy, według której decyzje SNCB w omawianym przypadku nie były przypisane Belgii, lecz wyłącznie SNCB.
- (14) W piśmie z dnia 5 lutego 2007 r. (D(07)302095) Komisja zwróciła się do władz belgijskich o dostarczenie dodatkowych informacji. Belgia przekazała niniejsze informacje w piśmie z dnia 6 lutego 2007 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 7 lutego 2007 r. (A(07)24246), w piśmie z dnia 8 lutego 2007 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 9 lutego 2007 r. (A(07)23613), w piśmie z dnia 13 lutego 2007 r., zarejestrowanym w dniu 15 lutego 2007 r. (A(07)24201), oraz w piśmie z dnia 15 lutego 2007 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 16 lutego 2007 r. (A(07)24362).

1.2. Sprawa C 46/05

- (9) Pismem z dnia 7 grudnia 2005 r. Komisja poinformowała Belgię o swej decyzji wszczęcia procedury przewidzianej w art. 88 ust. 2 Traktatu w sprawie omawianych środków.
- (10) Decyzja Komisji o wszczęciu procedury została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ⁽¹⁾. Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia swoich uwag w odniesieniu do przedmiotowej pomocy. Komisja nie otrzymała od zainteresowanych stron trzecich żadnych uwag dotyczących tematu.
- (11) Na pismo o wszczęciu procedury Belgia odpowiedziała pismem z dnia 14 lutego 2006 r., zarejestrowanym w Komisji w dniu 15 lutego 2006 r. pod numerem TREN/A/13934. Tym samym pismem Belgia wycofała swoje zgłoszenie z dnia 28 stycznia 2005 r.
- (12) W dniach 1 czerwca 2006 r. oraz 25 lipca 2006 r. miały miejsce dwa spotkania robocze służb Komisji oraz władz belgijskich. Władze belgijskie przekazały Komisji dodatkowe informacje pismem z dnia 29 czerwca 2006 r., zarejestrowanym w Komisji tego samego dnia pod numerem TREN/A/25806, pismem z dnia 20 września 2006 r., zarejestrowanym w tym samym dniu pod numerem TREN/A/32665 oraz pocztą elektroniczną z dnia 16 i 21 listopada 2006 r., zarejestrowaną pod numerami TREN/A/37638 oraz TREN/A/37981.
- (15) W piśmie z dnia 15 marca 2007 r. (D(07)306248) oraz podczas spotkania roboczego, które odbyło się w dniu 16 marca 2007 r., Komisja zwróciła się do władz belgijskich o dostarczenie informacji uzupełniających. Belgia przekazała te informacje w piśmie z dnia 30 marca 2007 r., zarejestrowanym w Komisji tego samego dnia (A(07)28411).

2. SZCZEGÓŁOWY OPIS ŚRODKÓW POMOCY NA RATOWANIE I RESTRUKTURYZACJĘ

2.1. Strony umowy ramowej dotyczącej ratowania i restrukturyzacji IFB

2.1.1. IFB

2.1.1.1. Opis spółki

- (16) IFB jest spółką akcyjną prawa belgijskiego. SNCB posiada 89,03 % kapitału zakładowego. Pozostali akcjonariusze to CNC Transports, spółka w 93,8 % zależna od SNCF (7,41 %), ICF (2,08 %) oraz EWS (English Welsh and Scottish Railway – 1,22 %).
- (17) Spółka IFB powstała dnia 1 kwietnia 1998 r. w wyniku połączenia trzech następujących spółek: Ferry Boats SA, Interferry SA oraz działu „kolejowego” spółki Edmond Depaire Ltd. Jak wykazał przedstawiony przez Belgię wyciąg z rejestru spółek, połączenie to nastąpiło na drodze przejęcia, w trakcie którego Ferry Boats SA przejął Interferry SA; w rezultacie dział kolejowy spółki Edmond Depaire SA został wcielony do połączonego przedsiębiorstwa. IFB zachowała więc osobowość prawną spółki Ferry Boats, utworzonej w 1923 r.

⁽¹⁾ Dz.U. C 159 z 8.7.2006, s. 2.

- (18) IFB prowadzi zasadniczo dwa rodzaje działalności, logistykę dla transportu kolejowego i transportu kombinowanego (IFB Logistics) oraz prowadzenie terminali lądowych dla potrzeb transportu kombinowanego (IFB Terminals). Zakres działalności przedsiębiorstwa został szczegółowo opisany w piśmie o wszczęciu formalnej procedury wyjaśniającej, punkty 16–29.
- (19) Do działalności tych należy dodać jeszcze udziały oraz spółki zależne, które IFB posiada lub posiadała w Belgii oraz za granicą w spółkach prowadzących terminale portowe i lądowe, jak i w spółkach transportowych. Niniejsze udziały oraz spółki zależne zostały szczegółowo opisane w punkcie 30 i dalszych pisma o wszczęciu formalnej procedury wyjaśniającej. Belgia poinformowała Komisję, że pewne informacje faktyczne zawarte w piśmie o wszczęciu procedury albo nie były w całości poprawne, albo od tego czasu uległy zmianie. Zmiany faktyczne, które nastąpiły od wydania pisma o wszczęciu procedury zostały opisane w następnych punktach. Co do reszty, należy odnieść się do decyzji o wszczęciu procedury (pkt 30–49).
- (20) Udziały Spółki IFB w terminalach na terenie Belgii. IFB wycofała się z terminalu w Zeebrugge. W punkcie 39 pisma o wszczęciu procedury napisano, że odsprzedała ona swe udziały zgrupowaniu interesów OCHZ. Faktycznie IFB odsprzedała swoje udziały spółce Hesse-Noord Natie, z którą wspólnie prowadziła ten terminal.
- (21) W punkcie 41 pisma o wszczęciu procedury napisano, że spółka IFB posiada 16,76 % udziałów w spółce Dry Port Mouscron-Lille. Belgia poinformowała Komisję, że w wyniku zwiększenia kapitału zakładowego spółki w dniu 29 czerwca 2006 r., w którym IFB nie partycypowała, jak również w wyniku objęcia przez inwestora prywatnego DELCATRANS udziałów spółki, udział jej uległ zmniejszeniu do poziomu 11,07 %.
- (22) Udziały Spółki IFB w terminalach na terenie Francji. Jesienią 2006 r. IFB odsprzedała swoje 30 % udziałów w spółce Nord France Terminal International OU (zwanej dalej NFTI-ou) spółce CMA-CGM. W wyniku tej transakcji IFB posiada we Francji jedynie 2 % udziałów w spółce CNC transports, zwanej od tego czasu Naviland Cargo.
- 2.1.1.2. Rynki oraz udziały na rynkach spółki IFB
- (23) W decyzji o wszczęciu procedury Komisja ustaliła (pkt 50–54), że odnośnie do działalności IFB Logistyka należy wyróżnić dwa odrębne rynki produktu, mianowicie spedycję i logistykę. Rynki te zostały określone jako rynki krajowe, a udział IFB Logistics w rynku został oszacowany między 2 % a 5 %.
- (24) Odnośnie do rynku terminalowego decyzja o wszczęciu procedury (pkt 55–59) dokonała rozróżnienia terminali lądowych oraz terminali portowych. W międzyczasie IFB pozbyła się wszystkich swoich udziałów w terminalach portowych. Ani strony zainteresowane, ani Belgia nie zakwestionowały definicji zawartej w decyzji o wszczęciu procedury.
- (25) Rynek kolejowego transportu towarowego jest dla wspomnianych dwóch rynków rynkiem dodatkowym. Począwszy od roku 2003, został on otwarty dla międzynarodowego kolejowego transportu kolejowego z Belgii i do Belgii, jak to zostało ujęte w dyrektywie Rady 91/440/WE z dnia 29 lipca 1991 r. w sprawie rozwoju kolei wspólnotowych ⁽²⁾. Wspomniane otwarcie międzynarodowego kolejowego transportu towarowego zostało uzupełnione o otwarcie rynku krajowego kolejowego transportu towarowego, przewidzianego w dyrektywie 91/440/EWG i wprowadzonego w Belgii dekretem królewskim z dnia 13 grudnia 2005 r.
- 2.1.2. Spółka SNCB
- (26) SNCB została utworzona na mocy ustawy belgijskiej z dnia 23 lipca 1926 r., ustanawiającej Société Nationale des Chemins de Fer Belges ⁽³⁾. Od dnia 14 października 1992 r. ⁽⁴⁾ jest samodzielnym przedsiębiorstwem publicznym oraz spółką akcyjną prawa publicznego ⁽⁵⁾.
- (27) Państwo belgijskie wprowadziło reformę struktury przedsiębiorstwa SNCB od dnia 1 stycznia 2005 r. Zostało ono podzielone na trzy osobne spółki, a mianowicie:
- SNCB Holding, spółka typu „holding” posiadająca 100 % udziałów w dwóch pozostałych spółkach, którymi są:
  - Infrabel, spółka zarządzająca infrastrukturą kolejową, oraz
  - nowa spółka SNCB, przedsiębiorstwo kolejowe odpowiadające za usługi transportowe.
- Państwo belgijskie jest właścicielem 100 % udziałów w SNCB Holding.
- (28) Organy zarządzające spółką SNCB tworzą: zarząd, komitet zarządzający oraz delegowany dyrektor zarządu. Zarząd składa się z 10 członków wraz z delegowanym dyrektorem zarządu. Dyrektorzy zarządu są mianowani przez Króla dekretem wydanym przez Radę Ministrów.
- ⁽²⁾ Dz.U. L 237 z 24.8.1991, s. 25.
- ⁽³⁾ Moniteur Belge (belgijski dziennik urzędowy) z dnia 24 lipca 1926 r.
- ⁽⁴⁾ Data wejścia w życie dekretu królewskiego z dnia 30 września 1992 r. zatwierdzającego pierwszą umowę w sprawie zarządzania Spółką belgijskich kolei państwowych i ustalającego środki dotyczące tej spółki, Moniteur Belge (belgijski dziennik urzędowy) z dnia 14 października 1992 r.
- ⁽⁵⁾ Zgodnie z określeniem w ustawie z dnia 21 marca 1991 r. w sprawie reformy niektórych publicznych przedsiębiorstw gospodarczych, Moniteur belge (belgijski dziennik urzędowy) z dnia 27 marca 1991 r.

- (29) Rząd belgijski reprezentowany jest w Zarządzie w osobie komisarza rządowego. Komisarz rządowy ma prawo przedłożyć wnioski do władz belgijskich celem odwołania decyzji zarządu dotyczącej kwestii niezwiązanej z przeprowadzeniem zadań z zakresu usług publicznych w przypadku, kiedy decyzja ta „narusza [...] realizację zadań usług użyteczności publicznej” (art. 23 akapit drugi ustawy).

2.2. Trudności finansowe spółki IFB w latach 2001 i 2002

- (30) W pierwszej kolejności przeprowadzić należy analizę przyczyn trudności finansowych, a następnie opisać reakcję kierownictwa spółek IFB i SNCB.

2.2.1. Trudności finansowe

- (31) Zasadnicza przyczyna trudności IFB ma podłoże w trudnościach finansowych napotkanych w 2001

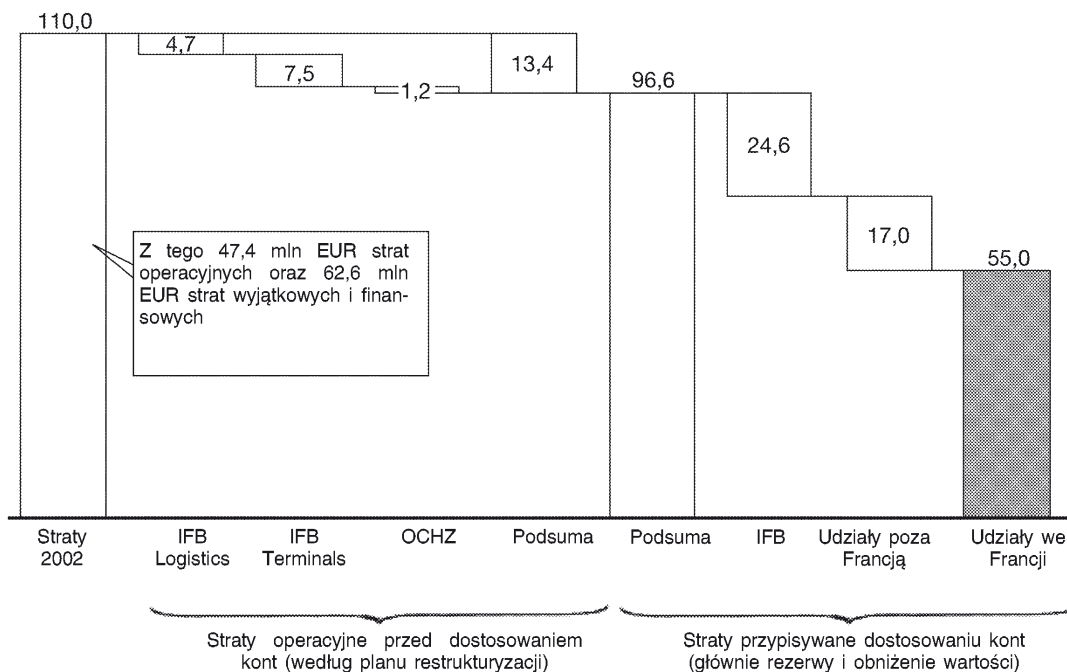
i 2002 r. przez jej spółki udziałowe we Francji, wszystkie z siedzibą w porcie Dunkierki. Trudności finansowe dotyczyły również działalności spółek „IFB Logistics” i „IFB Terminals”, które w 2002 r. generowały straty.

- (32) Jak widać na schemacie 1, całkowita suma strat IFB w roku rozliczeniowym 2002 wynosiła 110 milionów EUR. 12,2 milionów EUR dotyczy strat operacyjnych przed dostosowaniem kont na poziomie IFB Logistics (4,7 milionów EUR) oraz IFB Terminals (7,5 milionów EUR). Do tego dochodzi strata operacyjna w wysokości 1,2 miliona EUR na poziomie udziału w OCHZ. Straty te, w wysokości 13,4 milionów EUR, stanowią 12 % wszystkich strat. Saldo strat w roku 2002, tj. 96,6 milionów EUR, spowodowane było obniżeniami wartości i rezerwami w ramach dostosowania kont wskutek problemów, jakie spółka napotkała we Francji i w Belgii. 75 % wspomnianych obniżen wartości i rezerw związane jest z udziałami IFB. Z tego ułamka 76 % dotyczy udziałów we Francji.

Schemat 1

Wyszczególnienie strat w roku 2002

(Mln EUR)

Źródło: Plan restrukturyzacji IFB, 24/03/2003; IF Controlling

2.2.2. Reakcja kierownictwa spółki IFB oraz spółki SNCB

(33) Począwszy od końca 2000 r., IFB nie opłacała więcej faktur przysyłanych jej przez SNCB za świadczone usługi kolejowe. W roku 2001 oraz głównie w roku 2002 IFB kontynuowała tę praktykę, którą SNCB akceptowała. Tym samym pod koniec stycznia 2003 r. całkowita wartość niezapłaconych faktur IFB na rzecz SNCB wyniosła 63 miliony EUR. Brak zapłaty tych faktur tłumaczy dlaczego IFB była w stanie utrzymać się na rynku pomimo poważnych trudności finansowych.

(34) W dniu 21 maja 2002 r. Zarząd spółki IFB uznał, że w wyniku strat ponoszonych od roku 2000 środki własne uległy zmniejszeniu i osiągnęły sumę niższą od połowy kapitału zakładowego. Zgodnie z art. 633 belgijskiego Kodeksu Spółek IFB zwołała nadzwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy IFB.

(35) W trakcie tego zgromadzenia SNCB jako udziałowiec większościowy, zobowiązał się do pomocy IFB dotyczącej wydatków operacyjnych w postaci wsparcia finansowego w wysokości 2,5 miliona EUR. Zobowiązanie to zostało zatwierdzone przez Zarząd SNCB. Na podstawie tego zobowiązania akcjonariusze zdecydowali kontynuować tymczasowo działalność IFB oraz skierowali prośbę do zarządu IFB o przygotowanie kompletnego planu restrukturyzacji uwzględniającego spółki zależne i zarządzanie terminalami.

(36) W trakcie zebrania w dniu 19 lipca 2002 r. Zarząd spółki SNCB dokonał przeglądu sytuacji swej spółki zależnej IFB. Delegowany dyrektor zarządu IFB przedstawił sytuację grupy, a następnie Zarząd podjął następującą decyzję: „Zarząd wyraża swą zgodę na wkład pieniężny w wysokości 2,5 miliona EUR, konieczny do zaspokojenia potrzeb gotówkowych i zapewnienia ciągłości spółki IFB do końca października 2002 r. (suma ta stanowić będzie zaliczkę w przypadku ewentualnego wzrostu kapitału)”.

(37) W drugiej połowie 2002 r., po zatwierdzeniu przez Zarząd, SNCB wpłaciła na rzecz spółki IFB pomoc finansową w wysokości 2 500 000 EUR zgodnie z następującym kalendarzem:

— 6.8.2002: wpłata kwoty w wysokości 1 000 000 EUR,

— 17.9.2002: wpłata kwoty w wysokości 1 000 000 EUR,

— 30.9.2002: wpłata kwoty w wysokości 500 000 EUR.

(38) Pomoc ta stanowiła oprocentowaną pożyczkę w wysokości 3,1 %; została ona w całości spłacona

w lipcu 2003 r. Spłata ta miała miejsce w dwóch etapach:

— w dniu 15 lipca 2003 r. IFB zwróciła kwotę w wysokości 1 500 000 EUR od tej sumy wraz z odsetkami w wysokości 40 422,04 EUR,

— w dniu 23 lipca 2003 r. saldo 1 000 000 EUR, wraz z odsetkami w wysokości 26 883,35 EUR, zostało zwrócone przez IFB na rzecz SNCB.

(39) Dnia 19 września 2002 r. delegowany dyrektor zarządu spółki IFB zobowiązał dwóch audytorów do opracowania specjalnego raportu w celu oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. Wobec wniosków zawartych w raporcie, przekazanych IFB w dniu 4 grudnia 2002 r. a potem SNCB, Zarząd SNCB w dniu 20 grudnia 2002 r. zasadniczo wydał zgodę na podpisanie zwiększenia kapitału zakładowego IFB. W dniu 24 grudnia 2002 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy IFB („AGE”) również zaakceptowało wspomnianą propozycję.

(40) Kierownictwo spółki IFB, z pomocą firmy doradczej McKinsey, opracowało plan restrukturyzacji dla IFB. Plan ten, szczegółowo opisany w punktach 73–86 niniejszej decyzji, został zatwierdzony przez Zarząd IFB dnia 23 marca 2003 r.

(41) W rezultacie kierownictwo dwóch spółek (IFB oraz SNCB) ustaliło szczegóły ratowania i restrukturyzacji IFB zawarte w „umowie ramowej dotyczącej restrukturyzacji IFB”, podpisanej pomiędzy dwoma spółkami w dniu 7 kwietnia 2003 r. Podczas drugiego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy udziałowcy IFB wyrazili zgodę na kontynuację działalności IFB na podstawie wspomnianej umowy ramowej.

2.3. Środki na rzecz ratowania i restrukturyzacji zawarte w „umowie ramowej między SNCB a IFB dotyczącej restrukturyzacji IFB” z dnia 7 kwietnia 2003 r.

(42) Zgodnie z art. 2 umowy ramowej podjęcie środków ustalonych między stronami nastąpi w dwóch etapach, tj. okresie ratowania oraz okresie restrukturyzacji.

2.3.1. Zasady i warunki przyznawania środków na rzecz ratowania spółki

(43) Zgodnie z art. 3 umowy ramowej określa się następujące środki na rzecz ratowania:

— przyznanie zwrotnej zaliczki w wysokości 5 milionów EUR,

- przyznanie pożyczki w maksymalnej wysokości 15 milionów EUR, oraz
- przyznanie tymczasowego terminu płatności, dotyczącego 63 milionów EUR, stanowiących zadłużenie IFB w stosunku do SNCBEUR.
- (44) Czas stosowania niniejszych środków został ograniczony do 12 miesięcy; został on jednak automatycznie przedłużony za obopólną zgodą stron, aż do momentu wzrostu kapitału.
- (45) Oprocentowanie zaliczki zwrotnej oraz sumy potrącone od kredytu są równe referencyjnej stopie procentowej stosowanej przez Komisję przy pomocy państwa. Odsetki będą podlegały kapitalizacji, a ich spłata nastąpi w tym samym momencie co spłata zaległych wierzytelności.
- (46) Zobowiązania w wysokości 63 milionów EUR podlegają zwyczajowym odsetkom za zwłokę w wysokości 5,4 %. Odsetki będą podlegały kapitalizacji, a ich spłata nastąpi w momencie spłaty wierzytelności głównej.
- (47) Odsetki naliczone IFB przez SNCB od wierzytelności i kredytu wyniosły 2,2 miliona EUR w 2002 r., 3,9 miliona EUR w 2003 r., 4,7 miliona EUR w 2004 r., 5,2 miliona EUR w 2005 r. i wyniosą 4,4 miliona EUR w roku 2006.
- (48) Zgodnie z art. 7 umowy IFB zrzuca się prawa do przedawnienia swego zadłużenia względem SNCB.
- (49) Wprowadzenie wymienionych środków nastąpiło w momencie podpisania umowy ramowej, tj. dnia 7 kwietnia 2003 r. IFB nie wykorzystało jednak zaliczki podlegającej zwrotowi.
- 2.3.2. Zasady i warunki przyznawania środków na restrukturyzację
- (50) Artykuł 4 umowy ramowej, zatytułowany „zasady przyznawania środków na restrukturyzację” stanowi:
- „Strony potwierdzają swój zamiar przyznania niniejszych środków, o ile środki te są zgodne z planem restrukturyzacji zatwierdzonym przez Zarządy obydwu spółek, państwo belgijskie oraz w razie konieczności Wspólnotę Europejską, a także z zastrzeżeniem uzyskania zgody akcjonariuszy IFB:
- konwersja na kapitał zaliczki zwrotnej w wysokości 5 mln EUR,
- konwersja na kapitał wykorzystanej części pożyczki w maksymalnej wysokości 15 mln EUR [...],
- konwersja na kapitał zadłużenia w wysokości [...] 63 mln EUR,
- ewentualnie i pod warunkiem zgody wyrażonej przez obydwie strony, zwiększenie kapitału dodatkowego [...]”.
- (51) Wspomniane podwyższenie kapitału podlega warunkowi zawieszającemu, przewidzianemu w art. 5 umowy ramowej, mianowicie jego zatwierdzeniu przez Komisję w odniesieniu do zasad dotyczących pomocy państwa. Artykuł 5 stanowi:
- „Zobowiązania zawarte przez SNCB [...] podlegają następującemu warunkowi zawieszającemu. Strony zwrócą się do państwa belgijskiego z prośbą o jak najszybsze zgłoszenie Wspólnocie Europejskiej niniejszej umowy ramowej. Równocześnie strony zwrócą się do państwa belgijskiego z zapytaniem, czy Wspólnota Europejska będzie słusznie stała na stanowisku odnośnie do tego zgłoszenia, że [umowa ramowa] przyznaje pomoc państwa (w rozumieniu art. 87 Traktatu WE) i poproszą o zgłoszenie [umowy ramowej] zgodnie z art. 88 akapit trzeci Traktatu WE. Aby umożliwić Wspólnocie Europejskiej przyjęcie stanowiska, [umowa ramowa] nie zostanie poddana realizacji w terminie 15 dni roboczych, licząc od dnia powiadomienia WE. W przypadku gdy [umowa ramowa] zostanie słusznie uznana za ogólną pomoc państwa, nie zostanie ona zrealizowana przed zatwierdzeniem przez WE w sposób wyraźny lub domniemany pomocy, o której mowa, oraz, o ile to nastąpi, w granicach i na warunkach przewidzianych w postanowieniu dopuszczającym.
- Jeśli Wspólnota Europejska uzna [umowę ramową] w całości lub w części za pomoc państwa oraz w przypadku i pod warunkiem, że pomoc ta zostanie uznana za niezgodną ze wspólnym rynkiem, strony w dobrej wierze rozważą zastosowanie ewentualnych środków dodatkowych wymaganych dla IFB, jednak bez konieczności wprowadzenia tych dodatkowych lub odpowiednich środków, w przypadku, kiedy okoliczności, w których pomoc ma zostać wprowadzona, zostaną uznane za całkowicie nieuzasadnione.”

(52) Belgijskie prawo cywilne przewiduje, że po zaistnieniu warunku zawieszającego umowa jest uznana za ważną z mocą wsteczną.

o 5 milionów EUR wkładem SNCB rzeczowym w postaci udziałów w wysokości 47 % w spółce TRW ⁽⁶⁾.

(53) W odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury władze belgijskie poinformowały Komisję, że wzrost kapitału nastąpi w sposób, w jaki został ustalony między stronami w umowie ramowej, po zatwierdzeniu go przez Komisję. Kapitał wzrośnie o sumę wynoszącą 95,3 milionów EUR, na którą składają się:

(EUR)	
Konwersja na kapitał pożyczki	15 milionów
Konwersja na kapitał zadłużenia IFB względem SNCB	63 miliony
Konwersja na kapitał narosłych odsetek kredytu i zadłużenia w latach 2002–2006 (za 2006 r. jedynie częściowo)	17,3 milionów
Razem	95,3 milionów

(54) Władze belgijskie poinformowały Komisję, że zwiększenie kapitału nie będzie dotyczyć ogółu odsetek narosłych w 2006 r., tak aby stosunek zadłużenie/środki własne IFB odpowiadał średniej stopie, jaką ma konkurencja, i nie był od niej większy. Nie zawiera on również zaliczki zwrotnej, ponieważ IFB nie skorzystała z tej usługi.

(55) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury władze belgijskie poinformowały równocześnie Komisję o wycofaniu zgłoszenia z dnia 28 stycznia 2005 r., w którym informowały ją o zamiarze SNCB oraz IFB dokonania, ponad to, co zostało określone w art. 4 umowy ramowej, dodatkowego podwyższenia kapitału

(56) Przewidziany w art. 4 plan restrukturyzacji został przekazany Komisji podczas spotkania z władzami belgijskimi w dniu 12 grudnia 2003 r. Jego realizacja rozpoczęła się w 2003 r., a zastała zakończona na początku 2005 r.

(57) Plan restrukturyzacji składa się z dwóch części, odpowiadających dwóm różnym strategiom dotyczącym, z jednej strony, francuskich spółek zależnych, a z drugiej strony – działalności spółki IFB w Belgii. Strategia obrona dla Francji polega na całkowitym zbyciu udziałów, podczas gdy strategia dla Belgii polega na restrukturyzacji spółki mającej na celu kontynuację jej prowadzenia.

2.3.2.1. Zbycie spółek zależnych prowadzących terminale we Francji

(58) Jak zostało wyjaśnione w niniejszej decyzji oraz, bardziej szczegółowo, w punkcie 30 i kolejnych pisma o wszczęciu procedury, względem francuskich spółek zależnych IFB zastosowała strategię dezinvestycji. Polityka ta została zakończona sprzedażą udziałów w spółce NFTI-ou w listopadzie 2006 r.

(59) Całkowity koszt zbycia spółek zależnych IFB we Francji wyniósł 39,1 mln EUR. Poniższa tabela przedstawia podział kosztu w pięciu spółkach zależnych. W kolejnych punktach w sposób bardziej szczegółowy opisano potrzeby finansowania oraz kwoty dotyczące poszczególnych spółek.

⁽⁶⁾ IFB posiada już 0,9 % udziału w tej spółce, prowadzącej terminale w Anvers, Zeebrugge, Oostende, Charleroi, Liège, Brukseli, Etge, Genk i Muizen oraz oferującej kolejowe usługi transportowe dla 11 państw członkowskich.

Zbycie udziałów we francji: spis poniesionych kosztów

(mln EUR)

	ACIMAR	NFTI-ou	IFB FRANCE	DPD	SUMA UDZIAŁÓW
Spadek wartości wierzytelności	3,9		0,8	2,8	7,5
Spadek wartości udziałów		16,7	0,1	5,1	22,0
Wzrost kapitału		1,7			1,7
Koszt całkowity	3,9	19,5	0,8	7,9	31,1
Odsetki narosłe do 30.6.2006					+ 7,7
Wahania kursu rachunku bieżącego 9.2002–12.2002					+ 0,5
Zyski kapitałowe od sprzedaży SSTO					– 0,2
Suma kosztów zbycia udziałów we Francji					39,1

a) *Potrzeby finansowania*

- (60) Tabela została opracowana na podstawie zapisów księgowych z dnia 27 września 2002 r. Wyróżniają one następujące kwoty:

— kwota w wysokości 31,1 mln EUR odpowiadająca spadkowi wartości wierzytelności, spadkowi wartości udziałów, jak również podwyższeniu kapitału spółki NFTI-ou o kwotę 1,7 mln EUR,

— kwota w wysokości 7,7 mln EUR należnych odsetek odpowiadających kwocie odsetek narosłych między końcem 2002 r. a dniem 30 czerwca 2006 r. od części sumy zaliczki zwrotnej oraz terminu płatności, służących do sfinansowania dezinwestycji,

— kwota w wysokości 0,2 mln EUR odpowiadająca zyskowi od sprzedaży SSTO,

— kwota w wysokości 0,5 mln EUR wynikająca z różnicy pomiędzy zapisami księgowymi na dzień 27 września 2002 r. a kwotą rzeczywistej deprecjacji kapitałowej zanotowanej na dzień 31 grudnia 2002 r.

- (61) Ostatnia wspomniana kwota w wysokości 0,5 mln EUR odpowiada przepływowi funduszy między francuskimi udziałami spółki IFB a samą IFB w okresie między dniem 27 września 2002 r. a końcem 2002 r. i musiała zostać ujęta w tabeli w celu uzgodnienia rzeczywistych start księgowych na koniec 2002 r. i całkowitych potrzeb skalkulowanych na podstawie sytuacji na dzień 27 września 2002 r. W odniesieniu do potrzeb finansowania spółki IFB kwoty tej nie należy uwzględnić; potrzeby finansowania IFB związane ze

zbyciem udziałów francuskich wynoszą zatem 38,6 mln EUR.

- (62) Potrzeby finansowania związane ze zbyciem udziałów spółki IFB we Francji zostały sfinansowane przez SNCB. Na sfinansowanie dezinwestycji IFB przeznaczyła bowiem 30,9 mln EUR z rezerw pochodzących z przyznania tymczasowego kredytu w wysokości 15 mln EUR oraz z tymczasowego braku konieczności zwrotu istniejących należności rzędu 63 mln EUR. Kwota finansowania wynosząca 7,7 mln EUR odpowiada odsetkom naliczonym od tej sumy na mocy umowy ramowej z dnia 7 kwietnia 2003 r., która przewiduje, że odsetki zostaną spłacone dopiero w momencie spłaty wierzytelności głównej (lub poddane konwersji na kapitał w tym samym czasie co wierzytelność główna).

b) *Acimar*

- (63) Całkowity obrót spółki Acimar pochodził z umowy transportowej ze spółką Arcelor. Kontrakt ten wygasł w dniu 31 grudnia 2005 r. W chwili przeprowadzania audytu w spółce IFB, w drugiej połowie 2002 r., kontrakt ten przynosił straty roczne w wysokości [...] (*). Ponieważ próby renegotjacji tego kontraktu z Arcelorem nie powiodły się, SNCB postanowiło ogłosić upadłość spółki Acimar i zażądać postępowania naprawczego. IFB posiadało względem spółki Acimar niepodlegające zwrotowi wierzytelności w wysokości 3,9 mln EUR, stanowiące koszt dezinwestycji.

c) *NFTI-ou*

- (64) W odniesieniu do spółki NFTI-ou, będącej spółką wspólnie kontrolowaną przez IFB oraz Niezależny Port (Port Autonome) w Dunkierce, eksploatujący terminale w porcie Dunkierki, SNCB skłaniała się ku dezinwestycji na drodze sprzedaży jej udziałów.

(*) Dane poufne.

(65) Posiadanie udziałów w spółce NFTI-ou przez IFB wiązało się z listem poświadczającym, zobowiązującym tę ostatnią dofinansowania kwot strat w wysokości odpowiadającej jej udziałowi w spółce. Ponadto IFB udzieliła poręczenia na kredyt bankowy spółki zaciągnięty w [...], o wartości 2,9 mln EUR.

(66) W celu zbycia udziałów w spółce IFB negocjowała z Niezależnym Portem (Port Autonome) w Dunkierce zniesienie zobowiązań wynikających z listu poświadczającego. W zamian za to IFB partycypowała w podwyższeniu kapitału NFTI-ou, niezbędnym dla dalszego prowadzenia działalności spółki, w wysokości 1,7 mln EUR oraz odsprzedała za symboliczną cenę 1 EUR część swoich udziałów w spółce Niezależnemu Portowi w Dunkierce. W następstwie tej operacji IFB posiadała już tylko 30 % udziałów.

(67) Następnie IFB oraz Niezależny Port w Dunkierce poszukiwały i znalazły nabywcę udziałów IFB, spółkę CMA-CMG. [...]. Uwzględniając cenę sprzedaży, całkowity koszt dezinvestycji dla IFB wynosił 18,5 mln EUR, z czego 1,7 mln EUR na podwyższenie kapitału, a 16,7 mln EUR na straty z tytułu udziałów.

d) Spółka IFB France

(68) IFB France, późniejsza spółka AGEF, została odsprzedana NFTI-ou [...], co stanowiło stratę w wysokości 0,1 mln EUR. Ponieważ spółka IFB równocześnie wyszła z inwestycji w spółce NFTI-ou, to sprzedaż spółce NFTI-ou przyniosła w rezultacie wyjście z inwestycji przez sprzedaż spółki IFB France. Przed sprzedażą IFB została zobowiązana do umorzenia wierzytelności spółki IFB France w wysokości 0,8 mln EUR. Całkowity koszt dezinvestycji w odniesieniu do spółki IFB France wyniósł więc 0,9 mln EUR.

e) Dry Port Dunkerque

(69) Udziały IFB w spółce Dry Port Dunkerque posiadały podobne cechy co udziały w NFTI-ou: list poświadczający zobowiązywał IFB do pokrycia strat operacyjnych spółki.

(70) IFB zbył udziały na drodze likwidacji połączonej ze sprzedażą części aktywów, mianowicie udziałów w wysokości 8,6 % w NFTI-ou, będących w posiadaniu Dry Port Dunkerque. W tym przypadku, przeciwnie niż

w przypadku spółki NFTI-ou, partnerzy IFB nie mieli prawa wymagać zachowania ciągłości spółki.

(71) IFB nie mógł realizować swych wierzytelności od Dry Port Dunkerque (2,8 mln EUR) i musiał zaakceptować straty wartości swych udziałów (5,1 mln EUR). Całkowity koszt likwidacji wyniósł więc 7,9 mln EUR.

f) Spółka SSTD

(72) Spółka SSTD jest spółką rentowną. Na skutek utraty głównego klienta oraz mając na uwadze strategiczną decyzję opuszczenia rynku francuskiego, IFB zdecydowała o jej sprzedaży na początku 2005 r., generując w ten sposób niewielki zysk.

2.3.2.2. Plan restrukturyzacji w celu kontynuowania działalności w Belgii

(73) Z pomocą firmy doradczej McKinsey IFB opracowała plan restrukturyzacji dotyczący działalności spółki IFB w Belgii. Plan restrukturyzacji składa się z dwóch części:

— restrukturyzacji działalności spółki „IFB Logistics”,

— restrukturyzacji działalności spółki „IFB Terminals”.

Zasadnicza idea tego planu polega na ograniczeniu działalności spółki IFB do tzw. *core business*, tj. działalności w zakresie logistyki i prowadzenia terminali w Belgii oraz dezinvestycji i sprzedaży działalności niepotrzebnych do zapewnienia rentowności ekonomicznej *core business*. Należy opisać wyniki finansowe restrukturyzacji, jak również powzięte w celu osiągnięcia wspomnianych wyników poszczególne środki (środki ogólne, środki względem działalności logistycznej, środki związane z prowadzeniem terminali, inwestycje).

a) Wyniki finansowe restrukturyzacji

(74) Po przeprowadzeniu korekty amortyzacji, redukcji wartości i rezerw na ryzyko oraz obciążenia („operacyjny przepływ środków pieniężnych”) plan restrukturyzacji przewidywał następujące rezultaty finansowe, które potwierdzone zostały otrzymanymi wynikami:

(mln EUR)

	2004	2005	2006 (1 semestr)	Całość w okresie restrukturyzacji
Prognozy operacyjnego przepływu środków	3,9	4,3	2,35	10,550
Wynik operacyjnego przepływu środków	4,875	3,079	2,475	10,429

(75) Prognozy wyników finansowych opierały się zasadniczo na następujących elementach, które IFB znał w momencie przyjęcia planu restrukturyzacji:

- **centralizacja ruchu „Railbarge” na jednym terminalu oraz znaczne zwiększenie wolumenu przesyłek.** Centralizacja ruchu „Railbarge” umożliwiła optymalizację modelu operacyjnego oraz zwiększenie dochodów, ponieważ przeładunek zrealizowany do tej pory przez strony trzecie mógł zostać włączony do działalności grupy. Ponadto IFB mógł zyskać nowego ważnego klienta, spółkę CSAV, która od 2004 r. przewidywała złożenie zamówień o wielkości 50 000 TEU,
- **znaczące zmniejszenie zatrudnienia oraz kosztów utrzymania.** Środki te zostały opisane w sposób bardziej szczegółowy w punktach 78–83 niniejszej decyzji,
- **nowa umowa dotycząca zarządzania terminalem kolejowym w Cirkeldyck,** pozwalająca przewidywać znaczące synergije z sąsiednim terminalem MSC Home Terminal,
- **zwiększenie wolumenu przesyłek na terminalu w Muizen,** w następstwie zawarcia nowej umowy ze spółką Unilog,
- **bardzo pozytywne prognozy ogólne dla rynku transportu intermodalnego** odnotowującego od początku 2000 r. spektakularny wzrost.

b) Środki podjęte w celu restrukturyzacji

Środki ogólne

- (76) Przyjęcie nowego układu zbiorowego na poziomie przedsiębiorstwa oraz zmiana regulaminu pracy umożliwiły osiągnięcie wyższego wskaźnika zatrudnienia (liczba dni do przepracowania rocznie została zwiększona o 13 dni, począwszy od dnia 1 stycznia 2004 r.) oraz niższych kosztów (wynagrodzenie za pracę w weekendy oraz pracę w zespole zostały zmniejszone od dnia 1 października 2003 r.).
- (77) Obsługa administracyjna i handlowa została zcentralizowana w Berchem, co umożliwiło zamknięcie zakładu w Gand oraz redukcję zdolności przerobowych oddziału w Zeeburgge.
- (78) Środki te przyczyniły się do ograniczenia zatrudnienia koniecznego do redukcji kosztów ogólnych spółki IFB, w sumie o około 2,55 mln EUR rocznie⁽⁷⁾. W rezultacie spółka IFB zmniejszyła zatrudnienie

w przeliczeniu na pełne etaty z 210 pełnych etatów/ stanowisk⁽⁸⁾ we wrześniu 2002 r. do 175 na początku 2006 r., co odpowiada redukcji o 17 %. Szczegóły tych redukcji przedstawiają się następująco:

- w odniesieniu do terminali zarządzanych bezpośrednio (poza spółkami zależnymi), zatrudnienie zostało zmniejszone z 110 pełnych etatów we wrześniu 2002 r. do 96 pełnych etatów na początku 2006 r., co stanowi zmniejszenie o 13 %,
- w odniesieniu do działalności logistycznej spółki IFB, zatrudnienie zostało zmniejszone z 60 pełnych etatów we wrześniu 2002 r. do 49 pełnych etatów na początku 2006 r., tj. nastąpiła redukcja o 19 %,
- personel zatrudniony w działach „marketing i sprzedaż” oraz pozostałych działach służb centralnych (finanse, zasoby ludzkie itd.) został zmniejszony z 40 pełnych etatów we wrześniu 2002 r. do 31 pełnych etatów na początku 2006 r., innymi słowy nastąpiła redukcja o 23 %.

Restrukturyzacja działalności logistycznej

- (79) Plan restrukturyzacji przewidywał zastosowanie następujących dziewięciu środków mających umożliwić poprawę o 5,7 mln EUR.

Środki	Zysk
1. Zmniejszenie kosztów pracy	[...]
2. Doradztwo i outsourcing	[...]
3. Redukcje wartości i amortyzacja wyjątkowa	[...]
4. Likwidacja nierentownych działów North European Network	[...]
5. Spadek wielkości przewozów konwencjonalnych	[...]
6. Przywrócenie prowizji za konserwację wagonów	[...]
7. Zwiększenie transportu intermodalnego	[...]
8. Przegląd umowy Railbarge (wzrost cen oraz reengineering produktu)	[...]
9. Wzrost opłat przedstawicielskich (agent)	[...]
10. Zmniejszenie kosztów ogólnych	[...]

- (80) W realizacji planu restrukturyzacyjnego zakończonej z końcem 2004 r. uwzględniono dwa środki dodatkowe:

- dla terminalu w Cirkeldijck nastąpił wzrost cen przeładunku (*handling*),

⁽⁷⁾ Zwiększenie liczby dni do przepracowania w ciągu roku pociągnęło za sobą redukcję kosztów o około 0,6 mln EUR rocznie; centralizacja usług administracyjnych i sprzedaży w Berchem spowodowała redukcję kosztów o około 0,2 mln EUR rocznie, a zmniejszenie zatrudnienia o 35 pełnych etatów zmniejszyło koszty o 1,75 mln EUR rocznie.

⁽⁸⁾ Równoważniki pełnych etatów.

— dokonano zasadniczej analizy ruchu, a następnie przekierowania w porozumieniu z klientami.

Restrukturyzacja działalności „IFB terminal”

(81) Restrukturyzacja działalności spółki „IFB Terminal”, zakończona w 2005 r., przewidywała 7 środków opisanych w sposób bardziej szczegółowy w punktach 103–107 decyzji o wszczęciu procedury.

(82) Poza zastosowaniem początkowo przewidzianych środków IFB Logistics przeprowadziła głębszą analizę produktów kolejowych, która wykazała istnienie produktów nierentownych, a które od tego czasu IFB zaprzestała produkować.

(83) W odniesieniu do pozostałych produktów analiza ta wykazała konieczność wprowadzenia udoskonaleń od strony technicznej. Wspomniane udoskonalenia zostały wprowadzone szczególnie w sektorze transportu intermodalnego kontenerów.

Inwestycje przewidziane w planie restrukturyzacyjnym

(84) Restrukturyzacja Mainhub, podobnie jak restrukturyzacja Zomerwerg, związane były z koniecznością nowych inwestycji [...], głównie inwestycji odtworzeniowych [...], jak i innych inwestycji [...].

2.4. Opis podstaw do wszczęcia procedury postępowania wyjaśniającego w dniu 7 grudnia 2005 r.

(85) W swym zawiadomieniu Belgia uznała, że środki, o których mowa, nie stanowiły pomocy państwa, bowiem nie mogły zostać przypisane Belgii i to w każdym przypadku, ponieważ SNCB zachowała się jak prywatny inwestor działający w gospodarce rynkowej.

(86) Komisja miała wątpliwości, czy przyznanie okresu płatności dla istniejących zobowiązań w wysokości 63 mln EUR oraz ich konwersja, jak również konwersja związanych z nimi odsetek w wysokości 11 mln EUR na kapitał zakładowy nie stanowiły pomocy państwa. Wątpliwości dotyczyły przypisania zachowania spółki SNCB jej właścicielowi, państwu belgijskiemu oraz kwestii, czy SNCB zachowała się tak, jak zachowałaby się prywatny inwestor w warunkach gospodarki rynkowej.

(87) Komisja miała też wątpliwości, czy przyznanie zaliczki zwrotnej w wysokości 5 mln EUR, a także przyznanie kredytu w wysokości 15 mln EUR, konwersja na kapitał spółki kredytu w wysokości 15 mln EUR wraz ze związanymi z nim odsetkami w wysokości 2,5 mln EUR, jak

również wkład rzeczowy, polegający na udziale SNCB w spółce TRW w wysokości 5 mln EUR nowego kapitału spółki, mogły stanowić pomoc państwa.

(88) W przypadku gdy pomoc ta stanowić by miała wsparcie płynności finansowej, Komisja wyraża wątpliwość, aby mogła zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem jako pomoc na rzecz ratowania przedsiębiorstwa, ponieważ została ona przyznana na okres dłuższy niż 12 miesięcy.

(89) Komisja wyrażała wątpliwości co do kwestii, czy całość udzielonej pomocy mogła zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem jako pomoc na restrukturyzację przedsiębiorstwa.

(90) Wątpliwości dotyczyły odpowiedniego zastosowania w czasie wytycznych wspólnotowych z 1999 r.⁽⁹⁾ dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji (zwanych dalej „wytycznymi z 1999 r.”) oraz wytycznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu wspomagania i restrukturyzacji przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji z 2004 r.⁽¹⁰⁾ (zwanych dalej „wytycznymi z 2004 r.”), wystarczającego charakteru działań podjętych w celu zmniejszenia, najbardziej jak to możliwe, niekorzystnych dla konkurencji skutków pomocy, jak również ograniczenia pomocy do niezbędnego minimum oraz wystarczającego charakteru wkładu własnego przedsiębiorstwa IFB w pomoc dotyczącą restrukturyzacji.

(91) Belgia przekazała swoje uwagi w piśmie z dnia 14 lutego 2006 r., uzupełnionym pismami z dnia 29 czerwca 2006 r., 20 września 2006 r., 16 listopada 2006 r. oraz 21 listopada 2006 r.

(92) W swej odpowiedzi Belgia podtrzymuje dotychczasowe stanowisko, zgodnie z którym środki, o których mowa, nie stanowiły pomocy, ponieważ nie można ich przypisać państwu belgijskiemu oraz ponieważ SNCB zachowała się jak prywatny inwestor działający w gospodarce rynkowej.

(93) Belgia stwierdza następnie, że jeżeli środki, o których mowa, stanowiły pomoc państwa, to powinny być zostać przeanalizowane na podstawie wytycznych dotyczących środków na rzecz ratowania i restrukturyzacji z 1999 r., a nie na podstawie wytycznych z 2004 r. Dalej Belgia stwierdza, że środki jako pomoc na rzecz ratowania i pomoc na restrukturyzację są zgodne ze wspólnym rynkiem.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 288 z 9.10.1999, s. 2.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 244 z 1.10.2004, s. 2.

3. UWAGI BELGII

- (94) Stanowisko Belgii można streścić w następujący sposób.

3.1. Uwagi Belgii dotyczące procedury

- (95) Władze belgijskie poinformowały Komisję w swej odpowiedzi, że wyrażają zastrzeżenia co do czasu trwania dochodzenia. Ich zdaniem posiadają one uzasadnione oczekiwania odnośnie do legalności tymczasowego utrzymania środków na rzecz wspomagania do czasu końcowej decyzji Komisji dotyczącej planu restrukturyzacji.
- (96) Komunikaty z dnia 12 sierpnia 2003 r. (zarejestrowany w Komisji pod numerem NN 9/04) oraz z dnia 28 stycznia 2005 r. (zarejestrowany w Komisji pod numerem N55/05) miały na celu, według władz belgijskich, przedstawienie Komisji wszystkich elementów pozwalających na zbadanie, czy środki ze strony SNCB na rzecz IFB zawierały lub nie pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu. Według władz belgijskich, jedynie w przypadku kiedy rzeczone środki zostałyby uznane za pomoc państwa, Komisja zostałaby (i będzie) wezwana do uznania komunikatów za powiadomienia zgodnie z art. 88 ust. 3 Traktatu.
- (97) Władze belgijskie uważają, że w szczególności komunikat z dnia 12 sierpnia 2003 r. nie dopuszczał, aby środki na rzecz ratowania i restrukturyzacji dla IFB stanowiły pomoc państwa ani, tym samym, aby środki na rzecz ratowania mogły zostać uznane za niezgłoszoną pomoc państwa. Władze belgijskie uważają, że niniejsze środki nie podlegały obowiązkowi uprzedniego zawiadomienia oraz obowiązkowi niewprowadzania w życie w rozumieniu art. 88 ust. 3 Traktatu.
- (98) Władze belgijskie wyrażają analogiczne stwierdzenie odnośnie do komunikatu z dnia 28 stycznia 2005 r., w którym Belgia poinformowała Komisję o zwiększeniu kapitału dodatkowego o 5 mln EUR.

3.2. Brak „pomocy państwa” w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu

3.2.1. Brak zasobów państwowych

- (99) Belgia uważa, że ani środki na rzecz ratowania, ani środki na restrukturyzację przyznane IFB nie były finansowane z zasobów państwowych. SNCB sfinansowała prawdopodobnie te środki wyłącznie ze środków pochodzących z zasobów własnych bez konieczności angażowania w jakikolwiek sposób zasobów państwowych.
- (100) Według Belgii fakt, że SNCB jest przedsiębiorstwem publicznym w rozumieniu art. 2 dyrektywy Komisji 80/723/EWG z dnia 25 czerwca 1980 r. w sprawie prze-

jrzystości stosunków finansowych między państwami członkowskimi a przedsiębiorstwami publicznymi, jak również w sprawie przejrzystości finansowej w niektórych przedsiębiorstwach⁽¹¹⁾, nie wystarcza do stwierdzenia, że rzeczone środki, sfinansowane przez SNCB, zostały sfinansowane z zasobów państwowych. Belgia uważa, że należy rozróżnić, z jednej strony, zasoby własne SNCB pochodzące z dochodów generowanych w wyniku prowadzonych działalności oraz, z drugiej strony, dotacje państwa przeznaczone na zadania SNCB związane z obowiązkiem użyteczności publicznej. Ponieważ dotacje państwa nie były wystarczające do sfinansowania całości wydatków związanych ze wspomnianymi zadaniami, Belgia stwierdziła, że wykluczone jest, aby zasoby państwa mogły zostać użyte przez SNCB do finansowania środków na rzecz IFB.

- (101) Belgia stwierdza, że majątek SNCB nie pozostaje w dyspozycji władz belgijskich, lecz przeznaczony jest na potrzeby działalności SNCB. W związku z powyższym Belgia uważa, że nie pozostaje on „w dyspozycji władz publicznych”, jak zostało przewidziane w wyroku w sprawie *Stardust Marine*⁽¹²⁾.
- (102) Belgia stwierdza wreszcie, że jakiegokolwiek zmniejszenie środków własnych SNCB, wynikające z przyznaniem środków dla IFB, nie spowodowałoby żadnej „starty” dla państwa⁽¹³⁾, ponieważ nie chodzi tu w żadnym wypadku o zasoby, które w przeciwnym razie zostałyby wpłacone do budżetu państwa.
- 3.2.2. Niemożność przypisania środków państwu belgijskiemu
- (103) W sprawie przyznania w drugiej połowie 2002 r. zaliczki gotówkowej w wysokości 2,5 mln EUR władze belgijskie uważają, że decyzji SNCB o przyznaniu tej zaliczki nie można przypisać państwu belgijskiemu.
- (104) W celu wykazania niemożności przypisania Belgia przedstawia następujące argumenty:

— Strategiczna decyzja SNCB, dotycząca restrukturyzacji przedsiębiorstwa IFB zamiast ogłoszenia jego upadłości, została podjęta samodzielnie przez komitet zarządzający SNCB. Przyszłość spółki IFB w szczególności nie stanowiła przedmiotu badań zamówionych na koniec 2001 r. przez rząd belgijski dla spółki ABX ani też decyzji, jakie belgijska rada ministrów przyjęła w 2002 r. w odniesieniu do spółki ABX.

⁽¹¹⁾ Dz.U. L 195 z 29.7.1980, s. 35.

⁽¹²⁾ Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r., *Francia przeciwko Komisji*, (sprawa C-482/99, Rec. 2002, s. I-4397), w sprawie zwanej „*Stardust Marine*”.

⁽¹³⁾ Wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 27 stycznia 1998 r. w sprawie T-67/94, *Ladbroke Racing*, Rec. 1998, s. I-1, pkt 109, potwierdzony wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 maja 2000 r. w sprawie C-83/98, *Ladbroke Racing*, Rec. 2000, s. I-3271, pkt 48.

- O przyznaniu zaliczki IFB zdecydował komitet zarządzający SNCB. Belgia przyznaje, że komitet zarządzający zdecydował o przedstawieniu tego środka zarządkowi SNCB, uważa jednak, że przyznanie zaliczki gotówkowej nie wymagało aprobaty zarządu SNCB, ponieważ w wyniku przekazania uprawnień Zarządu do komitetu zarządzającego ten ostatni był upoważniony do zaciągnięcia przez SNCB zobowiązań do wysokości 2,5 mln EUR.
  - Zaliczka ta nie stanowiła części planu restrukturyzacyjnego lub innego planu czy środka przedstawionego państwu belgijskiemu lub na temat którego miały miejsce jakiejkolwiek konsultacje z państwem belgijskim.
  - Pozostałe czynniki, takie jak względnie niska wielkość zaliczki oraz jej tymczasowy charakter, także potwierdzają wniosek, że przyznanie wspomnianej zaliczki nie może zostać przypisane państwu belgijskiemu.
- (105) W sprawie niezapłaconych przez IFB faktur SNCB władze belgijskie uważają, że zarząd spółki SNCB nie został poinformowany o fakcie, iż IFB nie płaciła swoich faktur SNCB już przed grudniem 2002 r., a więc w chwili ustalenia przez zarząd zasady zwiększenia kapitału IFB.
- (106) Władze belgijskie uważają ponadto, że działanie czy brak działania zarządu, komitetu kierownictwa czy delegowanego dyrektora zarządu nie mogą zostać przypisane państwu belgijskiemu, niezależnie, czy nastąpiły przed czy po zawarciu umowy ramowej. Twierdzą one, że istnieje całkowity brak zaangażowania państwa belgijskiego (w znaczeniu orzecznictwa „Stardust Marine”) w proces decyzyjny SNCB dotyczący przyznania środków dla IFB.
- (107) W rzeczywistości bowiem według władz belgijskich, środki przyznane przez SNCB dla IFB są środkami związanymi ze spółką zależną SNCB, która sama nie realizuje obowiązku użyteczności publicznej SNCB ani nie jest związana z wykonywaniem obowiązku użyteczności publicznej należącego do SNCB. Działalność IFB jest więc działalnością wyłącznie handlową, niezwiązaną z jakimikolwiek zadaniami użyteczności publicznej. W ten sposób, ciągle według władz belgijskich, nie podlegają one kontroli państwa, ponieważ w odniesieniu do tego, co nie należy do zadań użyteczności publicznej, władze belgijskie zobowiązane są respektować niezależność SNCB.
- (108) W odniesieniu do roli komisarza rządowego władze belgijskie stwierdzają, że sprawa IFB nie została do nich nigdy skierowana, a tym samym, że nie były kompetentne, aby interweniować, jako że komisarz rządowy nigdy nie zgłaszał uwag do zastosowanych względem IFB środków, a także dlatego, że nie wnosił on żadnego odwołania. Ponadto utrzymują one, że w żaden sposób nie brały udziału w procesie decyzyjnym SNCB dotyczącym IFB ani w okresie poprzedzającym zawarcie umowy ramowej, ani też w okresie późniejszym.
- (109) W odniesieniu do trzech poszlak określonych przez Komisję w piśmie dotyczącym wszczęcia procedury (punkty 143–150), tj. przedłożenia planu restrukturyzacji do zaaprobowania przez państwo belgijskie, artykułów prasowych, świadczących o silnym wpływie rządu belgijskiego na SNCB w 2003 r. oraz zasięgu, treści i warunków umowy ramowej, władze belgijskie uznają, że wspomniane poszlaki nie są wystarczające do stwierdzenia przypisania w znaczeniu orzecznictwa „Stardust Marine”.
- (110) W odniesieniu do zatwierdzenia planu restrukturyzacji przez państwo belgijskie władze belgijskie twierdzą, że to postanowienie umowy ramowej w żaden sposób nie miało na celu przyznania władzom belgijskim jakichkolwiek kompetencji co do oceny zawartości planu restrukturyzacji, ale było spowodowane faktem, że SNCB życzyło sobie, aby plan restrukturyzacji, tak samo jak umowa ramowa, zostały zgłoszone Komisji.
- (111) W sprawie artykułów prasowych rząd belgijski twierdzi, że nie zawierają one żadnych poszlak o udziale rządu belgijskiego w niniejszej sprawie, z następujących względów:
- w artykule prasowym, który ukazał się w dzienniku „La Libre Belgique” w dniu 19 maja 2003 r., wydział prasowy SNCB wyjaśnia, że prośba o zielone światło dla sprawy IFB nie została jeszcze skierowana do Komisji, z uwagi na fakt, że „wpływ na to ma władza federalna”. Według rządu belgijskiego, komentarze te dotyczą wyłącznie „zgłoszenia” Komisji przez państwo belgijskie środków na rzecz IFB,
  - w artykule, który ukazał się w dzienniku La Libre Belgique w dniu 18 grudnia 2002 r. (w wersji opublikowanej na stronie www.cheminots.be), pan Karel Vinck opisany jest w następujący sposób: „Domaga się on wystarczającej swobody w zarządzaniu spółką”. Według władz belgijskich chodzi tu o oświadczenie, które dotyczy wyłącznie realizacji obowiązku użyteczności publicznej SNCB i które wyraża ideę, że w kompetencjach władz belgijskich leży uzgodnienie z SNCB celów do realizacji przy wykonywaniu obowiązku użyteczności publicznej za pomocą instrumentu przewidzianego prawem, jakim jest umowa dotycząca zarządzania, ale że realizacja tych celów leży w gestii i kompetencjach zarządu SNCB.

(112) Wreszcie, władze belgijskie przekazały Komisji pisemne oświadczenie pana Karela Vincka, ówczesnego delegowanego dyrektora zarządu SNCB, potwierdzające brak jakiegokolwiek ingerencji władz belgijskich w przyznanie przez SNCB spółce IFB środków na rzecz ratowania i restrukturyzacji, będących przedmiotem niniejszej sprawy. Pismo to, podpisane przez pana Vincka w dniu 17 listopada 2006 r., wpłynęło do Komisji w dniu 5 grudnia 2006 r.

(113) W odniesieniu do zasięgu, treści oraz warunków umowy ramowej władze belgijskie podtrzymują stanowisko, według którego nawet jeśli chodziło o znaczące dla przyszłości IFB środki restrukturyzacyjne, to władze belgijskie nie posiadały ani mocy zatwierdzającej, ani prawa kontroli funduszy, ani prawa do wyrażenia opinii w niniejszej sprawie.

3.2.3. Zasada prywatnego inwestora działającego w gospodarce rynkowej.

(114) Belgia uważa, że zgodnie z argumentacją przedstawioną przez Komisję w decyzji dotyczącej ABX Logistics⁽¹⁴⁾ Komisja powinna dokonać oddzielnej analizy, z jednej strony, funduszy przyznanych przez SNCB spółce IFB

w celu sfinansowania dezinvestycji z zależnych spółek we Francji, a z drugiej strony, funduszy przyznanych przez SNCB spółce IFB na sfinansowanie kontynuacji działalności w Belgii.

3.2.3.1. Zbycie udziałów w spółkach we Francji

(115) W decyzji dotyczącej ABX Logistics Komisja potwierdziła prawdopodobnie, że ponieważ ABX France nie była w stanie samodzielnie ponieść kosztów związanych z zaprzestaniem działalności, to SNCB zachowała się w sposób, w jaki uczyniłby to „rozważny inwestor prywatny w gospodarce rynkowej” biorąc na siebie te koszty.

(116) Belgia uważa, że podobne wnioski nasuwają się w przypadku kosztów zbycia przez IFB swoich udziałów w spółkach francuskich. Usiłuje ona wykazać, że dla każdej ze wspomnianych spółek, IFB starała się wybierać zawsze najmniej kosztowne rozwiązanie.

(117) W sprawie spółki Acimar Belgia przedstawiła poniższą tabelę:

Acimar – postępowanie naprawcze i likwidacja

Sytuacja finansowa w 2002 r.

(w mln EUR)

	2001	2002
Obrót		
EBT		
Bilans ogółem (31.12.)		
Kapitał własny (31.12.)		

Koszt wariantów alternatywnych

(w mln EUR)

	Wykonanie umowy	Postępowanie naprawcze
Cash drain 1.1.2003-31.12.2005		
Spadek wartości wierzytelności 31.12.2002		
Ogółem	– 14,7	– 3,9

Uwagi

- Próby podjęte w 2002 r. mające na celu rewizję warunków umownych nie powiodły się; umowa obowiązywała do 31.12.2005 r.
- Wykonanie umowy wiązało się z poważnym rocznym odpływem gotówki
- W takich okolicznościach prośba o wszczęcie postępowania naprawczego stanowiła najmniej kosztowne rozwiązanie
- W czasie postępowania naprawczego, straty w działalności finansowane były przez klienta
- Działalność spółki Acimar została zakończona w dniu 1 września 2003 r.

⁽¹⁴⁾ Decyzja z dnia 7 grudnia 2005 r. w sprawie C(2005) 4447 (Dz.U. L 383 z 28.12.2006, s. 21).

(118) W sprawie spółki NFTI-ou Belgia przedstawiła poniższą tabelę:

NFTIou – ZBYCIE

Sytuacja finansowa w 2002

(w mln EUR)

	2001 (*)	2002
Obrót		
EBT		
Bilans ogółem (31.12.)		
Kapitał własny (31.12.)		
(*) od 1.5.2001 do 31.12.2001		

Koszt wariantów alternatywnych

(w mln EUR)

	Kontynuacja	Częściowa sprzedaż
Podwyższenie kapitału + zwrot kredytu ING		
Plan naprawczy		
Zaktualizowany odpływ gotówki (CH roczne – 3,7 mln EUR) (100 % list poświadczający)		
Straty z tytułu udziału		
Straty z tytułu wierzytelności 31.12.2002		
Cena sprzedaży (1 EUR) – udział w wysokości 30 %		
Ogółem	– 36,2	– 18,5

Uwagi

- Na podstawie „listu poświadczającego” IFB została zobowiązana do zasilania konta bieżącego wkładami kapitałowymi
- IFB udzieliła poręczenia za kredyt bankowy NFTI-ou, którego spłaty zażądało ING
- W tej sytuacji IFB wynegocjowała z pozostałym udziałowcem, Niezależnym Portem w Dunkierce („PAD”):
  - Podwyższenie kapitału NFTI-ou, w części pokrytego przez IFB;
  - Zwolnienie IFB ze zobowiązań wynikających z listu poświadczającego oraz zobowiązań PAD dotyczących wyszukania nabywcy na saldo udziału IFB w NFTI-ou, dzięki sprzedaży PAD za symboliczną cenę, części udziału IFB w NFTI-ou celem przywrócenia go do poziomu 30 % (wliczając udział posiadany przez DPD)
- Sprzedaż pozostałego udziału w wysokości 30 % aktualnie w toku

(119) Belgia poinformowała Komisję, że nigdy nie przewidywano ogłoszenia upadłości NFTI-ou, zakładając, że kontynuacja działalności NFTI-ou dawała perspektywę przywrócenia rentowności. Według Belgii sprzedaż udziałów IFB w wysokości 30 % do CMA-CGM w dniu 2 listopada 2006 r. [...] oraz całkowite odzyskanie kredytów przyznanych w formie zaliczek na konto bieżące potwierdza rentowność tej spółki.

- (120) W sprawie spółki IFB France, przekształconej następnie w spółkę AGEF, Belgia przedstawiła następującą tabelę:

IFB France (AGEF) – Sprzedaż do NFTI-ou

Zdolność finansowa w 2002

(w mln EUR)

	2001	2002
Obrót		
EBT		
Bilans ogółem (31.12.)		
Kapitał własny (31.12.)		

Koszt wariantów alternatywnych

(w mln EUR)

	Upadłość	Przekazanie NFTIou
Zrzeczenie się wierzytelności		
Straty z tytułu udziałów		
Zyski kapitałowe z tytułu przekazania udziałów		
Pasywa spółki (14 w przeliczeniu na pełne etaty)		
Ogółem	– 1,7	– 0,8

Uwagi

- W obliczu ryzyka przymusowej likwidacji czy ogłoszenia upadłości IFB wynegocjowała z PAD sprzedaż papierów wartościowych IFB France spółce NFTI-ou, ale przy zrzeczeniu się wierzytelności przez IFB
- Likwidacja spółki wywołałaby znacznie wyższe koszty (strata z tytułu udziałów, ryzyko wyrównania pasywów jako założyciel i/lub jedyny faktyczny zarządca)

- (121) W sprawie Dry Port Dunkerque Belgia przedstawiła następującą tabelę:

Dry Port Dunkerque (DPD) – Likwidacja z częściową odsprzedażą

Sytuacja finansowa w 2002

(w mln EUR)

	2001	2002
Obrót		
EBT		
Bilans ogółem (31.12.)		
Kapitał własny (31.12.)		

Koszt wariantów alternatywnych

(w mln EUR)

	Kontynuacja	Likwidacja z częściową sprzedażą aktywów
Zaktualizowany odpływ gotówki (roczne CH – 0,5 mln EUR) (100 % list poświadczający)		
Straty z tytułu wierzytelności		
Straty z tytułu udziałów		
Ogółem	– 10,4	– 7,9

Uwagi

- List poświadczający, zobowiązywał IFB do zasilania konta bieżącego wkładami kapitałowymi w celu pokrycia strat operacyjnych DPD
- Po wydzieleniu s NFTI-ou, poszukiwano nabywcy udziałów w spółce DPD jednak takowego nie znaleziono
- IFB wynegocjowała dobrowolną likwidację DPD, dzięki sprzedaży za symboliczną cenę udziałów w wysokości 8,6 % w spółce NFTI-ou

- (122) W sprawie spółki SSTD Belgia przedstawiła następującą tabelę:

SSTD: Sprzedaż

Kontekst:

- IFB posiadał udziały w wysokości 50 %
- SSTD prowadziła działalność przynosząc zyski, kontynuowaną aż do początku 2005 r.
- Końcem 2004 r. spółka SSTD utraciła swojego głównego klienta (generującego 40 % jej obrotów)
- Strata ta spowodowała decyzję o sprzedaży udziałów SSTD
- Sprzedaż udziałów nastąpiła z początkiem 2005 r. i została zrealizowana z niewielkim zyskiem (skutek pozytywny jednak niewielki względem potrzeb finansowych)

- (123) Na tej podstawie władze belgijskie wnioskują, że odnośnie do filii francuskich IFB wybrała najmniej kosztowne rozwiązanie.

3.2.3.2. Restrukturyzacja i kontynuacja działalności IFB w Belgii

- (124) W sprawie finansowania restrukturyzacji oraz kontynuacji działalności spółki IFB w Belgii Belgia uznaje, że SNCB działała w podobny sposób, w jaki zrobiłby to rozsądny wierzyciel/inwestor prywatny w gospodarce rynkowej, ponieważ wynik finansowy wariantu alternatywnego – wstrzymanie działalności w Belgii – byłby dla SNCB dużo mniej atrakcyjny ze względu na większe koszty.
- (125) Belgia przedstawiła następujące obliczenia celem zilustrowania wskazanego kosztu likwidacji działalności spółki IFB w Belgii oraz wskazanego kosztu kontynuacji działalności, dzięki podwyższeniu kapitału.

a) Koszt netto dla SNCB przy założeniu upadłości IFB w 2003 r.

- (126) Belgia określiła zaktualizowaną wartość netto IFB na podstawie bilansu IFB na dzień 31 grudnia 2002 r. Według władz belgijskich **wartość środków trwałych** IFB, które mogły zostać uzyskane przy założeniu ogłoszenia upadłości przez IFB w styczniu 2003 r., składałaby się, z jednej strony, z rzeczowego majątku trwałego oraz, z drugiej strony, trwałych aktywów finansowych (udziałów).
- (127) Za rzeczowy majątek trwały Belgia uważa kwotę 6,9 mln EUR. W celu uzasadnienia tych obliczeń Belgia odwołuje się do opracowania „Bankruptcy auctions: costs, debt recovery, and firm survival”⁽¹⁵⁾, które stwierdza, że odsetek odzyskanych należności od ogółu wierzytelności przy założeniu upadłości wynosi średnio 33 %. W obliczeniu odzyskanych aktywów Belgia zastosowała ten wskaźnik do rzeczowego majątku trwałego, ujętego w bilansie w całkowitej kwocie 20,9 mln EUR (z wyłączeniem majątku trwałego będącego w realizacji w wysokości 1,9 mln EUR, dla którego przyjęto zerowy odsetek odzyskanych należności).
- (128) Dla finansowych aktywów trwałych (udziałów) Belgia przyjęła wartość 1,9 mln EUR, odpowiadającą całości wartości bilansowej IFB do dnia 31 grudnia 2002 r.

⁽¹⁵⁾ Karin S. Thorburn, Tuck School of Business Administration of Dartmouth College, opublikowane w *Journal of Financial Economics* (#58, 2000), i opracowane na podstawie analizy 263 przedsiębiorstw w Szwecji.

(129) Dla aktywów obrotowych Belgia proponuje przyjąć następujące oceny wartości:

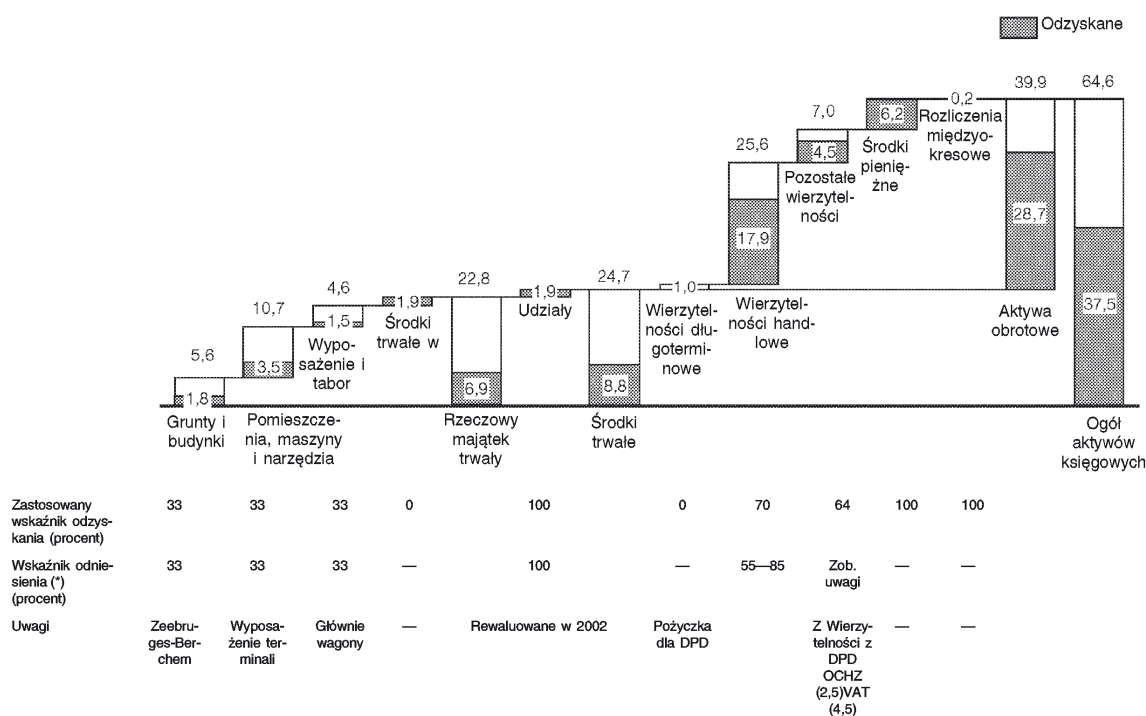
- wierzytelności handlowe IFB: chodzi o całkowitą sumę w wysokości 25,6 mln EUR, z czego 18 mln uznaje się za możliwe do odzyskania, co odpowiada odsetkowi odzyskanych należności równemu 70 % dla wierzytelności krótkoterminowych; wskaźnik ten przyjęty jest na podstawie średniej określonej w opracowaniu „Liquidation of Ormet Corporation” ⁽¹⁶⁾,
- pozostałe wierzytelności IFB: dotyczą całkowitej sumy w wysokości 7 mln EUR, z czego 4,5 mln uznaje się za możliwe do odzyskania. Kwota 7 mln EUR może zostać podzielona na 2,5 mln wierzytelności od spółek zależnych DPD i OCHZ oraz 4,5 mln podatku VAT. Dla wierzytelności VAT przyjmuje się odsetek odzyskanych należności w wysokości 100 % oraz odsetek 0 % odzyskanych należności w przypadku dwóch spółek zależnych,
- środki pieniężne i rozliczenia międzyokresowe: dotyczą całkowitej sumy w wysokości 6,4 mln EUR, którą w całości uznaje się za możliwą do odzyskania.

(130) Zastosowanie wszystkich tych wskaźników odzyskania skutkuje odzyskaniem należności na całkowitą sumę w wysokości 37,5 mln EUR przy założeniu upadłości/likwidacji spółki IFB, jak to ukazuje schemat 2.

Schemat 2

Odzyskiwanie należności

(W mln EUR)

(*) Oparty na wskaźnikach odzyskanych pożyczek gwarantowanych związanych z niektórymi rodzajami gwarancji, oraz artykule K.S. Thorburna

Źródło: Orzecznictwo Stanów Zjednoczonych; K. S. Thorburn (2000 r.), „Bankruptcy auctions: costs, debt recovery, and firm survival”, Journal of Financial Economics

⁽¹⁶⁾ (Ormet Corporation ogłosił upadłość w dniu 30 stycznia 2004 r. i przedstawił plan reorganizacji właściwym sądom we wrześniu 2004 r.). Władze belgijskie pragną zauważyć, że wskaźnik ten jest znacznie wyższy niż wskaźnik zastosowany przez profesora Thorburna w przytoczonym opracowaniu.

(131) Następnie od kwoty, której odzyskanie można zakładać, władze belgijskie odliczają pasywa IFB. Zobowiązania te sięgają całkowitej sumy 76,9 mln EUR, nie licząc długów w wysokości 63 mln EUR względem SNCB z tytułu niezapłaconych faktur w okresie od 2000 do 2002 r. Zostały one wyszczególnione poniżej:

- a) pasywa spółki: ogółem szacowane na 2,9 mln EUR dla ogółu zatrudnionych w IFB, po odjęciu personelu SNCB delegowanego do IFB,
- b) podatki, wynagrodzenia i świadczenia socjalne: ogółem naliczone w wysokości 1,4 mln EUR, ale niezapłacone (bilans na dzień 1 stycznia 2003 r.),

c) rezerwy i podatki odroczone: przyjęto kwotę w wysokości 34,7 mln EUR na ogólną kwotę w wysokości 40,8 mln EUR wliczonej do pasywów bilansu na dzień 31 grudnia 2002 r. Różnica ta wynika z następujących pozycji, które nie mogły zostać uwzględnione przy likwidacji IFB:

— serwis terminali: 3,3 mln EUR,

— serwis dla działalności logistycznej: 0,9 mln EUR,

— rezerwy na restrukturyzację pracowników: 1,9 mln EUR,

d) dług finansowy IFB na całkowitą kwotę w wysokości 15 mln EUR. Dług finansowy w wysokości 15 mln EUR zaciągnięty w instytucjach kredytowych [...], był zabezpieczony wierzytelnościami handlowymi IFB. Z tego powodu oraz z uwagi na zabezpieczenie kredytu SNCB na rynku bankowym, wydaje się oczywiste, że również ten dług zostałby zwrócony instytucjom kredytowym przed ewentualną spłatą wierzytelności SNCB,

e) wierzytelności handlowe względem podmiotów innych niż SNCB na całkowitą kwotę w wysokości 22,9 mln EUR.

Z powyższych obliczeń wynika, że wartość netto aktywów IFB dla SNCB, poza zobowiązaniami względem SNCB, wyniosłaby -39,4 mln EUR, czyli wartość odzyskanych aktywów (37,5 mln EUR), od której odjęto całkowitą kwotę zobowiązań do pasywów do uregulowania (76,9 mln EUR), poza zobowiązaniami względem SNCB.

(132) Władze belgijskie twierdzą, że aby uniknąć poważnego uszczerbku na dobrej opinii handlowej w przypadku likwidacji, SNCB wzięłaby na siebie koszt netto ujemnych aktywów IFB. W związku z tym podkreślają one, że większą część wierzycieli IFB stanowią również klienci, dostawcy, wierzyciele, dłużnicy lub partnerzy spółki SNCB.

(133) Ponadto twierdzą, że zaprzestanie działalności IFB mogłoby również pociągnąć za sobą poważne zobowiązania socjalne dla SNCB, które można oszacować na 530 etatów (odpowiadających zatrudnionym w pełnym wymiarze godzin) ⁽¹⁷⁾. Tych 530 pełnych etatów podzielonych jest w następujący sposób:

— z jednej strony – około 50 członków personelu SNCB oddelegowanych od IFB, którzy w przypadku upadłości musieliby zostać ponownie wcieleni do SNCB.

⁽¹⁷⁾ Oszacowanie zobowiązań socjalnych spółki nie uwzględnia negatywnego skutku, jaki miałaby upadłość IFB w stosunku do GIE OCHZ dla zobowiązań socjalnych IFB. W rzeczywistości bowiem upadłość jednego członka EIG (zgrupowania interesów) pociąga z mocy prawa rozwiązanie GIE, o którym mowa.

- z drugiej strony – około 480 etatów SNCB w pełnym wymiarze godzin, których działalność zależałaby od kontynuacji działalności IFB. Szacunki te pochodzą z następujących obliczeń: udział IFB w całkowitym obrocie działu towarowego SNCB sięga 8,1 %. Procent ten, zastosowany względem ogółu zatrudnionych SNCB w dziale towarowym, czy to bezpośrednio, czy pośrednio, do dnia 31 grudnia 2002 r. pokazuje, że około 609 etatów w pełnym wymiarze godzin zależało od działalności IFB. Zakłada się, że 129 lub 21 % z tych 609 etatów w pełnym wymiarze godzin mogłoby kontynuować działalność pomimo upadłości IFB, na skutek odpowiednich inicjatyw SNCB mających na celu odzyskanie części obrotów generowanych wcześniej przez IFB. Ten wskaźnik wynoszący 21 % odpowiada proporcji stanowisk w spółce Sabena, które mogły zostać ocalone przez uruchomienie SN Brussels Airlines po upadku Sabeny.
- (134) Rząd belgijski stwierdza, że ponieważ w tym czasie SNCB finalizowała przygotowanie własnego planu biznesowego „MOVE 2007”, zakładającego likwidację 10 000 stanowisk pracy, tj. prawie jednej czwartej personelu, w okresie między 2003 a 2007 r., szanse na przekwalifikowanie zawodowe nadwyżki personelu powstałej wskutek zakończenia działalności IFB stały się praktycznie zerowe, bez względu na to, czy chodzi o oddelegowany personel na powrót wcielony do SNCB czy też o pozostałych zatrudnionych w SNCB, związanych z działem towarowym.
- (135) W związku z powyższym rząd belgijski zaproponował dodanie do bezpośrednich kosztów ujemnych aktywów netto IFB kosztu związanego z nadmierną liczbą pracowników, generowanego w ten sposób w SNCB przez okres minimum pięciu lat pomiędzy rokiem 2003 a 2007. Przy całkowitym średnim koszcie wynagrodzeń w wysokości 46 200 EUR na etat w pełnym wymiarze godzin i na rok [...], całkowity koszt zobowiązań socjalnych wyniósłby więc 122,4 mln EUR.
- (136) Aby uzasadnić te obliczenia, Belgia tłumaczy przede wszystkim, że personel SNCB, którego liczebność była nadmierna wskutek zamknięcia działalności IFB, nie mógł zostać zwolniony z uwagi na jego status „pracownika objętego regulaminem pracowniczym” ⁽¹⁸⁾.
- (137) Po spotkaniu roboczym w dniu 1 czerwca 2006 r. władze belgijskie przekazały Komisji mniej pesymistyczny scenariusz obliczeń aktywów netto i zobowiązań socjalnych spółki, które poniosłaby SNCB w przypadku likwidacji IFB. Scenariusz ten zakłada następujące dwie zmiany:
- SNCB nie dokonuje spłaty całości zadłużenia, lecz jedynie zadłużenia wierzycieli będących klientami [...], dostawcami [...] lub partnerami [...] spółki SNCB; przy takim założeniu kwota zobowiązań IFB, która zostałaby zapłacona przez SNCB wyniosłaby 13 mln EUR [...],
- nabywca IFB w dalszym ciągu korzystałby w znacznej mierze z usług SNCB; przy takim założeniu 79 % z 609 pełnych etatów w SNCB i przeznaczonych do pośredniego wsparcia działalności IFB, mogłoby zostać zachowanych; przy tym założeniu wzrost kosztów socjalnych pokrywanych przez SNCB zostałby ograniczony do 41,1 mln EUR (ta ostatnia kwota odpowiada kosztowi wynagrodzenia dla 50 pełnych etatów oddelegowanych przez SNCB do IFB oraz 21 % z 609 wspomnianych wyżej etatów w pełnym wymiarze godzin).

⁽¹⁸⁾ W rzeczywistości bowiem regulamin pracowniczy SNCB przewiduje możliwość zwolnienia swojego personelu objętego regulaminem pracowniczym jedynie w okresie stażu lub w ramach postępowania dyscyplinarnego.

- (138) Całkowity koszt pokrywany przez SNCB w przypadku likwidacji spółki IFB, w obydwu scenariuszach, w formie, w jakiej został oszacowany przez władze belgijskie, przedstawiony jest w niniejszej tabeli:

	Koszt netto – kwoty wymienione w odpowiedzi	Różnica przyzało- żeniach „optymis- tycznych”	Koszt netto – kwoty dostosowane
Aktywa księgowe ogółem	64,6		64,6
Aktywa nieodzyskane	– 27,1		– 27,1
Koszty socjalne	– 2,9		– 2,9
Podatki, wynagrodzenie i świadczenia z tytułu zabez- pieczenia społecznego	– 1,4		– 1,4
Rezerwy i podatki odroczone	– 34,7		– 34,7
Wierzytelność główna oraz inne zadłużenie finansowe	– 15		– 15
Zadłużenie handlowe nie-SNCB	– 22,9	9,9	– 13
Wartość odzyskanych kwot	– 39,4		– 29,5
Zobowiązania socjalne dla SNCB	– 122,4	81,3	– 41,1
Koszt netto dla SNCB przy ogłoszeniu upadłości przez IFB	– 161,8		– 70,6

b) Dokonanie wyceny IFB przy scenariuszu kontynuacji działalności

- (139) Belgia proponuje obliczenie wartości IFB przy założeniu „kontynuacji działalności” metodą zdyskontowanych przepływów środków pieniężnych („discounted cash flows”, czyli „DCF”). Przyjęte do tej analizy parametry są następujące:
- (140) Analiza DCF na okres 10 lat została oparta na bilansie IFB na dzień 31 grudnia 2002 r., jak również na planie restrukturyzacyjnym, opracowanym w lutym – marcu 2003 r., zawierającym przewidywania do końca 2005 r. Dla roku 2006, momentu, w którym restrukturyzacja IFB przynosi stabilizację przedsiębiorstwa, zysk eksploatacyjny został ustalony na poziomie 3,2 % obrotu. Począwszy od 2006 r., hipoteza robocza przewiduje wzrost obrotów o 3 % rocznie, co przy stałej marży prowadzi do stopy wzrostu wyników przed opodatkowaniem równej 3 %. Wynikające z tego wolne przepływy pieniężne są dyskontowane o średni ważony koszt kapitału (WACC) równy 8 %. Wartość terminali została oszacowana przy założeniu trwałego wzrostu równego 3 %.
- (141) Wyliczenia te prowadzą do wyceny wartości przedsiębiorstwa na około 29,1 mln EUR (bez udziałów i rezerw) zgodnie z tym, jak to przedstawia schemat 4.

Schemat 4

Wartość IFB na podstawie zdyskontowanych przepływów pieniężnych – założenia i wyniki

(w mln EUR)

Założenia					
— Przepływy pieniężne obliczane są na podstawie wyników przed opodatkowaniem zwartych w planach restrukturyzacyjnych z 2003 r., których przewidywania sięgają końca 2005 r. — Wyniki zostały zmienione następująco: — W 2006 r., zakładana marża netto w wysokości 3,2 % (*) (co odpowiada wynikowi przed opodatkowaniem w wysokości 1 800 000 EUR) — Począwszy od 2006 r., zakładana stopa wzrostu wyników przed opodatkowaniem wynosi 3 % (*) — Brak podatków — Spłata zakładanych stałych odsetek w wysokości 527 000 EUR w 2003 r. i dodanych do wyników — Zakładana stała amortyzacja na podstawie danych z 2002 r., dodana do wyników — Zakładane stałe wydatki kapitałowe na podstawie amortyzacji; odjęte w celu zrównoważenia amortyzacji — Rozwój kapitału obrotowego zakładany ze stopą wzrostu w wysokości 3 % od 2004 r. — przepływy środków pieniężnych są obliczane na 10 lat i aktualizowane przy średnim ważonym koszcie kapitału równym 8 % (*)					
Analiza przepływów pieniężnych	2003	2004	2005	2006	2012
— wynik przed opodatkowaniem	(5 100)	200	1 000	1 800	2 149
— podatki	—	—	—	—	—
— plus spłata odsetek	527	527	527	527	527
— wynik przed odsetkami i opodatkowaniem	(4 573)	727	1 527	2 327	2 676
— plus amortyzacje	6 286	6 286	6 286	6 286	6 286
— nadwyżka eksploatacyjna brutto (**)	1 713	7 013	7 813	8 613	8 962
— Inwestycje w					
— wydatki kapitałowe	(6 286)	(6 286)	(6 286)	(6 286)	(6 286)
— kapitał obrotowy	996	(281)	(290)	(299)	(357)
— wolne przepływy pieniężne	(3 577)	446	1 237	2 028	2 320
— VAN (***) (wartość bieżąca netto) wolnych przepływów pieniężnych	6 962				
— zaktualizowana wartość końcowa	22 135				
— wartość przedsiębiorstwa	29 096				

(*) Praktyki przemysłowe.

(**) EBITDA.

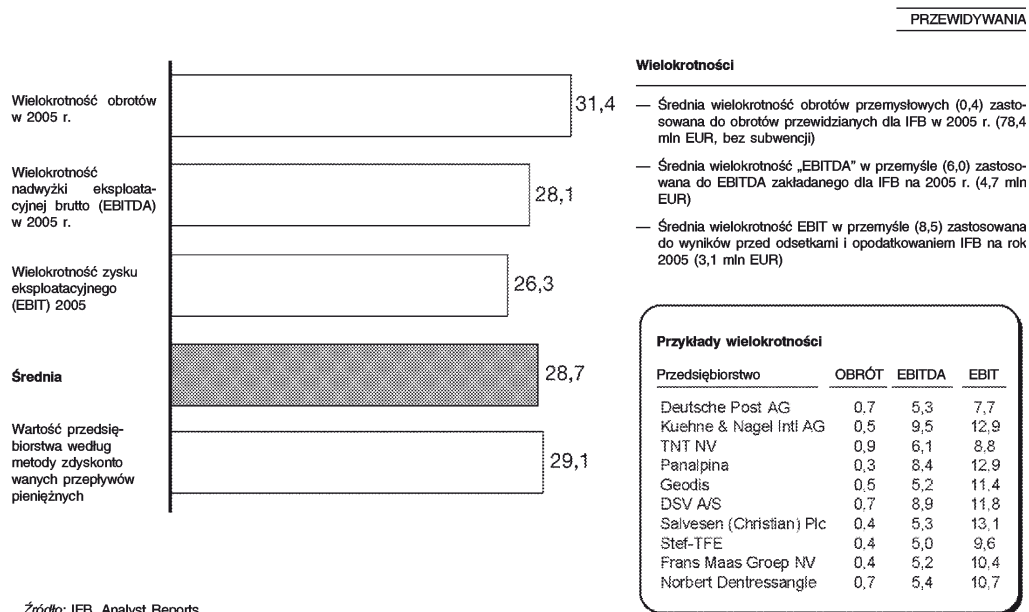
(***) Zaktualizowana wartość netto.

- (142) Według rządu belgijskiego analiza oparta o wielokrotności (zależnie od wyników otrzymanych w 2005 r.) potwierdza otrzymaną wycenę dokonaną na podstawie metody DCF. W rzeczywistości bowiem wycena „wielokrotności” (przy wielokrotnościach zakładanych ostrożniej od średniej w sektorze) wskazuje wartość przedsiębiorstwa w wysokości około 28,7 mln EUR zgodnie z tym, jak to przedstawia schemat 5.

Schemat 5

Wartość przedsiębiorstwa IFB

(W mln EUR)

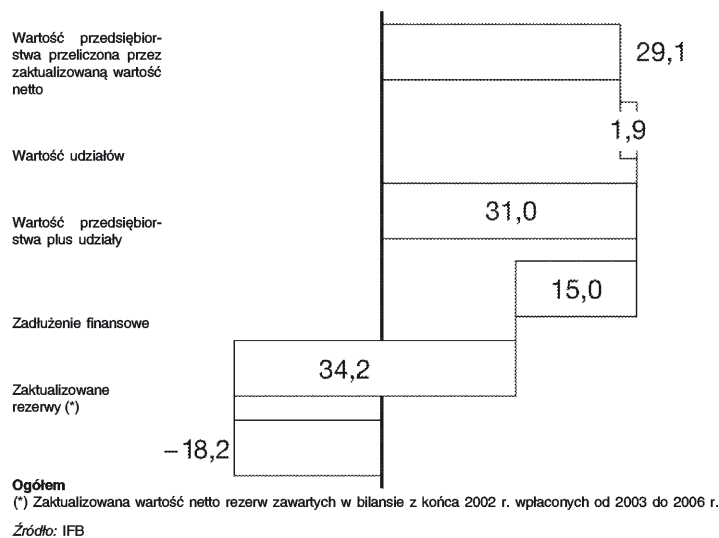
- (143) Rząd belgijski stwierdza, że rzeczywiste wyniki otrzymane przez IFB w latach 2003, 2004, 2005 potwierdzają również, że wycena DCF oraz założenia, na jakich się ona opierała, były realistyczne.
- (144) Rząd belgijski stwierdza, że do wartości IFB wyliczonej bez udziałów i rezerw należy dodać posiadane przez IFB udziały, tj. 1,9 mln EUR, również zaliczone do aktywów bilansu IFB na dzień 31 grudnia 2002 r.
- (145) Wartość przedsiębiorstwa IFB ogółem, łącznie z udziałami, wynosiłaby więc 31 mln EUR na dzień 31 grudnia 2002 r.
- (146) Od tej wartości przedsiębiorstwa należy, w dalszym ciągu według rządu belgijskiego, odliczyć wartość rezerw szacowaną na 34,2 mln EUR ⁽¹⁹⁾, jak również zadłużenie finansowe wynoszące 15 mln EUR.
- (147) Dla udziałów SNCB w IFB, przy scenariuszu kontynuacji działalności, daje to wartość netto w wysokości -18,2 mln EUR. Wyliczenie to zostało przedstawione na schemacie 6.
- (148) Podobnie jak w poprzednim wyliczeniu kosztu ponoszonego przez SNCB w przypadku likwidacji IFB, kolejne wyliczenia nie uwzględniają zadłużenia w wysokości 63 mln EUR wynikającego z niezapłaconych faktur w okresie między 2000 a 2002 r.

⁽¹⁹⁾ Wartość ta wynika ze zdyskontowania przepływów pieniężnych związanych z rezerwami w wysokości 40,8 mln EUR przewidzianymi w bilansie na dzień 31 grudnia 2002 r.

Schemat 6

Wycena opcji inwestycyjnej, styczeń 2003

(w mln EUR)

c) Porównanie dwóch scenariuszy i wnioski

(149) Według sporządzonej przez rząd belgijski analizy, dwa scenariusze przyniosłyby następujące wyniki:

- koszt netto dla SNCB, wynikający z upadłości i likwidacji IFB stanowiłby stratę netto w wysokości 161,8 mln EUR (skorygowaną do 70,6 mln EUR w oszacowaniach zrewidowanych),
- decyzja o zainwestowaniu 15 mln EUR celem umożliwienia IFB kontynuacji jej działalności, prowadziła do znacznego ograniczenia spadku wartości dla SNCB, która wynosiła już wtedy jedynie 18,2 mln EUR, co stanowiło zysk w wysokości 143,6 mln EUR w porównaniu do scenariusza upadłości i likwidacji (52,4 mln EUR w porównaniu do oszacowań zrewidowanych).

(150) W związku z powyższym rząd belgijski stwierdza, że przyznając środki, o których mowa, SNCB działał jak inwestor prywatny w gospodarce rynkowej.

3.2.4. Brak zakłócenia konkurencji

(151) Wreszcie, w odniesieniu do części środków, które służą do sfinansowania dezinvestycji w zależnych spółkach francuskich, Belgia stwierdza, że pomoc której wysokość jest ściśle ograniczona rzeczywistymi kosztami powstałymi w związku z zaprzestaniem działalności, nie może zostać uznana za prowadzącą do zakłóceń konkurencji. Tak więc ta część finansowania nie podlegałaby zakresowi zastosowania art. 87 ust. 1 również z tego powodu.

3.3. Zgodność środków na rzecz ratowania przedsiębiorstwa z wytycznymi**3.3.1. IFB nie stanowi nowoutworzonego przedsiębiorstwa**

(152) Belgia twierdzi, że ponieważ spółka IFB została ustanowiona w 1923 r. oraz że nabyła, na drodze połączenia poprzez przejęcie, przedsiębiorstwo wraz z dziedziną działalności w 1998 r. (por. opis w części 2 niniejszej decyzji), niepodważalny jest fakt, że IFB posiada osobowość prawną od ponad 80 lat i dlatego nie może zostać uznana za „przedsiębiorstwo nowoutworzone”.

3.3.2. Środki na rzecz ratowania przedsiębiorstwa są zgodne z wytycznymi z 1999 r.

- (153) Według rządu belgijskiego ponaddwunastomiesięczny okres trwania środków na rzecz ratowania nie zaważyłby ostatecznie na wykluczeniu ich zgodności z regułami wspólnego rynku na podstawie wytycznych z 1999 r. Belgia uważa, że SNCB zastosowała środki na rzecz ratowania jedynie na czas niezbędny dla Komisji na podjęcie końcowej decyzji w niniejszej sprawie.
- (154) Ponieważ punkt 24 wytycznych z 1999 r. przewiduje, że zgoda na środki na rzecz ratowania zachowuje ważność do czasu rozpatrzenia przez Komisję planu restrukturyzacji, władze belgijskie zwracają się do Komisji o niepodnoszenie kwestii czasu trwania jej własnej procedury zatwierdzania środków na rzecz ratowania przy kwestionowaniu czasu stosowania środków oraz o zatwierdzenie na podstawie punktu 24 wytycznych z 1999 r. środków na rzecz ratowania.
- (155) Władze belgijskie uważają, że zawieszenie podwyższenia kapitału w trakcie postępowania Komisji, zakłada w sposób konieczny tymczasowe i odwołalne zastosowanie terminu płatności przyznanego IFB w ramach środków na rzecz ratowania, ponieważ jedynym wariantem alternatywnym byłoby ogłoszenie upadłości przedsiębiorstwa. Wreszcie, zdaniem władz belgijskich, w trakcie swojego postępowania Komisja nigdy nie wyrażała zastrzeżeń dotyczących tymczasowego utrzymania środków na rzecz ratowania.

3.3.3. Środki na restrukturyzację są zgodne z wytycznymi z 1999 r.

3.3.3.1. Możliwość zastosowania wytycznych z 1999 r.

- (156) Belgia uważa, że zobowiązanie ze strony SNCB odnośnie do zatwierdzenia podwyższenia kapitału IFB powinno zostać przeanalizowane w ramach wytycznych z 1999 r., a nie z roku 2004.
- (157) Aby uzasadnić ten punkt widzenia, Belgia utrzymuje, że dwa ustanowione przez Komisję warunki w punkcie 240 decyzji o wszczęciu procedury, dotyczące zastosowania wytycznych z 1999 r., zostały spełnione. Dla przypomnienia, w punkcie 240 decyzji o wszczęciu procedury Komisja uznała, w odniesieniu do rozumienia punktów 102–104 wytycznych z 2004 r., w kontekście niniejszej sprawy: „jeżeli SNCB zdecydowała nie przyznać nowej pomocy IFB i jeżeli SNCB zobowiązała się do konwersji swych wierzytelności na kapitał przed opublikowaniem wytycznych z 2004 r., to Komisja w swej końcowej decyzji powinna ocenić przyznane IFB przez SNCB środki pomocy na podstawie wytycznych z 1999 r.”.
- (158) W odniesieniu do pierwszego warunku Belgia zwraca uwagę, że w swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury wycofała dodatkowe podwyższenie kapitału zgłoszone w dniu 28 stycznia 2005 r. i że w związku z powyższym został spełniony warunek pierwszy.
- (159) W odniesieniu do drugiego warunku Belgia uważa, że nie można kwestionować, iż obecnie proponowane podwyższenie kapitału IFB zostanie zrealizowane w sposób uzgodniony przez strony w umowie ramowej z dnia 7 kwietnia 2003 r., podlegając warunkowi zawieszającemu zgody Komisji.

(160) W celu podkreślenia niniejszego punktu władze belgijskie pragną zwrócić uwagę Komisji na:

- punkt 4 wstępu do umowy ramowej z dnia 7 kwietnia 2003 r., który potwierdza, że zarząd SNCB zatwierdził już podwyższenie kapitału IFB,
- art. 4 tej samej umowy potwierdzający wzajemną chęć stron do przeprowadzenia podwyższenia kapitału IFB.

(161) Odnośnie do punktu drugiego władze belgijskie pragną przypomnieć, że w prawie belgijskim (prawie mającym zastosowanie do umowy ramowej) zawarcie umowy następuje z samej woli umawiających się stron oraz że w tym szczególnym przypadku, art. 4 umowy ramowej wyraźnie i jednoznacznie potwierdzał zgodne oświadczenia woli SNCB i IFB o przystąpieniu do podwyższenia kapitału IFB na drodze konwersji na kapitał wierzytelności SNCB względem IFB z mocą wsteczną od dnia 7 kwietnia 2003 r.

(162) Władze belgijskie pragną przypomnieć, że w prawie belgijskim zobowiązania podlegające warunkowi zawieszającemu pozostają w pełni obowiązujące, a wykonanie warunku zawieszającego działa z mocą wsteczną względem umowy, która staje się skuteczna w dniu podpisania.

3.3.3.2. Środki łagodzące zakłócenia konkurencji w sposób możliwie najskuteczniejszy

(163) Władze belgijskie stwierdzają ogólnie, że udziały w rynku IFB wynoszą znacznie poniżej 10 % na rynkach, których dotyczy niniejsza sprawa. W związku z powyższym uważają one, że skutki ograniczające konkurencję wynikające z pomocy państwa, o której mowa, nie mogą zostać uznane za znaczące. Pragną one zwłaszcza przypomnieć, że na mocy punktu 36 wytycznych z 1999 r. „jeśli udział lub udziały [w] [omawianym] rynku posiadane przez przedsiębiorstwo [beneficjenta pomocy] nie są znaczne, należy uznać, że nie doszło do nieostownego zakłócenia konkurencji”⁽²⁰⁾ oraz że w zastosowaniu art. 81 ust. 1 Traktatu Komisja uznaje antykonkurencyjne skutki umów zawartych przez przedsiębiorstwa, których udział w rynku jest mniejszy niż 10 %, za nieznaczające⁽²¹⁾.

(164) W szczególności w odniesieniu do działalności IFB Logistics oraz IFB Terminal władze belgijskie przedstawiają następujące uwagi:

(165) Środki łagodzące na rynku przeładunku towarów. Rząd belgijski zauważa, że udział IFB w rynku terminali w regionie Anvers jest niższy od 7 % oraz że rynek terminali w tym regionie w okresie 2002–2005 wzrastał średnio o 10,7 % rocznie, podczas gdy wielkość przewozów IFB rosła średnio o jedyne 4,1 % rocznie.

(166) Rząd belgijski dodaje, że poprzez realizację planu restrukturyzacyjnego IFB znacząco zmniejszyła swoje zdolności przeładunkowe, jak to zostało opisane w części 2 pisma o wszczęciu procedury (punkty 25–29). Biorąc pod uwagę, że z wyjątkiem terminalu DPD ogół sprzedanych aktywów jest do dziś dnia w ciągłej eksploatacji, władze belgijskie uważają, że zbycia powinny zostać uznane za rzeczywiste i zasadnicze środki kompensacyjne. Według rządu belgijskiego ogół sprzedaży skutkowałby zmniejszeniem zdolności IFB o 1,5 mln TEU w 2002 r. do 1,1 mln TEU na koniec 2005 r., to jest spadkiem o 27 %.

⁽²⁰⁾ Zob. wytyczne z 1999 r., pkt 36.

⁽²¹⁾ Zob. w szczególności: wytyczne dotyczące stosowania art. 81 ust. 3 Traktatu (Dz.U. C 101 z 27.4.2004, s. 97), w szczególności pkt 24.

- (167) Władze belgijskie dodają, że realizacji planu restrukturyzacji przez IFB nie towarzyszyły środki cenowe, których celem lub skutkiem było zwiększenie udziału w rynku IFB. Zauważają one, że IFB podniosła ceny średnio o 4,2 % ⁽²²⁾, podczas gdy średnia roczna stopa inflacji przemysłowej wynosiła 1,9 %.
- (168) *Środki łagodzące na rynku logistyki.* Zgodnie z pismem o wszczęciu procedury (ustępy 258–260), „proponowane” środki nie dotyczyły rynku logistyki, a IFB mogła zwiększyć swoją wielkość na tym rynku. Władze belgijskie przedstawiają pięć argumentów na wykazanie, że na rynku logistyki zastosowano wystarczające środki łagodzące.
- (169) Po pierwsze, IFB zastosowała jakoby środki, które spowodowały zmniejszenie jego zdolności na rynku logistyki. Faktycznie, całkowita liczba wagonów, której IFB jest właścicielem lub które są przedmiotem długoterminowej umowy o wynajem, zmniejszyła się z 744 jednostek w 2002 r. ⁽²³⁾ do 377 jednostek na początku 2006 r. ⁽²⁴⁾. Nastąpił więc spadek o 49 %.
- (170) Zmniejszenie zdolności logistycznej IFB miało wynikać również z faktu, że udział IFB w spółce CNC (obecnie Naviland Cargo) zmniejszył się, przechodząc z 10 % w 2002 r. do 2 % obecnie.
- (171) Po drugie, władze belgijskie uważają, że udział IFB na rynku logistyki sięga znacznie poniżej 5 %, w przypadku gdyby ograniczyć zasięg geograficzny tego rynku do terytorium Belgii. Należy zatem, z tytułu punktu 36 wytycznych, postawić pytanie, czy skutki ograniczające konkurencję, wynikające z wspomnianych pomocy państwowych, mogą zostać uznane za znaczące. Według władz belgijskich IFB nie może w żaden sposób zostać uznana za zdolną wywierać znaczący wpływ na zakłócenie konkurencji na rynku logistyki. Z tego samego powodu zakłócenia konkurencji wynikające z pomocy, z jakiej korzysta IFB, z trudem mogą, według rządu belgijskiego, zostać uznane za znaczące, tak że jedynie bardzo ograniczone środki wydały się konieczne dla złagodzenia skutków niekorzystnych dla konkurentów IFB.
- (172) Po trzecie, władze belgijskie proponują zbadanie kontekstu rozwoju działalności logistycznej IFB, tak aby zmienić zasadniczo twierdzenie Komisji, według której IFB „*potrafiła znacznie zwiększyć swoją obecność na tym rynku*” w omawianym okresie. W rzeczywistości bowiem według władz belgijskich należy wziąć pod uwagę następujące fakty:
- odnośnie do segmentu transportu kombinowanego (intermodalnego) odnotowano roczny wzrost wielkości przewozowych IFB rzędu 9,9 % w latach 2002–2005, co stanowi wzrost mniejszy niż średni roczny wzrost w tym samym okresie, odnotowany w regionie ARA (Antwerpia-Rotterdam-Amsterdam) w wysokości 12 %,
  - w segmencie transportu konwencjonalnego IFB jest podmiotem całkowicie nieznaczącym, nawet przy założeniu, że rynek jest ograniczony do samej Belgii. W rzeczywistości bowiem, udział IFB, zarówno w wielkości, jak i wartości, jest mniejszy niż 1 %.
- (173) Ponadto wzrost obrotów IFB w jej działalności logistycznej był według rządu belgijskiego w części spowodowany wzrostem w podsegmencie „bulk” (transport ładunków masowych). W 2003 r. obroty zrealizowane przez IFB w transporcie ładunków masowych wyniosły zaledwie 3,3 mln EUR. Jednak w 2004 r., IFB otrzymał znacznej wielkości dwa kontrakty na transport ładunków masowych. Po pierwsze, kontrakt na transport węgla [...], który wygenerował obroty [...] w 2004 r. oraz [...] w 2005 r. Po drugie, kontrakt na transport granulatów, który przyniósł wzrost obrotów [...] w 2004 r. oraz [...] w 2005 r. IFB musiało wygenerować marżę zysku na tych dwóch kontraktach, co wyraźnie potwierdza brak praktyk osłabiających konkurencję ze strony IFB.

⁽²²⁾ Średnia wzrostu cen została otrzymana, ważąc terminale w zależności od wysokości ich obrotów.

⁽²³⁾ IFB był właścicielem 368 wagonów i zawarł długoterminowe umowy na wynajem 376 pozostałych wagonów.

⁽²⁴⁾ Na początku 2006 r. IFB był właścicielem 204 wagonów oraz zawarł umowy na długoterminowy wynajem 173 pozostałych wagonów.

- (174) Po czwarte, rząd belgijski uznaje, że otwarcie przez IFB swych terminali na konkurencję z rynku logistyki, również powinno zostać uznane za istotny środek łagodzący.
- (175) Po piąte, rząd belgijski uważa, że nieznaczne zakłócenia konkurencji, które mogłyby zostać uznane za powstałe w wyniku pomocy restrukturyzacyjnej dla IFB, są dodatkowo ograniczone przez następujące czynniki:
- liberalizację kolejowego transportu towarowego w Belgii. Faktycznie, władze belgijskie, zgodnie z odpowiednimi Europejskimi przepisami, dokonały otwarcia tego rynku na konkurencję (od marca 2003 r. dla transportu międzynarodowego, a następnie całkowita liberalizacja w dniu 1 stycznia 2007 r.)⁽²⁵⁾. Wspomniane otwarcie rynku wywołało oczywiście odpowiednie skutki, jak pokazuje przykład działalności spółek DLC oraz, trochę później, Fret SNCF. W swojej decyzji N 386/2004 w sprawie Fret SNCF Komisja uznała taką liberalizację za środek kompensacyjny dla konkurencji,
  - wielu innych konkurentów SNCB/IFB (wśród których znajdują się Rail4Chem, Railion Nederland, TrainSport, DFG, EWS, Connex oraz ACTS) już otrzymało lub najprawdopodobniej niebawem otrzyma koncesje eksploatacyjne,
  - SNCB (B-Cargo) aktualnie udostępnia konkurencji IFB usługi sieci trakcyjnej, zarówno dostawcom transportu kombinowanego (*intermodalnego*) takim jak CNC (Naviland Cargo), Conliner, Danzas/DHL Express Cargo oraz ICF, jak i dostawcom usług „forwardingowych”, takich jak Transfesa, K+N, Nauta, NTR, Panalpina, Rail&Sea, Raillog, Chemfreight, Rhenania, TMF, Gondrand, RME Chem, RME fret i East Rail Expedition,
  - jak stwierdziła Komisja w swojej decyzji w sprawie N 386/2004 dotyczącej Fret SNCF, warunki transportu kolejowego i drogowego nie są identyczne, ze szkodą dla kolei.
- (176) Według rządu belgijskiego, jak wskazuje na to działalność konkurencji IFB w latach 2003–2005, środki liberalizacji doprowadziły do znacznego wzrostu mocy przewozowych rynku logistyki. Według rządu belgijskiego konkurencja skupiała się na segmencie intermodalnym, gdzie pięciu konkurentów IFB uruchomiło w tym okresie ogółem 12 nowych połączeń.

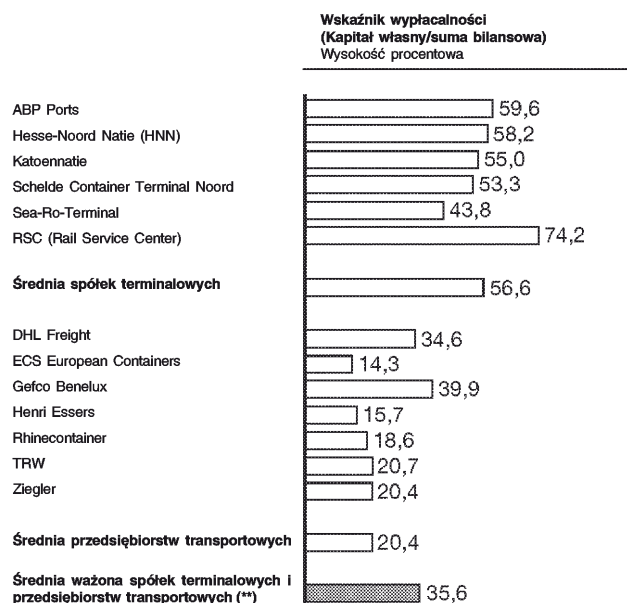
3.3.3.3. Ograniczenie do minimum podwyższenia kapitału

- (177) Według rządu belgijskiego SNCB oraz IFB dokonały dogłębnej analizy potrzeb kapitałowych IFB na podstawie wyników na dzień 31 grudnia 2005 r. oraz prognoz na rok 2006. Celem opracowania było umożliwienie IFB kontynuacji jej działalności na rynkach przeładunku towarów i logistyki przy wskaźniku wypłacalności porównywalnym do wskaźników konkurencji na tych rynkach.
- (178) W odniesieniu do informacji przekazanych przed wydaniem decyzji o wszczęciu procedury (zob. pkt 265–269) SNCB i IFB zebrały dane uzupełniające na temat średnich wskaźników wypłacalności dla, z jednej strony, konkurencji IFB eksploatującej terminale oraz, z drugiej strony, przedsiębiorstw transportowych, konkurencyjnych względem IFB. Wskaźniki wypłacalności (jako stosunek kapitału własnego do sumy bilansowej) przedsiębiorstw, o których mowa przedstawione zostały w schemacie 16.

⁽²⁵⁾ Wspomniane całkowite otwarcie rynków, ustalone w dyrektywie 91/440/WE, zostało wprowadzone dekretem królewskim z dnia 13 grudnia 2005 r.

Schemat 16

Wskaźnik wypłacalności – grupa przedsiębiorstw porównywalnych, 2004 (*)

(*) Dla ABP, HNN i terminala Sea-RO użyto danych z 2003 r., ponieważ ich roczne sprawozdania nie zostały jeszcze opublikowane

(**) Ważone pod względem użycia aktywów IFB (42 % terminale, 58 % transport)

Źródło: Belfirst; Amadeus; IFB

- (179) Ze schematu 16 wynika, że średnia wskaźników wypłacalności dla operatorów terminali wynosi 56,6 %, podczas gdy średnia wskaźników wypłacalności dla przedsiębiorstw transportowych wynosi 20,4 %. Ponieważ spółka IFB jest aktywna w obydwu sektorach, wskaźnik wypłacalności IFB zgodnie z wymienionymi wskaźnikami odniesienia powinien wynieść przynajmniej 35,6 %. Ostatnia wartość procentowa została wyliczona przez ważenie w następujący sposób nieruchomości służących działalności operacyjnej IFB:

- 42 % nieruchomości służących działalności operacyjnej IFB (liczonych od ich wartości księgowej netto, to znaczy po amortyzacjach i redukcjach wartości) jest przeznaczonych na działalność terminali,
- 58 % nieruchomości służących działalności operacyjnej IFB jest przeznaczonych na działalność transportową („logistics”).

- (180) Władze belgijskie pragną zauważyć, że docelowy wskaźnik wypłacalności IFB jest również zgodny z rzeczywistym wskaźnikiem wypłacalności przedsiębiorstw, takich jak Gosselin (38,9 %) i Hupac (34,9 %), które podobnie jak IFB łączą eksploatację terminali z działalnością logistyczną.

- (181) Na podstawie docelowego wskaźnika wypłacalności IFB w wysokości 35,6 % oraz całkowitego zadłużenia w wysokości 128,1 mln EUR (szacunki na dzień 30 czerwca 2006 r.) podwyższenie kapitału IFB, według wyliczeń władz belgijskich, powinno zatem obejmować konwersję zadłużenia na kapitał w wysokości minimum 95,3 mln EUR.

3.3.3.4. Wkład własny IFB

- (182) Według władz belgijskich całkowity wkład SNCB w restrukturyzację IFB wynosi 95,3 mln EUR, tj. kwotę o wartości przewidzianego podwyższenia kapitału. Od kwoty tej należy odjąć sumy przeznaczone na część francuską grupy, tj. 39,1 mln EUR. Reszta, tj. 56,2 mln EUR, stanowiłaby wkład SNCB w restrukturyzację działalności grupy poza Francją.

- (183) Następnie władze belgijskie precyzują, że potrzeby finansowania pozafrancuskiej działalności spółki IFB w okresie restrukturyzacji (od dnia 1 stycznia 2003 r. do dnia 30 czerwca 2006 r.) wynosiły 106,3 mln EUR. Z tych potrzeb 56,2 mln EUR zostanie pokryte przez SNCB, a 50,1 mln EUR ze środków własnych IFB. Wkład IFB w całkowity koszt restrukturyzacji działalności w Belgii wyniesie 47,1 %.
- (184) Kolejna tabela przedstawia szczegóły dotyczące finansowania:

Potrzeby i źródła finansowania

Założenie, w którym konwersja 63 mln EUR wierzytelności stanowi „koszt” restrukturyzacji

(w mln EUR)

	Część zrestrukturyzowana	Dezynwestycja we Francji	Ogółem
Okres: 1.1.2003–30.6.2006			
A POTRZEBY FINANSOWANIA			
A.1 Koszty restrukturyzacji			
A.1.1 Strata operacyjna (odpływ gotówki) poza efektem zwiększenia wydajności (równa stracie operacyjnej brutto w 2002 r. proporcjonalnie 6 miesięcy w 2006 r.)	– 27 916		– 27 916
A.1.2 Koszty nadzwyczajne	– 32		– 32
A.2. Potrzeby kapitałowe w okresie restrukturyzacji			
A.2.1 Zmiany zapotrzebowania kapitału obrotowego (wzrost)	– 7 685	– 8 000	– 16 559
A.2.2 Inwestycje odtworzeniowe w niefinansowe środki trwałe	– 6 611		– 8 611
A.2.3 Inwestycje w finansowe aktywa trwałe (udziały)	– 782	– 1 700	– 2 482
A.3 Zwrot zadłużenia i odsetek			
A.3.1 Na rzecz wierzycieli (finansowych) innych niż SNCB			
A.3.1.1 Spłata odsetek	– 2 351		– 2 351
A.3.1.2 Zwrot zadłużenia finansowego	– 16 559		– 16 559
A.3.2 Na rzecz SNCB			
A.3.2.1 Zwrot całości zadłużenia w 2003 r.	– 33 200	– 29 900	– 53 000
A.3.2.2 Spłata odsetek naliczonych do 31.6.2005 od zadłużenia sprzed 2003 r.	– 5 800	– 5 200	– 11 000
A.3.2.3 Spłata odsetek naliczonych do 31.6.2005 od kredytu	– 2 200	– 300	– 2 500
A.3.2.4 Spłata odsetek w drugiej połowie 2005 r. i pierwszej połowie 2006 r.	– 3 100	– 2 100	– 6 200
A.4 Podatki (rozliczenie za rok podatkowy 1999)	– 77		– 77
Potrzeby ogółem (A.1 + A.2 + A.3 + A.4)	– 106 313	– 47 100	– 153 413

(w mln EUR)			
	Część zrestrukturyzowana	Dezynwestycja we Francji	Ogółem
B ŹRÓDŁA FINANSOWANIA			
B.1. Finansowanie przez SNCB			
B.1.1 Kredyt (do dalszej konwersji na kapitał)	13 300	1 700	15 000
B.1.2 Podwyższenie kapitału (poza konwersją kredytu)	42 920	37 380	90 300
Całkowity wkład SNCB (podsuma B.1)	56 220	39 080	95 300
B.2 Finansowanie ze środków własnych IFB			
B.2.1 Wzrost wydajności			
B.2.1.1 Częściowy lub całkowity zanik straty operacyjnej brutto w rubryce A.1.1	26 167		26 167
B.2.1.2 Nadwyżka operacyjna brutto w 2004, 2005 i 2006 r.	10 429		10 429
B.2.2 Dochody finansowe	1 368		1 368
B.2.3 Zmiany zapotrzebowania kapitału obrotowego (spadek)	2 687		2 687
B.2.4 Sprzedaż niefinansowych środków trwałych (głównie terminalu OCHZ w 2004 r.)	4 771		4 771
B.2.5 Sprzedaż finansowych aktywów trwałych (udziałów)	1 267	8 020	9 287
B.2.6 Zobowiązania finansowe zaciągnięte w instytucjach finansowych	3 300		3 300
B.2.7 Dochody nadzwyczajne	1 105		1 105
Całkowity wkład IFB (podsuma B.2)	50 093	8 020	58 113
Źródła ogółem (B.1 + B.2)	106 313	47 100	153 413
Finansowanie przez SNCB w % ogółem	52,9 %		
Finansowanie przez IFB w % ogółem	47,1 %		

WKŁAD WŁASNY INWESTOR PRYWATNY

(185) Odnośnie do tabeli Belgia podaje następujące objaśnienia.

(186) Potrzeby finansowania obejmują następujące kategorie:

- bezpośrednie koszty restrukturyzacji (sekcja A.1): koszty te zawierają głównie skumulowaną stratę operacyjną brutto („odpływ gotówki”), bez uwzględnienia wzrostów wydajności. Bez uwzględnienia wzrostów wydajności wypracowanych przez IFB w trakcie realizacji planu restrukturyzacji, strata operacyjna brutto w 2003, 2004 i 2005 r. pozostanie taka sama jak w 2002 r., to znaczy jako roczna kwota do sfinansowania w wysokości 8 mln EUR, jak przedstawiono w poniższej tabeli. Potrzeba finansowania na rok 2006 została ograniczona do połowy tej kwoty, przy założeniu podwyższenia kapitału do dnia 30 czerwca 2006 r. Strata operacyjna brutto zsumowana dla pełnego okresu restrukturyzacji, która powstałaby dla IFB z braku wzrostów w produktywności, wynosi 27,9 mln EUR,

(w mln EUR)

	2002	2003	2004	2005 Prognoza	2006 Budżet (do dnia 30.06)	Okres 2003 do 30.6.2006 łącznie
Zysk operacyjny	(47 357)	(2 960)	5 740	3 007	1 213	
+ Amortyzacje i redukcje wartości rodaków trwałych	6 286	5 139	2 585	1 605	802	
+ Redukcje wartości aktywów obrotowych	6 433	(258)	(1 851)	(554)	0	
+ Rezerwy	26 662	(4 670)	(1 599)	(980)	460	
Zysk operacyjny brutto	(7 976)	(2 749)	4 875	3 079	2 475	7 680
Strata operacyjna brutto, („odpływ gotówki”) poza skutkiem zwiększenia wydajności		(7 976)	(7 976)	(7 976)	(3 988)	(27 916)

- potrzeby finansowania podczas restrukturyzacji (zmiany zapotrzebowania na kapitał obrotowy i inwestycje w czasie restrukturyzacji, sekcja A.2): koszty te składają się z niezbędnych inwestycji w okresie restrukturyzacji. Wzrost kapitału obrotowego był niezbędny w celu sfinansowania prac bieżących, likwidacji różnicy między wierzytelnościami a zadłużeniem z tytułu dostaw i usług oraz zachowania wystarczających środków pieniężnych. Inwestycje odtworzeniowe w rzeczowy majątek trwałe były niezbędne w celu umożliwienia kontynuacji działalności IFB w trakcie realizacji planu restrukturyzacji. Nie zmierzały one do powiększenia zdolności IFB, ale raczej do inwestycji odtworzeniowych wymiany aktywów będących w końcu cyklu i całkowicie zamortyzowanych, jak również inwestycji różnych, jak samochody, komputery, małe renowacje budynków itd. Inwestycja w wysokości 0,6 mln EUR w finansowe aktywa trwałe w 2004 r. związana była z restrukturyzacją spółki zależnej IFB Maritime Germany: IFB Maritime Germany została przejęta przez Haeger & Schmidt International, a udział w RKE w posiadaniu Haeger & Schmidt International zastał przekazany IFB,
- zwrot zadłużenia i odsetek (sekcja A.3): poza odsetkami i spłatą zobowiązań finansowych instytucjom kredytowym, niniejsza kategoria obejmuje odsetki i spłaty zobowiązań względem SNCB. Zobowiązanie w wysokości 33,2 mln EUR stanowi część zadłużenia w wysokości 63 mln EUR, które nie dotyczy francuskich spółek zależnych. Odsetki w wysokości 1,4 mln EUR płatne w 2006 r. stanowią odsetki, które nie stanowią części podwyższenia kapitału (celem ograniczenia podwyższenia kapitału do minimum). Pozostałe odsetki (na sumę całkowitą w wysokości 9,7 mln EUR) będą stanowić część podwyższenia kapitału. Wszystkie odsetki to odsetki od zobowiązań związanych z niefrancuską działalnością IFB,
- podatki (sekcja A.4): podatki zapłacone w 2004 r. stanowią rozliczenie za rok podatkowy z 1999 r.

(187) Według Belgii potrzeby finansowania zostały pokryte w części przez IFB, a w części przez SNCB. Odnosnie do wkładu IFB (sekcja B.2) Belgia podaje następujące informacje uzupełniające:

— w okresie restrukturyzacji IFB wypracowała znaczące zwiększenie wydajności (zob. sekcja B.2.1). Wyniki te poprawiły zysk operacyjny brutto w taki sposób, że strata z 2002 r. została usunięta częściowo w 2003 r. i całkowicie w 2004, 2005 i 2006 r. Ponadto doszło do powstania nadwyżek w 2004 i 2005 r., tak samo jak w roku 2006. Wyniki te potwierdzają prognozy opracowane na podstawie elementów, które spółka IFB знаła w trakcie opracowywania planu restrukturyzacji (zob. punkty 74 i 75 niniejszej decyzji),

— dochody różne (sekcja B.2.2): wynoszą 1,4 mln EUR. Wspomniane dochody finansowe pochodzą z odsetek, które IFB mogło zgromadzić na swych kontach bankowych. Dochody te były możliwe do przewidzenia w momencie planu restrukturyzacji, ponieważ stanowią odsetki „EURIBOR” od kwot, których IFB mógł słusznie spodziewać się na swych kontach w ramach przewidywań swojego planu restrukturyzacyjnego,

— dochody nadzwyczajne (sekcja B.2.8): wynoszą 1,1 mln EUR. Wspomniane dochody nadzwyczajne pochodzą z zysków kapitałowych, które IFB mógł wypracować po sprzedaży 263 wagonów EAOS [...]. W 2003 r. w czasie opracowywania planu restrukturyzacji te zyski kapitałowe były możliwe do przewidzenia, ponieważ rynek odnotowywał zwiększony popyt na wagony EAOS wskutek zwiększonego zapotrzebowania na ten typ wagonów w Europie Wschodniej,

— w 2004 i 2005 r. spółka IFB zwolniła blisko 2,7 mln EUR wskutek spadku jej zapotrzebowania na kapitał obrotowy (sekcja B.2.3),

— IFB sfinansowała koszty restrukturyzacji po części dzięki sprzedaży aktywów (sekcje B.2.4 i B.2.5). Poza sprzedażą różnych aktywów o względnie ograniczonym znaczeniu, na tę część wkładu składa się głównie zbycie w 2004 r. aktywów używanych w terminalu OCHZ. Prawa współwłasności (50 %) na aktywa używane przez OCHZ zostały odstąpione [...] (zob. wiersz B.2.4 w 2004 r.), a IFB odzyskała dodatkową kwotę w wysokości 0,9 mln EUR w kapitale obrotowym OCHZ (zob. wiersz B.2.5 dla 2004 r.),

— w 2006 r. IFB otrzymała od ING Bank kredyt bankowy na kwotę 2 mln EUR (patrz wiersz B.2.6). W 2006 r. IFB sfinansowała ze środków kredytu zewnętrznego w wysokości 1,3 mln EUR zakup kontenerów „reach stackers”.

(188) Belgia uważa, że przyczyniła się do planu restrukturyzacji własnymi środkami pieniężnymi zgodnie z wymaganiami wytycznych z 1999 r.

4. OCENA

4.1. Ocena charakteru pomocowego środków na rzecz ratowania i restrukturyzacji

(189) W rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu „wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.

4.1.1. Pomoc przyznana przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych

(190) W pierwszej kolejności należy zastanowić się, czy wsparcie finansowe SNCB względem IFB było „przyznane przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych”. Według orzecznictwa *Stardust Marine* Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich ⁽²⁶⁾ kryterium to jest spełnione jeżeli, z jednej strony, mamy do czynienia z zasobami państwa oraz, z drugiej strony, jej przyznanie można przypisać państwu, mianowicie Belgii.

4.1.1.1. Zasoby państwa

(191) Komisja uznaje, że SNCB jest przedsiębiorstwem publicznym w rozumieniu art. 2 dyrektywy 80/723/EWG: Państwo belgijskie posiada 100 % kapitału subskrybowanego SNCB, a zarząd spółki, jak i delegowany dyrektor zarządu są mianowani przez króla dekretem wydanym przez Radę Ministrów. W ten sposób spełnione zostają kryteria zawarte w art. 2 ust. 2 lit. a) i c) niniejszej dyrektywy.

(192) W tym kontekście „... należy przypomnieć, co wynika już z orzecznictwa Trybunału, że art. 87 ust. 1 WE obejmuje wszystkie środki pieniężne, które władze publiczne mogą rzeczywiście wykorzystywać do wspierania przedsiębiorstw [...]. W konsekwencji, nawet jeżeli sumy odpowiadające przedmiotowym środkom nie znajdują się trwale w posiadaniu Skarbu Państwa, fakt, że pozostają one stale pod kontrolą publiczną, a więc w dyspozycji właściwych władz krajowych, wystarczy, żeby zostały one zakwalifikowane jako zasoby państwowe” ⁽²⁷⁾.

(193) Na tej podstawie Komisja w swym piśmie o wszczęciu postępowania (punkty 136–138) uznała, że sumy przekazane do dyspozycji IFB powinny zostać zakwalifikowane jako zasoby państwowe.

⁽²⁶⁾ Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r., *Francja przeciwko Komisji*, cytowany w przypisie nr 12, pkt 37.

⁽²⁷⁾ Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r., *Francja przeciwko Komisji*, cytowany w przypisie nr 12, pkt 37.

(194) Belgia kwestionuje fakt, że wszelkie zasoby, jakimi dysponuje SNCB, stanowią środki państwa. Na trzy przedstawione przez Belgię argumenty Komisja odpowiada, co następuje:

(195) Zaproponowane rozróżnienie między zasobami SNCB przeznaczonymi na wykonanie obowiązku użyteczności publicznej a zasobami przeznaczonymi na działalność handlową nie jest właściwe w świetle wyroku *Stardust Marine*. W rzeczywistości bowiem, wyrok ten dotyczył zasobów banku publicznego, co wyraźnie wskazuje, że zasoby przedsiębiorstwa publicznego przeznaczone na działalność handlową mogą również stanowić zasoby państwa.

(196) Podobnie nie można zaakceptować argumentu, według którego majątek SNCB nie znajduje się w dyspozycji Belgii, ale przeznaczony jest na cele działalności SNCB. W rzeczywistości bowiem fakt, że Belgia posiada 100 % kapitału SNCB, że pozostaje on pod stałą kontrolą publiczną oraz że państwo może w dowolnym momencie zdecydować o prywatyzacji SNCB, wskazuje, że jej majątek znajduje się w dyspozycji państwa belgijskiego. Ponadto Komisja zauważa, że państwo belgijskie mianuje prezesów rady nadzorczej, jak również delegowanych dyrektorów zarządu, co daje mu pewną kontrolę nad przedsiębiorstwem.

(197) Argument, według którego przyznane przez SNCB środki dla IFB nie pociągają za sobą straty dla majątku państwa belgijskiego, nie jest zgodny ze stanem faktycznym: ponieważ właścicielem SNCB jest Belgia, wszelka zła inwestycja, która obniża wartość SNCB, powoduje tym samym zmniejszenie majątku państwa belgijskiego.

(198) Komisja uznała więc, że zbadane środki zostały sfinansowane z zasobów państwa.

4.1.1.2. Możliwość przypisania

(199) Odnośnie do konieczności przypisania środków państwu, którego to dotyczy, wyrok w sprawie *Stardust Marine* precyzuje, że „...sam fakt, że przedsiębiorstwo publiczne pozostaje pod kontrolą państwową, nie wystarczy, aby państwu przypisać środki podejmowane przez to przedsiębiorstwo, takie jak środki przedmiotowego wsparcia finansowego. Konieczne jest jeszcze zbadanie, czy władze publiczne powinny być postrzegane jako zaangażowane, w taki czy inny sposób, w podejmowanie tych środków”⁽²⁸⁾.

(200) Z orzecznictwa Trybunału wynika zatem, że kryterium przypisania środków pomocowych państwu musi podlegać przeglądowi dokonywanemu przez Komisję indywidualnie. Trybunał Sprawiedliwości przyznaje, że z reguły „...dla stron trzecich trudnym może okazać się, właśnie z powodu uprzywilejowanych stosunków

istniejących między państwem a przedsiębiorstwem publicznym, wykazanie w danym przypadku, że środki pomocy przyjęte przez takie przedsiębiorstwo zostały faktycznie przyjęte na polecenie władz publicznych”. Zgodnie z tym samym orzecznictwem „...należy przyznać, że przypisanie państwu środka pomocy przyjętego przez przedsiębiorstwo, może być określane za pomocą zbioru wskaźników na podstawie okoliczności sprawy i w kontekście, w którym podjęto te środki”⁽²⁹⁾.

(201) W dalszej kolejności Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnia, jakie kryteria należy wziąć pod uwagę w celu wykazania przypisania środków pomocowych państwu:

„Przypisanie państwu środka pomocy przyjętego przez przedsiębiorstwo, może być określane za pomocą zbioru wskaźników na podstawie okoliczności sprawy i w kontekście, w którym podjęto te środki. W związku z tym Trybunał wziął pod uwagę fakt, że wspomniany organ nie mógł podjąć kwestionowanej decyzji bez uwzględnienia wymagań władzy publicznej (zob. zwłaszcza cytowany wcześniej wyrok w sprawie *Van der Kooy i in. przeciwko Komisji*, pkt 37, lub że poza elementami natury organicznej, łączącymi przedsiębiorstwa publiczne z państwem, za pośrednictwem których to przyznawane były środki pomocy musiały one uwzględniać zalecenia wydawane przez comitato interministeriale per la programmazione economica (CIPE) (cytowane wyroki z dnia 21 marca 1991 r. w sprawie C-303/88, *Włochy przeciwko Komisji*, pkt 11 i 12, jak również w sprawie C-305/89, *Włochy przeciwko Komisji*, pkt 13 i 14).

W danym przypadku można uznać za właściwe inne wskaźniki pozwalające wnioskować o odpowiedzialności państwa za działanie pomocowe podjęte przez przedsiębiorstwo publiczne, takie zwłaszcza jak jego integrację w struktury administracji państwowej, rodzaj działalności i jej wykonywanie na rynku w warunkach prawidłowej konkurencji z podmiotami prywatnymi, status prawny przedsiębiorstwa, podlegającego prawu publicznemu lub prawu ogólnemu spółek, intensywność opieki sprawowanej przez władze państwowe w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem lub wszelki inny element wskazujący w konkretnym przypadku na uczestnictwo instytucji publicznych lub na nieprawdopodobieństwo braku tegoż uczestnictwa w podjęciu danego działania, uwzględniający zasięg tego ostatniego, jego treść lub określające go warunki”⁽³⁰⁾.

(202) W piśmie o wszczęciu procedury (punkty 140–150) Komisja, w odniesieniu do przypisania odpowiedzialności państwu, dokonała rozróżnienia pomiędzy okresem poprzedzającym zawarcie umowy ramowej z dnia 7 kwietnia 2003 r. a okresem późniejszym. W świetle uwag przedstawionych przez Belgię, właściwszym wydaje się wyróżnienie trzech różnych okresów:

⁽²⁸⁾ Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r., *Francja przeciwko Komisji*, cytowany w przypisie nr 12, pkt 52 i 55.

⁽²⁹⁾ Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r., *Francja przeciwko Komisji*, cytowany w przypisie nr 12, pkt 53 i 54.

⁽³⁰⁾ Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r., *Francja przeciwko Komisji*, cytowany w przypisie nr 12, pkt 55 i 57.

— okres przed dniem 19 lipca 2002 r. (data decyzji zarządu SNCB o przyznaniu pomocy finansowej i zatwierdzeniu podwyższenia kapitału dla IFB była „prawdopodobna”),

— okres między dniem 19 lipca 2002 r. a dniem 20 grudnia 2002 r. (data decyzji zarządu SNCB o zatwierdzeniu zasady podwyższenia kapitału IFB i upoważniającej komitet zarządzający do negocjowania umowy ramowej z dnia kwietnia 2003 r.),

— okres po dniu 20 grudnia 2002 r.

Okres przed wydaniem decyzji zarządu z dnia 19 lipca 2002 r.

(203) W odniesieniu do okresu poprzedzającego decyzję zarządu pojawia się pytanie, czy tolerancja, której wyraz dało kierownictwo (komitet zarządzający) SNCB, nie wymagając od IFB wypłaty świadczeń za usługi transportowe od 2000 r., może zostać przypisana państwu belgijskiemu. W piśmie o wszczęciu procedury (punkty 141–142) Komisja wyraziła wątpliwości co do faktu, czy decyzja o akceptacji braku systematycznej spłaty faktur w okresie od końca 2000 r. do początku 2003 r. została powzięta bez interwencji władz belgijskich.

(204) Zgodnie z odpowiedzią rządu belgijskiego zarząd SNCB został o tej praktyce poinformowany dopiero w dniu 19 lipca 2002 r. W tym samym czasie został poinformowany komisarz rządu. Komisja nie otrzymała od zainteresowanych stron trzecich żadnych uwag na ten temat.

(205) W sprawozdaniach z posiedzeń Parlamentu i Senatu z dnia 6 marca 2002 r., 24 stycznia 2002 r. oraz 28 lutego 2002 r. Komisja znalazła uwagi dotyczące IFB, w kontekście szerszej debaty posłów i senatorów na temat otwarcia rynku kolejowego i sprawy ABX. W związku z powyższym Komisja zwróciła się z prośbą do rządu belgijskiego o przekazanie jej wspomnianych w trakcie debaty analiz firm Boston Consulting Group oraz Team Consult, jak również decyzji rządu belgijskiego z dnia 22 lutego 2002 r., również stanowiącej przedmiot debaty.

(206) Analiza tych dokumentów nie pozwoliła wykazać przesłanek świadczących o wpływie rządu belgijskiego na decyzje SNCB dotyczących przyszłości spółki IFB.

(207) Pojawia się zatem pytanie, czy tolerancja ze strony kierownictwa przedsiębiorstwa publicznego, w formie

w jakiej została opisana w punkcie 203 niniejszej decyzji, może zostać przypisana państwu belgijskiemu, w przypadku kiedy nie ma poszlak świadczących o szczególnym udziale ze strony administracji w zaistnieniu sytuacji.

(208) W rzeczywistości bowiem, zgodnie z prawem z 1993 r., ustanawiając spółkę SNCB jako spółkę akcyjną prawa publicznego, kierownictwo SNCB, to jest delegowany dyrektor zarządu oraz członkowie komitetu zarządzającego, kierują przedsiębiorstwem w sposób niezależny, bez interwencji ze strony władz publicznych. W związku z powyższym, z uwagi na brak wyraźnych poszlak świadczących o interwencji państwa w kierowaniu sprawą IFB, Komisja jest zmuszona uznać, że decyzji kierownictwa SNCB o tolerowaniu braku zapłaty faktur przez IFB w okresie od końca 2000 r. do lipca 2002 r. nie można przypisać państwu belgijskiemu.

Okres między wydaniem decyzji zarządu z dnia 19 lipca 2002 r. a decyzją zarządu z dnia 20 grudnia 2002 r.

(209) Od dnia 19 lipca 2002 r. zarząd SNCB oraz jej komisarz rządowy, reprezentujący interesy Belgii w zarządzie SNCB, wiedzieli, że IFB nie płaciła za swoje faktury od końca 2000 r. i zaakceptowali przyznanie IFB zaliczki w wysokości 2,5 mln EUR w drugiej połowie 2002 r.

(210) W związku z powyższym Komisja musi sprawdzić, czy ustalone przez orzecznictwo *Stardust Marine* kryteria pozwalają na przypisanie tej decyzji zarządu SNCB Belgii. Innymi słowy, należy w omawianym przypadku sprawdzić, czy obecność komisarza rządu w zarządzie pomimo braku jego konkretnej interwencji odnośnie do wspomnianego środka pozwala mimo wszystko na przypisanie tej decyzji państwu belgijskiemu. Z elementów, którymi dysponuje Komisja wynika więc, że ani wstępne postępowanie wyjaśniające, ani uwagi stron trzecich, nie ujawniły przesłanek, które sugerowałyby, że rząd belgijski starał się wpłynąć na decyzje zarządu z dnia 19 lipca 2002 r. SNCB, będąc niezależną spółką publiczną, posiadającą status spółki akcyjnej prawa publicznego, korzysta względem państwa belgijskiego z autonomii w zakresie zarządzania. Odnośnie do obecności komisarza rządowego w zarządzie SNCB Komisja pragnie zauważyć, że rola komisarza została ograniczona (zob. również poświęcony temu raport Trybunału Obrachunkowego⁽³¹⁾): komisarz rządowy mógł interweniować odnośnie do decyzji z dnia 19 lipca 2002 r. jedynie w przypadku, jeśli naruszałaby ona realizację obowiązku użyteczności publicznej SNCB. Z uwagi na wysokość pomocy (2,5 mln EUR) oraz jej formę (zaliczka gotówkowa z odsetkami), należy stwierdzić, że decyzja nie naruszała realizacji obowiązku użyteczności publicznej SNCB.

⁽³¹⁾ Trybunał Obrachunkowy: Dobre wykorzystanie środków publicznych przez S.N.C.B.; audyt przeprowadzony w ramach wykonania rezolucji Izby reprezentantów z dnia 11 maja 2000 r.; Bruksela, maj 2001 r.

(211) Komisja wnioskuję, że w świetle tych faktów, przyznanie przez SNCB wsparcia finansowego IFB w wysokości 2,5 mln EUR na utrzymanie działalności handlowej w żaden sposób niezwiązanej z obowiązkiem użyteczności publicznej, nie może zostać przypisane państwu belgijskiemu.

(212) Komisja uznaje, że dany przypadek nie zawiera poszlak dotyczących włączenia do administracji publicznej ani charakteru działalności i statusu, które pozwoliłyby na przypisanie państwu belgijskiemu decyzji zarządu z dnia 19 lipca 2002 r. o przyznaniu IFB pomocy finansowej w wysokości 2,5 mln EUR.

Okres po wydaniu decyzji zarządu z dnia 20 grudnia 2002 r.

(213) W dniu 20 grudnia 2002 r. Zarząd zadecydował o zawarciu umowy ramowej z IFB, uwzględniającej środki na rzecz ratowania i środki na restrukturyzację oraz prowadzącej do podwyższenia kapitału IFB.

(214) Analiza sprawy przez Komisję w piśmie o wszczęciu procedury (punkty 143–150) doprowadziła do ustalenia trzech wyraźnych poszlak świadczących o możliwości przypisania państwu belgijskiemu wspomnianych środków na rzecz wspomagania i restrukturyzacji IFB. Poszlaki te były następujące:

— przedłożenie państwu belgijskiemu planu restrukturyzacji do akceptacji,

— artykuły prasowe ukazujące silny wpływ rządu belgijskiego na SNCB w 2003 r.,

— zasięg, treść oraz warunki umowy ramowej z dnia 7 kwietnia 2003 r.

(215) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury władze belgijskie kwestionują fakt, aby wspomniane trzy poszlaki były wystarczające do stwierdzenia przypisania państwu środków w rozumieniu orzecznictwa *Stardust Marine*. Komisja przywołuje poniżej treść poszlak i wyjaśnia dlaczego argumenty rządu belgijskiego nie mogą zostać przyjęte.

a) Zatwierdzenie przez władze publiczne (punkt 56 wyroku w sprawie *Stardust Marine*)

(216) W swych wyrokach w sprawach *Van der Kooy* ⁽³²⁾, *Włochy przeciwko Komisji* ⁽³³⁾ oraz *Komisja przeciwko Francji* ⁽³⁴⁾ Trybunał Sprawiedliwości stwierdził przypisanie pomocy na podstawie faktu, że przyznanie pomocy zostało przekazane do akceptacji przez władze publiczne. W wyroku w sprawie *Van der Kooy* wspomniany element sam w sobie wystarczył, aby stwierdzić przypisanie; w wyrokach *Włochy przeciwko Komisji* oraz *Komisja przeciwko Francji* zgoda państwa połączona jest z innymi elementami wykazującymi wpływ władzy państwowej ⁽³⁵⁾. Decyzja w sprawie *Space Park Development GmbH*, która stanowiła pierwszą decyzję Komisji stosującą wyrok *Stardust Marine*, stwierdziła również przypisanie pomocy na podstawie faktu, że przedmiotowa pożyczka miała uzyskać zatwierdzenie władz *Landu w Bremie* ⁽³⁶⁾. W związku z powyższym przedłożenie środka do zatwierdzenia przez państwo członkowskie stanowi poszlakę do stwierdzenia przypisania.

(217) W omawianym przypadku art. 2 umowy ramowej zobowiązuje zarządy SNCB i IFB do przedłożenia planu restrukturyzacyjnego do zatwierdzenia przez państwo belgijskie ⁽³⁷⁾. Stanowi to zatem pierwszą poszlakę do przypisania państwu belgijskiemu decyzji SNCB o restrukturyzacji IFB.

(218) Rząd belgijski utrzymuje, że w przeciwieństwie do tego, co było zawarte w umowie ramowej, SNCB oraz IFB ostatecznie nie przedłożyły planu restrukturyzacji do zatwierdzenia przez rząd belgijski, ponieważ naruszałoby to niezależność handlową SNCB.

⁽³²⁾ Wyrok Trybunału z dnia 2 lutego 1988 r. w sprawach połączonych C-67/85, C-68/85 oraz 70/85 *Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV i in. przeciwko Komisji* (Rec. 1988, s. 219).

⁽³³⁾ Wyroki Trybunału z dnia 21 marca 1991 r. w sprawach połączonych C-303/88 oraz C-305/89 *Włochy przeciwko Komisji* (Rec. 1991, s. I-1433, Rec. 1991, s. I-1603).

⁽³⁴⁾ Wyrok Trybunału z dnia 30 stycznia 1985 r. w sprawie 290/83 *Komisja przeciwko Francji* (Rec. 1985, s. 439).

⁽³⁵⁾ Mianowicie powołanie kierownictwa przez państwo w wyroku w sprawie *Komisja przeciwko Włochom*; finansowanie przez instytucję publiczną, warunki przyznawania odpowiadające warunkom standardowej pomocy państwowej, przedstawianie pomocy przez państwo jako części zespołu środków państwowych w wyroku *Komisja przeciwko Francji*.

⁽³⁶⁾ Decyzja Komisji z dnia 17 września 2003 r. w sprawie pomocy państwa przyznanej przez Niemcy na rzecz *Space Park Development GmbH* (Dz.U. L 61 z 27.2.2004, s. 66), motyw 30.

⁽³⁷⁾ Dla przypomnienia, art. 4 stanowi, co następuje: „Strony potwierdzają swój zamiar przyznania niniejszych środków, o ile środki te są zgodne z planem restrukturyzacji zatwierdzonym przez zarządy obydwu spółek, państwo belgijskie oraz w razie konieczności Wspólnotę Europejską, a także z zastrzeżeniem uzyskania zgody akcjonariuszy IFB”.

- (219) Jak zostało wcześniej wyjaśnione w piśmie o wszczęciu procedury (punkty 146 i 147), niniejsze okoliczności faktyczne nie prowadzą do pozbawienia zasadności wspomnianej poszlaki dotyczącej przypisania. Wydaje się wykluczone, aby obydwie strony umowy, SNCB oraz IFB, zawarły podobną klauzulę w umowie, bez wpływu rządu belgijskiego w tej sprawie.
- (220) Fakt, iż rząd belgijski utrzymuje, jakoby nie był formalnie konsultowany odnośnie do restrukturyzacji, nie wystarcza do wykluczenia nieformalnego wpływu ze strony rządu belgijskiego w trakcie opracowywania umowy ramowej z dnia 7 kwietnia 2003 r. ani do wykluczenia faktu zaistnienia zatwierdzenia. W rzeczywistości bowiem, jak zostało stwierdzone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Stardust Marine*, „...dla stron trzecich trudnym może okazać się, właśnie z powodu uprzywilejowanych stosunków istniejących między państwem a przedsiębiorstwem publicznym, wykazanie w danym przypadku, że środki pomocy przyjęte przez takie przedsiębiorstwo zostały faktycznie przyjęte na polecenie władz publicznych”. W związku z tym prosty fakt, że zawarta między stronami umowa przewiduje wyrażenie zgody przez państwo belgijskie, stanowi mocną poszlakę świadczącą o zaangażowaniu rządu belgijskiego.
- (221) Rząd belgijski w swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury wyjaśnia, że zawarta w art. 2 umowy ramowej klauzula nie dotyczyła samego planu restrukturyzacji, ale komunikatu, którym Belgia zamierzała zgłosić umowę ramową Komisji.
- (222) Komisja stwierdza, że niniejszy argument nie jest przekonujący: jeżeli strony umowy ramowej zakładałyby jedynie samo jej zgłoszenie Komisji przez Belgię, ujęłyby to wyrażnie na piśmie w art. 2 umowy. Rozumienie zaproponowane przez rząd belgijski jest sprzeczne z pismem o umowie.
- (223) W związku z powyższym Komisja uznaje, że art. 2 umowy oznacza zatwierdzenie środków przez władze belgijskie i stanowi poszlakę do przypisania omawianych środków państwu belgijskiemu.
- b) Artykuły prasowe
- (224) Dodatkowe poszlaki świadczące o interwencji rządu belgijskiego w niniejszej sprawie można znaleźć w artykułach prasowych⁽³⁸⁾. I tak, artykuł opublikowany w *La libre Belgique* z dnia 19 maja 2003 r.⁽³⁹⁾ cytuje komórkę prasową SNCB, która wyjaśnia, że w dniu 19 maja 2003 r. Belgia nie zgłosiła jeszcze Komisji środków na rzecz ratowania, podczas gdy umowa ramowa została podpisana w dniu 7 kwietnia 2003 r., gdyż „wpływ na to ma [miała] władza federalna”. W artykule opublikowanym w marcu 2003 r. na stronie www.cheminots.be Karel Vinck, ówczesny delegowany dyrektor zarządu SNCB, opisany jest w następujący sposób, w związku ze sprawami ABX oraz IFB: „Domaga się on wystarczającej swobody w zarządzaniu spółką”. Pozwala to domniemywać, że kierownictwo SNCB uważało, że państwo nadmiernie interweniuje we wspomniane sprawy.
- (225) Belgia obala tę poszlakę. W odniesieniu do artykułu w dzienniku *La libre Belgique* stwierdza ona, tak jak w art. 2 umowy ramowej, że władza federalna miała jedynie wpływ na komunikat rządu belgijskiego do Komisji, w którym zgłoszono umowę ramową. Jednak tekst artykułu prasowego i komunikatu SNCB w prasie jest jasny. Gdyby komórka prasowa SNCB chciała powiedzieć, że rząd belgijski miał jedynie zatwierdzić tekst przesłany do Komisji, to wskazałaby, że problemem do rozwiązania był natury jedynie formalnej, a nie merytorycznej.
- (226) W odniesieniu do wypowiedzi Karela Vincka władze belgijskie uważają, że dotyczą one wyłącznie zarządzania obowiązkiem użyteczności publicznej. Wydaje się to mało prawdopodobne, ponieważ wywiad z nim dotyczył szczególnie kwestii ABX i IFB, które, jak przyznaje sam rząd belgijski, dotyczyły działalności handlowych SNCB, a nie obowiązku użyteczności publicznej.
- c) Zasięg, treść oraz warunki umowy ramowej
- (227) Komisja w sposób ogólny przypomina, że punkt 56 cytowanego powyżej wyroku w sprawie *Stardust Marine*, według którego „wszelki inny element wskazujący w konkretnym przypadku na uczestnictwo instytucji publicznych lub na nieprawdopodobieństwo braku tegoż uczestnictwa w powzięciu danego działania, uwzględniając zasięg tego ostatniego, jego treść lub określające go warunki”, musi zostać uwzględniony przy ustaleniu przypisania pomocy państwu członkowskiemu i skutkuje tym, że zasięg, treść oraz warunki umowy ramowej stanowią dodatkowe poszlaki w przypisaniu środków państwu.
- (228) Belgia nie zgadza się ze wspomnianą trzecią poszlaką, przypominając, że SNCB była całkowicie niezależna przy podejmowaniu wszelkich swoich decyzji, za wyjątkiem zarządzania obowiązkiem użyteczności publicznej.

⁽³⁸⁾ Artykuły prasowe mogą stanowić poszlaki przypisania, zob. decyzje w sprawie *ABX Logistics* (Dz.U. C 9 z 14.1.2004, s. 12); *Sniace SA* (Dz.U. L 108 z 30.4.2003, s. 35).

⁽³⁹⁾ „Inter Ferry Boats rozdzielony na 2 działalności”, opublikowany w dniu 19 maja 2003 r. na stronie www.lalibre.be.

- (229) Komisja uznała, że prawo z 1993 r. regulujące statut SNCB jako spółki akcyjnej prawa publicznego z pewnością daje SNCB niezależność w prowadzeniu działalności handlowej. Jednakże Komisja przypomina, że komisarz rządowy jest obecny w trakcie każdego zebrania komitetu zarządzającego i ma prawo przedłożyć wniosek do władz belgijskich celem odwołania decyzji zarządu dotyczącej zagadnienia niezwiązanego z wykonaniem obowiązku użyteczności publicznej w przypadku, kiedy decyzja ta „narusza [...] wykonanie obowiązku użyteczności publicznej”.
- (230) Jak wcześniej wyjaśniono, Komisja uważa, że decyzja o przyznaniu pomocy finansowej w wysokości 2,5 mln EUR nie była podstawą do odwołania się komisarza rządowego, ponieważ z uwagi na jej wysokość i formę nie mogła naruszać obowiązku użyteczności publicznej.
- (231) Ocena Komisji musi być inna w sprawie decyzji dotyczącej zainwestowania prawie 100 mln EUR w spółkę będącą na skraju upadłości. Decyzja ta powinna skłonić komisarza rządowego do interwencji lub przynajmniej do poinformowania władz belgijskich, aby te zainterweniowały w sposób formalny lub nieformalny, tak jak to uczynił na przykład w 2002 r. w przypadku inwestycji w ABX oddział włoski.
- (232) W związku z powyższym Komisja uznaje, że zasięg, treść oraz warunki umowy ramowej w połączeniu z obecnością i uprawnieniami komisarza rządowego również stanowią dodatkowe poszlaki przypisania państwu pomocy.
- d) Wnioski
- (233) W związku z powyższym Komisja uznaje, że omawiane środki można przypisać państwu belgijskiemu w odniesieniu do okresu po wydaniu decyzji zarządu SNCB z dnia 20 grudnia 2002 r.
- (234) Należy zatem zbadać, czy zastosowane przez SNCB od dnia 20 grudnia 2002 r. środki dotyczące IFB przysporzyły korzyści beneficjentowi, czy też przeciwnie, SNCB zachowała się w sposób, w jaki zrobiłby to rozważny inwestor w gospodarce rynkowej.
- 4.1.2. Korzyść dla beneficjenta pomocy zgodnie z zasadą rozważnego inwestora w gospodarce rynkowej
- (235) Należy zbadać, czy decyzja zarządu SNCB z dnia 20 grudnia 2002 r. o podwyższeniu kapitału IFB poprzez konwersję naliczonych wierzytelności oraz o przyznaniu środków na rzecz ratowania, która doprowa-
dziła do podpisania przez SNCB w dniu 7 kwietnia 2003 r. umowy ramowej z IFB, przysporzyła korzyści gospodarcze IFB lub czy decyzja ta wynika z oceny SNCB jako prywatnego inwestora w gospodarce rynkowej.
- (236) Ponieważ decyzja SNCB o zaprzestaniu żądania płacenia jej faktur przez IFB od końca 2000 r. aż do grudnia 2002 r., jak również decyzja SNCB o przyznaniu wsparcia finansowego w wysokości 2,5 mln EUR, nie może zostać przypisana Belgii, nie ma już dalszych podstaw do szczegółowej analizy tych decyzji.
- (237) Celem przypomnienia, środki na rzecz ratowania polegały na:
- przyznaniu terminu płatności w odniesieniu do zobowiązań w wysokości 63 mln EUR,
  - przyznaniu kredytu w wysokości 15 mln EUR,
  - przyznaniu zaliczki zwrotnej w wysokości 5 mln EUR.
- (238) Środki na restrukturyzację zakładały dezinvestycję w spółkach zależnych we Francji oraz restrukturyzację i kontynuację działalności w Belgii. Finansowanie tych środków zapewnione było początkowo ze środków na rzecz ratowania, ponieważ plan restrukturyzacyjny przewidywał kontynuowanie tego finansowania z konwersji kolejnych wierzytelności na kapitał spółki:
- konwersja zobowiązań w wysokości 63 mln EUR, dla których przyznano termin płatności w kapitale spółki,
  - konwersja kredytu w wysokości 15 mln EUR na kapitał spółki,
  - konwersja odsetek od terminu płatności i od kredytu, skapitalizowanych na kapitał spółki.
- (239) Aby ustalić, czy SNCB zachowała się w sposób, w jaki zrobiłby to prywatny inwestor w gospodarce rynkowej, należy ocenić, czy w podobnych okolicznościach faktycznych prywatny inwestor o wielkości porównywalnej do SNCB i znajdujący się w porównywalnej do niej sytuacji byłby zmuszony do zachowania się w podobny sposób ⁽⁴⁰⁾.
- ⁽⁴⁰⁾ Wyrok z dnia 21 marca 1991 r. w sprawie C-305/89 *Włochy przeciwko Komisji*, pkt 19 i 20.

(240) Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił, że jeżeli zachowanie prywatnego inwestora niekoniecznie jest takie samo jak zwykłego inwestora, inwestującego kapitał w celu krótko lub średnioterminowego zwrotu inwestycji, to musi ono przynajmniej być zachowaniem prywatnego holdingu lub prywatnej grupy przedsiębiorstw, prowadzących politykę strukturalną, globalną lub sektorową i kierujących się długoterminowymi perspektywami zysku⁽⁴¹⁾. Trybunał wyjaśnił, że Komisja zobowiązana jest „do przeprowadzenia całościowej analizy wszystkich elementów właściwych dla spornej transakcji i jej kontekstu” celem wykazania, czy państwo zachowało się w sposób, w jaki zrobiłby to rozważny inwestor w gospodarce rynkowej⁽⁴²⁾.

(241) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury Belgia stwierdza, że decyzja SNCB o zwrócenie się do IFB w sprawie dezinwestycji we francuskich spółkach zależnych grupy, a także decyzja SNCB o wezwaniu IFB do restrukturyzacji i kontynuacji działań w Belgii odpowiadają decyzjom, jakie powziąłby prywatny inwestor w gospodarce rynkowej.

(242) Komisja twierdzi jednak, że właściwym pytaniem nie jest pytanie, czy dezinwestycja IFB w spółkach zależnych we Francji, restrukturyzacja i kontynuowanie działalności w Belgii jest zachowaniem inwestora w gospodarce rynkowej, ale pytanie, czy decyzja SNCB o finansowaniu tych dwóch środków była decyzją, jaką podjąłby inwestor prywatny.

(243) Na przełomie 2002/2003 SNCB miała więc zdecydować czy, ogólnie rzecz biorąc, tańsze jest sfinansowanie restrukturyzacji IFB (co oznaczało dezinwestycję w spółkach zależnych we Francji i kontynuację działań w Belgii) czy też taniej było ogłosić upadłość IFB. Zgodnie ze swoją stałą praktyką Komisja uznaje, że inwestor prywatny kontynuowałby działalność spółki zależnej, jeżeli porównanie pomiędzy kosztami likwidacji spółki zależnej i kosztami restrukturyzacji spółki zależnej wykazałoby, że koszty likwidacji przewyższają koszty restrukturyzacji⁽⁴³⁾.

(244) Należy zatem w pierwszej kolejności ustalić koszt, jaki dla SNCB stanowiłby każdy z tych scenariuszy: restrukturyzacja i likwidacja IFB.

4.1.2.1. Koszt restrukturyzacji IFB

(245) W pierwszym scenariuszu SNCB przeznacza 95,3 mln EUR na sfinansowanie restrukturyzacji IFB, w formie

⁽⁴¹⁾ Wyrok z dnia 21 marca 1991 r. w sprawie C-305/89 *Włochy przeciwko Komisji*, pkt 19 i 20.

⁽⁴²⁾ Wyrok z dnia 6 marca 2003 r. w sprawach połączonych T-228/99 i T-233/99 *WestLB Girozentrale przeciwko Komisji* (Rec. 2003, s. II-435), pkt 2251.

⁽⁴³⁾ Zob. decyzja Komisji z dnia 7 grudnia 2005 r. w sprawie C 53/03, Belgia, Restrukturyzacja spółki ABX Logistics, pkt 196 i kolejne.

rezygnacji z odzyskania wierzytelności, które zostają poddane konwersji na kapitał. Po restrukturyzacji posiada ona 100 % przedsiębiorstwa, którego wartość szacowana jest na 31 mln EUR, ale które ma 34,2 mln EUR rezerw oraz 15 mln EUR zobowiązań finansowych (nie licząc zadłużenia względem SNCB), a zatem przedstawia wartość netto przedsiębiorstwa równą -18 mln EUR. Komisja uważa te obliczenia, oparte na uznanych metodach, za realistyczne.

(246) Komisja uznaje w związku z powyższym, że przy założeniu sprzedaży spółki IFB SNCB mogłaby uzyskać jedynie ujemną cenę sprzedaży.

4.1.2.2. Hipotetyczny koszt likwidacji IFB

(247) W drugim scenariuszu SNCB również zrzeka się odzyskania 95 mln EUR wierzytelności. Belgia uważa, że dodatkowo, wskutek danych dostępnych w momencie zawarcia umowy ramowej z dnia 7 kwietnia 2003 r., likwidacja działalności belgijskiej IFB zmusiłaby SNCB do poniesienia dodatkowego kosztu w granicach między 70,6 a 161,8 mln EUR. Kwota ta odpowiadałaby sumom, które normalnie mogłyby zostać odzyskane na drodze likwidacji aktywów (37,5 mln EUR), od których odjęte są koszty spowodowane likwidacją pasywów IFB (od 67 do 76,9 mln EUR) oraz koszty zbyt licznych wskutek zaniechania działalności IFB personelu SNCB (41,1 do 122,4 mln EUR).

(248) Die Kommission teilt diese Sichtweise nicht. Sie stellt zunächst in Frage, dass die SNCB die gesamten Schulden der IFB zahlen musste. Des Weiteren bezweifelt sie den Betrag der von den belgischen Behörden berechneten zusätzlichen Sozialkosten.

Odpowiedzialność SNCB za pasywa IFB

(249) W przeciwieństwie do tego, co utrzymuje Belgia, fakt, że IFB posiadała ujemne aktywa netto (wartość odzyskania aktywów pomniejszona o wartość należnych zobowiązań (pasywów)), nie oznacza, że w przypadku upadłości SNCB musiałaby przejąć odpowiedzialność nadwyżkę pasywów. W rzeczywistości bowiem Komisja pragnie przypomnieć, że spółka taka jak IFB odpowiada za swoje zobowiązania swoim własnym majątkiem spółki. Odpowiedzialność akcjonariuszy za zobowiązania spółki nie przekracza normalnie jej kapitału, a zatem nie obejmuje majątków własnych poszczególnych akcjonariuszy. Jedynie w wyjątkowych przypadkach i przy ściśle spełnionych warunkach niektóre ustawodawstwa krajowe dopuszczają dla stron trzecich możliwość zwrócenia się do akcjonariuszy⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴⁴⁾ Zob. decyzja rozszerzenia postępowania C 53/03, Belgia, ABX Logistics, pkt 61.

(250) Przy założeniu upadłości IFB spółka SNCB utraciłaby swój kapitał akcyjny, ale nie musiałaby spłacać pozostałych wierzycieli IFB. Należy z góry przyjąć, że koszt upadłości IFB dla działającej jako jej akcjonariusz spółki SNCB byłby zatem zerowy, a nie wynosił od 29,5 do 39,4 mln EUR, jak to utrzymują władze belgijskie.

(251) W swojej praktyce decyzyjnej Komisja przyznaje jednak, że dane przedsiębiorstwo znajdujące się w sytuacji SNCB mogłoby być zmuszone do poniesienia kosztów z tytułu innego niż jako akcjonariusz⁽⁴⁵⁾. W niniejszym przypadku koszty te są następujące:

— jako wierzyciel SNCB utraci swoje wierzytelności u IFB, co najmniej proporcjonalnie do wysokości swojego udziału w niepokrytych aktywami pasywach IFB; uwzględniając rolę SNCB w likwidacji IFB, Komisja może zaakceptować, że ryzyko to mogłoby zostać oszacowane do wysokości całkowitej kwoty wierzytelności, które SNCB posiada u IFB, tj. 95 mln EUR,

— w odniesieniu do SNCB jako spółki matki Komisja mogłaby zaakceptować, aby dla ocalenia reputacji SNCB rozważyć przejęcie przez SNCB części niezapłaconych zobowiązań względem dostawców IFB, którzy są również dostawcami SNCB.

(252) Należy zatem oszacować maksymalną kwotę, jaką z tego tytułu mogłaby ponieść SNCB. W związku z tym sama Belgia uważa, że nadwyżki kosztów poniesione z tego tytułu przez SNCB nie powinny przekroczyć 13 mln EUR. W rzeczywistości realne nadwyżki kosztów mogłyby być niższe, ponieważ w pierwszej kolejności wierzyciele IFB odzyskaliby część swoich wierzytelności z likwidacji IFB i zostaliby spłaćeni przez SNCB tylko do wysokości salda. Wspomnianą kwotę 13 mln EUR należy zatem uważać za limit maksymalny.

Kwota nadwyżki kosztów socjalnych poniesionych przez SNCB

(253) Komisja stwierdza zasadniczo, że prywatny inwestor w gospodarce rynkowej, który musi zdecydować między sfinansowaniem restrukturyzacji swej filii a ogłoszeniem jej upadłości, może zostać zmuszony do uwzględnienia kosztu redukcji swojego personelu, w przypadku kiedy wspomniana redukcja personelu jest bezpośrednią i nieuniknioną konsekwencją ogłoszenia upadłości filii.

(254) Belgia doszła do wniosku, że zgłoszenie upadłości IFB pozostawiłoby SNCB z nadwyżką zatrudnienia równą 530 pracowników, z których 50 było oddelegowanych

do IFB, a 480 było zatrudnionych w SNCB przy operacjach, których kontynuacja zależała od działalności IFB. Redukcja personelu SNCB o 530 pracowników spowodowałaby koszty w wysokości 122,4 mln EUR, tj. 230 000 EUR na pracownika. Szczegóły tego obliczenia przedstawione zostały w części 3 niniejszej decyzji.

(255) Komisja stwierdza, że mało realistyczne jest twierdzenie, jakoby SNCB mogła odzyskać jedynie 21 % obrotów generowanych wcześniej przez IFB. Po pierwsze, jak przyznaje Belgia w swej odpowiedzi na decyzję o wszczęciu procedury, rynki, na których IFB pozostaje aktywna, znajdują się w pełnym rozkwicie (wzrost o 11 % dla przeładunku towarów, o 12 % dla transportu kombinowanego). Wydaje się zatem prawdopodobne, że konkurenci IFB zakupiliby jej aktywa w celu kontynuowania jej działalności.

(256) Przy tym założeniu nabywca IFB potrzebowałby usług kolejowego transportu towarowego. Biorąc pod uwagę bardzo mocną pozycję SNCB na rynku międzynarodowego transportu towarów z Belgii oraz jej monopol (do dnia 1 stycznia 2007 r.) na rynku krajowego transportu towarów w Belgii, Komisja uważa, że nabywca IFB wybrałby, przynajmniej dla znacznej części swoich potrzeb, SNCB jako przewoźnika kolejowego. A zatem, nawet przy założeniu upadłości IFB, SNCB byłaby w stanie odzyskać bardzo dużą część swoich przewozów kolejowych generowanych przez IFB.

(257) Ponadto Komisja zauważa, że rynki transportu kolejowego wykazują wzrost. W związku z powyższym wydaje się za uzasadnione przyjąć, że SNCB mogłaby wzrastać w tym samym tempie co rynek, co pozwoliłoby jej na ponowne stopniowe przyjęcie 50 oddelegowanych do IFB pracowników.

(258) W opinii Komisji Belgia nie potrafiła w przekonujący sposób wykazać, że SNCB, przy założeniu upadłości spółki IFB, zyskałaby nadwyżkę zatrudnienia równą 480 pracowników i że nie miałyby możliwości przejścia 50 pracowników oddelegowanych do IFB.

(259) Na podstawie przekazanych przez Belgię informacji Komisja stwierdza, że w drugim scenariuszu SNCB również rezygnuje (tak jak w pierwszym scenariuszu) z odzyskania swych wierzytelności do maksymalnej wysokości 95,3 mln EUR oraz ponosi ponadto maksymalny koszt w wysokości 13 mln EUR.

4.1.2.3. Wniosek

(260) Poprzez rezygnację SNCB w obydwóch scenariuszach ze swych wierzytelności u IFB równych 95,3 mln EUR

⁽⁴⁵⁾ Zob. decyzja Komisji z dnia 7 grudnia 2005 r. w sprawie C 53/03, Belgia, Restrukturyzacja spółki ABX Logistics, pkt 204 i kolejne.

Belgia nie wykazała, że wybierając scenariusz pierwszy (sfinansowanie restrukturyzacji) prowadzący SNCB do zachowania przedsiębiorstwa, którego wartość ujemna szacowana jest na -18 mln EUR, SNCB dokonała ekonomicznie uzasadnionego wyboru, w porównaniu z scenariuszem likwidacji, w którym same nadwyżki kosztów, wykazane w ramach niniejszego postępowania, szacowane są na maksimum 13 mln EUR.

- (261) Komisja uznaje, że Belgia nie zdołała wykazać, że SNCB zachowała się jak prywatny inwestor w gospodarce rynkowej, podejmując decyzję, którą przypisać można państwu belgijskiemu, dotyczącą sfinansowania restrukturyzacji i kontynuacji działań IFB w Belgii oraz dezynwestykacji działalności IFB we Francji.

4.1.3. Zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi

- (262) Komisja powinna przeprowadzić analizę sytuacji na wspomnianym rynku oraz udziałów w rynku jego beneficjentów, jak również wpływ, jaki wsparcie finansowe będzie miało na warunki konkurencji ⁽⁴⁶⁾.
- (263) W omawianym przypadku wsparcie finansowe zostało przyznane przedsiębiorstwu działającemu na rynkach otwartych na konkurencję, konkurującemu z pozostałymi podmiotami z wielu państw członkowskich, jak to zostało wykazane w części 2 niniejszej decyzji. Pomoc finansowa zakłóca więc lub grozi zakłóceniem konkurencji oraz może mieć negatywny wpływ na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi.
- (264) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury rząd belgijski kwestionuje fakt, jakoby zostały spełnione wspomniane dwa kryteria z art. 87 ust. 1, ponieważ Komisja nie przedstawiła żadnych dowodów ustalających takie zakłócenia konkurencji.
- (265) Komisja pragnie zwrócić uwagę władz belgijskich na fakt, że art. 87 ust. 1 odnosi się do zagrożenia zakłóceniem. W związku z powyższym Komisja nie jest zobowiązana do przedstawienia dowodów zakłócenia konkurencji, ale do wytłumaczenia w przekonujący sposób ryzyka tych zakłóceń, co uczyniła w piśmie o wszczęciu procedury (punkty 212 i 213), jak również w niniejszej decyzji.

4.1.4. Wniosek: obecność pomocy państwa

- (266) W związku z powyższym Komisja uważa, że sfinansowanie przez SNCB restrukturyzacji IFB (w Belgii) oraz zaprzestania działalności we Francji w formie konwersji na kapitał zadłużenia w wysokości 95,3 mln EUR stanowi pomoc państwa.

⁽⁴⁶⁾ Wyrok Trybunału z dnia 13 marca 1985 r. w sprawach połączonych 296/82 i 318/82, *Królestwo Niderlandów i Leeuwarder Papierwarenfabriek przeciwko Komisji* (Rec. 1985, s. 809), pkt 24.

4.2. Zgodność pomocy

- (267) Artykuł 87 ust. 3 lit. c) Traktatu przewiduje, że „za zgodną ze wspólnym rynkiem może zostać uznana pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem”.

- (268) Pomoc przyznana przez Belgię poprzez SNCB może zostać uznana za zgodną z regułami wspólnego rynku z tytułu art. 87 ust. 3 lit. c) w rozumieniu nadanym mu przez Komisję w wytycznych z 1999 r. i 2004 r.

4.2.1. Zgodność z zasadami pomocy na rzecz ratowania przedsiębiorstw

- (269) Jedynie środki wspierające płynność finansową mogą być zgodne z zasadami pomocy na rzecz ratowania. W niniejszym przypadku wspieranie płynności finansowej polega na przyznaniu terminu spłaty kredytu i zaliczki zwrotnej.

- (270) Na wstępie pojawia się pytanie o to, która z wersji wytycznych ma znaleźć zastosowanie. Ostatnia wersja wytycznych weszła w życie w dniu 10 października 2004 r. Wymienia ona w punkcie 7 „termin stosowania i czas trwania”:

„(102) Komisja będzie stosować niniejsze wytyczne ze skutkiem od dnia 10 października 2004 r. do dnia 9 października 2009 r.

(103) Zgłoszenia zarejestrowane przez Komisję przed dniem 10 października 2004 r. będą analizowane w świetle kryteriów stosowanych w chwili dokonywania zgłoszenia.

(104) Komisja przeanalizuje zgodność ze wspólnym rynkiem każdej pomocy w celu ratowania lub restrukturyzacji udzielonej bez jej zatwierdzenia, a tym samym z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu, na podstawie niniejszych wytycznych, jeżeli część lub całość pomocy została udzielona po ich opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*. We wszystkich innych przypadkach Komisja dokona analizy na podstawie wytycznych stosowanych w czasie przyznawania danej pomocy.”.

- (271) Pomoc w środkach płynnych została przyznana w dniu 7 kwietnia 2003 r., w wyniku zawarcia umowy ramowej między IFB a SNCB. Przyznanie jej nastąpiło bez uprzedniego zawiadomienia Komisji, a więc z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu. Ocena jej zgodności z zasadami pomocy na rzecz ratowania przedsiębiorstw zostanie zatem dokonana na podstawie wytycznych z 1999 r.

(272) Punkt 23 wytycznych z 1999 r. określa następujących pięć warunków dla uznania pomocy na rzecz wspomagania za zgodną z regułami wspólnego rynku:

„Pomoc na rzecz wspomagania powinna spełniać następujące warunki:

- a) składa się z pomocy w środkach płynnych w formie gwarancji kredytowych lub kredytów. W obu przypadkach kredyt powinien podlegać oprocentowaniu przynajmniej porównywalnemu z oprocentowaniem stwierdzonym w przypadku pożyczek udzielanych przedsiębiorstwom znajdującym się w dobrej kondycji, a w szczególności oprocentowaniem odniesienia przyjętemu przez Komisję;
  - b) są związane z kredytami, których okres spłaty następujący po dokonaniu na rzecz przedsiębiorstwa ostatniego przelewu pożyczonych sum nie przekracza dwunastu miesięcy; spłata pożyczki związanej z dotacją na rzecz wspomagania może zostać pokryta ze środków pomocy na rzecz restrukturyzacji, która byłaby przyznana przez Komisję w późniejszym czasie.
  - c) są uzasadnione poważną sytuacją społeczną i nie powodują poważnych skutków negatywnego rozszerzenia się („spillover») na inne państwa członkowskie;
  - d) w momencie zgłoszenia towarzyszy im zobowiązanie państwa członkowskiego do przekazania Komisji, w terminie sześciu miesięcy od daty przyznania pomocy na rzecz wspomagania: albo planu restrukturyzacji, albo planu likwidacji, albo dowodu na to, że pożyczka została w całości spłacona i/lub gwarancja została zakończona;
  - e) ich kwota ogranicza się do tego co niezbędne dla funkcjonowania przedsiębiorstwa (np. pokrycie wydatków płacowych lub bieżącego zaopatrzenia) w ciągu okresu, dla którego pomoc została przyznana.”.
- (273) Przewidziany w umowie ramowej okres spłaty wynosi dwanaście miesięcy. Rząd belgijski poinformował jednak Komisję, że okres ten został automatycznie przedłużony między stronami, do momentu podwyższenia kapitału.
- (274) W świetle tych ustaleń Komisja uznała w swej decyzji o wszczęciu procedury (punkty 232 i 233), że kryterium zawarte w punkcie 23 lit. b) nie zostało spełnione oraz że pomoc w środkach płynnych nie mogła zostać uznana za pomoc na rzecz wspomagania.

(275) Belgia kwestionuje niniejszą ocenę prawną przytaczając trzy argumenty. Po pierwsze, stwierdza, że SNCB utrzymała środki na rzecz wspomagania jedynie w celu umożliwienia Komisji dokończenia analizy sprawy NN 9/2004. Powołuje się ona na punkt 24 wytycznych, który przewiduje, że zatwierdzenie środków na rzecz wspomagania pozostaje prawomocne do momentu, kiedy Komisja zadecyduje w sprawie planu restrukturyzacji. W związku z powyższym władze belgijskie zwracają się do Komisji o niepodnoszenie kwestii czasu trwania jej własnej procedury zatwierdzania środków na rzecz ratowania przy kwestionowaniu okresu utrzymania tych środków oraz o zatwierdzenie na podstawie punktu 24 wytycznych z 1999 r. środków na rzecz ratowania do momentu, kiedy Komisja zadecyduje w sprawie planu restrukturyzacji.

(276) Komisja stwierdza, że niniejszy argument nie jest właściwy. W rzeczywistości bowiem punkt 24 wytycznych z 1999 r. stanowi, że „Wstępne wydanie zezwolenia na pomoc na rzecz wspomagania obejmuje maksymalnie okres sześciu miesięcy lub – jeżeli państwo członkowskie przedłożyło plan restrukturyzacji w tym terminie – do czasu aż Komisja wypowie się na temat tego planu. W wyniku wstępnego zezwolenia oraz w wyjątkowych, należyście uzasadnionych przypadkach, na wniosek państwa członkowskiego, Komisja może udzielić prolongaty początkowego sześciomiesięcznego terminu.”.

(277) Komisja zauważa, że Belgia zastosowała pomoc na restrukturyzację w dniu 7 kwietnia 2003 r. Okres sześciu miesięcy na przedłożenie planu restrukturyzacyjnego upłynął więc w dniu 6 października 2003 r. Przekazując Komisji plan restrukturyzacji podczas spotkania w dniu 12 grudnia 2003 r., władze belgijskie nie dotrzymały terminu określonego w punkcie 24 wytycznych.

(278) Drugi argument władz belgijskich, według którego miałyby one dostarczyć Komisji wszelkich niezbędnych elementów do zdecydowania w sprawie pomocy na rzecz wspomagania w zgłoszeniu z dnia 12 sierpnia 2003 r., również nie jest właściwy. W rzeczywistości bowiem fakt, że Komisja wielokrotnie zwracała się o dodatkowe informacje uzupełniające, pokazuje, że informacje dostarczone przez Belgię nie były kompletne.

(279) Odnośnie do argumentu władz belgijskich, według którego Komisja nigdy nie przedstawiła zastrzeżeń dotyczących tymczasowego utrzymania środków na rzecz ratowania, wystarczy przypomnieć, że w swych pismach z dnia 13 października 2003 r. oraz 26 stycznia 2005 r., Komisja zawarła następujące ostrzeżenie: Komisja pragnie skupić „uwagę władz belgijskich na klauzuli zawieszającej zastosowanie art. 88 ust. 3 Traktatu WE, przewidzianej

w art. 3 rozporządzenia Rady (WE) 659/99, która zakazuje przyznawania wszelkiej nowej pomocy zanim Komisja podejmie lub będzie uważała za podjętą decyzję, która ją zatwierdza. Ponadto pozwolę sobie przypomnieć władzom belgijskim, że zwrot wszelkiej pomocy, przyznanej sprzecznie z niniejszą klauzulą, będzie wymagany od jej beneficjenta z tytułu art. 14 niniejszego rozporządzenia”.

- (280) Komisja uznaje więc, że pomoc w środkach płynnych przyznana przez SNCB dla IFB przekroczyła przewidziany w pkt 23 lit. b) wytycznych z 1999 r. okres 12 miesięcy i że władze belgijskie nie przedłożyły Komisji w terminie sześciu miesięcy planu restrukturyzacji, jak zostało określone w punkcie 24 wytycznych z 1999 r. Pomoc przyznana przez SNCB nie może zatem zostać zatwierdzona jako pomoc na rzecz ratowania. Może ona jednakże pozostać zgodna z regułami wspólnego rynku jako pomoc na restrukturyzację.

4.2.2. Zgodność pomocy na restrukturyzację

- (281) Ponownie pojawia się pytanie o to, która z wersji wytycznych ma znaleźć zastosowanie. W swej decyzji o wszczęciu procedury (pkt 240) Komisja stwierdziła, że jeżeli SNCB zdecyduje nie przyznawać nowej pomocy IFB i jeżeli zostanie dowiedzione, że SNCB zobowiązała się do konwersji swych wierzytelności na kapitał przed publikacją wytycznych z 2004 r., Komisja w swej końcowej decyzji powinna zbadać przyznaną przez SNCB dla IFB pomoc na podstawie wytycznych z 1999 r.
- (282) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury władze belgijskie poinformowały Komisję, że SNCB zrezygnowała z wkładu rzeczowego swojego udziału w spółce TRW w IFB i wycofała swoje zgłoszenie z dnia 28 lutego 2005 r. Komisja uznaje zatem, że SNCB zdecydowała nie przyznawać nowej pomocy IFB, ale ograniczyć się do konwersji swych wierzytelności na kapitał.
- (283) Należy zbadać, czy SNCB zobowiązała się do konwersji swych wierzytelności na kapitał przed ogłoszeniem wytycznych z 2004 r. W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury władze belgijskie wykazały, że według prawa belgijskiego zobowiązanie SNCB do przekształcenia swych wierzytelności na kapitał było wiążące od dnia 7 kwietnia 2003 r., tj. momentu zawarcia umowy ramowej, a fakt, że zobowiązanie to podlegało warunkowi zawieszającemu, mianowicie zgłoszeniu Komisji i zatwierdzeniu przez Komisję, nie pozbawiał

tego zobowiązania charakteru wiążącego i ostatecznego. W rzeczywistości bowiem, jak wykazały władze belgijskie, w przypadku kiedy warunek zawieszający jest spełniony, to działa z mocą wsteczną. Zobowiązanie SNCB do konwersji swych wierzytelności na kapitał jest więc wiążące od dnia 7 kwietnia 2003 r.

- (284) Ponieważ zostały spełnione dwa warunki, Komisja uznała, że w niniejszym przypadku należy zastosować wytyczne z 1999 r. Wniosek ten jest ponadto zgodny z przedstawioną w decyzji o wszczęciu procedury (pkt 204) analizą, w której Komisja stwierdziła:

„[...] jeżeli SNCB zdecyduje nie przyznawać nowej pomocy IFB i jeżeli zostanie dowiedzione, że SNCB zobowiązała się do konwersji swych wierzytelności na kapitał przed publikacją wytycznych z 2004 r., Komisja w swej końcowej decyzji powinna zbadać przyznaną przez SNCB dla IFB pomoc na podstawie wytycznych z 1999 r.”⁽⁴⁷⁾.

- (285) Aby możliwe było skorzystanie z pomocy na restrukturyzację, dane przedsiębiorstwo powinno najpierw kwalifikować się do zastosowania wytycznych. Aby zostać zakwalifikowanym, dane przedsiębiorstwo musi być przedsiębiorstwem zagrożonym. W kwestii tej wytyczne z 1999 r. podają (punkty 4 i 5):

„(4) [...] Jednakże zdaniem Komisji [...] dane przedsiębiorstwo przeżywa trudności w sytuacji, gdy jest niezdolne, biorąc pod uwagę stan jego własnych środków finansowych lub środków, które byliby gotowi przeznaczyć na jego rzecz właściciele/akcjonariusze i wierzyciele, do zahamowania strat, które przy braku interwencji zewnętrznej ze strony władz publicznych, doprowadziłyby je do niemalże pewnej śmierci ekonomicznej w krótkiej lub średniej perspektywie czasowej.

- (5) W szczególności, w każdym razie i niezależnie od jego wielkości, dla celów niniejszych wytycznych przedsiębiorstwo jest uznawane za przeżywające trudności w następujących przypadkach:

a) w przypadku spółki, której wspólnicy posiadają ograniczoną odpowiedzialność, jeżeli ponad połowa jej subskrybowanego kapitału została utracona, a ponad jedna czwarta tego kapitału została utracona w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy”.

⁽⁴⁷⁾ Decyzja o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego – Pomoc państwa C 46/05, pkt 240.

(286) Zgodnie z tym, co już zostało wykazane w decyzji o wszczęciu procedury (pkt 225), roczne sprawozdania finansowe IFB z 2002 r. wykazują subskrybowany kapitał w wysokości 48 mln EUR oraz straty bieżące przed opodatkowaniem w wysokości 50 mln EUR. W związku z powyższym kapitał akcyjny został już utracony, kiedy w kwietniu 2003 r. SNCB zdecydowała o przyznaniu środków pomocy. Jeżeli ponad połowa subskrybowanego kapitału została w tym momencie utracona, z czego jedna czwarta w okresie ostatnich dwunastu miesięcy, to IFB jest przedsiębiorstwem przeżywającym trudności w znaczeniu punktów 4 i 5 wytycznych.

(287) Ponadto przedsiębiorstwo nie może być przedsiębiorstwem nowo utworzonym. W kwestii tej wytyczne z 1999 r. podają (punkt 7):

„(7) Dla potrzeb niniejszych wytycznych nowo utworzone przedsiębiorstwo nie kwalifikuje się do korzystania z pomocy na rzecz wspomagania i restrukturyzacji, nawet jeśli jego początkowa sytuacja finansowa jest trudna. Taka sytuacja występuje w szczególności w przypadku, gdy nowe przedsiębiorstwo powstało w wyniku likwidacji wcześniej istniejącego przedsiębiorstwa lub też w przypadku przejęcia samych tylko jego aktywów.”.

(288) Jak opisano w części 2 niniejszej decyzji, IFB utworzona została w dniu 1 kwietnia 1998 r., w wyniku połączenia spółki FerryBoats SA ze spółką InterFerry SA oraz wkładu działu kolejowego spółki Edmond Depaire SA do połączonego przedsiębiorstwa. W piśmie o wszczęciu procedury (pkt 218–223), Komisja wyraziła wątpliwości co do faktu, czy nowe przedsiębiorstwo IFB zachowywało osobowość prawną jednej ze wspomnianych spółek, czy też zostało ono utworzone na nowo w 1998 r.

(289) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury władze belgijskie ustaliły, że IFB zachowała osobowość prawną FerryBoats S.A., zarejestrowanego w 1923 r. Komisja wnioskując więc, że IFB nie jest przedsiębiorstwem nowo utworzonym w rozumieniu punktu 7 wytycznych z 1999 r.

(290) Punkt 3.2.2 wytycznych z 1999 r. podaje warunki zatwierdzenia pomocy na restrukturyzację. Warunki te są następujące:

- plan restrukturyzacji powinien umożliwić długotrwałe przywrócenie dobrej kondycji przedsiębiorstwa w dłuższej perspektywie czasowej,
- powinny zostać podjęte kroki na rzecz złagodzenia, na tyle na ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy,
- pomoc powinna być ograniczona do ścisłego minimum niezbędnego do umożliwienia restrukturyzacji,

— Komisja powinna mieć możliwość upewnienia się co do właściwego przebiegu planu restrukturyzacji, na podstawie regularnie składanych szczegółowych sprawozdań,

— pomoc na rzecz restrukturyzacji może zostać udzielona tylko jeden raz.

4.2.2.1. Plan restrukturyzacji przywracający dobrą kondycję gospodarczą przedsiębiorstwa

(291) W odniesieniu do planu restrukturyzacji przywracającego dobrą kondycję gospodarczą przedsiębiorstwa wytyczne z 1999 r. podają:

„(31) Przyznanie pomocy jest uwarunkowane wdrożeniem planu restrukturyzacji, który w przypadku każdej pomocy indywidualnej podlega zatwierdzeniu przez Komisję.

(32) Plan restrukturyzacji, którego czas trwania powinien być w miarę możliwości jak najkrótszy, powinien umożliwić długotrwałe przywrócenie dobrej kondycji przedsiębiorstwa w dłuższej perspektywie czasowej, w oparciu o realistyczne wytyczne dotyczące warunków przyszłej działalności. Pomoc na rzecz restrukturyzacji powinna być zatem powiązana ze skutecznym planem restrukturyzacji, w zakresie którego dane państwo członkowskie przyjmuje zobowiązanie. Plan ten powinien zostać przedstawiony Komisji wraz z wszystkimi niezbędnymi szczegółami, a zwłaszcza z badaniem rynku. Poprawa kondycji powinna być przede wszystkim wynikiem środków wewnętrznych przewidzianych w planie restrukturyzacji. Może ona opierać się na czynnikach zewnętrznych, na które przedsiębiorstwo nie może oddziaływać, takie jak zmiany cen lub popytu, jedynie wtedy, gdy zaawansowane wytyczne na temat ewolucji rynku cieszą się powszechnym poparciem. Restrukturyzacja powinna zakładać zaniechanie tych rodzajów działalności, które nawet po restrukturyzacji w dalszym ciągu charakteryzowałyby się strukturalnym deficytem.

(33) Plan restrukturyzacji opisuje warunki, które spowodowały trudności przedsiębiorstwa, co pozwala ocenić czy zaproponowane środki są właściwe. Plan ten uwzględnia w szczególności zastaną sytuację i przewidywalną ewolucję podaży i popytu na rynku odnośnych wyrobów wraz ze scenariuszami zawierającymi hipotezy optymistyczne, pesymistyczne i pośrednie, jak również poszczególne mocne i słabe strony przedsiębiorstwa. Umożliwia on przedsiębiorstwu przejście do nowej struktury, która pozwoli mu osiągnąć perspektywę dobrej kondycji w dłuższym horyzoncie czasowym oraz umożliwi funkcjonowania z własnych środków.

- (34) Plan restrukturyzacji powinien proponować przekształcenie przedsiębiorstwa w taki sposób, aby było w stanie pokryć, po zakończeniu restrukturyzacji, wszystkie koszty swojej działalności, w tym koszty amortyzacji i koszty finansowe. Przewidywana rentowność kapitałów własnych przedsiębiorstwa restrukturyzowanego powinna być wystarczająca, tak aby mogło ono stawiać czoła konkurencji, przy liczeniu od tej pory jedynie na własne siły”.
- (292) W swej decyzji o wszczęciu procedury (pkt 242–247) Komisja uznała, że Belgia dostarczyła plan restrukturyzacji spełniający podane w wytycznych kryteria, a zatem odnośnie do tego kryterium Komisja nie zgłaszała wątpliwości. Po wszczęciu procedury Komisja nie otrzymała od stron zainteresowanych żadnych uwag kwestionujących niniejszy wniosek.
- (293) Komisja zauważyła, że przedsiębiorstwo IFB potrafiło wykazać swą dobrą kondycję gospodarczą zarówno w swym planie restrukturyzacji przedstawionym w 2003 r., jak i w wynikach, które od tego czasu zrealizowała. W związku z powyższym, podobnie jak w swej decyzji o wszczęciu procedury (punkt 271), Komisja uznaje, że kryterium „planu restrukturyzacji przywracającego dobrą kondycję gospodarczą przedsiębiorstwa” zostało spełnione.
- (294) Jednakże, jak wynika z punktu 290 niniejszej decyzji, plan restrukturyzacji przywracający dobrą kondycję gospodarczą przedsiębiorstwa nie jest warunkiem wystarczającym. Należy również ustalić, czy pomoc nie prowadzi do niepożądanego zakłócenia konkurencji.
- 4.2.2.2. Zapobieganie przypadkom niepożądanego zakłócenia konkurencji**
- (295) W odniesieniu do zapobiegania przypadkom niepożądanego zakłócenia konkurencji wytyczne z 1999 r. podają (pkt 35–39):
- „(35) Powinny zostać podjęte kroki na rzecz złagodzenia, na tyle na ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy. Jeżeli nie jest to możliwe, pomoc powinna być uznana jako »sprzeczna ze wspólnym interesem«, czyli niezgodna ze wspólnym rynkiem.
- (36) Warunek powyższy znajduje najczęściej swój wyraz w ograniczeniu obecności, jakiemu przedsiębiorstwo może sprostać na swoim rynku lub rynkach po okresie restrukturyzacji. Jeżeli odnośny rynek ma niewielkie znaczenie z punktu widzenia Wspólnoty i EOG lub jeśli udział lub udziały w rynku przedsiębiorstwa są niewielkie, należy uznać, że nie niepożądane zakłócenie konkurencji nie występuje. Z tego też względu należy uznać, że nie odnosi się to w zasadzie do małych i średnich przedsiębiorstw, chyba że postanowienia sektorowe w ramach reguł konkurencji odnoszących się do pomocy państwa stanowią inaczej.
- (37) Ograniczenie lub wymuszone zmniejszenie obecności na danym rynku lub rynkach, na których przedsiębiorstwo działa stanowi kompensatę dla konkurentów. Kompensata ta powinna pozostawać w związku ze skutkami zakłócenia konkurencji, jakie niesie udzielona pomoc, a w szczególności powinna być w relacji do względnego znaczenia przedsiębiorstwa na swoim rynku lub rynkach. Komisja określa jej zakres w oparciu o badanie rynku załączone do planu restrukturyzacji, a jeżeli procedura została wszczęta, w oparciu o informacje dostarczone przez interwenientów. Zmniejszenie obecności przedsiębiorstwa jest realizowane poprzez plan restrukturyzacji oraz warunki, które mogą być z nim związane.
- (38) Złagodzenie konieczności kompensat może być brane pod uwagę w sytuacji, gdy to ograniczenie lub zmniejszenie niesie ryzyko oczywistego pogorszenia struktury rynku, na przykład poprzez powodowanie w sposób pośredni tworzenia się monopolu lub sytuacji ścisłego oligopolu.
- (39) Kompensaty mogą przybierać różne formy, zależnie od tego, czy przedsiębiorstwo funkcjonuje lub nie funkcjonuje na rynku charakteryzującym się przerostem zdolności produkcyjnych. [...]”.
- (296) Przed decyzją o wszczęciu procedury władze belgijskie wyjaśniły, że celem złagodzenia, na tyle na ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy IFB zastosowała dwa następujące środki:
- wycofanie się z działalności przeładunkowych we Francji,
- zamknięcie terminala w Bressoux w Belgii oraz sprzedaż udziałów w terminalach w Brukseli i Zeebrugge w Belgii.
- (297) W swej decyzji o wszczęciu procedury (pkt 252–265) Komisja wyraziła wątpliwości co do faktu, czy środki te były wystarczające dla złagodzenia, na tyle na ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy. Wątpliwości te dotyczyły dwóch sektorów, w których IFB kontynuowała swoją działalność, mianowicie belgijskiego rynku przeładunku towarów oraz belgijskiego rynku logistyki.
- a) Belgijski rynek przeładunku towarów**
- (298) Dwa środki, o których mowa w piśmie o wszczęciu procedury (punkt 260), dotyczą belgijskiego rynku przeładunku towarów. W swym piśmie o wszczęciu procedury (punkty 262–264) Komisja wyraziła wątpliwości co do tego, czy środki te były wystarczające, szczególnie ze względu na fakt, że spółka TRW, której udziały SNCB zamierzała wnieść do IFB, posiadała znaczne udziały w terminalach w Brukseli i Zeebrugge oraz że IFB posiada mniejszościowe udziały w znacznej liczbie terminali w Belgii.

- (299) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury rząd belgijski przedstawia szereg argumentów odrzucających wątpliwości Komisji. Po pierwsze, podkreśla, że IFB odnotowała mniejszy wzrost niż rynek (4,1 % wzrostu dla IFB, 10,7 % dla terminali w porcie w Anvers, 12 % wzrostu dla terminali w regionie ARA (Antwerpia-Rotterdam-Amsterdam)). Komisja uważa, że ta dodatkowa informacja pozwala stwierdzić, że rola IFB na rynku została zmniejszona w następstwie wprowadzenia planu restrukturyzacji.
- (300) W dalszej kolejności Belgia wykazała, że IFB zredukowała swoją zdolność na rynku przeładunku towarów z 1,5 mln TEU w 2002 r. do 1,1 mln TEU na koniec 2005 r. Komisja stwierdza, że to zmniejszenie zdolności stanowi znaczący środek łagodzący.
- (301) Wreszcie Belgia poinformowała Komisję, że wkład TRW w IFB nie zostanie zrealizowany. Komisja stwierdza, że ostatnia zmiana jest znacząca, ponieważ w jej wyniku zamknięcie Bressout oraz sprzedaż udziałów w Brukseli i Zeebrugge prowadzi do realnego zmniejszenia obecności IFB na belgijskim rynku przeładunku towarów.
- (302) W świetle tych argumentów oraz z uwagi na fakt, że udział IFB w rynku został zmniejszony, Komisja uznaje, że Belgia wykazała, że w sektorze przeładunku towarów zastosowano wystarczające środki w celu złagodzenia, na tyle ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy.
- b) Belgijski rynek logistyczny**
- (303) W swym piśmie o wszczęciu procedury (punkty 257–259) Komisja zauważyła, że zaproponowane środki nie dotyczą rynku logistyki. Komisja uznała zatem, że brak zaproponowanych środków dla rynku logistyki, jak również fakt, że rynek ten podlega ciągłym zmianom oraz fakt, że IFB zdołała w znaczący sposób zwiększyć swoje możliwości, wywołuje wątpliwości co do kwestii, czy Belgia w odniesieniu do działalności logistycznej IFB ograniczyła, na tyle ile jest to możliwe, niekorzystne dla konkurentów skutki pomocy.
- (304) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury rząd belgijski przedstawił pięć argumentów mających na celu wykazanie, że w przeciwieństwie do tego, co utrzymuje Komisja w swej decyzji o wszczęciu procedury, IFB zastosowała wystarczające środki w celu ograniczenia zakłóceń konkurencji (szczegóły zob. opis w części 3 niniejszej decyzji, pkt 177–187). Argumenty te mogą zostać streszczone w sposób następujący:
- zmniejszenie o 49 % zdolności eksploatowanych przez IFB wagonów,
  - udział IFB w rynku poniżej 5 %,
  - wolniejszy od rynku wzrost (9,9 dla IFB względem średnio 12 % dla rynku),
  - wzrost otrzymany głównie dzięki transportowi ładunków masowych, podsegment rynku, na którym przed 2002 r. IFB była jedynie nieznacznie obecna,
  - otwarcie kolejowego rynku towarów od 2007 r. zwiększy dodatkowo presję konkurencyjną.
- (305) Komisja uznaje, że pięć przedstawionych przez belgijskie władze argumentów jest przekonujących. Odnosnie do argumentu pierwszego Komisja uważa, że rząd belgijski wykazał, że IFB zmniejszyła swą zdolność logistyczną, redukując liczbę eksploatowanych wagonów o 49 %, co pozwoliło ograniczyć zakłócenia konkurencji powodowane przez środki, o których mowa. W odniesieniu do argumentu drugiego Komisja zgadza się z rządem belgijskim, że udziały IFB w rynku zmniejszone zostały na rynku logistyki w rozumieniu punktu 36 wytycznych z 1999 r. Odnosnie do trzeciego argumentu Komisja uznaje, że złożone przez Belgię wyjaśnienia dotyczące zróżnicowania wzrostu obrotów IFB wykazały, że IFB Logistics rozwijała się wolniej niż jego konkurenci oraz że znaczny wzrost dotyczył podsegmentu, w którym IFB obecna była jedynie w sposób marginalny. W odniesieniu do czwartego argumentu Komisja uważa, że nawet jeśli decyzja o otwarciu terminali dla konkurencji wynikała prawdopodobnie ze względów ekonomicznych, to skutkiem jej jest jednak wzmocnienie otwarcia rynków, na których IFB jest aktywna, a przez to możliwość ograniczenia niekorzystnych skutków pomocy. W odniesieniu do piątego argumentu Komisja zauważa, że sytuacja IFB wykazuje podobieństwa do sytuacji towarowego działu SNCF w zakresie, w jakim IFB, podobnie jak dział towarowy SNCB, działa w podsektorze „transportu kolejowego” oraz „transportu kombinowanego”, które zostały całkowicie zliberalizowane od dnia 1 stycznia 2007 r. ⁽⁴⁸⁾
- (306) Komisja uznaje, że Belgia wykazała, że w sektorze logistyki zastosowano wystarczające środki w celu złagodzenia, na tyle ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy.

⁽⁴⁸⁾ To całkowite otwarcie rynków, przewidziane w dyrektywie 91/440/WE, zostało wykonane dekretem królewskim z dnia 13 grudnia 2005 r.

c) Wniosek

- (307) Komisja uznaje, że władze belgijskie wykazały, że na wspomnianych rynkach zastosowano wystarczające środki w celu złagodzenia, na tyle ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy.

4.2.2.3. Pomoc ograniczona do minimum

- (308) W odniesieniu do ograniczenia pomocy do minimum wytyczne z 1999 r. podają (pkt 40–41):

„(40) Kwota i natężenie pomocy powinny być ograniczone do ścisłego minimum niezbędnego do umożliwienia restrukturyzacji w zależności od środków finansowych będących w dyspozycji przedsiębiorstwa, jego akcjonariuszy lub grupy handlowej, do której ono należy. Korzystający z pomocy powinni przyczynić się znacząco do planu restrukturyzacji na zasadzie wyłożenia własnych środków, w tym poprzez sprzedaż aktywów, w przypadku gdy okazują się one niezbędne dla przetrwania przedsiębiorstwa lub też poprzez finansowanie zewnętrzne uzyskane na warunkach zewnętrznych. W celu ograniczenia zakłóceń konkurencji należy unikać sytuacji, w której pomoc jest przyznawana w takiej postaci lub kwocie, która wyposaża przedsiębiorstwo w nadwyżkowe środki płynne, które może przeznaczyć na finansowanie agresywnych działań mogących spowodować zakłócenia na rynku i które nie byłyby związane z procesem restrukturyzacji. Mając powyższe na uwadze, Komisja bada poziom pasywów przedsiębiorstwa po jego restrukturyzacji, w tym również każde przeniesienie w czasie lub obniżenie wierzycelności, szczególnie w sytuacji, gdy restrukturyzacja jest kontynuowana w związku z procedurą zbiorową prawa krajowego związaną z niewypłacalnością. Pomoc nie powinna również służyć do finansowania nowych inwestycji, które nie okazują się niezbędne dla przywrócenia dobrej kondycji przedsiębiorstwa.

- (41) We wszystkich przypadkach Komisja musi otrzymać dowody na to, że pomoc będzie wykorzystana jedynie w celu przywrócenia dobrej kondycji przedsiębiorstwa i że nie umożliwi korzystającemu z pomocy podczas wdrażania planu restrukturyzacji, rozwijania jego zdolności produkcyjnych, chyba żeby okazało to się konieczne z punktu widzenia przywrócenia dobrej kondycji przedsiębiorstwa, bez jednoczesnego wypłacania warunków konkurencji”.

- (309) W pierwszej kolejności należy zatem zbadać, czy pomoc ograniczona została do minimum, a następnie czy wkład własny IFB był odpowiedni.

a) Ograniczenie pomocy do minimum

- (310) W celu wykazania, że pomoc ograniczona została do ścisłego minimum, rząd belgijski wyjaśnia, że podwyższenie kapitału ogranicza się do przywrócenia kapitału akcyjnego IFB, który wykazał wartość ujemną w wyniku strat zanotowanych w 2001 i 2002 r., do wysokości umożliwiającej przywrócenie dobrej kondycji gospodarczej. Jak zostało wyjaśnione w części 2 niniejszej decyzji, wskaźnik wypłacalności, to znaczy stosunek funduszy własnych do pasywów IFB, wyniesie 35,6 % po podwyższeniu kapitału.

- (311) W swej decyzji o wszczęciu procedury (punkt 268) Komisja stwierdziła, że podwyższenie kapitału było o 20 mln EUR niższe od tego, co zalecała w planie restrukturyzacji firma doradczą McKinsey; co więcej, Komisja zauważyła (punkt 268), że zakładany dla IFB wskaźnik wypłacalności był niższy od wskaźnika spółek terminalowych, jak również, mimo że w mniejszym stopniu, niższy od wskaźnika spółek prowadzących działalność mieszaną.

- (312) Stwierdziła ona jednak, że wskaźnik ten był wyższy od średniej wskaźników notowanych w spółkach transportowych. W związku z powyższym Komisja uznała, że nie dysponuje wystarczającą ilością elementów, aby w sposób ostateczny stwierdzić, że pomoc została ograniczona do ścisłego minimum.

- (313) Komisja uważa, że w celu ustalenia, czy pomoc została ograniczona do minimum, należy w pierwszej kolejności zbadać, czy wskaźnik wypłacalności IFB po utrzymaniu działalności w Belgii nie przekracza średniej jej konkurencji, a następnie czy IFB dokonała dezinwestycji swoich udziałów we Francji możliwie najmniejszym kosztem.

(i) Wskaźnik wypłacalności nie przekraczający średniej u konkurencji

- (314) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury Belgia dostarczyła informacji uzupełniających. Po pierwsze, wyliczyła wskaźnik wypłacalności sześciu najbardziej porównywalnych do IFB spółek terminalowych oraz sześciu najbardziej porównywalnych do IFB spółek logistycznych. Następnie wyliczyła średnią, ważąc średnie wskaźniki spółek terminalowych i spółek logistycznych w odniesieniu do względnego znaczenia tych dwóch działalności dla IFB. Średni wskaźnik wypłacalności wynikający z obliczeń wynosi 35,6 %, co odpowiada wskaźnikowi wypłacalności IFB po przewidzianym podwyższeniu kapitału.

- (315) Ponadto Belgia wykazała, że dwaj najbliżsi konkurenci IFB, mianowicie przedsiębiorstwa Gosselin i Hupac, mają bardzo zbliżone wskaźniki wypłacalności (odpowiednio 38,9 % i 34,9 %).

(316) W świetle dodatkowych informacji dostarczonych przez Belgię oraz z uwagi na fakt, że podwyższenie kapitału zostało zmniejszone w stosunku do wstępnych zaleceń ze 120 mln EUR zawartych w planie McKinsey w grudniu 2003 r. do 95,3 mln EUR, Komisja uznaje, że podwyższenie kapitału zostało ograniczone do tego, co jest rzeczywiście niezbędne.

(ii) *Wycofanie się z udziałów we Francji możliwie najmniejszym kosztem*

(317) W odniesieniu do dezinwestycji w spółkach zależnych IFB we Francji Komisja dodatkowo sprawdziła, że w swoim zobowiązaniu, IFB zawsze wybierała najmniej kosztowną opcję, tak by ograniczyć koszty swojego wycofania się z działalności, a zatem i pomocy, do minimum.

a) **Acimar**

(318) Dezinwestycja wobec spółki Acimar na drodze postępowania naprawczego kosztowała 3,9 mln EUR (zob. część 2 niniejszej decyzji). Komisja stwierdza, że Belgia wykazała, że wariant alternatywny, mianowicie kontynuacja jej działalności, wymagałby finansowania przez IFB rocznego odpływu gotówki do końca 2005 r., który stanowiłby stratę ogółem w wysokości 10,8 mln EUR, bez gwarancji możliwości odzyskania wierzytelności w wysokości 3,9 mln EUR, których byłaby zmuszona zrzec się w postępowaniu naprawczym.

(319) W związku z powyższym Komisja uznaje, że IFB wybrała dla spółki Acimar najmniej kosztowną opcję.

b) **NFTI-ou**

(320) Odnośnie do spółki NFTI-ou kontrolowanej wspólnie przez IFB oraz Port Autonome de Dunkerque, prowadzącej terminale w porcie Dunkierki, IFB rozważała dwie możliwości: kontynuację działalności lub dezinwestycję poprzez sprzedaż jej udziałów. Dezinwestycja pociągała za sobą koszty w wysokości 18,5 mln EUR (patrz szczegółowy opis w części 2 niniejszej decyzji).

(321) Odnośnie do wariantu alternatywnego, to znaczy kontynuacji działalności, Belgia wykazała w swej odpowiedzi, że wariant ten wygenerowałby straty w wysokości 36,2 mln EUR (zob. szczegółowy opis w części 3 niniejszej decyzji).

(322) Biorąc pod uwagę koszt dwóch opcji, Komisja uznaje, że IFB wybrała opcję najmniej kosztowną.

c) **IFB France**

(323) Sprzedaż spółki IFB France, zwanej dalej AGEF, spółce NFTI-ou kosztowała 0,9 mln EUR (zob. szczegółowy opis w części 2 niniejszej decyzji). Należy zatem postawić pytanie, czy ogłoszenie upadłości IFB France nie byłoby dla IFB mniej kosztowne.

(324) Tak jak w przypadku sprzedaży, IFB byłaby zmuszona zrzec się swych wierzytelności u IFB France o wartości 0,8 mln EUR. Belgia utrzymuje jednak, że ogłoszenie upadłości wygenerowałoby dodatkowe straty: IFB nie zdołałaby osiągnąć ceny sprzedaży równej 0,1 mln EUR, co wywołałoby straty w jej udziale, a IFB musiałby zapłacić ogółem 0,8 mln EUR z tytułu francuskich praw socjalnych 14 pracownikom, którzy utraciliby pracę w następstwie ogłoszenia upadłości.

(325) Komisja uznaje, że Belgia nie wykazała wspomnianego ryzyka pokrycia pasywów. Komisja zmuszona jest zatem odrzucić ten argument ⁽⁴⁹⁾. Komisja uznaje więc, że sprzedaż IFB France kosztowała przynajmniej tyle samo co kontynuacja jej działalności.

(326) Komisja wnioskuje zatem, że IFB wybrało jedną z dwóch najmniej kosztownych opcji.

d) **Dry Port Dunkerque**

(327) Odnośnie do spółki Dry Port de Dunkerque zdecydowano o jej likwidacji, połączonej z wcześniejszą sprzedażą części jej aktywów, mianowicie udziału w wysokości 8,6 % w spółce NFTI-ou. Koszty operacji wyniosły 7,9 mln EUR (zob. szczegółowy opis w części 2 niniejszej decyzji).

(328) W alternatywnym scenariuszu, to znaczy przy kontynuacji działalności, IFB musiałaby finansować roczny odpływ gotówki wywołany stratami spółki, co stanowiłoby dodatkowe obciążenie w wysokości 2,6 mln EUR.

(329) W związku z powyższym likwidacja stanowi opcję najmniej kosztowną.

e) **SSTD**

(330) W ramach strategicznej decyzji opuszczenia rynku francuskiego decyzja o sprzedaży SSTD za kwotę 0,2 mln EUR (zob. szczegółowy opis powyżej w części 2) stanowiła najbardziej korzystną opcję dla IFB.

⁽⁴⁹⁾ Zob. wyrok Trybunału z dnia 14 września 1994 r. w sprawach połączonych C-278/92, C-279/92 oraz C-208/92 *Hiszpania przeciwko Komisji*, wyrok zwany „Hytasa” (Rec. 1999, s. I-4103), pkt 22, oraz decyzja Komisji z dnia 22 lipca 1998 w sprawie SDBO.

f) **Wniosek**

- (331) Komisja uznaje, że IFB dokonała zbycia swoich udziałów we Francji możliwie najmniejszym kosztem, a skutkiem tego, przyznane przez SNCB finansowanie na pokrycie tej dezinvestycji, niezbędnej dla dobrej kondycji pozostałej części IFB, zostało ograniczone do minimum.

b) **Wkład własny beneficjenta**

- (332) Punkt 40 wytycznych z 1999 r. podaje, że:

„Korzystający z pomocy powinni przyczynić się znacząco do planu restrukturyzacji na zasadzie wyłożenia własnych środków, w tym poprzez sprzedaż aktywów, w przypadku, gdy okazują się one niezbędne dla przetrwania przedsiębiorstwa lub też poprzez finansowanie zewnętrzne uzyskane na warunkach zewnętrznych”.

- (333) W piśmie o wszczęciu procedury (punkt 270) Komisja zauważa, że zgodnie z planem restrukturyzacji IFB nie wnosi znacznego wkładu własnego w swą restrukturyzację, a zatem Komisja wyraziła wątpliwości co do faktu, czy IFB przyczyniła się do restrukturyzacji w sposób wystarczający.
- (334) W swej odpowiedzi na pismo o wszczęciu procedury Belgia w szczegółowy sposób wyjaśniła, co uważa za wkład własny IFB w jej restrukturyzację (zob. szczegółowy opis w części 3 niniejszej decyzji, punkty 194–201).
- (335) Komisja w następujący sposób ocenia wyjaśnienia Belgii:

(i) *Koszty restrukturyzacji*

- (336) Komisja przystąpi do określenia całkowitego kosztu restrukturyzacji, po odjęciu zysków produkcyjnych i redukcji zapotrzebowania na środki obrotowe.

Koszty netto restrukturyzacji	
Strata operacyjna netto	2,749
Koszty nadzwyczajne	0,032
Wzrost potrzeb kapitału obrotowego	12,998
Inwestycje odtworzeniowe w niefinansowe środki trwałe	6,611
Inwestycje w finansowe aktywa trwałe	1,882
Splata odsetek dla przedsiębiorstw innych niż SNCB	2,351
Zwrot zadłużenia finansowego	16,599
Częściowy zwrot zadłużenia i odsetek względem SNCB	81,7
Zadłużenie podatkowe	0,077
Ogółem	125,56

- (337) W związku z tym Komisja, zgodnie ze swoją praktyką decyzyjną⁽⁵⁰⁾, uważa za zasadne uwzględnienie kosztów podanych w powyższej tabeli, a nie kosztów przedstawionych przez Belgię (zob. tabela umieszczona w pkt 184), w szczególności z następujących powodów:

— strata operacyjna (odpływ gotówki). Belgia zaliczyła do kosztów restrukturyzacji 27,916 mln EUR jako „stratę operacyjną brutto”. Komisja stwierdza, że zgodnie z jej praktyką decyzyjną⁽⁵¹⁾ do kosztów restrukturyzacji należy wliczać jedynie stratę operacyjną *netto*. Koszty te można otrzymać po odjęciu od straty operacyjnej brutto w okresie restrukturyzacji (27,916 mln EUR) zysków produkcyjnych z okresu restrukturyzacji (25,167 mln EUR). W związku z powyższym strata operacyjna *netto* wynosi 2,749 mln EUR,

— zmiany zapotrzebowania na środki obrotowe. W części „koszty” oraz w części „wkład własny” Belgia wymienia zmiany w zapotrzebowaniu na środki obrotowe⁽⁵²⁾. Zgodnie z praktyką decyzyjną Komisji⁽⁵³⁾ w kosztach restrukturyzacji należy uwzględniać jedynie wzrost *netto* zapotrzebowania na środki obrotowe, który wynosi 12,998 mln EUR⁽⁵⁴⁾,

— transfery wewnątrzgrupowe. Do kosztów restrukturyzacji w rubryce „inwestycje w finansowe aktywa trwałe” Belgia zalicza transfery wewnątrzgrupowe związane z centralizacją belgijskich udziałów grupy. Transfery te są następujące: akcje RKE (przedsiębiorstwo belgijskie, szczegółowo opisane w części 2 pkt 47 pisma o wszczęciu procedury), posiadane przez Haeger & Schmidt International (w 100 % spółka

⁽⁵⁰⁾ Zob. decyzja Komisji z dnia 5 grudnia 2005 r. w sprawie C 53/03, *ABX Logistics*, pkt 247.

⁽⁵¹⁾ Zob. decyzja Komisji z dnia 5 grudnia 2005 r. w sprawie C 53/03, *ABX Logistics*, pkt 247.

⁽⁵²⁾ Zmiany w górę tłumaczy się potrzebami finansowania prac bieżących i zmniejszeniem różnicy między wierzytelnościami a zadłużeniem z tytułu handlu i usług oraz utrzymaniem wystarczających środków pieniężnych na początku okresu restrukturyzacji. Zmiany w dół miały miejsce w połowie i pod koniec okresu restrukturyzacji: w ten sposób w 2004 i 2005 r. spółka IFB zwolniła blisko 2,7 mln EUR wskutek spadku jej zapotrzebowania na kapitał obrotowy. Fakt ten możliwy był dzięki odzyskaniu kwoty 0,9 mln EUR z funduszy obrotowych OCHZ w momencie sprzedaży 50 % udziałów w tej spółce, jak również wskutek skrócenia okresu płatności przyznawanego klientom od 2004 r. względem 2003 r., w połączeniu z niezmienną polityką płatności w stosunku do dostawców.

⁽⁵³⁾ Zob. decyzja Komisji z dnia 5 grudnia 2005 r. w sprawie C 53/03, *ABX Logistics*, pkt 247.

⁽⁵⁴⁾ Wynik ten otrzymany został następująco: 7,685 mln EUR (wzrost w Belgii) + 8,000 mln EUR (wzrost we Francji) – 2,687 mln EUR (redukcja), zob. tabela umieszczona w części 3, pkt 184.

zależna od IFB w Niemczech, podobnie szczegółowo opisana w części 2 pkt 47 pisma o wszczęciu procedury) zostały przekazane IFB, która aktualnie posiada je w sposób bezpośredni, a nie pośrednio poprzez Haeger & Schmidt International. Cena tej transakcji wynosiła 1,6 mln EUR i została rozliczona przez płatność gotówkową w wysokości 0,6 mln EUR oraz poprzez zmniejszenie wierzytelności (rachunek bieżący) IFB u Haeger & Schmidt International w wysokości 1 mln EUR.

Komisja uważa, że transakcja ta, stanowiąca transfer wewnątrz grupy IFB, nie może zostać uwzględniona z tytułu kosztów restrukturyzacji, ponieważ jest finansowo obojętna na poziomie grupy. W istocie bowiem kosztowi 0,6 mln EUR dla IFB odpowiada poprawiony wynik 0,6 mln EUR Haeger & Schmidt International, który widnieje w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych grupy jako wzrost zysku.

(ii) Finansowanie przez SNCB i wkład własny IFB

(338) SNCB finansuje restrukturyzację do wysokości 95,3 mln EUR. Jak wykazano w punktach 199–237, finansowanie to można przypisać Belgii. Odbędzie się ono na drodze konwersji na kapitał kredytu i wierzytelności, dla których został przyznany termin płatności, jak i odsetek z nim związanych.

(339) Przeciwnie do punktu 43 wytycznych z 2004 r., wytyczne z 1999 r. nie wykluczają sytuacji, w której wkład własny składa się z przyszłych zysków. Komisja uważa, że w ramach wytycznych z 1999 r. przyszłe zyski mogą stanowić wkład własny, jeżeli zyski te są możliwe do przewidzenia w chwili opracowywania planu restrukturyzacji.

(340) Po pierwsze, IFB wniesie wkład we własną restrukturyzację własnymi zyskami przewidzianymi na lata 2004, 2005 i 2006, które powinny wynieść ogółem 10,5 mln EUR. Jak już wcześniej wyjaśniono, określenie tych zysków opierało się na znanych w momencie opracowywania planu restrukturyzacji elementach faktycznych spółki IFB, takich jak podpisanie nowych istotnych kontraktów, redukcja kosztu wynagrodzeń wskutek zmniejszenia siły roboczej oraz przewidzianych w planie restrukturyzacyjnym synergii. W związku z powyższym Komisja uznaje, że wspomniane przyszłe zyski były możliwe do przewidzenia w chwili opracowywania planu restrukturyzacji.

(341) Następnie IFB wniesie wkład w własnych dochodach finansowych, wynikających z narosłych na kontach IFB odsetek i wynoszących ogółem 1,4 mln EUR. Jak opisano w punkcie 187, wspomniane przyszłe dochody finansowe były możliwe do przewidzenia w chwili opracowywania planu restrukturyzacji.

(342) Poprzez sprzedaż „niefinansowych” środków trwałych przedsiębiorstwu prywatnym, IFB wniesie wkład w wysokości 4,771 mln EUR. Poza sprzedażą różnych

aktywów o względnie ograniczonym znaczeniu, sumujących się do kwoty 0,271 mln EUR, na tę część wkładu składa się głównie wyzbycie się w 2004 r. aktywów używanych w terminalu OCHZ. Prawa współwłasności (50 %) na te aktywa używane przez OCHZ zostały sprzedane za cenę 4,5 mln EUR.

(343) Dzięki sprzedaży „finansowych” środków trwałych, to znaczy dzięki sprzedaży mniejszościowych udziałów przedsiębiorstwu prywatnym, IFB uruchomi 9,287 mln EUR. Dochody te zostały uzyskane dzięki dezinwestycji w:

— Autocare Europe i IFB France w 2003 r.,

— GIE OCHZ, Brussels Port Invest SA oraz Brussels Terminal Intermodal SA w 2004 r., oraz

— CNC Ferry Boats Intermodal w 2005 r.

Jak opisano w punkcie 187, wspomniane przyszłe dochody były możliwe do przewidzenia w chwili opracowywania planu restrukturyzacji.

(344) Komisja stwierdza, iż Belgia wykazała, że dzięki sprzedażom przedsiębiorstw prywatnych, które opisano powyżej, IFB ograniczyła swoją działalność do tzw. *core business*.

(345) Dzięki kredytom zaciągniętym w instytucjach kredytowych IFB była w stanie zmobilizować 3,3 mln EUR w roku 2003 i 2006. Kredyty te zostały szczegółowo opisane w punktach 75–79 decyzji o wszczęciu procedury. Zostały one otrzymane na warunkach rynkowych i bez gwarancji ze strony SNCB czy państwa belgijskiego względem instytucji bankowych.

(346) Wreszcie, IFB wnosi wkład w wysokości 1,105 mln EUR pochodzący z dochodów nadzwyczajnych. Wspomniane dochody nadzwyczajne odpowiadają zyskom kapitałowym zrealizowanym dzięki sprzedaży niefinansowych aktywów trwałych (głównie wagonów EAOS oraz taboru w terminalach).

(347) Komisja stwierdza, że wkład własny IFB w koszty restrukturyzacji wynosi 24,927 mln EUR. Kolejna tabela zestawia ogół wkładów IFB:

Zysk od 2004 r. do 2006 r.	10,429
Dochody finansowe	1,368
Sprzedaż niefinansowych środków trwałych	4,771
Sprzedaż finansowych aktywów trwałych	9,287
Kredyty zaciągnięte w bankach prywatnych	3,300
Dochody nadzwyczajne	1,105
Ogółem	30,26

Wniosek dotyczący wkładu własnego

- (348) Podsumowując, 95,3 mln EUR lub 76 % całkowitego kosztu restrukturyzacji IFB wynoszącego 125,56 mln EUR, opłacony jest przez SNCB. Finansowanie to można przypisać państwu belgijskiemu. 30,26 mln EUR lub 24 % tych kosztów ponosi sama IFB.
- (349) W niniejszym przypadku Komisja pragnie przypomnieć, że wytyczne z 1999 r. nie narzucają minimalnej wielkości wkładu własnego, lecz jedynie wkład znaczny. Niemniej jednak z uwagi na to, iż nowe wytyczne z 2004 r., które nie mają zastosowania w bieżącej sprawie, wymagają wkładu własnego powyżej 50 %, Komisja uważa za stosowne przypomnieć szczególnie trudności kontekstu restrukturyzacji (od której bezpośrednio zależy 250 miejsc pracy w Belgii); znaczenie redukcji zdolności produkcyjnych (redukcja o 49 % liczby wagonów kolejowych, sprzedaż kilku terminali); oraz znaczenie transportu kombinowanego, rynku, na którym głównie prowadzi działalność IFB, dla polityki transportowej Unii Europejskiej.
- (350) Komisja uznaje, że wkład w wysokości 24 % stanowi w tych okolicznościach wkład znaczny, również z uwagi na wielkość przedsiębiorstwa IFB oraz jego fatalną sytuację finansową przed restrukturyzacją.

4.2.2.4. Sprawozdanie roczne oraz zasada jednorazowej pomocy „one time, last time”

- (351) Wytyczne z 1999 r. w punktach 45 i 48 podają:
- „(45) Komisja powinna mieć możliwość upewnienia się co do właściwego przebiegu planu restrukturyzacji, na podstawie regularnie składanych szczegółowych sprawozdań, które są jej przekazywane przez państwo członkowskie.
- (48) W celu uniknięcia występowania nadużyć w udzielaniu pomocy pomoc na rzecz restrukturyzacji powinna być udzielana tylko jeden raz. W przypadku gdy do Komisji wpłynie projekt pomocy na rzecz restrukturyzacji, państwo członkowskie powinno sprecyzować, czy przedsiębiorstwo korzystało już w przeszłości z pomocy państwa na rzecz restrukturyzacji, w tym z pomocy przyznanych przed wejściem w życie niniejszych wytycznych oraz z pomocy nie zgłoszonych. Jeżeli taka sytuacja występuje i jeżeli okres restrukturyzacji zakończył się, albo też jeśli plan

przestał być wykonywany od mniej niż dziesięciu lat, wtedy w zasadzie Komisja nie udzieli zgody na przyznanie nowej pomocy na rzecz restrukturyzacji, chyba że zaistniały okoliczności wyjątkowe, nieprzewidziane i takie, za które winą nie można obciążyć przedsiębiorstwa. Nieprzewidziane okoliczności to takie, których nie można w żaden sposób antycypować w momencie opracowania planu restrukturyzacji”.

- (352) Jak wcześniej stwierdzono w decyzji o wszczęciu procedury (punkt 271), rząd belgijski zgodził się dostarczyć Komisji sprawozdanie roczne, aby umożliwić jej ustalenie, czy plan restrukturyzacji realizowany jest zgodnie z zobowiązaniami powziętymi przez władze belgijskie.
- (353) Podobnie jak stwierdzono w decyzji o wszczęciu procedury (punkt 271), kryterium „one time, last time” zostało spełnione.

5. WNIOSKI

- (354) Komisja stwierdza, że Belgia bezprawnie wprowadziła część rzeczonych środków z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu. Jednakże analiza tych środków wykazała, że częściowo nie stanowią one pomocy, a w pozostałej części są zgodne z regułami wspólnego rynku,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Finansowanie restrukturyzacji działalności InterFerryBoats SA w Belgii oraz finansowanie dezinvestycji dotyczącej działalności InterFerryBoats SA we Francji w wysokości 95,3 mln EUR przez Belgijskie Koleje Państwowe, przypisywane państwu belgijskiemu i przez nie zrealizowane, stanowi pomoc państwa na rzecz restrukturyzacji zgodną z regułami wspólnego rynku.

Artykuł 2

Niniejsza decyzja skierowana jest do Królestwa Belgii.

Sporządzono w Brukseli dnia 24 kwietnia 2007 r.

W imieniu Komisji
Jacques BARROT
Wiceprzewodniczący

DECYZJA KOMISJI**z dnia 4 czerwca 2008 r.****w sprawie pomocy państwa C 41/05 udzielonej przez Węgry w ramach długoterminowych umów o zakup energii**

(notyfikowana jako dokument nr C(2008) 2223)

(Jedynie tekst w języku węgierskim jest autentyczny)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2009/609/WE)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 88 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z przywołanymi artykułami ⁽¹⁾, i po uwzględnieniu tych uwag,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. PROCEDURA

- (1) Pismem z dnia 31 marca 2004 r., zarejestrowanym tego samego dnia, władze węgierskie powiadomiły Komisję o dekreście rządowym 183/2002 (VIII.23.) ⁽²⁾ zgodnie z procedurą, o której mowa w rozdz. 3 pkt 1 lit. c) załącznika IV do Traktatu o przystąpieniu Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej („procedura przejściowa”). Zgłoszony dekret przewiduje system rekompensat kosztów poniesionych przez hurtowego dostawcę energii elektrycznej należącego do państwa (*közüzemi nagykereskedelmi engedélyes*), przedsiębiorstwo Magyar Villamos Művek Zrt. (zwane dalej „MVM”) Komisja zarejestrowała zgłoszenie pod numerem sprawy dotyczącej pomocy państwa HU 1/2004.
- (2) W sprawie tego środka doszło do wymiany szeregu pism między władzami węgierskimi a Komisją ⁽³⁾. Komisja otrzymała również uwagi od osób trzecich ⁽⁴⁾. W toku procedury przejściowej Komisja ustaliła, że węgierski rynek hurtowy energii elektrycznej opiera się zasadniczo na długoterminowych umowach o zakup energii (zwanych dalej „umowami PPA”) między MVM i niektórymi wytwórcami energii. Na podstawie infor-

macji dostępnych jej w tym czasie Komisja podejrzewała, że umowy PPA zawierają elementy pomocy państwa niezgodnej z prawem.

- (3) Pismem z dnia 13 kwietnia 2005 r., zarejestrowanym w dniu 15 kwietnia 2005 r., władze węgierskie wycofały zawiadomienie o dekreście rządowym 183/2002. W dniu 4 maja 2005 r., zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE ⁽⁵⁾ (zwanym dalej „rozporządzeniem proceduralnym”), Komisja z własnej inicjatywy zarejestrowała sprawę dotyczącą pomocy państwa (sprawa numer NN 49/05) w odniesieniu do wspomnianych umów PPA.
- (4) Pismem z dnia 24 maja 2005 r. (D/54013) Komisja wystąpiła do władz węgierskich z wnioskiem o dodatkowe informacje. Odpowiedź z dnia 20 lipca 2005 r. została zarejestrowana przez Komisję w dniu 25 lipca 2005 r. Władze węgierskie dostarczyły dalsze informacje w piśmie z dnia 28 września 2005 r. zarejestrowanym 30 września 2005 r.
- (5) Pismem z dnia 9 listopada 2005 r. Komisja poinformowała Węgry o swojej decyzji o wszczęciu postępowania określonego w art. 88 ust. 2 Traktatu WE w odniesieniu do umów PPA (zwanej dalej „decyzją o wszczęciu postępowania”). Decyzja o wszczęciu postępowania została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ⁽⁶⁾.
- (6) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwości dotyczące zgodności umów PPA ze wspólnym rynkiem i wezwała zainteresowane strony do przedstawiania swoich uwag.
- (7) W następstwie wniosku o przedłużenie terminu przedstawiania uwag, który został zaakceptowany przez Komisję ⁽⁷⁾, Węgry przedstawiły uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania dnia 31 stycznia 2006 r. w piśmie, które zarejestrowano w dniu 1 lutego 2006 r.

⁽¹⁾ Dz.U. C 324 z 21.12.2005, s. 12.

⁽²⁾ Dekret rządowy 183/2002 (VIII.23.) w sprawie szczegółowych zasad określania kosztów osieroconych i zarządzania tymi kosztami.

⁽³⁾ Pisma władz węgierskich z dnia 4 czerwca 2004 r., zarejestrowane tego samego dnia, oraz z dnia 20 października 2004 r., zarejestrowane w dniu 21 października 2004 r.

⁽⁴⁾ Pismo z dnia 21 grudnia 2004 r. od wytwórcy energii AES-Tisza Erőmű Kft.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 324 z 21.12.2005, s. 12.

⁽⁷⁾ Wniosek z dnia 14 grudnia 2005 r. zaakceptowany przez Komisję dnia 20 grudnia 2005 r.

- (8) W następstwie szeregu wniosków o przedłużenie terminu przedstawiania uwag, które zostały zaakceptowane przez Komisję⁽⁸⁾, uwagi osób trzecich zostały zarejestrowane przez Komisję, jak następuje: uwagi przedstawione przez MVM – w dniu 11 stycznia 2006 r.; uwagi osoby trzeciej, która zwróciła się z wnioskiem o nieujawnianie jej tożsamości, – w dniu 20 stycznia 2006 r.; uwagi elektrowni Marta – w dniach 20 stycznia i 6 marca 2006 r.; uwagi banku [...] – dnia 10 lutego 2006 r.; uwagi elektrowni AES-Tisza – w dniach 13 i 14 lutego 2006 r.; uwagi banku [...] – w dniu 13 lutego 2006 r.; uwagi elektrowni Electrabel SA i jej spółki zależnej elektrowni Dunament – w dniu 14 lutego 2006 r.; uwagi elektrowni Budapeszt – w dniu 21 lutego 2006 r.; oraz uwagi elektrowni Csepel – w dniu 21 lutego 2006 r.
- (9) Po otrzymaniu ze strony władz węgierskich potwierdzenia objęcia klauzulą poufności informacji dostarczonych przez osoby trzecie w kontekście niniejszego postępowania⁽⁹⁾, Komisja przekazała wyżej wymienione uwagi Węgrom pismem z dnia 25 kwietnia 2006 r.
- (10) Władze węgierskie przedstawiły pierwszą część swoich komentarzy dotyczących uwag osób trzecich w piśmie z dnia 28 czerwca 2006 r., zarejestrowanym w dniu 29 czerwca 2006 r., oraz drugą część uwag w piśmie z dnia 24 lipca 2006 r. zarejestrowanym dnia 25 lipca 2006 r.
- (11) Komisarz Kroes, świadoma planowanych zmian ustawodawczych w sektorze energetycznym na Węgrzech, w dniu 17 października 2006 r. skierowała pismo do Ministra Kóka, wzywając rząd węgierski do uregulowania w nowych przepisach kwestii dotyczącej umów PPA i potencjalnych środków wyrównawczych zgodnie z prawem UE.
- (12) W dniu 19 grudnia 2006 r. spółka AES-Tisza przedstawiła dalsze krytyczne uwagi na temat kilku aspektów postępowania prowadzonego przez Komisję.
- (13) W pismach z dnia 21 listopada 2006 r. (zarejestrowanym w dniu 23 listopada 2006 r.) i z dnia 15 stycznia 2007 r. (zarejestrowanym tego samego dnia) oraz na spotkaniach z udziałem przedstawicieli Komisji dnia 18 grudnia 2006 r. i dnia 8 marca 2007 r. władze węgierskie potwierdziły swój zamiar wprowadzenia poprawek do ustawodawstwa w związku z liberalizacją sektora energetycznego i tym samym również zmiany obecnej sytuacji na rynku hurtowym energii elektrycznej.
- (14) Komisja przesłała wniosek o dalsze informacje dnia 23 kwietnia 2007 r. Węgry odpowiedziały na wniosek dnia 5 czerwca 2007 r. i przesyłały dodatkowe informacje w dniu 6 sierpnia 2007 r.
- (15) Pismem z dnia 4 maja 2007 r. władze węgierskie poinformowały Komisję o powołaniu grupy roboczej do przeprowadzenia negocjacji z wszystkimi zainteresowanymi wytwórcami dotyczące wygaśnięcia lub istotnej zmiany umów PPA. W związku z tym dnia 11 maja 2007 r. rząd przyjął decyzję nr 2080/2007 (V.11.) w sprawie długoterminowych umów o zakup energii w sektorze energetycznym⁽¹⁰⁾, powołując tym samym wyżej wymienioną grupę roboczą (pod kierownictwem kancelarii premiera) w celu niezwłocznego rozwiązania kwestii umów PPA zgodnie z zasadami UE w zakresie pomocy państwa oraz nakazania wszczęcia oficjalnych negocjacji w tej sprawie z zainteresowanymi wytwórcami energii. Pismem z dnia 3 lipca 2007 r. rząd węgierski poinformował Komisję o wyniku pierwszych negocjacji, które odbyły się w czerwcu w 2007 r.
- (16) W kontekście procesu liberalizacji nowa ustawa o energii elektrycznej⁽¹¹⁾ została opublikowana dnia 2 lipca 2007 r. i weszła w życie częściowo w dniu 15 października 2007 r. i częściowo w dniu 1 stycznia 2008 r. Pismem z dnia 25 lipca 2007 r. rząd węgierski poinformował Komisję o osiągnięciach w zakresie otwarcia węgierskiego rynku energii elektrycznej wynikających z nowej ustawy o energii elektrycznej. Nowa ustawa nie zmieniła jednak samych umów PPA, które w niezmienionej postaci pozostały w mocy, między MVM a wytwórcami energii wymienionymi w decyzji o wszczęciu postępowania.
- (17) W piśmie z dnia 26 lipca 2007 r. Komisja zwróciła się do władz węgierskich z dalszymi pytaniami.
- (18) W dniu 7 września Komisja zarejestrowała pismo od rządu węgierskiego z wnioskiem o przedłużenie czasu na doprowadzenie negocjacji z wytwórcami do pomyślnego zakończenia.
- (19) W dniach 24 września i 31 października 2007 r. Komisja zarejestrowała odpowiedzi Węgier na swoje pytania z dnia 26 lipca 2007 r.
- (20) W dniu 14 grudnia 2007 r., zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 (zwanego dalej „rozporządzeniem proceduralnym”), Komisja przesłała władzom węgierskim monit z listą pytań, w odpowiedzi na które nadal brakowało kompletnych informacji. Władze węgierskie udzieliły odpowiedzi pismem z dnia 16 stycznia 2008 r.
- (21) Władze węgierskie twierdziły, że nie były w stanie udzielić pełnych odpowiedzi na pytania Komisji, ponieważ spółki Dunament i AES-Tisza nie dostarczyły żądanych informacji.

⁽⁸⁾ Wnioski zarejestrowane w dniach 9 stycznia 2006 r. (Budapesti Erőmű), 16 stycznia 2006 r. (AES-Tisza, [...] (*)), 17 stycznia 2006 r. (Electrabel), 19 stycznia 2006 r. [...] oraz 20 stycznia 2006 r. (Csepeli Erőmű), zaakceptowane przez Komisję pismami datowanymi na dni 13, 18, 20, 24 stycznia i 27 lutego 2006 r.

^(*) Dane objęte tajemnicą służbową oznaczone są w tekście decyzji znakiem [...].

⁽⁹⁾ Pismo zarejestrowane dnia 3 kwietnia 2006 r.

⁽¹⁰⁾ 2080/2007 (V.11.) Korm. Határozat a villamos energia iparban kötött hosszú távú szerződéssek rendezéséről.

⁽¹¹⁾ Ustawa LXXXVI z 2007 r.

- (22) W związku z tym, dnia 15 lutego 2008 r., Komisja przyjęła urzędowy nakaz przekazania informacji nakazujący Węgrom dostarczenie danych wymienionych w decyzji w terminie 15 dni.
- (23) Dnia 27 lutego 2007 r. elektrownia Dunament przesłała Komisji kopię swojej odpowiedzi udzielonej na pytania władz węgierskich i wyjaśniła powody, dla których nie mogła odpowiedzieć na postawione jej pytania. Władze węgierskie odpowiedziały w dniach 4 i 13 marca 2008 r. W odpowiedzi na wyraźny wniosek elektrowni Dunament władze węgierskie dołączyły do swojej odpowiedzi pisma przesłane przez Dunament do Ministerstwa Finansów i do Węgierskiego Urzędu Energetycznego datowane na dzień 14 maja 2007 r., 21 sierpnia 2007 r., 13 września 2007 r., 7 grudnia 2007 r., 14 stycznia 2008 r. i 20 lutego 2008 r. Władze węgierskie nie przekazały wcześniej kopii tych pism Komisji⁽¹²⁾; jednak w trakcie całego postępowania dostarczały w odpowiedziach na pytania Komisji informacje, które uznały za istotne.
- (24) Z odpowiedzi władz węgierskich wynika, że spółka AES-Tisza nie udzieliła Węgrom żadnej odpowiedzi. Faksem z dnia 10 marca 2008 r. spółka AES-Tisza przesłała do Komisarza Kroes pismo, w którym wyrażono pogląd, że władze węgierskie posiadają już wszystkie dane, o które wnioskowała Komisja.
- (25) W swojej odpowiedzi z dnia 13 marca 2008 r. władze węgierskie, na podstawie dostępnych im informacji, dostarczyły Komisji odpowiednie dane w odpowiedzi na pytania zawarte w rozdziale III pkt 1) lit. a)–d) urzędowego nakazu przekazania informacji. Nie podały jednak żadnych dodatkowych danych w odniesieniu do pytania zawartego w rozdziale III pkt 1) lit. e) urzędowego nakazu przekazania informacji, które dotyczyło inwestycji dwóch wyżej wymienionych wytwórców energii.
- (26) Znaczna część wymiany informacji, jaka miała miejsce od rejestracji sprawy HU1/2004 dotyczyła interpretacji i konkretnego stosowania komunikatu Komisji dotyczącego metodologii analizy pomocy państwa związanej z kosztami osieroconymi („metodologia kosztów osieroconych”) ⁽¹³⁾. Na podstawie dokumentów przedstawionych w ramach niniejszego postępowania wydawało się, że władze węgierskie planowały wprowadzenie systemu rekompensat kosztów osieroconych, którego ocena mogła byłaby zostać uwzględniona w niniejszej decyzji. W związku z tym w trakcie całego postępowania miały miejsce istotne dyskusje między Komisją a władzami węgierskimi dotyczące szczegółów systemu rekompensat, który mógłby zostać przyjęty przez Węgry, tak aby system ten spełniał kryteria określone we wspomnianej metodologii.
- (27) Niezależnie od dyskusji technicznych o potencjalnym przyszłym mechanizmie rekompensat władze węgierskie, do dnia przyjęcia niniejszej decyzji, nie przedstawiły Komisji kompleksowego mechanizmu rekompensat oficjalnie potwierdzonego przez rząd węgierski. W piśmie z dnia 13 marca 2008 r. władze węgierskie jednoznacznie potwierdziły, że w chwili obecnej nie chcą przyznawać rekompensat z tytułu kosztów osieroconych. Zastrzegły sobie jednak prawo do przyznania takiej rekompensaty niektórym wytwórcom energii w późniejszym czasie.
- (28) W piśmie z dnia 7 kwietnia 2008 r. Komisja zwróciła się do rządu węgierskiego o potwierdzenie pewnych danych. Władze węgierskie dostarczyły informacje, o które wnioskowano, w piśmie z dnia 22 kwietnia 2008 r.
- (29) W piśmie z dnia 20 maja 2008 r. władze węgierskie poinformowały Komisję, że umowa PPA elektrowni Paks została rozwiązana przez strony dnia 31 marca 2008 r. Mimo że elektrownie Csepel i Pannon podpisały umowy rozwiązania w kwietniu 2008 r., wejście w życie tych umów, na dzień przyjęcia niniejszej decyzji, nadal zależy od zatwierdzenia przez akcjonariuszy i instytucje bankowe.
- Inne powiązane postępowania w toku**
- (30) Decyzja o wszczęciu postępowania została zakwestionowana przez elektrownię Budapeszt przed Sądem Pierwszej Instancji wnioskiem złożonym dnia 3 marca 2006 r. i zarejestrowanym jako sprawa T-80/06. W dniu 6 czerwca 2006 r. elektrownia Csepel wniosła o dopuszczenie jej do udziału w charakterze interwenta po stronie elektrowni Budapeszt, co zostało jej przyznane postanowieniem Sądu z dnia 11 marca 2008 r.
- (31) Ponadto w Międzynarodowym Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych w Waszyngtonie toczą się dwa międzynarodowe postępowania arbitrażowe wszczęte przeciwko Republice Węgierskiej przez spółki wytwarzające energię elektryczną [...] i [...] – obie będące akcjonariuszami elektrowni, których dotyczy umowa PPA, na Węgrzech. Postępowania opierają się na postanowieniach dotyczących ochrony inwestycji zawartych w Traktacie Karty Energetycznej.

2. OPIS ŚRODKA

Kontekst historyczny umów PPA

⁽¹²⁾ Z wyjątkiem pism z dnia 7 grudnia 2007 r. i z dnia 14 stycznia 2008 r.

⁽¹³⁾ Przyjęta przez Komisję w dniu 26 lipca 2001 r. metodologia jest dostępna na stronie internetowej Komisji: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/specific_rules.html

- (32) W okresie od dnia 31 grudnia 1991 r. do dnia 31 grudnia 2002 r. rynek energii elektrycznej na Węgrzech oparty był na „jednym nabywcy”, spółce Magyar Villamos Művek (MVM). MVM jest podmiotem

należącym do państwa w 99,9 %, którego działalność obejmuje wytwarzanie energii, sprzedaż hurtową, przesył i sprzedaż detaliczną. W ramach modelu „jednego nabywcy” wytwórcy energii mogli jedynie dostarczać energię bezpośrednio do MVM (chyba że MVM anulowało umowy regionalnych spółek dystrybucyjnych) i MVM było jedyną spółką upoważnioną do dostaw energii elektrycznej na rzecz regionalnych spółek dystrybucyjnych. Na mocy Ustawy XLVIII z 1994 r. o energii elektrycznej („ustawa o energii elektrycznej I”), MVM było zobligowane do zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii na Węgrzech po jak najniższych kosztach.

- (33) Ustawa CX z 2001 r. o energii elektrycznej („ustawa o energii elektrycznej II”, zastępująca „ustawę o energii elektrycznej I”) weszła w życie dnia 1 stycznia 2003 r. Ustanowiła ona dwoisty model węgierskiego rynku energii elektrycznej, który obowiązywał do dnia 1 stycznia 2008 r., gdy weszła w życie Ustawa LXXXVI z 2007 r. o energii elektrycznej („ustawa o energii elektrycznej III”, zastępująca „ustawę o energii elektrycznej II”). W ramach tego dwoistego modelu istniał segment użyteczności publicznej i segment konkurencyjny, przy czym kwalifikowalnym odbiorcom (których liczba stopniowo się powiększała) pozwalano przejść do segmentu konkurencyjnego. W segmencie użyteczności publicznej MVM pozostało jedynym sprzedawcą hurtowym, natomiast w sektorze wolnorynkowym pojawiły się inne podmioty. Ustawa o energii elektrycznej III zlikwidowała segment użyteczności publicznej, niemniej jednak w odniesieniu do odbiorców z gospodarstw domowych i niektórych odbiorców handlowych utrzymała – na co zezwała druga dyrektywa w sprawie energii elektrycznej⁽¹⁴⁾ – obowiązek świadczenia usługi powszechnej.
- (34) Ustawa o energii elektrycznej I wymagała od MVM oceny całkowitego krajowego zapotrzebowania na energię i przygotowania co dwa lata krajowego planu budowy elektrowni (*Országos Erőműépítési Terv*). Plan ten musiał być następnie przedstawiony węgierskiemu rządowi i parlamentowi i zaakceptowany przez obydwa organy.
- (35) Z ustawy o energii elektrycznej I i z informacji przedstawionych przez rząd węgierski⁽¹⁵⁾ wynika, że najpilniejszymi celami na węgierskim rynku energii w połowie lat 90. było bezpieczeństwo dostaw po jak najniższych kosztach, modernizacja infrastruktury ze szczególnym uwzględnieniem obowiązujących norm ochrony środowiska oraz konieczna restrukturyzacja sektora energetycznego. Zmierząc do realizacji tych ogólnych celów, zaproponowano długoterminowe umowy o zakup energii inwestorom zagranicznym, którzy podjęliby się inwestycji w zakresie budowy i modernizacji elektrowni na Węgrzech. Umowy PPA zostały podpisane przez wytwórców energii z jednej strony i MVM z drugiej strony.

Umowy PPA

- (36) Umowy PPA zawarte między MVM a poszczególnymi elektrowniami ustanowiły⁽¹⁶⁾ zrównoważony zakres produkcji umożliwiający MVM spełnienie jego obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa dostaw. Pozwalają one MVM na zaspokojenie zapotrzebowania zarówno w okresach obciążenia podstawowego (przez elektrownie opalane węglem brunatnym i elektrownie jądrowe), jak i w okresach szczytowego obciążenia (poprzez elektrownie opalane gazem).
- (37) Umowy PPA wymagają od wytwórców należytego utrzymania i eksploataowania obiektów wytwarzania energii elektrycznej. Rezerwują oni wszystkie lub większość mocy wytwórczych elektrowni (MV) dla MVM. Ten przydział mocy nie zależy od faktycznej eksploatacji elektrowni. Zgodnie z umowami PPA przedsiębiorstwo MVM musi zakupić – oprócz zarezerwowanych mocy wytwórczych – określoną minimalną ilość energii elektrycznej (MWh) od każdej elektrowni.
- (38) Niektóre umowy PPA obejmują tzw. „usługi systemowe”⁽¹⁷⁾ w przypadku elektrowni mających techniczne możliwości ich świadczenia, które MVM świadczy następnie operatorowi systemu – spółce MAVIR.
- (39) Umowy PPA podpisane w latach 1995–1996 (siedem z dziesięciu umów PPA objętych oceną) zostały zawarte w celu prywatyzacji elektrowni. Umowy te sporządzone były zgodnie z wzorem opracowanym przez międzynarodową kancelarię prawną na zamówienie węgierskiego rządu. Nie przeprowadzono żadnej procedury przetargowej na zawarcie tych umów PPA. Przeprowadzono natomiast procedurę przetargową na prywatyzację elektrowni. Umowy PPA (podpisane przed prywatyzacją) tworzyły część pakietu prywatyzacyjnego. Niektóre z tych umów (głównie umowy dotyczące Mátra, Tisza i Dunament) zostały częściowo zmienione przez strony po prywatyzacji.
- (40) Umowa PPA elektrowni Csepel została podpisana w 1997 r. według nieco odmiennego wzoru. Również w tym przypadku nie przeprowadzono jednak procedury przetargowej, a podpisanie umowy PPA było także powiązane z prywatyzacją elektrowni.
- (41) Umowa PPA elektrowni Újpest (jednego z trzech zakładów elektrowni Budapeszt) została podpisana z elektrownią Budapeszt w 1997 r., również z pominięciem odrębnej procedury przetargowej.
- (42) Jedynie umowa PPA elektrowni Kiszpeš (innego – przestarzałego – zakładu elektrowni Budapeszt, który został wówczas zasadniczo przebudowany) została podpisana w 2001 r. w wyniku przetargu nieograniczonego.

⁽¹⁴⁾ Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE (Dz.U. L 176 z 15.7.2003, s. 37).

⁽¹⁵⁾ Informacje przesłane dnia 20 lipca 2005 r., zarejestrowane dnia 25 lipca 2005 r.

⁽¹⁶⁾ W niektórych przypadkach odrębne umowy PPA były zawierane dla różnych bloków produkcyjnych, tak jak w przypadku Mátra i Dunament.

⁽¹⁷⁾ Takie jak energia bilansująca, rezerwy trzeciorzędne, zdolność rozruchowa itd.

- (43) W latach 2000–2004 moce zarezerwowane poprzez umowy PPA stanowiły około 80 % całkowitego zapotrzebowania na energię elektryczną na Węgrzech (MW). Od 2005 r. do dnia przyjęcia niniejszej decyzji udział ten wynosił około 60–70 %. Oczekiwano, że odsetek ten będzie stopniowo malał w latach 2011–2024 ⁽¹⁸⁾.
- (44) Dziesięć z prawie dwudziestu umów PPA podpisanych w latach 1995–2001 nadal obowiązywało w dniu przystąpienia Węgier do UE (dnia 1 maja 2004 r.).
- (45) Niniejsza decyzja dotyczy tylko tych umów PPA, które obowiązywały w dniu 1 maja 2004 r. Nie obejmuje ona umów PPA zakończonych przed tą datą. Mimo że niektóre umowy PPA (zob. motyw 29 powyżej) zostały

rozwiązane przez strony w kwietniu 2008 r., są one uwzględnione w niniejszej decyzji i stanowią przedmiot oceny pod względem ich charakteru jako pomocy państwa i zgodności ze wspólnym rynkiem w okresie od dnia 1 maja 2004 r. do dnia wygaśnięcia tych umów (kwiecień 2008 r.).

Elektrownie objęte umowami PPA i czas obowiązywania umów PPA

- (46) Elektrownie objęte umowami PPA, których dotyczy niniejsza decyzja, wymienione są w poniższej tabeli. Podany czas obowiązywania odnosi się do pierwotnie przewidzianej w umowach PPA daty ich wygaśnięcia.

Tabela 1

Przegląd spółek wytwarzających energię w ramach umów PPA, główni akcjonariusze i czas obowiązywania umów PPA

Nazwa spółki wytwarzającej energię	Grupa udziałowców większościowych	Elektrownie objęte umowami PPA	Czas obowiązywania umów PPA
Budapesti Erőmű Rt.	EDF	Kelenföldi Erőmű	1996–2011
		Újpesti Erőmű	1997–2021
		Kispesti Erőmű	2001–2024
Dunamenti Erőmű Rt.	Electrabel	Dunament – bloki F	1995–2010 (podpisana w 1995 r., weszła w życie w 1996 r.)
		Dunament – blok G2	1995–2015 (podpisana w 1995 r., weszła w życie w 1996 r.)
Mátrai Erőmű Rt.	RWE	Mátrai Erőmű	1995–2022 (pierwotny czas obowiązywania do roku 2015, przedłużony w 2005 r. do roku 2022)
AES-Tisza Erőmű Kft.	AES	Tisza II Erőmű	1995–2016 (podpisana w 1995 r., weszła w życie w 1996 r.) ([...])
Csepeli Áramtermelő Kft.	ATEL	Csepel II Erőmű	1997–2020 (podpisana w 1997 r., weszła w życie w 2000 r.)
Paksi Atomerőmű Rt.	MVM	Paksi Atomerőmű	1995–2017 (*) (podpisana w 1995 r., weszła w życie w 1996 r.)
Pannonpower Holding Rt.	Dalkia	Pécsi Erőmű	1995–2010 (podpisana w 1995 r., weszła w życie w 1996 r.)

(*) Rozwiązana za porozumieniem stron w marcu 2008 r.

⁽¹⁸⁾ Dane te opierają się na obliczeniach rezerw mocy wytwórczych (MW), a nie na ilości sprzedanej energii elektrycznej (MWh). Zostały one przedstawione Komisji przez władze węgierskie w piśmie z dnia 4 czerwca 2004 r. Te same dane pojawiają się w sprawozdaniu z badania węgierskiego rynku energii elektrycznej, które zostało przeprowadzone przez węgierski organ ochrony konkurencji (z dnia 15 maja 2006 r.).

Ceny

- (47) W dekreście rządowym 1074/1995. (VIII.4.) w sprawie regulacji cen energii elektrycznej rząd zobowiązał się, że od dnia 1 stycznia 1997 r. (początek tzw. pierwszego cyklu regulowania cen), „poza pokryciem uzasadnionych kosztów operacyjnych, sprzedaży hurtowej i cen detalicznych zapewni 8 % zwrot z kapitału własnego”. W ten sposób rząd zagwarantował 8 % stopę zwrotu z kapitału elektrowniom objętym umowami PPA.
- (48) Od dnia 1 stycznia 2001 r. (początek drugiego cyklu regulacji cen), ceny urzędowe uwzględniały 9,8 % zysku z aktywów (*eszközarányos megtérülés*) dla elektrowni. Wzrost stopy niekoniecznie oznacza zmianę faktycznych kwot, ponieważ podstawy dwóch stóp zwrotu były różne (pierwsza była obliczana w stosunku do kapitału własnego, natomiast druga w stosunku do aktywów). Ceny odzwierciedlały zmiany inflacji.
- (49) Regulowane ceny pozostały niezmiennione dla elektrowni do dnia 31 grudnia 2003 r.
- (50) W tym okresie regulacji cen Węgierski Urząd Energetyczny przeanalizował strukturę kosztów każdej elektrowni i ustalił cenę zakupu energii elektrycznej przez MVM w wysokości, która gwarantowała rentowność.
- (51) Wykaz kosztów objętych tym mechanizmem ustalania cen uwzględniał następujące główne pozycje kosztów ⁽¹⁹⁾:
- koszty stałe: amortyzacja, ubezpieczenie, niektóre stałe koszty konserwacji i eksploatacji, odsetki od pożyczki [*hitelkamatok*], likwidacja [*rekultivációs költségek*], koszty fiskalne (podatki), koszty pracownicze [*személyi jellegű költségek*], koszty ochrony środowiska, wpłaty na Centralny Fundusz Jądrowy [*Központi Nukleáris Alap befizetések*] przeznaczone na elektrownię jądrową oraz wydatki nadzwyczajne [*rendkívüli ráfordítások*];
  - koszty zmienne: koszty paliw.
- (52) Zadaniem Węgierskiego Urzędu Energetycznego było dopilnowanie, aby pokrywane koszty były rozsądne i konieczne.
- (53) Cena urzędowa zastąpiła cenę ustaloną w ramach umów PPA.
- (54) Z dniem 1 stycznia 2004 r. ceny zostały ustalone na podstawie formuł cenowych umów PPA. Dokładne znaczenie formuł było wyjaśniane w kontekście corocznych negocjacji cenowych między MVM i wytwórcami energii.
- (55) Formuły cenowe stosowane w umowach PPA są niezwykle złożone; opierają się one jednak na takich samych zasadach jak metodologia stosowana przez Węgierski Urząd Energetyczny przed styczniem 2004 r.

Według informacji przedstawionych przez władze węgierskie ⁽²⁰⁾, załącznik do umów PPA dotyczący definicji cen został sporządzony na podstawie formuł i definicji zawartych w wyżej wymienionym dekreście rządowym 1074/1995 w sprawie regulacji cen energii elektrycznej. (Według przedstawionych informacji „umowy zawierają formuły i definicje zaczerpnięte z dekretu”). W związku z tym zasady ustalania cen w umowach PPA opierają się na kategoriach uzasadnionych kosztów, podobnie jak ma to miejsce w przypadku mechanizmu wykorzystywanego do ustalania cen regulowanych.

- (56) Każda umowa PPA zawiera dwa rodzaje składników opłat: *opłata za moce wytwórcze (lub opłata za udostępnianie mocy wytwórczych)* dotycząca zarezerwowanych mocy wytwórczych (MW) i obejmująca koszty stałe + zysk (koszt kapitału) oraz opłata za energię elektryczną obejmująca koszty zmienne. Różne umowy PPA przewidują różne dodatkowe opłaty. W zależności od umów PPA dodatkowymi opłatami mogą być opłaty bonus-malus stosowane jako bodziec dla wytwórców energii do eksploatacji zgodnej z zasadą najniższego kosztu oraz dodatkowe opłaty za utrzymanie rezerw wytwórczych, zmiana harmonogramu konserwacji na wniosek MVM, zwiększanie obciążenia w okresach szczytowego obciążenia i zmniejszanie go poniżej poziomu określonego w umowie w okresach minimalnego zapotrzebowania itp. Okresowe (roczne, kwartalne, miesięczne) zmiany opłat za moce wytwórcze zależą od szeregu czynników: aktywacji wdrożonych projektów polegających na modernizacji poprzez wprowadzenie nowych elementów, różnych kategorii stóp procentowych, kursów wymiany walut, wskaźników inflacji itd. Opłata za moce wytwórcze i opłaty dodatkowe obejmują również usługi systemowe (objęte umowami PPA). Zasadniczo opłaty za energię elektryczną związane są z kosztami paliw i określonym wykorzystaniem ciepła ze spalania paliw (*fajlagos tüzelőhő felhasználása*). Oblicza się je z uwzględnieniem zasady przerzucania kosztów zmiennych na odbiorcę.
- (57) Należy zauważyć, że definicja uwzględnianych kategorii kosztów niekoniecznie była identyczna w regulacji cen sprzed dnia 1 stycznia 2004 r. i w umowach PPA. Informacje przedstawione przez Węgry ⁽²¹⁾ pokazują na przykład, że w elektrowniach [...] i Dunament opłaty za moce wytwórcze były wyższe w umowach PPA niż w ramach regulacji cen. Stało się tak dlatego, że te umowy PPA uwzględniały modernizację poprzez wprowadzenie nowych elementów, tym samym prowadząc do wyższych kosztów stałych. Te wyższe koszty stałe pojawiały się stopniowo (po stopniowej modernizacji poprzez wprowadzenie nowych elementów) przy wyższych opłatach za moce wytwórcze na podstawie umów PPA niż w ramach regulacji cen. Między cenami regulowanymi a cenami określonymi w umowach PPA można było zaobserwować również inne różnice wynikające z dwustronnymi negocjacji między MVM i wytwórcami.

⁽¹⁹⁾ Wykaz sporządzono na podstawie informacji dostarczonych przez władze węgierskie dnia 20 października 2004 r. i na podstawie wytycznych Węgierskiego Urzędu Energetycznego ze stycznia 2001 r. dotyczących realizacji przeglądu kosztów w celu ustalenia cen (*A Magyar Energia Hivatal irányelve a 2001. januári ármegállapítás előkészítését célzó költség-felülvizsgálat végzéséhez*).

⁽²⁰⁾ Pismo z dnia 20 lipca 2005 r., zarejestrowane dnia 25 lipca 2005 r.

⁽²¹⁾ Pismo z dnia 28 czerwca 2006 r., zarejestrowane dnia 29 czerwca 2006 r.

- (58) Niezależnie od takich różnic w informacjach przedstawionych przez Węgry w dniach 20 października 2004 r. i 20 lipca 2005 r. każda elektrownia objęta umową PPA potwierdziła, że metoda obliczania cen i kategorie kosztów stosowane po zakończeniu regulacji cen są w dużej mierze podobne do stosowanych przez Węgierski Urząd Energetyczny przed tym terminem.
- (59) Stąd ceny w ramach umów PPA stosowane po dniu 1 stycznia 2004 r. nadal opierały się na obliczaniu uzasadnionych (stałych i zmiennych) kosztów + zysku.
- (60) Z powyższego wynika, że chociaż regulacja cen skończyła się dnia 31 grudnia 2003 r., ceny nie zostały naprawdę zliberalizowane, ponieważ hurtowe ceny energii elektrycznej w dalszym ciągu ustalane były na podstawie zasady zwrotu z inwestycji zapisanej w umowach PPA ⁽²²⁾.
- (61) W dniu 6 lutego 2006 r. parlament węgierski przyjął ustawę XXXV z 2006 r. ⁽²³⁾, która przywróciła rządową regulację cen energii elektrycznej sprzedawanej MVM w ramach umów PPA. Pierwszy dekret w sprawie nowych cen wszedł w życie dnia 9 grudnia 2006 r. Od tego dnia regulacja cen w ramach umów PPA ponownie została zastąpiona rządową formułą cenową na czas w przybliżeniu jednego roku (do dnia 31 grudnia 2007 r.).
- (62) Z dniem 1 stycznia 2008 r., w kontekście liberalizacji rynku, ustawa o energii elektrycznej III zniósła urzędowe ceny na poziomie wytwarzania, jak również wyeliminowała podział na segment użyteczności publicznej i segment wolnorynkowy.
- (63) W związku z tym z dniem 1 stycznia 2008 r. cena energii elektrycznej sprzedawanej przez wytwórców energii MVM w ramach umów PPA jest ponownie określana przy użyciu formuł cenowych z umów PPA. Zasady, na których opierają się te formuły, nie zmieniły się od czasu ich ostatniego zastosowania: formuły opierają się więc na tych samych zasadach, co w okresie od dnia 1 stycznia 2004 r. do dnia 8 grudnia 2006 r. (zob. motywy 54–59 powyżej).
- (64) Zatem ceny w ramach umów PPA nadal ustalane są według zasady zwrotu z inwestycji.

Zarezerwowane moce wytwórcze.

- (65) Na mocy umów PPA rezerwuje się dla MVM wszystkie moce wytwórcze zakładów wytwórczych objętych umowami PPA lub znaczną ich część.

Tabela 2

Krajowe moce wytwórcze Węgier ⁽²⁴⁾

(MW)				
Moce wytwórcze	2004	2005	2006	2007
Zainstalowane moce wytwórcze ogółem ⁽¹⁾	8 777	8 595	8 691	8 986
Dostępne moce wytwórcze brutto ⁽²⁾	8 117	8 189	8 097	8 391
Dostępne moce wytwórcze netto ⁽³⁾	7 252	7 792	7 186	7 945
Szczytowe obciążenie węgierskiego systemu energii elektrycznej	6 356	6 409	6 432	6 605

⁽¹⁾ Zainstalowane moce wytwórcze ogółem (*Beépített teljesítőképesség*): nominalne moce wytwórcze w MW maszyn w węgierskich elektrowniach. Mogą ulec zmianie tylko przy rozbudowie lub likwidacji.

⁽²⁾ Dostępne moce wytwórcze brutto (*Rendelkezésre álló állandó teljesítőképesség*): faktyczne dostępne moce wytwórcze elektrowni z uwzględnieniem stałego dopuszczalnego przeciążenia i stałych niedoborów. Zainstalowane moce po potrąceniach ze stałych przyczyn i po dodaniu dopuszczalnego przeciążenia.

⁽³⁾ Dostępne moce wytwórcze netto (*Igénybe vehető teljesítőképesség*): moce wytwórcze faktycznie dostępne po potrąceniu planowanych prac konserwacyjnych.

⁽²²⁾ Zob. również sprawozdanie dotyczące badań węgierskiego rynku energii elektrycznej, które zostały przeprowadzone przez węgierski organ ochrony konkurencji (dnia 15 maja 2006 r.)

⁽²³⁾ A villamos energia árszabályozását érintő egyes törvények módosításáról szóló 2006. évi XXXV. törvény (Ustawa XXXV z 2006 r. o zmianach dotyczących regulacji energii elektrycznej).

⁽²⁴⁾ Dane przedstawione w tabeli opierają się na statystykach opublikowanych w Roczniku statystycznym energii elektrycznej (*Villamosenergia Statisztikai Évkönyv*). Zob. również pismo władz węgierskich przedłożone dnia 21 kwietnia 2008 r.

Tabela 3

Moce wytwórcze elektrowni objętych umowami PPA ⁽²⁵⁾

		(MW)			
Elektrownia	Moce wytwórcze	2004	2005	2006	2007
Kelenföld	Dostępne moce wytwórcze netto	90,1	97,6	97,2	78,0
	Moc wytwórcza zakontraktowana ⁽¹⁾	83,3	89,8	89,4	71,9
Ujpest	Dostępne moce wytwórcze netto	106,3	106,1	106,2	106,0
	Moc wytwórcza zakontraktowana	99	98,8	98,9	98,7
Kispest	Dostępne moce wytwórcze netto	46,1	110,2	110,2	109,6
	Moc wytwórcza zakontraktowana	43	102,6	102,6	102,3
Dunament F	Dostępne moce wytwórcze netto	1 020	1 020	1 020	1 020
	Moc wytwórcza zakontraktowana	928,2	923,1	923,1	923,1
Dunament G2	Dostępne moce wytwórcze netto	187,6	223,1	223,1	223,7
	Moc wytwórcza zakontraktowana	178,4	212,4	212,4	213
AES-Tisza	Dostępne moce wytwórcze netto	638,0	824,7	824,7	824,7
	Moc wytwórcza zakontraktowana	[...] ^(a)	[...] ^(b)	[...] ^(b)	[...] ^(b)
Csepel	Dostępne moce wytwórcze netto	348,9	331	355	349,5
	Moc zakontraktowana	323	307	329	324
Pannon	Dostępne moce wytwórcze netto	25,9	25,9	25,9	25,9
	Moc zakontraktowana	20,1	20,1	20,1	20,1
Mátra	Dostępne moce wytwórcze netto	593	552	552	552
	Moc zakontraktowana	496	460	460	460
Paks	Dostępne moce wytwórcze netto	1 597	1 596	1 596	1 596
	Moc zakontraktowana	1 486	1 486	1 485	1 485
Całkowite dostępne moce wytwórcze netto elektrowni objętych umowami PPA		4 652,0	4 886,6	4 910,3	4 885,4
Całkowita moc wytwórcza zakontraktowana		[...] ^(c)	[...] ^(d)	[...] ^(e)	[...] ^(f)

⁽¹⁾ Średnie dostępne moce zakontraktowane (*Rendelkezésre álló átlag teljesítőképesség szerződött értéke*).

^(a) W przedziale 400–700 MW (przypisy zaznaczone małymi literami nie pojawiają się w autentycznej wersji decyzji, ale znalazły się w wersji publicznej, aby pokazać rząd wielkości pewnych danych objętych tajemnicą służbową).

^(b) W przedziale 600–900 MW.

^(c) W przedziale 4 057–4 357 MW.

^(d) W przedziale 4 725,9–5 025,9 MW.

^(e) W przedziale 4 749,6–5 049,6 MW.

^(f) W przedziale 4 724,7–5 024,7 MW.

- (66) Powyższe dane pokazują, że w okresie objętym oceną około 60 % dostępnych mocy wytwórczych netto na Węgrzech jest kontraktowanych przez MVM w ramach umów PPA. Jeżeli uwzględni się faktycznie dostępne moce wytwórcze elektrowni (*Ténylegesen igénybevehető teljesítőképesség*) pomniejszone o zużycie na potrzeby własne (*Önfogyasztás*), wskaźnik jest wyższy niż wskazany powyżej.
- (67) Powyższe tabele pokazują również, że moc zarezerwowana dla MVM w ramach umów PPA obejmuje wszystkie dostępne moce odpowiednich elektrowni lub ich większość.

⁽²⁵⁾ Dane przedstawione w tabeli opierają się na umowach PPA przedstawionych Komisji przez władze węgierskie. Zob. również pismo władz węgierskich zarejestrowane dnia 21 kwietnia 2008 r.

- (68) MVM wnosi opłatę za moce wytwórcze w odniesieniu do tych zarezerwowanych mocy wytwórczych (motyw 56 powyżej) bez względu na faktyczne wykorzystanie elektrowni.
- (69) Potencjał przywozowy na Węgrzech wynosi około 1 000–1 300 MW, w tym około 600 MW rezerwuje się dla MVM w ramach innych umów długoterminowych.

Ilości sprzedane

- (70) Jeżeli MVM faktycznie korzysta z zarezerwowanych mocy wytwórczych i kupuje energię elektryczną od elektrowni, wówczas wnosi on opłatę za energię, w odniesieniu do pobranej energii elektrycznej (zob. motyw 56 powyżej).
- (71) W umowach PPA zagwarantowany jest pewien minimalny pobór dla każdej elektrowni.
- (72) Całkowita krajowa produkcja energii elektrycznej na Węgrzech mieści się w przedziale 32–36 TWh (= 32–36 000 000 GWh) rocznie.

Tabela 4

Energia elektryczna wytwarzana w ramach umów PPA ⁽²⁶⁾

(GWh)					
Elektrownia	Wytworzona energia elektryczna	2004	2005	2006	2007
Budapeszt (w tym Kelenföld, Újpest oraz Kispest)	Wytworzona energia elektryczna ogółem	1 228	1 510	1 643	1 742
	Zużycie na potrzeby własne	87	89	91	84
	Minimalny gwarantowany pobór	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]
	Faktyczny pobór	939	1 302	1 451	1 538
Dunament (*) (F + G2)	Wytworzona energia elektryczna ogółem	4 622	3 842	3 450	4 300
	Zużycie na potrzeby własne	174	148	147	188
	Minimalny gwarantowany pobór	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]
	Faktyczny pobór	4 232	2 888	2 495	3 296
AES-Tisza	Wytworzona energia elektryczna ogółem	1 621	1 504	1 913	2 100
	Zużycie na potrzeby własne	96	97	117	116
	Minimalny gwarantowany pobór	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktyczny pobór	1 525	1 407	1 796	1 984
Csepel	Wytworzona energia elektryczna ogółem	1 711	1 764	1 710	2 220
	Zużycie na potrzeby własne	48	49	48	53
	Minimalny gwarantowany pobór	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktyczny pobór	1 662	1 715	1 661	2 166
Pannon (*)	Wytworzona energia elektryczna ogółem	673	266	237	232
	Zużycie na potrzeby własne	116	52	34	29
	Minimalny gwarantowany pobór	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktyczny pobór	361	206	203	203

⁽²⁶⁾ Dane przedstawione w tabeli opierają się na umowach PPA przedstawionych Komisji przez władze węgierskie, statystykach opublikowanych przez Węgierski Urząd Energetyczny na stronie Urzędu: www.eh.gov.hu, oraz na piśmie władz węgierskich z dnia 21 kwietnia 2008 r. Wielkość zagwarantowanego poboru określona w rocznych umowach handlowych może nieco odbiegać od ilości przewidzianych w samych umowach PPA. Faktyczne dane dotyczące poboru obejmują całą sprzedaż danej elektrowni na rzecz MVM.

(GWh)					
Elektrownia	Wytworzona energia elektryczna	2004	2005	2006	2007
Mátra (*)	Wytworzona energia elektryczna ogółem	5 688	5 698	5 621	6 170
	Zużycie na potrzeby własne	675	670	667	710
	Minimalny gwarantowany pobór	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktyczny pobór	3 730	3 762	3 587	4 082
Paks	Wytworzona energia elektryczna ogółem	11 915	13 833	13 460	14 677
	Zużycie na potrzeby własne elektrowni	750	821	800	848
	Minimalny gwarantowany pobór	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktyczny pobór	11 112	13 012	12 661	13 828

(*) Wytworzona energia elektryczna i zużycie na potrzeby własne obejmuje również bloki tych elektrowni, które nie są objęte umowami PPA.

- (73) Minimalny gwarantowany pobór oznacza ilość, jaką MVM ma obowiązek zakupić bez względu na zapotrzebowanie rynku. Nawet jeżeli MVM nie zakupi ustalonych minimalnych ilości, musi pokryć poniesione koszty paliwa (Dunament, Kelenfold, Pécs oraz [...]), wszystkie koszty lub rekompensaty poniesione przez wytwórcę w ramach jego umowy o dostawę paliwa (Csepel) oraz wszystkie uzasadnione koszty (Kispest i Ujpest).

3. PODSTAWY WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA

3.1. Umowy PPA

- (74) W swojej decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wstępnie doszła do wniosku, że umowy PPA stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE na rzecz wytwórców energii, będących stronami umów PPA z MVM.
- (75) Wyraziła ona pogląd, że umowy PPA miały zastosowanie po przystąpieniu w rozumieniu rozdz. 3 pkt 1 lit. c) załącznika IV⁽²⁷⁾ do Aktu przystąpienia, oraz że nie stanowiły istniejącej pomocy, ponieważ nie zaliczają się do kategorii pomocy uznanych z dniem przystąpienia za istniejącą pomoc w rozumieniu art. 88 ust. 1 Traktatu WE.
- (76) Po pierwsze, żadna z umów PPA nie weszła w życie przed dniem 10 grudnia 1994 r. Po drugie, żadna z umów PPA nie została uwzględniona w wykazie istniejącej pomocy dołączonym do załącznika IV do Aktu przystąpienia. Po trzecie, nie poinformowano Komisji o umowach PPA w ramach tzw. „procedury przejściowej”.

Istnienie pomocy państwa

- (77) Komisja wyraziła pogląd, że gwarantowany zwrot z inwestycji oraz wysoka cena zakupu zapewniona w umowach PPA stawia wytwórców energii prowadzą-

cych działalność w ramach umów PPA w korzystniejszej sytuacji gospodarczej niż innych wytwórców energii, którzy nie są stronami umowy PPA, w tym potencjalnych nowych podmiotów na rynku i spółek w innych porównywalnych sektorach, w których takie długoterminowe umowy nie były nawet proponowane podmiotom działającym na rynku. Tym samym wstępnie uznano, że omawiany środek w sposób selektywny przyznał korzyść gospodarczą wspomnianym wytwórcom energii.

- (78) Komisja zwróciła również uwagę na fakt, że rynki energii elektrycznej zostały otwarte na konkurencję, a energia elektryczna jest przedmiotem obrotu między państwami członkowskimi co najmniej od czasu wejścia w życie dyrektywy 96/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 grudnia 1996 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej⁽²⁸⁾. Środki, które stawiają w korzystniejszej sytuacji spółki sektora energetycznego w jednym państwie członkowskim, były zatem uważane za mogące potencjalnie ograniczyć możliwości wywozu energii do tego państwa przez spółki z innych państw członkowskich lub też sprzyjać wywozowi energii elektrycznej z tego państwa członkowskiego do innych państw członkowskich.
- (79) Komisja wyraziła także pogląd, że korzyść ta związana była z wykorzystaniem zasobów państwowych, ponieważ podpisanie umów PPA stanowiło decyzję mającą swoje źródło w polityce państwa realizowanej przez państwowe przedsiębiorstwo użyteczności publicznej MVM, które prowadzi sprzedaż hurtową. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (zwanego dalej „Trybunałem Sprawiedliwości”), w przypadku gdy państwowa spółka wykorzystuje swoje środki w sposób, który pozwala sądzić, że stanowi to działanie państwa, środki te należy uznać za zasoby państwowe w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE⁽²⁹⁾.

⁽²⁷⁾ Akt dotyczący warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej, Dz.U. L 236 z 23.9.2003.

⁽²⁸⁾ Dz.U. L 27 z 30.1.1997, s. 20.

⁽²⁹⁾ Wyrok z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99 Republika Francuska przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Rec. 2002, s. I-04397.

- (80) Komisja doszła więc wstępnie do wniosku, że umowy PPA stanowią pomoc państwa na rzecz wytwórców energii w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE, która ma „nadal zastosowanie po dniu przystąpienia” w rozumieniu rozdz. 3 pkt 1 lit. c) załącznika IV do Aktu przystąpienia.

Zgodność umów PPA z Traktatem WE

- (81) Komisja stwierdziła następnie, że na potrzeby analizy pomocy państwa otrzymanej przez wytwórców energii należy skorzystać z metodologii. Na podstawie dokumentacji posiadanej w czasie przyjmowania decyzji o wszczęciu postępowania Komisja miała wątpliwości dotyczące zgodności umów PPA z kryteriami określonymi w metodologii.
- (82) Po pierwsze Komisja miała wątpliwości, czy same zasady umowy PPA, stwarzające barierę dla swobodnej konkurencji na rynku, mogą zostać uznane za zgodne z zasadniczym celem metodologii, tj. wsparciem przy użyciu pomocy państwa liberalizacji sektora poprzez przyznanie adekwatnej rekompensaty podmiotom już obecnym na rynku w związku z nowymi warunkami konkurencji.
- (83) Po drugie, Komisja miała wątpliwości, czy element pomocy państwa zawarty w umowach PPA odpowiada szczegółowym kryteriom metodologii w zakresie obliczania kwalifikowalnych kosztów osieroconych i określania adekwatnej rekompensaty.

3.2. Dekret rządowy nr 183/2002 (VIII.23.) w sprawie kosztów osieroconych

- (84) Aby umożliwić MVM honorowanie umów PPA i jednocześnie utrzymanie cen odsprzedaży w segmencie użyteczności publicznej na poziomie cen wolnorynkowych, dekret rządowy 183/2002 (VIII.23.) przewiduje w pewnych przypadkach wypłacenie MVM rekompensaty ze strony państwa.
- (85) We wstępnym zgłoszeniu sprawy HU 1/2004 (wycofanym dnia 13 kwietnia 2005 r.) władze węgierskie uznały, że ta rekompensata stanowi pomoc państwa na rzecz MVM.
- (86) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja stwierdziła jednak, że wypłata rekompensat nie stanowi pomocy państwa na rzecz MVM, ale że kwota otrzymana na mocy dekretu rządowego 183/2002 (VIII.23.) stanowi część ceny zakupu zapłaconej przez MVM elektrowniom w ramach umów PPA i tym samym stanowi część korzyści, jaką wytwórcy czerpią z umów PPA.
- (87) W związku z tym decyzja o wszczęciu postępowania wszczyna formalne postępowanie wyjaśniające w sprawie umów PPA, a nie w sprawie dekretu rządowego 183/2002 (VIII.23.).

4. UWAGI WĘGIER DOTYCZĄCE DECYZJI O WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA

- (88) Węgry wyrażają pogląd, że oddzielna ocena poszczególnych umów PPA byłaby uzasadniona ze względu różnice w szczegółowych warunkach tych umów.
- (89) Jeżeli chodzi o otwarcie węgierskiego rynku energii elektrycznej, Węgry są zdania, że było ono udane (tj. nie odbiegało od średniej europejskiej) pod względem liczby odbiorców, którzy wybrali wolny rynek. Węgry stwierdzają, że umowy PPA nie tworzą barier utrudniających odbiorcom przejście na wolny rynek. Jest bardziej prawdopodobne, że taką barierę mogłyby stanowić ograniczone transgraniczne zdolności przesyłowe Węgier i wynikające z tego wysokie ceny.
- (90) Ponadto Węgry uważają, że długoterminowy charakter umów PPA nie może sam w sobie stanowić przewagi konkurencyjnej dla wytwórców, ponieważ takie długoterminowe umowy są powszechne w sektorze energii elektrycznej w Europie i na innych kontynentach.
- (91) Jeżeli chodzi o cenę referencyjną, o której mowa w decyzji o wszczęciu postępowania, władze węgierskie sugerują, że przy ustalaniu ceny referencyjnej Komisja powinna wziąć pod uwagę specyfikę regionalną Węgier i niedawną podwyżkę cen paliw.
- (92) Jeżeli chodzi o nowe podmioty na rynku energii elektrycznej, Węgry poinformowały Komisję, że nie było takich podmiotów od dnia 1 maja 2004 r. (data przystąpienia Węgier do UE i data liberalizacji rynku energii). Władze węgierskie wskazują na czasochłonny charakter takich inwestycji i na wynikające z tego prawdopodobieństwo, że żadna z tych inwestycji nie będzie w pełni operacyjna do roku 2011.
- (93) Ponadto w odpowiedzi na wątpliwości Komisji dotyczące zgodności umów PPA z pkt 4.6 metodologii, Węgry potwierdzają, że nie udzielą pomocy państwa na rzecz ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw korzystających z umów PPA objętych oceną.

5. UWAGI ZAINTERESOWANYCH STRON

- (94) Po publikacji decyzji o wszczęciu postępowania (dnia 21 grudnia 2005 r.) i w stosownym terminie (w większości przypadków po przedłużeniu terminu na wniosek zainteresowanych stron, które zostało zaakceptowane przez Komisję), Komisja otrzymała uwagi od:

— następujących spółek wytwarzających energię elektryczną: AES-Tisza Erőmű Rt., Budapesti Erőmű Zrt., Csepeli Áramtermelő Rt., Dunamenti Erőmű Zrt i głównego akcjonariusza tej spółki, Electrabel SA i Mátrai Erőmű Rt.,

— następujących banków zapewniających finansowanie wytwórcom energii elektrycznej: [...] Bank, działający jako agent kredytu w imieniu dwunastu banków, kredytodawców Csepeli Áramtermelő Kft., i [...] Bank działający jako agent kredytu w imieniu dziewięciu instytucji bankowych, kredytodawców AES-Tisza Erőmű Kft.,

— MVM, oraz

— osoby trzeciej, która zwróciła się z wnioskiem o nieujawnianie jej tożsamości.

- (95) W większości uwagi przekazane Komisji przez strony przedstawiają bardzo podobną argumentację. Dlatego też, zamiast opisywać uwagi każdej zainteresowanej strony oddzielnie, Komisja pogrupowała je w ogólne kategorie (zob. pkt 5.1–5.7 poniżej).

5.1. Uwagi na temat oceny poszczególnych umów PPA

- (96) Elektrownia Mátra oraz inna zainteresowana strona, która zwróciła się o nieujawnianie jej tożsamości, wyraziły pogląd, że poszczególne umowy PPA powinny być oceniane przez Komisję oddzielnie ze względu na różnice w ich szczegółowej treści. Inni wytwórcy energii wnioskowali pośrednio o dokonanie oddzielnej oceny ich umów PPA, podając Komisji szczegóły określonych warunków ich umów PPA.

5.2. Uwagi na temat istnienia pomocy państwa

Właściwy czas oceny

- (97) AES-Tisza Erőmű, Budapesti Erőmű, Csepeli Áramtermelő i Dunamenti Erőmű argumentują, że kryteria istnienia pomocy państwa w czasie zawarcia umów PPA powinny być ocenione w kontekście ówczesnych warunków rynkowych. W niektórych uwagach wymóg ten jest formułowany w sposób wyraźny, w innych natomiast wynika on z odniesień do okoliczności zawierania umów PPA w kontekście oceny istnienia pomocy państwa. W tym względzie występują odniesienia do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości ⁽³⁰⁾.

Brak korzyści gospodarczej

(i) *Niewłaściwa cena referencyjna/Brak korzystnych cen*

- (98) Wszyscy wytwórcy energii argumentują, że umowy PPA nie dają żadnej korzyści gospodarczej.
- (99) Krytykują oni wstępne ustalenie Komisji, w myśl którego ceny ustalone w ramach umów PPA są wyższe niż ceny rynkowe wytwórców energii.
- (100) Argumentują oni, że cena referencyjna wynosząca 36 EUR/MWh wskazywana w innych decyzjach i określona w decyzji o wszczęciu postępowania jest niewłaściwa

w tym postępowaniu, ponieważ wywodzi się ona z zupełnie innego kontekstu geograficznego i czasowego. Argumentują oni, że ocena ceny powinna uwzględniać okoliczności występujące w czasie zawierania umów PPA. Podkreślają również, że ceny w ramach każdej długoterminowej umowy będą zawsze niższe niż ceny na rynku transakcji natychmiastowych. Ponadto wytwórcy, którzy głównie dostarczają MVM energię elektryczną w okresie szczytowego obciążenia również argumentują, że ich ceny nie mogą być porównywane do cen w okresie podstawowego obciążenia. Większość z nich sugeruje, że Komisja powinna wziąć pod uwagę znaczną podwyżkę cen paliw w ostatnich latach.

- (101) Wielu wytwórców argumentuje, że ich faktyczna stopa zwrotu była niższa niż stopy wspomniane w decyzji o wszczęciu postępowania.

- (102) Wytwórcy podkreślają również, że naprawdę ponoszą duże ryzyko (w przeciwieństwie do tego, co sugeruje się w decyzji o wszczęciu postępowania), w szczególności ryzyko związane z budową i konserwacją oraz ryzyko regulacyjne, środowiskowe i podatkowe/finansowe. Regulacja cen została wspomniana jako jedna z głównych kategorii ryzyka regulacyjnego. Wytwórcy uważają również za niekorzystne rezerwowanie znacznej części ich mocy wytwórczych przez MVM, ponieważ uniemożliwia im to wykorzystanie tych mocy do wytwarzania energii dla innych potencjalnych klientów. Ponadto umowy PPA nakładają wyraźne obowiązki na wytwórców, których niespełnienie przez wytwórców wiąże się z niższymi płatnościami lub roszczeniami o odszkodowanie.

- (103) [...] twierdził, że jedną z korzyści dla Węgier wynikających z umów PPA są niezawodne usługi bilansowania systemu, które mogły być oferowane tylko przez ten podmiot i przez Dunamenti Erőmű. Wytwórca ten argumentował, że nie wszedłby na rynek i nie zaoferował tych usług bez umowy PPA.

- (104) Elektrownia Mátra argumentuje, że ma niskie koszty wydobycia węgla, ponieważ ma swoją własną kopalnię, co pozwala jej oferować bardzo konkurencyjne ceny. Twierdzi, że jej ceny są nawet niższe od cen odsprzedaży oferowanych przez MVM w przeciwieństwie do innych cen w ramach umów PPA.

(ii) *Cena sprzedaży*

- (105) Elektrownia Dunament argumentuje, że nie uzyskala żadnej korzyści z umowy PPA, ponieważ zapłaciła cenę równą wartości rynkowej w ramach prywatyzacji szeregu elektrowni, a cena zakupu uwzględniała jej prawa i obowiązki wynikające z tej umowy. W rezultacie elektrownia zapłaciła za umowę PPA (i za każdą korzyść, jaka mogła wynikać z umowy) w ramach ceny sprzedaży.

⁽³⁰⁾ Odniesienie do sprawy T-366/00, Scott S.A.

(iii) Test inwestora prywatnego

(106) Elektrownie Budapeszt, AES-Tisza, Mátra oraz Csepel argumentują, że umowy PPA odzwierciedlają warunki rynkowe w czasie zawierania tych umów, zarówno dla MVM, jak i wytwórców. Jeżeli chodzi o MVM, wytwórcy twierdzą, że każdy operator prywatny będący na miejscu MVM (posiadający, jako jedyny nabywca, prawny obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa dostaw itp.) podjąłby decyzję o zawarciu umów PPA. Jeżeli chodzi o samych wytwórców, twierdzą oni, że korzyść wynikająca dla nich z umów PPA nie wykracza poza to, co powinno uważać się za normalną korzyść handlową dla stron umowy handlowej. W czasie zawierania umów w przedmiotowym sektorze umowy PPA odzwierciedlały normalne warunki rynkowe. Ponadto umowy PPA stanowią zwykłe metody handlowe oraz standardową formę alokacji ryzyka i zarządzania ryzykiem.

(107) Umowy PPA były jedynym sposobem zabezpieczenia inwestycji, które spełniały wymogi sektora energii elektrycznej na Węgrzech (w szczególności, jeżeli chodzi o modernizację całego systemu, ochronę środowiska i bezpieczeństwo dostaw). Wymogi te, które mogły być spełnione tylko poprzez umowy PPA, muszą być wzięte pod uwagę przy stosowaniu testu inwestora prywatnego. Zainteresowane strony zauważają, że umowy PPA narzucają wytwórcom energii obowiązki dotyczące inwestycji i dostępności.

(iv) Usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym

(108) Elektrownie Budapeszt i Csepel argumentują, że wytwórcy będący stronami umów PPA świadczą usługi w ogólnym interesie gospodarczym („UOIG”). W ich opinii umowy PPA stanowią dla MVM narzędzie wypełnienia jego obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa dostaw, dlatego też umowy te wiążą się ze spełnianiem obowiązku świadczenia usługi publicznej. Elektrownia Budapeszt argumentuje, że można również uznać, że faktycznie sama elektrownia Budapeszt musi spełnić obowiązek świadczenia usługi publicznej nałożony na nią umowami PPA. Obie zainteresowane strony powołują się na decyzję Komisji z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie dotyczącej pomocy państwa N475/03 (Irlandia)⁽³¹⁾, w której Komisja zgodziła się, że budowa nowych mocy wytwórczych w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw może być uznana za usługę świadczoną w ogólnym interesie gospodarczym.

(109) Zainteresowane strony są zdania, że podobnie jak w sprawie irlandzkiej pomocy państwa w ramach umów PPA – jeżeli istnieje – spełnia cztery łączne kryteria okre-

ślone przez Trybunał Sprawiedliwości w orzeczeniu w sprawie C-280/00 (orzeczenie w sprawie Altmark)⁽³²⁾. Strony te przedstawiają następującą argumentację:

(110) Po pierwsze, z węgierskiej ustawy o energii elektrycznej wynika, że MVM ma kilka obowiązków świadczenia usługi publicznej, takich jak zapewnienie bezpieczeństwa dostaw po jak najniższych kosztach, ochrona środowiska i efektywność środowiskowa. Obowiązki świadczenia usługi publicznej spoczywające na MVM są tym samym jasno określone przepisami prawa, a wytwórcom energii będącym stronami umów PPA powierza się świadczenie UOIG.

(111) Po drugie, wysokość rekompensat została ustalona z góry w dekreтах rządowych dotyczących cen i na podstawie formuł cenowych zawartych w umowach PPA. Dlatego też rekompensaty mogły być obliczane na podstawie obiektywnych i przejrzystych parametrów.

(112) Po trzecie, rekompensaty wypłacane na podstawie umów PPA nie przekraczają kosztów świadczonych UOIG. Umowy PPA są ściśle oparte na kosztach, a marże zysku nie przekraczają zwykłych rynkowych marż zysku. Elektrownia Budapeszt argumentuje, że stało się tak dlatego, że jej umowy PPA były przedmiotem otwartego i przejrzystego przetargu (zob. poniżej). Elektrownie zostały sprzedane oferentowi, który przedstawił najwyższą ofertę i najlepszy plan operacyjny. Z procedury przetargowej wynika, że rekompensaty w ramach umów PPA nie mogą przekroczyć kwoty koniecznej do pokrycia wszystkich kosztów poniesionych w trakcie wywiązywania się z obowiązku świadczenia usługi publicznej i proporcjonalnej marży zysku.

(113) Po czwarte, elektrownia Budapeszt argumentuje, że wszystkie jej umowy PPA były przedmiotem otwartego i przejrzystego przetargu jako zasadniczy element pakietu prywatyzacyjnego albo oddzielnie. Elektrownia Csepel argumentuje, że chociaż nie została wybrana na podstawie procedury przetargowej, otrzymuje rekompensatę ograniczoną do pokrycia kosztów i proporcjonalnej marży zysku. Mechanizmy cenowe zapewniają uniknięcie nadmiernej rekompensaty.

(114) W związku z powyższym zainteresowane strony stwierdzają, że umowy PPA spełniają cztery łączne kryteria, o których mowa w orzeczeniu w sprawie Altmark i dlatego też nie stanowią pomocy w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE.

⁽³¹⁾ Dz.U. C 34 z 7.2.2004, s. 8.

⁽³²⁾ Wyrok w sprawie C-280/00 *Altmark Trans GmbH i Regierungspräsidium Magdeburg przeciwko Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH i Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht*, Rec. 2003, s. I-07747.

(115) Elektrownia Budapeszt argumentuje również, że nawet jeżeli uznano, że umowy PPA nie spełniają czterech łącznych kryteriów zawartych w orzeczeniu w sprawie Altmark, umowy te nadal mogą być uznane za zgodne ze wspólnym rynkiem na mocy art. 86 ust. 2 Traktatu WE. Zainteresowana strona wyraża pogląd, że wpływ umów PPA na rzekome zamknięcie dostępu do węgierskiego rynku energii elektrycznej jest nieistotny, ponieważ umowy te dotyczą jedynie 3 % zużycia energii elektrycznej na Węgrzech. Ponadto z powodów technicznych, wzrost przywozu energii elektrycznej nie był możliwy w czasie zawierania umów PPA. W związku z tym jej umowy PPA nie miałyby żadnych szkodliwych skutków dla handlu. W swoich uwagach zainteresowana strona podkreśla również wagę swojej technologii kogeneracji dla miejskiej energetyki ciepłej, która realizuje cele polityki UE w dziedzinie energii i ochrony środowiska.

(116) Elektrownia Mátra argumentuje, że wymagano od niej zarezerwowania określonej minimalnej mocy dla MVM w celu zapewnienia dostaw energii na rynek węgierski przy wykorzystaniu miejscowych zasobów węgla. Argumentuje ona, że zgodnie z art. 11 ust. 4 dyrektywy w sprawie energii elektrycznej⁽³³⁾, pomoc państwa powinna być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, jeżeli z powodu bezpieczeństwa dostaw finansuje ona wytwarzanie energii elektrycznej z miejscowego węgla.

(v) *Brak korzyści w perspektywie długookresowej*

(117) Elektrownie Csepel, Mátra i Budapeszt argumentują, że długoterminowy charakter umowy sam w sobie nie powinien być uważany za korzyść. Elektrownia Csepel argumentuje, że w przypadku umowy długoterminowej obie strony płacą ceną za pewność, jaką daje długoterminowy charakter umowy. Wytwórcy energii zgadzają się zaoferować niższą cenę niż cena na rynku transakcji natychmiastowych i pozostać przy tej uzgodnionej cenie, bez względu na to, jakie są ceny rynku transakcji natychmiastowych. Zgodzili się oni również zarezerwować swoje moce wytwórcze dla jednej spółki przez cały czas obowiązywania umowy. Dlatego argumentuje się, że długoterminowe umowy równoważą gospodarcze zagrożenia i szanse dla obu stron i nie mogą być postrzegane tylko jako korzyść.

(118) Na podstawie powyższej argumentacji wszyscy wytwórcy energii stwierdzają, że umowy PPA nie przynoszą im korzyści gospodarczej i dlatego nie stanowią one pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE.

Selektywność

(119) Elektrownia AES-Tisza argumentuje, że umowy PPA nie przynoszą w sposób wybiórczy korzyści gospodarczej. Zainteresowana strona wskazuje na istnienie umów długoterminowych w całym sektorze energii elektrycznej,

nie tylko między wytwórcami i MVM, lecz także między MVM i spółkami dystrybucyjnymi oraz między dostawcami paliw i wytwórcami energii elektrycznej, jak również w przypadku przywozu energii elektrycznej. Jeżeli chodzi o wytwórców, ustawa o energii elektrycznej I (z 1994 r.) i dekret rządowy 34/1995 jednoznacznie nakładały na wytwórców wymóg zawarcia umowy o zakup energii z MVM w celu uzyskania zezwolenia na budowę i eksploatację. W związku z tym wszyscy wytwórcy zawarli umowy z MVM i tylko zakłady kogeneracji i zakłady energii odnawialnej mogły mieć umowy zawarte na krótszy czas, jako że ci wytwórcy mieli różne gwarancje prawne (np. obowiązkowy pobór).

Przekazanie zasobów państwa

(120) Elektrownia Mátra podnosi, że w umowach PPA tylko cena może być uważana za pomoc państwa. Czas obowiązywania umów PPA i zagwarantowana wielkość sprzedaży nie mogą być uważane za pomoc państwa, nawet jeżeli stanowią korzyść, ponieważ nie pociągają za sobą przekazania zasobów państwa. Osoba trzecia stwierdza, że biorąc pod uwagę bardzo konkurencyjne ceny elektrowni Mátra (zob. ppkt (i) powyżej), w umowach PPA nie występuje jakikolwiek element pomocy państwa.

Możliwość przypisania państwu

(121) Spółka AES-Tisza argumentuje, że ceny w ramach umów PPA można przypisać nie państwu, ale stronom tych umów. Spółka krytykuje ocenę możliwości przypisania zawartą w decyzji o wszczęciu postępowania, ponieważ skupiono się w niej na możliwości przypisania państwu faktycznego zawarcia umów PPA, a nie na możliwości przypisania ustaleń cenowych, natomiast Komisja stwierdza jednocześnie, że nienależyta korzyść jest zapewniona przez korzystne ceny. Po okresie scentralizowanego ustalania cen (tj. po styczniu 2004 r. i z wyjątkiem 2007 r.) ceny były negocjowane między MVM a wytwórcami energii, a więc nie mogą być przypisywane państwu.

Zakłócenie konkurencji i wpływ na handel między państwami członkowskimi

(122) Elektrownie AES-Tisza, Budapeszt oraz Csepel kwestionują zakłócający wpływ umów PPA na konkurencję oraz możliwość ich wpływu na handel między państwami członkowskimi.

(123) Po pierwsze, elektrownie te twierdzą, że kryterium to powinno być oceniane również z uwzględnieniem czasu zawarcia umów PPA. Węgry nie należały wtedy do UE i ich rynek energii elektrycznej nie był zliberalizowany. W związku z tym argumentuje się, że umowy PPA z definicji nie mogły zakłócać konkurencji na wspólnym rynku.

⁽³³⁾ Dyrektywa 2003/54/WE.

- (124) Po drugie, argumentują one, że wpływ na konkurencję i handel między państwami członkowskimi mają czynniki inne niż umowy PPA. W szczególności utrzymują one, że transgraniczne zdolności przesyłowe Węgier są głównym czynnikiem mającym wpływ na handel między Węgrami a innymi krajami. Te transgraniczne zdolności przesyłowe są wykorzystywane w stopniu maksymalnym. Najwyraźniej handel energią elektryczną jest ograniczony z powodu ograniczonych transgranicznych zdolności przesyłowych Węgier, a nie z powodu umów PPA. Wskazuje się również na przepisy prawa jako na drugi czynnik mający wpływ na handel między państwami członkowskimi. Zgodnie z ustawodawstwem węgierskimi wytwórcy energii w żadnym przypadku nie byli upoważnieni do sprzedaży energii elektrycznej bezpośrednio za granicę.
- (125) Elektrownia Csepel argumentuje, że zawsze sprzedaje energię elektryczną jedynie na Węgrzech, więc jej umowy PPA nie mogą faktycznie oddziaływać na handel między państwami członkowskimi.
- (126) Argumentuje się również, że węgierski rynek energii elektrycznej stopniowo otwierał się na konkurencję zgodnie z wymogami UE. W krótkim czasie znaczny odsetek odbiorców przeszedł do sektora wolnorynkowego. Nowe podmioty do wejścia na węgierski rynek energii elektrycznej lub do zwiększenia ich udziału w tym rynku zniechęcić może nieprzewidywalność wysokości stopy zwrotu, nie zaś istnienie umów PPA. Elektrownia Csepel argumentuje, że w ostatnich latach buduje się na Węgrzech elektrownie, tylko jeżeli państwo oferuje pewną stabilizację i przewidywalność stopy zwrotu z inwestycji poprzez umowy długoterminowe lub w formie obowiązkowego poboru, lub jeżeli gwarantuje się wykorzystanie nowych mocy wytwórczych zapotrzebowaniem na zintegrowaną pionowo działalność dystrybucyjną. W każdym razie istniejące umowy PPA nie były czynnikiem zniechęcającym do nowego wejścia na rynek.
- (127) Ponadto argumentowano, że na Węgrzech nie ma zapotrzebowania na dodatkowe moce wytwórcze, czego dowodem jest fakt, że na aukcjach energii elektrycznej organizowanych przez MVM zdecydowana większość mocy wytwórczych oferowanych na sprzedaż pozostaje niesprzedana.

5.3. Zastosowanie po przystąpieniu

- (128) Ta uwaga została przedstawiona przez elektrownię Budapeszt.
- (129) Elektrownia Budapeszt argumentuje, że umowy PPA nie mogą być uważane za „mające nadal zastosowanie po przystąpieniu” w rozumieniu rozdz. 3 pkt 1 lit. c) załącznika IV do Aktu przystąpienia.
- (130) Zainteresowana strona argumentuje, że zgodnie z ogólną zasadą niedziałania prawa wstecz środki, które zostały prawnie ustalone przed przystąpieniem do UE nie powinny być przedmiotem przeglądu przez Komisję po przystąpieniu. Ponieważ wspólnotowe zasady dotyczące pomocy państwa stosują się dopiero od dnia przystąpienia do UE, jedynie środki pomocy, które zapewniają dodatkowe korzyści po przystąpieniu do UE mogą być określane jako mające zastosowanie po przystąpieniu. Zainteresowana strona argumentuje, że umowy PPA nie zapewniają żadnych dodatkowych korzyści po przystąpieniu, ponieważ formuły cenowe zostały określone przed przystąpieniem, a w związku z tym poziom finansowego zaangażowania państwa był w pełni znany jeszcze przed przystąpieniem.

5.4. Istniejąca pomoc

- (131) Ten argument został przedstawiony przez elektrownie Budapeszt, Csepel, AES-Tisza i Mátra oraz bank [...].
- (132) Zainteresowane strony argumentują, że nawet gdyby przyjąć, że umowy PPA stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE, taka pomoc państwa powinna być uznana za pomoc istniejącą w rozumieniu rozdz. 3 pkt 1 lit. c) załącznika IV do Aktu przystąpienia. Strony są zdania, że Komisja nie wyraziła zastrzeżeń do środka w terminie trzech miesięcy zgodnie z wymogami Aktu przystąpienia. Władze węgierskie zgłosiły środek w dniu 31 marca 2004 r. Strony utrzymują, że po wymianie informacji Komisja nie zareagowała na pismo Węgier z dnia 19 października 2004 r. w terminie 3 miesięcy, tym samym uniemożliwiając sklasyfikowanie środka jako „nowej pomocy”.
- (133) Elektrownia Budapeszt również reprezentuje pogląd, że decyzji określającej, czy pomoc udzielona przed przystąpieniem i kontynuowana po przystąpieniu powinna zostać uznana za „nową pomoc” czy też „pomoc istniejącą”, nie można oprzeć wyłącznie na postanowieniach załącznika IV do Aktu przystąpienia. Według elektrowni Budapeszt, jeżeli taka pomoc nie spełnia wymogów pozwalających zakwalifikować ją jako pomoc istniejącą w rozumieniu załącznika IV do Aktu przystąpienia, należy jeszcze zbadać ją w świetle przepisów zawartych w art. 1 lit. b) ppkt (ii)–(v) rozporządzenia (WE) nr 659/1999.
- (134) Ponadto elektrownia Budapeszt argumentuje, że przepisy art. 1 lit. b) ppkt (v) rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 mają zastosowanie do umów PPA, dlatego też umowy te stanowią „pomocą istniejącą”. Według niej ostatnie zdanie art. 1 lit. b) ppkt (v) rozporządzenia (WE) nr 659/1999 odnoszące się do nowej pomocy nie ma zastosowania do umów PPA z trzech powodów.
- (135) Po pierwsze, w orzeczeniu w sprawie Alzetta Mauro ⁽³⁴⁾ Sąd Pierwszej Instancji stwierdził, że pomoc, która była udzielana na danym rynku początkowo zamkniętym dla konkurencji przed jego liberalizacją, należy uważać za pomoc istniejącą od czasu liberalizacji. Według zainteresowanej strony orzeczenie to oparte jest na bezpośredniej wykładni art. 88 ust. 1 Traktatu WE i dlatego ma pierwszeństwo przed przepisami rozporządzenia (WE) nr 659/1999.

⁽³⁴⁾ Orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 do T-607/97, T-1/98, T-3/98 do T-6/98 i T-23/98.

(136) Po drugie, niezależnie od okoliczności, ponieważ rozporządzenie (WE) nr 659/1999 jeszcze nie obowiązywało w czasie liberalizacji rynku energii elektrycznej na mocy dyrektywy 96/92/WE lub zawierania umów PPA, zastosowanie miały zasady zawarte w orzeczeniu w sprawie *Alzetta Mauro*, a nie przepisy rozporządzenia (WE) nr 659/1999.

(137) Po trzecie, porównanie definicji różnych kategorii zawartych w art. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 659/1999 prowadzi do wniosku, że art. 1 lit. b) ppkt (v) dotyczy tylko programów pomocy państwa, ponieważ pomoc indywidualna została w nich wyraźnie wymieniona.

(138) Z kolei elektrownia AES-Tisza argumentuje, że jeśli umowy PPA miałyby zostać sklasyfikowane jako nowa pomoc, wówczas taka klasyfikacja powinna opierać się na art. 1 lit. b) ppkt (v) rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999.

5.5. Prawomocnie zawarte umowy prywatne nie mogą być rozwiązane przez Komisję (*pacta sunt servanda*) – niepewność prawna

(139) Te argumenty zostały przedstawione przez elektrownie Budapeszt, AES-Tisza i bank [...].

(140) Strony podkreślają, że zawarły umowy PPA w dobrej wierze w sytuacji rynkowej istniejącej w czasie ich zawierania. Zaakceptowały one obowiązek realizowania dużych inwestycji sfinansowanych przez instytucje kredytowe za pomocą umów finansowych. Strony są zdania, że postępowanie wyjaśniające Komisji prowadzi do poważnej niepewności prawnej, której należy unikać. Elektrownia AES-Tisza kwestionuje, w oparciu o zasady pomocy państwa i, bardziej ogólnie, reguły konkurencji określone w Traktacie WE, prawo Komisji do rozwiązania ważnie zawartych umów handlowych ⁽³⁵⁾.

5.6. Proporcjonalność

(141) Elektrownia AES-Tisza wyraża swoje obawy dotyczące proporcjonalności wniosku Komisji o rozwiązanie umów PPA i wskazuje możliwość renegotjowania umów przez strony.

5.7. Uwagi dotyczące zgodności umów PPA ze wspólnym rynkiem

(142) Spółki Csepel i AES-Tisza podnoszą, że umowy PPA nie zostały opracowane jako system rekompensat, a zatem niewłaściwe jest porównywanie ich z metodologią. W czasie zawarcia umowy PPA nie mogły być postrzegane jako rekompensata kosztów osieroconych, ponieważ wówczas ta metodologia jeszcze nawet nie istniała. Według nich zastosowanie metodologii kosztów osieroconych jest właściwe jedynie w sytuacji, gdy umowy PPA zostały uprzednio rozwiązane.

(143) Z kolei bank [...] argumentuje w odniesieniu do umowy PPA elektrowni Csepel, że zakres tej umowy ogranicza

się do pokrywania kosztów, które rzeczywiście są kwalifikowalne w ramach metodologii (tj. kosztów stałych, kosztów zmiennych i uzasadnionej marży zysku). Bank utrzymuje, że umowa PPA elektrowni Csepel nie przewiduje rekompensaty przekraczającej poziom kwalifikowalnych kosztów osieroconych.

(144) Ponadto elektrownia Csepel argumentuje, że umowy PPA spełniają kryteria art. 87 ust. 3 Traktatu WE, ponieważ w znacznym stopniu przyczyniają się do zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej na Węgrzech, a tym samym do ogólnego rozwoju węgierskiej gospodarki.

(145) Spółka AES-Tisza sugeruje (nie podając szczegółowego uzasadnienia), że umowy PPA powinny być postrzegane jako zabezpieczenie inwestycji w regionie określonym w art. 87 ust. 3 lit. a).

(146) Co więcej, elektrownia AES-Tisza zauważa brak jasności w decyzji o wszczęciu postępowania w odniesieniu do: ceny rynkowej stanowiącej poziom odniesienia, znaczenia „nieefektywne inwestycji” oraz scenariuszy ekonomicznych i okresów zastosowanych do celów oceny zgodności ze wspólnym rynkiem przez Komisję.

6. ODPOWIEŹ WĘGIER NA UWAGI ZAINTERESOWANYCH STRON

(147) W odpowiedzi na uwagi elektrowni Csepel Węgry stwierdzają, w przeciwieństwie do tego, co można wywnioskować z uwag Csepel, że umowa PPA tej elektrowni zawiera również minimalną gwarantowaną wielkość poboru.

(148) W odniesieniu do argumentu elektrowni Dunament, że zgodnie z warunkami narzuconymi przez MVM nie może ona odmówić wytwarzania energii, nawet ze szkodą dla jej sprzedaży na wolnym rynku, władze węgierskie zwróciły uwagę, że w 2006 r. MVM zainicjowało rozwiązywanie umów PPA odnośnie do 4 bloków F, które w rezultacie mogłyby konkurować bezpośrednio na rynku usług systemowych. Elektrownia Dunament odmówiła jednak skorzystania z tej możliwości.

(149) W odniesieniu do uwag elektrowni AES-Tisza, jakoby wytwórcy nieposiadający umów PPA inwestowali głównie w przypadku gdy mieli gwarancję obowiązkowego poboru, władze węgierskie twierdzą, że duże elektrownie i bloki elektrowni sprzedają energię elektryczną na wolnym rynku bez umów PPA i bez gwarancji obowiązkowego poboru (na przykład blok Dunament G1, elektrownia Vértes i bloki Mátra I-II).

(150) Węgry podkreślają również, że w przeciwieństwie do uwag elektrowni AES-Tisza stanowisko negocjacyjne MVM jest także ograniczone samymi umowami PPA (formuły cenowe oraz gwarantowana wielkość poboru).

⁽³⁵⁾ Pismo zarejestrowane dnia 19 grudnia 2006 r.

7. OCENA DOKONANA PRZEZ KOMISJĘ

7.1. Pomoc niezgodna z prawem

- (151) Pomoc zawarta w długoterminowych umowach o zakup energii nie została zgłoszona Komisji zgodnie z proceduralnymi zasadami pomocy państwa. Pomoc ta stanowi zatem pomoc niezgodną z prawem.

7.2. Ogólne uwagi na temat oddzielnej oceny poszczególnych umów PPA

- (152) Niektóre zainteresowane strony i władze węgierskie sugerowały w swoich uwagach, że umowy PPA powinny być oceniane oddzielnie ze względu na różnice w szczegółowych warunkach tych umów.

- (153) Niniejsza decyzja obejmuje wszystkie umowy PPA między MVM a wytwórcami energii, które obowiązywały w czasie przystąpienia Węgier do UE (zob. motywy 44 i 45 powyżej). Komisja uważa między podstawowymi zasadami umów PPA występują podobieństwa, co uzasadnia, w ramach postępowania dotyczącego pomocy państwa, ich wspólną ocenę. Jak wykazano poniżej, Komisja jest zdania, że główna korzyść wynikająca z umów PPA jest taka sama w przypadku wszystkich tych umów oraz że decyzja o ich zawarciu w latach 1995-2001 opierała się na takich samych celach polityki i na takim samym rozwiązaniu. Konkretnie rzecz ujmując, wszystkie te umowy nakładają na MVM obowiązek zakupu – w czasie obejmującym znaczną część okresu eksploatacji aktywów – zarezerwowanych mocy wytwórczych oraz gwarantowanych ilości w oparciu o mechanizm ustalania cen pozwalających wytwórcom na pokrycie ich kosztów stałych i zmiennych. Ponadto pozostałe kryteria istnienia pomocy państwa również wykazują podobieństwa, które uzasadniają ich wspólną ocenę. Ich selektywność opiera się na takich samych zasadach; wyjaśnienie kwestii, czy umowy PPA prowadzą do przekazania zasobów państwowych w dużej mierze wymaga przeprowadzenia takiej samej oceny każdej z umów; zaś ich wpływ na konkurencję i handel również podlega takiej samej ocenie ekonomicznej i musi również uwzględniać współistnienie umów PPA na rynku węgierskim. Komisja jest zatem zdania, że, aby niniejsza decyzja w sprawie pomocy państwa dokładnie odzwierciedlała realia węgierskiego rynku wytwarzania energii, umowy PPA należy ocenić łącznie w ramach jednej decyzji zamykającej postępowanie.

- (154) Takie całościowe podejście nie uniemożliwia Komisji uwzględnienia rzeczywiście istniejących różnic pomiędzy przedmiotowymi umowami PPA. Niniejsza decyzja określa zatem różnice pomiędzy umowami PPA, o ile są one istotne dla celów niniejszej decyzji.

7.3. Istnienie pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE

- (155) Komisja przeprowadza poniżej analizę każdego z czterech łącznych kryteriów składających się na definicję pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Trak-

tatu WE: zaangażowanie zasobów państwowych, istnienie korzyści gospodarczej, selektywność korzyści oraz wpływ na wymianę handlową.

Właściwy czas oceny

- (156) Zainteresowane strony argumentowały w swoich uwagach (w odniesieniu do kilku kryteriów oceny), że Komisja powinna uwzględnić jedynie sytuację istniejącą w czasie zawierania umów PPA. Ustalenia niniejszej analizy powinny zatem obejmować cały czas obowiązywania umów PPA. W tym względzie elektrownia Budapeszt powołuje się na zawiadomienie Komisji w sprawie określenia zasad stosowanych do oceny pomocy państwa niezgodnej z prawem ⁽³⁶⁾.
- (157) Ustalając właściwy czas oceny, Komisja musi najpierw uwzględnić Akt przystąpienia Węgier do UE, rozporządzenie proceduralne oraz orzecznictwo Trybunału.

- (158) Odpowiedni fragment załącznika IV do Aktu przystąpienia brzmi następująco:

„ZAŁĄCZNIK IV

Wykaz, o którym mowa w art. 22 Aktu przystąpienia

[...]

3. Polityka konkurencji

- 1) Następujące programy pomocowe lub pomoc indywidualna wprowadzone w życie w nowych państwach członkowskich przed dniem przystąpienia i mające nadal zastosowanie po tym dniu zostaną uznane w dacie przystąpienia za istniejącą pomoc w rozumieniu art. 88 ust. 1 Traktatu WE:

- a) środki pomocowe wprowadzone w życie przez dniem 10 grudnia 1994 r.,
- b) środki pomocowe wymienione w dodatku do niniejszego załącznika,
- c) środki pomocowe, które przed dniem przystąpienia zostały uznane przez organ nadzorujący pomoc państwa w nowych państwach członkowskich jako zgodne z dorobkiem i w stosunku do których Komisja, zgodnie z procedurą przewidzianą w ustępie 2, nie zgłosiła sprzeciwu w związku z istnieniem poważnych wątpliwości co do zgodności tych środków ze wspólnym rynkiem.

Wszystkie środki, mające nadal zastosowanie po dniu przystąpienia, które stanowią pomoc państwa i które nie spełniają powyżej określonych warunków, zostaną uznane w dniu przystąpienia za nową pomoc państwa dla celów stosowania artykułu 88 ustęp 3 Traktatu WE.

⁽³⁶⁾ Dz.U. C 119 z 22.5.2002, s. 22.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do pomocy w sektorze transportu ani do działalności związanej z produkcją, przetwarzaniem lub wprowadzeniem do obrotu produktów wymienionych w załączniku I do Traktatu WE z wyjątkiem produktów rybołówstwa i produktów pochodnych.

Powyższe postanowienia pozostają bez uszczerbku dla środków przejściowych dotyczących polityki konkurencji ustanowionych w niniejszym Akcie.”

- (159) Odpowiedni fragment art. 1 rozporządzenia proceduralnego brzmi następująco:

„b) »istniejąca pomoc« oznacza:

(i)–(iv) [...]

v) pomoc, jaka została uznana za pomoc istniejącą, ponieważ można stwierdzić, że w czasie gdy została wprowadzona w życie, nie stanowiła pomocy, a w okresie późniejszym stała się pomocą ze względu na rozwój wspólnego rynku bez wprowadzenia zmian przez państwo członkowskie. W przypadku gdy niektóre środki stają się pomocą po liberalizacji danego działania przez prawo wspólnotowe, środków takich nie uznaje się za pomoc istniejącą po terminie przyjętym dla liberalizacji;

c) »nowa pomoc« oznacza każdą pomoc, czyli programy pomocowe i pomoc indywidualną, która nie jest pomocą istniejącą, włącznie ze zmianami istniejącej pomocy.”

- (160) Z powyższych przepisów wynika, że środki, które nie stanowią pomocy państwa w czasie ich przyznania mogą, w pewnych okolicznościach, stać się środkami pomocy państwa w rozumieniu artykułu 87 Traktatu WE. Pozostaje to bez uszczerbku dla sklasyfikowania środka stającego się pomocą państwa jako pomocy istniejącej lub nowej pomocy.

- (161) Jakkolwiek prawdą jest, że dokonując analizy istnienia pomocy państwa w konkretnym przypadku, Komisja musi ocenić sytuację istniejącą w czasie wejścia środka w życie, nie oznacza to jednak, że ocena czterech kryteriów składających się na definicję pomocy państwa powinna ograniczać się jedynie do czasu, w którym pomoc została przyznana, we wszystkich przypadkach.

- (162) Z art. 1 lit. b) ppkt (v) rozporządzenia proceduralnego wynika wyraźnie, że istnieją wyjątkowe okoliczności, takie jak rozwój wspólnego rynku lub liberalizacja sektora, w których w jednym sektorze lub w kilku sekto-

rach gospodarki zachodzą znaczące zmiany ekonomiczne i prawne oraz w których, z powodu tych zmianom, środek, który pierwotnie nie wchodził w zakres art. 87 Traktatu, może być objęty kontrolą pomocy państwa. Utrzymanie podczas liberalizacji sektora gospodarki wszystkich środków, które nie kwalifikowały się jako pomoc państwa ze względu na zasadniczo odmienne warunki rynkowe istniejące w czasie ich przyznania, ale które z chwilą liberalizacji spełniają wszystkie kryteria pomocy państwa, przyczyniłoby się faktycznie do utrwalenia w dużej mierze przedkonkurencyjnej sytuacji rynkowej. Byłoby to sprzeczne z wyraźną intencją zakończenia tej niekonkurencyjnej sytuacji na rynku, tj. z decyzją państw członkowskich o liberalizacji danego sektora. Przepisy szczególne, na mocy których środek może stać się pomocą państwa, mają na celu uniknięcie przedłużania obowiązywania jakichkolwiek środków, które, mimo że nie stanowią pomocy w ramach wcześniejszych uwarunkowań ekonomicznych i prawnych, mogą szkodzić interesom podmiotów funkcjonujących w nowych warunkach rynkowych ⁽³⁷⁾.

- (163) Kwestię, czy taka pomoc państwa ma być sklasyfikowana jako istniejąca czy jako nowa pomoc, należy rozstrzygnąć oddzielnie po ustaleniu przez Komisję istnienia pomocy państwa lub jej braku.

- (164) W latach 90. w gospodarce Węgier zaszły drastyczne zmiany. Kraj ten podjął decyzję o przystąpieniu do Unii Europejskiej, stając się pełni państwem członkowskim w dniu 1 maja 2004 r. Od czasu Układu Europejskiego ⁽³⁸⁾, który Węgry podpisały w 1991 r., kraj ten w pełni zdawał sobie sprawę z wyraźnie określonego w tym układzie obowiązku dotyczącego dostosowania swoich istniejących środków do reguł konkurencji na rynku wewnętrznym, do którego zamierzał przystąpić.

- (165) Przystępując do Unii Europejskiej, Węgry przystąpiły również do zliberalizowanego wewnętrznego rynku energii. Reguły konkurencji zawarte w Akcie przystąpienia nie przewidują żadnych wyjątków w odniesieniu do węgierskiego rynku energii. W świetle powyższych argumentów, w przeciwieństwie do uwag zainteresowanych stron, Komisja jest zdania, że umowy PPA, zawarte w zasadniczo odmiennej sytuacji gospodarczej (jak uznały zainteresowane strony) przed przystąpieniem do zliberalizowanego wewnętrznego rynku energii, mogą jak najbardziej stać się pomocą państwa w nowych uwarunkowaniach ekonomicznych i prawnych. Aby określić istnienie takiej pomocy, należy ocenić cztery kryteria istnienia pomocy państwa w odniesieniu do danego środka w świetle nowych uwarunkowań ekonomicznych i prawnych.

⁽³⁷⁾ Orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawie *Alzetta Mauro*, na które powołała się elektrownia Budapeszt, również potwierdza, że środek należy ocenić w świetle nowych uwarunkowań rynkowych po dokonaniu liberalizacji, aby ustalić, czy środek, który nie mógł stanowić pomocy państwa przed liberalizacją, staje się (istniejącą lub nową) pomocą.

⁽³⁸⁾ Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Węgierską, z drugiej strony, został podpisany dnia 16 grudnia 1991 r.

- (166) Należy dodatkowo rozpatrzyć kwestię właściwego czasu oceny w świetle Aktu przystąpienia. W przeciwieństwie do wcześniejszych przystąpień państwa członkowskie wyraziły zgodę na włączenie przepisów szczególnych do Aktu przystąpienia, na mocy których wszystkie środki pomocy mające zastosowanie po przystąpieniu i wprowadzone po dniu 10 grudnia 1994 r. musiały być zgłoszone Komisji przed przystąpieniem i poddane przeglądowi przez Komisję na podstawie wspólnotowego dorobku prawnego.
- (167) W zdecydowanej większości kraje, które przystąpiły do UE w dniu 1 maja 2004 r., miały, ze względów historycznych, silną tradycję interwencjonizmu państwa. Mogły jednak istnieć środki, które nie mogły spełnić czterech kryteriów pomocy państwa przed przystąpieniem, z powodu zupełnie odmiennych warunków rynkowych wówczas panujących. W nowych uwarunkowaniach prawnych i ekonomicznych po przystąpieniu, może okazać się jednak, że warunki te są spełnione.
- (168) Stosowne artykuły Aktu przystąpienia mają na celu zapewnienie niezakłóconej konkurencji na rynku wewnętrznym w okresie następującym po wejściu Traktatu w życie. W rezultacie celem stosownych artykułów Aktu przystąpienia jest uniknięcie zakłóceń konkurencji na wspólnym rynku z powodu niezgodności środków pomocy państwa po przystąpieniu. W związku z tym nieistotne jest, czy w czasie przyznania w latach 90. środek rzeczywiście spełniał wszystkie kryteria pomocy państwa, czy też nie. Dlatego właściwym czasem na ocenę kryteriów istnienia pomocy musi być okres następujący po dniu przystąpienia Węgier do UE i zliberalizowanego wewnętrznego rynku energii.
- (169) Każde inne podejście doprowadziłoby do sytuacji, w której uwarunkowania ekonomiczne z okresu poprzedzającego przystąpienie i przed liberalizację (odpowiadającego w większości nowych państw członkowskich okresowi przejściowemu po upadku reżimu komunistycznego) mogłyby się utrwalić na długo po przystąpieniu kraju do Unii Europejskiej. Środki, które być może nie stanowiły pomocy państwa przed przystąpieniem, mogłyby być utrzymywane, a nawet przedłużane tak długo, jak długo państwo członkowskie by sobie tego życzyło, nawet jeśli stanowiłyby one pomoc państwa w warunkach poakcesyjnych, ponieważ nie byłyby objęte kontrolą pomocy państwa przez Komisję.
- (170) Dokładnie taka jest intencja uwag zainteresowanych stron w tym względzie. Wszystkie argumenty zainteresowanych stron dotyczące właściwego czasu oceny mają na celu wykazanie, że ekonomiczna i prawna ocena umów PPA w kontekście niniejszego postępowania w sprawie pomocy państwa powinna się opierać przede wszystkim na okolicznościach, które istniały w czasie zawarcia umów PPA (tj. w latach 1995–2001) oraz doprowadzenie do wniosku, że umowy PPA, ze względu na wymienione uwarunkowania prawne i ekonomiczne, nie stanowią pomocy państwa. Strony argumentują, że test prywatnego inwestora oraz kryteria zakłóceń konkurencji i wpływu na handel należy przeanalizować w kontekście gospodarczym połowy lat 90. oraz że Komisja powinna uwzględnić ówczesne obowiązki MVM (zapewnienie bezpieczeństwa dostaw) oraz ówczesny model sektora energii (model „jedyne nabywcy” itp.). Ich zdaniem wynik oceny uwzględniającej te okoliczności powinien być aktualny aż do końca obowiązywania umów PPA (2024 r. dla umowy o najdłuższym czasie obowiązywania), niezależnie od takich zmian, jak przystąpienie Węgier do UE i późniejsza obowiązkowa liberalizacja rynku energii.
- (171) Komisja nie może się zgodzić z taką argumentacją. Według Komisji stosowne artykuły Aktu przystąpienia mają wyraźnie na celu unikanie takich sytuacji poprzez wymóg natychmiastowego zastosowania zasad pomocy państwa w odniesieniu do podmiotów gospodarki. Akt przystąpienia przewiduje wyjątki dla niektórych sektorów gospodarki (np. przepisy dotyczące transportu), nie przewiduje jednak żadnych wyjątków dla operatorów na rynku energii elektrycznej. Wspólnotowy dorobek prawny, w tym dyrektywa 96/92/WE, ma zatem zastosowanie w odniesieniu do wszystkich warunków dotyczących umów zawieranych na węgierskim rynku energii elektrycznej bezpośrednio po przystąpieniu.
- (172) W swojej ocenie umów PPA Komisja przyjmuje zatem pogląd, że przystępując do zliberalizowanego wewnętrznego rynku energii, Węgry zgodziły się zastosować zasady tej gospodarki rynkowej do wszystkich podmiotów na ich rynku, w tym do wszystkich istniejących relacji handlowych.
- (173) Komisja musi zatem ocenić, czy z dniem przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej, środek spełnia kryteria istnienia pomocy państwa.
- Korzyść gospodarcza**
- (174) Celem wprowadzenia do oceny istnienia korzyści warto zauważyć, że większość wytwórców energii potwierdziło w swoich uwagach, że nie byłoby w stanie zainwestować w te elektrownie bez gwarancji oferowanych w ramach umów PPA. Elektrownia [...] argumentuje, że „umowy PPA są istotnym elementem dla banków przy wyrażaniu zgody na finansowanie inwestycji i prefinansowanie kosztów operacyjnych w sposób ciągły. [...] W dniu [...] [...] poprosił konsorcjum [tj. instytucje finansowe] o wyrażenie opinii na temat potencjalnej zmiany umów PPA. Banki odmówiły jednak zmniejszenia zarówno mocy zarezerwowanych, jak i gwarantowanej wielkości poboru” ⁽³⁹⁾.

⁽³⁹⁾ Cytat z pkt 3 uwag wytwórcy.

(175) W związku z tym [...] (jako agent kredytu dla dwunastu banków, które udzieliły elektrowni Csepel kredytów o wartości prawie [...]) twierdzi, że „banki są zdania, iż umowy PPA są częścią pakietu ściśle związanego z umowami handlowymi, które zabezpieczają i nadal zabezpieczają umowę kredytową zapewniającą finansowanie projektu na warunkach rynkowych. Jakakolwiek zmiana umów PPA wpłynie zatem automatycznie na banki, co z kolei, ze względu na mechanizmy związane z umowami, dzięki którym banki mogą chronić swoje interesy finansowe, może stanowić zagrożenie dla projektu Csepel II jako całości”.

(176) [...] (jako agent kredytu dla dziewięciu banków, które udzieliły elektrowni AES-Tisza kredytów o wartości prawie [...]) twierdzi, że „główną podstawą tego finansowania było istnienie umów PPA oraz innej stosownej dokumentacji projektów (np. umowy o dostawę paliwa). [...] umowy PPA zapewniają stabilność w odniesieniu do ryzyka popytu (ilość sprzedanej energii elektrycznej i ustalanie cen)”. „Czynnik stabilności popytu [...] jest decydujący dla zapewnienia bankom odpowiedniego zabezpieczenia w przypadku udzielania długoterminowego finansowania na niedojrzałym rynku”.

(177) Aby ocenić istnienie korzyści w ramach umów PPA, Komisja przeprowadziła najpierw wstępną analizę w celu ustalenia toku rozumowania, na którym będzie się opierała ocena. W wyniku wstępnej analizy, opisanej w motywach 180–190, Komisja doszła do wniosku, że, aby stwierdzić istnienie korzyści, należy ustalić, czy w sytuacji panującej w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej operator rynku przyznałby wytwórcom podobną gwarancję do gwarancji zapisanej w umowach PPA, a mianowicie obowiązku zakupu przez MVM mocy zarezerwowanych w umowach PPA (odpowiadających znacznej części, a w wielu przypadkach całej dostępnej mocy elektrowni) oraz minimalnej gwarantowanej ilości wytworzonej energii elektrycznej w okresie 15–27 lat, który odpowiada zwykłemu przewidywanemu okresowi eksploatacji aktywów lub ich amortyzacji, po cenie obejmującej koszty stałe i zmienne elektrowni (w tym koszty paliwa) ⁽⁴⁰⁾.

(178) Kolejnym etapem było przeanalizowanie przez Komisję odpowiedzi na to pytanie w świetle zwykłych praktyk handlowych na europejskich rynkach energii elektrycznej.

(179) Ponadto Komisja w skrócie oceniła wpływ umów PPA na rynek w okresie następującym po przystąpieniu Węgier do Unii Europejskiej. Mimo że analiza ta nie jest konieczna w celu określenia istnienia korzyści gospodarczej w ramach umów PPA lub jej braku, jest ona przydatna w celu należytego ustosunkowania się do niektórych uwag zgłoszonych przez zainteresowane strony.

⁽⁴⁰⁾ Niezależnie od tego, czy cena opiera się na formule cenowej zawartej w umowie PPA czy na dekretych dotyczących ustalania cen, pod warunkiem że w obydwu przypadkach podstawą są zasady podobne do zasad regulowania cen.

1) *Analiza wstępna: argumentacja na potrzeby oceny istnienia korzyści gospodarczej lub jej braku*

(180) W uwagach zgłoszonych w trakcie postępowania osoby trzecie przeanalizowały istnienie korzyści lub jej brak w świetle sytuacji istniejącej w czasie podpisania umów PPA w połowie lat 90. W istocie strony doszły do wniosku, że w tym okresie, a także w kontekście prywatyzacji przedsiębiorstw wytwarzających energię elektryczną, przeciętny operator rynku udzieliłby wytwórcom podobnych gwarancji do gwarancji zapisanych w umowach PPA w celu przyciągnięcia inwestorów, a tym samym zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii na Węgrzech.

(181) Komisja przeanalizowała zalety tego podejścia i doszła do wniosku, że jest ono nieodpowiednie z dwóch powodów. Po pierwsze nie uwzględnia ono rzeczywistych beneficjentów środka podlegającego ocenie. Po drugie okres uwzględniony w ramach tego podejścia nie jest właściwy dla oceny istnienia korzyści.

Beneficjenci potencjalnej korzyści

(182) Elektrownia Dunament argumentuje, że nie uzyskała żadnej korzyści w wyniku zawarcia umowy PPA, ponieważ zapłaciła cenę równą wartości rynkowej w ramach prywatyzacji swoich zakładów, a cena zakupu uwzględniała jej prawa i obowiązki elektrowni wynikające z tej umowy. W rezultacie elektrownia zapłaciła za każdą korzyść, jaka mogła wynikać z umowy PPA, w ramach ceny prywatyzacji.

(183) Komisja uważa, że te argumenty są w tym przypadku oparte na błędnych przesłankach. Beneficjentami pomocy są bowiem sprywatyzowane elektrownie (w przypadku tych, które zostały rzeczywiście sprywatyzowane), a nie udziałowcy tych elektrowni. Prywatyzacja elektrowni odbywała się w formie nabycia udziałów.

(184) Trybunał Sprawiedliwości zbadał, w jaki sposób zmiana struktury własności spółki w związku z nabyciem udziałów może wpłynąć na istnienie pomocy niezgodnej z prawem, która została przyznana spółce, i na jej odbiorcę. Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że taka pomoc niezgodna z prawem nadal pozostaje w spółce, która z niej skorzystała, pomimo zmiany struktury własności ⁽⁴¹⁾. Przekazanie udziałów po cenie rynkowej gwarantuje jedynie, że sam nabywca nie korzysta z pomocy państwa. Niemniej nie ma to wpływu na istnienie korzyści gospodarczej dla działalności elektrowni będącej beneficjentem.

(185) W przypadku będącym przedmiotem oceny beneficjentami pomocy są węgierskie spółki, które eksploatują elektrownie i które podpisały umowy PPA, a nie udziałowcy elektrowni. Ponadto zmiana struktury własności

⁽⁴¹⁾ Sprawy połączone C-328/99 i C-399/00, *Włochy i SIM 2 Multimedia przeciwko Komisji*, Rec. 2003, s. I-4035, motyw 83.

elektrowni nastąpiła przed datą, od której ma być oceniane istnienie pomocy państwa i dlatego nie ma ona znaczenia dla oceny istnienia pomocy państwa w przypadku spółek eksploatujących elektrownię. Spółki, które zawarły umowy PPA uzyskały zatem korzyść gospodarczą zawartą w tych umowach, niezależnie od struktury własności.

Okres, który należy uwzględnić przy ocenie istnienia korzyści gospodarczej

- (186) Komisja jest świadoma, że w sytuacji rynkowej, jaka istniała na Węgrzech w połowie lat 90., podstawowa zasada umów PPA, czyli gwarancja zwrotu z inwestycji, była zasadniczym warunkiem możliwości realizacji niezbędnych inwestycji.
- (187) Fakt, że ze względu na cechy sektora wytwarzania energii elektrycznej oraz polityczny i gospodarczy kontekst tego okresu na Węgrzech interwencja państwa była konieczna i służyła wspólnemu interesowi, zaś najlepszym rozwiązaniem było zawarcie umów PPA z pewną liczbą wytwórców, w żaden sposób nie stoi w sprzeczności z faktem, że umowy te przynoszą wytwórcom korzyść gospodarczą.
- (188) Większość wytwórców argumentuje, że umowy PPA nie przynoszą wytwórcom żadnej korzyści gospodarczej, ponieważ odpowiadają one normalnej praktyce rynkowej dowolnego podmiotu gospodarki rynkowej, który byłby na miejscu zarówno MVM, jak i wytwórców. Wytwórcy twierdzą, że każdy podmiot prywatny będący na miejscu MVM (posiadający, jako jedyny nabywca, prawny obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa dostaw) podjąłby decyzję o zawarciu umów PPA, zaś korzyść gospodarczą wynikająca z tych umów nie wykracza poza to, co w sytuacji niedojrzałego rynku energii połowy lat 90. na Węgrzech było normalną korzyścią handlową dla stron. Ponadto wytwórcy mieli obowiązek prawny zawierania umów z MVM w celu uzyskania licencji eksploatacyjnej. Wytwórcy argumentują, że stosując test prywatnego inwestora, Komisja powinna uwzględnić wymogi prawne i rzeczywistość gospodarczą, które istniały w czasie zawarcia umów PPA.
- (189) W odniesieniu do argumentów zainteresowanych stron dotyczących testu prywatnego inwestora Komisja wskazuje motywy niniejszej decyzji dotyczące czasu, który należy uznać za właściwy do oceny istnienia pomocy państwa lub jej braku w ramach umów PPA. Komisja powtarza, że nie zamierza kwestionować faktu, iż podpisanie umów PPA było koniecznością w sytuacji panującej w czasie zawierania tych umów. Niemniej, jak wyjaśniono powyżej, nie oznacza to w żaden sposób, że umowy PPA nie przyniosły korzyści gospodarczej wytwórcom. Zainteresowane strony w rzeczywistości argumentują jedynie, że umowy te odpowiadają sytuacji rynkowej istniejącej w czasie ich zawarcia. Żadna z zainteresowanych stron nie twierdzi, że odpowiadają one obecnej sytuacji rynkowej na rynku wewnętrznym.

Wnioski z analizy wstępnej

- (190) Komisja stwierdza, że w celu oceny istnienia korzyści wynikających z umów PPA należy ustalić, czy w sytuacji istniejącej w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej, przeciętny operator rynku przyznałby spółkom wytwarzającym energię podobną gwarancję do gwarancji zapisanej w umowach PPA, jak opisano w motywie 177.
- 2) Ocena istnienia korzyści dla wytwórców energii w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej
- (191) Aby odpowiedzieć na pytanie postawione w poprzednim motywie, Komisja określiła główne praktyki operatorów handlowych na europejskich rynkach energii, które są istotne dla celów tej analizy, a także oceniła, czy umowy PPA są zgodne z tymi praktykami, czy też zapewniają wytwórcom takie gwarancje, których nie zaakceptowałby nabywca działający z czysto handlowych pobudek.
- (192) Przede wszystkim warto zauważyć, że tradycyjnie rynki energii elektrycznej można podzielić na cztery kategorie: (i) wytwarzanie/przywóz i dostawy hurtowe; (ii) przesył/dystrybucja; (iii) sprzedaż detaliczna; oraz (iv) usługi bilansujące. Rynki właściwe dla oceny umów PPA należą do pierwszej i czwartej kategorii, ponieważ MVM kupuje energię elektryczną od wytwórców krajowych, importuje energię elektryczną i sprzedaje ją regionalnym spółkom dystrybucyjnym i dostawcom handlowym (dostawcom na rynku detalicznym). MVM zapewnia także moce zarezerwowane operatorowi systemu przesyłowego, aby zagwarantować zbilansowanie systemu.
- (193) W okresie podlegającym ocenie rynek detaliczny na Węgrzech był podzielony na dwa segmenty: (i) segment użyteczności publicznej, na którym regionalne spółki dystrybucyjne dostarczają energię po regulowanych cenach niekwalifikowalnym odbiorcom i odbiorcom, którzy nie korzystają ze swojej kwalifikowalności; (ii) segment wolnorynkowy, na którym dostawcy handlowi zapewniają energię kwalifikowalnym odbiorcom po cenach wynikających z mechanizmów rynkowych. Zgodnie z systemem wprowadzonym ustawą o energii elektrycznej III, segment użyteczności publicznej jest ograniczony do konsumentów z gospodarstw domowych i konsumentów handlowych, którzy są objęci powszechnym obowiązkiem dostaw.
- (194) W okresie podlegającym ocenie MVM dostarczało energię zarówno regionalnym spółkom dystrybucyjnym (dostawcy w segmencie użyteczności publicznej), jak i dostawcom w segmencie wolnorynkowym. Sprzedaż energii przez MVM dostawcom w segmencie wolnorynkowym rynku miała jednak na celu, jak wskazano w motywach od 221 do 231, jedynie uwolnienie nadwyżek zakupionych w ramach umów PPA, których

nie potrzebował segment użyteczności publicznej. Jest to raczej konsekwencja samych umów PPA niż niezależnej działalności handlowej. Dlatego też istnienie korzyści należy rozpatrywać w świetle głównego zadania wyznaczonego MVM, a mianowicie zapewnienia wystarczającej ilości energii regionalnym spółkom dystrybucyjnym na pokrycie potrzeb segmentu użyteczności publicznej. W rezultacie należy sprawdzić, czy, w przypadku braku umów PPA, operator rynku, któremu powierzono dostawę na rzecz regionalnych spółek dystrybucyjnych wystarczających ilości energii elektrycznej, działający z czysto handlowych pobudek, zaproponowałby taką samą gwarancję, jak gwarancja zapisana w umowach PPA. Ocenę należy przeprowadzić w świetle funkcjonowania konkurencyjnych rynków hurtowych. Poniższe motywy zawierają po pierwsze przegląd zwykłych praktyk handlowych istotnych dla tej analizy, a po drugie porównanie umów PPA z tymi praktykami. Wreszcie w świetle tego porównania Komisja przeanalizowała konsekwencje umów PPA, których organy publiczne mogły się spodziewać w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej oraz zbadała, czy mogły one oczekiwać lepszej równowagi pomiędzy pozytywnymi i negatywnymi skutkami wynikającymi z innych rodzajów umów.

2.a) Krótki opis praktyk handlowych na europejskich rynkach energii elektrycznej istotnych dla oceny istnienia korzyści w ramach umów PPA

- (195) W swoim badaniu sektorowym dotyczącym rynków energii elektrycznej w Europie ⁽⁴²⁾ Komisja szczegółowo zbadała warunki handlu energią elektryczną na europejskich rynkach hurtowych.
- (196) W zależności od okresu dostaw, można prowadzić hurtowy handel energią elektryczną na rynku transakcji natychmiastowych oraz na rynku transakcji terminowych. Rynki transakcji natychmiastowych są to w większości rynki dnia następnego, na których energia elektryczna jest sprzedawana na dzień przed fizyczną dostawą. Obrót energią elektryczną na rynku transakcji natychmiastowych na giełdach odbywa się zawsze na podstawie cen krańcowych, które gwarantują wyłącznie pokrycie krótkookresowych kosztów krańcowych ⁽⁴³⁾.
- (197) Na rynkach terminowych zawierane są transakcje na sprzedaż energii, która zostanie dostarczona w przyszłości. Do produktów rynku terminowego należą produkty tygodniowe, miesięczne, kwartalne i roczne. Zarówno produkty na rynku transakcji natychmiasto-

wych, jak i produkty na rynku terminowym mogą podlegać obrotowi na giełdach energii lub na rynku pozagiełdowym (ang. *over-the-counter*, OTC). W wyniku ciągłych arbitraży ceny identycznych produktów na giełdach energii oraz na rynkach OTC są zbliżone. Dlatego też giełdy energii dążą do ustalania cen referencyjnych dla wszystkich produktów rynków transakcji natychmiastowych i terminowych, a tym samym dla całego rynku hurtowego.

- (198) Ponadto cena produktów rynku terminowym jest wynikiem oczekiwań podmiotów rynku w odniesieniu do przyszłych zmian cen na rynkach transakcji natychmiastowych. W związku z tym, że podmioty rynku zawierają kontrakty terminowe, ponieważ wolą pewność ceny od nieznanych cen transakcji natychmiastowych w przyszłości, ceny terminowe również zawierają element ryzyka. W praktyce ceny produktów terminowych zawierają podstawowy składnik, który odzwierciedla oczekiwania podmiotów rynku w odniesieniu do zmian cen transakcji natychmiastowych, oraz, w zależności od tego, czy przywiązują oni dużą wagę do pewności ceny, premię za ryzyko lub zniżkę, choć w praktyce często jest to premia. W rezultacie ceny transakcji natychmiastowych stanowią punkt odniesienia dla wszystkich cen energii elektrycznej. Jeżeli istnieje rynek transakcji natychmiastowych, ceny na tym rynku stanowią punkt odniesienia dla całego rynku. Na wielu rynkach hurtowych nabywcy zazwyczaj starają się pokryć dużą część swojego przewidywanego zapotrzebowania kontraktami terminowymi, aby uzyskać widoczność kosztów. Dodatkowe zapotrzebowanie w stosunku do zapotrzebowania pokrytego kontraktami terminowymi pokrywa się poprzez zakupy na rynkach transakcji natychmiastowych.
- (199) Z badania sektora energii elektrycznej wynika, że poza standardowym obrotem na giełdzie i rynku OTC istnieją również „transakcje dwustronne dostosowane do potrzeb”. Kontrakty takie mogą być bardzo zróżnicowane pod względem dostarczanych produktów i usług, zaś ceny dla takich transakcji zazwyczaj nie są podawane. W warunkach konkurencyjnego rynku istnienie standardowych giełd energii elektrycznej i handlu na rynkach OTC ma jednak z konieczności wpływ na takie transakcje, ponieważ wytwórca lub importer energii nie zgodziłby się zawrzeć kontraktu dwustronnego dostosowanego do potrzeb, który oferowałby wyraźnie gorsze warunki niż standardowy kontrakt w ramach transakcji natychmiastowych lub terminowych. Standardowe kontrakty w ramach transakcji natychmiastowych lub terminowych na europejskich rynkach hurtowych stanowią zatem odpowiednią podstawę do porównań w przypadku oceny istnienia korzyści dla wytwórców wynikającej z umów PPA.
- (200) Najdłuższy okres dostawy na rynkach terminowych wynosi jeden rok. Najdłuższy okres pomiędzy zawarciem kontraktu a rzeczywistym rozpoczęciem dostaw wynosi cztery lata w NordPool (państwa skandynawskie), trzy lata w Powernext (Francja), pięć lat w UKPX (Zjednoczone Królestwo) oraz sześć lat w EEX (Niemcy). Na niektórych giełdach, na przykład na giełdzie OMEL w Hiszpanii, kontrakty terminowe nie są zawierane. Standardowy kontrakt terminowy nakłada na dostawcę

⁽⁴²⁾ W czerwcu 2005 r. Komisja rozpoczęła badanie funkcjonowania europejskich rynków gazu i energii elektrycznej. Wersja ostateczna sprawozdania z badania sektora energii elektrycznej, wydana w dniu 10 stycznia 2007 r., została wykorzystana w niniejszej decyzji jako źródło informacji dotyczących głównych tendencji i praktyk handlowych na europejskich rynkach energii elektrycznej, które już istniały w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. Sprawozdanie jest dostępne na stronie http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

⁽⁴³⁾ Krótkookresowe koszty krańcowe są to koszty, które wytwórcy mogą wyeliminować, decydując się na zaprzestanie wytwarzania energii w krótkim okresie. Koszty te są w przybliżeniu równe kosztom zmiennym, ponieważ w obu przypadkach podstawowe znaczenie mają koszty paliwa.

obowiązek dostarczania określonej ilości energii elektrycznej po cenie ustalonej z góry przez okres maksymalnie jednego roku rozpoczynający się w ciągu maksymalnie sześciu lat od daty zawarcia kontraktu. Wymienione ramy czasowe są znacznie krótsze od standardowego okresu amortyzacji i eksploatacji jakiejkolwiek elektrowni. W rezultacie w normalnych warunkach rynkowych, a nawet w przypadku sprzedaży większości produkcji w formie kontraktów terminowych, wytwórcy nie mają pełnego obrazu cen i wielkości sprzedaży w całym okresie amortyzacji i eksploatacji aktywów elektrowni. Ponadto ponieważ ceny są ustalane z góry, wytwórcy ryzykują, że poniesione przez nich koszty przekroczą ustalone ceny. Ryzyko to nie jest bez znaczenia, przede wszystkim ze względu na niestabilność kosztów paliwa, które w przypadku większości technologii wytwórczych są głównym składnikiem kosztów zmiennych. Co więcej, wytwórcy są poddawani presji konkurencji, ponieważ muszą wielokrotnie odnawiać swoje kontrakty terminowe w okresie eksploatacji swoich aktywów wytwórczych i tym samym dostosowywać swoje oferty do zmieniających się warunków konkurencji.

(201) Na rynkach hurtowych występują również kontrakty zakładające rezerwowanie mocy wytwórczych w formie „praw ciągnięcia”, które warto porównać z umowami PPA. Nabywanie praw ciągnięcia polega na zarezerwowaniu części mocy wytwórczych danej elektrowni, zazwyczaj na przewidywany okres eksploatacji elektrowni, oraz uiszczeniu „opłaty za moc wytwórcze” operatorowi elektrowni, która odpowiada kosztom kapitałowym i stałym związanym z zarezerwowanymi mocami. Ryzyko techniczne ponosi operator elektrowni. Posiadacz praw ciągnięcia może decydować o stopniu wykorzystania zarezerwowanych mocy wytwórczych i płaci operatorowi elektrowni cenę odpowiadającą kosztom zmiennym poniesionym w związku z wytworzeniem energii z tych zarezerwowanych mocy wytwórczych.

(202) W celu przeprowadzenia dalszej oceny istnienia lub braku korzyści w ramach umów PPA warto również rozważyć sytuację dużych przedsiębiorstw lub zakładów przemysłowych będących odbiorcami końcowymi, nawet jeśli nie działają oni na rynkach hurtowych, lecz na rynkach detalicznych (niższego szczebla). W związku z tym, że wytwórcy dostarczają niekiedy energię elektryczną bezpośrednio dużym przedsiębiorstwom lub zakładom przemysłowym jako odbiorcom, porównanie z umowami PPA jest celowe.

(203) Badanie sektora energii elektrycznej wykazało, że częstą praktyką wśród dostawców energii elektrycznej jest zawieranie kontraktów z ceną stałą z dużymi przedsiębiorstwami lub zakładami przemysłowymi jako odbiorcami. Tego rodzaju kontrakty są zazwyczaj zawierane na czas od jednego roku do dwóch lat. Kontrakty te zawierają zwykle harmonogram dostaw opracowany na podstawie historycznego zużycia. Cena jest ustalana na podstawie cen hurtowych na rynkach terminowych i zawiera inne składniki, takie jak przewidywane koszty bilansowania lub marżę dostawcy. Odstępstwo od harmonogramu dostaw wymaga zastosowania klauzuli „bierz albo płać” (ang. *take or pay*), która zobowiązuje nabywcę do zapłacenia za energię, której nie potrzebuje,

lub do uiszczenia opłaty za nadwyżkę. W związku z tym tego rodzaju kontrakty mogą być postrzegane jako oparte na minimalnej gwarantowanej wielkości poboru w połączeniu z rezerwacją mocy wytwórczych⁽⁴⁴⁾.

(204) Innym rodzajem umów, które należy rozważyć do celów oceny korzyści wynikającej z umów PPA, są kontrakty zawierane na świadczenie usług bilansujących operatorem systemu przesyłowego. Ponieważ energii elektrycznej nie można przechowywać, popyt i podaż należy dopasowywać na bieżąco. Jeżeli popyt lub podaż różnią się od poziomów prognozowanych, co powoduje pojawienie się zapotrzebowania na wytworzenie dodatkowej energii, zadaniem operatora systemu przesyłowego jest wezwanie określonych wytwórców do natychmiastowego zwiększenia produkcji. Aby zapewnić dostępność mocy wytwórczych w celu sprostania takim sytuacjom, operator systemu przesyłowego rezerwuje moce w tych elektrowniach, które są w stanie natychmiast zmienić poziom produkcji. Na Węgrzech, ze względu na brak elektrowni szczytowo-pompowych, elektrownie zasilane gazem ziemnym mają najbardziej odpowiednie cechy techniczne umożliwiające świadczenie takich usług.

(205) Badanie sektora energii elektrycznej przedstawiło przegląd praktyk europejskich operatorów systemu przesyłowego w odniesieniu do kontraktów na rezerwowanie mocy wytwórczych na potrzeby usług bilansujących. Z przeglądu wynika, że moce wytwórcze są rezerwowane w drodze przetargu. Za standardowy okres rezerwacji można uznać jeden rok, co daje operatorom systemu przesyłowego elastyczność w dostosowaniu ilości zarezerwowanych mocy do ich rzeczywistych potrzeb. W kontraktach zazwyczaj wyszczególniona jest charakterystyka techniczna wymaganej usługi, zarezerwowana moc wytwórcza i cena obejmująca tylko dostarczaną energię albo zarówno energię, jaki i moce.

2.b) Porównanie umów PPA ze zwykłymi praktykami handlowymi

(206) Komisja porównała obowiązek nabycia zapisany w umowach PPA z głównymi cechami standardowych kontraktów w ramach transakcji terminowych i natychmiastowych, kontraktów „praw ciągnięcia”, długoterminowych kontraktów zawieranych przez dużych odbiorców końcowych oraz kontraktów zawieranych między wytwórcami energii elektrycznej a operatorami systemu przesyłowego na świadczenie usług bilansujących.

Standardowe kontrakty w ramach transakcji terminowych i natychmiastowych

(207) Jak wynika z opisu przedstawionego w motywach 195–200, połączenie długoterminowej rezerwacji mocy, minimalnej gwarantowanej wielkości poboru oraz mechanizmów ustalania cen obejmujących koszty zmienne, stałe i kapitałowe nie pokrywa się z zwykłymi kontraktami zawieranymi na europejskich rynkach hurtowych oraz zabezpiecza wytwórców przed większą liczbą czynników ryzyka niż standardowe kontrakty w ramach transakcji terminowych i natychmiastowych.

⁽⁴⁴⁾ Fakt, że dostawca zobowiązuje się dostarczyć ilość określoną w umowie można traktować jako równoważny rezerwacji mocy wytwórczych.

- (208) Obrót energią elektryczną na rynku transakcji natychmiastowych na giełdach odbywa się zawsze na podstawie cen krańcowych, które gwarantują wyłącznie pokrycie krótkookresowych kosztów krańcowych, nie są natomiast pokryte wszystkie koszty stałe i kapitałowe. Ponadto na rynkach transakcji natychmiastowych spółka wytwarzająca energię nie ma żadnej pewności odnośnie do stopnia wykorzystania swoich mocy wytwórczych. Ryzyko to jest o wiele wyższe niż w przypadku większości sektorów produkcyjnych i wynika z niezwykle specyficznej cechy sektora energii elektrycznej, a mianowicie faktu, że nie jest możliwe opłacalne przechowywanie energii elektrycznej. Jeżeli w określonym czasie ilość energii wystarczająca na pokrycie zapotrzebowania zostanie zaoferowana po niższych cenach niż ceny proponowane przez określonego wytwórcę w odniesieniu do jednej z jego elektrowni, wówczas produkcja danego zakładu nie zostanie wykorzystana, co oznacza, że jego moce wytwórcze pozostaną utracone w danym okresie.
- (209) Dlatego też sprzedaż na rynkach transakcji natychmiastowych pociąga za sobą znaczny stopień niepewności odnośnie do zwrotu kosztów stałych i kapitałowych oraz stopnia wykorzystania mocy wytwórczych.
- (210) Rynki terminowe, których ceny opierają się na cenach transakcji natychmiastowych, również nie dają wytwórcom pewności, że ich sprzedaż pokryje wszystkie koszty stałe i kapitałowe, ponieważ ceny transakcji terminowych są ustalane z góry. Jeżeli koszty paliwa nieoczekiwanie wzrosną w okresie dostawy, koszty wyprodukowania energii elektrycznej mogą przekroczyć ustaloną z góry cenę. Ryzyko związane z wykorzystaniem mocy produkcyjnych jest niższe na rynkach terminowych niż w przypadku produktów w transakcjach natychmiastowych ze względu na dłuższy horyzont czasowy kontraktów terminowych. Nawet jeżeli wytwórca jest w stanie sprzedać większość swojej produkcji w ramach kontraktów terminowych, to jednak widoczność stopnia wykorzystania jego elektrowni występuje w ograniczonym czasie w porównaniu do okresu ich eksploatacji.
- (211) Zainteresowane strony podkreślają, że wytwórcy ponoszą duże ryzyko w ramach umów PPA, w szczególności ryzyko związane z budową i konserwacją oraz ryzyko regulacyjne, środowiskowe i podatkowe/finansowe. Komisja przyznaje, że umowy PPA nie eliminują wszystkich rodzajów ryzyka związanych z eksploatacją elektrowni. Rzeczywiście, wytwórcy bez wątplenia sami ponoszą te rodzaje ryzyka, które wymienili w swoich uwagach. Ryzyko takie odpowiada jednak normalnemu ryzyku, jakie każdy podmiot na rynku wytwarzania energii elektrycznej musiałby ponieść, w tym w przypadku sprzedaży na standardowych rynkach transakcji natychmiastowych lub terminowych. Z kolei ryzyko handlowe związane z wahaniami kosztów wytwarzania energii, a zwłaszcza kosztów paliwa, ryzyko związane z wahaniami cen energii elektrycznej dla odbiorcy końcowego oraz ryzyko związane ze zmiennym zapotrzebowaniem odbiorców końcowych na energię elektryczną ponosi MVM w ciągu znacznej części (lub całego) okresu eksploatacji aktywów w ramach PPA.
- (212) Zainteresowane strony argumentowały również w swoich uwagach, że rezerwacja mocy wytwórczych dla MVM miała dla nich niekorzystne skutki, ponieważ nie mogły

wykorzystać tych mocy do celów innych niż sprzedaż MVM. System minimalnej gwarantowanej wielkości poboru w dużym stopniu łagodzi jednak to ograniczenie. System minimalnej gwarantowanej wielkości poboru powinien być postrzegany jako gwarancja dla wytwórców, że będą mogli bez przeszkód wykorzystać swoje moce wytwórcze w celu wytworzenia i sprzedaży energii elektrycznej, gdyby MVM nie wykorzystało z zarezerwowanych mocy. W rzeczywistości, jak pokazuje poniższa tabela, minimalna gwarantowana wielkość poboru odpowiadająca stopniowi wykorzystania zarezerwowanych mocy wytwórczych przekracza na Węgrzech średni poziom wykorzystania dostępnych mocy wytwórczych ogółem.

Tabela 5

Minimalna gwarantowana wielkość poboru i zarezerwowane moce wytwórcze

	2004	2005	2006
Gwarantowana wielkość poboru (GWh)	23 234	23 528	23 516
Zarezerwowane moce wytwórcze (MW)	4 242	4 460	4 481
Stosunek między minimalną gwarantowaną wielkością poboru a mocami zarezerwowanymi (liczba godzin rocznie)	5 477	5 275	5 248
Stosunek między wytworzoną energią elektryczną netto a dostępnymi mocami wytwórczymi netto dla wszystkich węgierskich elektrowni (liczba godzin rocznie)	4 272	4 225	4 601

- (213) Kontrakty w ramach transakcji natychmiastowych i terminowych wiążą się zatem z o wiele większym stopniem ryzyka dla wytwórców energii niż umowy PPA, które dają pewność zarówno w odniesieniu do zwrotu kosztów stałych i kapitałowych, jak i stopnia wykorzystania mocy wytwórczych.

Prawa ciągnięcia

- (214) W odniesieniu do praw ciągnięcia główna różnica pomiędzy tą formą umowy, a umowami PPA polega na tym, że prawa ciągnięcia zwykle nie są związane z minimalną gwarantowaną wielkością poboru. Posiadacz praw ciągnięcia ponosi ryzyko handlowe związane ze sprzedażą energii elektrycznej wyprodukowanej z zarezerwowanych mocy wytwórczych. Ma jednak on pewność, że będzie mógł sprzedać całą energię elektryczną po cenach pokrywających co najmniej koszty zmienne, ponieważ może podjąć decyzję o niewytwarzaniu energii, jeżeli ceny spadną poniżej kosztów zmiennych. Pewności takiej nie dają MVM umowy PPA, ze względu na ciężący na nim obowiązek minimalnej wielkości poboru na korzyść wytwórców.

Długoterminowe kontrakty na zakup zawierane przez dużych odbiorców

- (215) W odniesieniu do długoterminowych kontraktów na zakup zawieranych przez dużych odbiorców oczywiste

jest, że są one znacznie bardziej korzystne dla nabywcy niż umowy PPA dla MVM, ponieważ cena, która jest zazwyczaj ustalana na cały czas obowiązywania kontraktu, zwykle nie jest uzależniona od takich parametrów jak koszty paliwa, których zmiany w czasie obowiązywania kontraktu są nieprzewidywalne, i nie jest ukształtowana w taki sposób, aby pokryć koszty stałe i kapitałowe, gdyż jest uzależniona od notowań cenowych na rynkach hurtowych. W rzeczywistości nabywcy mają interes w zawieraniu długoterminowych kontraktów jedynie w przypadku gdy takie kontrakty dają im pewne zabezpieczenie przed wahaniami na rynku energii elektrycznej, a w szczególności przed zmianami związanymi z wahaniami kosztów paliwa. Z tego powodu zawarcie długoterminowego kontraktu tego rodzaju leżałoby w interesie gospodarczym nabywcy, jedynie jeśli sprzedawca oferowałby, że poniesie część ryzyka związanego z wahaniami cen paliw lub gdyby technologie wytwarzania zapewniały stabilne koszty paliw, jak ma to miejsce w przypadku elektrowni wodnych oraz, w pewnych warunkach, elektrowni jądrowych. Ponadto takie kontrakty są zazwyczaj zawierane na znacznie krótsze okresy niż umowy PPA, dzięki czemu nabywcy mają możliwość zmiany dostawcy, jeśli konkurencja zaoferuje lepsze ceny. W celu uzyskania najniższych możliwych cen nabywcy często stosują procedury przetargowe.

Umowy o świadczenie usług bilansujących

- (216) Umowy o świadczenie usług bilansujących są istotne dla oceny istnienia korzyści w ramach umów PPA, ponieważ niewielka część mocy wytwórczych zarezerwowanych w ramach tych umów jest przydzielana przez MVM na świadczenie usług bilansujących operatorowi systemu przesyłowego⁽⁴⁵⁾. W praktyce MVM sprzedaje moce operatorowi systemu przesyłowego jako pakiet roczny i wykorzystuje w tym celu część mocy wytwórczych zarezerwowanych w ramach umów PPA. W praktyce oznacza to, że wytwórcy nie ponoszą ryzyka związanego z corocznymi przetargami⁽⁴⁶⁾ i brakiem pewności odnośnie do ilości energii elektrycznej, którą dostarczą. Z ich punktu widzenia warunkami umownymi regulującymi świadczenie usług bilansujących są warunki wynikające z umów PPA. Specyfikacji umów PPA, jak pokazano w motywie 204, zwłaszcza długiego czasu obowiązywania i istnienia minimalnej gwarantowanej wielkości poboru, nie można jednak uzasadnić na płaszczyźnie handlowej nawet w odniesieniu do świadczenia usług bilansujących. Komisja przyznaje, że na Węgrzech, jak twierdzą zainteresowane strony, niewiele elektrowni może być w stanie świadczyć konieczne usługi bilansujące operatorowi systemu przesyłowego, doszła jednak do wniosku, że nawet w takich okolicznościach warunki oferowane przez umowy PPA wykraczają poza to, co operator systemu przesyłowego może uznać za dopuszczalne na płaszczyźnie handlowej.

⁽⁴⁵⁾ 15 % mocy objętych umowami w 2005 r.

⁽⁴⁶⁾ Dzięki corocznym przetargom ilość mocy wytwórczych, jaką można zaoferować operatorowi systemu przesyłowego oraz uzyskana cena różni się z roku na rok i mogą ulec zmniejszeniu, jeżeli potrzeby operatora zmniejszą się lub jeżeli inni dostawcy zaoferują niższe ceny lub większe ilości.

Wnioski z porównania umów PPA ze zwykłymi praktykami handlowymi

- (217) Z porównania wynika, że umowy PPA zapewniają wytwórcom w sposób strukturalny więcej gwarancji niż standardowe umowy handlowe. Wytwórcy są zatem w korzystniejszej sytuacji niż gdyby musieli funkcjonować na wolnym rynku bez umów PPA. W celu zakończenia oceny istnienia korzyści należy ocenić pozytywne i negatywne skutki umów PPA, których władze węgierskie mogły się spodziewać w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej, oraz sprawdzić, czy mogły one oczekiwać większej równowagi pomiędzy pozytywnymi i negatywnymi skutkami w przypadku zastosowania innych podejść opartych na zwykłych praktykach handlowych.

2.c) Przewidywalne konsekwencje umów PPA dla organów publicznych w świetle porównania ze zwykłymi praktykami handlowymi nabywców na europejskich rynkach energii elektrycznej

- (218) Organy publiczne mogły oczekiwać, że dzięki umowom PPA MVM będzie w stanie uzyskać wystarczającą ilość energii elektrycznej na pokrycie zapotrzebowania rynku użyteczności publicznej w długim okresie.
- (219) Organy publiczne nie miały jednak pewności odnośnie do poziomu ceny, jaką MVM będzie musiało zapłacić w tym samym okresie, ponieważ umowy PPA nie dają zabezpieczenia przed ryzykiem wahań cen, które wynikają w szczególności z wahań kosztów paliwa.
- (220) Ponadto połączenie długoterminowego rezerwowania mocy wytwórczych i powiązanej minimalnej gwarantowanej wielkości poboru pozbawia organy publiczne możliwości skorzystania z bardziej atrakcyjnych cen oferowanych przez innych wytwórców i importerów. Moce wytwórcze i minimalna gwarantowana wielkość poboru wynikające z umów PPA, długoterminowe umowy przywozowe zawierane przez MVM oraz ilości nabywane przez tego operatora w ramach systemu obowiązkowego poboru⁽⁴⁷⁾ były wystarczające do pokrycia zapotrzebowania. MVM mogło zatem nie różnicować swojego portfela dostaw, mimo że alternatywne moce wytwórcze były dostępne. W 2004 r. kilku wytwórców energii elektrycznej nie zawarło długoterminowych umów o zakup energii. Umowy PPA dwóch elektrowni obejmujące 470 MW zainstalowanej mocy wygasły z końcem 2003 r., co znacząco zwiększyło potencjał dostaw poza umowami PPA. Około 700 MW potencjału przywozowego nie zostało objęte długoterminowymi umowami przywozowymi i MVM mogłoby wykorzystać ten potencjał w celu przywozu energii elektrycznej, jeżeli nie byłoby związane systemem zarezerwowanych mocy wytwórczych i minimalnej gwarantowanej wielkości poboru.

⁽⁴⁷⁾ Zgodnie z ustawodawstwem węgierskim MVM i regionalne spółki dystrybucyjne są zobowiązane do zakupu energii elektrycznej wyprodukowanej w procesie kogeneracji, z odpadów lub z odnawialnych źródeł energii po cenach regulowanych.

(221) Jak wykazano w poniższych motywach, już w 2003 r. i w 2004 r., gdy Węgry przystąpiły do Unii Europejskiej, oczywiste było, że system zarezerwowanych mocy wytwórczych i minimalnej gwarantowanej wielkości poboru, który został opracowany w ramach modelu jedynego nabywcy, zgodnie z którym cała energia elektryczna zużywana na Węgrzech przechodzi przez MVM, wiązał się ze znaczącym ryzykiem, że umowy PPA będą wymagały od MVM zakupu energii elektrycznej w ilościach przekraczających jego zapotrzebowanie.

(222) Ważnym czynnikiem, który należy uwzględnić w tym zakresie, jest częściowe otwarcie rynku energii elektrycznej w 2003 r. W dniu 18 grudnia 2001 r. parlament węgierski przyjął ustawę o energii elektrycznej II, która pozwoliła dużym odbiorcom, określonym jako zużywający ponad 6,5 GW/rok, stać się „kwalifikowalnymi odbiorcami”, dzięki czemu mieli oni prawo wyboru dostawcy energii elektrycznej. Ten środek ustawodawczy, który wszedł w życie w dniu 1 stycznia 2003 r., doprowadził do stworzenia, obok już istniejącego segmentu użyteczności publicznej, wolnego rynku, na którym ceny wynikały z porównania podaży i popytu. Przewidywalnym skutkiem wprowadzenia tego środka było ograniczenie ilości energii elektrycznej potrzebnych MVM na dostawę dla regionalnych spółek dystrybucyjnych w celu zaspokojenia zapotrzebowania w segmencie użyteczności publicznej. Poniższa tabela przedstawia ciągły wzrost ilości energii elektrycznej faktycznie sprzedanej na wolnym rynku w latach 2003-2006 i odpowiadający mu spadek ilości energii faktycznie sprzedanej w segmencie użyteczności publicznej za pośrednictwem regionalnych spółek dystrybucyjnych.

Tabela 6

Sprzedaż na rynku detalicznym (segment regulowany i segment wolnorynkowy)

	(GWh)			
	2003	2004	2005	2006
Zużycie ogółem	33 584	33 836	34 596	35 223
Sprzedaż w segmencie wolnorynkowym	3 883	7 212	11 685	13 057
Sprzedaż w segmencie regulowanym	29 701	26 624	22 911	22 166

Źródło: Dane statystyczne węgierskiego systemu energetycznego, 2006 r. ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Zob. między innymi stronę internetową <http://www.mvm.hu>

(223) W latach 2003–2006 ilość energii elektrycznej sprzedana w segmencie użyteczności publicznej, która odpowiada faktycznemu zapotrzebowaniu MVM na zakup energii, spadła o 25 %. Spadek zapotrzebowania MVM był w dużej mierze do przewidzenia w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej, szczególnie w świetle znaczących różnic między cenami urzędowymi w segmencie użyteczności publicznej (cenami płaconymi przez odbiorców regionalnym spółkom dystrybucyjnym) a cenami odnotowanymi w segmencie wolnorynkowym w latach 2003 i 2004.

Tabela 7

Różnice w cenie między segmentem regulowanym a segmentem wolnorynkowym na rynku detalicznym w latach 2003 i 2004

	(HUF/kWh)	
	2003	2004
Średnia cena na wolnym rynku	11,1	12,7
Średnia cena w sektorze użyteczności publicznej ⁽¹⁾	19	21,1

Źródło: Dane statystyczne dotyczące węgierskiego systemu energetycznego, 2006 r.

⁽¹⁾ Wynikająca z taryf regulowanych, które są zależne od poziomu konsumpcji.

(224) Ceny na wolnym rynku rzeczywiście wyraźnie zachęcały kwalifikowalnych odbiorców do skorzystania z przysługujących im uprawnień. W latach 2003 i 2004 zdawano sobie również dobrze sprawę, że zbliżające się przystąpienie Węgier do Unii Europejskiej będzie oznaczało wejście w życie drugiej dyrektywy energetycznej ⁽⁴⁸⁾, a w konsekwencji przyznanie z dniem 1 lipca 2007 r. wszystkim odbiorcom prawa do wyboru dostawcy energii elektrycznej, co z kolei doprowadzi do dalszego ograniczenia zapotrzebowania MVM w znacznie krótszym czasie niż pozostały czas obowiązywania umów PPA.

(225) W rezultacie w latach 2003 i 2004 wiadomo było, że umowy PPA, które zostały opracowane w kontekście modelu jedynego nabywcy, zgodnie z którym cała energia elektryczna potrzebna rynkowi węgierskiemu przechodziła przez MVM, nie tylko uniemożliwiła MVM zróżnicowanie portfela dostaw i uzyskanie bardziej korzystnych cen poprzez wzmacnianie konkurencji pomiędzy dostawcami, ale również najprawdopodobniej nałożyła na MVM obowiązek zakupu większych ilości energii elektrycznej niż jego rzeczywiste zapotrzebowanie.

(226) W rzeczywistości ryzyko to zostało zidentyfikowane przez organy publiczne. W 2002 r. rząd węgierski wydał dekret ⁽⁴⁹⁾, który zawierał wymóg, aby MVM rozpoczęło re negocjacje umów PPA ze wszystkimi wytwórcami w celu dostosowania ilości zarezerwowanych mocy wytwórczych. Mimo że dekret nie zawierał wymogu rozwiązania umów PPA, sam w sobie stanowi wyraźny sygnał, że w ramach umów PPA zarezerwowano zbyt duże ilości mocy wytwórczych (a następnie minimalną gwarantowaną wielkość poboru) w świetle stopniowej liberalizacji rynku detalicznego. Dekret wprowadził również możliwość dla MVM, aby w przypadku niezakończenia negocjacji z wytwórcami mogło sprzedawać moce wytwórcze i energię elektryczną, które stanowiłyby nadwyżkę w stosunku do ilości rzeczywiście potrzebnych na dostawę dla segmentu regulowanego, za pośrednictwem trzech „mechanizmów uwalniania”: sprzedaży mocy na aukcjach, w ramach przetargów i na wirtualnej internetowej platformie handlowej zwanej „Rynkiem” („Piacetér”). Mimo że te trzy mechanizmy różnią się pod względem formy, wszystkie

⁽⁴⁸⁾ Dyrektywa 2003/54/WE.

⁽⁴⁹⁾ Dekret rządowy 183/2002.

trzy w zasadzie polegają na tym, że MVM wystawia na sprzedaż na wolnym rynku, w postaci różnych produktów objętych dostawą terminową, nadwyżkę energii, która nie jest potrzebna na zaspokojenie zapotrzebowania sektora użyteczności publicznej, a którą MVM musi jednak nabyć w ramach umów PPA.

- (227) Poniższa tabela zawiera dane dotyczące pierwszych trzech aukcji przeprowadzonych przez MVM. Wynika z niej, że ceny uzyskane przez MVM za energię sprzedaną za pośrednictwem mechanizmów uwalniania były znacznie niższe od cen zapłaconych za tę samą energię w ramach umów PPA.

Tabela 8

Pierwsze trzy aukcje MVM

	Pierwsza aukcja, czerwiec 2003 r.	Druga aukcja, grudzień 2003 r.	Trzecia aukcja, czerwiec 2004 r.
Produkty w ramach obciążenia podstawowego:			
Ilość sprzedanej energii elektrycznej (GWh)	375	240	133
Ceny sprzedaży na aukcjach (HUF/kWh)	8,02	9,5	8,4
Produkty w ramach obciążenia pozaszczytowego:			
Ilość sprzedanej energii elektrycznej (GWh)		259	421
Cena sprzedaży na aukcjach		5,6	3,5
Średnie roczne ceny w ramach umów PPA			
	2003	2004	
	11,3	11,7	

- (228) W rzeczywistości w ustawodawstwie węgierskim przewidziano ten skutek oraz zapewniono wypłatę rekompensaty przez państwo węgierskie na rzecz MVM za straty poniesione w wyniku różnicy między ceną zapłaconą za ilości uwolnione za pośrednictwem aukcji mocy wytwórczych a cenami sprzedaży uzyskanymi na rynku. Rekompensata wypłacona na rzecz MVM w 2003 r. wyniosła 3,8 mld HUF⁽⁵⁰⁾. Zgodnie z rocznym sprawozdaniem MVM za rok 2004 rekompensata wzrosła w 2004 r. o 2,4 mld HUF.
- (229) Z punktu widzenia organów publicznych oczywiste jest, że takiego systemu nie można uzasadnić na płaszczyźnie handlowej, ponieważ sprowadza się on do dotowania sprzedaży wytwórców w ramach dostaw w segmencie wolnorynkowym.
- (230) Poniższa tabela przedstawia ilości energii elektrycznej sprzedanej ogółem przez MVM za pośrednictwem kanałów uwalniania w latach 2003-2004 na podstawie informacji dostarczonych przez Węgry w dniach 24 września 2007 r. i 21 kwietnia 2008 r.

⁽⁵⁰⁾ Zob. pismo władz węgierskich zarejestrowane w dniu 4 czerwca 2004 r.

Tabela 9

Ilości energii elektrycznej sprzedane przez MVM za pośrednictwem mechanizmów uwalniania

	(TWh)			
Rok	2003	2004	2005	2006
Ogółem sprzedaż MVM za pośrednictwem mechanizmów uwalniania ⁽¹⁾	0,6	1,9	6,5	6,5

⁽¹⁾ Aukcje mocy, przetargi mocy i Rynek MVM.

- (231) Oczywiste jest, że w normalnych warunkach rynkowych nabywcy nie zawierają umów, z których wynika poważne ryzyko, że zostaną zmuszeni do nabycia większej ilości energii elektrycznej niż potrzebują i do poniesienia znacznych strat w przypadku odsprzedaży takiej energii. Takie ryzyko występuje teoretycznie, choć w znacznie mniejszym zakresie, w przypadku kontraktów terminowych oraz kontraktów długoterminowych zawieranych przez dużych odbiorców końcowych.
- (232) Czas obowiązywania kontraktów terminowych jest znacznie krótszy od czasu obowiązywania umów PPA. Nabywca ma znacznie lepszy przegląd swojego zapotrzebowania w takich ramach czasowych niż w okresie obejmującym 15–27 lat. Ponadto nabywcy zazwyczaj pokrywają jedynie część swojego przewidywanego zapotrzebowania kontraktami terminowymi, kupując wszelkie dodatkowe potrzebne ilości na rynkach transakcji natychmiastowych.
- (233) Kontrakty długoterminowe zawierane przez dużych odbiorców końcowych również pociągają za sobą jedynie ograniczone ryzyko nadmiernych zakupów ze względu na ich ograniczony czas obowiązywania oraz ze względu na fakt, że zużycie dużych zakładów przemysłowych i przedsiębiorstw będących odbiorcami końcowymi, zawierających takie kontrakty jest z zasady stabilne i przewidywalne – w przeciwieństwie do MVM z powodów przedstawionych powyżej.
- (234) Ponadto warto przypomnieć, że na mocy kontraktów terminowych lub długoterminowych kontraktów na zakup zawieranych przez odbiorców końcowych, nabywcy zobowiązują się do zakupu określonej ilości energii elektrycznej na kilka miesięcy lub na kilka lat przed rzeczywistą dostawą, ponieważ ich kontrakty na zakup przewidują zabezpieczenia od wahań cen. Taka korzyść nie wynika z umów PPA, ponieważ ceny pokrywają koszty zmienne, które ze względu na zmienne koszty paliwa mogą wzrastać w nieprzewidywalnym wymiarze.

Wnioski dotyczące istnienia korzyści

- (235) Komisja stwierdza, że korzyści uzyskane przez organy publiczne w wyniku umów PPA nie obejmują zabezpieczenia cen energii, którego przeciętny operator rynku mógłby oczekiwać w przypadku kontraktu długoterminowego oraz pociągają za sobą poważne ryzyko konieczności nabycia energii elektrycznej w ilościach przekraczających rzeczywiste potrzeby i poniesienia strat w przypadku odsprzedaży nadwyżki. Władze węgierskie

dobrze zdawały sobie sprawę z tego ryzyka w czasie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej. Z porównania umów PPA ze zwykłymi praktykami handlowymi na europejskich rynkach energii elektrycznej wynika, że nabywca działający z czysto handlowych pobudek nie zaakceptowałby tak szkodliwych skutków i przyjąłby inne strategie zakupu energii oraz zawarłby innego rodzaju umowy zgodnie ze zwykłą praktyką handlową.

- (236) W świetle powyższego Komisja stwierdza, że korzyść wynikająca dla wytwórców energii elektrycznej z głównych zasad umów PPA jest większa niż normalna korzyść handlowa. W związku z tym należy podkreślić, że nie można wydzielić i oceniać oddzielnie głównych zasad PPA, tj. długoterminowej rezerwacji mocy, minimalnej gwarantowanej wielkości poboru oraz mechanizmów ustalania cen w oparciu o opłatę za moce wytwórcze i opłatę za energię w celu pokrycia kosztów stałych, zmiennych i kapitałowych. Istnienie korzyści wynika z połączenia tych elementów. Jak wykazano powyżej, długi czas obowiązywania umów PPA przyczynia się w dużej mierze do istnienia korzyści gospodarczej.

3) Wpływ umów PPA na rynek w okresie następującym po przystąpieniu Węgier do Unii Europejskiej

- (237) W swoich uwagach zainteresowane strony argumentują, że ceny stosowane w ramach umów PPA nie są wyższe od cen na rynku hurtowym. Elektrownia Mátra podkreśla w szczególności, że jej ceny są konkurencyjne, ponieważ posiada własną kopalnię, a zatem ma niskie koszty wydobycia węgla. W związku z tym zainteresowane strony stwierdzają, że nie czerpią żadnych korzyści.

- (238) Komisja nie może się zgodzić z taką argumentacją.

- (239) Po pierwsze, jak wyjaśniono szczegółowo powyżej, cena faktycznie płacona w ramach umów PPA jest jedną z konsekwencji tych umów, lecz nie stanowi istoty zawartych w nich korzyści. Uwagi instytucji bankowych, o których mowa powyżej (zob. w szczególności motywy 175 i 176), potwierdzają również, że wszystkie elementy umów PPA, które gwarantują zakładom energetycznym zwrot z inwestycji aktywów i zabezpieczają wytwórców przed ryzykiem handlowym związanym z ich działalnością, stanowią razem istotę korzyści wypływających z tych umów.

- (240) Po drugie, różnica cen w porównaniu z cenami rynkowymi zależy od wielu czynników związanych ze zmianami zachodzącymi na rynku, które są niezależne od umów PPA i możliwe do oceny tylko *a posteriori*. Ceny w ramach umów PPA są cenami jednostkowymi w określonym czasie; nie uwzględniają korzyści wynikających z wszystkich pozostałych elementów umów PPA, takich jak moce wytwórcze i ilości, które wytwórcy mogliby sprzedać, gdyby ich sprzedaż zależała od popytu

na rynku. Jak wspomniano wyżej, Komisja jest zdania, że wszystkie oceniane umowy PPA, niezależnie od tego, czy faktycznie prowadzą w danym okresie do cen wyższych od cen rynkowych, czy też nie, wiążą się nieodłącznie z korzyścią gospodarczą dla wytwórców.

- (241) Aby zapewnić kompletność odpowiedzi Komisji na otrzymane uwagi oraz, aby lepiej zrozumieć konsekwencje umów PPA w tym zakresie, Komisja porównała ceny faktycznie stosowane w ramach umów PPA z cenami uzyskiwanymi na tej części rynku hurtowego, która nie jest objęta tymi umowami.
- (242) W tym porównaniu Komisja nie uwzględnia cen z 2007 r., ponieważ w tym roku (mówiąc dokładniej w okresie od 9 grudnia 2006 r. do 31 grudnia 2007 r.) ceny w ramach umów PPA zostały zastąpione cenami urzędowymi. Oznacza to, że stosowane ceny niekoniecznie odzwierciedlają dokładne ceny, które byłyby skutkiem zastosowania formuł cenowych z umów PPA.

- (243) W związku z tym Komisja porównała ceny stosowane w ramach umów PPA z cenami wolnorynkowymi w latach 2004–2006.

Tabela 10

Średnia cena energii elektrycznej sprzedawanej MVM w ramach umów PPA ⁽⁵¹⁾

	HUF/kWh		
Elektrownie objęte umowami PPA	2004	2005	2006
Dunament – bloki F	[...]	[...]	[...]
Dunament – blok G2	[...]	[...]	[...]
Tisza II	[...]	[...]	[...]
Pécs	[...]	[...]	[...]
Csepel II	[...]	[...]	[...]
Kelenföld	[...]	[...]	[...]
Újpest	[...]	[...]	[...]
Kispest	[...]	[...]	[...]
Mátra	[...]	[...]	[...]
Paks	[...]	[...]	[...]

⁽⁵¹⁾ Dane liczbowe zawarte w tabeli opierają się na treści pism od władz węgierskich, zarejestrowanych w dniach 24 września 2007 r. i 16 stycznia 2008 r. Istnieją niewielkie rozbieżności (na poziomie poniżej 5 %) pomiędzy danymi przedstawionymi w dwóch pismach informacyjnych, dotyczące cen za rok 2006. Niniejsza decyzja opiera się na najbardziej aktualnych informacjach (pismo z dnia 16 stycznia 2008 r.).

Tabela 11

Ilość i średnia cena energii elektrycznej sprzedawanej na wolnym rynku przez wytwórców krajowych, którzy nie zawarli umów PPA ⁽⁵²⁾

Elektrownia	2004		2005		2006	
	Ilość (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Ilość (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Ilość (MWh)	Cena (HUF/kWh)
Mátra (bloki [...])	989 097	8,15	972 813	8,33	1 082 699	9,26
Vértes	157 701	8,02	942 999	8,79	1 213 622	10,51
Dunamenti – blok [...]	215 647	8,57	805 381	9,85	814 702	13,29
EMA	133 439	11,07	129 252	11,83	101 607	12,92
AES Borsod	[...]	[...]	18 301	11,25	nie dotyczy (*)	
AES Tiszapalkonya	364 869	12,76	86 673	9,87	119 218	14,27

(*) Sprzedane ilości nie przekroczyły 1 000 MWh. Komisja uważa, że cena za tak ograniczone ilości nie stanowi odpowiedniej podstawy dla porównania z cenami w ramach PPA.

Tabela 12

Ilość i średnia cena przywozu energii elektrycznej nabywanej przez MVM ⁽⁵³⁾

Przywóz	2004		2005		2006	
	Ilość (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Ilość (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Ilość (MWh)	Cena (HUF/kWh)
Ukraina przez Słowację ([...] (*))	1 715 200	[...] (**)	1 525 600	[...] (**)	1 311 400	[...] (**)
Szwajcaria przez Słowację ([...] (*))	1 768 100	[...] (**)	1 761 700	[...] (**)	1 709 200	[...] (**)
Szwajcaria ([...] (*))	631 700	[...] (**)	629 500	[...] (**)	626 200	[...] (**)

(*) Średnia cena ważona całego przywozu energii elektrycznej ujętego w niniejszej tabeli wynosiła 9,14 HUF/kWh w 2004 r., 10,41 HUF/kWh w 2005 r. i 11,49 HUF/kWh w 2006 r.

(**) Nazwa spółki będącej partnerem w zakresie przywozu.

(244) Od 2003 r., zgodnie z przepisami ustawy o energii elektrycznej II ⁽⁵⁴⁾, MVM uwalnia nadwyżkę energii (tj. energię, której ilość przekracza potrzeby sektora użyteczności publicznej) na potrzeby dostaw na rynek konkurencyjny za pośrednictwem trzech kanałów uwalniania: (i) w drodze publicznych aukcji mocy wytwórczych; (ii) przetargów na moce wytwórcze; oraz (iii) na wirtualnej platformie handlowej „Piactér”. W poniższej tabeli przedstawiono średnie ceny uzyskane z tych sprzedaży:

⁽⁵²⁾ Informacje na podstawie treści pisma od władz węgierskich zarejestrowanego dnia 24 września 2007 r. W latach 2005 i 2006 energię elektryczną na wolnym rynku sprzedawała również spółka E.ON DKCE.Z informacji dostarczonych przez władze węgierskie w piśmie zarejestrowanym dnia 22 kwietnia 2008 r. sprzedawane przez tę spółkę ilości były niewielkie, dlatego władze węgierskie nie dysponowały odpowiednimi danymi.

⁽⁵³⁾ Informacje na podstawie treści pism od władz węgierskich zarejestrowanych w dniach 24 września 2007 r. i 16 stycznia 2008 r. Istnieją niewielkie rozbieżności (na poziomie poniżej 2 %) pomiędzy danymi przedstawionymi w dwóch pismach informacyjnych. Niniejsza decyzja opiera się na najbardziej aktualnych informacjach (pismo z dnia 16 stycznia 2008 r.). Przywóz realizowany przez MVM odbywa się również na podstawie umów długoterminowych, przy czym umowy te nie są objęte niniejszym postępowaniem.

⁽⁵⁴⁾ Zob. motyw 32 niniejszej decyzji.

Tabela 13

Średnia cena uzyskana w ramach aukcji mocy wytwórczych, przetargów na moce wytwórcze i Rynku MVM ⁽⁵⁵⁾

Rok dostarczenia produktu wystawionego na aukcji (*)	Średnia ważona cen na aukcjach mocy wytwórczych (HUF/kWh)	Rok, w którym odbyły się przetargi i sprzedaż na rynku	Średnia cena podczas przetargów i na rynku (HUF/kWh)
2004	4,7	2004	6,5
Aukcja w dniu 17 czerwca 2004 r.	Pozaszczytowa: 3,48 Podstawowa: 8,4		
2005	5,4	2005	8,1
Aukcja w dniu 9 grudnia 2004 r.	Pozaszczytowa: 4,54 Podstawowa: 8,32		
Aukcja w dniu 10 czerwca 2005 r.	Pozaszczytowa: 4,6 Podstawowa: 8,5		
Aukcja w dniu 21 lipca 2005 r.	Podstawowa: 9,3 Szczytowa: 10,42		
2006	9,9	2006	9,1
Aukcja w dniu 9 listopada 2005 r.	Pozaszczytowa: 6,02 Podstawowa: 9,74 Szczytowa: 11,76		
Aukcja w dniu 31 maja 2006 r.	Podstawowa: 11,33		

(*) Sprzedane ilości zawierają się w przedziale od 25 000 do 2 000 000 MWh na rodzaj produktu (pozaszczytowy/podstawowy/szczytowy).

(245) Powyższe dane pokazują, że średnie ceny, po których sprzedawano energię elektryczną w sektorze konkurencyjnym na poziomie hurtowym na Węgrzech w 2004 r. wahały się między 4,7 a 12,76 HUF/kWh. Spośród wytwórców, którzy zawarli umowy PPA, elektrownia jądrowa Paks oraz Mátra sprzedawały energię elektryczną na rzecz MVM po cenach z tego przedziału. Dunament [...] sprzedawała energię elektryczną w ramach umowy PPA po [...], najwyższej cenie ([...]) uzyskanej bez umowy PPA. Średnia cena, jaką wszyscy pozostali wytwórcy stosowali wobec MVM, mieściła się w przedziale od 13,86 do 25,46 HUF/kWh. Taki poziom cen jest od 10 % do 100 % wyższy od najwyższej ceny wolnorynkowej.

(246) W 2005 r. ceny sprzedaży poza ocenianymi umowami PPA wahały się między 5,4 a 12,91 HUF/kWh. Spośród wytwórców, którzy zawarli umowy PPA, tylko elektrownie Paks i Mátra sprzedawały energię elektryczną w ramach zawartych umów PPA po cenach z tego przedziału. Wszyscy pozostali wytwórcy sprzedawali energię elektryczną w ramach umów PPA po średniej cenie mieszczącej się w przedziale od 13,99 do 25,64 HUF/kWh. Taki poziom cen jest od 10 % do 100 % wyższy od najwyższej ceny wolnorynkowej.

(247) W 2006 r. ceny sprzedaży poza przedmiotowymi umowami PPA wahały się między 9,1 a 14,27 HUF/kWh. Spośród wytwórców, którzy zawarli umowy PPA, tylko elektrownie Paks i Mátra sprzedawały energię elektryczną w ramach zawartych umów PPA po cenach z tego przedziału (w przypadku Paks ceny te kształtowały się w rzeczywistości poniżej najniższej ceny wolnorynkowej). Wszyscy pozostali wytwórcy sprzedawali energię elektryczną w ramach umów PPA po średniej cenie mieszczącej się w przedziale od 16,67 do 33,49 HUF/kWh. Taki poziom cen jest od 15 % do 135 % wyższy od najwyższej ceny wolnorynkowej.

(248) Powyższe obliczenia opierają się na danych dotyczących średnich cen, tj. nie dokonuje się osobnych obliczeń cen w okresie pozaszczytowym, obciążenia podstawowego i w okresie szczytowym. Wytwórcy, którzy sprzedają głównie produkty obciążenia szczytowego bez umów PPA ⁽⁵⁶⁾, argumentują, że ich ceny nie powinny być porównywane do cen w okresie podstawowego obciążenia. Istotnie Komisja zdaje sobie sprawę, że ceny energii elektrycznej w okresie szczytowym są zwykle wyższe od cen w okresie obciążenia podstawowego. Porównanie tych cen z cenami w sprzedaży wolnorynkowej (na przykład na aukcjach energii elektrycznej organizowanych przez MVM) pokazuje, że poziom cenowy produktów związanych ze okresem szczytowego obciążenia jest o ok. 10–30 % wyższy od cen w okresie obciążenia podstawowego.

⁽⁵⁶⁾ Zdaniem władz węgierskich bez umów PPA różni wytwórcy, którzy obecnie są związani takimi umowami, osiągaliby maksymalny zysk w następujący sposób: elektrownie Paks i Pécs sprzedawałyby 100 % swojej produkcji w postaci produktów obciążenia podstawowego, elektrownie Mátra, Dunament G2, Kelenfold, Újpest i Kispest sprzedawałyby ok. 50 % wytworzonej energii w postaci produktów obciążenia podstawowego i 50 % w postaci produktów obciążenia szczytowego, natomiast elektrownie Csepel, Dunament – blok F i Tisza II sprzedawałyby przede wszystkim energię elektryczną w postaci produktów obciążenia szczytowego (ok. 70 %).

⁽⁵⁵⁾ Średnie ceny stanowią orientacyjne ceny ważne.

- (249) Porównując ceny stosowane przez Csepel, Dunament F oraz [...] z cenami w okresie szczytowym uzyskiwanymi na aukcjach mocy wytwórczych, można jednak zauważyć, że ceny stosowane przez te elektrownie były wyższe od ceny dowolnego produktu związanego z okresem szczytowego obciążenia, uzyskanej na aukcjach w tych latach. Ponadto wśród wytwórców sprzedających energię elektryczną bez umów PPA na wolny rynek, wymienionych w tabeli 11 powyżej, znajdują się wytwórcy (na przykład elektrownia EMA), którzy sprzedawali również głównie produkty związane z okresem szczytowego obciążenia.
- (250) Z powyższego porównania wynika, że ceny stosowane przez wytwórców w ramach umów PPA w latach 2004–2006, z wyjątkiem elektrowni Paks i Mátra, były w rzeczywistości wyższe od najwyższych cen wolnorynkowych.
- (251) W związku z tym Komisja nie zgadza się z argumentacją zainteresowanych stron, jakoby ceny stosowane przez nie w ramach umów PPA nie były wyższe od cen wolnorynkowych.
- (252) Jeśli chodzi o elektrownie Paks i Mátra, z powyższych tabel wynika, że stosowane przez nie ceny były niższe od najwyższych cen uzyskiwanych na wolnym rynku. Ceny stosowane przez elektrownię Mátra kształtowały się w wyższym przedziale cen wolnorynkowych. Mimo że w rzeczywistości stosowane przez tę elektrownię ceny są prawdopodobnie bardziej konkurencyjne od większości cen w ramach umów PPA, Komisja nie może wykluczyć, że elektrownia ta nie mogłaby uzyskać co najmniej takich samych cen bez PPA. Komisja zauważa, że ceny uzyskane przez elektrownię Mátra ze sprzedaży z jej bloków bez umów PPA były znacznie niższe od cen w ramach takich umów.
- (253) Komisja jest świadoma, że nie można uznać, iż ceny uzyskiwane w sektorze wolnorynkowym (bez umów PPA) odpowiadają dokładnej cenie rynkowej, jaką wytwórcy uzyskaliby bez umów PPA, gdyby w badanym okresie umowy te nie istniały. Umowy PPA, które obejmują około 60 % rynku wytwarzania energii, mają niewątpliwie wpływ na ceny w pozostałej części rynku. Porównanie to wskazuje jednak na rząd wielkości różnicy między cenami w ramach umów PPA a faktycznie odnotowanymi cenami „poza umowami PPA”.
- (255) Komisja przeanalizowała powyższe argumenty, dochodząc do wniosku, że nie może się z nimi zgodzić z powodów przedstawionych w poniższych motywach.
- (256) W ramach prawodawstwa wspólnotowego państwa członkowskie posiadają pewien margines swobody w określaniu usług, które uznają za UOIG. Definiowanie zakresu usług UOIG w państwie członkowskim jest, w granicach określonych przez prawodawstwo wspólnotowe, prerogatywą samego państwa i to nie do beneficjentów środków pomocy należy kwalifikowanie swoich usług jako usług publicznych.
- (257) W trakcie trwania niniejszego postępowania władze węgierskie nie wysunęły jednak nigdy argumentu, jakoby którykolwiek z wytwórców świadczył UOIG, ani też nie wspierały argumentów wytwórców w tym zakresie.
- (258) Komisja uważa również, że umowy PPA nie spełniają wszystkich kryteriów określonych w orzeczeniu w sprawie Altmark.
- (259) Po pierwsze, w orzeczeniu w sprawie Altmark sformułowano wymóg, aby przedsiębiorstwo będące beneficjentem było faktycznie zobowiązane do świadczenia usługi publicznej oraz wypełnienia związanych z tym obowiązków, które powinny być wyraźnie określone przez państwo członkowskie.
- (260) Zgodnie z węgierskim ustawodawstwem MVM miało obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa dostaw w ocenianym okresie, lecz był to ogólny obowiązek, zgodnie z którym pojedynczy nabywca w tym czasie musiał zapewnić niezbędne dostawy energii w celu pokrycia całego zapotrzebowania; żadnemu konkretnemu wytwórcy nie powierza ono jednak świadczenia określonej UOIG.
- (261) Cel zapewnienia bezpieczeństwa dostaw jest bardzo ogólny. Można uznać, że do realizacji tego celu przyczynia się w pewnym stopniu każdy wytwórca sektora energii elektrycznej. Zainteresowane strony nie przedstawiły żadnych oficjalnych dokumentów państwa węgierskiego, które wyraźnie określałyby UOIG i powierzały świadczenie tej właśnie usługi konkretnemu wytwórcy (lub wytwórcom).
- (262) Same umowy PPA są podobne w tym względzie: ustala się w nich obowiązki stron, lecz nie określa obowiązku świadczenia konkretnej usługi publicznej. Sam fakt, że wszystkie dziesięć elektrowni, które zawarły umowy PPA, muszą rezerwować swoje moce wytwórcze dla MVM nie oznacza, że został im w szczególny sposób powierzony obowiązek świadczenia usługi publicznej. Co więcej, takie podejście mogłoby prowadzić do wniosku, że cały sektor elektroenergetyczny realizuje UOIG, co pozostawałoby w wyraźnej sprzeczności z charakterem, jaki prawodawstwo i praktyka wspólnotowa nadają temu pojęciu.

Usługa świadczona w ogólnym interesie gospodarczym (UOIG)

- (254) Elektrownie Budapeszt i Csepel argumentowały, że umowy PPA należy traktować jako realizację usług UOIG na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej. Elektrownie te uznały, że spełniają kryteria zawarte w orzeczeniu w sprawie Altmark, dzięki czemu zawarte przez nie umowy PPA nie stanowią pomocy państwa w rozumieniu 87 ust. 1 Traktatu WE.

- (263) W niniejszej sprawie rzekome obowiązki świadczenia usługi publicznej nie zostały wyraźnie określone i żaden konkretny wytwórca nie jest zobowiązany do wypełnienia takiego wyraźnie określonego obowiązku świadczenia usługi publicznej.
- (264) Zainteresowane strony twierdzą, że umowy PPA są dokumentami, które powierzają wytwórcom świadczenie usług UOIG. Umowy PPA nie zawierają jednak żadnych konkretnych definicji UOIG i nie odnoszą się ani do tych obowiązków, ani też do przepisów prawnych mogących stanowić podstawę powierzenia przez państwo świadczenia takich usług innym podmiotom.
- (265) W swoich dotychczasowych decyzjach⁽⁵⁷⁾ Komisja uznawała, że bezpieczeństwo dostaw mogłoby stanowić UOIG, z zastrzeżeniem ograniczeń przewidzianych w art. 8 ust. 4 dyrektywy 96/92/WE (który odpowiada art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/54/WE), tj. pod warunkiem że dani wytwórcy wykorzystują do wytwarzania energii rodzime pierwotne źródła paliw oraz że całkowita ilość energii nie przekracza w roku kalendarzowym 15 % całej ilości energii pierwotnej niezbędnej do wytworzenia energii elektrycznej zużywanej w tym państwie członkowskim.
- (266) Jedynym wytwórcą, który twierdził, że wykorzystuje rodzime pierwotne źródła paliw, jest elektrownia Mátra. Nie przedstawiła ona jednak żadnych oficjalnych dokumentów, z których wynikałoby, że państwo węgierskie wyraźnie powierzyło jej świadczenie wyraźnie określonej UOIG.
- (267) W świetle powyższego Komisja musi odrzucić twierdzenie, że umowy PPA nakładają obowiązek świadczenia usługi publicznej na rzecz bezpieczeństwa dostaw.
- (268) Po drugie, wskaźniki, na podstawie których wyliczana jest rekompensata, powinny być zostać ustalone wcześniej w obiektywny i przejrzysty sposób, a sama rekompensata nie powinna przekraczać kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w związku z wypełnianiem obowiązków świadczenia usługi publicznej, biorąc pod uwagę związane z tym przychody oraz odpowiedni zysk z tytułu wykonywania tych obowiązków⁽⁵⁸⁾.
- (269) Wobec braku jasnej definicji, jakie usługi UOIG powinny być świadczone, w szczególności takiej, która pozwalałaby wyraźnie odróżnić UOIG od zwyczajnej działalności gospodarczej elektrowni, nie można ustalić wskaźników rekompensaty lub sprawdzić, czy rekompensata nie przekracza kwoty potrzebnej do pokrycia kosztów poniesionych przy wypełnianiu tych obowiązków. Nie można nawet dokładnie określić, czym jest rekompensata.
- (270) Istnienie określonych wskaźników do ustalenia cen w ramach umów PPA, nie jest równoznaczne z występowaniem dokładnych wskaźników obliczania rekompensaty za UOIG, ponieważ cena nie jest tożsama z rekompensatą. Ponadto fakt, że cena obejmuje jedynie koszt wytwarzania energii elektrycznej powiększony o marżę zysku, nie oznacza również, że nie obejmuje ona żadnej nadmiernej rekompensaty, jako że wiele kosztów wytwarzania energii elektrycznej może stanowić zwykłe koszty, które musiałby ponieść każdy wytwórca energii elektrycznej, w przeciwieństwie do nadzwyczajnych kosztów związanych ze świadczeniem UOIG.
- (271) Po trzecie, jeżeli spółka nie została wybrana w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, wysokość koniecznej rekompensaty musi zostać ustalona na podstawie analizy kosztów, które w związku z wykonywaniem tych obowiązków poniosłoby przeciętne przedsiębiorstwo, dobrze zarządzane i odpowiednio wyposażone, aby wywiązać się z obowiązków świadczenia usługi publicznej, biorąc pod uwagę związane z tym przychody oraz odpowiedni zysk z tytułu wykonywania tych obowiązków.
- (272) Dziewięć na dziesięć umów PPA zostało zawartych bez procedury przetargowej. Nawet w przypadku jedynej procedury przetargowej w elektrowni Kispest nie określono żadnego konkretnego celu UOIG. Utrudnia to ocenę, jaka dokładnie części działalności elektrowni odpowiadałaby UOIG, a tym samym poziomowi rekompensaty, który nie przekraczałby kwoty niezbędnej do pokrycia kosztów poniesionych w związku z wypełnianiem obowiązku świadczenia usługi publicznej.
- (273) Ponadto ani węgierskie władze, ani zainteresowane strony nie przedstawiły analizy kosztów zainteresowanych wytwórców, która potwierdzałaby fakt, że odpowiadają one kosztom ponoszonym przez przeciętne przedsiębiorstwo.
- (274) Komisja zauważa również, że z wyjątkiem umowy PPA zawartej przez Kispest, wszystkie pozostałe umowy PPA objęte oceną zostały podpisane bez procedury przetargowej.
- (275) Umowy PPA nie spełniają zatem kryteriów zawartych w orzeczeniu w sprawie Altmark.
- (276) Zainteresowane strony argumentowały, że art. 86 ust. 2 Traktatu WE może mieć zastosowanie do umów PPA, nawet gdyby nie odpowiadały one kryteriom zawartym w orzeczeniu w sprawie Altmark. Zgodność środka z art. 86 ust. 2 Traktatu WE została oceniona w pkt 7.7 niniejszej decyzji.
- ⁽⁵⁷⁾ Zob. decyzje Komisji w sprawach N 34/99 (Dz.U. C 5 z 8.1.2002, s. 2), NN 49/99 (Dz.U. C 268 z 22.9.2001, s. 7), N 6/A/2001 (Dz.U. C 77 z 28.3.2002, s. 25) oraz C 7/2005 (dotychczas nieopublikowana w Dz.U.).
- ⁽⁵⁸⁾ Są to w rzeczywistości kryteria drugie i trzecie z orzeczenia w sprawie Altmark.

Selektywność

- (277) Umowy PPA zostały zawarte z wieloma spółkami w określonym sektorze gospodarki. Spółki korzystające z przedmiotowych umów PPA zostały wymienione w tabeli 1 powyżej.
- (278) AES Tisza argumentuje, że umowy PPA nie są selektywne, bowiem umowy długoterminowe istnieją w całym sektorze energii elektrycznej: pomiędzy MVM a wytwórcami, pomiędzy MVM a spółkami dystrybucyjnymi, jak również na potrzeby przywozu energii elektrycznej. Elektrownia ta twierdzi, że w wyniku działania środków prawnych, jakie obowiązywały w tym czasie na Węgrzech, wszyscy wytwórcy posiadali umowy z MVM i tylko zakłady energii odnawialnej i zakłady kogeneracji zawarły umowy na krótszy czas.
- (279) Władze węgierskie zauważają w przedstawionych pismach dotyczących uwag zainteresowanych stron, że duże elektrownie i bloki elektrowni sprzedają energię elektryczną na wolnym rynku bez umów PPA ani obowiązkowego poboru (np. blok Dunament G1, elektrownia Vértes i bloki Mátra I-II).
- (280) Istotnie istnieją duże elektrownie i bloki, które funkcjonują bez umów PPA (zob. przykłady przytoczone przez władze węgierskie). Sama spółka AES posiada dwie elektrownie, które funkcjonują poza umowami PPA.
- (281) Komisja zauważa, że fakt, iż środek pomocy nie jest ukierunkowany na określonego z góry, jednego konkretnego odbiorcę lub większą liczbę odbiorców, lecz beneficjenci są określani w oparciu o szereg obiektywnych kryteriów, nie oznacza, że środek ten nie przyznaje beneficjentom w sposób selektywny uprzywilejowanej pozycji gospodarczej. Procedura określania beneficjentów nie ma wpływu na właściwy dla tego środka charakter pomocy państwa ⁽⁵⁹⁾.
- (282) Ponadto orzecznictwo Trybunału potwierdza, że nawet środek, który faworyzowałby cały sektor względem pozostałych sektorów gospodarki w porównywalnej sytuacji, musi zostać uznany za przyznający w sposób selektywny uprzywilejowaną pozycję gospodarczą temu sektorowi ⁽⁶⁰⁾.
- (283) W świetle powyższych uwag Komisja stwierdza, że umowy PPA stanowią środek selektywny.

Zasoby państwowe i możliwość ich przypisania państwu

- (284) Komisja musi ocenić, czy umowy PPA przewidują przekazanie zasobów państwowych.
- (285) Podstawową zasadą wszystkich ocenianych umów PPA jest obowiązek zakupu przez MVM określonej mocy wytwórczej i określonych minimalnych ilości wytworzonej energii po cenie pokrywającej stałe i zmienne koszty ponoszone przez elektrownię przez okres 15–27 lat. Z ekonomicznego punktu widzenia obowiązek zakupu nakłada na MVM stałe zobowiązanie do zapłaty określonej ceny za określone moce wytwórcze (opłata za moce wytwórcze) i za określoną ilość energii (opłata za energię) na rzecz wytwórców energii przez cały czas obowiązywania umowy. Dalsze zobowiązania finansowe MVM zostały określone w poszczególnych umowach PPA, jak opisano w rozdziale 2 powyżej. Wspomniane ciągle przekazywanie zasobów finansowych na rzecz wytwórców oraz uiszczanie wspomnianych opłat są nieodłącznymi elementami wszystkich umów PPA, obecnymi przez cały czas obowiązywania tych umów. Naturalnie im czas obowiązywania umowy PPA jest dłuższy, tym wyższa jest wielkość przekazywanych zasobów.

Aby ustalić, czy zasoby przekazywane przez MVM do wytwórców stanowią zasoby państwowe, Komisja oceniła środek w szczególności na podstawie poniższych rozważań:

Występowanie zasobów państwowych – orzeczenie w sprawie PreussenElektra ⁽⁶¹⁾

- (287) W orzeczeniu w sprawie PreussenElektra Trybunał Sprawiedliwości badał mechanizm, zgodnie z którym państwo nakładało na prywatne spółki obowiązek zakupu energii elektrycznej od konkretnych producentów po cenie, którą ustalało państwo, a która była wyższa od ceny rynkowej. Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że w tym przypadku nie miało miejsca przekazywanie zasobów publicznych, a zatem mechanizm nie stanowił pomocy państwa.
- (288) Komisja uważa, że węgierski system znacznie różni się od systemu badanego przez Trybunał Sprawiedliwości w przywołanym orzeczeniu, co wynika w szczególności z różnicy w strukturze własnościowej spółek, na które nałożono obowiązek zakupu.
- (289) W sprawie PreussenElektra spółka, na którą państwo nałożyło obowiązek zakupu, była spółką prywatną, natomiast MVM należy w całości do państwa. Wykorzystuje się zatem zasoby należące do spółki całkowicie państwowej i przez nią kontrolowane.
- (290) Jeśli prześledzić drogę środków pieniężnych w sprawie PreussenElektra od beneficjenta do źródła ich pochodzenia, okazuje się, że nigdy nie były one bezpośrednio ani pośrednio kontrolowane przez państwo. W niniejszej sprawie środki te są jednak kontrolowane przez państwo, ponieważ śledząc ich drogę wstecz do źródła pochodzenia można stwierdzić, że trafiają one do spółki państwowej.

⁽⁵⁹⁾ Wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 29 września 2000 r. w sprawie T-55/99, CETM przeciwko Komisji, pkt 40 i 52.

⁽⁶⁰⁾ Wyrok Trybunału z dnia 14 lipca 1983 r. w sprawie 203/82, Komisja przeciwko Republice Włoskiej, pkt 4. Wyrok Trybunału z dnia 2 lipca 1973 r. w sprawie 173/73, Republika Włocha przeciwko Komisji, pkt 18.

⁽⁶¹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie C-379/98.

Możliwość przypisania zasobów państwu: orzeczenie w sprawie Stardust ⁽⁶²⁾

- (291) Komisja uważa również, że postępowanie MVM może zostać przypisane państwu węgierskiemu. Należy dodać, że podczas niniejszego postępowania władze węgierskie nigdy nie twierdziły, że umowy PPA nie mogą zostać przypisane państwu, a zatem nie zakładają przekazywania zasobów państwowych.
- (292) Zasada, na której opiera się ciężący na MVM obowiązek zakupu, którego celem jest zagwarantowanie rentowności elektrowni, może zostać przypisana państwu węgierskiemu. W związku z tym, że podstawowa zasada rządząca umowami PPA przez cały czas ich obowiązywania została ustanowiona w momencie zawierania tych umów, Komisja musi zbadać warunki ich podpisywania (tj. warunki ustanowienia tej podstawowej zasady), aby wyjaśnić, czy może ona zostać przypisana państwu węgierskiemu.
- (293) W swojej ocenie kwestii możliwości przypisania Komisja wzięła pod uwagę w szczególności poniższe okoliczności:
- (294) W okresie, w którym zawierane były umowy PPA, zgodnie z przepisami ustawy o energii elektrycznej I, na MVM ciążył prawny obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa dostaw na Węgrzech po jak najniższych kosztach.
- (295) Ta sama ustawa o energii elektrycznej I wymagała od MVM przeprowadzenia oceny zapotrzebowania na energię elektryczną oraz zainicjowania zwiększenia mocy produkcyjnych w oparciu o prognozy będące wynikiem oceny. MVM musiało opracować krajowy plan budowy elektrowni („Országos Erőműépítési Terv”), a następnie przedłożyć go rządowi i parlamentowi do zatwierdzenia.
- (296) Węgierski rząd oraz wszystkie zainteresowane strony zgodziły się w swoich uwagach, że umowy PPA, w okresie, w którym były zawierane, stanowiły narzędzie określone przez węgierski rząd w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw, a także osiągnięcia innych celów rządowych, takich jak modernizacja sektora energetycznego ze szczególnym naciskiem na obowiązujące normy w zakresie ochrony środowiska oraz konieczna restrukturyzacja sektora ⁽⁶³⁾. Jak stwierdza w swoich uwagach elektrownia Csepel: „umowę PPA należy zatem oceniać jako to, czym jest, czyli integralną część podjętej przez państwo węgierskie za pośrednictwem MVM próby stworzenia zdywersyfikowanego portfela działalności wytwórczej w okresie, w którym państwo nie dysponowało środkami finansowymi pozwalającymi na samodzielne osiągnięcie tego celu” ⁽⁶⁴⁾.
- (297) Węgierskie władze poinformowały Komisję ⁽⁶⁵⁾, że przygotowania do podpisania umów PPA rozpoczęto w kontekście procesu prywatyzacji elektrowni, na podstawie dekretu rządowego 1114/1994 (XII.7.). Cały proces sporządzenia omawianych umów i prywatyzacji charakteryzował się ścisłą współpracą pomiędzy Węgierskim Urzędem Energetycznym (organ regulacyjny), Ministerstwem Przemysłu i Handlu, Ministerstwem Finansów, „Allami Vagyongynökség Rt”, tj. organem rządowym odpowiedzialnym za procesy prywatyzacyjne, MVM oraz liczną grupą międzynarodowych doradców.
- (298) W tym kontekście powołano grupę roboczą skupiającą przedstawicieli wymienionych wyżej organów, która przyjęła wytyczne dotyczące opracowywania projektów, między innymi, umów PPA oraz metod ustalania cen.
- (299) Na wniosek węgierskiego rządu międzynarodowa kancelaria prawna opracowała projekt standardowej umowy PPA. Węgierskie władze potwierdziły, że umowy PPA opierały się na tym standardowym wzorze. Potwierdziły również, że mechanizm ustalania cen w ramach umów PPA został opracowany na podstawie decyzji Rządu 1074/1995 (III.4.) w sprawie regulacji cen energii elektrycznej, określającej szczegółowe zasady obliczania regulowanych cen energii elektrycznej. W umowach PPA zastosowano formuły i definicje zawarte w decyzji Rządu ⁽⁶⁶⁾.
- (300) Decyzję w sprawie podpisania umów PPA podjęła rada dyrektorów MVM, zarówno w kontekście prywatyzacji, jak i później. Członkowie rady dyrektorów są wybierani przez Walne Zgromadzenie. Zgodnie z informacjami otrzymanymi od władz węgierskich ⁽⁶⁷⁾, „ponieważ MVM należy w ponad 99 % do państwa, członkowie rady dyrektorów są wyznaczani, wybierani i odwoływani według uznania państwa”.
- (301) Na mocy dekretu rządowego 34/1995 (IV.5.) w sprawie wykonania przepisów ustawy o energii elektrycznej I MVM została zobowiązana do przeprowadzenia zaproszenia do składania ofert w terminie dziewięćdziesięciu dni od zatwierdzenia planu budowy elektrowni.
- (302) Umowa PPA z elektrownią Kispest została podpisana w wyniku procedury przetargowej zgodnie z opisaną poniżej procedurą prawną.
- (303) W 1997 r. wydano wspólne wytyczne właściwego ministerstwa i Węgierskiego Urzędu Energetycznego w sprawie procedury wydawania pozwoleń na budowę elektrowni oraz ogólnych zasad procedury przetargowej.

⁽⁶²⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99.

⁽⁶³⁾ Zob. np. pismo władz węgierskich zarejestrowane dnia 25 czerwca 2005 r.

⁽⁶⁴⁾ Uwagi, s. 5.

⁽⁶⁵⁾ Pismo zarejestrowane dnia 25 lipca 2005 r.

⁽⁶⁶⁾ „A szerződés mintegy áttemelte a Kormányhatározatban szereplő képleket, meghatározásokat”. Pismo władz węgierskich zarejestrowane dnia 25 lipca 2005 r.

⁽⁶⁷⁾ Pismo z dnia 20 lipca 2005 r., zarejestrowane 25 lipca 2005 r.

- (304) W wytycznych tych przedstawiono główne przyczyny powodujące konieczność przekształcenia struktury własnościowej i stworzenia nowych mocy wytwórczych energii. Wyraźnie określone zostały cele: bezpieczeństwo dostaw po jak najniższym koszcie, modernizacja w celu spełnienia norm ochrony środowiska, dywersyfikacja nośników energii pierwotnej, bardziej elastyczny park elektrowni dysponujący niezbędną rezerwą i posiadający możliwość współpracy z zachodnioeuropejskim systemem energii elektrycznej. W wytycznych podkreślono również, że eksploatacja przyszłego parku elektrowni „powinna umożliwiać rentowną działalność i konserwację przy zachowaniu zgodności rozwoju cen z przepisami prawa” ⁽⁶⁸⁾.
- (305) W pkt 2 wspólnych wytycznych ministerstwa i Węgierskiego Urzędu Energetycznego dodaje się również, że wynikiem realizacji powyższych celów powinien być „nowoczesny system energii elektrycznej spełniający wymogi ochrony środowiska, gwarantujący współpracę na szczeblu europejskim, zwrot z uzasadnionych inwestycji oraz zwrot kosztów ponoszonych przez skutecznie działających posiadaczy licencji, jak również ceny uwzględniające zysk niezbędny do trwałego funkcjonowania. Wszystkie powyższe cele należy realizować w sposób gwarantujący [...] bezpieczeństwo dostaw energii pierwotnej, możliwość realizacji inwestycji przez podmioty zamierzające dokonać inwestycji w tym sektorze, zwrot z inwestycji w bezpieczeństwo, [...], realizację zadeklarowanych intencji rządu w kwestii bezpieczeństwa”.
- (306) Wspólne wytyczne regulują również procedurę przetargową dotyczącą tworzenia mocy wytwórczych elektrowni.
- (307) Główna komisja oceniająca („Értékelő Főbizottság”) przedstawiła ostateczną propozycję zwycięzcy przetargu. Członkami tej komisji byli przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Środowiska, Węgierskiego Urzędu Energetycznego, MVM oraz ERSTE Bank. Ostateczną decyzję podjęła rada dyrektorów MVM. Zgodnie z treścią wspólnych wytycznych oficjalny wynik przetargu miał zostać opublikowany (wyłącznie) w biuletynie urzędowym ministerstwa.
- (308) Ustawa o energii elektrycznej II została skonstruowana w sposób zakładający istnienie umów PPA. Ta ustawa parlamentu, stanowiąca podstawowe ramy prawne funkcjonowania węgierskiego rynku energii w ocenianym okresie, wielokrotnie odnosi się do ciężącego na MVM długoterminowego obowiązku zakupu.
- (309) Artykuł 5 ust. 2 dekretu rządowego nr 183/2002 (VIII.23.) w sprawie kosztów osieroconych określa zobowiązanie MVM do rozpoczęcia renegocjacji umów PPA w celu zmniejszenia nabywanych mocy. Dekret zobowiązuje zatem MVM do zaproponowania zmiany tych umów.
- (310) AES-Tisza argumentuje w swoich uwagach, że ceny w ramach umów PPA nie mogły zostać przypisane państwu po okresie regulacji cen (tj. po 1 stycznia 2004 r., z wyjątkiem nowej regulacji cen w 2007 r.), lecz były one wynikiem negocjacji pomiędzy elektrownią a MVM.
- (311) Komisja uznaje, że dokładna ilość zasobów przekazywanych na rzecz beneficjentów nie zależy wyłącznie od zapisów umów PPA, które można przypisać państwu, lecz również od okresowych negocjacji dwustronnych prowadzonych przez MVM z wytwórcami. W rzeczywistości umowy PPA dają stronom pewną swobodę w negocjowaniu ilości energii elektrycznej faktycznie nabywanych przez MVM oraz niektórych składników ceny, zwłaszcza w odniesieniu do obliczania opłat za moce wytwórcze, które, jak wspomniano w motywie 356, zależą od szeregu czynników i wymagają okresowych korekt. Wynikiem negocjacji dotyczących kupowanych ilości nie mogą być jednak nigdy ilości poniżej ustalonego w umowach PPA minimalnego gwarantowanego poboru. Podobnie negocjacje w sprawie cen mogą odbywać się tylko w ramach zapisanych w umowach PPA mechanizmów ustalania cen, które można przypisać państwu. Negocjacje cenowe nie podważają zatem zasady obowiązku zakupu obejmującego uzasadnione koszty oraz poziom zysku niezbędny do funkcjonowania elektrowni.
- (312) Ponadto sam fakt, że umowy PPA przewidują zarezerwowanie znacznej części mocy wytwórczych elektrowni w ramach PPA oraz zapłatę za te moce, pociąga za sobą przekazywanie zasobów państwowych do beneficjentów, niezależnie od okresowych negocjacji pomiędzy MVM a wytwórcami.
- (313) W swoich uwagach ⁽⁶⁹⁾ wszystkie zainteresowane strony były zgodne co do tego, że podstawowe formuły i definicje stosowane w ramach umów PPA po dniu 1 stycznia 2004 r. są zgodne z podstawowymi zasadami regulacji cen. [...] ⁽⁷⁰⁾ wyjaśnia zarówno we wspomnianych wyżej uwagach, jak i w swoich uwagach dotyczących decyzji o wszczęciu postępowania, że efektem negocjacji cenowych było „sprecyzowanie” zastosowania formuł cenowych oraz „zinterpretowanie” ich treści (*). Wytwórca ten przyznaje, że ceny w ramach PPA były zawsze oparte na kosztach i obejmowały koszty uzasadnione oraz że od początku uwzględniały metodę obliczania cen, która była stosowana w dekreтах dotyczących cen.
- (314) [...] wyjaśnia również, że formuły cenowe zawarte w [...] zmianie umowy PPA, którą jest związany, także opierały się na przepisach dekretów rządowych: „Formuła zawarta w [...] zmianie (załącznik [...] aneks [...]) dotycząca obliczania opłaty za dostępność jest taka sama, jak

⁽⁶⁸⁾ Tekst wspólnych wytycznych został przedstawiony Komisji jedynie w języku angielskim.

⁽⁶⁹⁾ Przekazane Komisji przez władze węgierskie dnia 20 października 2004 r. oraz, w odniesieniu do Dunament, dnia 25 lipca 2005 r.

⁽⁷⁰⁾ Załącznik 3 do uwag [...].

(*) Nazwa wytwórcy energii.

formuła zapisana w obowiązujących dekreтах (odesłanie w przypisie do dekretu 55/1996 Ministra Przemysłu, Handlu i Turystyki (IKIM) oraz dekretu 46/2000 Ministra Gospodarki, a ostatnim obowiązującym dekretem (dot. wytwórców) przed dniem 1 stycznia 2004 r. był dekret 60/2002 Ministra Gospodarki i Transportu (GKM)) określający maksymalną dostępność (= moc) oraz opłaty za energię dla wymienionych w nim wytwórców”.

- (315) Z powyższych uwag wynika, że ani negocjacje cenowe, ani zmiany umów PPA nie miały wpływu na podstawą zasadę regulującą te umowy, ponieważ były one ustanawiane w opisanych okolicznościach w czasie zawierania umów PPA. Ta sama zasada obowiązku zakupu w celu zapewnienia zwrotu z inwestycji reguluje umowy PPA obecnie.
- (316) Z przedstawionych wyżej okoliczności jasno wynika, że istnienie obowiązku zakupu ciężącego na MVM względem wytwórców, przy zastosowaniu zasady pokrywania uzasadnionych kosztów stałych i zmiennych, można przypisać państwu węgierskiemu.
- (317) Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, środek stanowi pomoc państwa nie tylko w przypadku gdy przedsiębiorstwa odnoszą korzyść w drodze bezpośredniej i wyraźnej mobilizacji zasobów państwowych, lecz również jeśli wspomniana korzyść może, jeśli spełnione zostaną określone warunki w przyszłości, pociągać za sobą dodatkowe obciążenie finansowe dla władz publicznych, którego nie musiałyby one ponosić, gdyby nie przyznano tej korzyści⁽⁷¹⁾. W 2004 r. wiadomo było, że MVM podejmie takie dodatkowe obciążenie w przypadku prawdopodobnej sytuacji, w której wytwórcy i importerzy energii, którzy nie zawarli umów PPA, zaoferują ceny niższe do cen w ramach PPA, ponieważ opracowanie takich ofert stanie się bodźcem dla MVM do zmodyfikowania jego portfela dostaw i w konsekwencji do obniżenia ilości faktycznie nabywanych od wytwórców energii w ramach umów PPA i uzyskania z nich strony obniżek cen. Z powodu swoich zobowiązań wynikających z umów PPA MVM nie może jednak podejmować takich decyzji, ponieważ, jak wyjaśniono wyżej, nie może zmniejszyć ilości nabywanych od wytwórców działających w ramach umów PPA poniżej minimalnego poziomu (gwarantowana wielkość poboru) ani negocjować cen na podstawie alternatywnych ofert ze strony konkurujących wytwórców, lecz jedynie w ramach mechanizmu ustalania cen na podstawie kosztów, który jest zapisany w umowach PPA. Na podstawie tego faktu oraz wniosku sformułowanego w motywach 315–316 Komisja stwierdza, że warunek przekazywania zasobów państwowych był obecny w umowach PPA od dnia 1 maja 2004 r. i będzie obecny przez cały czas ich obowiązywania niezależnie od rzeczywistych warunków rynkowych, ponieważ umowy te uniemożliwiają MVM prowadzenie arbitrażu, który mógłby okazać się właściwy w celu ograniczenia do minimum wielkości zasobów wydawanych na zakup energii elektrycznej koniecznej do zaspokojenia jego potrzeb.
- (318) Z powyższych rozważań wynika, że umowy PPA prowadzą do przekazywania zasobów państwowych.

Zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi

- (319) Rynki energii elektrycznej zostały otwarte na konkurencję, a energia elektryczna jest przedmiotem obrotu między państwami członkowskimi co najmniej od czasu wejścia w życie dyrektywy 96/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 grudnia 1996 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej⁽⁷²⁾.
- (320) Środki, które stawiają w korzystniejszej sytuacji spółki sektora energetycznego w jednym państwie członkowskim mogą zatem ograniczyć możliwości wywozu energii do tego państwa przez spółki z innych państw członkowskich lub też sprzyjać wywozowi energii elektrycznej z tego państwa członkowskiego do innych państw członkowskich. Odnosi się to szczególnie do Węgier, które dzięki swojemu położeniu w centrum Europy są połączone lub mają możliwość łatwego połączenia z sieciami wielu obecnych lub przyszłych państw członkowskich.
- (321) Odnosi się to szczególnie do Węgier, które są położone w centrum Europy i graniczą z siedmioma krajami, z których cztery należą do UE. Spośród państw członkowskich UE Węgry posiadają linie międzysystemowe ze Słowacją, Austrią i Rumunią. W 2004 r. Węgry zrealizowały przywóz blisko 14 000 GWh i wywóz 6 300 GWh. Od 2005 r. przywóz wzrósł do poziomu powyżej 15 000 GWh, a wywóz kształtuje się w przedziale 8 000–10 000 GWh.
- (322) W latach następujących po przystąpieniu Węgier do UE około 60 % dostępnej mocy wytwórczej na Węgrzech było kontraktowane przez MVM w ramach umów PPA. Umowy PPA wygasają w okresie od końca 2010 r. do końca 2024 r. Przedstawione powyżej warunki spoczywającego na MVM obowiązku zakupu pozostaną niezmienione do momentu wygaśnięcia umów.
- (323) Pierwszy krok w kierunku otwarcia rynku na Węgrzech został wykonany dnia 1 lipca 2004 r., kiedy wszyscy odbiorcy niebędący gospodarstwami domowymi uzyskali prawo do przejścia na wolny rynek. W dniu 1 stycznia 2008 r. przestał istnieć sektor użyteczności publicznej, a zatem wszyscy odbiorcy stali się „kwalifikowalni”.
- (324) Pomimo otwarcia rynku od 2004 r. znaczna część kwalifikowalnych odbiorców nie wybrała segmentu wolnorynkowego rynku. W Sprawozdaniu Urzędu ds. Konkurencji Gospodarczej na temat sektorowego badania węgierskiego rynku energii⁽⁷³⁾ wyraźnie stwierdzono, że brak dostępnych mocy na wolnym rynku, spowodowany zarezerwowaniem znacznych wielkości mocy w ramach umów PPA, stwarza poważną przeszkodę na drodze wyboru wolnego rynku. Poprzez umowy PPA ok. 60 % mocy wytwórczych na Węgrzech zostało powiązanych z sektorem użyteczności publicznej, z samym tylko MVM, i jedynie pozostała część mocy mogła w rzeczywistości konkurować w pozyskiwaniu nowych odbiorców.

⁽⁷¹⁾ Zob. zwłaszcza wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych T-204/97 oraz T-270/97, EPAC przeciwko Komisji, Rec. 2000, s. II-02267.

⁽⁷²⁾ Dz.U. L 27 z 30.1.1997, s. 20.

⁽⁷³⁾ Opublikowane dnia 15 maja 2006 r.

- (325) Zarezerwowane moce, tj. ilości zagwarantowane przez długi okres, stwarzają również barierę dla wejścia nowych wytwórców na rynek hurtowy, ponieważ 60 % mocy jest powiązane z jedną (państwową) spółką posiadającą gwarancję zakupu.
- (326) W związku z tym Komisja uwzględniła również wyniki sektorowego badania przeprowadzonego przez węgierski Urząd ds. Konkurencji Gospodarczej, z których wyraźnie wynika, że skutkiem umów PPA jest utrudnienie dostępu do konkurencyjnego rynku poprzez faktyczne ograniczenie możliwości kwalifikowalnych odbiorców w zakresie przechodzenia na wolny rynek oraz zniechęcenie potencjalnych sprzedawców hurtowych do wejścia na rynek⁽⁷⁴⁾.
- (327) Dodatkowo niedobór mocy dostępnych poza umowami PPA powoduje wzrost cen na rynku konkurencyjnym. Znaczna wielkość mocy i ilości energii zarezerwowanych w ramach umów PPA mają wpływ również na ceny wolnorynkowe.
- (328) Jak wynika z badania ilościowego wpływu umów PPA na ceny hurtowe energii elektrycznej na Węgrzech⁽⁷⁵⁾, przeprowadzonego przez Regionalne Centrum Badań nad Polityką Energetyczną, umowy te prowadzą do wyższych cen na rynku hurtowym niż można byłoby uzyskać bez umów PPA. Mówiąc bardziej ogólnie, w badaniu tym stwierdzono również, że umowy PPA stanowią jeden z głównych czynników, który powoduje, że struktura rynku jest „niezgodna z zasadami wolnego, konkurencyjnego rynku”⁽⁷⁶⁾. W badaniu tym zaproponowano w rzeczywistości rozwiązanie umów PPA jako sposób na uzyskanie wolnej konkurencji na węgierskim rynku hurtowym energii elektrycznej.
- (329) W badaniu sektora energii elektrycznej⁽⁷⁷⁾ Komisja ocenia również wpływ umów PPA na konkurencję i handel. W motywach 467–473 stwierdza, że „długoterminowe umowy o zakup energii elektrycznej (PPA) są kolejnym czynnikiem, który może mieć wpływ na wielkości znajdujące się w regularnym obrocie na rynkach hurtowych”. W odniesieniu do umów PPA w Polsce stwierdza, że „mogą one również stanowić poważną barierę dla rozwoju polskiego rynku hurtowego”. Następnie Komisja dodaje, że „Podobna sytuacja ma miejsce na Węgrzech, gdzie Magyar Villamos Művek (MVM) jest sprzedawcą hurtowym w sektorze użyteczności publicznej, który nabywa energię elektryczną w drodze długoterminowych umów PPA, a następnie sprzedaje ją lokalnym sprzedawcom detalicznym. Węgierskie umowy PPA pokrywają zdecydowaną większość zapotrzebowania na energię elektryczną tego państwa członkowskiego, co może mieć wpływ na cały handel hurtowy podobnie, lub nawet w jeszcze większym stopniu, jak opisano wyżej w kontekście polskiego rynku hurtowego”.
- (330) A zatem wszystkie przytoczone wyżej różne badania są zgodne co do tego, że umowy PPA zakłócają konkurencję i mogą wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (331) Zainteresowane strony argumentują również, że nieprawdą jest jakoby niedobór dostępnych wolnych mocy był przyczyną zakłóceń konkurencji, ponieważ, jak pokazują aukcje mocy MVM, operator ten nie mógł nawet sprzedać wszystkich oferowanych produktów energetycznych.
- (332) Z zestawienia oferowanych ilości z produktami, które udało się sprzedać podczas aukcji⁽⁷⁸⁾, wynika jednak, że na prawie każdej aukcji MVM sprzedał wszystkie oferowane produkty. W rzeczywistości w większości przypadków musiał on nawet wykorzystać 10 % maksymalnej ilości dodatkowych produktów, jaką zgodnie z prawem może wystawić na aukcji.
- (333) Zainteresowane strony przekazały również uwagi, w których podkreśliły, że wpływ na wymianę handlową oraz powodzenie rozwoju wolnej konkurencji na hurtowym rynku energii na Węgrzech miało wiele innych czynników. Komisja oczywiście zgadza się, że umowy PPA nie są jedynym czynnikiem mającym wpływ na konkurencję i wymianę handlową. Wszystkie wymienione wyżej badania uznają również, że na ogólne powodzenie otwarcia rynku oraz rzeczywiste poziomy cen w równym stopniu wpływa wiele innych elementów (ustawodawstwo, ograniczony dostęp do transgranicznych zdolności przesyłowych, istotny wpływ zmian cen na międzynarodowych rynkach energii itp.). We wszystkich badaniach, jakie zostały przedstawione Komisji w trakcie trwania niniejszego postępowania lub udestępnione jej w inny sposób, z wyjątkiem badania przedstawionego przez AES-Tisze i przeprowadzonego na jej zlecenie⁽⁷⁹⁾, wyraźnie uznaje się jednak, że umowy PPA mają istotny wpływ na konkurencję i wymianę handlową.
- (334) Zarezerwowane moce, zagwarantowane ilości odbioru oraz mechanizm ustalania cen, zapisane w umowach PPA, zabezpieczają wytwórców energii, którzy zawarli takie umowy, przez cały czas ich obowiązywania, przed ryzykiem handlowym związanym z prowadzeniem elektrowni. Jak wspomniano w motywie 211 powyżej, obejmuje to ryzyko związane z wahaniami kosztów wytwarzania energii elektrycznej oraz, w szczególności, kosztów paliwa, ryzyko związane z wahaniami cen energii elektrycznej dla użytkowników końcowych, a także ryzyko związane z wahaniami popytu ze strony użytkowników końcowych. Ponieważ wymienione rodzaje ryzyka są typowymi rodzajami ryzyka, z jakimi musieliby borykać się wytwórcy energii, którzy nie zawarli umów PPA, umowy te stanowią przeszkodę dla zapewnienia równych reguł gry w sektorze elektroenergetycznym i zakłócają konkurencję opierającą się na wynikach.

⁽⁷⁴⁾ Punkt 24 wniosków (Összefoglalás) ze sprawozdania.

⁽⁷⁵⁾ Opublikowane w listopadzie 2006 r. Tytuł oryginału brzmi *A hosszú távú áramvásárlási szerződésnek megszűnésének hatása a villamos energia nagykereskedelmi árára*.

⁽⁷⁶⁾ Cytat z pkt 2 uwag badania: „összegegyztethetetlen a versenypiaci működés elveivel”.

⁽⁷⁷⁾ Z dnia 10 stycznia 2007 r.; http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

⁽⁷⁸⁾ Informacje te są dostępne na stronie internetowej Węgierskiego Urzędu Energetycznego: www.eh.gov.hu

⁽⁷⁹⁾ Badanie przeprowadzone przez dr Theona van Dijka, marzec 2006 r.

- (335) Komisja zauważa również, że większość wytwórców korzystających z umów PPA należy do głównych międzynarodowych grup obecnych w kilku państwach członkowskich. Przyznanie tym grupom przewagi konkurencyjnej ma niewątpliwie wpływ na wymianę handlową i może zakłócić konkurencję na wspólnym rynku.
- (336) Zainteresowane strony, w większości ocen kryteriów dotyczących wpływu na wymianę handlową i zakłócenia konkurencji, odnoszą się do sytuacji rynkowej istniejącej w okresie zawierania umów PPA oraz, w każdym przypadku, do sytuacji rynkowej przed przystąpieniem Węgier do UE. Komisja nie może przyjąć takiej argumentacji i odnosi się w tym względzie do motywów 156–172 powyżej.
- (337) Niektóre zainteresowane strony argumentują również, że zawarte przez nie umowy PPA, analizowane indywidualnie, nie mają wpływu na wymianę handlową, ponieważ moc wytwórcza elektrowni należących do tych zainteresowanych stron jest mniejsza niż ogólne moce wytwórcze państwa. Ponieważ wszystkie umowy PPA mają jednakową podstawową zasadę (obowiązek zakupu określonej minimalnej ilości wytworzonej energii elektrycznej, zarezerwowanie mocy wytwórczych, cena pokrywająca uzasadnione koszty stałe i zmienne przez okres 15–27 lat), każda z tych umów ma wpływ na rynek. Z definicji jednak rozmiar skutków zostaje wielokrotnie zwiększony przez współistnienie na węgierskim rynku dziesięciu umów PPA. Im większe są moce objęte PPA, tym wspomniane wyżej skutki są silniejsze.
- (338) W świetle powyższego Komisja stwierdza, że opisane wyżej warunki umów PPA mają wpływ na wymianę handlową i mogą zakłócać konkurencję.
- (339) W pkt 3.1 decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła swoje wątpliwości co do charakteru pomocy państwa elektrowni Paks w związku z możliwymi różnicami pomiędzy PPA tej elektrowni, a innymi umowami PPA pod względem regulujących je zasad. Na podstawie przeprowadzonych badań Komisja stwierdza jednak, że powyższa ocena kryteriów pomocy państwa ma również zastosowanie do PPA zawartej przez elektrownię Paks, ponieważ umowa ta zawiera takie same podstawowe zasady o szczególnych cechach, które zostały określone w odpowiednim kryterium.
- (340) Opierając się na powyższej ocenie, Komisja uważa, że podstawowe warunki obowiązku zakupu zapisanego w umowach PPA, tj. rezerwacja mocy i zagwarantowane ilości odbioru przez MVM na warunkach zapewniających zwrot z inwestycji elektrowni poprzez ich zabezpieczenie przed ryzykiem handlowym związanym z prowadzeniem elektrowni, stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE. Pomoc państwa uzyskuje się poprzez połączenie rezerwacji mocy, minimalnych zagwarantowanych ilości odbioru, mechanizmu ustalania cen w oparciu o opłatę za moce wytwórcze i opłatę za energię w celu pokrycia

kosztów stałych, zmiennych i kapitałowych w długim okresie poza standardową praktyką handlową.

7.4. Zastosowanie umów PPA po przystąpieniu

- (341) Zainteresowane strony argumentują, że zgodnie z ogólną zasadą niedziałania prawa wstecz środki, które zostały prawnie ustalone przed przystąpieniem nie powinny być weryfikowane przez Komisję po przystąpieniu.
- (342) Komisja nie może się zgodzić z tym argumentem. Wszystkie środki, niezależnie od ich zgodności z przepisami prawa krajowego przed przystąpieniem, w dniu przystąpienia zostają objęte przepisami wspólnotowego dorobku prawnego. Do środków pomocy mają zastosowanie szczególne przepisy dotyczące środków pomocy państwa, określone w załączniku IV do Aktu przystąpienia, nawet jeśli środki te zostały ustanowione zgodnie z krajowymi przepisami prawa przed przystąpieniem.
- (343) W rozdziale 3 ust. 1 załącznika IV do Aktu przystąpienia jako istniejącą pomoc określono tylko trzy kategorie środków: (i) środki, które zostały wprowadzone w życie przed dniem 10 grudnia 1994 r.; (ii) środki, które – po zbadaniu przez Komisję – zostały ujęte w wykazie w załączniku IV do traktatu o przystąpieniu; oraz (iii) środki, które zostały zatwierdzone przez Komisję w ramach tzw. mechanizmu przejściowego. Wszystkie środki, mające nadal zastosowanie po dniu przystąpienia, które stanowią pomoc państwa i które nie należą do żadnej z trzech wymienionych kategorii, zostają uznane w dniu przystąpienia za nową pomoc. W związku z tym Komisja ma prawo zakazać stosowania tych środków, jeśli są one niezgodne ze wspólnym rynkiem. Zastosowanie zasad dotyczących pomocy państwa w przypadku przyszłych skutków środków mających zastosowanie po przystąpieniu nie powoduje wstecznego działania przepisów WE dotyczących pomocy państwa i w każdym przypadku jest zgodne z Aktem przystąpienia.
- (344) W rozdziale 3 ust. 2 załącznika IV do Aktu przystąpienia został zdefiniowany „mechanizm przejściowy”. Stanowi on ramy prawne dla oceny programów pomocowych oraz indywidualnych środków pomocy, które zostały wprowadzone w życie w nowym państwie członkowskim przed datą przystąpienia i mają nadal zastosowanie po przystąpieniu.
- (345) Zainteresowane strony argumentują, że ponieważ wspólnotowe zasady dotyczące pomocy państwa obowiązują dopiero od dnia przystąpienia, jedynie środki pomocy, które zapewniają dodatkowe korzyści po przystąpieniu mogą być określane jako mające zastosowanie po przystąpieniu. Ich zdaniem umowy PPA nie zapewniają żadnych dodatkowych korzyści po przystąpieniu, ponieważ formuły cenowe zostały określone przed przystąpieniem, w związku z czym poziom finansowego zaangażowania państwa był w pełni znany jeszcze przed przystąpieniem.

(346) Komisja czyni poniższe uwagi. Umowy PPA wygasają w latach 2010–2024, tj. po przystąpieniu. Jedynie w wyjątkowych okolicznościach Komisja uznawała, że środek pomocy, który nadal obowiązuje po przystąpieniu nie stanowi pomocy mającej zastosowanie po przystąpieniu w rozumieniu przepisów Aktu przystąpienia. Taka wyjątkowa praktyka nie powinna być jednak, podobnie jak wszystkie wyjątki w przepisach prawa, interpretowana w ścisłym rozumieniu, aby zapobiec wyłączeniu spod kontroli pomocy państwa przez Komisję środków, które sygnatariusze Aktu przystąpienia zamierzali objąć taką kontrolą.

(347) W tym kontekście Komisja rzeczywiście uznała w swojej praktyce⁽⁸⁰⁾, że środki pomocy, w przypadku których dokładny poziom zaangażowania finansowego państwa był znany szczegółowo przed przystąpieniem, nie miały zastosowania po przystąpieniu w rozumieniu treści załącznika IV do Aktu przystąpienia.

„Dokładny poziom zaangażowania finansowego państwa”

(348) W ramach umów PPA poziom zaangażowania finansowego państwa nie został ustalony do maksymalnej kwoty, ani też nie mógł zostać dokładnie określony przed przystąpieniem dla całego czasu obowiązywania tych umów.

(349) Wprost przeciwnie, zaangażowanie finansowe państwa w związku z umowami PPA zależy od wskaźników, których przyszłość była w dniu przystąpienia nieznana. Ponadto umowy PPA gwarantowały wytwórcom ochronę przed zmianami kosztów, które nie odnoszą się do transakcji ani zdarzeń sprzed przystąpienia, ale do zmian mogących nastąpić w przyszłości, a więc nieznanych w dniu przystąpienia.

(350) W szczególności, o tym, że poziom zaangażowania państwa w ramach PPA nie był znany w dniu przystąpienia, a tym samym, że umowy te nałożyły na państwo zobowiązania po przystąpieniu, świadczą poniższe okoliczności.

(351) Po pierwsze, ceny energii, po których wytwórcy sprzedają na rzecz MVM energię elektryczną, nie zostały określone w poszczególnych PPA. Ceny są wynikiem obliczeń dokonanych przy pomocy formuł, które zawierają szereg wskaźników podlegających nieprzewidywalnym wahaniom.

(352) Formuły cenowe zawarte w umowach PPA uwzględniają opłatę za moce wytwórcze oraz opłatę za energię elektryczną, a także inne różne dodatkowe opłaty w zależności od wytwórcy.

(353) Formuły określają tylko dopuszczalne koszty i opłaty w ramach każdej kategorii opłat oraz znaczenie tej kategorii dla ceny.

⁽⁸⁰⁾ Zob. np. decyzja Komisji z dnia 28 stycznia 2004 r. w sprawie pomocy państwa CZ 14/2003 – Republika Czeska „Česka spořitelna, a.s.”.

(354) Sami wytwórcy, jak również MVM, uznają w swoich uwagach, że dokładne znaczenie niektórych kategorii opłat musi zostać bardziej szczegółowo wyjaśnione podczas negocjacji z MVM.

(355) Wiele kategorii kosztów określonych w umowach PPA jest zmiennych i nie mogły być dokładnie znane przed przystąpieniem. Przykładowo:

(356) *Opłata za moce wytwórcze*

Ta kategoria kosztów uwzględnia zarówno zagwarantowane moce, jak i moce rzeczywiście wykorzystywane na rzecz MVM. Kategoria ta jest uzależniona, między innymi, od planowania w skali rocznej, miesięcznej i tygodniowej. Każda z umów PPA odnosi się do zasad okresowego planowania, a zawarta w tych umowach dokładna cena końcowa zależy od planów rocznych, miesięcznych i tygodniowych. Z definicji nie ma możliwości dokładnego określenia tych kategorii kosztów z wyprzedzeniem. Strony mogą na przykład przewidzieć w swoich planach „nadwyżkę mocy” w danym okresie. Ogólna cena do zapłaty przez MVM będzie siłą rzeczy zależeć od innych parametrów, np. od pogody, która ma wpływ na popyt na energię elektryczną.

Ta kategoria kosztów zależy również od kursów walutowych HUF.

(357) *Opłata za energię*

Ta kategoria kosztów jest uzależniona przede wszystkim od kosztów paliwa. Koszty te podlegają wahaniom zgodnie z zasadami rynku poza kontrolą stron. Koszty powiązane z przyszłymi zmianami cen paliwa nie podlegają żadnemu konkretnemu czynnikowi ograniczającemu w ramach umów PPA.

Dokładna kwota opłat za energię należna za dany okres zależy naturalnie również od dokładnej ilości sprzedaży na rzecz MVM, która może zostać obliczona *a posteriori*.

(358) *Dodatkowe opłaty (w stosownych przypadkach)*

Niektóre umowy PPA przewidują dodatkową opłatę za moce, które zostały zarezerwowane, ale nie zostały ostatecznie wykorzystane. Z definicji dokładna kwota tych opłat nie może zostać określona z wyprzedzeniem.

(359) W ramach większości PPA istnieje system zniżek/zwyżek, w ramach którego wytwórcy mają prawo do zniżki, jeśli wypracowują większe moce w okresach szczytowego obciążenia niż przewidziano w PPA lub wytwarzają większą ilość energii elektrycznej. Zwyżka przewidziana jest w przypadku gdy wytwórca dostarcza mniejszą moc niż przewiduje PPA i plany roczne/miesięczne.

(360) Obliczenia te, podobnie jak inne obliczenia, które zostały wymienione wyżej, opierają się na okresowych planach operacyjnych i zależą również od postępowania samych wytwórców. W żadnym przypadku nie ma możliwości ich określenia z wyprzedzeniem.

(361) Z wszystkich powyższych argumentów wynika, że ustalenie dokładnej ceny końcowej zakupu energii elektrycznej w przypadku umów na okres 15–27 lat jest niemożliwe z technicznego punktu widzenia. Dokładna cena uwzględni okresowe plany produkcji i zależy od popytu na energię elektryczną, postępowania stron umowy, cen paliwa itp.

(362) Nawet jeśli nie wszystkie te argumenty mają zastosowanie do wszystkich umów PPA (ponieważ kategorie kosztów kwalifikowalnych różnią się w pewnym stopniu w zależności od PPA), wszystkie te umowy zawierają elementy cen, których nie można precyzyjnie określić z wyprzedzeniem.

(363) Na tej podstawie Komisja uważa, że istnienie formuły wstępnie określającej cenę nie jest wystarczającym czynnikiem ograniczającym poziom zaangażowania finansowego państwa. Sam fakt, że formuła składa się z wielu zmieniających się wskaźników, uniemożliwia wystarczająco dokładne określenie przyszłego poziomu zaangażowania państwa.

(364) Jako argument pomocniczy może posłużyć fakt, że zaangażowanie finansowe MVM wynikające z umów PPA zależy w dużym stopniu od popytu. Jest ono równe różnicy między ceną zakupu określoną w umowach PPA, a przychodem, jaki MVM może uzyskać ze sprzedaży energii elektrycznej. Ceny, po której MVM sprzedaje swoją energię elektryczną użytkownikom końcowym, nie można jednak z góry przewidzieć. Zależy ona od dokładnej wartości przychodów ze sprzedaży prowadzonej przez MVM w ramach umów zawartych z regionalnymi dystrybutorami, wyników aukcji, przetargów oraz sprzedaży na Rynku („Piactér”). Na poziom cen wpływa również okresowa urzędowa regulacja cen oraz zmiany popytu na rynku. Czynniki te dodatkowo zwiększa nieprzewidywalność zaangażowania państwa w ramach umów PPA. Może nawet dojść do sytuacji, w której zagwarantowana ilość odbioru przewidziana w PPA będzie w coraz większym stopniu przewyższać rzeczywiste zapotrzebowanie MVM, szczególnie po pełnej liberalizacji rynku energii w styczniu 2008 r. Nadmiar energii elektrycznej może nawet prowadzić do jeszcze wyższych nieznanych kosztów, które jeszcze bardziej zwiększą nieprzewidywalność zaangażowania państwa w ramach PPA.

(365) Z tego względu płatności dokonane przez MVM na rzecz wytwórców energii po przystąpieniu nie stanowią zwyczajnego rozdziału wcześniej przyznanych kwot z ogólnej puli ustalonej przed przystąpieniem.

(366) W związku z tym oceniane w niniejszej decyzji umowy PPA mają zastosowanie po przystąpieniu w rozumieniu rozdziału 3 załącznika IV do Aktu przystąpienia.

7.5. Umowy PPA jako „nowa pomoc” w porównaniu z „istniejącą pomocą”

(367) Zgodnie z treścią rozdziału 3 załącznika IV do Aktu przystąpienia „Jeżeli Komisja nie wyrazi sprzeciwu w stosunku do istniejącego środka pomocowego w związku z poważnymi wątpliwościami co do jej zgodności ze wspólnym rynkiem, w ciągu 3 miesięcy od dnia otrzymania kompletnej informacji dotyczącej tego środka pomocowego lub od dnia otrzymania oświadczenia nowego państwa członkowskiego, w którym informuje ono Komisję, iż uznaje informacje przekazane za kompletne ponieważ żądane dodatkowe informacje nie są dostępne lub zostały już przekazane, uważa się, iż Komisja nie zgłosiła w sprzeciwu tym zakresie”.

(368) Opierając się na tym artykule, niektóre zainteresowane strony argumentują, że Komisja nie dotrzymała trzymiesięcznego terminu od daty zgłoszenia Węgier w dniu 31 marca 2004 r., a zatem w sposób dorozumiany zatwierdziła środek w trybie procedury przejściowej.

(369) W tym kontekście Komisja zwraca uwagę na to, że przedmiotem zgłoszenia z dnia 31 marca 2004 r. w trybie procedury przejściowej był dekret w sprawie rekompensat przyznanych MVM, a nie umowy PPA. Węgry wycofały zgłoszenie, a następnie Komisja otworzyła sprawę NN dotyczącą samych umów PPA (zob. rozdział 1 powyżej).

(370) Należy również zauważyć, jak przedstawiono w tabeli poniżej, że w rzeczywistości niedotrzymanie przez Komisję trzymiesięcznego terminu, o którym wspominają zainteresowane strony nie miało miejsca.

Zdarzenie	Data	Czas, jaki upłynął od otrzymania informacji do podjęcia działania
Zgłoszenie Węgier	31.3.2004	
Pytania Komisji	29.4.2004	29 dni
Odpowiedzi Węgier	4.6.2004	
Pytania Komisji	10.8.2004	2 miesiące i 6 dni
Odpowiedzi Węgier	21.10.2004	
Pytania Komisji	17.1.2005	2 miesiące i 27 dni
Odpowiedzi Węgier	7.4.2005	
Wycofanie zgłoszenia przez Węgry	15.4.2005	8 dni

(371) Oprócz wspomnianej wyżej korespondencji na piśmie odbyły się osobiste spotkania Komisji z węgierskimi władzami w dniach 15 lipca 2004 r., 30 listopada 2004 r. i 12 stycznia 2005 r.

(372) W odniesieniu do niniejszego postępowania, poniżej Komisja przedstawia ocenę tego, czy umowy PPA zawierają istniejącą czy też nową pomoc na podstawie odpowiedniego postanowienia Aktu przystąpienia oraz rozporządzenia proceduralnego.

(373) Zgodnie z treścią rozdziału 3 załącznika IV do Aktu przystąpienia wszystkie środki pomocy państwa wprowadzone w życie przed przystąpieniem, mające nadal zastosowanie po tej dacie, i które nie należą do żadnej z wymienionych poniżej kategorii pomocy, od dnia przystąpienia uznaje się za nową pomoc w rozumieniu art. 88 ust. 3 Traktatu WE.

(374) Umowy PPA, których dotyczy niniejsza decyzja, zostały wprowadzone w życie w latach 1995–2001, tj. przed przystąpieniem Węgier do UE w dniu 1 maja 2004 r. Niniejsza decyzja dotyczy tylko tych umów PPA, które obowiązywały w dniu przystąpienia. Nie obejmuje ona umów PPA, które wygasły przed tą datą. Uwzględniając wszystkie dodatkowe względy, o których mowa w pkt 7.4 powyżej, środek ma zastosowanie po przystąpieniu w rozumieniu postanowień Aktu przystąpienia.

(375) Trzy kategorie istniejącej pomocy, o których mowa w Akcie przystąpienia, obejmują:

- 1) Środki pomocy, które zostały wprowadzone w życie przed dniem 10 grudnia 1994 r.

Wszystkie umowy PPA zostały podpisane i weszły w życie po dniu 10 grudnia 1994 r.

- 2) Środki pomocy, które zostały ujęte w wykazie istniejących środków pomocy państwa załączonym do Aktu przystąpienia

Ani umowy PPA ogółem, ani żadna indywidualna umowa nie zostały ujęte w dodatku do załącznika IV do Aktu przystąpienia, o którym mowa w rozdziale 3 ust. 1 lit. b) załącznika IV, zawierającym wykaz istniejących środków pomocy.

- 3) Środki pomocy, które przed dniem przystąpienia zostały poddane ocenie przeprowadzonej przez organ państwa członkowskiego ds. pomocy i zostały uznane za zgodne ze wspólnotowym dorobkiem prawnym, oraz wobec których Komisja nie zgłosiła sprzeciwu w związku z istnieniem poważnych wątpliwości co do zgodności tych środków ze wspólnym rynkiem zgodnie z procedurą określoną w Akcie przystąpienia, tzw. „procedurą przejściową” (zob. rozdział 3 ust. 2 załącznika IV do Aktu przystąpienia).

W ramach tzw. procedury przejściowej nie zgłoszono Komisji żadnej umowy PPA.

(376) W związku z tym, że umowy PPA nie należą do żadnej z kategorii istniejącej pomocy, o której mowa w Akcie

przystąpienia, od dnia przystąpienia stanowią one nową pomoc.

(377) Komisja zwraca uwagę, że takie zakwalifikowanie jest również zgodne z przepisami art. 1 lit. b) ppkt (v) zdanie ostatnie rozporządzenia proceduralnego. Artykuł ten stanowi, że w przypadku gdy środki stają się pomocą po liberalizacji na mocy prawa wspólnotowego (w tym przypadku liberalizacji rynku energii na podstawie dyrektywy 96/92/WE, która weszła w życie na Węgrzech w momencie przystąpienia tego państwa do Unii Europejskiej), środków takich nie uznaje się za istniejącą pomoc po przyjętym terminie liberalizacji, co oznacza, że należy traktować je jako nową pomoc.

(378) Elektrownia Budapeszt argumentuje, że wspomniane zdanie ostatnie art. 1 lit. b) ppkt (v) rozporządzenia proceduralnego nie powinno mieć zastosowania. Elektrownia powołuje się na orzeczenie w sprawie Alzetta Mauro⁽⁸¹⁾, twierdząc, że pomoc, którą przyznano na rynku początkowo zamkniętym dla konkurencji przed jego liberalizacją, należy uważać za istniejącą pomoc od daty liberalizacji.

(379) Komisja nie może przyjąć tego argumentu. Jak wyjaśniono powyżej, zdaniem Komisji celem postanowień Aktu przystąpienia dotyczących pomocy państwa było właśnie zapewnienie przeglądu środków, które mogłyby zakłócić konkurencję między państwami członkowskimi od dnia przystąpienia. W przeciwieństwie do traktatów o przystąpieniu sprzed dnia 1 maja 2004 r., Akt przystąpienia z dnia 1 maja 2004 r., dąży do ograniczenia środków uznawanych za istniejącą pomoc do trzech, opisanych powyżej, konkretnych przypadków. Orzeczenie w sprawie Alzetta Mauro nie dotyczy środka wchodzącego w zakres Aktu przystąpienia, nie można go zatem w tym kontekście odnieść do ocenianych umów PPA. Ponadto orzeczenie w sprawie Alzetta Mauro dotyczy sytuacji istniejącej przed wejściem w życie rozporządzenia (WE) nr 659/1999.

(380) Elektrownia Budapeszt argumentuje również, że art. 1 lit. b) ppkt (v) nie ma zastosowania do poszczególnych środków pomocy „ponieważ poszczególne środki pomocy nie zostały wyraźnie wymienione”. Komisja nie może przyjąć tego wniosku. Nie ma żadnego powodu, dla którego odesłanie do „pomocy” oraz do „niektórych środków” nie powinno odnosić się zarówno do pomocy indywidualnej, jak i programów pomocy. Artykuł 4 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 konsekwentnie odnosi się do zgłoszonych „środków”, ale Komisja zakłada, że zainteresowana strona nie argumentowałaby, że art. 4 reguluje wyłącznie wstępne badanie zgłoszonych programów pomocy.

(381) W związku z tym Komisja, opierając się na postanowieniach Aktu przystąpienia i przepisach rozporządzenia proceduralnego, uznaje umowy PPA za nową pomoc.

⁽⁸¹⁾ Zob. przypis 32.

7.6. Prawomocnie zawarte umowy prywatne nie mogą być rozwiązane przez Komisję (*pacta sunt servanda*) – niepewność prawna – proporcjonalność

- (382) Komisja chciałaby ustosunkować się do uwag zgłoszonych przez zainteresowane strony, według których umowy prawa prywatnego nie mogą zostać rozwiązane przez Komisję, gdyż taki skutek, zdaniem zainteresowanych stron, naruszałby zasady dotyczące pomocy państwa zawarte w Traktacie WE, zasadę pewności prawnej oraz wymóg proporcjonalności.
- (383) Komisja odrzuca te argumenty. Forma pomocy (umowa prawa prywatnego, jak to ma miejsce w przypadku PPA) nie ma znaczenia z punktu widzenia pomocy państwa, gdyż dla oceny dokonywanej przez Komisję znaczenie ma jedynie skutek wywierany przez dany środek. Jeśli warunki umowy prawa prywatnego skutkują pomocą państwa, która jest przyznana bezprawnie jednej ze stron i niezgodna ze wspólnym rynkiem, takie warunki muszą zostać rozwiązane przez państwo członkowskie. Komisja musi nakazać zaprzestanie stosowania nielegalnego i niezgodnego ze wspólnym rynkiem środka pomocy państwa, nawet jeśli pomoc państwa stanowi tak istotną część umowy, że jej rozwiązanie będzie miało rzeczywisty wpływ na ważność samej umowy.
- (384) W kwestii pewności prawnej Komisja przedstawia następujące uwagi. Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Węgierską, z drugiej strony, który utorował drogę do przystąpienia, został podpisany dnia 16 grudnia 1991 r. i wszedł w życie dnia 1 lutego 1994 r., tj. przed zawarciem umów PPA. Węgry oficjalnie wystąpiły o przystąpienie w dniu 31 marca 1994 r. W czasie, kiedy strony zawierały umowy PPA (1995–2001), zgodnie z treścią art. 62 Układu Europejskiego, Węgry były już zobowiązane do dostosowania zasad konkurencji do postanowień Traktatu WE. Jasne było również, że umowy PPA zostały podpisane na tak długi okres, aby nie wygasły przed przystąpieniem Węgier do UE.
- (385) Republika Węgierska podpisała traktat o przystąpieniu w dniu 16 kwietnia 2003 r.⁽⁸²⁾ Traktat wszedł w życie z dniem 1 maja 2004 r. Z dniem przystąpienia postanowienia oryginalnych traktatów podstawowych oraz prawodawstwa wtórnego stały się dla Węgier wiążące zgodnie z art. 2 Aktu przystąpienia. W związku z powyższym do wszystkich stosunków umownych w nowych państwach członkowskich ma zastosowanie wspólnotowy dorobek prawny i wszelkie wyjątki od tej zasady mogą wynikać jedynie z Aktu przystąpienia. Akt przystąpienia załączony do Traktatu oraz jego załączniki nie przewidują żadnego wyjątku od zasad

przyznawania pomocy państwa, które wyłączałyby umowy PPA lub ogólnie sektor energetyczny od bezpośredniego stosowania prawodawstwa UE dotyczącego pomocy państwa.

- (386) Komisja ma zatem obowiązek stosowania unijnego prawa konkurencji w stosunku do Węgier, tak jak w stosunku do każdego innego państwa członkowskiego, w odniesieniu do sektora energetycznego. Wbrew argumentom zainteresowanych stron Komisja uważa, że w rzeczywistości to niezastosowanie zasad dotyczących pomocy państwa do umów PPA wprowadziłoby niepewność prawną na wspólny rynek energii. Przystąpienie państw członkowskich może rzeczywiście spowodować sytuację, w której środek nienaruszający żadnych przepisów ustawodawstwa krajowego przed przystąpieniem, z dniem przystąpienia zostaje zakwalifikowany jako pomoc państwa, przez co zostaje objęty kontrolą pomocy państwa przez Komisję.
- (387) Komisja nie znalazła więc w uwagach zainteresowanych stron żadnych ważnych argumentów wyjaśniających, dlaczego niniejsze postępowanie narusza zasadę pewności prawnej.

7.7. Ocena zgodności

- (388) Artykuł 87 ust. 1 Traktatu WE przewiduje ogólny zakaz udzielania pomocy państwa na terytorium Wspólnoty.
- (389) W art. 87 ust. 2 i 3 Traktatu WE przewidziano wyłączenia od zasady ogólnej niezgodności takiej pomocy z zasadami wspólnego rynku, określonej w art. 87 ust. 1 Traktatu WE.
- (390) Wyłączenia przewidziane w art. 87 ust. 2 Traktatu WE nie mają zastosowania do omawianej sprawy, ponieważ środek ten nie ma ani charakteru socjalnego, ani nie był udzielony indywidualnym konsumentom, nie ma na celu naprawienia szkód spowodowanych przez klęski żywiołowe lub inne zdarzenia nadzwyczajne, ani też nie był przyznany gospodarce niektórych regionów Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych podziałem tego kraju.
- (391) Dalsze wyłączenia ustanowiono w art. 87 ust. 3 Traktatu WE.
- (392) Artykuł 87 ust. 3 lit. a) stanowi, że za zgodną ze wspólnym rynkiem może zostać uznana „pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia”. Całość terytorium Węgier można było uznać za taki obszar w momencie przystąpienia, a większość regionów kraju nadal może korzystać z takiej pomocy⁽⁸³⁾.

⁽⁸²⁾ Dz.U. L 236 z 23.9.2003.

⁽⁸³⁾ Mapa pomocy regionalnej dla Węgier zaakceptowana przez Komisję dnia 13 września 2006 r. i opublikowana w Dz.U. C 256 z 24.10.2006, s. 7.

- (393) Komisja przyjęła wytyczne dotyczące oceny takiej pomocy. W czasie przystąpienia Węgier do UE obowiązywały wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej⁽⁸⁴⁾ (zwane dalej „poprzednimi wytycznymi w sprawie pomocy regionalnej”). Wytyczne te regulowały również ocenę pomocy regionalnej w świetle art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu WE. Na okres następujący po dniu 1 stycznia 2007 r. Komisja przyjęła nowe wytyczne w sprawie pomocy regionalnej⁽⁸⁵⁾ (zwane dalej „nowymi wytycznymi w sprawie pomocy regionalnej”).
- (394) Zgodnie z obydwooma dokumentami zawierającymi wytyczne w sprawie pomocy regionalnej zezwolić można zasadniczo wyłącznie na pomoc państwa przeznaczoną na pokrycie kosztów inwestycji⁽⁸⁶⁾. Zgodnie z obydwooma dokumentami zawierającymi wytyczne:
- (395) „Pomoc regionalna mająca na celu zmniejszenie bieżących wydatków przedsiębiorstwa (pomoc operacyjna) jest zasadniczo zabroniona. Jednak w wyjątkowych przypadkach pomoc taka może zostać przyznana w regionach kwalifikujących się do pomocy w ramach odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) pod warunkiem że i) jest ona uzasadniona z uwagi na jej wkład w rozwój regionalny i jej charakter oraz ii) jej poziom jest proporcjonalny do ograniczeń, które ma złagodzić. To państwa członkowskie muszą wykazać istnienie powyższych ograniczeń oraz ocenić ich znaczenie”⁽⁸⁷⁾.
- (396) Pomoc nie może zostać uznana za pomoc inwestycyjną. Pomoc inwestycyjna została zdefiniowana w oparciu o wykaz potencjalnych kwalifikowalnych kosztów, wyszczególnionych w obydwoich dokumentach zawierających wytyczne w sprawie pomocy regionalnej. Płatności dokonane na podstawie umów PPA pokrywają wyraźnie także inne koszty. Najbardziej oczywistym przykładem jest tutaj wyraźna gwarancja w ramach PPA pokrycia kosztów paliwa związanych z działalnością elektrowni. Umowy PPA przewidują również pokrycie kosztów pracowniczych. Kosztów tych nie można oczywiście zaliczyć do wykazu kosztów kwalifikowalnych do pomocy inwestycyjnej. Przeciwnie – odpowiadają one bieżącym wydatkom operatora i jako takie muszą być zaliczone do kosztów operacyjnych określonych w obydwoich dokumentach zawierających wytyczne w sprawie pomocy regionalnej.
- (397) Jeżeli chodzi o pomoc operacyjną, w trakcie postępowania ani władze węgierskie ani zainteresowane strony nie wykazały żadnych ograniczeń w odniesieniu do konkretnych regionów, których dotyczyły umowy PPA.
- (398) Ponadto obydwa dokumenty zawierające wytyczne w sprawie pomocy regionalnej przewidują, że w każdym przypadku pomoc operacyjna powinna być stopniowo zmniejszana i ograniczana w czasie. Pomoc przyznana w ramach umów PPA nie jest stopniowo zmniejszana, a okres 15–27 lat zdecydowanie przekracza okres dopuszczalny w obydwoich dokumentach zawierających wytyczne. Umowy PPA nie dają się sklasyfikować w ramach jakiegokolwiek wyłączenia określonego w wytycznych w sprawie pomocy regionalnej, i ani władze węgierskie, ani zainteresowane strony nigdy nie przedstawiły argumentów w tym względzie.
- (399) W świetle powyższych uwag Komisja stwierdza, że pomoc nie kwalifikuje się do wyłączenia przewidzianego art. 87 ust. 3 lit. a) Traktatu WE.
- (400) Artykuł 87 ust. 3 lit. b) Traktatu WE stanowi, że za zgodną ze wspólnym rynkiem może zostać uznana „pomoc przeznaczona na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania lub mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego”.
- (401) Komisja zwraca uwagę na fakt, że przedmiotowa pomoc nie ma na celu wsparcia realizacji ważnego projektu stanowiącego przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania.
- (402) Komisja nie znalazła też żadnego dowodu na to, by służyła ona zaradzeniu poważnym zaburzeniom w węgierskiej gospodarce. Komisja uznaje fakt, że energia elektryczna jest produktem ważnym dla gospodarki każdego państwa członkowskiego i że w latach 90. zaistniała potrzeba modernizacji tego sektora na Węgrzech.
- (403) Zdaniem Komisji pojęcie „poważnych zaburzeń w gospodarce państwa członkowskiego” obejmuje jednak przypadki o dużo poważniejszym charakterze i nie może być stosowane w kontekście umów, które przewidują normalne dostawy energii elektrycznej. Ponadto Komisja stwierdza, że pojęcie to zawiera aspekt zdarzenia nagłego, który jest niespójny z umowami PPA.
- (404) Ani władze węgierskie, ani zainteresowane strony nie argumentowały, że umowy PPA są zgodne z art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu WE.
- (405) W związku z powyższym Komisja stwierdza, że pomoc nie podlega odstępstwu przewidzianemu w art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu WE.
- (406) Artykuł 87 ust. 3 lit. d) Traktatu WE stanowi, że za pomoc zgodną z Traktatem WE może zostać uznana pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji we Wspólnocie w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem. Postanowienie to w oczywisty sposób nie znajduje zastosowania do umów PPA.
- (407) Artykuł 87 ust. 3 lit. c) zezwala na pomoc państwa przeznaczoną na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem. Komisja opracowała szereg wytycznych i komunikatów wyjaśniających, w jaki sposób należy stosować wyłączenie zawarte w tym artykule.

(84) Dz.U. C 74 z 10.3.1998, s. 9.

(85) Dz.U. C 54 z 4.3.2006, s. 13.

(86) Punkt 4.15 poprzednich wytycznych i pkt 5 nowych wytycznych w sprawie pomocy regionalnej.

(87) Cytat z pkt 5 nowych wytycznych w sprawie pomocy regionalnej.

- (408) Jeżeli chodzi o poprzednie i nowe wytyczne w sprawie pomocy regionalnej, niezgodność umów PPA z tymi wytycznymi wykazana jest w motywach 393–398 powyżej.
- (409) W odniesieniu do wytycznych dotyczących ochrony środowiska, obowiązujących w czasie przystąpienia Węgier do UE ⁽⁸⁸⁾, Komisja zwraca uwagę na fakt, że podobnie jak w przypadku wytycznych regionalnych zezwalają one przede wszystkim na pomoc inwestycyjną. Pomoc operacyjna ogranicza się do szczególnych celów. Pierwszy z nich to pomoc na rzecz gospodarki odpadami i oszczędności energii (pkt E.3.1), która może być udzielana maksymalnie przez 5 lat. Drugi to pomoc w formie obniżenia podatku lub zwolnienia z podatku (pkt E.3.2). Trzeci to pomoc na odnawialne źródła energii (pkt E.3.3). Oczywiście żaden z tych przypadków nie ma zastosowania w omawianej sprawie.
- (410) Czwarty i ostatni rodzaj pomocy operacyjnej, na którą może zezwolić, to pomoc na skojarzone wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła, zwane dalej „kogeneracją” (pkt E.3.4). Niektórzy z omawianych wytwórców wytwarzają energię ciepłą i elektryczną. Warunki wymienione w pkt 66, a więc warunki dotyczące opcji, o których mowa w pkt 58–65 wytycznych dotyczących ochrony środowiska nie zostały spełnione przez umowy PPA. Jeden z warunków określonych w pkt 66 zakłada, że środek wsparcia jest korzystny pod względem ochrony środowiska, ponieważ skuteczność przekształcania energii jest wyjątkowo wysoka, ponieważ środek pozwoli na zmniejszenie zużycia energii lub ponieważ proces produkcyjny będzie mniej szkodliwy dla środowiska. Z informacji dostępnych Komisji w żaden sposób nie wynika, że warunek ten jest spełniony.
- (411) Trzy opcje, z których mogą skorzystać państwa członkowskie, żeby przyznać pomoc operacyjną na rzecz kogeneracji są następujące:
- opcja 1: pomoc na zrekompensowanie różnicy między kosztami produkcji przy wykorzystaniu instalacji kogeneracji a ceną rynkową energii wytworzonej;
  - opcja 2: wprowadzenie mechanizmów rynkowych takich jak „zielone certyfikaty” lub przetargi;
  - opcja 3: pomoc na zrekompensowanie kosztów zewnętrznych, których udało się uniknąć; są to koszty środowiskowe, które społeczeństwo musiałoby ponieść, gdyby ta sama ilość energii nie została wyprodukowana poprzez kogenerację;
  - opcja 4: okres udzielania pomocy ograniczony do 5 lat; pomoc malejąca lub ograniczona do 50 % kosztów kwalifikowalnych.
- (412) Nie ulega wątpliwości, że umowy PPA nie spełniają warunków określonych w opcjach 2 i 3. Nie są również spełnione warunki określone w opcji 1, ponieważ cena rynkowa wyprodukowanej energii nie jest wykorzystywana do obliczenia kwoty pomocy. Kwoty pomocy przekazanej w ramach danej umowy PPA zależą nie od cen zaproponowanych przez każdego innego wytwórcę energii, lecz jedynie od kosztów inwestycji i kosztów operacyjnych poniesionych przez danego wytwórcę.
- (413) Ponadto ani Węgry, ani żaden z zainteresowanych producentów nie przedstawił faktycznych argumentów za zgodnością na podstawie tych artykułów ani nie wykazał, że elektronicznie spełniają kryteria określone w wytycznych dotyczących ochrony środowiska w kontekście pomocy operacyjnej na rzecz kogeneracji.
- (414) W dniu 23 stycznia 2008 r. Komisja przyjęła nowe wytyczne w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska ⁽⁸⁹⁾. Te nowe wytyczne również dopuszczają pomoc operacyjną tylko w przypadkach energooszczędności, kogeneracji, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz ulg i zwolnień podatkowych. Jak wcześniej wspomniano żaden z tych warunków nie ma zastosowania w kontekście umów PPA.
- (415) Jeżeli chodzi o kogenerację, państwa członkowskie mogą wybierać spośród możliwości w przypadku udzielania takiej pomocy:
- opcja 1: pomoc na zrekompensowanie różnicy między kosztami produkcji przy wykorzystaniu instalacji kogeneracji a ceną rynkową energii wytworzonej;
  - opcja 2: wprowadzenie mechanizmów rynkowych takich jak „zielone certyfikaty” lub przetargi;
  - opcja 3: okres udzielania pomocy ograniczony do 5 lat; pomoc malejąca lub ograniczona do 50 % kosztów kwalifikowalnych.
- Umowy PPA nie spełniają żadnego z warunków wymienionych w tych opcjach. Ani władze węgierskie, ani wytwórcy energii nie dostarczyli żadnych dowodów na spełnienie tych kryteriów nowych wytycznych dotyczących ochrony środowiska.
- (416) Spośród wytycznych i komunikatów, które Komisja opracowała, aby wyjaśnić, w jaki dokładnie sposób stosuje ona odstępstwa zawarte w art. 87 ust. 3 lit. c), zastosowanie w niniejszej sprawie może mieć jedynie metodologia kosztów osieroconych (zob. motyw 26 powyżej).

⁽⁸⁸⁾ Wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, Dz.U. C 37 z 3.2.2001, s. 3.

⁽⁸⁹⁾ Dz.U. C 82 z 1.4.2008, s. 1.

- (417) Metodologia kosztów osieroconych dotyczy pomocy udzielonej spółkom już obecnym na rynku, które zainwestowały w elektrownie przed liberalizacją sektora energii elektrycznej, a które mogłyby mieć trudności z odzyskaniem poniesionych kosztów inwestycyjnych na zliberalizowanym rynku. Ponieważ jedną z podstawowych cech umów PPA jest umożliwienie spółkom, które inwestowały w aktywa związane z wytwarzaniem energii przed liberalizacją sektora energii elektrycznej dalszego korzystania z gwarancji przychodów, które zapewniają zwrot z inwestycji, należy uznać metodologię za stosowaną podstawę oceny zgodności umów PPA.
- (418) Komisja zwraca uwagę, że ani władze węgierskie, ani żaden z zainteresowanych wytwórców energii nie przedstawił w swoich uwagach argumentu za zgodnością umów PPA jako takich z kryteriami metodologii. Większość wytwórców stwierdza faktycznie, że umowy PPA są umowami handlowymi zawartymi na długo przed powstaniem metodologii i że kryteria mechanizmu rekompensat są po prostu niewłaściwe do oceny tych umów.
- (419) Metodologia kosztów osieroconych ma głównie na celu ułatwienie przejścia sektora energetycznego do zliberalizowanego rynku poprzez umożliwienie istniejącym na rynku wytwórcom energii elektrycznej przystosowania się do wprowadzenia konkurencji ⁽⁹⁰⁾.
- (420) Metodologia przedstawia zasady stosowane przez Komisję do oceny środków pomocy, które mają na celu zrekompensowanie kosztów zobowiązań i gwarancji, których honorowanie może nie być już możliwe ze względu na liberalizację rynku energii elektrycznej. Takie zobowiązania lub gwarancje określa się jako „koszty osierocone”. Mogą one przybrać różne formy, a w szczególności inwestycji podjętych z domyslną lub wyraźną gwarancją sprzedaży.
- (421) Ponieważ umowy PPA jako takie stanowią jednoznaczną gwarancję sprzedaży, która miała miejsce przed okresem liberalizacji, można uznać, że elektrownie objęte tymi umowami wchodzą w zakres metodologii.
- (422) Komisja zauważa jednak, że kilka elementów z głównych zasad stanowiących umowy PPA nie spełnia warunków określonych w sekcji 4 metodologii. Po pierwsze nie spełniają one warunku określonego w pkt 4.2 metodologii, który wymaga, aby uzgodnienia dotyczące wypłaty pomocy uwzględniały przyszły rozwój konkurencji. Mechanizmy ustalania cen w ramach umów PPA są skonstruowane w sposób uwzględniający tylko określone parametry danej elektrowni w celu ustalenia ceny. Ceny oferowane przez konkurujących wytwórców oraz ich moce wytwórcze nie muszą być uwzględniane.
- (423) Zgodnie z pkt 4.9 metodologii Komisja ma najpoważniejsze wątpliwości w sytuacjach, w których nie jest prawdopodobne, że kwota pomocy zostanie dostosowana, aby uwzględnić różnice między założeniami gospodarczymi i rynkowymi przyjętymi wstępnie podczas oceny kosztów osieroconych i rzeczywistych zmian, jakie z czasem w nich zachodzą. Umowy PPA należą do tej kategorii, ponieważ nie posłużono się żadnym założeniem rynkowym w celu opracowania koncepcji środka pomocy. Ponadto fakt, że podstawowe zasady tych umów pozostały niezmienione mimo stopniowego otwarcia rynku energii elektrycznej i że w związku z tym nakładają na MVM obowiązek zakupu energii, której ilość przekracza jego zapotrzebowanie, oraz uwalniania jej na wolnym rynku, wyraźnie wskazuje, że umowy PPA nie uwzględniają faktycznych zmian sytuacji rynkowej.
- (424) Ponadto jak wykazano w rozdziale 3 powyżej, jedną z głównych korzyści wynikających z umów PPA dla wytwórców energii jest obowiązek MVM dotyczący zakupu ustalonych mocy wytwórczych i zagwarantowanych ilości po cenie obejmującej koszty stałe, zmienne i kapitałowe przez okres w przybliżeniu odpowiadający okresowi eksploatacji lub amortyzacji aktywów. W związku z tym umowy PPA nakładają na jedną ze stron obowiązek zakupu energii elektrycznej od drugiej strony, bez względu na faktyczne zmiany w ofertach konkurentów.
- (425) Niektóre państwa członkowskie wprowadziły mechanizmy rekompensat, dzięki którym z góry ustala się maksymalną kwotę pomocy na podstawie analizy przyszłego rynku konkurencyjnego, a w szczególności przyszłych cen rynkowych wynikających z zestawienia podaży i popytu. Jeżeli faktyczne przychody uzyskane przez zainteresowanych wytwórców okazują się wyższe niż przewidywano, faktyczne dotacje oblicza się ponownie i ustala na poziomie niższym niż kwota maksymalna. W ten sposób wpływ rekompensaty na rynek jest ograniczony do minimum, zwłaszcza dlatego, że nie zapewnia ona beneficjentom minimalnego poziomu produkcji i sprzedaży.
- (426) Pod tym względem zamiast pomagać w przejściu na rynek konkurencyjny, umowy PPA w rzeczywistości stwarzają przeszkodę dla rozwoju rzeczywistej konkurencji w istotnej części rynku produkcji energii. Dlatego też uzgodnienia dotyczące wypłaty pomocy nie pozwalają na uwzględnienie przyszłych zmian w konkurencji, a kwota pomocy nie jest uwarunkowana rozwojem rzeczywistej konkurencji.
- (427) W konsekwencji uzgodnienia te są również sprzeczne z zasadami wymienionymi w części 5 metodologii, zgodnie z którymi uzgodnienia dotyczące finansowania nie mogą być sprzeczne z interesem Wspólnoty, zwłaszcza w odniesieniu do konkurencji. Zgodnie z sekcją 5 uzgodnienia dotyczące finansowania nie mogą mieć efektu zniechęcającego zewnętrzne przedsiębiorstwa lub nowe podmioty do wejścia na określone rynki krajowe lub regionalne. System rezerwowania mocy wytwórczych i opłata za moce wytwórcze, jak podkreślono m.in. w motywie 220, zwykle zniechęcają jednak MVM – które jest

⁽⁹⁰⁾ Zob. wstępne przepisy metodologii.

zdecydowanie największym nabywcą na rynku hurtowym – do przestawienia się na producentów innych niż ci producenci objęci umowami PPA. Ponadto otwarcie rynku i warunki określone w umowach PPA zmuszają MVM do zakupu większej ilości energii elektrycznej niż wynika to z jego potrzeb i do odsprzedaży tej energii elektrycznej na wolnym rynku poprzez mechanizm uwalniania. ta sytuacja sama w sobie utrudnia nowe wejścia na rynek hurtowy. Komisja stwierdza również, że umowy PPA powodują zakłócenia konkurencji na węgierskim rynku hurtowym energii elektrycznej przez okres znacznie przekraczający czas konieczny do racjonalnego przejścia na zasady konkurencyjnego rynku.

(428) Zasady umów PPA nie spełniają kryteriów określonych w pkt 4.5 metodologii, ponieważ maksymalna kwota, jaka ma być wypłacona wytwórcom w okresie między dniem 1 maja 2004 r. a datą wygaśnięcia umów PPA, nie została określona z góry.

(429) Ponadto zgodnie z pkt 4.8 metodologii, Komisja ma najpoważniejsze wątpliwości w odniesieniu do pomocy, która ma na celu zabezpieczenie całego lub części dochodu uzyskanego przed dniem wejścia w życie dyrektywy 96/92/WE⁽⁹¹⁾, bez ścisłego uwzględniania kwalifikowalnych kosztów osieroconych, które mogą być wynikiem otwarcia rynku.

(430) Fakt, że umowy PPA zostały utrzymane, gdy Węgry przystąpiły do Unii Europejskiej, miał właśnie na celu zabezpieczenia większości dochodu uzyskanego przez zainteresowanych wytwórców energii przed wejściem w życie dyrektywy 96/92/WE. Ponadto elektrownie objęte umowami PPA mają bardzo istotny udział w rynku na bardzo długi okres, znacznie przekraczający czas konieczny do racjonalnego przejścia na zasady rynkowe.

(431) Ponadto w ramach głównych postanowień umów PPA, Komisja nie może wyodrębnić zespołu elementów, które mogłaby uznać za zgodne ze wspólnym rynkiem na podstawie metodologii. W szczególności ograniczenie okresu obowiązywania umów PPA nie wystarczyłoby, aby umowy te stały się zgodne, ponieważ metoda finansowania, która opiera się na zarezerwowanych mocach i gwarantowanej wielkości poboru, nadal ograniczałaby rozwój rzeczywistej konkurencji. Również mechanizmy ustalania cen byłyby nadal sprzeczne z celem polegającym na wspieraniu kształtowania się naprawdę konkurencyjnego rynku, na którym ceny wynikają z wzajemnego oddziaływania podaży i popytu.

(432) W świetle powyższych uwag Komisja stwierdza, że umowy PPA są niezgodne z kryteriami określonymi w metodologii.

⁽⁹¹⁾ Data liberalizacji rynku energii elektrycznej; w przypadku Węgier jest to dzień 1 maja 2004 r.

(433) Niektóre zainteresowane strony argumentowały również, że art. 86 ust. 2 Traktatu WE może mieć zastosowanie do umów PPA, nawet jeżeli nie spełniają one kryteriów zawartych w orzeczeniu w sprawie Altmark.

(434) Komisja jest zdania, że z uwag zawartych w motywach 255–275 odnoszących się do kryteriów orzeczenia w sprawie Altmark można również wywnioskować, że art. 86 ust. 2 nie może stosować się do umów PPA.

(435) Artykuł 86 ust. 2 ma jedynie zastosowanie do spółek świadczących ściśle określone usługi w ogólnym interesie gospodarczym, co nie dotyczy tego konkretnego przypadku, jak wykazano w motywach 256–267 powyżej. Ponadto rekompensata za świadczenie UOIG musi być proporcjonalna do poniesionych kosztów dodatkowych; innymi słowy, konieczne jest zapewnienie możliwości określenia zakresu usług UOIG w celu obliczenia związanych z nimi kosztów. Jak wykazano w motywach 268–270 w omawianym przypadku warunek ten nie został spełniony.

(436) Pomoc, będąca przedmiotem niniejszej oceny, stanowi zatem pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem.

7.8. Odzyskanie pomocy

(437) Zgodnie z Traktatem WE i z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości w przypadku stwierdzenia niezgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem, Komisja jest uprawniona do podjęcia decyzji o wycofaniu lub zmianie formy pomocy przez zainteresowane państwo⁽⁹²⁾. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału nałożenie na państwo obowiązku wycofania pomocy uznanej przez Komisję za niezgodną ze wspólnym rynkiem służy również przywróceniu stanu pierwotnego⁽⁹³⁾. W tym kontekście Trybunał ustalił, że cel ten jest osiągnięty, gdy beneficjent pomocy przyznanej w sposób niezgodny z prawem dokonał jej zwrotu i utracił w tym samym korzyść posiadaną względem jego konkurentów na rynku oraz gdy została przywrócona sytuacja sprzed wypłaty pomocy⁽⁹⁴⁾.

(438) Zgodnie z tym orzecznictwem art. 14 rozporządzenia (WE) nr 659/99 stanowi, że „w przypadku gdy podjęte zostały decyzje negatywne w sprawach pomocy przyznanej bezprawnie, Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu windykacji pomocy od beneficjenta [...]. Komisja nie wymaga windykacji pomocy, jeżeli byłoby to sprzeczne z ogólną zasadą prawa wspólnotowego”.

⁽⁹²⁾ Sprawa C-70/72 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. 1973, s. 00813, pkt 13.

⁽⁹³⁾ Połączone sprawy C-278/92, C-279/92 oraz C-280/92 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. 1994, s. I-4103, pkt 75.

⁽⁹⁴⁾ Sprawa C-75/97, Belgia przeciwko Komisji, Rec. 1999, s. I-030671, pkt 64-65.

(439) Niektóre zainteresowane strony argumentowały, że rozwiązanie umów prawa prywatnego decyzją Komisji będzie sprzeczne z zasadą pewności prawa, ponieważ umowy PPA są umowami prawa prywatnego, które wytwórcy zawarli w dobrej wierze i w sytuacji rynkowej, która wówczas panowała. Argumentują oni również, że taka decyzja byłaby sprzeczna z zasadą proporcjonalności. Komisja odrzuca te argumenty z przyczyn określonych w motywach 382–387.

(440) W odniesieniu do proporcjonalności, zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, odzyskanie pomocy państwa przyznanej niezgodnie z prawem w celu przywróceniu stanu pierwotnego nie może co do zasady być uważane za nieproporcjonalne wobec celów określonych w przepisach traktatu dotyczących pomocy państwa⁽⁹⁵⁾.

(441) W związku z tym Komisja stwierdza, że istnieją wystarczające podstawy, aby odzyskać pomoc przyznaną w ramach umów PPA w celu przywrócenia warunków konkurencji.

Określenie kwoty pomocy do odzyskania

(442) W motywach 176–236 wykazano, że korzyść wynikająca z umów PPA znacznie przewyższa dodatnią różnicę między cenami w ramach umów PPA a cenami, które można by było uzyskać na rynku bez tych umów.

(443) Komisja jest jednak zdania, że nie można dokładnie obliczyć ogólnej wartości wszystkich warunków związanych z długoterminowym obowiązkiem zakupu nałożonym na MVM, jak określono w motywach 174–236, w okresie od dnia 1 maja 2004 r. do czasu wygaśnięcia umów PPA. Dlatego też, nakazując odzyskanie pomocy niezgodnej z prawem, Komisja ograniczy swój nakaz odzyskania do różnicy, która mogłaby istnieć między przychodami wytwórców energii w ramach ich umów PPA a przychodami, jakie w tym okresie mogliby oni uzyskać na rynku bez umów PPA.

(444) Ustalając kwotę, jaką należy odzyskać od wytwórców, Komisja przyznaje, że dokładne obliczenie kwoty pomocy państwa, z której skorzystali beneficjenci jest procesem dość złożonym, ponieważ zależy od tego, jaka byłaby wysokość ceny i jakie byłyby ilości energii wyprodukowanej i sprzedanej na węgierskim rynku hurtowym w okresie między dniem 1 maja 2004 r. a dniem wygaśnięcia umów PPA, gdyby żadna

z przedmiotowych umów nie obowiązywała w tym okresie. Ponieważ umowy PPA obejmują większość mocy wytwórczych Węgier, rynek byłby zdecydowanie inny według „scenariusza alternatywnego”⁽⁹⁶⁾ niż był w rzeczywistości.

(445) Szczególną cechą energii elektrycznej jest fakt, że po wyprodukowaniu nie ma możliwości przechowywania jej w opłacalny sposób. W celu zapewnienia stabilności sieci, podaż i popyt na energię elektryczną muszą zawsze być zrównoważone. W związku z tym ilość energii, jaką wytwórcy energii i importerzy mogą sprzedawać na rynku hurtowym w danym okresie i cena, którą mogą oni uzyskać za tę energię nie zależy od całkowitej ilości energii zamawianej przez nabywcę w tym okresie, lecz od ilości energii elektrycznej zamawianej w każdym konkretnym czasie⁽⁹⁷⁾. Ponadto zapotrzebowanie na energię elektryczną ulega znacznym wahaniom dziennym i sezonowym, co oznacza, że moce wytwórcze i zdolności przywozowe potrzebne do zaspokojenia zapotrzebowania w każdym konkretnym czasie również ulegają wahaniom oraz że niektóre elektrownie dostarczają energię tylko w okresach nasilonego zapotrzebowania⁽⁹⁸⁾. Dlatego też nie można ocenić funkcjonowania rynku z pełną dokładnością na podstawie dostępnych Komisji danych dotyczących zużycia, produkcji i cen w skali roku.

(446) Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, żaden przepis prawa wspólnotowego nie wymaga jednak od Komisji, w przypadku nakazu odzyskania pomocy uznanej za niezgodną ze wspólnym rynkiem, ustalenia dokładnej kwoty pomocy do odzyskania. Wystarczy, że decyzja Komisji zawiera informacje umożliwiające odbiorcy samodzielnie wyliczenie kwoty bez większych trudności⁽⁹⁹⁾.

(447) Dlatego Komisja przedstawia wytyczne dotyczące sposobu określenia kwoty do odzyskania. Jak wspomniano wyżej umowy PPA obejmują tak ważną część węgierskiego rynku produkcji energii, że ceny bez umów PPA byłyby inne niż ceny faktycznie odnotowane w części rynku nieobjętej umowami PPA.

⁽⁹⁵⁾ Sprawa C-75/97, Belgia przeciwko Komisji, Rec. 1999, s. I-030671, pkt 68; sprawa C-142/87 Belgia przeciwko Komisji, Rec. 1990, s. I-00959, pkt 66 oraz połączone sprawy C-278/92 do C-280/92 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. 1994, s. I-04103, pkt 75.

⁽⁹⁶⁾ Scenariusz definiowany jako fikcyjny scenariusz, według którego żadna umowa PPA nie weszła w życie między dniem 1 maja 2004 r. a dniem wygaśnięcia umów PPA. „Faktyczny scenariusz” oznacza to, co faktycznie się stało z powodu istnienia umów PPA.

⁽⁹⁷⁾ Parametr ten wyraża się w MW i jest powszechnie nazywany „obciążeniem systemowym”.

⁽⁹⁸⁾ Okresy nasilonego zapotrzebowania są powszechnie nazywane okresami „szczytowego obciążenia” w przeciwieństwie do okresów „podstawowego obciążenia”.

⁽⁹⁹⁾ Zobacz, w szczególności, sprawa C-480/98 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. 2000, s. I-8717, pkt 25, a także sprawa Komisja przeciwko Grecji, Zb.Orz. 2005, s. I-3875, pkt 39.

W związku z tym ceny, które wytwórcy mogliby uzyskać w przypadku braku umów PPA mogą być obliczone na podstawie symulacji rynku polegającej na przeanalizowaniu funkcjonowania hurtowego rynku energii elektrycznej według „scenariusza alternatywnego”. Celem symulacji jest oszacowanie, jakie byłyby wielkości sprzedaży oraz ceny według „scenariusza alternatywnego”, mając na względzie rzetelne szacowanie kwot, jakie MVM wypłaciłby zainteresowanym wytwórcom za energię zakupioną od nich według tego scenariusza. Symulacja ta musi spełniać warunki określone w poniższych motywach.

- (448) Przede wszystkim, biorąc pod uwagę, że energia elektryczna wiąże się z popytem o małej elastyczności cenowej, symulację należy przeprowadzić przy założeniu, że według scenariusza alternatywnego obciążenie systemu w każdym konkretnym czasie jest takie same jak faktyczne obciążenie odnotowane w tym czasie.
- (449) Po drugie, jak stwierdzono w motywie 196, większość energii elektrycznej jest sprzedawana na hurtowych rynkach konkurencyjnych w ramach kontraktów natychmiastowych i terminowych. Badanie sektora energii elektrycznej wykazało, że poziom cen z kontraktów terminowych zależy od indywidualnych oczekiwań w odniesieniu do rozwoju cen na rynku transakcji natychmiastowych. W przeciwieństwie do rynku transakcji natychmiastowych, na którym zgodnie z teorią ekonomiczną w warunkach idealnej konkurencji cena w każdym konkretnym czasie jest najwyższym krótkookresowym kosztem krańcowym wszystkich elektrowni koniecznym do pokrycia zapotrzebowania⁽¹⁰⁰⁾; nie istnieje żaden wyraźny poziom odniesienia dla cen na rynkach transakcji terminowych, który można oszacować przy zastosowaniu teorii ekonomicznej. Ponadto niemożliwa jest symulacja wpływu strategii wdrożonych przez sprzedawców i nabywców w odniesieniu do arbitrażu między umowami natychmiastowymi a terminowymi. Fakt ten ilustrują rozmaite sytuacje zaobserwowane na rynkach hurtowych w całej Europie. Badanie sektora energii elektrycznej wykazało, że stosunek między ilością sprzedawaną w formie produktów objętych transakcjami natychmiastowymi a krajowym zużyciem energii elektrycznej znacznie się różni we wszystkich państwach członkowskich⁽¹⁰¹⁾.
- (450) Ceny transakcji natychmiastowych, jak przedstawiono w motywie 198, szczególnie ceny odnotowane w transakcjach natychmiastowych na giełdach energii, są zazwyczaj stanowią odniesienie dla całego rynku hurtowego, w tym dla produktów objętych transakcjami terminowymi. W związku z tym Komisja jest zdania, że w celu ustalenia kwot pomocy do odzyskania, należy

przeprowadzić symulację rynku hurtowego przy założeniu, że cała energia elektryczna będzie przedmiotem handlu w ramach umów natychmiastowych, z wyjątkiem szczególnych elementów, o których mowa w motywach 453–456.

- (451) Symulację należy przeprowadzić na podstawie krótkookresowych kosztów krańcowych danej elektrowni. W związku z tym symulacja powinna uwzględniać odpowiednie dane charakterystyczne dla każdej elektrowni znajdującej się w eksploatacji na Węgrzech⁽¹⁰²⁾ w okresie między dniem 1 maja 2004 r. a faktycznym terminem wygaśnięcia umów PPA, szczególnie w odniesieniu do zainstalowanej mocy, efektywności termicznej, kosztów paliw i innych głównych składników kosztów zmiennych oraz okresów planowanych i wymuszonych przerw w dostawach. Ponadto symulację należy przeprowadzić przy podstawowym założeniu, że w każdym konkretnym czasie istnieje jedna cena na symulowanym rynku transakcji natychmiastowych wynikająca z mechanizmów podaży i popytu. Ta jedna cena zmienia się w czasie z powodu wahań zapotrzebowania i kosztów zmiennych.
- (452) Symulacja powinna uwzględniać fakt, że według scenariusza alternatywnego MVM nie musiałoby kupować energii w ilości przekraczającej jego potrzeby, żeby zaspokoić potrzeby sektora użyteczności publicznej⁽¹⁰³⁾. Dlatego też mechanizm uwalniający, o którym mowa w motywie 226, nie istniałby w scenariuszu alternatywnym a potrzeby MVM byłyby ograniczone do ilości koniecznych do zaspokojenia zapotrzebowania w sektorze użyteczności publicznej.
- (453) Symulacja powinna również uwzględniać pewne określone, należycie uzasadnione sytuacje, które mogą pociągać za sobą odchylenia od zasady kosztów krańcowych. Te określone sytuacje mogą mieć miejsce w zakładach kogeneracji. W zależności od ich zobowiązań umownych lub prawnych w odniesieniu do dostaw energii cieplnej zakłady te mogą być zmuszone do sprzedaży energii po niższej cenie niż krótkookresowy koszt krańcowy.
- (454) Sytuacje takie dotyczą również elektrowni korzystających z systemu wsparcia publicznego w związku z wykorzystywaniem przez nie technologii przyjaznych dla środowiska. Taki przypadek ma miejsce na Węgrzech, gdzie przepisy nakładają na MVM i regionalne spółki dystrybucyjne obowiązkowy poziom poboru energii elektrycznej wytworzonej w procesie kogeneracji lub z odpadów lub z odnawialnych źródeł energii po cenach urzędowo regulowanych, zazwyczaj wyższych niż ceny odnotowane w sektorze konkurencyjnym rynku hurtowego. Symulacja musi uwzględniać założenie, że według scenariusza alternatywnego również istniałby system obowiązkowego poboru. Dlatego też ilości zakupione przez MVM w ramach systemu obowiązkowego poboru i ceny zapłacone za tę energię byłyby takie same jak ceny odnotowane w przypadku faktycznego scenariusza⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰⁰⁾ W warunkach idealnej konkurencji wszystkie elektrownie konieczne do zaspokojenia zapotrzebowania w każdym konkretnym czasie obejmują te elektrownie, które mają najniższe krótkookresowe koszty krańcowe i są w stanie dostarczyć do sieci taką ilość energii, jaka jest konieczna do zaspokojenia zapotrzebowania. Elektrownie mogą być sklasyfikowane według ich krótkookresowych kosztów krańcowych. Ich dostęp do rynku w każdym konkretnym czasie zależy od ich pozycji w tym rankingu, obciążenia systemowego i energii dostarczonej przez elektrownie, które mają wyższą pozycję w rankingu.

⁽¹⁰¹⁾ Na przykład wskaźnik ten wynosi 5 % we Francji, 11 % w Zjednoczonym Królestwie, 44 % we Włoszech i 84 % w Hiszpanii.

⁽¹⁰²⁾ Bez względu na to, czy jest ona objęta umową PPA, czy nie.

⁽¹⁰³⁾ Uwzględniając należycie straty w sieciach przesyłowych i dystrybucyjnych.

⁽¹⁰⁴⁾ Faktyczny scenariusz odpowiada sytuacji, jaka panowała na rynku od dnia 1 maja 2004 r., przy istnieniu umów PPA.

- (455) Symulacja powinna również uwzględniać fakt, że niektóre moce wytwórcze fizycznie dostępne nie są dostępne w przypadku dostaw energii elektrycznej na rynku hurtowym, ponieważ są one zarezerwowane na dostawę usług bilansowania systemu na rzecz operatora systemu przesyłowego. Zgodnie z faktycznym scenariuszem usługi bilansowania systemu były świadczone zarówno przez wytwórców objętych umowami PPA, jak i przez innych wytwórców. Symulacja należy przeprowadzać przy założeniu, że według scenariusza alternatywnego moce zarezerwowane na świadczenie usług bilansowania systemu na rzecz operatora systemu przesyłowego, energia dostarczana na podstawie tych mocy i cena za nią uzyskana są takie same jak według scenariusza faktycznego.
- (456) Według scenariusza alternatywnego ilość energii przywózzonej i wywózzonej oraz ceny uzyskane za nią w obu przypadkach mogą się różnić w stosunku do scenariusza faktycznego. Dokładna ocena tego efektu nie byłaby jednak możliwa bez rozszerzenia zakresu symulacji o rynki krajów wywozu i przywozu, ponieważ decyzje podmiotów rynku dotyczące wywozu i przywozu z jednego kraju do drugiego są pod wpływem warunków rynkowych panujących zarówno w kraju wywozu, jak i kraju przywozu. Zważywszy, że ilości przywożone i wywożone z Węgier są ograniczone w porównaniu z ilościami wytwarzanymi i zużywającymi na rynku krajowym oraz biorąc pod uwagę, że jedna trzecia całkowitego przywozu objęta jest umowami długoterminowymi⁽¹⁰⁵⁾, Komisja uważa, że takie rozszerzenie zakresu symulacji może wymagać niewspółmiernie dużego wysiłku. Węgry mogą zatem uznać, że według scenariusza alternatywnego ilości przywożone i wywożone oraz odpowiednie ceny są takie same jak według scenariusza faktycznego.
- (457) Komisja jest świadoma, że niektórzy wytwórcy nieobjęci umowami PPA z MVM zawarli długoterminowe lub średnioterminowe umowy na dostawę energii z innymi odbiorcami. Komisja jest jednak zdania, że takie umowy nie powinny być uwzględniane w symulacji, ponieważ wygaśnięcie umów PPA w dniu 1 maja 2004 r. lub wcześniej, co jest podstawowym założeniem scenariusza alternatywnego, z konieczności zmieniłoby strategię handlową wszystkich wytwórców, biorąc pod uwagę duży odsetek zainstalowanych mocy zarezerwowanych w ramach umów PPA. Jak uzasadniono w motywie 449 nie jest możliwe oszacowanie odsetka energii elektrycznej sprzedanej w formie produktów objętych umowami natychmiastowymi i terminowymi. W związku z tym można sądzić, że wszyscy wytwórcy sprzedawaliby wytworzoną przez siebie energię w formie produktów objętych umowami natychmiastowymi, chyba że znaleźliby się w jednej z sytuacji, o których mowa w motywach 453–456.
- (458) Najbardziej dokładnym sposobem przeprowadzenia symulacji hurtowego rynku energii elektrycznej jest przeprowadzanie jej w wymiarze godzinowym z uwzględnieniem wszystkich parametrów charakterystycznych dla każdej konkretnej godziny. Komisja zaakceptuje jednak sytuację, w której symulacja będzie ograniczona do reprezentatywnych prób czasu, a wyniki symulacji przeprowadzonych na każdej reprezentatywnej próbie czasu będą ekstrapolowane na cały okres objęty oceną.
- (459) Wynikiem symulacji powinny być rzetelne szacunki ilości energii dostarczonej przez każdą elektrownię i ceny uzyskanej za nią według scenariusza alternatywnego. Stosunek między ilością energii, jakiej potrzebuje MVM, żeby zaspokoić zapotrzebowanie segmentu regulowanego⁽¹⁰⁶⁾, a całkowitą ilością energii dostarczonej na rynek hurtowy w każdym konkretnym czasie należy oszacować na podstawie danych historycznych dotyczących całkowitego zużycia energii przez odbiorców końcowych w segmencie regulowanym oraz całkowitego zużycia odbiorców końcowych według scenariusza faktycznego.
- (460) Wskaźnikiem tym należy się posłużyć do oszacowania ilości energii, którą sprzedałby każdy wytwórca na rzecz MVM w każdym konkretnym czasie według scenariusza alternatywnego. Na podstawie tych szacunków należy oszacować całkowite kwoty, które MVM wypłaciłoby każdemu wytwórcy za energię zakupioną w celu zaspokojenia zapotrzebowania w segmencie regulowanym według scenariusza alternatywnego, za cały okres objęty oceną⁽¹⁰⁷⁾.
- (461) Na końcowym etapie obliczania kwot do odzyskania należy wziąć pod uwagę fakt, że według scenariusza faktycznego wytwórcy nie sprzedali na rzecz MVM całej energii wytworzonej w blokach wytwórczych objętych umowami PPA, lecz wykorzystali niezarezerwowane moce wytwórcze na potrzeby sprzedaży odbiorcom innym niż MVM. W przypadku każdego odnośnego bloku wytwórczego, kwota pomocy do odzyskania powinna być obliczana w wymiarze rocznym na podstawie różnicy między przychodami uzyskanymi ze sprzedaży energii na rzecz MVM w ramach umów PPA⁽¹⁰⁸⁾ według scenariusza faktycznego a kwotami, które MVM zapłaciłoby według scenariusza alternatywnego obliczonymi zgodnie z zasadami przedstawionymi powyżej.
- (462) Komisja przyznaje jednak, że według scenariusza alternatywnego zainteresowani wytwórcy mogliby uzyskać wyższe przychody od odbiorców innych niż MVM niż przychodu uzyskane według scenariusza faktycznego. Wynika to w szczególności z faktu, że w przypadku

⁽¹⁰⁵⁾ Które nadal by obowiązywały według scenariusza alternatywnego.

⁽¹⁰⁶⁾ Kwota ta odpowiada energii faktycznie zużytej przez odbiorców w segmencie regulowanym i dodatkowej ilości potrzebnej z powodu strat w sieciach przesyłowych i dystrybucyjnych.

⁽¹⁰⁷⁾ Od dnia 1 maja 2004 r. do faktycznego wygaśnięcia umów PPA.

⁽¹⁰⁸⁾ Przychody te należy obliczyć na podstawie cen faktycznie zapłaconych przez MVM. Jeżeli chodzi o okres, w którym ceny regulowane zastąpiły formuły cenowe z umów PPA (od dnia 9 grudnia 2006 r. do dnia 31 grudnia 2007 r.), w obliczeniach należy uwzględnić ceny regulowane.

scenariusza alternatywnego MVM nie rezerwuje żadnych mocy wytwórczych, co daje wytwórcom dodatkowe możliwości sprzedaży wyprodukowanej energii odbiorcom innym niż MVM. W związku z tym Węgry mogą potrącić od kwot obliczonych zgodnie z motywem 461 różnicę między przychodami, które uzyskaliby wytwórcy od odbiorców innych niż MVM według scenariusza alternatywnego a przychodami, które uzyskali od odbiorców innych niż MVM według scenariusza faktycznego, jeżeli ta różnica daje wynik dodatni.

(463) Odsetki do odzyskania zgodnie z art. 14 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 również należy obliczać w wymiarze rocznym.

(464) Aby umożliwić Komisji ocenę dokładności i rzetelności symulacji przeprowadzanej przez Węgry, kraj ten powinien dostarczyć Komisji szczegółowy opis stosowanej metodologii i zbiór danych wykorzystanych w symulacji.

(465) Komisja jest świadoma istnienia właściwych narzędzi umożliwiających przeprowadzenie koniecznej symulacji. Narzędzie takie zostało wykorzystane przez Komisję w kontekście badania sektora energii elektrycznej w celu oceny struktury i funkcjonowania sześciu europejskich rynków hurtowych⁽¹⁰⁹⁾. Narzędzia takie są również stosowane przez szereg wytwórców energii i przedsiębiorstwa handlowe w celu przygotowywania długoterminowych prognoz dotyczących energii elektrycznej, przeprowadzania badań w zakresie planowania zasobów i optymalizacji przesyłu wytworzonej energii. Ponadto jak przedstawiono powyżej, Komisja jest skłonna zaakceptować pewne uproszczenia, a w szczególności stosowanie reprezentatywnych próbek czasu zamiast przeprowadzania symulacji w wymiarze godzinowym. Dlatego też zgodnie z zasadą lojalnej współpracy zawartą w art. 10 Traktatu, wymaga się, aby Węgry przeprowadziły symulację zgodnie z zasadami przedstawionymi powyżej i obliczyły kwotę pomocy do odzyskania na podstawie tej symulacji w rozsądnym terminie.

Wykonanie decyzji

(466) Trybunał Sprawiedliwości uznaje, że państwo członkowskie, które napotka nieprzewidziane lub niemożliwe do przewidzenia trudności lub dostrzega konsekwencje pominęte przez Komisję, może przedstawić te problemy do oceny Komisji, proponując stosowne zmiany. W takim przypadku Komisja i państwo członkowskie muszą współpracować w dobrej wierze i w celu poko-

kania trudności przy pełnym poszanowaniu przepisów Traktatu WE⁽¹¹⁰⁾.

(467) Tym samym Komisja wzywa Węgry do przedstawienia do oceny ewentualnych problemów, jakie państwo to może napotkać w związku z wykonywaniem niniejszej decyzji.

8. WNIOSEK

(468) Komisja stwierdza, że umowy PPA stanowią udzielenie wytwórcom energii pomocy państwa niezgodnej z prawem w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE i że ta pomoc państwa jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

(469) Element pomocy państwa przewidziany w umowach PPA polega, jak wyjaśniono w pkt 7.3, na nałożonym na MVM obowiązku zakupu określonej mocy wytwórczej i gwarantowanej minimalnej ilości energii elektrycznej po cenie obejmującej koszty kapitałowe, stałe i zmienne przez znaczną część okresu eksploatacji elektrowni, gwarantując w ten sposób zwrotu z inwestycji.

(470) Ponieważ taka pomoc państwa jest niezgodna z Traktatem WE, należy zaprzestać jej udzielania,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

1. Obowiązek zakupu określony w długoterminowych umowach o zakup energii zawartych między Magyar Villamos Művek Rt. a Budapesti Erőmű Rt., Dunamenti Erőmű Rt., Mátrai Erőmű Rt., AES-Tisza Erőmű Kft., Csepeli Áramtermelő Kft., Paksi Atomerőmű Rt. oraz Pécsi Erőmű Rt. (sygnatariusz pierwotnej umowy PPA i poprzednik Pannon Hőerőmű Rt.)⁽¹¹¹⁾ stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE udzieloną na rzecz wytwórców energii elektrycznej.

2. Pomoc państwa, o której mowa w art. 1 ust. 1, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

3. Węgry zaprzestają udzielania pomocy państwa, o której mowa w ust. 1, w terminie sześciu miesięcy od dnia notyfikacji niniejszej decyzji.

Artykuł 2

1. Węgry odzyskują od beneficjentów pomoc, o której mowa w art. 1.

2. Kwoty do odzyskania obciąża się odsetkami naliczanymi od dnia ich przekazania beneficjentowi do dnia ich faktycznego odzyskania.

⁽¹⁰⁹⁾ Dotyczyło to następujących państw członkowskich: Belgia, Francja, Hiszpania, Niemcy, Włochy i Zjednoczone Królestwo, które należą do największych rynków hurtowych w Europie.

⁽¹¹⁰⁾ Zob. sprawę C-94/87 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. 1989, s. 175, pkt 9 oraz sprawę C-348/93 Komisja przeciwko Włochom, Rec. 1995, s. 673, pkt 17.

⁽¹¹¹⁾ Nazwy spółek zgodnie z ich brzmieniem w czasie podpisywania umów PPA.

3. Odsetki naliczane są narastająco zgodnie z rozdziałem V rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004 ⁽¹¹²⁾ zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 271/2008 ⁽¹¹³⁾.

Artykuł 3

1. W terminie dwóch miesięcy od dnia notyfikacji niniejszej decyzji Węgry przekazują Komisji informacje dotyczące środków już podjętych i przewidzianych w celu zastosowania się do niniejszej decyzji, w szczególności informacje o krokach podjętych z zamiarem przeprowadzenia odpowiedniej symulacji rynku hurtowego w celu ustalenia kwot do odzyskania, szczegółową metodologię, jaką zamierzają zastosować, oraz szczegółowy opis zbioru danych, które zamierzają wykorzystać w tym celu.

2. Węgry informują Komisję o postępach w realizacji środków krajowych przyjętych w celu wykonania niniejszej decyzji aż do czasu odzyskania pomocy, o której mowa w art. 1. Węgry przekazują niezwłocznie, na zwykłe wezwanie Komisji, informacje dotyczące środków już podjętych i przewidzianych w celu zastosowania się do niniejszej decyzji. Węgry dostarczają ponadto szczegółowe informacje dotyczące kwoty pomocy i odsetek już odzyskanych od beneficjenta.

Artykuł 4

1. Węgry powinny obliczyć dokładną kwotę pomocy do odzyskania na podstawie odpowiedniej symulacji sytuacji rynku hurtowego energii elektrycznej, jaka miałaaby miejsce,

gdyby żadna z długoterminowych umów o zakup energii, o których mowa w art. 1 ust. 1, nie obowiązywała od dnia 1 maja 2004 r.

2. W terminie sześciu miesięcy od dnia notyfikacji niniejszej decyzji Węgry obliczają kwoty do odzyskania z zastosowaniem metody, o której mowa w ust. 1, i przekazują Komisji wszystkie stosowne informacje dotyczące symulacji, a szczególności jej wyniki, szczegółowy opis zastosowanej metodologii oraz zbiór danych, wykorzystanych do przeprowadzenia symulacji.

Artykuł 5

Węgry zapewniają odzyskanie pomocy, o której mowa w art. 1, w terminie dziesięciu miesięcy od dnia notyfikacji niniejszej decyzji.

Artykuł 6

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Węgierskiej.

Sporządzono w Brukseli dnia 4 czerwca 2008 r.

W imieniu Komisji

Neelie KROES

Członek Komisji

⁽¹¹²⁾ Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1.

⁽¹¹³⁾ Dz.U. L 82 z 25.3.2008, s. 1.

DECYZJA KOMISJI**z dnia 2 lipca 2008 r.****w sprawie środków pomocy C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 i CP 133/05) udzielonej przez Grecję na rzecz Hellenic Shipyards***(notyfikowana jako dokument nr C(2008) 3118)***(Jedynie wersja w języku greckim jest autentyczna)****(Tekst mający znaczenie dla EOG)****(2009/610/WE)**

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 88 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z przywołanymi artykułami ⁽¹⁾ i po uwzględnieniu tych uwag,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. POSTĘPOWANIE

- (1) Pismem z dnia 9 września 2003 r. władze greckie przedłożyły Komisji wniosek spółki Hellenic Shipyards SA (zwanej dalej „HSY”) o wprowadzenie zmian do planu inwestycyjnego dotyczącego restrukturyzacji stoczni, dla której Komisja zatwierdziła pomoc decyzją z dnia 15 lipca 1997 r. w sprawie N 401/97 ⁽²⁾ (zwaną dalej „decyzją N 401/97”). Zgodnie ze zmienionym planem z listopada 2002 r. HSY wystąpiła do władz greckich z wnioskiem o wyrażenie zgody na zakończenie realizacji planu inwestycyjnego do dnia 30 czerwca 2004 r. i taką zgodę ostatecznie otrzymała. Ponadto zgodnie ze zmienionym planem pomoc dla HSY zatwierdzona przez Komisję w 1997 r. nie została jeszcze wypłacona.
- (2) W piśmie z dnia 31 października 2003 r. władze greckie wyjaśniły, że zmieniony plan został przekazany Komisji „dla jej informacji” i to przekazanie nie stanowiło zgłoszenia.
- (3) Pismem z dnia 18 listopada 2003 r. Komisja zwróciła się do władz greckich o wyjaśnienie, czy zamierzają one przyznać bądź wypłacić pomoc na rzecz HSY na potrzeby związane ze zmienionym planem inwestycyjnym. W tym samym piśmie Komisja przypomniała władzom greckim, że w takim wypadku i zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE ⁽³⁾ (zwanym dalej „rozporządzeniem (WE) nr 659/1999”), taką pomoc należy zgłosić Komisji i nie można jej wdrożyć przed podjęciem przez Komisję formalnej decyzji w sprawie tej pomocy.

- (4) W piśmie z dnia 16 stycznia 2004 r. władze greckie stwierdziły, że pomoc, którą zamierzają przyznać, jest „pomocą istniejącą”, podlegającą warunkom określonym przez Komisję w decyzji zatwierdzającej z 1997 r., i że zatwierdzenie zmian do planu restrukturyzacyjnego, włącznie z tymi, które dotyczą przedłużenia harmonogramu realizacji planu, mieści się w zakresie kompetencji władz greckich.
- (5) Pismem z dnia 20 lutego 2004 r. Komisja powiadomiła władze greckie o swoich wątpliwościach dotyczących zasadności powyższych stwierdzeń.
- (6) W piśmie z dnia 27 lutego 2004 r. władze greckie oświadczyły, że do tego dnia nie została przyznana żadna pomoc dla HSY.
- (7) Decyzją C(2004) 1359 z dnia 20 kwietnia 2004 r. ⁽⁴⁾ (zwaną dalej „decyzją o wszczęciu postępowania”) Komisja rozpoczęła procedurę przewidzianą w art. 88 ust. 2 Traktatu w odniesieniu do zmian wprowadzonych do planu inwestycyjnego, który jest częściowo finansowany z pomocy inwestycyjnej zatwierdzonej decyzją N 401/97. W decyzji o wszczęciu postępowania stwierdza się również, że państwowy bank, Grecki Bank Rozwoju Przemysłu (zwany dalej „ETVA”), udzielił HSY kilku pożyczek i gwarancji oraz że władze greckie nie przedłożyły sprawozdań rocznych, chociaż były do tego zobowiązane.
- (8) Po złożeniu wniosku o przedłużenie terminu przewidzianego na zgłoszenie uwag i uzyskaniu takiego przedłużenia władze greckie zgłosiły swoje uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania pismem z dnia 20 października 2004 r.
- (9) Decyzja Komisji o wszczęciu postępowania została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ⁽⁵⁾. Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag na temat środków.
- (10) Po złożeniu wniosku o przedłużenie terminu przewidzianego na zgłoszenie uwag i uzyskaniu takiego przedłużenia stocznia HSY przedstawiła swoje uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania pismem z dnia 18 października 2004 r. Uwagi stoczni są takie same jak uwagi przedstawione przez władze greckie w dniu 20 października 2004 r. Elefsis, grecka spółka konkurująca z HSY, przedstawiła swoje uwagi pismem z dnia 10 września 2004 r. Te uwagi zostały przesłane władzom greckim pismami z dnia 16 grudnia 2004 r. i dnia 23 grudnia 2004 r.; władze greckie odpowiedziały

- odpowiednio pismami z dnia 20 stycznia 2005 r. i z dnia 26 stycznia 2005 r. Pismem z dnia 29 marca 2005 r. Komisja przesłała dodatkowe uwagi spółki Elefsis władzom greckim, które odpowiedziały pismem z dnia 23 maja 2005 r.
- (11) Od 2002 r. Komisja zaczęła otrzymywać skargi od spółki Elefsis, która twierdziła, że HSY skorzystała z wielu środków pomocy niezgodnych z prawem i ze wspólnym rynkiem i wykorzystała pomoc zatwierdzoną przez Komisję niezgodnie z jej przeznaczeniem. Pisma te były opatrzone następującymi datami: 23 maja 2002 r., 28 maja 2002 r., 14 sierpnia 2002 r., 24 kwietnia 2003 r., 3 lutego 2004 r., 4 marca 2004 r., 30 czerwca 2004 r., 8 kwietnia 2005 r., 27 kwietnia 2005 r., 24 maja 2005 r., 10 czerwca 2005 r., 15 lipca 2005 r., 28 lipca 2005 r., 13 września 2005 r., 16 września 2005 r., 21 października 2005 r., 12 grudnia 2005 r., 23 grudnia 2005 r., 6 stycznia 2006 r., 10 stycznia 2006 r., 12 stycznia 2006 r., 18 stycznia 2006 r., 23 stycznia 2006 r., 3 lutego 2006 r., 9 lutego 2006 r., 23 marca 2006 r., 28 marca 2006 r., 6 kwietnia 2006 r., 20 kwietnia 2006 r., 24 maja 2006 r. i 2 czerwca 2006 r. Komisja wysłała pisma do spółki wnoszącej skargi w dniach 27 czerwca 2002 r., 22 lipca 2004 r. i 12 sierpnia 2005 r.
- (12) Skargi te zostały zarejestrowane pod numerami CP 71/02 i CP 133/05.
- (13) Komisja zwróciła się do władz greckich o informacje pismami z 30 stycznia 2003 r., 30 lipca 2004 r., 2 maja 2005 r., 24 maja 2005 r., 24 marca 2006 r., 24 maja 2006 r. i 29 maja 2006 r. Władze greckie odpowiedziały pismami z 31 marca 2003 r., 21 października 2004 r., 17 grudnia 2004 r., 20 czerwca 2005 r., 25 kwietnia 2006 r., 30 maja 2006 r. i 1 czerwca 2006 r.
- (14) Przedstawiciele Komisji spotkali się z przedstawicielami władz greckich w dniu 22 marca 2006 r. (przedstawicielom władz greckich, którzy przedstawili Komisji kilka dodatkowych dokumentów, towarzyszyli na tym spotkaniu przedstawiciele HSY i Piraeus Bank), a z przedstawicielami spółki wnoszącej skargi w dniach 10 stycznia 2003 r., 14 stycznia 2005 r., 10 marca 2005 r., 20 maja 2005 r., 19 października 2005 r., 8 listopada 2005 r. i 23 marca 2006 r. oraz z przedstawicielami spółki Thyssen Krupp Marine Systems AG (zwanej dalej „TKMS”) w dniu 21 marca 2006 r.
- (15) Decyzją C(2006) 2983 z dnia 4 lipca 2006 r. ⁽⁶⁾ (zwaną dalej „decyzją przedłużającą postępowanie”) Komisja przedłużyła procedurę przewidzianą w art. 88 ust. 2 Traktatu w celu uwzględnienia kilku dodatkowych środków przyznanych HSY. We wspomnianej decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się również, że kilka niezgłoszonych środków albo nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu, albo nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu.
- (16) Decyzja o przedłużeniu postępowania w sprawie C 16/04 została podjęta bez uszczerbku dla jakichkolwiek innych toczących się lub przyszych postępowań dotyczących HSY, których przedmiotem jest pomoc państwa, a mianowicie postępowania w sprawie C 40/02.
- (17) Po wystąpieniu z wnioskiem o przedłużenie terminu udzielenia odpowiedzi i uzyskaniu zgody władze greckie odpowiedziały na decyzję przedłużającą postępowanie pismem z dnia 5 października 2006 r.
- (18) Decyzja Komisji przedłużająca postępowanie została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ⁽⁷⁾. Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag na temat środków.
- (19) Komisja otrzymała uwagi od niżej wymienionych zainteresowanych stron. HSY przedstawiła uwagi pismem z dnia 30 października 2006 r. Spółka dominująca stoczni greckiej marynarki wojennej (zwana dalej „GNSH”) i TKMS przedstawiły uwagi wspólnie pismem z dnia 30 października 2006 r. Piraeus Bank przesłał uwagi pismem z dnia 27 października 2006 r. oraz – po spotkaniu z przedstawicielami Komisji, które odbyło się w dniu 15 listopada 2007 r. – pismem z dnia 27 grudnia 2006 r. Spółka Elefsis, po wystąpieniu z wnioskiem o przedłużenie terminu udzielenia odpowiedzi i uzyskaniu na nie zgody, przedstawiła uwagi pismem z dnia 17 listopada 2006 r.
- (20) Pismem z dnia 22 lutego 2007 r. Komisja przesłała te uwagi władzom greckim, które ustosunkowały się do nich w pismach z dnia 7 marca 2007 r. oraz dnia 19 marca 2007 r. Pismem z dnia 27 kwietnia 2007 r. Komisja przesłała władzom greckim załączniki do uwag stron trzecich, których nie załączyła do pisma z dnia 22 lutego. W piśmie z dnia 27 kwietnia 2007 r. Komisja zadała również wiele pytań władzom greckim, które odpowiedziały na nie pismem z dnia 29 czerwca 2007 r. Pismem z dnia 23 sierpnia 2007 r. Komisja skierowała do HSY pytania, na które stocznia odpowiedziała pismem z dnia 9 października 2007 r. Pismem z dnia 13 listopada 2007 r. Komisja zwróciła się do władz greckich o dalsze informacje i przekazała im odpowiedzi udzielone przez HSY z dnia 9 października 2007 r. Władze greckie odpowiedziały pismami z dnia 4 grudnia 2007 r. i dnia 14 grudnia 2007 r. Przedstawiciele Komisji spotkali się z przedstawicielami władz greckich w dniach 16 października 2007 r. i 21 stycznia 2008 r. Komisja przesłała władzom greckim dodatkowe pytania w dniu 12 lutego 2008 r.; władze greckie udzieliły na nie odpowiedzi pismem z dnia 3 marca 2008 r.
- (21) W dniu 8 maja 2007 r. odbyło się spotkanie przedstawicieli Komisji z przedstawicielami spółek TKMS/GNSH i przedstawicielem prawnym HSY. Przedstawiciele spółek TKMS/GNSH zgłosili dodatkowe uwagi pismem z dnia 21 czerwca 2007 r. To pismo Komisja przesłała władzom greckim w dniu 11 września 2007 r., a władze greckie przedstawiły swoje uwagi pismem z dnia 11 października 2007 r. Po drugim spotkaniu przedstawicieli Komisji z tymi samymi osobami, które odbyło się w dniu 9 stycznia 2008 r., spółki TKMS/GNSH przedstawiły dodatkowe uwagi pismem z dnia 18 stycznia 2008 r., które zostało przesłane władzom greckim pismem z dnia 12 lutego 2008 r.

- (22) Przedstawiciele Komisji spotkali się z przedstawicielami spółki Elefsis w dniach 15 marca 2007 r. i 7 sierpnia 2007 r. Po drugim z tych spotkań przedstawiciele spółki Elefsis przedstawili pismem z dnia 8 listopada 2007 r. dodatkowe uwagi, które zostały przesłane władzom greckim pismem z dnia 17 stycznia 2008 r. Władze greckie ustosunkowały się do nich pismem z dnia 15 lutego 2008 r.
- (23) Piraeus Bank przedłożył dodatkowe uwagi pismem z dnia 22 października 2007 r. i zostały one przesłane władzom greckim pismem z dnia 13 listopada 2007 r. W dniu 12 lutego 2008 r. Piraeus Bank zwrócił się do Komisji z prośbą o ponowne spotkanie. Odkonane ono w dniu 5 marca 2008 r.
- (24) W art. 6 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 stwierdza się, że państwa członkowskie i inne strony mają miesiąc na przedstawienie uwag i że „w należycie uzasadnionych przypadkach Komisja może przedłużyć wyznaczony termin”. W tym przypadku strony przedstawiały uwagi (i zwracały się z prośbami o spotkania z przedstawicielami Komisji) po upływie tego terminu. Początkowo Komisja przysyłała te uwagi władzom greckim, aby się do nich ustosunkowały, sygnalizując im w ten sposób, że przyjęła uwagi zgłoszone po upływie jednego miesiąca. Komisja początkowo wyrażała zgodę na spotkania, o które wnioskowały strony trzecie, i podczas tych spotkań akceptowała wnioski stron o umożliwienie przedstawienia dalszych informacji na temat kwestii omawianych na spotkaniach. Niemniej jednak Komisja nigdy nie zasugerowała zainteresowanym stronom, że wszelkie inne uwagi przedstawione po upływie jednego miesiąca zostaną przyjęte. W szczególności Komisja nigdy nie dała do zrozumienia zainteresowanym stronom, że mogą one zgłaszać uwagi bez końca, ani że powiadomi je, gdy przestanie te uwagi przyjmować.
- (25) Komisja uważa, że przedłużenie terminu, o którym mowa, ponad ustalony miesiąc było w tym przypadku uzasadnione, ponieważ decyzja przedłużająca postępowanie obejmuje wiele środków. Ponadto ocena kilku z tych środków wymaga przeprowadzenia złożonej analizy prawnej i wyjaśnienia faktów, które miały miejsce aż dziesięć lat temu.
- (26) Jednakże niektóre zainteresowane strony w dalszym ciągu przedstawiały Komisji uwagi nawet po upływie roku od opublikowania decyzji przedłużającej postępowanie. Gdyby Komisja nie podjęła decyzji o nieuwzględnianiu uwag przedłożonych po pewnym terminie, to nieustanne zgłaszanie uwag uniemożliwiłoby Komisji podjęcie ostatecznej decyzji w rozsądnym czasie⁽⁸⁾. Ponadto niektóre strony w części swoich uwagach po raz kolejny wypowiadały się na temat zagadnień, do których ustosunkowały się już we wcześniej przedstawionych uwagach i nie wносиły informacji na temat nowych faktów. Nie takim celem ma służyć przedłużenie terminu na zgłaszanie uwag.
- (27) W związku z tym Komisja postanowiła, że wszelkie uwagi, które otrzymała począwszy od dnia 5 marca 2008 r. (tj. od dnia wpływu do Komisji czterostronowego pisma opatrzonego datą 3 marca 2008 r., w którym władze greckie udzieliły odpowiedzi na pismo Komisji z dnia 12 lutego 2008 r.) będą traktowane jako zgłoszone po upływie terminu przewidzianego na przedstawienie uwag. Dotyczy to uwag zgłoszonych przez spółkę Elefsis w dniach 7 marca 2008 r., 24 kwietnia 2008 r. i 2 czerwca 2008 r.⁽⁹⁾, a także uwag GNSH/TKMS z dnia 2 kwietnia 2008 r. Oznacza to, że te uwagi nie zostały przesłane władzom greckim, aby się do nich ustosunkowały, ani nie zostały uwzględnione w niniejszej decyzji.
- ## 2. POPRZEDNIE DECYZJE KOMISJI I RADY
- (28) Zakłady stoczniowe HSY zaliczają się do największych we wschodniej części rejonu Morza Śródziemnego. Są zlokalizowane w Skaramandze, na zachód od Aten, w nomosie Attyka. HSY została utworzona w 1939 r. przez grecką marynarkę wojenną i zakupiona w 1957 r. przez grupę Niarchos. Długotrwały kryzys w sektorze żeglugi, który nastąpił po pierwszym kryzysie naftowym, wywarł negatywny skutek na poziom aktywności HSY. W kwietniu 1985 r. sytuacja HSY była na tyle krytyczna, że stocznia przestała funkcjonować i rozpoczęła proces likwidacji. We wrześniu 1985 r. bank państwowy ETVA wykupił stocznnię. Po tej transakcji sprzedaży ponownie pojęła ona działalność. Jednakże skala tej działalności była niewystarczająca w stosunku do znacznej wielkości zakładów i dużej liczby pracowników⁽¹⁰⁾.
- (29) W 1990 r. Rada, specjalnym przepisem ustanowionym w dyrektywie Rady 90/684/EWG z dnia 21 grudnia 1990 r. w sprawie pomocy dla przemysłu stoczniowego (zwanej dalej „dyrektywą 90/684/EWG”) ⁽¹¹⁾, zezwoliła Grecji na udzielenie pomocy operacyjnej na restrukturyzację w ramach prywatyzacji kilku stocznii.
- (30) W 1992 r., ze względu na zobowiązania finansowe i skumulowane straty, HSY została postawiona w stan likwidacji. W listopadzie 1993 r., po dwóch nieudanych próbach sprzedaży HSY, proces likwidacji stoczni został odwołany. Na podstawie zobowiązań podjętych przez rząd grecki, że stocznie państwowe zostaną sprywatyzowane do dnia 31 marca 1993 r., Komisja w dniu 23 grudnia 1992 r. ⁽¹²⁾ zatwierdziła pomoc na rzecz HSY w formie umorzenia zobowiązań. Ponieważ rząd grecki nie dotrzymał terminu wyznaczonego na marzec 1993 r., Komisja w dniu 10 marca 1994 r. wszczęła postępowanie (C 10/94) w sprawie wykorzystania zatwierdzonej pomocy niezgodnie z jej przeznaczeniem ⁽¹³⁾. W dniu 26 lipca 1995 r. Komisja postanowiła zakończyć postępowanie ⁽¹⁴⁾, przyjmując negatywną decyzję dotyczącą pomocy na rzecz HSY. Jednakże na

wniosek rządu greckiego, który twierdził, że transakcja sprzedaży stoczni zostanie wkrótce zrealizowana, Komisja postanowiła zawiesić notyfikację tej decyzji. Ostatecznie władze greckie poinformowały Komisję, że 49 % akcji HSY zostało sprzedanych pracownikom stoczni, a władze greckie skorzystały z możliwości zachowania pakietu większościowego w jednej ze swoich stoczni, uzasadniając to interesami obronności, przewidzianymi w art. 10 ust. 3 dyrektywy 90/684/EWG. W dniu 31 października 1995 r. Komisja unieważniła negatywną dla HSY decyzję⁽¹⁵⁾. W tym czasie kwota zobowiązań stoczni rosła, a jej restrukturyzacja nie została przeprowadzona. Dlatego też w dniu 8 stycznia 1997 r. Komisja przedłużyła postępowanie wszczęte w sprawie C 10/94⁽¹⁶⁾. Wówczas zostało przyjęte rozporządzenie Rady (WE) nr 1013/97 z dnia 2 czerwca 1997 r. w sprawie pomocy dla niektórych stoczni w okresie restrukturyzacji⁽¹⁷⁾ (zwane dalej „rozporządzeniem (WE) nr 1013/97”), obejmujące między innymi HSY.

- (31) W dniu 15 lipca 1997 r. Komisja zatwierdziła pomoc dla HSY w dwóch odrębnych decyzjach:

— w pierwszej decyzji⁽¹⁸⁾ (zwanej dalej „decyzją C 10/94”), Komisja zakończyła postępowanie w sprawie C 10/94 wszczęte w 1994 r., zatwierdzając pomoc w formie umorzenia zobowiązań w wysokości 54,5 mld GRD (160 mln EUR) na mocy rozporządzenia (WE) nr 1013/97,

— w decyzji N 401/97 Komisja, po zgłoszeniu dokonanym przez władze greckie w dniu 20 czerwca 1997 r., wyraziła zgodę na przyznanie dotacji w wysokości 7,8 mld GRD (22,9 mln EUR) na finansowanie programu inwestycyjnego o wartości 15,6 mld GRD (45,9 mln EUR) mającego na celu restrukturyzację stoczni.

- (32) W 2001 r. rząd podjął decyzję o pełnej prywatyzacji HSY. Państwo greckie przystąpiło do przeprowadzenia otwartego przetargu w trybie konkurencyjnym, i w związku z tym została opracowana dokumentacja przetargowa. W dniu 31 maja 2002 r. ETVA i pracownicy HSY sprzedali swoje akcje HSY na rzecz konsorcjum utworzonego przez HDW i Ferrostaal⁽¹⁹⁾ (zwanego dalej „HDW/Ferrostaal”). Konsorcjum to utworzyła GNSH w celu zachowania portfela akcji HSY. HDW i Ferrostaal posiadały jednakowe pakiety akcji GNSH. Spółka ThyssenKrupp dokonała przejęcia HDW w styczniu 2005 r.⁽²⁰⁾ i w listopadzie 2005 r. nabyła akcje GNSH należące do spółki Ferrostaal⁽²¹⁾. Od końca 2005 r. ThyssenKrupp jest zatem w 100 % właścicielem HSY i ma pełną kontrolę nad stoczną. GNSH i ENAE ulokowały swoje portfele w TKMS, oddziale spółki ThyssenKrupp, specjalizującym się w systemach do okrętów wojennych i specjalistycznych statków handlowych.

- (33) W sierpniu 2001 r., w czasie trwania procedury przetargowej w związku ze sprzedażą HSY, państwo greckie przyjęło ustawę 2941/2001, która obejmuje kilka środków mających na celu ułatwienie sprzedaży HSY. Po pierwsze, ustawa przewiduje środki mające na celu

zachęcenie pracowników zatrudnionych w stoczni do jej dobrowolnego opuszczenia. Po drugie, zawiera zapis, że Grecja pokryje część kosztów jednorazowej kwoty wypłacanej przez HSY osobom przechodzącym na emeryturę. Po trzecie, ustawa przewiduje możliwość skorzystania przez HSY z kilku rezerw zwolnionych z podatku, jeżeli zostaną one przeznaczone na zbilansowanie strat z lat poprzednich. Po czwarte, ustawa zawiera przepis dotyczący rekompensaty dla pracowników, którzy byli akcjonariuszami HSY przed jej prywatyzacją. Ujmując rzecz bardziej szczegółowo, państwo greckie zwróci pracownikom kwoty, które zainwestowali w HSY w ramach operacji podwyższenia kapitału, przeprowadzonych w poprzednich latach. W dniu 5 czerwca 2002 r. Komisja przyjęła podwójną decyzję (zwaną dalej „decyzją N 513/01”) ⁽²²⁾ dotyczącą kilku środków wchodzących w zakres ustawy 2941/2001, które władze greckie zgłosiły w 2001 r. (zgłoszenie zostało zarejestrowane pod numerem N 513/01). Komisja postanowiła zatwierdzić pomoc na zamknięcie w wysokości 29,5 mln EUR na rzecz HSY i wszczęć (w ramach sprawy C 40/02) formalne postępowanie wyjaśniające przewidziane w art. 88 ust. 2 traktatu WE w odniesieniu do: 1) pokrycia przez państwo części kosztów jednorazowej kwoty wypłacanej przez spółkę HSY osobom przechodzącym na emeryturę; 2) transferu pewnych rezerw zwolnionych z podatku na potrzeby kapitału akcyjnego bez konieczności płacenia ustawowego podatku o stawce 10 %. W ostatecznej decyzji podjętej w dniu 20 października 2004 r.⁽²³⁾ (zwanej dalej „decyzją C 40/02”) stwierdza się, że te dwa środki stanowiły pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem, którą należy odzyskać.

3. OCENA KWESTII HORYZONTALNYCH

- (34) Niniejsza decyzja dotyczy szesnastu środków. Przed dokonaniem oceny każdego z nich Komisja musi wyjaśnić niektóre zasadnicze kwestie mające znaczenie dla oceny kilku z tych środków.

3.1. Kwestia horyzontalna 1: Zdolność kredytowa i dostęp do rynku finansowego w latach 1997–2002

- (35) Do celów oceny większości środków będących przedmiotem niniejszej decyzji należy określić sytuację ekonomiczną i finansową HSY w latach 1997–2002 i ustalić, czy można było oczekiwać w sposób racjonalnie uzasadniony, że przedsiębiorstwo odzyska długoterminową rentowność. Ponadto należy ustalić, czy w danych okolicznościach inwestor prywatny wyraziłby zgodę na przyznanie HSY pożyczek i gwarancji podobnych do tych, które zostały jej udzielone przez państwo i bank państwowy ETVA. Były to jedyne instytucje, które w tym czasie udostępniły środki finansowe na rzecz HSY.

- (36) Komisja najpierw przeprowadzi analizę sytuacji w 1997 r., a następnie rozwoju zdarzeń do 2002 r.

3.1.1. Sytuacja w 1997 r.

- (37) Przed przystąpieniem do analizy należy sprawdzić, czy Komisja wyrażała już swój pogląd na temat tej kwestii

we wcześniejszych decyzjach. Po pierwsze, Komisja przypomina, że zarówno w decyzji N 401/97, jak i w decyzji C 10/94, które przyjęła w dniu 15 lipca 1997 r., nie zakwestionowała rzetelności planu działalności gospodarczej przedstawionego przez władze greckie. Dlatego też Komisja w sposób dorożumiany przyjęła, że realizacja tego planu pozwoli na przywrócenie rentowności HSY. Po drugie, w opisowej części decyzji N 401/97 stwierdza się, że stocznia sfinansuje część planu restrukturyzacji z środków pochodzących z pożyczki w wysokości 4,67 mld GRD, uzyskanej na warunkach rynkowych bez gwarancji państwowych. Nie kwestionując możliwości realizacji takiego finansowania, Komisja uznała, że przedsiębiorstwo zapewne ma dostęp do rynku kredytowego i może uzyskać na nim przynajmniej kwotę, o której mowa. Gdyby Komisja uważała, że stocznia nie będzie mogła uzyskać pożyczki w wysokości co najmniej 4,67 mld GRD, stwierdziłaby, że plan restrukturyzacji nie jest wiarygodny i nie zezwoliłaby na przyznanie znacznych kwot pomocy na restrukturyzację (między innymi pomocy inwestycyjnej). Reasumując, w niniejszej decyzji Komisja nie może zanegować tych dwóch wcześniejszych ocen.

- (38) Nie negując wyżej wspomnianych ocen, Komisja przypomina jednak o bardzo trudnej sytuacji stoczni w latach 1996–1997.
- (39) Po pierwsze, w odniesieniu do infrastruktury fizycznej, w decyzji N 401/97 stwierdza się, że urządzenia wykorzystywane w stoczni są zużyte i przestarzałe i że plan inwestycyjny jest pierwszym, który powstał od czasu budowy stoczni⁽²⁴⁾. W decyzji C 10/94 stwierdza się również, że w celu przywrócenia konkurencyjności i rentowności stoczni niezbędna jest modernizacja infrastruktury. Można zatem wyciągnąć wniosek, że odzyskanie rentowności było uzależnione od szybkiej realizacji planu inwestycyjnego.
- (40) Po drugie, w odniesieniu do działalności handlowej HSY i stanu księgi zamówień stoczni same władze greckie przyznały, że „w czasie przedstawiania planu inwestycyjnego przedsiębiorstwo nie podpisało zamówień na

budowę statków, a przyszłość działalności stoczni była bardzo niepewna, nie było przejrzystej strategii handlowej ani perspektyw inwestycyjnych. Jedynym poważnym przedsięwzięciem było zakończenie budowy fregaty klasy MEKO dla greckiej marynarki wojennej”⁽²⁵⁾. Ponieważ księga zamówień na budowę statków była pusta, a stoczni potrzebny był odpowiedni poziom aktywności w dziedzinie budowy statków w celu utrzymania rentowności w nadchodzących latach, Komisja uważa, że odzyskanie rentowności było uzależnione od szybkiego podpisania (tzn. zawarcia) opłacalnych umów o budowę statków cywilnych i wojskowych.

- (41) Po trzecie, dla zilustrowania sytuacji finansowej HSY, w tabeli 1 przedstawiono najważniejsze dane księgowe. Można zauważyć, że z punktu widzenia wypłacalności w 1997 r. przedsiębiorstwo dysponowało znaczną kwotą kapitału własnego⁽²⁶⁾. Jednakże ta pozytywna sytuacja była wyłącznie efektem umorzenia ogromnych zobowiązań, dokonanych przez państwo w 1996 r. Państwo umorzyło zobowiązania w wysokości 54,52 mld GRD (160 mln EUR) z tytułu działalności cywilnej – to umorzenie zostało zatwierdzone decyzją C 10/94 – i zobowiązania w wysokości 46,35 mld GRD (136 mln EUR) z tytułu działalności wojskowej. Ten pozornie zdrowy bilans na dzień 31 grudnia 1996 r. był w pewnym sensie „sztuczny” i w szczególności nie istniały żadne dowody na to, że stocznia odzyskała konkurencyjność i że zostały wyeliminowane powody poważnych trudności, z którymi borykała się przez ostatnie dwadzieścia lat. Bez pełnej realizacji planu inwestycyjnego stocznia najprawdopodobniej odnotowywałaby straty, co szybko doprowadziłoby do wyczerpania tych zasobów własnych (tj. kapitału własnego netto). Należy mieć na względzie, że HSY w ciągu poprzednich dwunastu lat została dwukrotnie postawiona w stan likwidacji. Reasumując, ta dodatnia wartość kapitału własnego nie byłaby wystarczająca, by przekonać bank do udzielenia pożyczki na rzecz HSY według zwykle stosowanej stopy procentowej, tj. stopy procentowej stosowanej przy udzielaniu pożyczek przedsiębiorstwom w dobrej sytuacji finansowej.

Tabela 1

Dane dotyczące obrotów, zysku i kapitału własnego netto HSY w okresie od 1997 do 2005 r.

	(w mln EUR)								
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 ⁽¹⁾	2004	2005
Kapitał akcyjny	86	91	92	95	65	106	106	121	121
Kapitał własny netto	82	88	54	17	– 4	– 78	– 83	– 111	– 182
Obroty	74	83	30	59	55	89	112	130	198
Zysk	7	1	– 36	– 42	– 21	– 115	– 1	– 45	– 71

⁽¹⁾ Rok sprawozdawczy 2003 trwał od 1.1.2003 do 30.9.2003.

(42) Komisja ostatecznie uważa, że w 1997 r. stocznia w dalszym ciągu znajdowała się w trudnej sytuacji i jeszcze nie była konkurencyjna, ale można było oczekiwać, że odzyska rentowność, jeżeli w pełni i w wyznaczonym terminie zrealizuje plan inwestycyjny i jeśli zdoła szybko zawrzeć opłacalne umowy na budowę statków. Ponieważ odzyskanie rentowności było uzależnione od tych dwóch niepewnych zdarzeń, udzielanie pożyczek HSY w 1997 r. i w latach następnych było obarczone „szczególnym ryzykiem”. Bank komercyjny wprawdzie wyraziłby zgodę na udzielenie HSY pożyczki lub gwarancji, lecz po cenie odzwierciedlającej znaczny poziom ryzyka. W obwieszczeniu Komisji w sprawie metody określania stóp referencyjnych i dyskontowych⁽²⁷⁾ stwierdza się, że w sytuacjach związanych ze „szczególnym ryzykiem” odpowiednim punktem odniesienia w celu stwierdzenia istnienia i ustalenia wielkości pomocy państwa jest stopa referencyjna dla Grecji (tj. ATHIBOR plus 300 punktów bazowych do dnia 31 grudnia 2000 r. i pięcioletnia stopa swapowa w euro plus 75 punktów bazowych, od dnia 1 stycznia 2001 r.) powiększona o premię za ryzyko w wysokości co najmniej 400 punktów bazowych (tzn. ATHIBOR plus co najmniej 700 p.b. do dnia 31 grudnia 2000 r. i pięcioletnia stopa swapowa w euro plus co najmniej 475 p.b. od dnia 1 stycznia 2001 r.). Istnienie pomocy w przypadku gwarancji dotyczących pożyczek Komisja oceni zgodnie z tą samą metodą, czyli poprzez porównanie całkowitych kosztów pożyczki objętej gwarancją (tzn. stopy procentowej zapłaconej przez HSY na rzecz banku plus prowizji za udzielenie gwarancji, zapłaconej przez HSY na rzecz gwaranta) z kosztami, które HSY poniosłaby, gdyby tę pożyczkę otrzymała na rynku (tzn. stopą referencyjną dla Grecji plus co najmniej 400 punktów bazowych).

3.1.2. Rozwój zdarzeń od 1997 r.

(43) Zgodnie z poniższymi wyjaśnieniami Komisja nie może wykluczyć, że do dnia 30 czerwca 1999 r. HSY w dalszym ciągu mogła uzyskać pożyczkę na rynku według stopy procentowej określonej w poprzedniej sekcji⁽²⁸⁾.

(44) HSY odnotowała niewielki zysk netto w latach 1997 i 1998⁽²⁹⁾. Jednakże w ciągu tych dwóch lat nie zdołała zawrzeć żadnych umów o budowę statków⁽³⁰⁾, ani wojskowych, ani cywilnych; byłoby to konieczne w celu zapewnienia wystarczającego poziomu aktywności w kolejnych latach i niedopuszczenia do powstawania strat. Pierwsza umowa o budowę statków, którą udało się stoczni zawrzeć, dotyczyła budowy dwóch promów dla linii promowych Strintzis. Umowa została podpisana na samym początku 1999 r.⁽³¹⁾ Co więcej, od razu było wiadomo, że cena sprzedaży była zbyt niska, by można było pokryć koszty, i że z tego względu ta umowa przyniesie stratę⁽³²⁾. W lipcu 1999 r. grecka marynarka wojenna zleciła HSY i HDW budowę trzech okrętów podwodnych. Budowa tych trzech okrętów podwodnych została zaplanowana na niemal dziesięć lat, a wartość całej umowy wynosiła około 350 mld GRD (1 mld EUR), przy czym mniej więcej trzy czwarte tej kwoty miał otrzymać koncern HDW, który był zobowiązany dostarczyć urządzenia układu napędowego, podzespoły

układu ciśnieniowego i czułe układy elektroniczne. Ponadto pierwszy okręt podwodny miał zostać zbudowany w stoczni należącej do koncernu HDW w Kiel⁽³³⁾. Dlatego też ten projekt nie przyczyniłby się do znacznego zwiększenia aktywności HSY ani do przysporzenia dochodów w pierwszych latach jego realizacji⁽³⁴⁾.

(45) W związku z niepowodzeniem w stworzeniu księgi dużych i opłacalnych zamówień w 1997 r., 1998 r. i w pierwszych miesiącach 1999 r., kierownictwo i każdy inwestor po przeanalizowaniu sytuacji stoczni musiał zdawać sobie sprawę, w każdym razie w ciągu pierwszych miesięcy 1999 r., że poziom aktywności stoczni w 1999 r. i 2000 r. nie będzie wystarczający, by można było pokryć koszty jej działalności, i że w tych latach odnotuje ona poważne straty, które wpłyną na zmniejszenie kapitału własnego do niewielkiej kwoty⁽³⁵⁾. W tych okolicznościach nie można było oczekiwać przywrócenia rentowności stoczni⁽³⁶⁾. W uzupełnieniu Komisja stwierdza, że pierwsze sprawozdanie sporządzone przez władze greckie, dotyczące realizacji planu inwestycyjnego, świadczyło o tym, że do dnia 30 czerwca 1999 r. jedynie niewielka część tego planu została wykonana. Dlatego też oprócz niepowodzeń handlowych, problemem była bardzo powolna modernizacja zakładu⁽³⁷⁾. I wreszcie Komisja stwierdza, że pojawiające się trudności finansowe doprowadziły do sporu między niezależnym zespołem kierującym stoczną (tzn. firmą Brown & Root, wyznaczoną we wrześniu 1996 r.) a pracownikami/akcjonariuszami. W szczególności kierownictwo podkreślało konieczność przeprowadzenia dodatkowej redukcji zatrudnienia ze względu na niski poziom aktywności stoczni. Z kolei przywódcy związków zawodowych przeciwstawiali się takiej reformie i zdołali doprowadzić do usunięcia zespołu kierowniczego⁽³⁸⁾. Takie wydarzenie, które przyczyniło się do braku ciągłości w zarządzaniu i dowodziło trudności w realizacji odpowiednich reform w stoczni, było dodatkowym czynnikiem, który powstrzymałby prywatnego inwestora przed udzieleniem pożyczki na rzecz HSY.

(46) Na podstawie powyższego Komisja stwierdza, że poczynając od dnia 30 czerwca 1999 r., nie można było rozsądnie oczekiwać odzyskania rentowności przez stocznnię. W związku z tym Komisja uważa, że od tamtej pory żaden bank nie wyraziłby zgody na przyznanie pożyczki stoczni, nawet według wysokiej stopy procentowej, i że żaden bank nie udzieliłby jej gwarancji, nawet za wysoką opłatą. Ponieważ HSY nie otrzymałaby pożyczki ani gwarancji na rynku, każda pożyczka lub gwarancja udzielona stoczni po dniu 30 czerwca 1999 r. automatycznie stanowi pomoc. W razie gdyby taka pomoc została uznana za niezgodną ze wspólnym rynkiem i w dalszym ciągu obowiązującą, każda gwarancja musi być niezwłocznie wstrzymana, a każda pożyczka natychmiast spłacona. Spłata każdej pożyczki udzielonej po dniu 30 czerwca 1999 r. – niezależnie od tego, czy odbywa się zgodnie z normalnym harmonogramem określonym w umowie pożyczki czy w konsekwencji przyjęcia niniejszej decyzji – nie wystarczy jednak do przywrócenia sytuacji początkowej,

ponieważ do dnia jej zwrotu HSY dysponowała funduszami, których w zwykłych warunkach nie uzyskaby na rynku. W celu przywrócenia sytuacji początkowej ta korzyść, której zakres można określić jedynie w przybliżeniu na podstawie stopy procentowej pożyczki obciążonej bardzo dużym ryzykiem, także powinna być odzyskana. Dlatego też Komisja musi nakazać zwrot różnicy między stopą procentową faktycznie zapłaconą przez HSY a stopą procentową teoretycznie adekwatną w przypadku pożyczek obciążonych bardzo wysokim ryzykiem za okres od wypłaty pożyczki na rzecz HSY do jej spłaty przez HSY. W nawiązaniu do określenia drugiej stopy procentowej Komisja zaznacza, że w jej obwieszczeniu w sprawie metody określania stóp referencyjnych i dyskontowych stwierdza się, że premia za ryzyko może być większa niż 400 punktów bazowych ponad stopę referencyjną, „jeżeli żaden bank komercyjny nie przyznałby danego kredytu”, a taka sytuacja ma miejsce w niniejszym przypadku. W kilku decyzjach Komisja uznała, że premia w wysokości 600 punktów bazowych powyżej stopy referencyjnej stanowi odpowiednie minimum odzwierciedlające sytuację obciążoną szczególnym ryzykiem⁽³⁹⁾. Komisja uważa, że jest to minimum dla pożyczek w niniejszej sytuacji. W odniesieniu do gwarancji państwowych, udzielonych po dniu 30 czerwca 1999 r., Komisja zastosuje takie samo podejście: Komisja wyda nakaz odzyskania różnicy między kosztami pożyczki objętej gwarancją (stopą procentową zapłaconą na rzecz banku i prowizją zapłaconą za udzielenie gwarancji) a stopą referencyjną dla Grecji powiększoną o 600 punktów bazowych za okres od wypłaty pożyczki objętej gwarancją do wygaśnięcia gwarancji – niezależnie od tego, czy spłata odbywa się zgodnie z normalnym harmonogramem określonym w umowie pożyczki czy w konsekwencji przyjęcia niniejszej decyzji.

- (47) HSY, na poparcie swego argumentu, że pożyczki i gwarancje udzielone przez państwo i ETVA mogły być przyznane na takich samych warunkach przez bank komercyjny, przedstawiła pierwszy raport firmy Deloitte⁽⁴⁰⁾. W sekcji 5 tego raportu, firma Deloitte zamieszcza analizę zdolności kredytowej HSY w 1999 r. i latach następnych. Zawiera ona stwierdzenie, że „Przedsiębiorstwo mogło zamiennie zaciągnąć pożyczki, lub uzyskać listy gwarancyjne od innej niepowiązanej instytucji finansowej (tj. niemającej żadnych innych relacji oprócz regularnej współpracy handlowej) w okresie objętym badaniem”⁽⁴¹⁾. Komisja stwierdza, że raport nie zawiera wyjaśnienia, w jaki sposób ten wniosek można pogodzić z faktem, że próby uzyskania funduszy od innych instytucji finansowych, podejmowane przez HSY, zakończyły się niepowodzeniem⁽⁴²⁾. Ponadto Komisja zwraca uwagę, że analiza zawiera wiele błędów⁽⁴³⁾, które w znacznym stopniu podważają wiarygodność powyższego wniosku.

3.1.3. Analiza wewnątrzgrupowa

- (48) Wszystkie pożyczki i gwarancje objęte obecnym postępowaniem zostały udzielone przez ETVA lub państwo.

Władze greckie twierdzą, że ponieważ ETVA i państwo greckie (za pośrednictwem ETVA) były akcjonariuszami HSY, pożyczki i gwarancje można uznać za transakcje wewnątrzgrupowe. W tym kontekście władze greckie wyrażają dwa poglądy:

- Po pierwsze, że do zwykłej praktyki spółki macierzystej należy udzielanie pożyczek spółce zależnej na korzystnych warunkach. Korzyść przyznana spółce zależnej przyczynia się bowiem do zwiększenia wartości akcji będących w posiadaniu spółki macierzystej. Dlatego też nawet gdyby Komisja uznała, że ETVA i państwo udzieliły pożyczek i gwarancji po cenach niższych od rynkowej, takie działanie byłoby w podobnej sytuacji możliwe do zaakceptowania przez prywatnego inwestora. Te pożyczki i gwarancje nie stanowiłyby więc pomocy.
- Po drugie, że do zwykłej praktyki spółki macierzystej należy udzielanie pożyczek spółce zależnej znajdującej się w trudnej sytuacji. Udzielanie takich pożyczek ma bowiem na celu utrzymanie wartości pakietu akcji będącego w posiadaniu spółki macierzystej. Dlatego też nawet gdyby Komisja przyjęła, że żaden bank komercyjny nie przyznałby pożyczki HSY w pewnym okresie ze względu na złą sytuację stoczni, pożyczki i gwarancje udzielone przez ETVA i państwo należałoby mimo to uznać za możliwe do zaakceptowania przez prywatnego inwestora w podobnych okolicznościach. Te pożyczki i gwarancje nie stanowiłyby więc pomocy.

- (49) Komisja uważa, że wnioski władz greckich nie są prawidłowe.

- (50) Po pierwsze, Komisja zwraca uwagę na dwa następujące aspekty. Przede wszystkim żaden inwestor działający zgodnie z zasadami gospodarki rynkowej nie znalazłby się w sytuacji ETVA. Tytułem przykładu należy przypomnieć, że gdy ETVA nabył HSY w 1985 r., był on bankiem rozwoju działającym na zlecenie rządu, w celu niedopuszczenia do zamknięcia przedsiębiorstwa mającego istotne znaczenie dla greckiej gospodarki⁽⁴⁴⁾. Dla podtrzymania działalności HSY bank ten w 1986 r. wniósł na jej rzecz dodatkowy kapitał, który został uznany przez Komisję za pomoc⁽⁴⁵⁾. W 1995 r. ETVA był w posiadaniu „51 % pakietu większościowego” HSY, ponieważ władze greckie twierdziły, że jest to „uzasadnione interesami obronnymi”, zgodnie z art. 10 dyrektywy 90/684/EWG. Komisja zaznacza też, że jeśli wziąć pod uwagę wszystkie środki przyznane przez państwo

(również te, które zostały przyznane przez ETVA, ponieważ, jak zostanie wykazane w dalszej części niniejszej decyzji, są one przypisywalne państwu) na rzecz HSY – w szczególności przyznawane kilkakrotnie w okresie do 2002 r. na rzecz HSY środki pomocy państwa o znacznej wartości – widać jasno, że w czasie do 2002 r. państwo nie postępowało jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. Nieustannie udzielało znacznego wsparcia finansowego, które było niezbędne do utrzymania działalności HSY, a to wiązało się z bardzo wysokimi kosztami. A zatem ponieważ państwo (za pośrednictwem ETVA) znalazło się w sytuacji, w której stało się akcjonariuszem HSY jedynie dlatego, że działało jako organ publiczny, który chce utrzymać działalność HSY za wszelką cenę, i dlatego, że nigdy nie postępowało jak prywatny inwestor dążący do osiągnięcia zysku z tytułu posiadania akcji HSY, twierdzenie, że ETVA i państwo postępowały w sposób możliwy do zaakceptowania przez prywatnego inwestora, gdyż niewystarczająco wysokie stopy procentowe (lub opłaty za udzielenie gwarancji) pobrane z tytułu środków finansowych (pożyczek i gwarancji) udostępnionych HSY były kompensowane wzrostem wartości akcji HSY, nie jest wiarygodne. Ponieważ państwo (również ETVA) nigdy nie postępowało jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej, starający się osiągnąć zysk, lecz przeciwnie, wyrażało zgodę na podtrzymywanie działalności HSY za wysoką cenę, władze greckie i HSY powinny były przynajmniej na potwierdzenie swego stanowiska przedstawić szczegółową analizę świadczącą o tym, że państwo i ETVA, jako akcjonariusz HSY, mogło faktycznie spodziewać się wzrostu kapitału (tj. wzrostu wartości akcji) wyższego od wartości „utraconych przychodów” (tj. zaniżonej stopy procentowej lub zbyt niskiej prowizji za udzielenie gwarancji). Ponieważ taka analiza nie została przedłożona oraz ponieważ HSY i władze greckie przedstawiły swoją wątpliwą i hipotetyczną opinię bez żadnych dowodów na jej poparcie, Komisja nie będzie dalej analizować argumentu, że państwo (również ETVA) postępowało jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej, gdyż przyznane na korzystnych warunkach środki finansowe przyczyniły się do wzrostu wartości akcji HSY, co miało wystarczająco istotne znaczenie dla zrekompensowania „utraconych przychodów”.

(51) Po drugie, nawet gdyby zrezygnować z powyższego toku rozumowania i przeanalizować aspekty wewnątrzgrupowe (tzn. ewentualny wzrost wartości akcji HSY), istnieją liczne dowody na to, że transakcje przeprowadzone przez ETVA nie byłyby możliwe do zaakceptowania przez prywatnego inwestora, który byłby w posiadaniu 51 % akcji HSY.

(52) W końcu 1995 r. 49 % praw własności HSY przekazano pracownikom HSY. Decyzję co do ceny, jaką pracownicy mają zapłacić za nabycie 49 % akcji, podjęto w tamtym czasie. Dlatego też w kolejnych latach, gdy ETVA i państwo dostarczali środków finansowych na rzecz HSY po cenie niższej od ceny, jaką pobrałyby (niepowiązany) bank komercyjny, z części odpowiadającej 49 %

wzrostu wartości HSY, wynikającego z tych oszczędności (tzn. z tytułu niższych stóp procentowych płaconych przez HSY), korzystali pozostali akcjonariusze HSY. Jedynie 51 % korzyści (z tytułu płaconia niższych stóp procentowych i niższych opłat za udzielenie gwarancji) przyznanej przez ETVA i państwo na rzecz HSY powracało do obu tych instytucji w formie wzrostu wartości HSY. Żaden prywatny inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie zdecydowałby się na podarowanie takiego prezentu innym akcjonariuszom HSY. W celu uniknięcia straty środków pieniężnych na rzecz tych akcjonariuszy inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej zastosowałby stopę procentową w wysokości podobnej do stosowanej przez (niepowiązany) bank komercyjny. Pierwszy argument władz greckich jest więc bezpodstawny.

(53) Taki sam tok rozumowania ma zastosowanie w odniesieniu do okresu po dniu 30 czerwca 1999 r., w którym żaden bank komercyjny nie udostępniłby HSY środków finansowych ze względu na zbyt wysokie ryzyko upadłości stoczni. W szczególności racjonalnie postępujący inwestor, będący właścicielem jedynie 51 % przedsiębiorstwa, przynajmniej zwróciłby się do pozostałych akcjonariuszy o wniesienie środków finansowych w wysokości proporcjonalnej do posiadanych przez nich akcji HSY. Gdyby pozostali akcjonariusze nie dysponowali takimi środkami finansowymi, racjonalnie postępujący inwestor w zamian za wniesienie środków finansowych na rzecz HSY przynajmniej wynegocjowałby dla siebie większy pakiet akcji HSY. Przekazanie HSY znacznych środków finansowych bez uzyskania współfinansowania, lub ustępstw ze strony pozostałych akcjonariuszy, było posunięciem podobnym do przeznaczania własnych środków pieniężnych na przedsięwzięcie obciążone wysokim ryzykiem w celu uratowania wartości akcji będących w posiadaniu innych osób. Żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej w podobnych okolicznościach nie zdecydowałby się na podarowanie takiego prezentu pozostałym akcjonariuszom⁽⁴⁶⁾. Dlatego też drugi argument władz greckich należy odrzucić.

3.2. Kwestia horyzontalna 2: Możliwość przypisania postępowania ETVA państwu

(54) Kilka z szesnastu środków analizowanych w niniejszej decyzji nie pochodziło bezpośrednio od państwa. Zostały one przyznane przez bank państwowy ETVA. Ponieważ władze greckie, HSY i spółki TKMS/GNSH kwestionują możliwość przypisania tych środków państwu, natomiast spółka Elefsis i Piraeus Bank uznają słuszność takiego twierdzenia, należy tę kwestię poddać analizie.

(55) Te środki zostały przyznane przez ETVA w latach 1996–2002. Zgodnie z orzecznictwem takie środki mogą zostać uznane za pomoc państwa na mocy art. 87 ust. 1 traktatu WE tylko w przypadku, jeśli państwo było w stanie kontrolować ETVA i jeżeli władze „w taki czy inny sposób brały udział w przyjmowaniu tych środków”⁽⁴⁷⁾.

- (56) ETVA, którego skrócona nazwa pochodzi od pełnej nazwy „Grecki Bank Rozwoju Przemysłu”, został utworzony w 1964 r. w wyniku połączenia trzech organizacji (Organizacji ds. Rozwoju Przemysłu, Organizacji ds. Finansowania Rozwoju Gospodarczego i Organizacji ds. Kredytowania Turystyki). ETVA został przekształcony w spółkę na mocy ustawy 1369/1973. Dlatego też od 1973 r. działał on jako bank państwowy. Według władz greckich ⁽⁴⁸⁾, „[...] głównym celem ETVA jako banku rozwoju, zapisanym w statucie, było wspieranie rozwoju kraju poprzez finansowanie działalności produkcyjnej w ramach greckiej gospodarki (w dziedzinie turystyki, produkcji przemysłowej itd.)”. ETVA był jedynym bankiem rozwoju w Grecji. Dlatego też ETVA dokładał wszelkich starań, by odgrywać decydującą rolę w rozwoju gospodarczym i regionalnym kraju poprzez finansowanie przedsiębiorstw, rozbudowę regionalnej infrastruktury kraju, zapewnianie kapitału wysokiego ryzyka i udział w przedsięwzięciach o strategicznym znaczeniu dla greckiej gospodarki. W 1995 r., po okresie trudności finansowych spowodowanych tą działalnością, rekapitalizacja, restrukturyzacja i modernizacja banku stały się priorytetowymi przedsięwzięciami dla greckiego rządu. Zostały one przeprowadzone zgodnie z pięcioletnim programem, w ramach ustawy 2359/95. Oprócz wniesienia przez rząd kapitału w wysokości 427 mld GRD, celem restrukturyzacji było wdrożenie nowej orientacji strategicznej, zmiana struktury organizacyjnej i stworzenie nowych procedur biznesowych adekwatnych do aktualnych warunków konkurencji. W związku z tym „[...]oprócz działalności w zakresie rozwoju, ETVA świadczył usługi w zakresie bankowości komercyjnej, w szczególności począwszy od 1997 r.” ⁽⁴⁹⁾.
- (57) W 1999 r. państwo, które posiadało 100 % akcji ETVA, postanowiło wprowadzić bank na Ateńską Giełdę Papierów Wartościowych, udostępniając w ofercie publicznej 24 % kapitału akcyjnego banku. Władze państwowe podjęły decyzję o jeszcze dalej idącej prywatyzacji banku i zmniejszeniu własnego udziału do poniżej 50 %. Została przeprowadzona procedura przetargowa i w jej wyniku wybrano Piraeus Bank. W dniu 20 marca 2002 r. akcje stanowiące 57,7 % kapitału ETVA zostały przekazane Piraeus Bank ⁽⁵⁰⁾.
- (58) W nawiązaniu do możliwości sprawowania kontroli przez państwo nad ETVA Komisja zwraca uwagę, że do końca 1999 r. bank ten był w całości własnością państwa greckiego. Państwo było właścicielem pakietu większościowego do czasu przekazania większości akcji na rzecz Piraeus Bank w dniu 20 marca 2002 r. Państwo miało więc możliwość sprawowania kontroli nad ETVA przynajmniej do dnia 20 marca 2002 r. Dowodzi tego również fakt, że środki przyznane przez ETVA wiązały się z użyciem zasobów państwowych.
- (59) W odniesieniu do udziału państwa w przyjmowaniu różnych środków, Komisja zwraca uwagę na następujące kwestie:
- Po pierwsze, Komisja uważa, że te trzy najważniejsze decyzje dotyczące portfela ETVA w HSY nie zostały podjęte w sposób niezależny przez kierownictwo ETVA: zostały one natomiast podjęte przez rząd i wprowadzone w życie przez ETVA. W rzeczywistości, gdy ETVA w 1985 r. nabył będącą w stanie upadłości HSY, o transakcji zakupu zdecydował rząd ⁽⁵¹⁾. ETVA jedynie wykonał tę decyzję, bezzwłocznie wniósł znaczącą kwotę dodatkowego kapitału na rzecz HSY, który został uznany przez Komisję za pomoc państwa ⁽⁵²⁾. Świadczy to o tym, że relacje między ETVA a HSY od początku polegały na udzielaniu przez państwo wsparcia na rzecz ważnego przedsiębiorstwa – pod względem zatrudnienia i działalności – dla greckiego rządu. Druga ważna decyzja dotyczyła sprzedaży przez ETVA 49 % kapitału HSY pracownikom stoczni, przewidzianej w ustawie 2367/1995 ⁽⁵³⁾. W tej ustawie nakłada się również na HSY obowiązek podjęcia istotnych działań restrukturyzacyjnych ⁽⁵⁴⁾ (i przyznaje bardzo wysokie kwoty pomocy dla stoczni). Trzecim ważnym wydarzeniem była prywatyzacja HSY w latach 2001–2002 (tzn. ETVA miał zbyć pozostałe 51 % akcji HSY). Decyzję nr 14/3-1-2001 o przeprowadzeniu prywatyzacji podjęła odpowiednia międzyresortowa komisja ds. prywatyzacji, a sam proces przeprowadzono zgodnie z grecką ustawą prywatyzacyjną 2000/91. Było to wielokrotnie zaznaczone w dokumentacji przetargowej, przekazanej zainteresowanym inwestorom/ofertantom przez Alpha Finance, bank organizujący sprzedaż HSY w imieniu państwa i sprzedających (ETVA i pracowników stoczni). Dokumentacja przetargowa z dnia 2 kwietnia 2001 r. zawiera również informację, że państwo wybierze najbardziej odpowiedniego oferenta wspólnie ze sprzedającymi. Reasumując, te trzy decyzje o zasadniczym znaczeniu dotyczące portfela ETVA w HSY zostały podjęte przez państwo.
  - Oprócz bezpośredniego zaangażowania w te trzy wydarzenia, państwo przyznało bardzo duże kwoty pomocy w okresie 1995–2002. Państwo dokonało umorzenia zobowiązań w wysokości 54,52 mld GRD (160 mln EUR) z tytułu działalności cywilnej – zatwierdzonego decyzją C 10/94 – oraz zobowiązań w wysokości 46,35 mld GRD (136 mln EUR) związanych z działalnością wojskową. Zgodnie z treścią decyzji N 401/97 państwo zamierzało również przyznać 7,8 mld GRD (22,9 mln EUR) pomocy inwestycyjnej. W czasie trwania procedury przetargowej w 2001 r. państwo greckie przyjęło ustawę 2941/2001, która przewidywała znaczne

kwoty wsparcia finansowego na ułatwienie prywatyzacji HSY (zob. motyw 33 niniejszej decyzji). Zgodnie ze stwierdzeniem Komisji, zawartym w decyzji N 513/01, państwo na przykład zobowiązało się wypłacić 118 mln EUR w celu zachęcenia pracowników do dobrowolnego opuszczenia stoczni. Przyznając kilkakrotnie znaczne kwoty pomocy, rząd wyraźnie sygnalizował, że przetrwanie HSY uważa za bardzo ważne ze względów politycznych⁽⁵⁵⁾.

— I wreszcie, Komisja zwraca uwagę, że państwo w ciągu tych lat udzieliło HSY zamówień o strategicznym znaczeniu dla obronności, których przedmiotem była budowa okrętów podwodnych. Wobec powyższego państwo miało bezpośredni interes w monitorowaniu działalności HSY i w zapewnieniu ciągłości funkcjonowania stoczni.

(60) Podejmując decyzję o wielkości pakietu akcji HSY będącego w posiadaniu ETVA, wielokrotnie przyznając HSY znaczne wsparcie finansowe, a także udzielając zamówień wojskowych o niezwykle istotnym znaczeniu dla greckiego bezpieczeństwa, rząd grecki bardzo wyraźnie sygnalizował, że przywiązuje dużą wagę do działalności HSY i że dokładnie monitoruje sytuację stoczni. W tym ogólnym kontekście Komisja uważa, że do czasu prywatyzacji ETVA w marcu 2002 r. nie można zakwestionować możliwości przypisania państwu postępowania ETVA. W rzeczywistości w tych okolicznościach kierownictwo ETVA nie miało możliwości wypracowania wobec HSY polityki udzielania pożyczek, która nie byłaby zgodna z polityką udzielania stałego wsparcia, przyjętą przez rząd. W szczególności, ETVA nie miałyby możliwości podjęcia decyzji, której konsekwencją byłyby problemy finansowe HSY. Na przykład ETVA nie mógłby zastosować wysokiej stopy procentowej (tzn. na poziomie znacznie odbiegającym wzwyż od stopy międzybankowej) względem pożyczek udzielanych HSY, ponieważ przyczyniłoby się to do pogorszenia sytuacji finansowej HSY, co z kolei byłoby nie do zaakceptowania dla rządu ze względów politycznych. Podobnie ETVA nie mógłby odmówić udzielenia pożyczki wnioskowanej przez HSY na finansowanie swojej działalności⁽⁵⁶⁾. Innymi słowy, ETVA nie miał innego wyboru i musiał postępować zgodnie z polityką silnego i stałego wsparcia dla HSY, przyjętą przez państwo. W związku z tym Komisja stwierdza, że wszystkie środki przyznane przez ETVA na rzecz HSY (pożyczki, gwarancje, operacje wniesienia dodatkowego kapitału itd.) były automatycznie przypisywalne państwu i że nie ma potrzeby przedstawiania żadnych dodatkowych dowodów na zaangażowanie państwa w czasie, gdy każdy z tych środków był przyjmowany przez ETVA. Reasumując, Komisja uważa, że poszczególne środki stosowane przez ETVA są przypisywalne państwu.

(61) Tytułem dodatkowego uzasadnienia Komisja zwraca również uwagę na następujące elementy potwierdzające słuszność przypisania postępowania ETVA państwu.

(62) Po pierwsze, w 1995 r. ETVA sprzedał pracownikom HSY tylko 49 % – a nie 100 % – akcji stoczni. „Władze greckie powoływały się na wojskowe potrzeby w dziedzinie budowy statków, uzasadniając zachowanie 51 % akcji stoczni, na co zezwala art. 10 dyrektywy”. W art. 10 ust. 3 dyrektywy Rady 90/684/EWG istotnie przewiduje się, że „[...] niezależnie od obowiązku zbycia stoczni w drodze sprzedaży, o której mowa w akapicie 2, rząd grecki ma prawo zachować 51 % pakietu większościowego w jednej stoczni, jeżeli jest to uzasadnione interesami obronności”⁽⁵⁷⁾. Świadczy to o tym, że zachowanie przez ETVA 51 % akcji HSY miało na celu umożliwienie państwu sprawowania kontroli nad HSY w związku z zabezpieczeniem interesów obronności Grecji. Jest oczywiste, że w tej sytuacji kierownictwo ETVA nie mogłoby zbudować z HSY relacji opartych na zasadach komercyjnych. Żadna decyzja dotycząca zapewnienia HSY środków finansowych i warunków zapewniania tych środków nie mogła być podjęta wbrew interesom obronności Grecji. W szczególności Komisja nie rozumie, jak kierownictwo ETVA mogłoby odmówić przyznania środków finansowych na rzecz HSY, albo zastosować wysoką stopę procentową względem tych środków. Ponadto skoro celem władz greckich było zabezpieczenie interesów obronności, można przypuszczać, że rząd w gruncie rzeczy bezpośrednio nadzorował każdą ważną decyzję kierownictwa HSY i każdą decyzję ETVA dotyczącą środków finansowych dla HSY.

(63) Po drugie, ponieważ mandat ETVA jego „banku rozwoju” został określony przez państwo, można wyciągnąć wniosek, że każda forma działalności ETVA, podejmowana w ramach tego mandatu, była przypisywalna państwu. Podobnie w orzecznictwie stwierdza się, że w celu przeprowadzenia analizy możliwości przypisania środków przyjętych przez przedsiębiorstwo odpowiednim wskaźnikiem może być „charakter jego działalności i sposób jej prowadzenia na rynku w normalnych warunkach konkurencji z prywatnymi podmiotami gospodarczymi”⁽⁵⁸⁾. W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że władze greckie przyznają, że „ETVA, poczynawszy od jego utworzenia, nie funkcjonował jak zwykły bank komercyjny, lecz specjalna instytucja kredytowa wspierająca rozwój, która działa przede wszystkim w dziedzinie udzielania kredytów długoterminowych i odgrywa zasadniczą rolę w rozwoju gospodarczym i regionalnym kraju”⁽⁵⁹⁾. W tym kontekście Komisja przypomina, że ETVA nabył HSY w 1985 r. Zaangażowanie ETVA w HSY mieściło się więc w ramach wspomnianego mandatu „banku rozwoju”, a nie w ramach jego działalności komercyjnej, którą podjął dopiero w 1997 r. Ponieważ do tego czasu ETVA musiał udzielać wsparcia na rzecz HSY w ramach swego mandatu „banku rozwoju”, nie mógł nagle, poczynawszy od 1997 r., zaprzestać udzielania pożyczek i gwarancji wnioskowanych przez HSY i dopuścić do upadłości stoczni. W związku z tym Komisja przypomina, że w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych ETVA uzyskał zezwolenie na uruchomienie działalności komercyjnej równoległe do działalności prowadzonej na rzecz rozwoju, a nie zamiast działalności na rzecz rozwoju, którą był zobowiązany kontynuować.

- (64) Po trzecie, zgodnie z orzecznictwem: „status prawny przedsiębiorstwa (w sensie posiadania statusu podmiotu prawa publicznego lub zwykłego prawa spółek)”⁽⁶⁰⁾ może być odpowiednim kryterium do wykazania możliwości przypisania. W tym względzie, ponieważ głównym celem ETVA jako państwowego banku rozwoju jest stwarzanie możliwości rozwoju kraju poprzez finansowanie greckiej gospodarki, nie podlegał on dyrektywom bankowym⁽⁶¹⁾. Dopiero od czasu, gdy akcje ETVA zostały wprowadzone na Ateńską Giełdę Papierów Wartościowych w dniu 12 stycznia 2000 r., ETVA zaczął podlegać standardowym przepisom w sprawie nadzoru, mającym zastosowanie do banków komercyjnych.
- (65) Po czwarte, Komisja zwraca uwagę, że w latach 1996–2002 państwo przywiązywało szczególną wagę do działalności ETVA. W szczególności, państwo przyjęło ustawę 2359/95 w celu przeprowadzenia restrukturyzacji ETVA i wniosło na jego rzecz dodatkowy kapitał w wysokości setek miliardów drachm w ramach tego przedsięwzięcia. W 1999 r. państwo postanowiło wprowadzić część tego kapitału na Ateńską Giełdę Papierów Wartościowych. Rok później podjęło decyzję o prywatyzacji większości kapitału ETVA. Prywatyzacja ta została zakończona w 2002 r. Świadczy to o tym, że w okresie 1996–2002 państwo było bardzo zainteresowane działalnością ETVA. Pożyczki i gwarancje udzielone na rzecz HSY były na tyle wysokie⁽⁶²⁾, że decyzji o ich przyznaniu nie mogłoby podjąć kierownictwo ETVA bez zgody lub bezpośredniego polecenia jedyne go właściciela ETVA.
- (66) W poprzednich motywach Komisja wykazała, że w okresie poprzedzającym sprzedaż ETVA na rzecz Piraeus Bank w marcu 2002 r. we wszystkie środki wdrożone przez ETVA były zaangażowane zasoby państwowe i wszystkie środki wdrożone przez ETVA na rzecz HSY były przypisywalne państwu. W swojej ocenie poszczególnych środków wdrożonych przez ETVA Komisja nie będzie już ponownie dowodziła tych dwóch kwestii.
- (67) Te dwie kwestie Komisja ponownie przeanalizuje jedynie w ocenie środka E18c, ponieważ niektóre strony twierdzą, że został on przyznany przez ETVA w maju 2002 r., tzn. po nabyciu ETVA przez Piraeus Bank.
- (69) Komisja musi więc ocenić, czy niektóre środki mogą w części lub w całości wchodzić w zakres art. 296 Traktatu.
- (70) Żadna ze stron niniejszego postępowania nie kwestionuje, że HSY prowadzi działalność cywilną i wojskową. W ciągu ostatnich piętnastu lat działalność cywilna polegała w głównej mierze na przeprowadzaniu remontów statków cywilnych. HSY produkuje również tabor szynowy oraz buduje kadłuby statków cywilnych. Działalność wojskowa HSY polegała na budowie i remontach statków wojсковych i okrętów podwodnych dla greckiej marynarki wojennej.
- (71) Komisja przypomina, że w decyzji przedłużającej postępowanie zostały już określone środki przeznaczone na wsparcie wyłącznie wojskowej działalności stoczni. W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się, że środki te całkowicie wchodzą w zakres art. 296 Traktatu i nie mają do nich zastosowania zasady dotyczące pomocy państwa. Decyzja przedłużająca postępowanie nie została dotychczas zaskarżona przed Trybunałem.
- (72) Niektóre środki wsparcia pochodzące od państwa, objęte niniejszą decyzją, nie były przewidziane na konkretną działalność, tzn. nie zostały przeznaczone na finansowanie określonego projektu. Komisja musi zatem ustalić, w jakim zakresie z tych państwowych środków wsparcia skorzystała działalność wojskowa, a w jakim działalność cywilna. Takie wyliczenie jest dość skomplikowane, ponieważ w HSY nie prowadziło się odrębnych ksiąg rachunkowych dla działalności cywilnej i działalności wojskowej. W tych okolicznościach za podstawę swojej analizy Komisja przyjmie relatywną skalę obu tych działalności. Musi więc poddać ocenie relatywną wagę każdej z tych działalności. Komisja podkreśla, że każde wsparcie ze strony państwa (np. finansowanie, wniesienie dodatkowego kapitału) udzielone na rzecz HSY (i nieprzeznaczone na finansowanie konkretnej działalności) równocześnie pokrywało straty poniesione w poprzednich latach (tj. straty z tytułu dawnych umów) i umożliwiała stoczni finansowanie przyszłej działalności. Dlatego też Komisja uważa, że w celu ustalenia, w jakim zakresie dany środek wsparcia ze strony państwa przysparzał korzyści działalności cywilnej, a w jakim militarnej, w analizie nie można się ograniczyć do rozgraniczenia działalności cywilnej i wojskowej (tzn. do określenia relatywnej wagi każdej z tych działalności) w roku, w którym zostało udzielone wsparcie, lecz należy wyliczyć średnie proporcje tych dwóch rodzajów działalności w wystarczająco długim okresie. To, że relatywna waga tych dwóch rodzajów działalności w znacznym stopniu różni się z roku na rok, jest również uzasadnieniem dla zastosowania średniej dla kilku lat. W zasadzie jeden konkretny rok nie może być reprezentatywny dla średniej proporcji tych dwóch rodzajów działalności w średnio- lub długookresowej perspektywie.

3.3. Kwestia horyzontalna 3: środki pomocy przeznaczone na częściowe finansowanie wojskowej działalności HSY

- (68) W swojej odpowiedzi na decyzję przedłużającą postępowanie władze greckie twierdzą, że kilka środków badanych przez Komisję przeznaczono na wsparcie wojskowej działalności stoczni. Dlatego też władze greckie uważają, że środki te wchodzą w zakres art. 296 Traktatu i nie mogą być poddawane ocenie – ani tym bardziej odzyskane – na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

- (73) W ramach procedury odzyskiwania pomocy uznanej za niezgodną z prawem i ze wspólnym rynkiem w decyzji C 40/02 władze greckie stwierdziły, że działalność cywilna stanowiła 25 % całej działalności HSY, a działalność wojskowa 75 % całej działalności. Na poparcie tych informacji władze greckie przedstawiły dane dotyczące roboczogodzin i obrotów (tj. wartości sprzedaży) dla tych dwóch rodzajów działalności za lata 1997–2005 ⁽⁶³⁾. W kontekście niniejszego postępowania władze greckie nie zakwestionowały tych danych. Ponadto Komisja zaakceptowała już podział według proporcji: 25 % działalność cywilna / 75 % działalność wojskowa w decyzji N 513/01, która nie została zaskarżona przed Trybunałem. Na podstawie powyższego Komisja przyjmie, że działalność cywilna stanowiła 25 % całej działalności HSY, a działalność wojskowa 75 % całej działalności.
- (74) W przypadku działalności wojskowej HSY Komisja we wcześniejszych decyzjach konsekwentnie uznawała, że do wsparcia udzielonego na tę działalność nie stosują się zasady dotyczące pomocy państwa ⁽⁶⁴⁾. Komisja ponownie przedstawiła tę ocenę w motywach 86 do 90 decyzji przedłużającej postępowanie. Ponieważ środki będące przedmiotem niniejszej decyzji zostały przyznane HSY (tj. HSY jako całemu przedsiębiorstwu) w tym samym okresie, który był poddawany analizie w poprzednich decyzjach, należy stwierdzić, że ta część środków, którą przeznaczono na wsparcie wojskowej działalności HSY, również wchodzi w zakres art. 296 Traktatu i nie podlega zasadom dotyczącym pomocy państwa.
- (75) Przy ocenie każdego środka odrębnie Komisja ustali, czy został on przeznaczony wyłącznie na wsparcie działalności cywilnej HSY, czy też był przyznany na rzecz HSY bez określenia konkretnego celu wykorzystania ⁽⁶⁵⁾:

— jeżeli wsparcie przeznaczono wyłącznie na działalność cywilną, Komisja uzna, że nie ma do niego zastosowania art. 296 Traktatu, a wobec tego środek w całości będzie oceniany na podstawie art. 87 Traktatu,

— jeżeli wsparcie otrzymała HSY jako całe przedsiębiorstwo, Komisja uzna, że ponieważ 75 % działalności stoczni dotyczy produkcji na cele wojskowe, 75 % wsparcia udzielonego przez państwo przeznaczono na działalność wojskową i ta część wchodzi w zakres art. 296 Traktatu. Pozostałe 25 % wsparcia udzielonego przez państwo można natomiast poddać ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4. ŚRODKI: OPIS, PODSTAWY WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA, OTRZYMANE UWAGI, OCENA I WNIOSEK

- (76) W odniesieniu do uwag władz greckich i stron trzecich Komisja stwierdza, że zawierają one wiele różnych argumentów. Na przykład w swoich licznych pismach skierowanych do Komisji wnosząca skargę spółka Elefsis

twierdzi, że istnieje szereg powodów, na podstawie których należy uznać środki za pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem. Natomiast władze greckie, HSY i spółki TKMS/GNSH twierdzą w swoich kolejnych pismach skierowanych do Komisji, że jest wiele powodów, na podstawie których środki powinny być uznane za zgodne ze wspólnym rynkiem.

- (77) Zgodnie z art. 253 Traktatu w decyzji Komisji muszą być podane powody, na których się ona opiera. Jednakże Komisja nie ma obowiązku ustosunkowywać się do każdego argumentu zgłoszonego przez strony. W związku tym w niniejszej decyzji zostaną przedstawione wyłącznie najważniejsze kwestie poruszone przez strony. W szczególności w decyzji nie będą uwzględnione niektóre argumenty stron w sposób oczywisty niezgodne ze stanem faktycznym, sprzeczne z argumentami tych samych stron, przedstawionymi w ich innych pismach, lub takie, które można zdecydowanie odrzucić na podstawie faktów i oceny, przedstawionych w niniejszej decyzji.
- (78) Ponieważ niniejsza analiza obejmuje znaczną liczbę środków, należy je oznaczyć w celu ułatwienia odbioru jej treści i uniknięcia nieporozumień. W związku z tym cztery środki objęte decyzją o wszczęciu postępowania zostaną oznaczone symbolami P1 do P4. Każdy z dwunastu środków wchodzących w zakres decyzji przedłużającej postępowanie zachowa numer przyporządkowany mu w tamtej decyzji, lecz zostaną one poprzedzone literą E.

4.1. Wykorzystanie pomocy inwestycyjnej zatwierdzonej w 1997 r. niezgodnie z przeznaczeniem (środek P1)

4.1.1. Opis środka

- (79) Decyzją N 401/97 Komisja zatwierdziła kwotę pomocy inwestycyjnej w wysokości 7,8 mld GRD (22,9 mln EUR), którą władze greckie zgłosiły w dniu 20 czerwca 1997 r. W tej decyzji pomoc została oceniona na podstawie art. 6 „Pomoc inwestycyjna” w rozdziale III „Pomoc na restrukturyzację” dyrektywy 90/684/EWG, który stanowi, że „Pomoc inwestycyjna [...] może zostać przyznana jedynie w przypadku [...], jeżeli wiąże się z planem restrukturyzacji, który nie przewiduje wzrostu mocy produkcyjnych stoczni [...]”. Taka pomoc nie może być przyznana stoczniom remontowym, chyba że jest powiązana z planem restrukturyzacji, który prowadzi do całkowitej redukcji mocy produkcyjnych w dziedzinie remontów statków”. W decyzji N 401/97 stwierdza się, że plan działalności gospodarczej został opracowany i ma na celu przywrócenie konkurencyjności stoczni poprzez zwiększenie jej wydajności i modernizację. Pierwszym filarem tego planu jest zakrojona na szeroką skalę reorganizacja i zmniejszenie stanu

zatrudnienia. W szczególności liczba pracowników zostanie zmniejszona do 2 000 osób do końca 1997 r. i zostaną wprowadzone bardziej elastyczne metody pracy. W decyzji N 401/97 stwierdza się, że w czasie jej przyjmowania ograniczenie stanu zatrudnienia zostało już w znacznej mierze przeprowadzone, co przyczyni się do wzrostu wydajności. Drugim filarem planu restrukturyzacji jest program inwestycyjny, polegający na wymianie zużytych i przestarzałych urządzeń na nowe, wyprodukowane według nowoczesnej technologii. W decyzji stwierdza się, że zgodnie z planem stocznia odzyska rentowność przed zakończeniem realizacji planu działalności gospodarczej, tzn. do 2000 r. Całkowite koszty programu inwestycyjnego oszacowano na kwotę 15,62 mld GRD (45,9 mln EUR). Z części opisowej decyzji wynika, że program ten będzie finansowany w następujący sposób: 7,81 mld GRD (22,9 mln EUR) z pomocy państwa, 3,13 mld GRD (9,2 mln EUR) poprzez podwyższenie kapitału akcyjnego i 4,67 mld GRD (13,7 mln EUR) z pożyczek bankowych. Podwyższenie kapitału zostanie dokonane proporcjonalnie do podziału kapitału, tzn. 51 % środków wniesie ETVA, a 49 % – pracownicy HSY. W decyzji stwierdza się również, że pożyczki bankowe zostaną zaciągnięte na zwykłych warunkach rynkowych bez gwarancji państwowej. W swojej ocenie Komisja zwraca uwagę, że w planie restrukturyzacji nie przewidziano wzrostu mocy produkcyjnych w dziedzinie budowy statków ani zmniejszenia mocy produkcyjnych w dziedzinie remontów statków. Komisja stwierdza również, że intensywność pomocy (50 %) mieści się w ramach intensywności pomocy regionalnej dopuszczalnej dla Grecji. Poziom intensywności jest również uzasadniony zakresem restrukturyzacji.

4.1.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (80) Wymiana korespondencji między władzami greckimi a Komisją, poprzedzająca wszczęcie postępowania, została opisana w rozdziale 1 „Postępowanie” niniejszej decyzji.
- (81) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła przypuszczenie, że pomoc inwestycyjna, zatwierdzona decyzją N 401/97, mogła być wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem. Po pierwsze, Komisja stwierdziła, że plan inwestycyjny został zrealizowany jedynie częściowo i z poważnymi opóźnieniami. Władze greckie bez porozumienia z Komisją kilkakrotnie wyraziły zgodę na przedłużenie terminu wykonania planu inwestycyjnego po dniu 31 grudnia 1999 r. Po drugie, chociaż w decyzji N 401/97 zaznacza się, że program inwestycyjny będzie finansowany z pożyczek bankowych zaciągniętych na zwykłych warunkach rynkowych bez gwarancji państwowej, przedsiębiorstwo, jak się zdaje, otrzymało pożyczki z banku państwowego według stóp procentowych nieodpowiadających wartości rynkowej i przypuszcza się w odniesieniu do jednej z tych pożyczek państwo udzieliło gwarancji. Po trzecie, władze greckie nie przesyłały sprawozdań rocznych z realizacji planu, zgodnie z wymogami decyzji N 401/97. Z powodu tych trzech naruszeń decyzji N 401/97 można przypuszczać, że pomoc inwestycyjna została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem.

4.1.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (82) Spółka Elefsis podkreśla, że trzęsienie ziemi, na które powołano się w uzasadnieniu opóźnienia, wyjaśnia tylko to opóźnienie, które nastąpiło we wrześniu 1999 r., to znaczy cztery miesiące przed zakończeniem okresu przewidzianego na realizację planu inwestycyjnego (dzień 31 grudnia 1999 r.). Przed końcem 1999 r. HSY zrealizowała jedynie niewielką część planu inwestycyjnego. Świadczy to o tym, że w HSY znaczne opóźnienia w realizacji planu powstały jeszcze przed trzęsieniem ziemi i że HSY nie mogłaby na czas zakończyć realizacji programu inwestycyjnego, nawet gdyby trzęsienie ziemi nie miało miejsca. Sytuacja przedstawia się podobnie w przypadku prywatyzacji HSY, którą również podano jako uzasadnienie opóźnienia, a która została przeprowadzona po upływie dość długiego czasu od końca 1999 r. i dlatego nie mogła być uzasadnieniem niedopełnienia przez HSY warunków decyzji N 401/97. I wreszcie spółka Elefsis twierdzi, że ponieważ HSY otrzymała pożyczkę gwarantowaną przez państwo oraz pożyczki na zasadach innych niż rynkowe, naruszyła warunki ustanowione w decyzji N 401/97. Dlatego też należy odzyskać tę dodatkową pomoc, jak również pomoc inwestycyjną.
- (83) HSY przedstawiła takie same uwagi jak władze greckie; zostały one streszczone w następnej sekcji.

4.1.4. Uwagi władz greckich

- (84) W piśmie z dnia 20 października 2004 r. władze greckie potwierdzają, że początkowo termin zakończenia realizacji planu inwestycyjnego wyznaczyły na dzień 31 grudnia 1999 r. W grudniu 1999 r. przeprowadziły pierwszą kontrolę postępu realizacji planu inwestycyjnego, która dotyczyła wydatków poniesionych przez HSY do dnia 30 czerwca 1999 r. Okazało się, że wyniosły one 2,7 mld GRD (8,1 mln EUR), co stanowi 17,7 % ogólnych kosztów programu inwestycyjnego. W dniu 27 czerwca 2001 r. władze greckie wyraziły zgodę na przedłużenie terminu zakończenia realizacji planu inwestycyjnego do dnia 31 grudnia 2001 r. z powodu trzęsienia ziemi, które miało miejsce dnia 7 września 1999 r. i spowodowało szkody w stoczni oraz przyczyniło się do opóźnienia w wykonaniu planu inwestycyjnego. Decyzją z dnia 28 grudnia 2001 r. władze greckie zezwoliły na drugie przedłużenie terminu, do dnia 30 czerwca 2002 r., ponieważ proces prywatyzacji, który rozpoczął się w styczniu 2001 r. (i ostatecznie zakończył się w dniu 31 maja 2002 r.), wymagał wstrzymania realizacji planu inwestycyjnego. Gdy władze greckie przeprowadziły drugą kontrolę w maju 2002 r., stwierdziły, że wydatki poniesione przez HSY do dnia 31 grudnia 2001 r. wynoszą 9,8 mld GRD (28,9 mln EUR), czyli 63 % całkowitych kosztów inwestycji. Decyzją z dnia 14 czerwca 2002 r. wydano zgodę na kolejne przedłużenie, do dnia 30 czerwca 2004 r. Decyzją z dnia 23 lipca 2003 r. władze greckie zatwierdziły modyfikację planu inwestycyjnego. Przy tej okazji

przedsiębiorstwo zwróciło się z wnioskiem o wyłączenie niektórych wydatków inwestycyjnych zatwierdzonych podczas drugiej kontroli. Były to zaliczki na inwestycje, które przedsiębiorstwo postanowiło wykluczyć z planu inwestycyjnego. Dlatego też łączną kwotę kosztów zatwierdzonych podczas drugiej kontroli zmniejszono do 23,3 mln EUR, czyli 50,75 % ogólnej kwoty. Pismem z dnia 30 czerwca 2004 r. stocznia zwróciła się o wyrażenie zgody na kolejne przedłużenie terminu realizacji planu, do dnia 31 grudnia 2004 r. Do dziś pomoc inwestycyjna nie została jeszcze stoczni wypłacona.

(85) Władze greckie twierdzą, że przy udzielaniu zgody na przedłużenie terminu realizacji planu w dobrej wierze przyjęły założenie, że działają w granicach decyzji zatwierdzającej, wydanej przez Komisję, i że dotyczyła ona pomocy istniejącej, w przypadku której nowe zgłoszenie nie jest konieczne. Władze greckie uważały, że nieliczenie się z ewentualnością przedłużenia terminu wdrożenia planu inwestycyjnego na taką skalę i o takim zakresie byłoby równoznaczne z brakiem realizmu, tym bardziej w przypadku stoczni, która – również zgodnie z opinią Komisji, wyrażoną w decyzji zatwierdzającej – nie ma żadnego doświadczenia w realizacji tego rodzaju planu. Władze greckie twierdzą też, że poinformowały Komisję o przedłużeniu okresu realizacji planu w listopadzie 2002 r. Modyfikacja planu inwestycyjnego, którą władze greckie zatwierdziły w 2003 r., nie miała wpływu na zmianę charakteru, istoty ani przeznaczenia zatwierdzonej pomocy. Miała ona jedynie na celu dostosowanie planu do nowych okoliczności: prywatyzacji stoczni, nowych zamówień o nieprzewidywalnym charakterze (okręty podwodne), trzęsienia ziemi w 1999 r. i postępu technologicznego. Władze greckie nie rozumieją też, jak przedłużenia mogły wpłynąć na istotę pomocy, a w konsekwencji na jej zgodność ze wspólnym rynkiem. I wreszcie władze greckie twierdzą, że Komisja powinna ocenić zgodność przedłużenia terminu realizacji planu ze wspólnym rynkiem na podstawie pkt 52 Wytycznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw⁽⁶⁶⁾ (zwanych dalej „wytycznymi RiR z 1999 r.”). W tym przypadku pomoc należy uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem, ponieważ zmieniony plan przewiduje przywrócenie rentowności w rozsądnym czasie, a mianowicie przed dniem 30 czerwca 2004 r. Władze greckie twierdzą w szczególności, że opóźnienie nie powstało z winy przedsiębiorstwa, lecz zostało spowodowane zdarzeniem siły wyższej (trzęsieniem ziemi w 1999 r.) i prywatyzacją przedsiębiorstwa. Ponadto władze greckie twierdzą, że zasada przyznawania danemu przedsiębiorstwu pomocy jedyny raz, „pierwszy i ostatni raz” (*one time, last time*), nie została naruszona, ponieważ pomoc miała miejsce w ramach adaptacji istniejącego planu restrukturyzacji.

(86) W nawiązaniu do zarzutu dotyczącego nieprzedłożenia rocznych sprawozdań z realizacji planu inwestycyjnego, władze greckie uważają, że fakt ten nie stanowi istotnej przeszkody dla modyfikacji planu.

4.1.5. Ocena

4.1.5.1. Artykuł 296 Traktatu

(87) Przed przystąpieniem do oceny zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 i 88 Traktatu, należy przeanalizować kwestię stosowalności art. 296 Traktatu. W tym względzie Komisja zwraca uwagę na następujące aspekty. Po pierwsze, pomoc inwestycyjna została zgłoszona przez władze greckie w 1997 r. zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 88 ust. 3 Traktatu. Zgłaszając pomoc, władze greckie dały do zrozumienia, że plan inwestycyjny był w głównej mierze związany z cywilną działalnością HSY (tj. remontami i budową statków), ponieważ gdyby plan dotyczył działalności o charakterze wojskowym i miał istotne znaczenie dla bezpieczeństwa narodowego, wówczas władze greckie w tamtym czasie mogłyby powołać się na art. 296 traktatu WE i nie musiałyby zgłaszać pomocy inwestycyjnej⁽⁶⁷⁾. Co więcej, władze greckie nie zakwestionowały decyzji zatwierdzającej, w której Komisja poddała zgłoszoną pomoc ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa. I wreszcie władze greckie nie powołały się na art. 296 w swojej odpowiedzi na decyzję o wszczęciu postępowania. Wyżej przedstawione argumenty są wystarczające, by uznać, że plan inwestycyjny nie miał wpływu na interesy bezpieczeństwa Grecji i że wszelką pomoc na finansowanie planu inwestycyjnego można rozpatrywać na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa, ustanowionych w art. 87 i 88 Traktatu.

4.1.5.2. Wykorzystanie pomocy niezgodnie z przeznaczeniem

(88) W następnej kolejności zostaną przeanalizowane trzy wątpliwości przedstawione w decyzji o wszczęciu postępowania.

(89) W nawiązaniu do naruszenia warunku, zobowiązującego do zaciągania pożyczek według rynkowych stóp procentowych i bez gwarancji państwowej, Komisja uważa, że naruszenie to ma wpływ na zgodność tych środków ze wspólnym rynkiem, a nie na zgodność ze wspólnym rynkiem pomocy inwestycyjnej. W istocie celem takiego warunku jest niedopuszczenie do przyznania dodatkowej pomocy na rzecz programu inwestycyjnego (tj. niedopuszczenie do akumulacji pomocy powyżej intensywności określonej w decyzji N 401/97). Mimo to jednak, zgodnie w wyjaśnieniu przedstawionym w dalszej części niniejszej decyzji, Komisja w oparciu o inne podstawy prawne stwierdza, że gwarancja państwowa na rzecz HSY stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem i należy ją odzyskać. W odniesieniu do pożyczek Komisja stwierdza również, że ich część stanowiąca element pomocy musi zostać odzyskana. Ponieważ elementy pomocy zostaną odzyskane, początkowa sytuacja zostanie przywrócona i koszty ich finansowania dla HSY nie będą niższe od stóp rynkowych. Innymi słowy, poprzez to odzyskanie cel warunku ustanowionego w decyzji N 401/97, czyli niedopuszczenie do udzielenia dodatkowej pomocy w drodze przyznania na

rzecz HSY środków finansowych po cenie niższej od rynkowej, zostanie osiągnięty. Komisja oddała więc wyżej wspomnianą skargę spółki Elefsis, że należy odzyskać zarówno elementy pomocy zawarte w pożyczkach i gwarancji, jak i pomoc inwestycyjną zatwierdzoną decyzją N 401/97.

- (90) W odniesieniu do kwestii nieprzedłożenia sprawozdań rocznych, poruszonej w decyzji o wszczęciu postępowania, Komisja uważa, że niedopełnienie obowiązku ich przedłożenia samo w sobie nie jest wykorzystaniem pomocy niezgodnie z przeznaczeniem. W istocie nie zmienia ono charakteru pomocy, jej skutku ani istoty programu inwestycyjnego. Jednakże ponieważ władze greckie nie dostarczyły tych informacji w terminie, i wobec tego nie powiadomiły Komisji o opóźnieniach wówczas, gdy miały one miejsce, Komisja została pozbawiona możliwości przyjęcia decyzji w odniesieniu do tych aspektów we właściwym czasie. Dlatego też, ponieważ władze greckie nie przedłożyły sprawozdań rocznych, ciężar dowodu spoczywa na nich – a zatem do władz greckich należy udowodnienie, że Komisja wyraziłaby zgodę na kolejne przedłużenia okresu przewidzianego na realizację programu inwestycyjnego.
- (91) W odniesieniu do opóźnienia w realizacji planu inwestycyjnego, którego dotyczyły główne wątpliwości przedstawione w decyzji o wszczęciu postępowania, Komisja doszła do następującego wniosku. Decyzją N 401/97 Komisja zatwierdziła pomoc na wsparcie inwestycji, które były „związane z planem restrukturyzacji”, zgodnie z wymogiem określonym w rozdziale III „Pomoc na restrukturyzację” dyrektywy 90/684/EWG. Zgodnie z opisem planu działalności gospodarczej, podanym w decyzji N 401/97, plan inwestycyjny był w gruncie rzeczy związany nie tylko z planem restrukturyzacji, lecz sam stanowił jeden z dwóch filarów procesu restrukturyzacji. Wynika to z faktu, że stocznia nie podjęła żadnych inwestycji w poprzednich latach i istniała konieczność wymiany „zużytych i przestarzałych urządzeń na nowe, wyprodukowane według nowoczesnej technologii” w celu przywrócenia jej konkurencyjności. W sekcji 2.1 swego pisma z dnia 20 października 2004 r. władze greckie potwierdzają, że program inwestycyjny miał na celu przywrócenie konkurencyjności HSY w drodze poprawy wydajności i modernizacji, by stała się ona przedsiębiorstwem konkurencyjnym na poziomie krajowym i międzynarodowym. Władze greckie potwierdzają również, że celem była wymiana przestarzałych urządzeń, które wyszły z użycia, na nowe, oparte na nowoczesnej technologii. Reasumując, z decyzji N 401/97, a także z pism władz greckich wynika, że program inwestycyjny miał odegrać zasadniczą rolę w planie restrukturyzacji i przywróceniu rentowności⁽⁶⁸⁾. Ponieważ był on „związany z planem restrukturyzacji” i miał zasadnicze znaczenie dla przywrócenia rentowności, jest oczywiste, że realizacja programu inwestycyjnego nie mogła być znacznie opóźniona. W istocie realizacja planu była przedsięwzięciem pilnym z punktu widzenia przywrócenia rentowności przedsiębiorstwu. W rezultacie Komisja zatwierdziła pomoc na wsparcie programu inwestycyjnego, który musiał być zrealizowany w ściśle wyznaczonym okresie; nie zatwierdziła pomocy na wsparcie jakiegokolwiek projektu inwestycyjnego, który byłby zrealizowany w przyszłości.
- (92) W nawiązaniu do ściśle określonego terminu realizacji programu inwestycyjnego należy zaznaczyć, że w decyzji N 401/97 nie został podany harmonogram zaplanowanych działań. W decyzji N 401/97 stwierdza się jedynie, że „stocznia odzyska rentowność wraz z końcem realizacji planu działalności gospodarczej, w 2000 r.”. W swoim piśmie z dnia 20 października 2004 r. władze greckie podkreślają, że zgodnie z decyzją ministerialną z grudnia 2007 r. przyznającą dotację program inwestycyjny musiał być zakończony do dnia 31 grudnia 1999 r.⁽⁶⁹⁾. O tym terminie nie ma jednak mowy w decyzji N 401/97. Komisja stwierdza więc, że zgodnie z decyzją N 401/97 program inwestycyjny musiał być realizowany najpóźniej do końca 2000 r.
- (93) Na podstawie powyższego Komisja stwierdza, że zachowanie terminu 31 grudnia 2000 r. było ważne dla zapewnienia powodzenia planu restrukturyzacji. Ponadto każda inwestycja zrealizowana znacznie później niż w 2000 r. nie mogłaby zostać uznana za związaną z planem restrukturyzacji, który został opisany w decyzji N 401/97, tak jak wymaga tego dyrektywa 90/684/EWG.
- (94) Po przeprowadzeniu tej analizy decyzji N 401/97 Komisja musi ustalić, czy wyraziłaby zgodę na przedłużenie okresu realizacji inwestycji, gdyby władze greckie zwróciły się z takim wnioskiem i należycie poinformowały Komisję o opóźnieniach. We wrześniu 1999 r., wskutek trzęsienia ziemi, uległy zniszczeniu następujące części stoczni: ściany, dachy, okna, konstrukcja trzech budynków, rury, sieć instalacji elektrycznej, pirsy oraz szyny podsuwnicowe. Władze greckie twierdzą, że z powodu trzęsienia ziemi stocznia była zmuszona wstrzymać realizację planu inwestycyjnego i skoncentrować się na naprawie tych szkód.
- (95) Stocznia w listopadzie 2000 r. wystąpiła z wnioskiem o zgodę na pierwsze przedłużenie terminu zakończenia realizacji programu inwestycyjnego do dnia 31 grudnia 2001 r., uzasadniając opóźnienie trzęsieniem ziemi. Należy zatem odpowiedzieć na pytanie, czy Komisja wyraziłaby zgodę na ten wniosek, gdyby go otrzymała. Komisja zwraca uwagę, że gdyby zastosowała pkt 52 wytycznych RiR z 1999 r., nie zatwierdziłaby pierwszego

przedłużenia, ponieważ plan restrukturyzacji, zatwierdzony w 1997 r., okazał się wyraźnie niewystarczający do przywrócenia rentowności w świetle sytuacji zaistniałej w listopadzie 2000 r., a żaden inny plan restrukturyzacji pozwalający na przywrócenie rentowności w tamtym czasie nie istniał. Jednakże Komisja ma wątpliwości, czy zastosowałaby pkt 52 wytycznych RiR z 1999 r., ponieważ pomoc nie została zatwierdzona na podstawie tych wytycznych, ponieważ nie wprowadzono żadnych „zmian” do treści planu, a chodziło jedynie o przesunięcie terminu zakończenia inwestycji, i ponieważ w decyzji N 401/97 i w dyrektywie 90/684/EWG nie ma żadnych jasnych przepisów dotyczących zmiany terminu zakończenia inwestycji. Co więcej, z uwagi na to, że poważne trzęsienie ziemi jest wydarzeniem pozostającym poza zakresem odpowiedzialności stoczni i władz greckich, wyjątkowym i niemającym związku z gospodarką i działalnością przedsiębiorczą, Komisja przypuszczalnie uznałaby, że może ono stanowić uzasadnienie dla kilkumiesięcznego opóźnienia. Ponadto realizacja planu inwestycyjnego jest zadaniem trudnym i może wymagać kilku dodatkowych miesięcy. W związku z tym, chociaż jeden rok jest dużym opóźnieniem, można racjonalnie przyjąć, że Komisja mogłaby wyrazić zgodę na przedłużenie.

- (96) Drugie przedłużenie, przyznane przez władze greckie, władze te i HSY uzasadniły procesem prywatyzacji stoczni, w czasie którego realizacja planu inwestycyjnego została wstrzymana⁽⁷⁰⁾. Innymi słowy, opóźnienie w realizacji programu inwestycyjnego wynikało ze świadomej decyzji dotyczącej wstrzymania realizacji planu. Komisja z całą pewnością nie może zatwierdzić przedłużenia okresu realizacji programu inwestycyjnego w przypadku, gdy świadomie podjęto decyzję o wstrzymaniu jego realizacji na kilka kwartałów w roku. Zgodnie z wcześniejszym wnioskiem przestrzeganie harmonogramu realizacji planu restrukturyzacji było kwestią zasadniczej wagi. Komisja zatwierdziła pomoc na wsparcie konkretnego planu, realizowanego w ściśle określonym czasie. Komisja dodatkowo podkreśla, że gdyby przedłużenie realizacji planu na okres po dniu 31 grudnia 2001 r. zostało zatwierdzone, czas restrukturyzacji byłby tak długi, że inwestycji wdrożonych po tym terminie nie można byłoby uznać za „związane” – w rozumieniu dyrektywy 90/684/EWG – z procesem restrukturyzacji, który rozpoczął się już w 1996 r. Plan restrukturyzacji, zatwierdzony w 1997 r., nie był odpowiedni, aby zaradzić trudnej sytuacji finansowej stoczni, z którą borykała się przez lata, począwszy od 2001 r. Ponadto w latach 2001–2002 zrealizowano zasadnicze działania restrukturyzacyjne, zupełnie nowe i nieuwzględnione w planie restrukturyzacji opisanym w decyzji N 401/97 (na przykład dodatkowe ograniczenie stanu zatrudnienia). Biorąc pod uwagę powyższe względy, Komisja uważa, że nie zatwierdziłaby

przedłużenia czasu realizacji inwestycji na okres po dniu 31 grudnia 2001 r.

- (97) Reasumując, Komisja stwierdza, że wszelka pomoc przeznaczona na wsparcie kosztów inwestycyjnych poniesionych po dniu 31 grudnia 2001 r. wykracza poza zakres decyzji N 401/97.
- (98) Władze greckie uważają, że nawet jeżeli Komisja stwierdzi, że pomoc na pokrycie niektórych kosztów inwestycyjnych nie wchodzi w zakres decyzji N 401/97, to pomoc tę mimo to należy uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem jako pomoc na restrukturyzację na podstawie wytycznych RiR z 1999 r. Komisja musi zatem przeanalizować, czy pomoc na pokrycie kosztów inwestycyjnych, poniesionych przez HSY po dniu 31 grudnia 2001 r., mogłaby zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem. Komisja zwraca uwagę, że nie ma żadnych wątpliwości, że HSY była przedsiębiorstwem znajdującym się w trudnej sytuacji po dniu 31 grudnia 2001 r. Na przykład straty skumulowane w ciągu poprzednich lat były tak wysokie, że wartość kapitału własnego netto była ujemna. Dlatego też wszelką pomoc udzieloną przedsiębiorstwu, w szczególności pomoc na wsparcie modernizacji przestarzałych urządzeń, należało uznać za pomoc restrukturyzacyjną. Komisja uważa jednak, że przedsiębiorstwo nie spełniło warunków otrzymania pomocy na podstawie wytycznych RiR z 1999 r. Na przykład został naruszony warunek pomocy „pierwszy i ostatni raz”, ustanowiony w pkt 48 tych wytycznych, ponieważ władze greckie przyznały już HSY pomoc restrukturyzacyjną decyzją ministerialną z grudnia 1997 r. W istocie pomoc inwestycyjna zatwierdzona decyzją N 401/97 stanowiła pomoc restrukturyzacyjną zgodnie z dyrektywą 90/684/EWG i zgodnie z samą decyzją N 401/97. Punkt 48 wytycznych RiR z 1999 r. dopuszcza odstępstwa od warunku pomocy „pierwszy i ostatni raz”, jeżeli „zaistniały okoliczności wyjątkowe i nieprzewidziane”. Komisja nie potrafi stwierdzić, jakie wyjątkowe i nieprzewidywalne okoliczności mogłyby uzasadniać przyznanie pomocy restrukturyzacyjnej na pokrycie kosztów inwestycji poniesionych po dniu 31 grudnia 2001 r. W szczególności trzęsienie ziemi z września 1999 r. może, zgodnie z wcześniejszym ustaleniem, uzasadniać pewne opóźnienie w realizacji planu inwestycyjnego. Nie jest ono jednak powodem opóźnienia w realizacji planu inwestycyjnego po dniu 31 grudnia 2001 r. Natomiast wstrzymanie realizacji planu w trakcie procesu prywatyzacji nie spełnia wymogu „okoliczności wyjątkowych i nieprzewidzianych”, zawartego w definicji. Władze greckie twierdzą, że warunek pomocy „pierwszy i ostatni raz” nie był naruszony, ponieważ pomoc została udzielona w ramach dostosowania istniejącego planu restrukturyzacji. Zgodnie z

wcześniejszymi szczegółowymi wyjaśnieniami, Komisja uważa, że inwestycje wdrożone po dniu 31 grudnia 2001 r. nie stanowią części programu inwestycyjnego opisanego w decyzji N 401/97. Ponadto w pkt 52 wytycznych RiR z 1999 r. stwierdza się, że „zmieniony plan powinien przewidywać rozsądny termin odzyskania rentowności przedsiębiorstwa”. Zgodnie z początkowym planem stocznia powinna była odzyskać rentowność do 2000 r. Dlatego też Komisja uważa, że planowany termin przywrócenia rentowności w czerwcu 2004 r. był zbyt odległy w porównaniu z terminem założonym w początkowym planie, i powrót do rentowności w takim terminie nie mieścił się w rozsądnych ramach czasowych. I wreszcie Komisja zwraca uwagę, że zaakceptowanie takiego przedłużenia okresu restrukturyzacji byłoby równoznaczne z obejściem warunku pomocy „pierwszy i ostatni raz”.

- (99) Reasumując, Komisja uważa, że pomoc na pokrycie kosztów inwestycyjnych poniesionych do dnia 31 grudnia 2001 r. i związanych z programem inwestycyjnym opisanym w decyzji N 401/97 można uznać za wchodzącą w zakres decyzji N 401/97. Natomiast żadna inna pomoc nie jest objęta decyzją N 401/97. Ponadto wszelka inna pomoc na pokrycie innych kosztów inwestycyjnych poniesionych przez HSY jest niezgodna ze wspólnym rynkiem. Ponieważ władze greckie zaznaczyły, że pomoc inwestycyjna nie została jeszcze wypłacona na rzecz HSY, od stoczni nie musi być odzyskana żadna pomoc.

4.2. Pożyczka w wysokości 4,67 mld GRD (13,72 mln EUR) udzielona w 1999 r. i zabezpieczona gwarancją państwową (środek P2)

4.2.1. Opis środka

- (100) Władze greckie zwracają uwagę, że ta ośmioletnia pożyczka o wartości 4,67 mld GRD (13,72 mln EUR) została przyznana przez ETVA na finansowanie programu inwestycyjnego⁽⁷¹⁾. Decyzją z dnia 8 grudnia 1999 r. rząd udzielił gwarancji i z tego tytułu pobierał opłatę roczną w wysokości 100 punktów bazowych. Umowę pożyczki zawarto w dniu 29 grudnia 1999 r., a wynikająca z niej kwota została wypłacona HSY w kolejnych transzach od tego dnia do dnia 26 października 2000 r., do łącznej kwoty 12,76 mln EUR⁽⁷²⁾. Jako stopę procentową przyjęto ATHIBOR (EURIBOR od dnia 1 stycznia 2001 r.) plus 25 punktów bazowych. W dniu 31 maja 2002 r. gwarancję państwową i okres, na który została udzielona pożyczka, przedłużono do dnia 30 czerwca 2009 r., a stopę procentową zwiększono o 100 punktów bazowych. Spłata kapitału rozpoczęła się wraz ze spłatą pierwszej raty w grudniu 2003 r.

4.2.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (101) W decyzji o wszczęciu postępowania stwierdza się, że gwarancja udzielona przez państwo może stanowić pomoc państwa, a jej zgodność ze wspólnym rynkiem

budzi wątpliwości. Ponadto abstrahując od kwestii, czy gwarancję należy uznać za pomoc czy nie, w decyzji N 401/97 stwierdza się, że w celu finansowania programu inwestycyjnego pożyczki bankowe zostaną zaciągnięte na zwykłych warunkach rynkowych, bez gwarancji państwowej. W związku z tym należy sądzić, że gwarancje państwowe były *per se* zabronione decyzją N 401/97.

4.2.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (102) Spółka Elefsis zgłosiła następujące uwagi w odniesieniu do środków P2, P3 i P4. Przypomina ona, że decyzja N 401/97 zawiera wymóg, zgodnie z którym pożyczki bankowe na finansowanie działalności HSY mają być zaciągnięte na zwykłych warunkach rynkowych bez gwarancji państwowej. Można natomiast wykazać, że wszystkie trzy pożyczki zostały udzielone na warunkach innych niż rynkowe. Po pierwsze, te pożyczki były przyznawane począwszy od końca 1999 r., gdy sytuacja finansowa HSY była dramatyczna i istniała groźba cofnięcia stoczni zezwolenia na prowadzenie działalności. Po drugie, pożyczki zostały udzielone w czasie, gdy było oczywiste, że HSY nie zrealizowała planu restrukturyzacji/inwestycyjnego i nie dotrzymała warunków decyzji N 401/97. Po trzecie, biorąc pod uwagę katastrofalną sytuację finansową i brak zabezpieczenia na zasadach rynkowych, HSY nie mogłaby uzyskać tych pożyczek od instytucji sektora prywatnego.

4.2.4. Uwagi władz greckich

- (103) Władze greckie (a także HSY) twierdzą, że gwarancja państwowa nie stanowi pomocy państwa i została udzielona na zwykłych warunkach rynkowych. Swoją analizę opierają na następujących aspektach:

- Stocznia mogła zawrzeć umowę o udzielenie podobnej pożyczki z każdym innym bankiem, oferując inne formy zabezpieczenia niż gwarancja państwowa. W szczególności przedsiębiorstwo mogło zaoferować jako zabezpieczenia niektóre należności z tytułu dużych zamówień lub pewne zabezpieczenia w formie zastawu hipotecznego na swoich aktywach.
- Roczna opłata w wysokości 1 % za udzielenie gwarancji jest stawką rynkową. Ponadto nie jest ona selektywna, ponieważ państwo greckie udzieliło kilku gwarancji w tym samym okresie i w przypadku niektórych pobierało znacznie niższą opłatę.
- Nawet gdyby Komisja uznała, że opłata za udzielenie gwarancji była poniżej stawki rynkowej, państwo i tak działało jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej, ponieważ było akcjonariuszem HSY (za pośrednictwem ETVA) i skorzystałoby na odzyskaniu rentowności przez stocznię po zrealizowaniu przez nią planu inwestycyjnego.

— To, że pożyczka miała na celu finansowanie planu inwestycyjnego, który został zatwierdzony przez Komisję, powinno było dla banku udzielającego pożyczki i dla gwaranta stanowić wystarczająco solidną podstawę, by oczekiwać, że HSY będzie mogła spłacić pożyczkę.

— Stocznia regularnie spłaca pożyczkę i wnosi opłaty za udzielenie gwarancji.

4.2.5. Ocena

4.2.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (104) Przed przystąpieniem do oceny zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 należy przeanalizować kwestię stosowności art. 296 Traktatu. Komisja zwraca uwagę, że na podstawie decyzji o przyznaniu pożyczki HSY miała obowiązek wykorzystać pożyczkę zabezpieczoną gwarancją, a także dwie pozostałe pożyczki objęte decyzją o wszczęciu postępowania (tj. środki P3 i P4), na finansowanie programu inwestycyjnego⁽⁷³⁾. Zgodnie z wnioskiem zawartym w ocenie środka P1 program inwestycyjny nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu. Dlatego też Komisja uważa, że w odniesieniu do tych trzech pożyczek przeznaczonych na finansowanie programu inwestycyjnego mają zastosowanie zasady dotyczące pomocy państwa i pożyczki te nie wchodzą w zakres art. 296 Traktatu.

4.2.5.2. Istnienie pomocy

- (105) Należy przede wszystkim sprawdzić, czy gwarancja państwowa spełnia warunki konieczne, aby uznać ją za pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu.
- (106) W celu przeprowadzenia oceny istnienia pomocy w przypadku różnych gwarancji badanych w niniejszej decyzji Komisja stosuje obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 traktatu WE do pomocy państwowej w formie gwarancji⁽⁷⁴⁾ (zwane dalej „obwieszczeniem w sprawie gwarancji”), które zostało opublikowane w marcu 2000 r. Jednakże zgodnie z treścią pkt 1.4 tego obwieszczenia nie dotyczy ono zmian w polityce, lecz raczej zawiera bardziej szczegółowe wyjaśnienia metod, które Komisja dotychczas stosowała na potrzeby oceny gwarancji państwowych. W związku z tym zasady ustanowione w obwieszczeniu w sprawie gwarancji można również zastosować do oceny gwarancji udzielonych przed marcem 2000 r. Zgodnie z tym wnioskiem w decyzji o wszczęciu postępowania za podstawę oceny środka P2 Komisja przyjęła obwieszczenie w sprawie gwarancji. Władze greckie nie wniosły zastrzeżeń do zastosowania obwieszczenia. Przeciwnie, także wykorzystywały je do oceny środka P2⁽⁷⁵⁾.
- (107) Po pierwsze, by można było uznać, że środek wchodzi w zakres art. 87 ust. 1, musi on wiązać się z użyciem

zasobów państwowych. Ten warunek jest spełniony w przypadku środka P2, ponieważ państwo, udzielając tej gwarancji, obciążyło ryzykiem zasoby państwowe.

- (108) Po drugie, należy ustalić, czy środek ma charakter selektywny czy nie. Władze greckie twierdzą, że państwo udzieliło kilku gwarancji innym przedsiębiorstwom i że również pobierało z tego tytułu prowizję w wysokości 1 %. Władze greckie przedłożyły wykaz tych przedsiębiorstw. Komisja uważa, że ten fakt wcale nie dowodzi, że ten środek miał charakter ogólny. Aby środek miał charakter ogólny, musi on być dostępny dla wszystkich podmiotów gospodarczych działających w danym państwie członkowskim. Muszą mieć do niego skuteczny dostęp wszystkie przedsiębiorstwa na równorzędnych warunkach i ten dostęp nie może być *de facto* ograniczony na przykład przez uprawnienia uznaniowe państwa do przyznania środka, ani inne czynniki ograniczające ich skutek praktyczny. Rozpatrywany środek nie może być więc uznany za ogólny. W szczególności sam fakt, że niektóre przedsiębiorstwa otrzymały gwarancję państwową, nie oznacza, że wszystkie przedsiębiorstwa mogłyby ją uzyskać. Władze greckie nie wykazały, że gwarancja państwowa jest ogólnie dostępna dla wszystkich podmiotów gospodarczych na równorzędnych warunkach. Ponadto wszystkie podmioty gospodarcze znajdujące się w wykazie przedłożonym przez władze greckie są albo przedsiębiorstwami państwowymi, albo przedsiębiorstwami prowadzącymi w pewnym zakresie działalność o charakterze wojskowym. Wydaje się więc, że przedsiębiorstwa prywatne nie mogłyby otrzymać gwarancji na finansowanie swojej zwykłej działalności. W gruncie rzeczy władze greckie nie podały podstawy prawnej, w oparciu o którą minister finansów w dniu 8 grudnia 1999 r. podjął decyzję o udzieleniu gwarancji. Należy przypuszczać, że jest nią ustawa 2322/1995, będąca środkiem selektywnym, zgodnie z wyjaśnieniem podanym w ocenie środka E12b.

- (109) Po trzecie, należy wykazać istnienie korzyści. Zgodnie z pkt 2.2.2 obwieszczenia w sprawie gwarancji, ponieważ gwarancja została udzielona przed przyznaniem pożyczki, a nie *ex post*, nie istnieje przypuszczenie istnienia pomocy dla udzielającego pożyczki. Jest to więc pomoc dla pożyczkobiorcy, którą należy zbadać zgodnie z treścią pkt 2.1.1 obwieszczenia w sprawie gwarancji. Władze greckie zaprzeczają istnieniu jakiegokolwiek korzyści, ponieważ HSY mogłaby otrzymać podobną pożyczkę, oferując bankowi inne formy zabezpieczenia zamiast gwarancji państwowej. Komisja uważa, że nie musi badać, czy HSY, oferując inne formy zabezpieczenia, mogłaby uzyskać taką pożyczkę, czy nie. Komisja musi natomiast ocenić, czy rzeczywista transakcja dokonana przez państwo, czyli udzielenie gwarancji na pożyczkę bez skorzystania z żadnej formy zabezpieczenia, byłoby możliwe do przyjęcia przez inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. Gwarancja pożyczki zabezpieczonej zastawem na niektórych aktywach lub przeniesieniem praw do należności stanowi inny rodzaj transakcji. Zgodnie z treścią pkt 2.1.1 obwieszczenia w sprawie gwarancji, jedną

z potencjalnych korzyści gwarancji państwowej jest możliwość „zaoferowania niższego zabezpieczenia” przez pożyczkobiorcę. Ponadto nawet gdyby należało poddać ocenie możliwość uzyskania środków finansowych przy zaoferowaniu większego zabezpieczenia, Komisja stwierdziła już w sekcji 3.1 niniejszej decyzji, że po dniu 30 czerwca 1999 r. HSY nie otrzymałaby ani pożyczek, ani gwarancji od prywatnych banków, nawet gdyby zaoferowała im zabezpieczenia. Komisja stwierdza, że ponieważ gwarancji państwowej udzielono w grudniu 1999 r., HSY przyznano korzyść poprzez przyznanie jej środków finansowych, których nie mogłaby otrzymać na rynku.

- (110) Władze greckie twierdzą również, że opłata za udzielenie gwarancji, wynosząca 1 %, odpowiadała cenie rynkowej, a wobec tego nie została przyznana żadna korzyść. Komisja zwraca uwagę, że władze greckie nie przedstawiły żadnych danych rynkowych świadczących o tym, że banki były gotowe udzielić gwarancji za taką samą cenę. Władze greckie przedłożyły jedynie wykaz gwarancji udzielonych przez państwo w tym samym okresie za taką samą cenę. Komisja nie rozumie, jak wykaz gwarancji państwowych może stanowić dowód na to, że opłata z tytułu gwarancji wymagana od HSY jest zgodna z rynkiem i nie stanowi pomocy państwa. W szczególności tego wykazu nie można uznać za „państwowy program gwarancyjny, który nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1”, ponieważ – gwarancja na rzecz HSY jest tu przykładem – nie spełnia on wielu warunków określonych w pkt 4.3 obwieszczenia w sprawie gwarancji. Ponadto nawet jeżeli opłata za udzielenie gwarancji wynosząca 1 % mogłaby być zgodna z rynkiem w przypadku innych przedsiębiorstw (będących w dobrej kondycji), nie oznacza to automatycznie, że tak samo było w przypadku przedsiębiorstwa w trudnej sytuacji, takiego jak HSY.
- (111) Twierdzenie, że ponieważ władze greckie były akcjonariuszem HSY, to opłata za udzielenie gwarancji niższa od ceny rynkowej byłaby w podobnych okolicznościach możliwa do zaakceptowania przez inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej Komisja już odrzuciła w sekcji 3.1 niniejszej decyzji.
- (112) W sekcji 3.1 zostało również wykazane, że poczynając od dnia 30 czerwca 1999 r., dostępnych było wystarczająco dużo informacji pozwalających wyciągnąć wniosek, że HSY nie udało się zawrzeć odpowiedniej liczby umów na budowę statków, niezbędnych do odzyskania rentowności, i że stocznia odnotuje poważne straty w latach 1999 i 2000. Dlatego też, o ile fakt, że pożyczka została przeznaczona na finansowanie planu inwestycyjnego zatwierdzonego przez Komisję w 1997 r., zadowoliliby potencjalnego pożyczkodawcę w latach 1997 i 1998, o tyle nie zadowoliliby już banku w grudniu 1999 r., ponieważ było oczywiste, że plan działalności gospodarczej się nie powiódł. Argument władz greckich dotyczący tej kwestii należy zatem odrzucić.
- (113) I wreszcie, w nawiązaniu do stwierdzenia władz greckich, że spłata pożyczki odbywa się zgodnie z warunkami umowy, Komisja stwierdza, że nie rozumie, jak może

to dowodzić, że bank komercyjny udzieliłby pożyczki, o której mowa. Istotne znaczenie ma jedynie sytuacja przedsiębiorstwa i informacje, jakie dostępne były w czasie, gdy została udzielona gwarancja⁽⁷⁶⁾. W uzupełnieniu Komisja zaznacza, że zgodnie z informacjami dostępnymi w czasie, gdy udzielano gwarancji, na podstawie których można było przypuszczać, że stocznia odnotuje poważne straty w kolejnych latach, faktycznie okazało się, że stocznia odnotowała poważne straty w kolejnych latach, a jej kapitał własny netto rzeczywiście przyjął wysoką wartość ujemną. Ponadto HSY przetrwała wyłącznie dlatego (i z tego względu jest w stanie spłacać pożyczkę), że otrzymywała stałe wsparcie w formie pomocy państwa.

- (114) Na podstawie powyższego Komisja uważa, że środek przysparza korzyści HSY.
- (115) Ta selektywna korzyść zakłóca konkurencję, ponieważ dostarcza środków finansowych w czasie, gdy HSY nie otrzymałaby ich na rynku i gdy była w trudnej sytuacji. Dlatego też środek pozwolił HSY na utrzymanie się i na finansowanie swojej działalności. Ponieważ niektórzy konkurenci HSY prowadzą działalność w innych państwach członkowskich⁽⁷⁷⁾, to zakłócenie konkurencji ma wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi⁽⁷⁸⁾.
- (116) Ponieważ gwarancja spełnia wszystkie warunki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu, stanowi ona pomoc państwa. Ze względu na to, że wbrew wymogom ustanowionym w art. 88 ust. 3 traktatu WE, gwarancja została przyznana bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi ona pomoc niezgodną z prawem.
- (117) Ponieważ Komisja właśnie wykazała, że selektywna korzyść przyznana HSY zakłóca konkurencję i wymianę handlową, analiza występowania zakłócenia konkurencji i wymiany handlowej nie będzie przeprowadzana ponownie w ramach oceny pozostałych środków.

4.2.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (118) W odniesieniu do zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 2 i 3 Traktatu Komisja zwraca uwagę, że żadne postanowienia art. 87 ust. 2 i art. 87 ust. 3 lit. b) i d) nie mają zastosowania. Co do zgodności ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a), c) i e), należy przypomnieć, że poczynając od dnia 1 stycznia 1999 r., pomoc dla przemysłu stoczniowego została uregulowana rozporządzeniem Rady (WE) nr 1540/98 z dnia 29 czerwca 1998 r. ustanawiającym nowe reguły dotyczące pomocy dla przemysłu stoczniowego⁽⁷⁹⁾ (zwanym dalej „rozporządzeniem (WE) nr 1540/98”). Ponieważ pożyczki objęte gwarancjami były przeznaczone na finansowanie planu inwestycyjnego, który stanowił część planu restrukturyzacji, i ponieważ oprócz tego HSY znajdowała się w trudnej sytuacji, gwarancję państwową należy

ocenić na podstawie art. 5 rozporządzenia (WE) nr 1540/98. Jest oczywiste, że środek nie spełnia warunków ustanowionych w tym artykule. W szczególności w art. 5 stwierdza się, że pomoc restrukturyzacyjna „może wyjątkowo zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, pod warunkiem że jest zgodna z Wytocznymi wspólnymi dotyczącymi pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw”. W czasie, gdy pomoc była udzielana, miały zastosowanie wytyczne RiR z 1999 r., opublikowane w Dzienniku Urzędowym w dniu 9 października 1999 r.⁽⁸⁰⁾, które weszły w życie w tym samym dniu. Wiele warunków zatwierdzenia pomocy ustanowionych w pkt 3.2.2 tych wytycznych nie zostało spełnionych. Na przykład w nawiązaniu do warunku b) „Przywrócenie rentowności”, Komisja stwierdza, że gwarancja państwowa dotyczyła środków na finansowanie planu inwestycyjnego będącego częścią planu restrukturyzacji, który w grudniu 1999 r. okazał się całkowicie niewystarczający dla przywrócenia długotrwałej rentowności HSY. W odniesieniu do warunku d) „Pomoc ograniczona do minimum”, Komisja zadecydowała już w decyzji N 401/97, że pomoc państwa może stanowić najwyżej 50 % kosztów inwestycyjnych, a pozostałe 50 % powinno pochodzić od akcjonariuszy i z pożyczek bankowych zaciągniętych na warunkach rynkowych. W związku z tym żadna dodatkowa pomoc na rzecz planu inwestycyjnego nie mogła zostać udzielona, w przeciwnym razie warunek maksymalnej intensywności pomocy, wynoszącej 50 %, zostałby naruszony. Gwarancja państwowa stanowiła również naruszenie warunku pomocy „pierwszy i ostatni raz”, ustanowionego w pkt 3.2.3 wytycznych RiR z 1999 r., ponieważ decyzją N 401/97 Komisja zatwierdziła pomoc inwestycyjną, która na mocy dyrektywy 90/684/EWG była formą pomocy restrukturyzacyjnej. Ta pomoc została przyznana HSY decyzją ministerialną z grudnia 1997 r. (lecz, jak wspomniano w motywie 84 niniejszej decyzji, władze greckie utrzymują, że nie została ona jeszcze wypłacona HSY).

(119) Na podstawie powyższego Komisja uważa, że gwarancja państwowa stanowi pomoc niezgodną z prawem i niezgodną ze wspólnym rynkiem, którą należy odzyskać. Jeżeli gwarancja państwowa w dalszym ciągu obowiązuje w czasie przyjmowania niniejszej decyzji, musi ona zostać niezwłocznie wstrzymana. Nie jest to jednak wystarczające do przywrócenia sytuacji, która miałaby miejsce w przypadku, gdyby nie udzielono pomocy, ponieważ HSY w ciągu wielu lat korzystała z pożyczki, której nie otrzymałaby bez interwencji państwa. Komisja uważa, że w celu odzyskania tej korzyści, zgodnie z wnioskiem sformułowanym w sekcji 3.1 niniejszej decyzji, należy za lata obowiązywania gwarancji odzyskać różnicę między całkowitymi kosztami pożyczki objętej gwarancją (stopą procentową i opłatą za udzielenie gwarancji) a stopą referencyjną dla Grecji zwiększoną o 600 punktów bazowych.

(120) Komisja uważa, że w ten sposób zostanie przywrócona sytuacja, która miałaby miejsce bez gwarancji państwowej. Tym samym zostanie usunięte naruszenie

zakazu udzielania gwarancji państwowych i udostępniania środków finansowych według stopy niższej niż rynkowa, ustanowione w decyzji N 401/97.

4.3. Pożyczka w wysokości 1,56 mld GRD (4,58 mln EUR) udzielona w 1999 r. (środek P3)

4.3.1. Opis środka

(121) W 1999 r. HSY otrzymała pożyczkę w wysokości 1,56 mld GRD (4,58 mln EUR) od ETVA, który tytułem zabezpieczenia uzyskał prawo do płatności pierwszej transzy pomocy inwestycyjnej zatwierdzonej decyzją N 401/97. Umowa pożyczki została zawarta w dniu 28 lipca 1999 r., a całą kwotę pożyczki wypłacono HSY następnego dnia. Umowa początkowo obowiązywała do dnia 31 marca 2001 r. Po kolejnych przedłużeniach terminu pożyczka została spłacona w dniu 2 sierpnia 2004 r. Była ona oprocentowana według stopy ATHIBOR (EURIBOR od dnia 1 stycznia 2001 r.) plus 100 punktów bazowych⁽⁸¹⁾.

4.3.2. Podstawy wszczęcia postępowania

(122) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja stwierdza, że pożyczka mogła stanowić pomoc państwa, której zgodność ze wspólnym rynkiem budzi wątpliwości. Ponadto gdyby się okazało, że pożyczka została objęta gwarancją państwową, byłoby to naruszeniem decyzji N 401/97, w której stwierdza się, że środki na finansowanie programu inwestycyjnego zostaną pozyskane na zwykłych warunkach rynkowych bez gwarancji państwowych.

4.3.3. Uwagi zainteresowanych stron

(123) Spółka Elefsis twierdzi, w uzupełnieniu uwag poprzednio omówionych w przypadku środka P2, że ponieważ środki P3 i P4 zostały przyznane w czasie, gdy było oczywiste, że HSY nie udało się zrealizować planu restrukturyzacji/inwestycyjnego i że stocznia nie dotrzymała warunków ustanowionych w decyzji N 401/97, istniało poważne ryzyko, że zabezpieczenie tej pożyczki, tzn. płatność zatwierdzonej pomocy, było niezgodne z prawem, a w związku z tym nieważne i niemożliwe do wyegzekwowania.

4.3.4. Uwagi władz greckich

(124) Władze greckie (a także HSY) twierdzą, że ta pożyczka została udzielona na warunkach rynkowych. W szczególności zastosowana stopa procentowa jest podobna do stopy przyjętej w przypadku kilku pożyczek udzielonych przez ETVA innym przedsiębiorstwom w tym samym czasie. HSY mogłaby zaciągnąć pożyczkę w każdym innym banku, lecz ze zrozumiałych względów wolała otrzymać ją od ETVA, który był jej akcjonariuszem. Ponadto zabezpieczenie w formie przeniesienia praw do pierwszej transzy pomocy inwestycyjnej było zabezpieczeniem możliwym do przyjęcia przez każdy bank. I wreszcie władze greckie podkreślają, że pożyczka została w całości zwrócona bankowi.

4.3.5. Ocena

4.3.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (125) Komisja stwierdziła już w ocenie środka P2, że środek P3 nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu. Musi on zatem być poddany ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4.3.5.2. Istnienie pomocy

- (126) Po pierwsze, Komisja zwraca uwagę, że pożyczka została udzielona przez ETVA i nie była objęta gwarancją państwową.

- (127) W nawiązaniu do selektywnego charakteru środka władze greckie zwracają uwagę, że inne przedsiębiorstwa otrzymały pożyczki od ETVA według podobnej stopy procentowej. Jednakże zgodnie z przedstawionym powyżej wyjaśnieniem zawartym w ocenie środka P2, środek ma charakter ogólny wyłącznie, jeżeli spełnia ściśle określone warunki, które wyraźnie nie zostały spełnione w tym przypadku. Na przykład środek nie jest dostępny dla wszystkich przedsiębiorstw na równorzędnych zasadach, ponieważ wysokość stóp procentowych jest różna dla poszczególnych pożyczkobiorców i uzależniona od decyzji ETVA dotyczącej odmowy lub przyznania pożyczki i warunków udzielenia pożyczki. Z tego względu środek ma charakter selektywny.

- (128) W odniesieniu do istnienia korzyści Komisja zwraca uwagę, że ta pożyczka została udzielona po dniu 30 czerwca 1999 r., czyli w czasie, gdy – zgodnie z wyjaśnieniem podanym w sekcji 3.1 niniejszej decyzji – przedsiębiorstwo nie miało już dostępu do rynku kredytowego. To, że ETVA zastosował podobną stopę procentową względem niektórych pożyczek udzielonych innym przedsiębiorstwom w tym samym okresie, nie dowodzi, że taka stopa procentowa byłaby możliwa do zaakceptowania w podobnych okolicznościach przez bank komercyjny. Po pierwsze, stopa procentowa wymagana przez bank komercyjny względem danej pożyczki zależy od zdolności kredytowej pożyczkobiorcy. Władze greckie nie wykazały, że inni pożyczkobiorcy wymienieni w wykazie byli obciążeni ryzykiem niewypłacalności podobnym do ryzyka niewypłacalności HSY. Komisja przypomina, że HSY znajdowała się w tym czasie w bardzo złej sytuacji. Jest więc prawdopodobne, że inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej zażądałby wyższej stopy procentowej w przypadku pożyczek dla HSY niż pożyczek dla przedsiębiorstw w dobrej sytuacji finansowej. Po drugie, nawet gdyby inni pożyczkobiorcy byli obciążeni takim samym ryzykiem niewypłacalności jak HSY, wykaz przedstawiony przez władze greckie w dalszym ciągu jest niewy-

starczającym dowodem na to, że stopa procentowa odpowiadała cenie rynkowej. W rzeczywistości wykaz przedstawiony przez władze greckie zawiera jedynie zestawienie pożyczek udzielonych przez ETVA, który był bankiem państwowym (i na dodatek bankiem rozwoju), a wobec tego należy przypuszczać, że inne pożyczki również zawierają element pomocy. Dlatego też nie ma dowodu na to, że pożyczki te zostałyby zaakceptowane przez bank komercyjny.

- (129) Władze greckie twierdzą również, że zabezpieczenie w formie przeniesienia praw do pierwszej transzy pomocy inwestycyjnej stanowi zabezpieczenie, które byłoby wystarczające do otrzymania pożyczki możliwej do zaakceptowania przez każdy bank komercyjny. Komisja zwraca uwagę, że zgodnie z decyzją rządu zatwierdzającą pomoc inwestycyjną płatność pierwszej transzy pomocy inwestycyjnej zostałaby zrealizowana po stwierdzeniu przez właściwy organ kontrolny, że koszty inwestycyjne osiągnęły kwotę 2,73 mld GRD. Ponadto płatność musiała zostać dokonana przed dniem 31 grudnia 1999 r. W wyniku kontroli przeprowadzonych przez władze greckie w grudniu 1999 r. okazało się (zob. uwagi władz greckich dotyczące środka P1), że kwota 2,73 mld GRD została osiągnięta przed dniem 30 czerwca 1999 r. Dlatego też, ponieważ pożyczka została udzielona w lipcu 1999 r. i ponieważ w tym czasie przypuszczalnie szacunkowo ustalono, że został osiągnięty lub miał wkrótce zostać osiągnięty próg 2,73 mld GRD, prawdopodobieństwo otrzymania pierwszej transzy pomocy pozornie mogło wydawać się wysokie. Jednakże nadal mogły się pojawić różne problemy uniemożliwiające wypłatę pomocy. Po pierwsze, nie było pewności, czy gdyby HSY została postawiona w stan upadłości, władze greckie wyraziłyby zgodę na wypłatę pomocy inwestycyjnej przedsiębiorstwu, które zaprzestało działalności⁽⁸²⁾. Bank musiałby wówczas podjąć kosztowne i długotrwałe postępowanie sądowe w celu odzyskania środków finansowych. Po drugie, nie ma pewności, czy właściwe organy kontrolne zatwierdziłyby koszty inwestycyjne w zakresie, w jakim zostały poniesione, a wówczas próg nie zostałby osiągnięty we właściwym czasie. Po trzecie, mogły wystąpić inne problemy administracyjne. Tak się właśnie stało⁽⁸³⁾ i władze greckie przez kilka lat nie wypłaciły pierwszej transzy pomocy. Zgodnie z treścią rozdziału 1 „Postępowanie” niniejszej decyzji, gdy Komisja dowiedziała się w późniejszym okresie o opóźnieniu w realizacji planu inwestycyjnego, zażądała wstrzymania płatności pomocy, która nie została wypłacona HSY. Komisja stwierdza, że wypłata pierwszej transzy pomocy inwestycyjnej przez państwo była wprawdzie prawdopodobna, ale nie pewna. Wobec trudnej sytuacji HSY bank komercyjny wymagałby zabezpieczenia pewnego i takiego, które można byłoby szybko wyegzekwować, i nie zadowoliliby się zabezpieczeniem, które mogło w pewnych okolicznościach okazać się bezwartościowe. Komisja stwierdza więc, że bank komercyjny nie wyraziłby zgody na udzielenie pożyczki. Zgodnie z wcześniejszymi wyjaśnieniami, ten wniosek potwierdzają bezskuteczne próby, jakie podejmowała HSY w celu uzyskania środków finansowych od inwestorów działających zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej.

(130) Władze greckie twierdzą również, że ponieważ ETVA był akcjonariuszem HSY, dbał on o interesy stoczni, udzielając jej przedmiotowej pożyczki. W sekcji 3.1.3 niniejszej decyzji Komisja już odrzuciła ten argument.

(131) I wreszcie w odniesieniu do faktu spłaty pożyczki Komisja już wyjaśniła w ocenie środka P2, dlaczego taka spłata nie dowodzi, że bank komercyjny wyraziłby zgodę na udostępnienie tych środków finansowych HSY w tamtym czasie.

(132) Na podstawie wyżej przedstawionych względów Komisja stwierdza, że pożyczka stanowi korzyść dla HSY, ponieważ stocznia nie otrzymałaby tej pożyczki na rynku.

(133) Komisja uznaje, że środek P3 stanowi pomoc w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu. Ponieważ, wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, pomoc ta została udzielona bez uprzedniego zgłoszenia, jest ona niezgodna z prawem.

4.3.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

(134) Tak jak w przypadku środka P2, zgodność niniejszego środka ze wspólnym rynkiem należy ocenić na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1540/98. Ponieważ, podobnie jak środek P2, niniejsza pożyczka była przeznaczona na finansowanie planu inwestycyjnego stanowiącego część planu restrukturyzacji i została ona udzielona przedsiębiorstwu znajdującemu się w trudnej sytuacji, należy ją również uznać za pomoc restrukturyzacyjną wchodzącą w zakres art. 5 rozporządzenia (WE) nr 1540/98. W szczególności w art. 5 stwierdza się, że pomoc restrukturyzacyjna „może wyjątkowo zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, pod warunkiem że jest zgodna z Wytycznymi wspólnotowymi dotyczącymi pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw”. W czasie, gdy pomoc była udzielana, miały zastosowanie wytyczne RiR z 1999 r., opublikowane w Dzienniku Urzędowym w dniu 23 grudnia 1999 r. ⁽⁸⁴⁾, które weszły w życie w tym samym dniu (zwane dalej wytycznymi RiR z 1994 r.). Wiele warunków zatwierdzenia pomocy ustanowionych w pkt 3.2.2 tych wytycznych nie zostało spełnionych. Na przykład w odniesieniu do warunku (i) „Przywrócenie rentowności” Komisja stwierdza, że gwarancja państwowa dotyczyła środków na finansowanie planu inwestycyjnego będącego częścią planu restrukturyzacji, który w lipcu 1999 r. okazał się całkowicie niewystarczający dla przywrócenia długotrwałej rentowności HSY. W odniesieniu do warunku (iii) „Proporcjonalność pomocy w stosunku do kosztów i korzyści z restrukturyzacji” Komisja postanowiła już w decyzji N 401/97, że pomoc państwa może stanowić najwyżej 50 % kosztów inwestycyjnych, a pozostałe 50 % musi pochodzić od akcjonariuszy i z pożyczek

bankowych zaciągniętych na warunkach rynkowych. W związku z tym żadna dodatkowa pomoc na rzecz planu inwestycyjnego nie mogła zostać udzielona, w przeciwnym razie warunek maksymalnej intensywności pomocy, wynoszącej 50 %, zostałby naruszony i Komisja nie mogłaby uznać, że pomoc jest proporcjonalna do „kosztów i korzyści z restrukturyzacji”.

(135) Z powyższych względów Komisja uważa, że przedmiotowa pożyczka stanowi pomoc państwa niezgodną z prawem i ze wspólnym rynkiem i należy ją odzyskać. Ponieważ po dniu 30 czerwca 1999 r. HSY nie mogłaby uzyskać żadnej pożyczki na rynku, pożyczka musi być zwrócona w całości. Nie jest to jednak wystarczające do przywrócenia sytuacji, która miałaby miejsce bez udzielenia pomocy, ponieważ HSY w ciągu wielu lat korzystała z pożyczki, której nie otrzymałaby bez interwencji państwa. Komisja uważa, że w celu odzyskania tej korzyści, zgodnie z wnioskiem sformułowanym w sekcji 3.1 niniejszej decyzji, należy odzyskać różnicę ⁽⁸⁵⁾ między stopą procentową pożyczki a stopą referencyjną dla Grecji zwiększoną o 600 punktów bazowych za każdy rok, licząc od wypłaty pożyczki na rzecz HSY do dnia jej spłaty.

(136) Komisja zwraca uwagę, że w marcu 2002 r. państwo zbyło większość akcji ETVA na rzecz Piraeus Bank. ETVA nie był już więc bankiem państwowym w ciągu dwóch ostatnich lat obowiązywania pożyczki, która została spłacona w 2004 r. Może zatem powstać pytanie (dotyczące przedmiotowej pożyczki, a także innych pożyczek i gwarancji udzielonych przez ETVA przed marcem 2002 r. na okres dłuższy niż do marca 2002 r.), czy część pomocy odnosząca się do okresu po marcu 2002 r. powinna zostać zwrócona ETVA, zamiast państwu, czy też nie. By odpowiedzieć na to pytanie, Komisja przypomina, że gdy państwo przyznaje pożyczkę według stopy procentowej niższej od stopy rynkowej, udzielenie pomocy ma miejsce w czasie zawierania umowy pożyczki, nawet jeżeli korzyść materializuje się dopiero przy każdym terminie, płatności odsetek, gdy pożyczkobiorca płaci je według niższej stopy procentowej ⁽⁸⁶⁾. W taki sam sposób wartość rynkowa pożyczki, której stopa procentowa nie odzwierciedla odpowiednio trudności pożyczkobiorcy, natychmiast spada ⁽⁸⁷⁾ po podpisaniu umowy pożyczki (a nie w przyszłych terminach, gdy pożyczkobiorca spłaca odsetki wynikające ze stopy procentowej niższej niż rynkowa). Z kolei wartość banku jest uzależniona od wartości jego aktywów, czyli przede wszystkim od portfela istniejących pożyczek. Dlatego też udzielanie pożyczek na warunkach niezgodnych z rynkowymi spowodowało spadek wartości ETVA i przyczyniło się do zmniejszenia ceny, którą państwo później otrzymało przy sprzedaży akcji ETVA ⁽⁸⁸⁾. Powyższe wyjaśnienie dowodzi, że koszty tych środków pomocy poniosło państwo, nawet po marcu 2002 r.

4.4. Pożyczka w wysokości 13,75 mln EUR udzielona w 2002 r. (środek P4)

4.4.1. Opis środka

- (137) Umowa pożyczki między ETVA a HSY została zawarta w dniu 31 maja 2002 r. Pożyczka w wysokości 13,75 mln EUR została udzielona na dwa lata według stopy procentowej EURIBOR plus 125 punktów bazowych. Pożyczka miała być wykorzystana jako zaliczka na poczet drugiej i trzeciej transzy pomocy inwestycyjnej. Pożyczka została zabezpieczona w formie przeniesienia praw do drugiej i trzeciej transzy pomocy inwestycyjnej⁽⁸⁹⁾.

4.4.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (138) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja stwierdza, że pożyczka mogła stanowić pomoc państwa, której zgodność ze wspólnym rynkiem budzi wątpliwości. Ponadto gdyby się okazało, że pożyczka została objęta gwarancją państwową, byłoby to prawdopodobnie naruszeniem decyzji N 401/97, w której stwierdza się, że środki na finansowanie programu inwestycyjnego zostaną pozyskane na zwykłych warunkach rynkowych bez gwarancji państwowych.

4.4.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (139) Uwagi spółki Elefsis dotyczące tego środka są podobne do uwag zgłoszonych w odniesieniu do środka P3.

4.4.4. Uwagi władz greckich

- (140) Władze greckie twierdzą, że ta pożyczka została udzielona na warunkach rynkowych. W szczególności zastosowana stopa procentowa jest podobna do stopy przyjętej w przypadku kilku pożyczek udzielonych przez ETVA innym przedsiębiorstwom w tym samym czasie. HSY mogłaby zaciągnąć pożyczkę w każdym innym banku, lecz ze zrozumiałych względów wolała otrzymać ją z ETVA, który był jej akcjonariuszem. Ponadto zabezpieczenie w formie przeniesienia praw do drugiej i trzeciej transzy pomocy inwestycyjnej było zabezpieczeniem możliwym do zaakceptowania przez każdy bank. I wreszcie pożyczka nigdy nie została wypłacona HSY i wobec tego nie może stanowić pomocy na rzecz HSY. Co więcej, odmowa ETVA wypłaty pożyczki, gdy bank ten zorientował się, że płatność pomocy inwestycyjnej została „zamrożona” ze względów proceduralnych i że wypłata pomocy nie była pewna, świadczy o tym, że ETVA działał w taki sposób, w jaki postąpiłby każdy inny bank.

4.4.5. Ocena

4.4.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (141) Komisja stwierdziła już w ocenie środka P2, że środek P4 nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu. Musi on zatem zostać poddany ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4.4.5.2. Istnienie pomocy

- (142) Po pierwsze, Komisja zwraca uwagę, że pożyczka została udzielona przez ETVA i nie była objęta gwarancją państwową.
- (143) Komisja zwraca uwagę, że ponieważ ETVA odmówił HSY wypłaty pożyczki, stocznia nigdy nie otrzymała żadnych środków finansowych na podstawie umowy pożyczki. Dlatego też HSY nie osiągnęła żadnej korzyści i Komisja może od razu stwierdzić, że ten środek nie stanowi pomocy państwa.
- (144) Następujące dwa aspekty dotyczące środka P4, nawet jeśli nie mają one znaczenia dla jego oceny, mogą budzić wątpliwości co do zasadności oceny pozostałych środków. Dlatego też Komisja przedstawi ich analizę.
- (145) Po pierwsze, władze greckie twierdzą, że podjęcie przez ETVA decyzji o odmowie wypłaty pożyczki na rzecz HSY ze względu na ryzyko, że pomoc inwestycyjna nie zostanie wypłacona, dowodzi, że ETVA działał jak zwykły komercyjny pożyczkodawca i nie traktował stoczni w sposób uprzywilejowany. Komisja podkreśla, że przedstawiając ten argument, władze greckie nie wzięły pod uwagę, że w czasie, gdy ETVA odmówił wypłaty pożyczki, znajdował się on już pod kontrolą Piraeus Bank, a nie państwa. Dlatego też odmowa wypłaty pożyczki nie może służyć jako przykład postępowania ETVA w czasie, gdy pozostawał on pod kontrolą państwa. Przeciwnie, ten przykład jest dowodem na to, że bank komercyjny nie udzieliłby pożyczki na rzecz HSY.
- (146) Po drugie, Komisja zwraca uwagę, że środek P4 ma taką samą formę zabezpieczenia jak środek P3. Umowa dotycząca środka P4 została podpisana w czasie, gdy Piraeus Bank przejął już kontrolę nad ETVA. Niemniej jednak nie świadczy to o tym, że środek P3 mógłby zostać zaakceptowany przez bank komercyjny. W rzeczywistości obie te sytuacje nie są porównywalne z kilku powodów. Komisja zwraca na przykład uwagę, że gdy umowa pożyczki została podpisana w dniu 31 maja 2002 r., było już wiadome, a w każdym razie z całą pewnością wiadome dla ETVA, który był akcjonariuszem HSY, że wypłata pomocy inwestycyjnej została „zamrożona” ze względów administracyjnych⁽⁹⁰⁾. Dlatego też, gdy ETVA podpisywał umowę w dniu 31 maja 2002 r., był już w stanie odmówić wypłaty pożyczki⁽⁹¹⁾. Bank wiedział, że ma możliwość odmowy wypłaty pożyczki. Taka jest różnica w stosunku do sytuacji ETVA, w której się znajdował, gdy podpisywał umowę pożyczki w lipcu 1999 r. Inna różnica w porównaniu do okoliczności towarzyszących środkowi P3 polega na tym, że gdy umowa pożyczki została podpisana w dniu 31 maja 2002 r., dwa międzynarodowe przedsiębiorstwa zakończyły już operację przejęcia HSY i miały zacząć inwestować w stocznię. Wraz z przejęciem wzrosły szanse na przetrwanie stoczni. Takiego przejęcia nie można było przewidzieć w lipcu 1999 r.

4.5. Wykorzystanie niezgodnie z przeznaczeniem pomocy w wysokości 54 mld GRD (160 mln EUR) zatwierdzonej w 1997 r. (środek E7)

4.5.1. Opis środka

- (147) W dniu 15 lipca 1997 r., oprócz decyzji N 401/97 zatwierdzającej pomoc inwestycyjną, Komisja przyjęła decyzję C 10/94. Była to decyzja kończąca postępowanie przewidziane w art. 88 ust. 2 i zatwierdzająca, na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1013/97, umorzenie zobowiązań w wysokości 54 mld GRD (160 mln EUR) związanych z działalnością cywilną stoczni. Jednoczesne umorzenie zobowiązań związanych z działalnością wojskową stoczni nie zostało poddane ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4.5.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (148) W decyzji przedłużającej postępowanie Komisja wyraża przypuszczenie dotyczące możliwego naruszenia dwóch warunków ustanowionych w decyzji C 10/94. Po pierwsze, umorzenie zobowiązań zostało zatwierdzone pod warunkiem, że zostanie zrealizowany plan restrukturyzacji, którego jednym z dwóch filarów był plan inwestycyjny. Zgodnie z wyjaśnieniem Komisji, podanym w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. opis środka P1), ma ona wątpliwości, czy plan inwestycyjny został prawidłowo zrealizowany. Po drugie, decyzja C 10/94 zawiera zakaz przyznawania dodatkowej pomocy operacyjnej na cele restrukturyzacyjne. Komisja zwraca uwagę, że różne środki, będące przedmiotem decyzji przedłużającej postępowanie, stanowią, jak się zdaje, dodatkową pomoc na restrukturyzację. Dlatego też należy przypuszczać, że ten warunek został naruszony.

4.5.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (149) Spółka Elefsis twierdzi, że kwestia naruszenia dwóch warunków, przedstawiona w decyzji o wszczęciu postępowania, stanowi ważną podstawę wniosku, że pomoc została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem. Ponadto Elefsis uważa, że prywatyzacja z 1995 r. nigdy nie była faktyczną prywatyzacją. W szczególności pracownicy nigdy nie ponieśli żadnego ryzyka finansowego jako akcjonariusze, ponieważ zapłacili jedynie niewielką część kwoty, którą powinni byli zapłacić, i ponieważ kwota, którą rzeczywiście zapłacili, została w całości zwrócona przez państwo w czasie prywatyzacji w latach 2001–2002. Komisja powinna przeanalizować kwestię nieprzeprowadzenia żadnej faktycznej prywatyzacji, która była warunkiem umorzenia, jako jeszcze jednego naruszenia decyzji C 10/94.

4.5.4. Uwagi władz greckich

- (150) W swoich uwagach dotyczących decyzji o przedłużeniu postępowania władze greckie i HSY⁽⁹²⁾ twierdzą, że konsekwencją zakazu udzielania dodatkowej pomocy na restrukturyzację jest jedynie to, że wszelką nową pomoc uznaje się za niezgodną z prawem. Ten zakaz, jeśli zostanie naruszony, nie powoduje, że pomoc zatwierdzona decyzją C 10/94 staje się niezgodna ze wspólnym rynkiem. Ponadto władze greckie podkreślają, że w decyzji zakazuje się przyznania „pomocy operacyjnej” (zdefiniowanej w art. 5 dyrektywy Rady 90/684/EWG) na restrukturyzację. W związku z tym nie zgadzają się one z twierdzeniem, że po 1997 r. nie można było udzielić HSY pomocy na restrukturyzację.

- (151) W sprawie planu inwestycyjnego władze greckie i HSY utrzymują, że w treści decyzji C 10/94 nie ma warunku dotyczącego realizacji planu inwestycyjnego. Co więcej, taki warunek nie mógł być w niej określony, ponieważ nie został ustanowiony ani w dyrektywie 90/684/EWG, ani w rozporządzeniu (WE) nr 1013/97, które stanowią podstawę prawną tej decyzji. Jedynym warunkiem było przeprowadzenie częściowej prywatyzacji HSY i przedłożenie (tzn. wcale nie realizacja) planu inwestycyjnego.

4.5.5. Ocena

4.5.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (152) Artykuł 296 nie ma zastosowania do tego środka, ponieważ pomoc w tym przypadku dotyczyła umorzenia zobowiązań związanych wyłącznie z cywilną działalnością stoczni. Ponadto podstawą decyzji C 10/94 były zasady dotyczące pomocy państwa, a nie art. 296 Traktatu.

4.5.5.2. Realizacja planu inwestycyjnego

- (153) Komisja uważa, że realizacja planu inwestycyjnego była warunkiem ustanowionym w decyzji C 10/94. W istocie w motywie drugim od końca stwierdza się, że: „Realizacja planu inwestycyjnego jeszcze się nie rozpoczęła [...]”. Z chwilą jej zakończenia powinien zostać sfinalizowany trwający obecnie proces restrukturyzacji i stocznia powinna odzyskać rentowność”. W przedostatnim motywie Komisja przypomina o zakazie udzielania dalszej pomocy na restrukturyzację. I wreszcie w ostatnim motywie stwierdza się: „W świetle powyższego Komisja postanowiła zakończyć postępowanie

na mocy art. 93 ust. 2 i zatwierdzić pomoc na warunkach opisanych w niniejszym piśmie. Jeżeli Komisja uzna, że którykolwiek z tych warunków nie został spełniony, może zażądać wstrzymania lub odzyskania pomocy państwa". To, że Komisja użyła słowa „warunki” w liczbie mnogiej, dowodzi, że istnieje jeszcze co najmniej drugi warunek, oprócz zakazu udzielania dodatkowej pomocy na restrukturyzację. Na podstawie tego sformułowania i treści decyzji można stwierdzić, że tym warunkiem była realizacja planu inwestycyjnego. Komisja przedstawiła już szczegółową ocenę realizacji planu inwestycyjnego w analizie środka P1. Komisja stwierdza, że HSY nie zrealizowała planu inwestycyjnego w rozsądnych ramach czasowych. Do dnia 31 grudnia 2001 r. – po jednym przedłużeniu terminu zakończenia realizacji planu inwestycyjnego – HSY wdrożyła zaledwie 63 % planu. Dlatego też Komisja uznaje, że ten warunek nie został spełniony.

- (154) Władze greckie twierdzą, że realizacja planu inwestycyjnego nie jest warunkiem określonym w rozporządzeniu (WE) nr 1013/97, które stanowi podstawę prawną decyzji C 10/94. Komisja przypomina, że pomoc została zatwierdzona decyzją C 10/94. Dlatego też warunki ustanowione w tej decyzji muszą być przestrzegane. Jeżeli władze greckie uważały, że warunki ustanowione w decyzji C 10/94 nie są zgodne z warunkami określonymi w rozporządzeniu (WE) nr 1013/97, powinny były wnieść skargę na decyzję C 10/94. Jednakże władze greckie tego nie zrobiły w terminie ustanowionym w art. 230 Traktatu. W uzupełnieniu Komisja przypomina, że rozporządzenie (WE) nr 1013/97 stanowi jedynie zmianę do dyrektywy Rady 90/684/EWG i ma na celu zwiększenie kwoty pomocy, która może zostać udzielona trzem grupom stoczni. W odniesieniu do HSY w rozporządzeniu (WE) nr 1013/97 stwierdza się, że „[...] wszystkie pozostałe przepisy dyrektywy 90/684/EWG stosują się do tej stoczni”. Komisja przypomina, że dyrektywa 90/684/EWG zatwierdza pomoc dla greckich stoczni, jeżeli pomoc ta „została udzielona na restrukturyzację finansową stoczni w ramach systematycznego i specjalnego programu restrukturyzacji związanego ze zbyciem stoczni w drodze sprzedaży”. Świadczy to o tym, że Rady nie satysfakcjonowało samo przedstawienie planu restrukturyzacji, lecz jego faktyczna realizacja. W rzeczywistości, jak mogłaby zostać udzielona pomoc „w ramach systematycznego i specjalnego programu restrukturyzacji”, jeśli taki program nie jest realizowany?
- (155) Ponieważ warunek ten nie został spełniony, pomoc została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem i, zgodnie z ostatnim motywem decyzji C 10/94, należy ją odzyskać.

4.5.5.3. Zakaz udzielania „dalszej pomocy operacyjnej na cele restrukturyzacyjne”

- (156) W przedostatnim motywie decyzji C 10/94 stwierdza się, że: „Komisja zwraca uwagę, że rozporządzenie (WE) nr 1013/97 zostało przyjęte przez Radę z warunkiem, że stoczniom objętym niniejszym rozporządzeniem nie zostanie udostępniona żadna dalsza pomoc operacyjna na cele restrukturyzacyjne. A zatem w przyszłości tej stoczni nie może zostać udzielona żadna pomoc restrukturyzacyjna”. Strony niniejszego postępowania nie zgadzają się w kwestii interpretacji tego warunku. Zdaniem władz greckich i HSY oznacza on, że wszelka pomoc na cele restrukturyzacyjne, udzielona po przyjęciu tej decyzji, zostałaby automatycznie uznana za niezgodną ze wspólnym rynkiem i należałoby ją odzyskać. W opinii spółki Elefsis warunek ten oznacza, że po przyjęciu tej decyzji przyznanie jakiegokolwiek pomocy operacyjnej na cele restrukturyzacyjne byłoby wykorzystaniem niezgodnie z przeznaczeniem pomocy zatwierdzonej decyzją C 10/94 i dlatego powinno prowadzić do odzyskania pomocy zatwierdzonej decyzją C 10/94, oprócz odzyskania dodatkowej pomocy operacyjnej na cele restrukturyzacyjne.
- (157) Komisja zwraca uwagę, że celem zakazu udzielania dalszej pomocy operacyjnej na restrukturyzację jest niedopuszczenie do akumulacji pomocy powyżej poziomu określonego w decyzji. Komisja uważa, że ten cel zostanie osiągnięty, jeżeli wszelka pomoc operacyjna, udzielona po przyjęciu decyzji C 10/94, zostanie odzyskana. Poprzez odzyskanie dodatkowej pomocy zostanie przywrócona sytuacja początkowa i nie dojdzie do akumulacji pomocy powyżej poziomu określonego w decyzji C 10/94. Dlatego też Komisja stwierdza, że udzielenie dodatkowej pomocy operacyjnej na cele restrukturyzacyjne po przyjęciu decyzji C 10/94 nie pociąga za sobą obowiązku odzyskania pomocy zatwierdzonej decyzją C 10/94, jeżeli ta dodatkowa pomoc zostanie faktycznie odzyskana.
- (158) Komisja zwraca uwagę, że w celu ustalenia, czy należy odzyskać pomoc zatwierdzoną decyzją C 10/94, nie jest konieczne ustalenie, które środki pomocy, przyznane niezgodnie z prawem po przyjęciu decyzji C 10/94, stanowią „pomoc operacyjną na cele restrukturyzacyjne”. W rzeczywistości w niniejszej decyzji Komisja uzna, że należy odzyskać wszystkie środki pomocy przyznane niezgodnie z prawem po przyjęciu decyzji C 10/94. W związku z tym należy odzyskać każdy środek, który może ewentualnie kwalifikować się jako dalsza pomoc na cele restrukturyzacyjne. Na skutek odzyskania pomocy zostanie przywrócona sytuacja początkowa, a w związku z tym uniknie się jakiegokolwiek ewentualnej akumulacji pomocy restrukturyzacyjnej. Tym samym cel warunku ustanowionego w decyzji C 10/94 zostanie osiągnięty.

4.5.5.4. Niezapłacenie ceny nabycia

(159) Podczas przeprowadzania bardziej wnikliwej analizy przypadku, który miał miejsce w czasie trwania postępowania wyjaśniającego, Komisja stwierdziła jeszcze jedno naruszenie decyzji C 10/94: w całym okresie, w którym pracownicy – jako posiadacze 49 % akcji HSY – uczestniczyli w procesie zarządzania HSY, nie zapłacili ceny nabycia, którą mieli uregulować na podstawie umowy o częściowej prywatyzacji z września 1995 r.

(160) W celu wyjaśnienia tego naruszenia decyzji C 10/94 należy najpierw przeanalizować treść tej decyzji oraz aktów prawnych stanowiących jej podstawę prawną.

(161) W preambule dyrektywy 90/684/EWG stwierdza się, że: „Krótkoterminowa restrukturyzacja finansowa przemysłu stoczniowego w Grecji jest niezbędna, aby stworzyć jego właścicielom publicznym możliwość przywrócenia konkurencyjności tego przemysłu w drodze sprzedaży nowym właścicielom”. Na tej podstawie art. 10 tej dyrektywy stanowi: „2. W 1991 r. pomoc operacyjna na budowę, przebudowę lub remont statków, niezwiązana z nowymi zamówieniami może być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, jeżeli została udzielona na restrukturyzację finansową stoczni w ramach systematycznego i specjalnego planu restrukturyzacji związanego ze zbyciem stoczni w drodze sprzedaży. 3. Niezależnie od obowiązku zbycia stoczni w drodze sprzedaży, o którym mowa w ust. 2, rząd grecki może zachować 51 % pakietu większościowego w jednej ze stoczni, jeżeli jest to uzasadnione interesami obronności”. Komisja zwraca uwagę, że w dyrektywie zostało użyte sformułowanie „sprzedaży [...] nowym właścicielom”, a nie „podarowania” nowym właścicielom. A zatem nowi właściciele mieli zapłacić cenę w zamian za nabycie praw własności stoczni. Własność nie może być przyznawana nieodpłatnie. Zdanie „przywrócenie konkurencyjności tego przemysłu w drodze sprzedaży nowym właścicielom” zawiera wyjaśnienie celu tego warunku. Stocznie, będąc własnością państwa, nie podjęły niezbędnych działań w celu przywrócenia konkurencyjności. W związku z tym stały potrzebowały pomocy państwa. W celu zaradzenia tej sytuacji, która była nie do przyjęcia w świetle art. 87 Traktatu, Rada zatwierdziła pomoc po raz ostatni (tzn. zezwoliła na udzielenie pomocy w 1991 r.), ale nałożyła obowiązek sprzedaży stoczni nowym właścicielom. Logika rozumowania jest więc taka, że nowi właściciele podejmą niezbędne działania mające na celu przywrócenie konkurencyjności, by stoczniom nie była już potrzebna pomoc operacyjna na restrukturyzację⁽⁹³⁾.

(162) Zgodnie z treścią sekcji 2 „Poprzednie decyzje Komisji i Rady” niniejszej decyzji Komisja podjęła w lipcu 1995 r. negatywną decyzję w sprawie C 10/94, ponieważ HSY nie została sprzedana, zgodnie z wymogiem dyrektywy 90/684/EWG. Władze greckie zwróciły się z wnioskiem

o zawieszenie tej decyzji, twierdząc, że transakcja sprzedaży zostanie wkrótce zrealizowana. Władze greckie same przedstawiły wówczas umowę z września 1995 r. jako umowę sprzedaży stoczni. Na tej podstawie Komisja uchyliła negatywną decyzję.

(163) W preambule rozporządzenia (WE) nr 1013/97 stwierdza się: „Pomimo działań podejmowanych przez rząd grecki w celu prywatyzacji wszystkich stoczni państwowych do marca 1993 r., dopiero we wrześniu 1995 r. została sprzedana stocznia Hellenic Shipyards na rzecz akcjonariatu pracowniczego, przy czym państwo zachowało 51 % pakiet większościowy ze względu na interesy obronności. Do osiągnięcia dobrej sytuacji finansowej i przeprowadzenia restrukturyzacji stoczni Hellenic Shipyards niezbędna jest pomoc, która umożliwi przedsiębiorstwu umorzenie zobowiązań narosłych jeszcze przed opóźnionym procesem prywatyzacji”. W art. 1 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1013/97 stwierdza się: „Pomoc w drachmach w formie umorzenia zobowiązań Hellenic Shipyards, do kwoty 54 525 mln GRD, odpowiadającej zobowiązaniom związanym z działalnością cywilną stoczni, istniejącym w dniu 31 grudnia 1991 r. wraz z narosłymi odsetkami i karami, do dnia 31 stycznia 1996 r., może być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem. W odniesieniu do tej stoczni mają zastosowanie wszystkie pozostałe przepisy dyrektywy 90/684/EWG”. Rozporządzenie (WE) nr 1013/97 zostało więc przyjęte, ponieważ HSY do osiągnięcia rentowności potrzebna była większa pomoc niż pomoc zatwierdzona w art. 10 dyrektywy 90/684/EWG. Dokładniej rzecz biorąc, w tym rozporządzeniu zostało zatwierdzone umorzenie odsetek i kar z tytułu zobowiązań istniejących w dniu 31 grudnia 1991 r., które narosły od tamtej pory. Rozporządzenie (WE) nr 1013/97 obowiązywało do dnia 31 grudnia 1998 r. Komisja zwraca uwagę, że Rada ponownie użyła w odniesieniu do HSY słów „sprzedana” i „prywatyzacja”. Rada zatwierdziła pomoc, ponieważ uważała, że we wrześniu 1995 r. została zawarta ważna umowa sprzedaży, zgodnie z warunkiem ustanowionym w dyrektywie 90/684/EWG. Innymi słowy, nie trzeba było ustanawiać warunku sprzedaży stoczni, ponieważ istniała już ważna umowa sprzedaży.

(164) Decyzja C 10/94 rozpoczyna się od przypomnienia, że w art. 10 dyrektywy 90/684/EWG został ustanowiony wymóg sprzedaży stoczni. W decyzji C 10/94 następnie stwierdza się, że ten warunek został spełniony, ponieważ „49 % akcji stoczni sprzedano w dniu 18 września 1995 r. na rzecz akcjonariatu pracowniczego stoczni”. Ponieważ jednak kwota pomocy jest większa niż kwota zatwierdzona w dyrektywie 90/684/EWG, „Komisja nie może wyrazić zgody na podstawie przepisów 7. dyrektywy”, którą zatem zmieniono rozporządzeniem (WE) nr 1013/97, aby zwiększyć kwotę pomocy, która może być udzielona HSY. Ze względu na to, że warunki określone w tym rozporządzeniu i warunki ustanowione w dyrektywie 90/684/EWG zostały spełnione, w decyzji

C 10/94 pomoc została zatwierdzona. Komisja zwraca uwagę, że w decyzji C 10/94 ponownie użyła słowa „sprzedana” i uważała, że umowa między ETVA a pracownikami, dotycząca sprzedaży 49 % akcji HSY, jest ważną umową sprzedaży. Komisja zaznacza, że przed przyjęciem decyzji C 10/94 otrzymała kopię umowy sprzedaży i dlatego знаła jej treść. Komisja stwierdza, że przyjmując decyzję C 10/94, nie miała powodu wymagać sprzedaży HSY (tzn. ustanawiać takiego wyraźnego warunku, który musiałby zostać spełniony w przyszłości), ponieważ ważna umowa sprzedaży została już podpisana we wrześniu 1995 r.

(165) Komisja przypomina jednak, że umowa z września 1995 r. zawierała nietypowe postanowienia dotyczące zapłaty ceny nabycia: cena nabycia w wysokości 8,1 mld GRD (24 mln EUR) nie miała być przez pracowników zapłacona niezwłocznie, lecz w trzynastu rocznych ratach po okresie karencji wynoszącym dwa lata, a zatem w okresie 1998–2010. Niemniej jednak własność akcji miała być niezwłocznie przeniesiona na pracowników. Do czasu zapłacenia ceny nabycia przez pracowników miał zostać ustanowiony zastaw na akcjach na rzecz ETVA. W celu sfinansowania płatności rocznych rat na rzecz ETVA, HSY miała zatrzymywać część miesięcznego wynagrodzenia pracowników i wypłacanych im dodatków. W miesiącach następujących po wrześniu 1995 r. została podpisana umowa między ETVA, HSY, stowarzyszeniem pracowników a każdym pracownikiem HSY (umowa z września 1995 r. została zawarta między ETVA a stowarzyszeniem pracowników). Zgodnie z treścią tej umowy każdy pracownik wyrażał zgodę na zakup pewnej liczby akcji na warunkach określonych w umowie z września 1995 r. Te umowy stanowiły również, że HSY będzie zatrzymywać część miesięcznego wynagrodzenia i dodatku wypłacanego z okazji Wielkanocy i Bożego Narodzenia na sfinansowanie rocznych rat. Komisja stwierdziła teraz, że pracownicy nie wpłacali tych rocznych rat.

(166) Oznacza to, że pracownicy nie zapłacili żadnych rat, natomiast uczestniczyli w zarządzaniu stoczną jako właściciele posiadający 49 % akcji. Pierwsze trzy raty, określone w umowie z września 1995 r. – te, które miały być zapłacone w 1998, 1999 i 2000 r. – nie zostały uregulowane. W 2001 r., w ramach procesu prywatyzacji HSY, pracownicy i ETVA zawarli umowę, zgodnie z którą pracownicy zrzekli się 49 % dochodu ze sprzedaży akcji HSY na rzecz HDW/Ferrostaal. W zamian ETVA odstąpił od roszczeń wobec pracowników związanych z zapłatą ceny nabycia 49 % akcji HSY, która powinna być zapłacona przez nich zgodnie z umową z września 1995 r. Oznacza to, że pracownicy, jako właściciele, nigdy nie ponosili ryzyka finansowego związanego z powodzeniem bądź niepowodzeniem restrukturyzacji.

(167) Komisja wykazała władzom greckim i HSY, że niezapłacenie ceny nabycia przez pracowników przypuszczalnie stanowi wykorzystanie decyzji C 10/94 niezgodne z jej celem, ponieważ oznacza to, że częściowa prywatyzacja, mająca na celu przywrócenie stoczni konkurencyjności, nigdy nie miała miejsca.

(168) Władze greckie i HSY zakwestionowały te wnioski. Przedstawiły one między innymi trzy następujące argumenty w celu wyeliminowania wątpliwości Komisji.

(169) Po pierwsze, władze greckie twierdzą, że prywatyzacja jest „faktyczna” i „prawdziwa”. W szczególności rząd grecki podkreśla, że: „Pracownicy nabyli uprawnienia akcjonariuszy zgodnie z przepisami prawa greckiego. Zostali zarejestrowani w księdze akcyjnej przedsiębiorstwa i nabyli wszelkie prawa jako akcjonariusze, łącznie z prawem do uczestnictwa w walnych zgromadzeniach i głosowania podczas tych zgromadzeń, a tym samym sprawowania kontroli nad stoczną i wywierania wpływu na jej codzienne zarządzanie. Ponadto z nabyciem akcji wiązało się ryzyko obniżenia ich wartości”. „Pracownicy korzystali z prawa pierwokupu, przewidzianego w odpowiednich przepisach prawa, i uczestniczyli w operacjach podwyższenia kapitału akcyjnego, proporcjonalnie do udziału w tym kapitale; a zatem w stoczni został zainwestowany prywatny kapitał” ⁽⁹⁴⁾.

(170) Po drugie, władze greckie twierdzą, że zapłata ceny nabycia nie była warunkiem ustanowionym w decyzji C 10/94, a nawet gdyby taki warunek został ustanowiony, Komisja uznała go za już spełniony. W szczególności władze greckie przypominają, że „[...] Komisja w swojej decyzji z dnia 31 października 1995 r. zaznaczyła, że przed podjęciem decyzji w sprawie zatwierdzenia umorzenia zobowiązań w ramach już wszczętego postępowania będzie w dalszym ciągu prowadziła badanie wszystkich działań greckiego rządu związanych z wykonaniem umowy przeniesienia 49 % akcji na rzecz pracowników, a także stosowaniem jej treści. Postępując zgodnie z tym założeniem, podjęła ostateczną pozytywną decyzję w 1997 r., zatwierdzając umorzenie zobowiązań, bez ustanawiania warunku prywatyzacji. Innymi słowy Komisja w 1997 r. zbadała już treść umowy i stwierdziła, przed zatwierdzeniem umorzenia zobowiązań, że prywatyzacja miała miejsce” ⁽⁹⁵⁾.

(171) Po trzeciej, władze greckie twierdzą, że ETVA prawidłowo wykonał umowę sprzedaży. W rzeczywistości pracownicy, ponieważ uczestniczyli już w trzech operacjach podwyższenia kapitału mających na celu sfinansowanie planu inwestycyjnego⁽⁹⁶⁾, „mieli trudności z dopełnieniem zobowiązania polegającego na zapłaceniu ceny za akcje. ETVA nie wystąpił jednak z powództwem w celu odzyskania kwoty należnej od każdego z 2 000 pracowników, ponieważ nie było realnych szans na doprowadzenie do pomyślnego zakończenia żadnej z takich spraw [...]. Zamiast angażować się w skomplikowane, czasochłonne, kosztowne i ostatecznie bezskuteczne procedury sądowe w celu zaspokojenia swoich roszczeń [...], ETVA zrealizował zastaw na niezapłaconych akcjach i zaspokoił swoje roszczenia ze środków uzyskanych ze sprzedaży akcji należących do pracowników, w taki sposób, że z tych środków zostało pokryte zobowiązanie, o którym mowa”⁽⁹⁷⁾. Innymi słowy, władze greckie twierdzą, że ponieważ w ramach prywatyzacji HSY w latach 2001–2002 ETVA otrzymał od HDW/Ferrostaal 100 % ceny sprzedaży – zamiast jedynie 51 % – „można uznać, że cena została zapłacona. Jest oczywiste, że pokrycie ceny za akcje pracowników w drodze ich sprzedaży zaspokoilo wymóg ETVA dotyczący zapłacenia ceny [...]. [...], a zatem kwestia niezapłacenia ceny wykupu nie istnieje”⁽⁹⁸⁾. Ponadto nie można kwestionować, że sprzedaż na rzecz HDW/Ferrostaal stanowiła faktyczną prywatyzację.

(172) Komisja doszła do następujących wniosków. Jak już wskazano wcześniej, w decyzji C 10/94 i rozporządzeniu (WE) nr 1013/97 zostało stwierdzone, że ponieważ akcje HSY zostały sprzedane pracownikom na podstawie umowy z września 1995 r., warunek sprzedaży stoczni, ustanowiony w art. 10 dyrektywy 90/684/EWG, został spełniony. Jak już zaznaczono wcześniej, celem tego warunku było przeniesienie własności na właścicieli, którzy będą dążyć do maksymalizacji wartości swojej inwestycji, a wobec tego podejmą działania zmierzające do przywrócenia konkurencyjności stoczni. W tym kontekście Komisja uznała umowę z września 1995 r. za ważną umowę sprzedaży, ponieważ dla pracowników wynikało z niej zobowiązanie umowne zapłacenia ceny w wysokości 24 mln EUR w zamian za 49 % pakietu akcji HSY. Obowiązek zapłacenia tej ceny oznaczał, że pracownicy, uczestnicząc w zarządzaniu stoczną, będą dbali o utrzymanie i powiększenie wartości swojej inwestycji⁽⁹⁹⁾. Teraz okazało się, że ETVA, który pozostawał pod kontrolą państwa, nigdy nie podjął zdecydowanych starań o uzyskanie płatności tych części ceny sprzedaży, które

zgodnie z umową z września 1995 r. powinny były zostać zapłacone przez pracowników w 1998, 1999 i 2000 r. ETVA miał do dyspozycji kilka sposobów uzyskania zapłaty ceny sprzedaży. ETVA miał kontrolę nad HSY, która była prawnie upoważniona do pobierania kwot z wynagrodzenia i dodatków wypłacanych pracownikom⁽¹⁰⁰⁾. Ponadto na HSY i stowarzyszeniu pracowników również ciążyło zobowiązanie umowne wobec ETVA, wynikające z indywidualnych umów podpisanych z każdym pracownikiem w miesiącach następujących po wrześniu 1995 r., ETVA mógł więc wystąpić z powództwem przeciwko HSY i stowarzyszeniu pracowników i wcale nie musiał skarżyć poszczególnych pracowników, jak twierdzą władze greckie. Dlatego też Komisja stwierdza, że władze greckie świadomie nie żądały zapłaty rocznych rat przez pracowników. Postępując w ten sposób, władze greckie pokazały, że nie zamierzają uzyskać od pracowników zapłaty ceny nabycia. Wpłynęło to zdecydowanie na zmianę sytuacji pracowników. Okazało się bowiem, że zamiast regulować płatności z tytułu ceny nabycia, nie muszą oni ponosić ryzyka związanego z angażowaniem własnych środków finansowych. Oznacza to, że wówczas, gdy uczestniczyli w zarządzaniu stoczną, przywiązywali mniejszą wagę do utrzymania i zwiększania wartości akcji i przywrócenia dobrej sytuacji finansowej (natomiast w większym stopniu byli zainteresowani utrzymaniem zatrudnienia i zachowaniem warunków pracy). Ponadto ponieważ nie płacili ceny nabycia, można było oczekiwać, że w perspektywie średnio- lub długookresowej ETVA zrealizuje swój zastaw na akcjach, a wobec tego pracownicy nie będą już właścicielami akcji stoczni. W tym kontekście Komisja nie rozumie, jak w takiej sytuacji pracownicy mogliby być zainteresowani utrzymaniem i zwiększeniem wartości HSY oraz podejmowaniem koniecznych działań w celu przywrócenia jej konkurencyjności. Dlatego też Komisja jest zdania, że brak starań państwa o uzyskanie od pracowników płatności z tytułu ceny nabycia zgodnie z warunkami umowy z września 1995 r. przyczynił się zasadniczo do zmiany sytuacji pracowników, gdy uczestniczyli oni w zarządzaniu stoczną. W związku z tym, ponieważ ETVA nie dążył do otrzymania od pracowników zapłaty ceny nabycia, przeniesienie prawa własności, które miało miejsce we wrześniu 1995 r., nie było faktyczną „sprzedażą” mającą na celu przywrócenie konkurencyjności stoczni, zgodnie z wymogiem ustanowionym w dyrektywie 90/684/EWG. W rezultacie, nie podejmując działań w celu otrzymania płatności z tytułu ceny nabycia od pracowników, władze greckie wykorzystały decyzję C 10/94 niezgodnie z jej celem. W rzeczywistości została ona przyjęta przez Komisję na podstawie uzasadnionego założenia, że umowa z września 1995 r. zostanie wykonana przez bank państwowy ETVA i, w szczególności, że ETVA otrzyma zapłatę ceny sprzedaży od pracowników HSY, zgodnie z dokładnie sprecyzowanymi postanowieniami tej umowy, zapewniając w ten sposób, że nowi właściciele będą mieli interes finansowy we wspieraniu działań niezbędnych do przywrócenia konkurencyjności i rentowności. Komisja nie spodziewała się, że władze greckie, po przedstawieniu z własnej inicjatywy umowy z września 1995 r. jako ważnej umowy sprzedaży HSY, świadomie będą się powstrzymywały przed uzyskaniem od nabywcy płatności z tytułu ceny sprzedaży, pomimo istnienia kilku postanowień umownych i przepisów

prawnych umożliwiających wyegzekwowanie zapłaty. Komisja uważa, że takie postępowanie ma charakter podobny do przedłożenia Komisji nieprawdziwych informacji i wykorzystania pomocy niezgodnie z jej przeznaczeniem. W związku z tym należy odzyskać od HSY pomoc zatwierdzoną decyzją C 10/94.

(173) Komisja doszła do wniosku, że trzy argumenty przedstawione przez władze greckie i HSY, podsumowane powyżej, należy odrzucić.

(174) W odniesieniu do pierwszego argumentu (tzn. że prywatyzacja była faktyczna i prawdziwa, ponieważ pracownicy uzyskali akcje na własność, a w związku z tym odpowiednią kontrolę nad HSY) Komisja stwierdza, że przeniesienie własności było warunkiem niezbędnym, jednakże niewystarczającym. W rzeczywistości podstawą decyzji C 10/94 i rozporządzenia (WE) nr 1013/97 było założenie, że akcje zostały „sprzedane” pracownikom we wrześniu 1995 r. Innymi słowy, te akty opierały się na hipotezie, że pracownicy zapłacili cenę nabycia zgodnie z warunkami określonymi w umowie z września 1995 r. Nie bazowały na tym, że akcje zostały „przekazane” czy też „rozdane” pracownikom. Zgodnie z powyższym wyjaśnieniem logiczne jest to, że Komisja i Rada uważają, że płaćność ceny nabycia ma tu zasadnicze znaczenie, ponieważ zmusza ona pracowników do przywiązywania wagi do wartości akcji i odpowiedniego zarządzania stoczną. Zgodnie z poprzednim spostrzeżeniem, ponieważ pracownicy nie musieli zapłacić ceny nabycia, znajdowali się w zupełnie innej sytuacji niż właściciel działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. W odniesieniu do argumentu władz greckich, że „z nabyciem akcji wiązało się ryzyko spadku ich wartości”, Komisja zwraca uwagę, że chociaż pracownicy bezsprzecznie formalnie stali się właścicielami akcji, byli oni jednak w mniejszym stopniu zainteresowani kształtowaniem się ich wartości, ponieważ nie musieli za nie zapłacić wysokiej ceny (tzn. ponosić kosztów w formie obniżenia wynagrodzenia i dodatków przez dwanaście lat) za nabycie tych akcji. Ponadto ponieważ pracownicy nie musieli zapłacić ceny nabycia, spodziewali się zapewne, że ETVA zrealizuje swój zastaw na akcjach, a wobec tego oni przestaną być ich właścicielami. I wreszcie w nawiązaniu do argumentu władz greckich, że „[...] pracownicy [...] uczestniczyli w operacjach podwyższenia kapitału proporcjonalnie do udziału posiadanego w kapitale akcyjnym, a wobec tego w stocznii został zainwestowany kapitał prywatny”, Komisja nie kwestionuje, że pracownicy uczestniczyli w operacjach podwyższenia kapitału (ten wniosek zostanie wyjaśniony w opisie środka E10 i jego ocenie). Jednakże Komisja przypomina, że zgodnie z umową z września 1995 r. uczestnictwo w operacjach podwyższenia kapitału nie uprawniało pracowników do żadnych nowych akcji HSY. Dlatego też Komisja nie dostrzega, jak samo takie uczestnictwo mogło skłonić pracowników do zarządzania stoczną w sposób pozwalający na utrzymanie

lub zwiększenie wartości akcji, skoro w jego wyniku nie otrzymali żadnych nowych akcji⁽¹⁰¹⁾. Komisja nie dostrzega również, jak takie uczestnictwo mogło stanowić „sprzedaż” HSY, skoro pracownicy nie otrzymali dodatkowych akcji w zamian za swoje inwestycje. W uzupełnieniu Komisja przypomina, że cała kwota zainwestowana przez pracowników przy okazji trzech operacji podwyższenia kapitału była o wiele niższa od tej, jaką zainwestowaliby, gdyby uczestniczyli w tych operacjach podwyższenia kapitału i zapłacili cenę sprzedaży zgodnie z warunkami umowy z września 1995 r. Należy przypomnieć, że decyzja C 10/94 i rozporządzenie (WE) nr 1013/97 opierały się na hipotezie, że umowa z września 1995 r. zostanie wykonana, tzn. cena nabycia i koszty związane z uczestnictwem w operacjach podwyższenia kapitału zostaną zapłacone przez pracowników. Ponieważ kwota środków finansowych, którą pracownicy mieli zainwestować, była znacznie niższa od kwoty w sposób uzasadniony oczekiwanej przez Komisję, gdy przyjmowała decyzję C 10/94 (oraz oczekiwanej przez Radę, gdy przyjmowała ona rozporządzenie Rady (WE) nr 1013/97), Komisja uważa, że była ona niewystarczająca, by skłonić pracowników do przywiązywania odpowiedniej wagi do wartości akcji i przywrócenia konkurencyjności HSY.

(175) W odniesieniu do drugiego argumentu władz greckich (tzn. że zapłacenie ceny nabycia nie było warunkiem ustanowionym w decyzji C 10/94, a nawet gdyby taki warunek został określony, Komisja już uznała, że został on spełniony po zbadaniu umowy z września 1995 r.), Komisja przypomina już wcześniej, że sprzedaż stoczni była warunkiem określonym w dyrektywie 90/684/EWG i wyjaśniła powody, dla których został on ustanowiony. Komisja wyjaśniła już także, że w lipcu 1995 r. podjęła negatywną decyzję, ponieważ stocznia nie została sprzedana. Było więc oczywiste dla władz greckich, że Komisji nie wystarczy samo przeniesienie własności na pracowników, a umowę z września 1995 r. zaakceptowała tylko dlatego, że dowodziła ona rzeczywistej sprzedaży, tzn. pracownicy musieli zapłacić znaczną kwotę z tytułu nabycia, a zatem mieli finansowy interes w przywróceniu konkurencyjności stoczni. Komisja przypomina również, że rozporządzenie (WE) nr 1013/97 zmieniło dyrektywę 90/684/EWG wyłącznie w odniesieniu do wielkości pomocy operacyjnej na restrukturyzację, która mogła zostać udzielona HSY. Ponieważ umowa z 1995 r. została już przedłożona Komisji i Radzie w czasie przyjmowania rozporządzenia (WE) nr 1013/97 i decyzji C 10/94, nie było potrzeby powtarzania w tych aktach prawnych warunku sprzedaży stoczni. W aktach tych nadmienia się jedynie, że akcje HSY zostały „sprzedane”. Na tej podstawie w decyzji C 10/94 stwierdza się, że „[...] warunki określone w art. 10 dyrektywy [...] zostały spełnione”. Innymi słowy, w ocenie przedstawionej przez Komisję w decyzji C 10/94 (oraz ocenie dokonanej przez Radę w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1013/97) zostało uwzględnione istnienie umowy z września 1995 r., która została przez władze greckie przedstawiona jako dowód sprzedaży i która, co najważniejsze, nakłada

na pracowników zobowiązanie umowne do zapłaty 24 mln EUR na rzecz ETVA z tytułu zakupu 49 % akcji HSY i określa precyzyjnie, w jaki sposób ta cena nabycia ma zostać uzyskana od pracowników i zapłacona na rzecz ETVA. Ponieważ obowiązki i prawa stron zostały dokładnie określone w umowie oraz ponieważ władze greckie same przedstawiły umowę sprzedaży HSY, a także dlatego, że rząd grecki sam przyjął ustawę zobowiązującą pracowników do zapłaty ceny nabycia na rzecz ETVA (zob. przypis 100), Komisja nie miała podstaw wątpić, że władze państwowe należycie wykonają umowę. W szczególności Komisja nie spodziewała się, że władze państwowe same świadomie będą się powstrzymywać od wyegzekwowania zapłaty od nabywcy. Komisja miała prawo uznać, że HSY została sprzedana, i nie miała powodu zaznaczać ponownie, że HSY musi być sprzedana.

- (176) W odniesieniu do trzeciego argumentu władz greckich, przedstawionego w celu rozwiania wątpliwości Komisji (tzn. wykazania, że umowa z września 1995 r. została należycie wykonana), Komisja zwraca uwagę, że w umowie z września 1995 r. wyraźnie określono sposób zapłaty ceny nabycia. Roczne raty miały być wpłacane, począwszy od 1998 r., a pokrycie tych rat miało odbywać się w formie zatrzymania części dodatków wypłacanych pracownikom na Boże Narodzenie i Wielkanoc oraz z części miesięcznego wynagrodzenia. Ponieważ pracownicy wyrazili zgodę na potrącenia ze swoich wynagrodzeń i dodatków, ETVA nie musiał pobierać ceny nabycia odrębnie od każdego pracownika: HSY mogła bezpośrednio zatrzymywać część miesięcznego wynagrodzenia pracowników. W tych okolicznościach Komisja nie dostrzega, jak niezapłacenie rocznych rat może być uzasadnione tym, że „pracownicy mieli trudności w wywiązaniu się ze zobowiązania zapłaty ceny nabycia akcji”. ETVA musiał jedynie zapewnić, aby w stoczni HSY potrącano odpowiednie kwoty z dodatków i wynagrodzeń. ETVA, jako akcjonariusz większościowy, kontrolował HSY. Co więcej, HSY miała potrącać te kwoty zgodnie z warunkami umów zawartych między ETVA, HSY, stowarzyszeniem pracowników a każdym pracownikiem. Dlatego też ETVA mógł bezpośrednio wnieść powództwo przeciwko HSY, gdyby stocznia nie postępowała zgodnie z warunkami umowy⁽¹⁰²⁾. Komisja stwierdza wobec tego, że ETVA, który pozostawał pod kontrolą państwa, nie podejmował starań o uzyskanie płatności z tytułu ceny nabycia, chociaż powinien był, zgodnie z warunkami umowy z września 1995 r. Zgodnie z wcześniejszym wyjaśnieniem stanowi to wykorzystanie decyzji C 10/94 niezgodnie z jej celem, ponieważ przyjęto w niej zasadne założenie należytego wykonania umowy. W uzupełnieniu Komisja stwierdza, że nawet gdyby argument władz greckich, że ETVA nie miał możliwości wyegzekwowania ceny nabycia od pracowników był słuszny, również w takiej sytuacji konieczne byłoby odzyskanie pomocy zatwierdzonej decyzją C 10/94. W istocie, jeśli taka argumentacja jest zgodna z prawdą, to znaczy, że władze greckie powia-

domiły Komisję o umowie sprzedaży, która od początku nie mogła być wykonana (tj. władze państwowe nie mają możliwości uzyskania zapłaty ceny sprzedaży od nabywcy)⁽¹⁰³⁾. W takim razie Komisja powinna uznać, że decyzja C 10/94 jest oparta na nieprawdziwych informacjach przekazanych przez władze greckie, a zatem należy ją unieważnić.

- (177) W związku z trzecim argumentem wysuniętym przez władze greckie, Komisja odrzuca również twierdzenie, że realizacja zastawu na niezapłaconych akcjach oraz ich sprzedaż w ramach prywatyzacji przeprowadzanej w latach 2001–2002 jest operacją podobną do otrzymania od pracowników płatności należnej z tytułu umowy z września 1995 r. Po pierwsze, ponieważ ETVA nie podejmował starań o otrzymanie zapłaty ceny nabycia od pracowników, nie spodziewali się oni, że będą faktycznie musieli zainwestować odpowiednią kwotę środków pieniężnych, a wobec tego nie ponosili ryzyka utraty tych środków w razie spadku wartości akcji. Zgodnie z wcześniejszym wyjaśnieniem jest to w sprzeczne z decyzją C 10/94, w której przyjęto założenie, że HSY została „sprzedana”, tzn. że prywatny inwestor obciążył ryzykiem konkretnie określoną i znaczną kwotę własnych środków pieniężnych poprzez nabycie akcji HSY, a wobec tego będzie dążył do zarządzania stoczną w taki sposób, by zmaksymalizować wartość posiadanego pakietu akcji. Po drugie, środki pieniężne otrzymane przez ETVA – a tym samym przez państwo – są zupełnie różne. Poprzez realizację zastawu na akcjach ETVA przyjął na siebie 100 % ryzyko związane z wartością HSY (i w ten sposób odwrócił proces częściowej prywatyzacji). Ponadto ETVA otrzymał jedynie 6,1 mln EUR ze sprzedaży 100 % akcji HSY na rzecz HDW/Ferrostaal. Oznacza to, że ETVA uzyskał zaledwie 3 mln EUR ze sprzedaży 49 % akcji. Jest to o wiele mniej niż ETVA powinien był otrzymać od pracowników zgodnie z warunkami umowy z września 1995 r., czyli od kwoty 24 mln EUR, regulowanej w rocznych ratach od grudnia 1998 r. do grudnia 2010 r.
- (178) I wreszcie, Komisja nie kwestionuje argumentu, że rzeczywista prywatyzacja miała miejsce, gdy HDW/Ferrostaal nabyło 100 % akcji HSY. Niemniej jednak Komisja przypomina, że w art. 10 dyrektywy 90/684/EWG została zatwierdzona jedynie pomoc związana ze sprzedażą stoczni. Podobnie w rozporządzeniu (WE) nr 1013/97 i decyzji C 10/94 pomoc została zatwierdzona dlatego, że stocznia została „sprzedana”. Dlatego też pomoc musiała być udzielona w kontekście sprzedaży stoczni. Nie mogła być udzielona w związku ze sprzedażą mającą miejsce kilka lat później. W związku z tym to, że HSY została faktycznie sprywatyzowana w drodze sprzedaży na rzecz HDW/Ferrostaal, nie

zmienia wniosku, że decyzja C 10/94 została wykorzystana niezgodnie z jej celem. Należy także przypomnieć, że w czasie sprzedaży na rzecz HDW/Ferrostaal zarówno dyrektywa 90/684/EWG, jak i rozporządzenie (WE) nr 1013/97 już od kilku lat nie miały mocy obowiązującej. Dlatego też HSY nie mogłaby otrzymać pomocy zatwierdzonej decyzją C 10/94 w ramach prywatyzacji przeprowadzonej w latach 2001–2002.

- (179) Komisja stwierdza, że żaden z argumentów przedstawionych przez władze greckie nie może stanowić podstawy do odrzucenia wcześniejszego wniosku, że nie podejmując starań o otrzymanie zapłaty ceny sprzedaży od pracowników, pozostający pod kontrolą państwa ETVA wykorzystał decyzję C 10/94 w sposób niezgodny z jej celem. Jest to więc drugi przypadek wykorzystania niezgodnego z celem – obok niezrealizowania planu inwestycyjnego – decyzji C 10/94 i drugi powód, aby odzyskać pomoc zatwierdzoną tą decyzją.

4.5.5.5. Uzasadnienie wyboru procedury przez Komisję

- (180) W decyzji przedłużającej postępowanie Komisja wyraziła wątpliwości, związane z tym, że pracownicy nie zapłacili ceny sprzedaży za swoje 49 % akcji HSY. Te wątpliwości powstały jednak w czasie przeprowadzania oceny środka E10 (oznaczonego numerem 10 w decyzji przedłużającej postępowanie). Nie powstały one podczas oceny środka E7 (oznaczonego numerem 7 w decyzji przedłużającej postępowanie). W związku z tym w decyzji przedłużającej postępowanie nie ma wzmianki o tym, że niezapłacenie ceny sprzedaży mogło być wykorzystaniem decyzji C 10/94 niezgodnie z jej celem. Powstaje zatem pytanie, czy zgodnie z art. 6 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 Komisja powinna była przyjąć nową decyzję, przedłużającą po raz drugi formalne postępowanie wyjaśniające, aby uwzględnić w niej wątpliwości dotyczące tej kwestii, czy też nie. Władze greckie twierdzą, że tak należało postąpić ⁽¹⁰⁴⁾.

- (181) Komisja nie uważa, że miała obowiązek przedłużyć postępowanie wyjaśniające po raz drugi w tym konkretnym przypadku. Po pierwsze, jak już zaznaczono, wątpliwości dotyczące konkretnego faktu (tzn. zapłacenia lub niezapłacenia ceny nabycia przez pracowników) zostały przedstawione w decyzji przedłużającej postępowanie, a wobec tego strony miały możliwość zgłoszenia uwag na ten temat. Po drugie, w odniesieniu do argumentacji prawnej, że ten fakt mógł stanowić wykorzystanie środka E7 niezgodnie z przeznaczeniem, Komisja doszła do tego wniosku dopiero w wyniku wnikliwej analizy wszystkich faktów i przepisów prawa, przeprowadzonej w ramach formalnego postępowania wyjaśniającego. W tak obszernej i złożonej sprawie, która dotyczy środków sprzed dziesięciu lat, w trakcie postępowania

wyjaśniającego Komisja niemal automatycznie ma możliwość wprowadzenia poprawek do swojej analizy, ponieważ postępowanie dostarcza bardziej szczegółowych informacji na temat faktów i kwestii prawnych. Po trzecie, władze greckie od długiego czasu przekazywały niespójne informacje dotyczące kwestii płatności ceny nabycia przez pracowników. Na przykład jeszcze w swojej odpowiedzi na decyzję przedłużającą postępowanie władze greckie i HSY twierdziły, że pracownicy zaczęli wносить płatności z tytułu ceny nabycia w 1998 r., zgodnie z planem przewidzianym w umowie z września 1995 r. ⁽¹⁰⁵⁾. Jednakże w ramach postępowania wyjaśniającego Komisja zgromadziła dowody na to, że taka sytuacja nie miała miejsca. Zażądała więc od władz greckich i HSY solidnych dowodów na potwierdzenie ich stanowiska ⁽¹⁰⁶⁾. Ostatecznie HSY i władze greckie przyznały, że pracownicy nie płacili rocznych rat zgodnie z umową z września 1995 r. Komisja, po wyjaśnieniu odpowiednich faktów w tej sprawie, była w stanie ocenić, czy miało miejsce wykorzystanie wcześniejszych decyzji niezgodnie z ich celem.

- (182) Komisja podkreśla również, że chcąc umożliwić władzom greckim i HSY skuteczny udział w postępowaniu i mieć pewność, że przestrzegane jest prawo do obrony, zaoferowała władzom greckim i HSY (tzn. jedynym stronom, które zgłosiły uwagi w odniesieniu do środka E10, oprócz spółki Elefsis, która jednakże już wcześniej zaznaczyła w swoich uwagach, że jej zdaniem, ponieważ cena sprzedaży nie została zapłacona, Komisja powinna wydać nakaz odzyskania pomocy zatwierdzonej decyzją C 10/94) możliwość zgłoszenia uwag dotyczących swojej oceny, że niezapłacenie ceny sprzedaży może zostać uznane za wykorzystanie decyzji C 10/94 niezgodnie z jej celem ⁽¹⁰⁷⁾. Zarówno władze greckie, jak i HSY przedstawiły obszerne uwagi ⁽¹⁰⁸⁾.

4.6. Wykorzystanie niezgodnie z przeznaczeniem pomocy na zamknięcie w wysokości 29,5 mln EUR, zatwierdzonej w 2002 r. (środek E8)

4.6.1. Opis środka

- (183) W dniu 5 czerwca 2002 r. decyzją N 513/01 została zatwierdzona pomoc w wysokości 29,5 mln EUR celem zachęcenia części pracowników HSY do dobrowolnego opuszczenia stoczni. Komisja ustaliła, że kwota 29,5 mln EUR stanowiła zgodną ze wspólnym rynkiem pomoc na zamknięcie w rozumieniu art. 4 rozporządzenia (WE) nr 1540/98, i uznała ograniczenie rocznych zdolności remontowych stoczni do nakładu robocizny bezpośredniej, wynoszącego 420 000 osobogodzin, z uwzględnieniem nakładu robocizny podwykonawców, za ważną operację zmniejszenia mocy produkcyjnych.

4.6.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (184) W decyzji przedłużającej postępowanie Komisja wyraziła wątpliwości co do faktycznego przestrzegania tego ograniczenia. Obowiązek składania sprawozdań co dwa lata nie był przestrzegany. Ponadto władze greckie przedkładały niespójne dane liczbowe w odpowiedzi na wezwania o dostarczenie odpowiednich informacji.

4.6.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (185) Według spółki Elefsis obroty HSY i liczba statków remontowanych rocznie w stoczni są na tyle duże, że wszystko wskazuje na to, że wymóg ograniczenia zdolności do 420 000 godzin nie jest przestrzegany.

4.6.4. Uwagi władz greckich

- (186) Zdaniem władz greckich i HSY stocznia intensywnie korzysta z podwykonawstwa; jej podwykonawców należy podzielić na dwie kategorie. Pierwszą stanowią „podwykonawcy zaangażowani przez HSY”. Są oni wybierani i opłacani przez HSY. Do drugiej należą „wykonawcy stron trzecich”. Ci z kolei są wybierani przez armatora statku. Armator statku sam ich wybiera i bezpośrednio

z nimi negocjuje ceny. Wykonawcy stron trzecich wnoszą opłaty na rzecz HSY za użytkowanie obiektów stoczni. Władze greckie twierdzą, że tylko wykonawcy pierwszej kategorii podlegają ograniczeniu ustanowionemu w decyzji N 513/01. Jednakże HSY nie wie, ile godzin wypracowują ci „podwykonawcy zaangażowani przez HSY”, ponieważ są oni opłacani według ceny ryczałtowej. Dlatego też władze greckie proponują zastosować następującą metodę przybliżonego wyliczenia liczby godzin pracy podwykonawców: po pierwsze suma cen określonych w umowach, wypłacanych tym podwykonawcom jest obniżana o 15 % (odpowiadających marży zysku) oraz o kolejne 20 % ⁽¹⁰⁹⁾ (odpowiadających osobogodzinom pośrednio produkcyjnym). Otrzymaną wartość dzieli się następnie przez „roczny wskaźnik kosztów osobogodziny, zaczerpnięty z oficjalnych ksiąg rachunkowych HSY” ⁽¹¹⁰⁾. Stosując tę metodę, władze greckie uzyskują łączną liczbę godzin poniżej 420 000 w każdym roku w okresie od 2002 do 2006. Na tej podstawie władze greckie uznają, że warunek ograniczenia jest przestrzegany. Wyliczenia uzyskane w wyniku zastosowania tej metody zostały przedstawione w zestawieniu podanym w poniższej tabeli.

	1.1.2002– 31.12.2002	1.1.2003– 30.9.2003	1.10.2003– 30.9.2004	1.10.2004– 30.9.2005	1.10.2005– 31.8.2006
A. Osobogodziny bezpośrednio produkcyjne wypracowane przez pracowników HSY	51 995	42 155	[...] (*)	[...]	[...]
B. Cena zapłacona podwykonawcom zaangażowanym przez HSY (w EUR)	3 798 728	16 471 322	[...]	[...]	[...] (do 30.06.2006)
C. = B po odjęciu marży zysku (15 %) i nakładu robocizny pośredniej (20 %)	2 469 173	10 179 134	[...]	[...]	[...]
D. Stawka za godzinę (w EUR) pracowników zatrudnianych bezpośrednio przez HSY	25,97	27,49	[...]	[...]	[...]
E. Szacunkowo wyliczone osobogodziny bezpośrednio produkcyjne, wypracowane przez pracowników i podwykonawców zaangażowanych przez HSY (= C podzielone przez D)	95 077	370 284	[...]	[...]	[...]
F. Ogółem osobogodziny bezpośrednio produkcyjne objęte zakresem decyzji N 513/2001 (= A + E)	147 073	412 440	[...]	[...]	[...]

(*) Informacje objęte tajemnicą służbową.

4.6.5. Ocena

4.6.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (187) W związku z ewentualnym zastosowaniem art. 296 do tego środka Komisja przypomina, że działalność o charakterze wojskowym i działalność o charakterze

cywilnym zostały już rozgraniczone w decyzji N 513/01, w której uznano, że część wsparcia udzielonego przez państwo, podlegająca zasadom dotyczącym pomocy państwa, wynosiła 25 %. Kwota pomocy w wysokości 29,5 mln EUR dotyczyła więc w całości cywilnej działalności stoczni HSY i może zostać poddana ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4.6.5.2. Wykorzystanie pomocy niezgodnie z przeznaczeniem

- (188) Komisja doszła do wniosku, że każdy z następujących argumentów odrębnie wystarczy, aby uznać, że ograniczenie ustanowione w decyzji zatwierdzającej nie było przestrzegane, a wobec tego pomoc została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem.
- (189) Po pierwsze, ponieważ decyzja zatwierdzająca została przyjęta z zastrzeżeniem ograniczenia liczby osobogodzin, HSY musiała przyjąć mechanizm dokładnego wyliczenia tych godzin. Nie wprowadzając mechanizmu dokładnego wyliczania liczby osobogodzin wypracowywanych przez podwykonawców, a wobec tego uchylając się od dokładnego wyliczenia liczby osobogodzin wypracowywanych przez stocznię, HSY wykorzystała decyzję N 513/01 niezgodnie z jej celem. To stwierdzenie ma szczególne znaczenie, ponieważ władze greckie same zaproponowały zastosowanie wskaźnika „liczby osobogodzin”, aby udowodnić Komisji, że HSY ogranicza moce produkcyjne.
- (190) Po drugie, Komisja nie zgadza się ze stwierdzeniem władz greckich, że ograniczenie godzin nie dotyczy „wykonawców stron trzecich”. Władze greckie argumentują, że nie są z tymi wykonawcami związane żadnymi stosunkami umownymi oprócz najmu obiektów. Po pierwsze, Komisja uważa, że zaakceptowanie tego rozumowania byłoby równoznaczne z otwarciem łatwej drogi do obchodzenia warunku ograniczenia HSY, ponieważ stocznia, zamiast podpisywać umowy z podwykonawcami, zwracałaby się z prośbą do armatorów o ich podpisanie, po to, by między HSY a podwykonawcami nie istniały żadne umowy. Po drugie, celem ograniczenia jest zmniejszenie aktywności w obrębie stoczni. Logiczne jest więc, że gdy w decyzji N 513/01 stwierdza się, że „robocizna podwykonawców” jest objęta ograniczeniem, ograniczenie to dotyczy zarówno podwykonawców HSY, jak i podwykonawców armatorów pracujących w stoczni. Po trzecie, po zadaniu przez Komisję wielu szczegółowych pytań⁽¹¹⁾ władze greckie przyznały, że HSY zarządza płatnościami na rzecz niektórych „wykonawców stron trzecich” w następujący sposób: podwykonawcy ci zawierają umowę z armatorem statku dotyczącą zadań, które mają być wykonane i ceny, ale następnie armator dokonuje płatności na rzecz HSY, która z kolei przekazuje należności podwykonawcom. W takich przypadkach istnieje zatem stosunek umowny między HSY a wykonawcami, a kwoty wpłacane przez armatora statku z tytułu robót zrealizowanych przez wykonawców wykazuje się w zestawieniu dochodów i strat HSY jako przychód (tzn. są one uwzględniane w ewidencji przychodów ze sprzedaży/obrotów HSY). Nie ulega więc wątpliwości, że przynajmniej te umowy z „wykonawcami stron trzecich” są objęte ograniczeniem. Władze greckie nie wyliczyły ani nie przekazały Komisji liczby osobogodzin wypracowanych przez tych „wykonawców stron trzecich”. Jest to dodatkowym naruszeniem decyzji N 513/01. Ponadto Komisja zwraca uwagę, że obroty z tytułu działalności remontowej HSY od 2002 r. szybko rosły. Ta tendencja nie znalazła jednak żadnego odzwierciedlenia w całkowitej liczbie osobogodzin, którą władze greckie podały Komisji. Istnieje zatem prawdopodobieństwo, że liczba osobogodzin wypracowanych

przez wykonawców stron trzecich, opłacanych przez HSY, znacząco wzrosła. Ponieważ, zgodnie z tymi danymi liczbowymi, podanymi przez władze greckie, liczba godzin wypracowanych przez HSY w 2003 r. była niewiele poniżej limitu wynoszącego 420 000, Komisja stwierdza, że jeżeli uwzględni się godziny wypracowane przez wykonawców opłacanych przez HSY w całkowitej liczbie osobogodzin HSY, można zasadnie przypuszczać, że ten limit został naruszony w kolejnych latach.

- (191) Po trzecie, nawet jeżeli przyjąć założenie (którego się nie przyjmuje), że godziny wypracowane przez „wykonawców stron trzecich” nie są objęte ograniczeniem godzin ustanowionym w decyzji N 513/01 i że liczbę osobogodzin wypracowanych przez „podwykonawców zaangażowanych przez HSY” można w przybliżeniu określić, dzieląc kwoty zapłacone na ich rzecz przez stawkę godzinową za robocizną, i tak ograniczenie nie jest przestrzegane. W rzeczywistości „roczny wskaźnik kosztów osobogodzin zaczerpnięty z oficjalnych ksiąg rachunkowych HSY”, który zastosowały władze greckie, jest nieprawidłowym przybliżonym wyliczeniem stawki godzinowej pracownika pracującego dla podwykonawcy. W rzeczywistości duże zróżnicowanie wartości tego wskaźnika (na przykład od 27 EUR do [...] EUR w kolejnym roku) dowodzi, że z rocznego wskaźnika kosztów osobogodzin, zaczerpniętego z oficjalnych ksiąg rachunkowych HSY, nie wynika, jaki jest koszt godziny pracy pracownika⁽¹²⁾. W rzeczywistości wyngrodzenie brutto za godzinę pracy w przemyśle nie kształtuje się w ten sposób: rośnie ono stabilnie w czasie, ale nigdy nie przyjmuje dwukrotnie wyższej wartości z roku na rok. Ponadto stocznie korzystają z podwykonawstwa właśnie dlatego, że ponoszą wówczas mniejsze koszty niż gdy zatrudniają pracowników własnych. W związku z tym zastosowanie rocznego wskaźnika kosztów osobogodzin zaczerpniętego z oficjalnych ksiąg rachunkowych HSY prowadzi do zawyżania kosztów osobogodzin pracowników zatrudnianych przez podwykonawców. Zostało to potwierdzone przez konsultanta zaangażowanego przez Komisję. Jeżeli przyjmie się stawkę godzinową wyliczoną w bardziej racjonalny sposób, liczba osobogodzin wypracowanych przez podwykonawców znacznie wzrasta⁽¹³⁾, i to o tyle, że okazuje się, że ograniczenie wynoszące 420 000 godzin zostało naruszone w 2003 i 2005 r.
- (192) Po czwarte, w metodzie zaproponowanej przez władze greckie przyjmuje się, że 2003 r. ma tylko dziewięć miesięcy, tzn. trwa do września 2003 r. Władze greckie twierdzą, że od tamtego czasu rok obrachunkowy zaczął się liczyć od października do października. Nie można zaakceptować takiej sytuacji, że roczny pułap jest stosowany do działalności, która miała miejsce tylko w ciągu dziewięciu miesięcy. Komisja zwróciła się do władz greckich z prośbą o przedstawienie szczegółowych informacji dotyczących działalności w ciągu ostatnich trzech miesięcy 2003 r., jednak władze greckie nie dostarczyły żądanych danych⁽¹⁴⁾. Jeżeli działalność w ciągu ostatnich trzech miesięcy roku kalendarzowego 2003 potraktuje się w przybliżeniu jako działalność w kwartale roku gospodarczego 2004, w sposób oczywisty wynika, że ograniczenie liczby osobogodzin zostało naruszone.

- (193) Ponieważ istnieje kilka niezależnych aspektów, na podstawie których można wywnioskować, że miało miejsce wykorzystanie pomocy niezgodnie z przeznaczeniem, Komisja stwierdza, że pomoc należy odzyskać.

4.7. Wniesienie dodatkowego kapitału w wysokości 8,72 mld GRD (25,6 mln EUR) przez państwo greckie lub ETVA w latach 1996–1997 (środek E9)

4.7.1. Opis środka

- (194) W latach 1996–1997 ETVA dokonał operacji wniesienia dodatkowego kapitału w wysokości 8,72 mld GRD (25,6 mln EUR) na rzecz HSY.

4.7.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (195) W decyzji przedłużającej postępowanie zostały wyrażone wątpliwości co do tego, czy operacja wniesienia dodatkowego jest odpowiednia z punktu widzenia postępowania prywatnego inwestora. Po pierwsze, Komisja zwraca uwagę, że władze greckie przedstawiły sprzeczne uwagi, twierdząc najpierw, że ta kwota została przyznana przez państwo w celu zrekompensowania kosztów ograniczenia stanu zatrudnienia o 1 000 pracowników, a potem zaprzeczyły temu wyjaśnieniu, twierdząc, że ten dodatkowy kapitał został wniesiony przez ETVA. Po drugie, Komisja zwraca uwagę, że pracownicy, którzy byli w posiadaniu 49 % akcji, nie uczestniczyli w tym podwyższaniu kapitału. Co więcej, zaskakujące jest to, że w wyniku wniesienia dodatkowego kapitału przez ETVA nie zwiększył się pakiet akcji HSY będących w posiadaniu tego banku.
- (196) Komisja zwróciła również uwagę, że jeżeli ten środek zostanie uznany za stanowiący pomoc, należy wątpić, czy mógł on stanowić pomoc zgodną ze wspólnym rynkiem.

4.7.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (197) Spółka Elefsis argumentuje, że w 1996 r. 49 % akcji HSY było w posiadaniu pracowników. Jeżeli więc ETVA wniósł dodatkowy kapitał bez proporcjonalnego udziału pracowników w tej operacji, pakiet akcji banku powinien się zwiększyć do ponad 51 %, co było zabronione prawem i w rzeczywistości nie miało miejsca. A zatem ETVA nie otrzymał żadnych nowych akcji w zamian za wniesienie dodatkowego kapitału. Taki scenariusz byłby nie do przyjęcia dla prywatnego inwestora.

4.7.4. Uwagi władz greckich

- (198) Władze greckie potwierdzają, że ETVA wniósł dodatkowy kapitał w wysokości 8,72 mld GRD (25,6 mln EUR) w latach 1996–1997 i otrzymał równoważną kwotę od państwa. Władze greckie twierdzą, że państwo działała jak prywatny inwestor, ponieważ ograniczenie stanu zatrudnienia, sfinansowane w drodze wniesienia dodatko-

wego kapitału, w znacznym stopniu przyczyniło się do poprawy efektywności stoczni i osiągnięcia jej rentowności w przyszłości. HSY wyjaśnia, że w wyniku wniesienia dodatkowego kapitału nie wyemitowano nowych akcji i z formalnego punktu widzenia nie stanowiło ono dokapitalizowania. Wyjaśnia to, dlaczego pakiet akcji państwa nie zwiększył się powyżej 51 %. Jeżeli Komisja pomimo to uważa, że ten środek stanowi pomoc państwa, władze greckie stoją na stanowisku, że jest to pomoc na zamknięcie zgodna ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 7 dyrektywy 90/684/EWG.

4.7.5. Ocena

4.7.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (199) Ten środek przeznaczono na finansowanie całej działalności stoczni i nie został on wykorzystany na wsparcie wyłącznie działalności o charakterze cywilnym. Ponieważ, zgodnie z wnioskiem zawartym w sekcji 3.3 niniejszej decyzji, 75 % działalności stoczni stanowiła działalność o charakterze wojskowym i władze greckie powołują się na art. 296, jedynie 25 % środka [2,18 mld GRD (6,4 mln EUR)] można poddać ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4.7.5.2. Istnienie pomocy

- (200) Komisja zwraca uwagę, że państwo, za pośrednictwem ETVA, przekazało HSY środki finansowe bez otrzymania dodatkowych akcji, stąd było w posiadaniu tylko 51 % akcji HSY. Prywatny inwestor nie podarowałby takiego prezentu pozostałym akcjonariuszom. Domagałby się nowych akcji lub proporcjonalnego wniesienia dodatkowego kapitału przez pozostałych akcjonariuszy. W związku z tym prywatny inwestor w podobnych okolicznościach nie dokonałby takiej operacji wniesienia dodatkowego kapitału.
- (201) Ponieważ państwo udostępniło zasoby na rzecz HSY, która nie otrzymałaby ich na rynku, ten środek stanowi selektywną korzyść dla HSY. Dlatego też ten środek stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu. Ponieważ, wbrew wymaganiu ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, środek ten został przyznany bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi on pomoc niezgodną z prawem.

4.7.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (202) W odniesieniu do zgodności tej pomocy ze wspólnym rynkiem Komisja zwraca uwagę, że bezsprzecznie stan zatrudnienia HSY został zmniejszony z 3 022 osób w 1995 r. do 1 977 osób w 1997 r. Ta redukcja stanu zatrudnienia została również odnotowana w dwóch decyzjach przyjętych w dniu 15 lipca 1997 r. (decyzje C 10/94 i w sprawie N 401/97), ponieważ stanowiła jeden filar planu restrukturyzacji. Decyzja N 401/97 zatwierdza pomoc inwestycyjną, która zgodnie

z dyrektywą 90/684/EWG może być uznana za zgodą ze wspólnym rynkiem tylko jeżeli „jest związana z planem restrukturyzacji, którego rezultatem jest redukcja łącznych mocy produkcyjnych w dziedzinie remontów statków” i „nie przewiduje wzrostu mocy produkcyjnych stoczni”. W decyzji N 401/97 stwierdza się, że nastąpiła „redukcja mocy produkcyjnych w dziedzinie remontów statków równoznaczna ze zmniejszeniem liczby pracowników, czego nie można będzie zrekompensować przewidywanym wzrostem wydajności oraz redukcją zdolności dokowania statków handlowych”. W decyzji stwierdza się również, że nastąpiło niewielkie zmniejszenie mocy produkcyjnych stoczni. Ponieważ Komisja sama przyznała w decyzji N 401/97, że ograniczenie zatrudnienia w połączeniu z innymi środkami zaproponowanymi przez władze greckie doprowadziłoby do zmniejszenia mocy produkcyjnych w dziedzinie budowy i remontów statków, Komisja uznaje, że zgodnie z wymogiem art. 7 dyrektywy 90/684/EWG miało miejsce zmniejszenie mocy. W odniesieniu do wielkości i intensywności pomocy, Komisja zwraca uwagę, że kwota pomocy na zmniejszenie stanu zatrudnienia o 1 000 osób wyniosła 25,6 mln EUR. W 2002 r.,

zaledwie sześć lat później, Komisja uznała czterokrotnie wyższą kwotę na przeprowadzenie redukcji zatrudnienia na mniejszą skalę za pomoc zgodną ze wspólnym rynkiem. Dlatego też Komisja uważa wielkość i intensywność pomocy za uzasadnione. Reasumując, Komisja stwierdza, że warunki ustanowione w art. 7 dyrektywy 90/684/EWG zostały spełnione i wobec tego uznaje tę pomoc za zgodną ze wspólnym rynkiem.

4.8. Wniesienie dodatkowego kapitału w latach 1998–2000 na finansowanie planu inwestycyjnego (środek E10)

4.8.1. Opis środka

- (203) Zgodnie z planem określonym w decyzji w sprawie N 401/97 miały miejsce trzy operacje podwyższenia kapitału, które przeprowadzono w latach 1998, 1999 i 2000, o łączną kwotę 2,98 mld GRD (8,7 mln EUR), w celu sfinansowania części planu inwestycyjnego HSY. Zostały one sfinansowane przez ETVA i pracowników HSY, proporcjonalnie do posiadanych akcji HSY.

	(w mln GRD (w mln EUR))		
	Ogółem	Wkład ETVA (51 %)	Wkład pracowników (49 %)
20 maja 1998	1 569 (4,6)	800 (2,3)	769 (2,3)
24 czerwca 1999	630 (1,8)	321 (0,9)	309 (0,9)
22 maja 2000	780 (2,3)	397 (1,2)	382 (1,1)

- (204) W 2001 r. państwo greckie wypłaciło pracownikom kwotę odpowiadającą wysokości wkładu, który wnieśli w ramach trzech operacji podwyższenia kapitału (zob. motyw 33 niniejszej decyzji, w którym została opisana ustawa 2941/2001).

4.8.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (205) W decyzji przedłużającej postępowanie Komisja wyraża przypuszczenie, że udział ETVA w operacjach podwyższenia kapitału stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem. Nawet jeżeli w decyzji N 401/97, przyjętej w dniu 15 lipca 1997 r., uznaje się, że przyszły udział ETVA w operacjach podwyższenia kapitału może w zasadzie być uznany za wolny od elementu pomocy w kontekście realizacji planu restrukturyzacji, ten udział mógł jednak stanowić pomoc państwa, gdy miał miejsce w latach 1998, 1999 i 2000. W szczególności sytuacja HSY w tych latach uległa pogorszeniu. W decyzji przedłużającej postępowanie nadmieniano także, że to, że pracownicy uczestniczyli w operacjach podwyższenia kapitału proporcjonalnie do posiadanego udziału w kapitale HSY, nie wyklucza istnienia pomocy: po pierwsze, nie ma pewności, że pracownicy zapłacili ETVA cenę za 49 % akcji HSY zgodnie z umową o częściowej prywatyzacji z września 1995 r. Po drugie, nie można wykluczyć, że państwo niejawnie zobowią-

zało się do zwrotu pracownikom wszelkich kwot, które mieliby wnieść na rzecz podwyższenia kapitału HSY. Takie zobowiązanie oznaczałoby, że pracownicy nie ponieśli żadnego ryzyka.

4.8.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (206) Spółka Elefsis podziela wątpliwości wyrażone w decyzji o wszczęciu postępowania, przypomina orzecznictwo w sprawie Alitalia⁽¹⁵⁾ dotyczące udziału pracowników w operacji podwyższenia kapitału ich własnego przedsiębiorstwa oraz stwierdza, że udział ETVA w operacjach podwyższenia kapitału stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem.

4.8.4. Uwagi władz greckich

- (207) Władze greckie przypominają, że udział ETVA i pracowników w operacjach podwyższenia kapitału został przewidziany w umowie dotyczącej częściowej prywatyzacji z września 1995 r. W decyzji N 401/97 również stwierdza się, że te operacje podwyższenia kapitału zostaną przeprowadzone z udziałem ETVA i pracowników HSY, według proporcji wynoszących odpowiednio 51 % i 49 %, i że udział ETVA w tych operacjach nie będzie stanowił pomocy państwa.

I wreszcie władze greckie i HSY nie zgadzają się ani z hipotezą, że pracownicy nie zapłacili ceny nabycia na rzecz ETVA, ani dotyczącą złożenia niejawnego obietnicy pracownikom, że państwo zwróci im wszelkie kwoty wniesione na rzecz finansowania planu inwestycyjnego. HSY twierdzi, że gdyby Komisja uznała, że ten środek stanowi pomoc, należy ją traktować jako pomoc na restrukturyzację zgodną ze wspólnym rynkiem.

4.8.5. Ocena

4.8.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (208) W odniesieniu do ewentualnego zastosowania art. 296 Traktatu Komisja zwraca uwagę, że operacje podwyższenia kapitału miały na celu finansowanie planu inwestycyjnego. Zgodnie z wnioskiem już sformułowanym w ramach oceny środków P1, P2, P3 i P4, ten plan inwestycyjny i finansowe środki wsparcia pochodzące od państwa można ocenić na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4.8.5.2. Istnienie pomocy

- (209) Komisja doszła do następujących wniosków. Na podstawie umowy z września 1995 r., dotyczącej częściowej prywatyzacji, na ETVA ciążył umowny obowiązek udziału na poziomie 51 % w przyszłej operacji podwyższenia kapitału HSY, pozostały 49 % wkład mieli wnieść pracownicy. Operacja podwyższenia kapitału była niezbędna w celu częściowego sfinansowania planu inwestycyjnego. W decyzji N 401/97, dotyczącej planu inwestycyjnego, Komisja domyślnie uznała, że ten udział ETVA w przyszłym podwyższeniu kapitału HSY nie będzie stanowił pomocy państwa. Było to spójne z decyzją C 10/94 przyjętą w tym samym dniu, w której Komisja uznała, że sprzedaż 49 % akcji HSY pracownikom stanowi ważną częściową prywatyzację i że można oczekiwać przywrócenia rentowności stoczni.
- (210) W odniesieniu do udziału ETVA w operacji podwyższenia kapitału, dokonanej w dniu 20 maja 1998 r., Komisja uważa, że nie ma wystarczających podstaw do odstąpienia od oceny opartej na domniemanym braku pomocy, przeprowadzonej w decyzji N 401/97. W szczególności, okoliczności w maju 1998 r. niewiele różniły się od okoliczności przewidywanych w czasie przyjmowania decyzji. Ponadto Komisja nie znalazła żadnego dowodu potwierdzającego (niejawne) zobowiązanie państwa do zwrotu pracownikom wszelkich kwot, które mieliby oni zapłacić w ramach operacji podwyższenia kapitału.
- (211) W czasie operacji podwyższenia kapitału dokonanych w dniach 24 czerwca 1999 r. i 22 maja 2000 r. sytuacja

była zupełnie inna, a zasadnicze aspekty, które stanowiły podstawę oceny opartej na domniemanym braku pomocy z dnia 15 lipca 1997 r., przestały być aktualne.

— Po pierwsze, zgodnie z wyjaśnieniem podanym powyżej, obie te decyzje przyjęte w dniu 15 lipca 1997 r. opierały się na założeniu, że władze greckie wykonają umowę z września 1995 r., dotyczącą częściowej prywatyzacji, oraz w szczególności, że pracownicy zapłacą cenę nabycia na rzecz ETVA, zgodnie z postanowieniami umowy, i tym samym przyjmą na siebie ryzyko finansowe, które byłoby dla nich bodźcem do wspierania niezbędnych działań zmierzających do przywrócenia konkurencyjności. Pomimo że pracownicy mieli zapłacić pierwszą ratę ceny nabycia na rzecz ETVA do dnia 31 grudnia 1998 r., żadna płatność nie została zrealizowana. Państwo nie podejmowało żadnych starań w celu otrzymania płatności. Zgodnie z argumentacją przedstawioną w przypadku środka E7, oznacza to, że wbrew oczekiwaniom Komisji z lipca 1997 r., gdy przyjmowała obie decyzje, pracownicy nie znaleźli się w sytuacji inwestorów, którzy muszą zapłacić łączną kwotę 8,17 mld GRD (24 mln EUR) w ciągu następnych dwunastu lat. Niezapłacenie ceny nabycia oznaczało również, że pracownicy nie przestrzegają zobowiązań wynikających z umowy z września 1995 r. dotyczącej częściowej prywatyzacji. ETVA przestał być związany umownym zobowiązaniem wynikającym z umowy dotyczącej częściowej prywatyzacji⁽¹¹⁶⁾, ponieważ pracownicy naruszyli tę umowę. Reasumując, wbrew temu, czego można było na podstawie obowiązujących umów zasadnie oczekiwać w czasie podejmowania decyzji N 401/97, nie została przeprowadzona żadna częściowa prywatyzacja, a umowa przestała być wiążąca dla ETVA. Komisja uważa, że opisane okoliczności są zasadniczo odmienne w stosunku do okoliczności oczekiwanych przez Komisję w czasie, gdy przyjmowała decyzję N 401/97 w oparciu o umowę z września 1995 r. Jest to więc wystarczający powód do zweryfikowania oceny opartej na domniemaniu braku pomocy, dokonanej w tamtym czasie.

— Po drugie, jak przedstawiono w analizie zawartej w sekcji 3.1 niniejszej decyzji, sukces handlowy i finansowy zakładany w czasie, gdy była przyjmowana decyzja N 401/97, nie został osiągnięty. Przedsiębiorstwu nie udało się stworzyć księgi dużych opłacalnych zamówień ani w 1997 r., ani w 1998 r. Dlatego też od końca 1998 r. stawało się coraz bardziej pewne, że stocznia będzie ponosić straty w następnych latach. Komisja stwierdziła, że od dnia 30 czerwca 1999 r. nie można było w sposób racjonalny oczekiwać, że stocznia zdoła odzyskać rentowność. Można mieć pewność, że na początku czerwca 1999 r. znana była już większość złych wiadomości i przywrócenie rentowności na podstawie istniejącego planu restrukturyzacji było wysoce hipotetyczne.

- (212) Na podstawie powyższego Komisja uważa, że inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej w takiej samej sytuacji jak ETVA nie inwestowałby dłużej w HSY⁽¹¹⁷⁾.
- (213) Ponieważ takie wniesienie dodatkowego kapitału przynosi HSY selektywną korzyść, Komisja stwierdza, że udział ETVA w drugiej i trzeciej operacji podwyższenia kapitału stanowi pomoc państwa na rzecz HSY. W odniesieniu do zgodności z art. 88 ust. 3 Traktatu Komisja zwraca uwagę, że nigdy nie przyjęła żadnej decyzji wyraźnie oceniającej i zatwierdzającej udział ETVA w operacjach podwyższenia kapitału HSY. Dlatego też Komisja uważa, że pomoc została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu.
- (214) Komisja zwraca uwagę, że nawet gdyby uznać, że ten środek został zatwierdzony decyzją N 401/97 (w decyzji N 401/97 stwierdza się, że ETVA będzie uczestniczyć w operacjach podwyższenia kapitału HSY i, ponieważ nie wyraża się w niej wątpliwości co do zgodności z zasadami dotyczącymi pomocy państwa, uznaje się, że udział ten nie będzie stanowił pomocy państwa), nie zmieniłoby to poniższego wniosku, że pomoc należy odzyskać. W istocie w takim przypadku należy stwierdzić, że ta decyzja została wykorzystana niezgodnie z jej celem przez bank państwowy, który nie wyegzekwował zapłaty ceny nabycia od pracowników stoczni zgodnie z umową z września 1995 r. W istocie wniosek, że udział ETVA w przyszłych operacjach podwyższenia kapitału nie stanowi pomocy, opierał się na oczekiwaniu, że pracownicy zapłacą cenę zakupu zgodnie z umową z września 1995 r. A zatem należy stwierdzić, że część decyzji N 401/97 zatwierdzającej udział ETVA w tych operacjach została wykorzystana niezgodnie z jej celem, a zatem należy odzyskać od HSY pomoc polegającą na udziale ETVA w operacjach.

4.8.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (215) Władze greckie twierdzą, że ten środek mógł stanowić zgodną ze wspólnym rynkiem pomoc na restrukturyzację. Komisja przypomina, że celem operacji podwyższenia kapitału było finansowanie planu inwestycyjnego. W ocenie środka P2 i środka P3 Komisja wyjaśniła już, dlaczego dodatkowa pomoc restrukturyzacyjna na rzecz planu inwestycyjnego nie może być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem.
- (216) Ponieważ dwie operacje podwyższenia kapitału stanowią pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem, należy tę pomoc odzyskać od HSY.

4.9. Regwarancja państwa w odniesieniu do umów HSY z OSE i ISAP (środek E12b)

4.9.1. Opis środka

- (217) W ramach umów zawartych przez HSY z przedsiębiorstwem Organizacja Kolei Greckich (OSE) i przedsiębiorstwem Koleje Elektryczne Ateny-Pireus (ISAP), dotyczących dostawy taboru szynowego, ETVA udzielił gwarancji w odniesieniu do płatności zaliczkowych i zabezpieczenia należytego wykonania umów (zwanych dalej „gwarancjami zwrotu przedpłaty” lub „gwarancjami zwrotu zaliczki”). ETVA wystawił gwarancje zwrotu przedpłaty w odniesieniu do umowy z ISAP w lutym 1998 i w styczniu 1999 r. oraz gwarancje w odniesieniu do umowy z OSE w sierpniu 1999 r. ETVA następnie otrzymał odpowiednie regwarancje od państwa. Gwarancje w ramach umów z OSE i ISAP zostały udzielone odpowiednio na kwotę 29,4 mln EUR i 9,4 mln EUR.

4.9.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (218) W decyzji przedłużającej postępowanie Komisja wyraziła wątpliwości, czy bank komercyjny udzieliłby tych regwarancji na takich samych warunkach. Wobec trudności HSY, można nawet wątpić, czy bank w ogóle by ich udzielił.

4.9.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (219) Spółka Elefsis podziela wątpliwości wyrażone przez Komisję. W szczególności uważa, że państwo nie postępowało jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej, ponieważ przyjęło na siebie wielokrotne ryzyko, będąc nie tylko większościowym akcjonariuszem HSY, ale jedynym pożyczkodawcą i gwarantem, który ponosił niemal całe ryzyko związane z działalnością stoczni.

4.9.4. Uwagi władz greckich

- (220) Władze greckie i HSY twierdzą, że chociaż regwarancje państwa zostały formalnie wystawione w grudniu 1999 r., były one już przyrzeczone ETVA, gdy bank ten wystawił gwarancje zwrotu zaliczki w odniesieniu do umowy z ISAP w lutym 1998 r. i w styczniu 1999 r. oraz gwarancje w odniesieniu do umowy z OSE w sierpniu 1999 r. Władze greckie uważają, że regwarancje nie stanowiły środków o charakterze selektywnym. W rzeczywistości zostały one udzielone na mocy ustawy 2322/1995⁽¹¹⁸⁾ i na jej podstawie gwarancje państwowe otrzymało kilka przedsiębiorstw. Ponadto władze greckie argumentują, że roczna opłata w wysokości 0,05 % była odpowiednia w stosunku do ryzyka. Co do postępowania

ETVA, twierdzą, że byłoby ono możliwe do zaakceptowania przez bank komercyjny, ponieważ ETVA otrzymał regwarancję od państwa i naliczył prowizję w wysokości 0,4 % ⁽¹¹⁹⁾. HSY przedstawiła raport konsultanta – pierwszy raport firmy Deloitte – potwierdzający tę argumentację. W tym raporcie stwierdza się również, że HSY mogłaby bez regwarancji państwa uzyskać z banku komercyjnego gwarancję podobną do gwarancji udzielonej przez ETVA, oferując jako zabezpieczenie zastaw na niektórych aktywach. I wreszcie władze greckie twierdzą, że beneficjentami regwarancji państwa są OSE i ISAP, a nie HSY.

4.9.5. Ocena

4.9.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (221) Ten środek nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu, ponieważ bezpośrednio wspiera działalność o charakterze cywilnym.

4.9.5.2. Istnienie pomocy

- (222) Po pierwsze, należy wyjaśnić, które z dwóch rodzajów środków (gwarancje zwrotu przedpłaty udzielone przez ETVA i regwarancje udzielone przez państwo na rzecz ETVA) mogą stanowić środek pomocy. Ponieważ władze greckie twierdzą, że regwarancje zostały zdecydowanie przyręczone ETVA, gdy bank udzielał gwarancji zwrotu zaliczki, należy stwierdzić, że gdy ETVA udzielał tych gwarancji, był w pełni chroniony regwarancjami państwa. Dlatego też, ponieważ ETVA nie ponosił żadnego ryzyka (dzięki regwarancjom państwa), otrzymując jednocześnie opłatę w wysokości 0,4 % za kwartał, ten środek byłby możliwy do zaakceptowania przez inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej w podobnych okolicznościach. Państwo natomiast udzieliło regwarancji, które nie były w żaden sposób zabezpieczone, i otrzymywało za nie prowizję wynoszącą zaledwie 0,05 %. Ten drugi środek bez wątpienia nie byłby możliwy do zaakceptowania przez inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. W związku z tym drugi środek stanowi pomoc państwa. Komisja zwraca jednak uwagę, że ponieważ ETVA był w 100 % własnością państwa i wszystkie środki udzielone przez ten bank są przypisywalne państwu, rozróżnianie tych dwóch środków (tj. gwarancji i regwarancji) jest w zasadzie sztuczne.

- (223) Ponieważ władze greckie twierdzą, że beneficjentami były OSE i ISAP, należy wyjaśnić, kto faktycznie jest beneficjentem tego środka. Komisja zwraca uwagę, że w ramach umów o dostawę materiałów do taboru szynowego sprzedawca jest zazwyczaj zobowiązany przedłożyć nabywcy gwarancję zwrotu zaliczki wniesionej przez nabywcę. Nabywca chce mieć pewność odzyskania tych kwot, w razie gdyby sprzedawca nie dostarczył materiałów, na przykład z powodu ogłoszenia upadłości. Dlatego też to sprzedawca musi otrzymać te gwarancje z banku i ponieść ich koszty. Innymi słowy, są to zwykłe koszty, które musi ponieść sprzedawca materiałów do taboru szynowego. W tym przypadku regwarancja państwa umożliwiła HSY uzyskanie gwarancji od ETVA za cenę jedynie 0,4 % na kwartał. Później zostanie wykazane, że bez regwarancji państwa bank komercyjny pobrałby co najmniej 480 p.b. rocznie za gwarancje udzielone przed dniem 30 czerwca 1999 r., natomiast po tym dniu żaden komercyjny bank nie udzieliłby takich gwarancji. Jest zatem oczywiste, że w okresie przed dniem 30 czerwca 1999 r., dzięki regwarancji państwa, HSY mogła otrzymać gwarancje za niższą cenę. W okresie po dniu 30 czerwca 1999 r. regwarancje państwa umożliwiły HSY otrzymanie gwarancji, których stocznia wcale nie uzyskiwała na rynku. Wobec powyższego beneficjentem pomocy jest HSY.

- (224) W nawiązaniu do argumentu władz greckich, że ten środek nie jest selektywny, Komisja przypomina, że środek, by miał charakter ogólny, musi być dostępny dla wszystkich podmiotów gospodarczych działających w danym państwie członkowskim. Muszą mieć do niego skuteczny dostęp wszystkie przedsiębiorstwa na równorzędnych warunkach i ten dostęp nie może być *de facto* ograniczony na przykład przez uprawnienia uznaniowe państwa do przyznania środka, ani inne czynniki ograniczające ich skutek praktyczny. Komisja uważa, że ustawa 2322/1995 absolutnie nie spełnia warunków tej definicji. Po pierwsze, w art. 1 tej ustawy stwierdza się, że gwarancji udziela minister gospodarki w porozumieniu z trzema innymi ministrami. Dlatego też udzielenie gwarancji jest uzależnione od uprawnień uznaniowych władz. Po drugie, gwarancja państwowa może zostać udzielona przedsiębiorstwu prywatnemu wyłącznie, jeżeli jest ono zlokalizowane w obszarach odległych i w celu ożywienia rozwoju gospodarczego tego obszaru, a nie konkretnego przedsiębiorstwa (art. 1bb), albo takiemu przedsiębiorstwu, które poniosło szkody w wyniku działania sił przyrody (art. 1cc). Natomiast przedsiębiorstwa, które są w 100 % własnością państwa lub w których państwo posiada większościowy pakiet akcji, mogą otrzymać pomoc państwa z powodów ogólnych, takich jak pokrycie niektórych zobowiązań (art. 1B). Jest zatem oczywiste, że przedsiębiorstwa państwowe mają znacznie większy dostęp do gwarancji państwowych niż przedsiębiorstwa prywatne. Ten

wniosek potwierdza analiza wykazu pożyczek objętych gwarancjami, znajdującego się w pierwszym raporcie firmy Deloitte⁽¹²⁰⁾. Po trzecie, gwarancje nie są dostępne na równorzędnych warunkach. W rzeczywistości w art. 1 ust. 4 ustawy stwierdza się, że przy udzielaniu gwarancji państwo może zażądać pewnej formy zabezpieczenia (tzn. ustanowienia zastawu na aktywach trwałych przedsiębiorstwa). Decyzję o żądaniu lub odstąpieniu od zabezpieczenia podejmuje według uznania minister gospodarki. W tym przypadku, przy przyznawaniu środka E12b, państwo nie zażądało zabezpieczenia. W nawiązaniu do braku dostępu na równorzędnych warunkach Komisja zwraca uwagę, że opłata za udzielenie gwarancji nie jest taka sama w odniesieniu do wszystkich pożyczek. Na przykład prowizja za udzielenie gwarancji w niniejszym przypadku wynosi zaledwie 0,05 %. Z kolei w przypadku środka E14, przyznanego również na podstawie ustawy 2322/1995, ta prowizja wynosiła 1 %. W wykazie pożyczek objętych gwarancją, przedstawionym w pierwszym raporcie firmy Deloitte, prowizja z tytułu udzielenia niektórych pożyczek wynosiła 0,1 % i 0,5 %. Wobec powyższego Komisja odrzuca argument władz greckich, że ustawa 2322/1995 jest środkiem ogólnym.

- (225) Komisja uważa, że stwierdzenie zawarte w pierwszym raporcie firmy Deloitte, zgodnie z którym HSY mogła, zamiast regwarancji państwa, otrzymać te gwarancje zwrotu przedpłaty od banku komercyjnego w zamian za zabezpieczenie w formie zastawu na niektórych aktywach, nie ma znaczenia dla analizy środka. Komisja musi przeanalizować, czy warunki, na których środki faktycznie zostały przyznane przez państwo, stanowiły pomoc dla stoczni czy nie. Komisja nie musi sprawdzać, czy ustanawiając większe zabezpieczenie, stocznia mogłaby otrzymać taką samą gwarancję na rynku. Zgodnie z treścią sekcji 2.1.1 obwieszczenia w sprawie gwarancji jedną z potencjalnych korzyści gwarancji państwowej jest to, że pożyczkobiorca może „zaferować niższe zabezpieczenia”. W tym przypadku żadna z regwarancji państwa nie była zabezpieczona zastawem na niektórych aktywach stoczni. Dlatego też regwarancja zabezpieczona aktywami jest zupełnie inną transakcją, która nie musi być poddawana ocenie. W uzupełnieniu Komisja zaznacza, że nawet gdyby stwierdzenie zawarte w pierwszym raporcie firmy Deloitte musiało być poddane ocenie, HSY nie byłaby w stanie przekonać banku komercyjnego, aby w zamian za zaoferowane przez nią zabezpieczenie udzielił jej takich gwarancji zwrotu przedpłaty. W rzeczywistości aktywa stoczni były już obciążone i miały niską wartość likwidacyjną (zob. drugi i trzeci argument w przypisie 43). Dlatego też nawet zabezpieczenie w formie zastawu na niektórych aktywach HSY nie byłoby wystarczające, aby przekonać inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej do udzielenia gwarancji na rzecz HSY.

- (226) Już wcześniej w niniejszej decyzji Komisja ustaliła wysokość stopy procentowej, jaką zastosowałby bank komercyjny przy udzielaniu pożyczki na rzecz HSY. Zostało stwierdzone, że za okres do dnia 30 czerwca 1999 r., ponieważ HSY była obciążona szczególnym ryzykiem, do stopy procentowej stosowanej dla przedsiębiorstw o stabilnej sytuacji finansowej trzeba byłoby doliczyć premię za ryzyko, wynoszącą co najmniej 400 punktów bazowych. By zastosować takie samo podejście do gwarancji zwrotu przedpłaty, należy ustalić, jaką premię pobrałby inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej za udzielenie gwarancji zwrotu przedpłaty na rzecz przedsiębiorstwa w stabilnej sytuacji finansowej. Żadna ze stron niniejszego postępowania nie przedstawiła wiarygodnych informacji na temat ceny rynkowej takich gwarancji. W wielu programach dotyczących gwarancji państwowych, przeznaczonych dla sektora stocznioowego i zatwierdzonych przez Komisję jako wolne od elementów pomocy⁽¹²¹⁾, roczna prowizja za udzielenie gwarancji, stosowana wobec pożyczkobiorcy obciążonego najmniejszym ryzykiem kredytowym, była ustalana na poziomie 0,8 %, czyli 80 punktów bazowych. Wobec braku innych wiarygodnych wskaźników Komisja przyjmie ten wskaźnik jako szacunkową wartość do określenia minimalnej rocznej prowizji za udzielenie gwarancji, płaconej przez stabilne przedsiębiorstwa sektora stocznioowego w Grecji w tamtym czasie. Nawet jeżeli umowy z OSE i ISAP nie dotyczą budowy statków, a budowy taboru szynowego, Komisja zastosuje wskaźnik 0,8 % jako wzorcowy, ponieważ budowa taboru szynowego stanowiła marginesowy obszar działalności HSY, a największą część działalności stoczni, a stąd największe ryzyko dla HSY, stanowiły budowa i remonty statków. W związku z tym, w przypadku gwarancji zwrotu przedpłat, udzielonych na rzecz HSY przed dniem 30 czerwca 1999 r., istnienie i wielkość pomocy zostaną ocenione poprzez porównanie rocznej prowizji faktycznie zapłaconej przez HSY (łącznie z opłatą z tytułu regwarancji, wniesioną na rzecz państwa) z prowizją wynoszącą 480 punktów bazowych (tzn. 80 punktów bazowych prowizji plus 400 punktów bazowych premii za ryzyko). W odniesieniu do okresu po dniu 30 czerwca 1999 r. Komisja wcześniej w niniejszej decyzji stwierdziła, że stocznia nie miała już żadnego dostępu do rynku finansowego i że element pomocy podlegający odzyskaniu w przypadku każdej pożyczki zostanie obliczony jako różnica między stopą procentową faktycznie zapłaconą przez HSY a stopą referencyjną powiększoną o 600 punktów bazowych. W przypadku gwarancji zwrotu przedpłaty pomoc podlegająca odzyskaniu zostanie więc wyliczona poprzez porównanie prowizji faktycznie zapłaconej przez HSY (łącznie z opłatą z tytułu regwarancji, wniesioną na rzecz państwa) z prowizją wynoszącą 680 punktów bazowych (tzn. 80 punktów bazowych prowizji plus 600 punktów bazowych premii za ryzyko).

- (227) Komisja zwraca uwagę na argument władz greckich, że regwarancje były już przyręczone w czasie, gdy ETVA udzielał gwarancji zwrotu zaliczki. W związku z tym

regwarancje w odniesieniu do płatności zaliczkowych ISAP zostały udzielone przed końcem czerwca 1999 r. Całkowity roczny koszt tych gwarancji (opłata za udzielenie gwarancji, wniesiona na rzecz ETVA, plus opłata z tytułu regwarancji zapłacona państwu) wyniósł znacznie poniżej 480 punktów bazowych. Dlatego też te gwarancje zawierają element pomocy państwa, którego wartość odpowiada różnicy między prowizją wynoszącą 680 punktów bazowych a całkowitym kosztem gwarancji na rzecz HSY (prowizja zapłacona na rzecz ETVA⁽¹²²⁾ i prowizja zapłacona na rzecz państwa). Ponieważ, wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, pomoc ta nie została uprzednio zgłoszona, jest ona niezgodna z prawem.

- (228) Regwarancje w odniesieniu do płatności zaliczkowych OSE zostały udzielone po czerwcu 1999 r., w czasie gdy żaden bank nie udzieliłby już żadnej gwarancji. Dlatego też te regwarancje w całości stanowią pomoc państwa. Ponieważ, wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, pomoc ta nie została uprzednio zgłoszona, jest ona niezgodna z prawem. Jeżeli te środki zostaną uznane za niezgodne ze wspólnym rynkiem i jeżeli w dalszym ciągu są wykorzystywane, trzeba je będzie niezwłocznie wstrzymać. Będzie to jednak niewystarczające do przywrócenia sytuacji początkowej, ponieważ HSY przez kilka lat mogła korzystać z gwarancji, której nie otrzymałaby na rynku. Pomoc za okres do wygaśnięcia gwarancji, w wysokości odpowiadającej różnicy między 680 punktami bazowymi a prowizjami faktycznie zapłaconymi przez HSY, także będzie wymagała odzyskania.

4.9.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (229) Komisja zwraca uwagę, że pomoc stanowi pomoc operacyjną, ponieważ przyczynia się do zmniejszenia kosztów, które HSY powinna była ponieść w związku z realizacją zamówień handlowych. Ponieważ pomoc operacyjna nie była dozwolona w sektorze produkcji materiałów do taboru szynowego, pomocy tej nie można uznać za pomoc zgodną ze wspólnym rynkiem i należy ją odzyskać.

4.10. Odroczenie/restrukturyzacja zobowiązań i umorzenie kar należnych przedsiębiorstwom OSE i ISAP (środek E12c)

4.10.1. Opis środka

- (230) HSY nie była w stanie wywiązać się z zobowiązań wynikających z umów dotyczących taboru szynowego, zawartych z OSE i ISAP. W szczególności HSY nie wyprodukowała taboru zgodnie z uzgodnionym harmonogramem. W związku z tym w latach 2002–2003 renegotjowano niektóre umowy i ustalono nowy harmono-

gram dostaw. Ponadto wydaje się, że klauzule o stosowaniu kar oraz postanowienie w sprawie odsetek za zwłokę, uwzględnione w początkowych umowach, uchylono lub odroczone terminy ich wykonania.

4.10.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (231) W decyzji przedłużającej postępowanie Komisja wyraża wątpliwość, czy podczas negocjacji, które miały miejsce w latach 2002–2003, OSE i ISAP, będące przedsiębiorstwami państwowymi, postępowały w sposób możliwy do zaakceptowania dla prywatnego przedsiębiorstwa w podobnych okolicznościach. Przypuszczalnie wykonywały lub renegocjowały umowy w sposób korzystny dla HSY i tym samym przyznały stoczni pomoc państwa.

4.10.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (232) Spółka Elefsis twierdzi, że przedsiębiorstwa OSE i ISAP nie podejmowały starań o wyegzekwowanie pełnej kwoty płatności należnych z tytułu kar i odsetek za zwłokę, które powstały w wyniku opóźnień, ani nie zażądały zrealizowania udzielonych w imieniu HSY gwarancji dotyczących należytego wykonania zobowiązań umownych.

4.10.4. Uwagi władz greckich

- (233) Władze greckie twierdzą, że HSY zapłaciła wszystkie kary i odpowiednie odsetki zgodnie ze swoimi zobowiązaniami umownymi, a wszelkie renegocjacje odbyły się zgodnie z powszechnie przyjętą praktyką handlową. Przedsiębiorstwa OSE i ISAP nigdy nie umorzyły kar ani odsetek za zwłokę.

- (234) W odniesieniu do umów między OSE a HSY, pod koniec 1997 r. zawarto sześć następujących porozumień programowych (zwanymi dalej „PA”): PA 33 SD 33, PA 33 SD 33a, PA 35 SD 35, PA 37 SD 37a, PA 39 SD 39 i PA 41 SD 41a. Porozumienia programowe weszły w życie w sierpniu i we wrześniu 1999 r. po wniesieniu przez OSE płatności zaliczkowych uzgodnionych w umowach z 1997 r. OSE żądało terminowej realizacji umów, począwszy od 2000 r., po pierwszych opóźnieniach w dostawach materiałów w tym roku. Konsorcja, w których skład wchodziła HSY, zaproponowały zmiany do sześciu umów na następujących warunkach:

— zapłata przez konsorcja ustalonych kar i odsetek za zwłokę, w gotówce lub w formie rzeczowej, zgodnie z preferencjami OSE,

— zmiana wzoru stosowanego do wyliczania wzrostu cen na podstawie uzgodnionych harmonogramów dostaw ustanowionych w obowiązujących umowach, a nie na podstawie nowego terminarza dostaw, zaproponowanego przez konsorcja w celu umożliwienia akceptacji podanych w nim terminów dostaw,

- dostarczenie na rzecz OSE, do nieodpłatnego wykorzystania przez to przedsiębiorstwo, taboru szynowego o równorzędnej wartości w celu – z jednej strony – umożliwienia akceptacji nowego zaproponowanego terminarza dostaw oraz – z drugiej strony – wstrzymania dalszego przyrostu kar i odsetek za zwłokę. Warunek dostawy taboru szynowego o równorzędnej wartości nie dotyczył PA 39 (elektrowozy), ponieważ OSE nie dokończyło elektryfikacji linii kolejowej na trasie Patras-Ateny-Saloniki, oraz PA 35, ponieważ zgodnie z życzeniem konsorcjum kary i odsetki za zwłokę miały być w dalszym ciągu naliczane zgodnie z umową,
- gdyby tabor szynowy o równorzędnej wartości nie został dostarczony, lub dostawę (materiałów przewidzianych w umowie) zrealizowano by z opóźnieniem, ustalenia w sprawie kar i odsetek za zwłokę obowiązywałyby ponownie od momentu, w którym zostały zawieszone w dniu 31 grudnia 2002 r.
- (235) W dniu 7 stycznia 2003 r. zarząd OSE zatwierdził zaproponowane zmiany. Do pierwszych trzech PA (33a, 35 i 39) zmiany zostały wprowadzone w ciągu czterech pierwszych miesięcy 2003 r., a odpowiednie umowy w sprawie zmian podpisano odpowiednio w dniach 28 lutego 2003 r., 17 kwietnia 2003 r. i 28 lutego 2003 r.⁽¹²³⁾.
- (236) Stojąc wobec dylematu związanego z wyborem między wypowiedzeniem a zmianą PA oraz z związku ze swoimi potrzebami na okazję Olimpiady w 2004 r., OSE uznało, że jego interesom lepiej służy zaakceptowanie propozycji złożonej przez konsorcjum w sprawie wprowadzenia zmian do porozumień niż wypowiedzenie tych umów. Wypowiedzenie pozbawiłoby OSE możliwości uzyskania dodatkowego nowego taboru, ponieważ trzeba byłoby czekać co najmniej trzy lub cztery lata, zanim jakkolwiek inny producent zakończyłby realizację zamówienia na tabor. Zmienione umowy były zgodne z prawem i z umowami zawartymi pierwotnie.
- (237) Zdaniem władz greckich powyższe informacje świadczą o tym, że konsorcja, a wobec tego także HSY, nigdy nie były traktowane w sposób bardziej korzystny niż inni dostawcy OSE oraz że kwoty kar i odsetek w każdym przypadku były przedmiotem roszczenia i zostały wyegzekwowane⁽¹²⁴⁾. Umowa nie zawierała postanowienia dotyczącego odsetek za zwłokę z tytułu kar, ale OSE zażądało zapłaty odsetek i obciążyło konsorcja odpowiednimi fakturami.
- (238) To samo ma zastosowanie w odniesieniu do kwot należnych ISAP, które nie pozostały jedynie należnościami przewidzianymi w umowie, lecz zostały faktycznie zapłacone przez HSY. Trzeba także podkreślić, że nie odbyły się żadne negocjacje porozumienia programowego 1/97⁽¹²⁵⁾ ani nie wprowadzono do niego żadnych zmian. To porozumienie dotyczyło opracowania projektu, jak również budowy, dostawy i przekazania do eksploatacji czterdziestu zespołów trakcyjnych, składających się z trzech członów każdy. Dostawa zespołów została zrealizowana z opóźnieniem, dlatego też nałożono i wyegzekwowano kary przewidziane w porozumieniu programowym⁽¹²⁶⁾.
- 4.10.5. Ocena
- 4.10.5.1. Artykuł 296 Traktatu
- (239) Ten środek nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu, ponieważ dotyczy wyłącznie działalności o charakterze cywilnym.
- 4.10.5.2. Istnienie pomocy
- (240) Komisja zaznacza, że władze greckie przedłożyły szczegółowe informacje dotyczące przedmiotowych umów, zgodnie z wymogiem zawartym w decyzji przedłużającej postępowanie. Na podstawie tych informacji wątpliwości wyrażone przez Komisję zostały zniesione. HSY faktycznie zapłaciła kary i odpowiednie odsetki w wysokości wynikającej z zobowiązań umownych i Komisja, w czasie, gdy miały miejsce negocjacje umów, nie znalazła dowodów na to, by odbywały się one niezgodnie z powszechnie przyjętą praktyką handlową. Spółka Elefsis sama przyznała, że opóźnienia w wykonaniu umów kosztowały HSY dziesiątki milionów euro, ponieważ przedsiębiorstwa OSE i ISAP zażądały zapłacenia kar i odsetek za zwłokę, albo zamiennie dostarczenia taboru szynowego stanowiącego różnowartość należnych kwot. W nawiązaniu do argumentu spółki Elefsis, że OSE i ISAP, gdyby były przedsiębiorstwami prywatnymi, odrzuciłyby wszystkie zaproponowane przez konsorcja zmiany, konsekwentnie żądałyby zapłacenia w całości kar i odsetek za zwłokę oraz domagałyby się pilnej realizacji płatności w gotówce i nie rozkładały jej na długoterminowe raty, można powiedzieć, że taki scenariusz wydaje się mało prawdopodobny. W rzeczywistości, gdyby OSE i ISAP zastosowały takie nieelastyczne podejście przed zakończeniem transakcji sprzedaży HSY, przypuszczalnie zniechęciłoby ono nowego właściciela do nabycia stoczni. Bez takiego nabycia stoczni, zgodnie z wyjaśnieniem przedstawionym poniżej w analizie środka E18c, zostałyby przypuszczalnie postawiona w stan upadłości. Nawet po nabyciu HSY przez HDW/Ferrostaal nie nastąpiła poprawa sytuacji finansowej stoczni. W związku z tym, gdyby OSE i ISAP przyjęły zdecydowanie nieelastyczną postawę, istniałoby rzeczywiste ryzyko, że HSY ogłosi upadłość. Oznacza to, że zostałyby wstrzymana realizacja istniejących umów. W konsekwencji OSE i ISAP musiałyby ogłosić nowe zaproszenie do składania ofert, zamówienie zostałoby udzielone nowemu dostawcy, a dostawy opóźniłyby się o kilka lat. Komisja uważa, że w takich okolicznościach nabywca działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej może zaakceptować częściową renegocjację, pozwalającą na zakończenie realizacji istniejących umów w rozsądnych ramach czasowych, takich, by ostatecznie otrzymał on zamówiony tabor szynowy z pewnym ograniczonym opóźnieniem. W tym względzie Komisja zwraca uwagę, że prawdopodobieństwo zakończenia realizacji umów w rozsądnych ramach czasowych wzrosło, gdy HSY została sprywatyzowana, ponieważ nowy prywatny właściciel miał doświadczenie w zarządzaniu złożonymi projektami i był prywatnym przedsiębiorstwem mającym motywację do osiągnięcia zysku, a wobec tego zależało mu na zmniejszeniu opóźnienia w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji finansowych.

- (241) Reasumując, Komisja uważa, że nie ma przekonujących dowodów na to, że postępowanie przedsiębiorstw OSE i ISAP nie byłoby możliwe do zaakceptowania przez prywatne przedsiębiorstwo w podobnych okolicznościach. Dlatego też Komisja stwierdza, że w wykonaniu umów z OSE i ISAP oraz wprowadzeniu ograniczonych zmian do tych umów, zaakceptowanych przez OSE w latach 2002–2003, nie ma elementów pomocy.

4.11. Pożyczka udzielona przez ETVA na finansowanie umowy z liniami promowymi Strintzis (środek E13a)

4.11.1. Opis środka

- (242) W dniu 29 października 1999 r. ETVA przyznał na rzecz HSY pożyczkę w wysokości 16,9 mld GRD (49,7 mln EUR) na sfinansowanie zamówienia na budowę dwóch promów dla linii promowych Strintzis. Pożyczka była oprocentowana według LIBOR⁽¹²⁷⁾ plus 100 punktów bazowych. W czerwcu 2001 r. został ustanowiony uprzywilejowany zastaw rejestrowy na dwóch jednostkach będących w budowie. W dniu 8 października 2004 r. ta pożyczka została spłacona w całości bankowi, który jej udzielił.

4.11.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (243) W decyzji przedłużającej postępowanie zostały wyrażone wątpliwości co do tego, czy zastaw rejestrowy i cesja praw z polis ubezpieczeniowych stanowiły wystarczające zabezpieczenie. Ponadto przypuszczalnie pożyczka została od razu udostępniona HSY, chociaż powinna była być wypłacana w miarę ponoszenia przez stocznię kosztów budowy. Ponadto stopa procentowa wydawała się zbyt niska w świetle trudności stoczni. I wreszcie ta pożyczka i następny środek (środek E13b) łącznie świadczą o tym, że zasadniczą część budowy dwóch jednostek zamówionych przez linie Strintzis finansował ETVA.

4.11.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (244) Spółka Elefsis twierdzi, że żaden bank komercyjny nie udzieliłby takiej pożyczki. Przede wszystkim ETVA nie miał żadnego zabezpieczenia w czasie zawierania umowy pożyczki, ponieważ zastaw rejestrowy na jednostkach został ustanowiony znacznie później. Ponadto spółka Elefsis przyznaje, że cena rynkowa kadłubów w budowie jest niska.

4.11.4. Uwagi władz greckich

- (245) Władze greckie i HSY podkreślają, że warunki udzielenia pożyczki były zgodne ze zwykłymi warunkami, obowiązującymi w tamtym czasie. W raporcie firmy Deloitte znajduje się potwierdzenie, że zarówno ten konkretny bank (ETVA), jak i ogólnie rzecz biorąc greckie banki udzielały pożyczek przedsiębiorstwom według podobnej stopy procentowej. HSY podaje szczegółowe informacje na temat zabezpieczeń ustanowionych na rzecz banku ETVA w czasie zawierania umowy pożyczki (cesji praw do należności z tytułu ceny za dwa statki, odszkodowań

ubezpieczeniowych oraz wszystkich roszczeń wobec stron trzecich wynikających z czarterów lub ogólnej eksploatacji tych statków) oraz w późniejszym terminie (zastawu rejestrowego na statkach), i twierdzi, że były one odpowiednie. Władze greckie przedstawiają również harmonogram, z którego wynika, że pożyczka została wypłacona przez ETVA na rzecz HSY i że wypłaty były dokonywane w miarę ponoszenia przez stocznię kosztów budowy.

4.11.5. Ocena

4.11.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (246) Ten środek nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu, ponieważ stanowi bezpośrednie wsparcie działalności o charakterze cywilnym.

4.11.5.2. Istnienie pomocy

- (247) Komisja doszła do następujących wniosków. Ta umowa pożyczki została zawarta po czerwcu 1999 r., a więc w czasie, gdy żaden bank nie udzieliłby już pożyczki na rzecz HSY. Władze greckie argumentują, że zabezpieczenie ustanowione w odniesieniu do tej pożyczki zmniejszało ryzyko do tego stopnia, że jej udzielenie byłoby do przyjęcia przez prywatnego inwestora. Ten argument nie może być uznany. Cesja należności z tytułu ceny jednostek stanowi stabilne zabezpieczenie tylko wówczas, gdy stocznia doprowadzi budowę jednostki do pomyślnego końca, co nie jest pewne. Jeżeli stocznia znajdzie się w stanie upadłości w czasie budowy jednostki, takie zabezpieczenie jest bezwartościowe, gdyż nie będzie można żądać zapłacenia ceny zakupu od linii Strintzis, ponieważ linie promowe nie otrzymały zamówionych jednostek pływających⁽¹²⁸⁾. Oznacza to, że zabezpieczenie nie miałoby żadnej wartości właśnie w sytuacji, w której byłoby potrzebne. W nawiązaniu do zastawu rejestrowego na każdej z tych jednostek w budowie, należy zaznaczyć, że został on ustanowiony na rzecz ETVA dopiero w czerwcu 2001 r., już długo po wypłaceniu pożyczki dla HSY. Ponadto Komisja zwraca uwagę, że wartość jednostek w budowie jest stosunkowo niska i trudno je sprzedać. Dowodem na to jest niniejsza sprawa. W rzeczywistości HSY nie udało się zakończyć budowy dwóch jednostek i w związku z tym umowa z liniami Strintzis została unieważniona w lipcu 2002 r. HSY potrzebowała prawie dwóch lat na sprzedaż kadłubów w budowie i otrzymała za nie zaledwie kwotę 14 mln EUR, która odpowiada tylko jednej trzeciej wartości pożyczki zaciągniętej w ETVA na sfinansowanie budowy.

- (248) W nawiązaniu do argumentu władz greckich, HSY i firmy Deloitte, że stopa procentowa pożyczki udzielonej HSY była podobna do stopy procentowej, według której ETVA i greckie banki w tym samym okresie udzieliły wielu innych pożyczek, należy stwierdzić, że ten fakt nie świadczy o tym, że pożyczka udzielona HSY nie stanowi pomocy. W rzeczywistości Grecja, HSY i firma Deloitte nie przeprowadziły analizy sytuacji finansowej,

ani nie wykazały, że sytuacja finansowa innych pożyczkobiorców, podanych tytułem przykładu w celu porównania, była podobna do tej, w której znajdowała się HSY, tzn. czy ich sytuacja finansowa była równie zła jak sytuacja HSY. A zatem nie wykazały, że banki komercyjne były gotowe udzielać pożyczek przedsiębiorstwom znajdującym się w trudnej sytuacji według stopy procentowej podobnej do tej, która obowiązywała w przypadku przedmiotowej pożyczki. Porównywanie stopy procentowej dla pożyczek udzielonych innym przedsiębiorstwom, bez sprawdzania, czy poziom ryzyka ponoszonego przez bank udzielający pożyczki jest podobny, jest bezzasadne. Dlatego też Komisja stwierdza, że żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej w podobnych okolicznościach nie udzieliłby pożyczki na rzecz HSY i z tego względu stanowi ona pomoc państwa. Ponieważ wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu pomoc ta została udzielona bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi ona pomoc niezgodną z prawem.

4.11.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (249) Komisja zwraca uwagę, że pomoc jest pomocą operacyjną, ponieważ przyczynia się do obniżenia kosztów, które HSY powinna była normalnie ponieść w związku z realizacją umów handlowych. Zgodnie z powyższym wnioskiem pomoc w gruncie rzeczy umożliwiła HSY podjęcie realizacji tej umowy handlowej, której nie mogłaby finansować ze środków pochodzących z rynku. Komisja zwraca uwagę, że na podstawie art. 3 rozporządzenia (WE) nr 1540/98 została zatwierdzona pomoc operacyjna związana z realizacją umów w przemyśle stoczniowym podpisanych do dnia 31 grudnia 2000 r. Niemniej jednak HSY nie była uprawniona do otrzymania pomocy na realizację umowy z liniami Strintzis, ponieważ HSY nigdy nie zakończyła budowy jednostek pływających, nie zostały one dostarczone i umowę z liniami Strintzis anulowano⁽¹²⁹⁾. Ponadto kadłuby zostały sprzedane nowemu nabywcy dopiero w 2004 r., tzn. kilka lat po dniu 31 grudnia 2000 r.
- (250) Ponieważ pomoc jest niezgodna z prawem i ze wspólnym rynkiem, należy ją odzyskać. Ze względu na to, że pożyczki spłacono, część korzyści uzyskanych przez HSY została już wycofana. Jednakże dzięki tej pożyczce od ETVA, HSY mogła przez kilka lat korzystać z kwoty, której w przeciwnym razie nie miałaby do dyspozycji w tym okresie. A zatem korzyść z tego tytułu również należy odzyskać. W związku z tym Komisja uważa, że należy odzyskać pomoc o wartości odpowiadającej różnicy między stopą procentową zapłaconą na rzecz ETVA a stopą referencyjną dla Grecji⁽¹³⁰⁾ plus 600 p.b. za okres od dnia wypłaty pożyczki na rzecz HSY do dnia, w którym pożyczka została zabezpieczona zastawem rejestrowym ustanowionym na kadłubach. Za okres następujący po tym dniu do dnia zwrotu pożyczki pomoc podlegająca odzyskaniu jest różnicą między stopą procentową zapłaconą na rzecz ETVA a stopą referencyjną dla Grecji plus 400 p.b. Obni-

żenie o jedną trzecią premii za ryzyko jest dowodem na to, że zastaw rejestrowy ustanowiony na kadłubach częściowo ograniczyłby stratę pożyczkodawcy w razie niewywiązania się HSY z umowy, a zatem wpłynął na obniżenie poziomu ryzyka ponoszonego przez ETVA w związku z udzieleniem pożyczki. W szczególności, zgodnie z powyższym wyjaśnieniem, HSY zdołała sprzedać kadłuby za cenę odpowiadającą mniej więcej jednej trzeciej kwoty pożyczzonej od ETVA.

4.12. Gwarancja ETVA w odniesieniu do umowy z liniami Strintzis (środek E13b)

4.12.1. Opis środka

- (251) W 1999 r. HSY skorzystała z dwóch gwarancji ETVA na zabezpieczenie płatności zaliczkowych linii Strintzis w wysokości 6,6 mln EUR. Gwarancje zostały anulowane w lipcu 2002 r., gdy umowa z liniami Strintzis o budowę jednostek pływających z została unieważniona.

4.12.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (252) W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się, że dwie gwarancje, których warunki udzielenia nie były znane w czasie przyjmowania decyzji, mogą stanowić pomoc państwa.

4.12.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (253) Spółka Elefsis zwraca uwagę na to, że państwo/ETVA w tym samym czasie występowało w roli gwaranta, kredytodawcy, akcjonariusza i największego klienta HSY. Postępując w ten sposób, państwo stawiało się w sytuacji związanej z poważnym ryzykiem finansowym. Przyjmując na siebie tę wielostronną rolę, państwo w rezultacie udostępniało środki finansowe bez żadnego zabezpieczenia, ponieważ w razie niewywiązania się przedsiębiorstwa ze zobowiązań lub niewypłacalności nie miałyby ono żadnych możliwości dochodzenia roszczeń i poniosłoby definitywną stratę, ponieważ wartość aktywów stoczni zostałaby uznana za niewystarczającą do pokrycia zobowiązań stoczni.

4.12.4. Uwagi władz greckich

- (254) Władze greckie twierdzą, że pierwsza gwarancja została udzielona w dniu 4 marca 1999 r., a druga w dniu 17 czerwca 1999 r. Zgodnie z pierwszym raportem firmy Deloitte, przedłożonym przez HSY, ich wartość wynosiła odpowiednio 3,26 mln EUR i 3,38 mln EUR. Władze greckie przypominają, że ETVA nie wypłacił żadnych kwot na podstawie tych gwarancji po unieważnieniu umowy z liniami Strintzis w 2002 r. Dowodzi to, że HSY nie była pożyczkobiorcą obciążonym wysokim ryzykiem niewywiązania się ze zobowiązań. Ponadto władze greckie i HSY zaznaczają, że ETVA jako zabezpieczenie tej gwarancji o wartości 6,6 mln EUR otrzymał cesję wpływów HSY z tytułu porozumienia 39 z OSE, którego cena umowna dla HSY wynosiła 8,5 mln EUR. Konsultant potwierdza, że HSY mogłaby uzyskać obie gwarancje od banku komercyjnego.

4.12.5. Ocena

4.12.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (255) Ten środek nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu, ponieważ stanowi bezpośrednie wsparcie działalności o charakterze cywilnym.

4.12.5.2. Istnienie pomocy

- (256) Komisja zwraca uwagę, że obie gwarancje zostały udzielone przed dniem 30 czerwca 1999 r. Zgodnie z wcześniejszym wyjaśnieniem Komisja uważa, że w tamtym czasie HSY wciąż miała dostęp do rynku finansowego, ale za cenę odzwierciedlającą bardzo słabą sytuację ekonomiczną stocznii.

- (257) Władze greckie i HSY twierdzą, że cesja wpływów z tytułu porozumienia 39 z OSE była odpowiednim zabezpieczeniem, na podstawie którego prywatny inwestor uznałby udzielenie gwarancji za możliwe. Komisja zwraca uwagę, że gdyby HSY ogłosiła upadłość, to zabezpieczenie nie zapewniłoby bankowi możliwości odzyskania środków pieniężnych. Gdyby więc HSY została postawiona w stan upadłości, budowa taboru byłaby wstrzymana, nie zostałyby zrealizowane dostawy dla OSE i nie można byłoby żądać od OSE żadnej płatności z tytułu umowy⁽¹³¹⁾. Dlatego też Komisja nie rozumie, jak takie zabezpieczenie miało w znacznym stopniu zmniejszyć ryzyko związane z pożyczką udzieloną na rzecz HSY.

- (258) HSY nie potrafiła również wykazać Komisji, ani własnemu konsultantowi (zob. pierwszy raport firmy Deloitte, strona 4–9), czy na HSY ciążyło zobowiązanie umowne do zapłaty na rzecz ETVA prowizji za udzielenie gwarancji czy nie, i jaki był poziom tej prowizji. Zgodnie z wyjaśnieniem podanym w ocenie środka E12b, za udzielenie takiej gwarancji HSY powinna była zapłacić prowizję roczną w wysokości co najmniej 480 punktów bazowych. Znając poziom innych prowizji za udzielenie gwarancji, zapłaconych przez HSY na rzecz ETVA, należy uznać za bardzo mało prawdopodobne, że prowizja za udzielenie gwarancji, zapłacona przez HSY, wynosiła 480 punktów bazowych. Dlatego też Komisja uważa, że gwarancja udzielona przez ETVA stanowi pomoc państwa, której wartość odpowiada różnicy między roczną prowizją za udzielenie gwarancji faktycznie zapłaconą na rzecz ETVA a prowizją za udzielenie gwarancji wynoszącą 480 punktów bazowych. Ponieważ wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu pomoc ta została udzielona bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi ona pomoc niezgodną z prawem.

4.12.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (259) Zgodnie z treścią oceny środka E13a, Komisja uważa, że pomoc tego rodzaju stanowi pomoc operacyjną, która nie może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1540/98.

Jest ona więc niezgodna z prawem i ze wspólnym rynkiem i należy ją odzyskać.

4.13. Gwarancja państwowa zabezpieczająca pożyczkę w wysokości 10 mld GRD (29,3 mln EUR) (środek E14)

4.13.1. Opis środka

- (260) Po trzęsieniu ziemi, które miało miejsce we wrześniu 1999 r., ETVA w dniu 13 stycznia 2000 r. udzielił na rzecz HSY pożyczki w wysokości 10 mld GRD (29,3 mln EUR), która była zabezpieczona gwarancją państwową wystawioną na podstawie decyzji ministra finansów z dnia 8 grudnia 1999 r. ETVA naliczył odsetki według stopy EURIBOR plus 125 punktów bazowych⁽¹³²⁾, a państwo pobrało prowizję za udzielenie gwarancji, w wysokości 100 punktów bazowych.

4.13.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (261) Biorąc pod uwagę sytuację finansową HSY w tamtym czasie, należy przypuszczać, że istnieje niewielkie prawdopodobieństwo, by warunki udzielenia gwarancji były możliwe do zaakceptowania przez inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. W odniesieniu do zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 2 lit. b) władze greckie nie wykazały, że wielkość środka była proporcjonalna do szkód poniesionych przez HSY.

4.13.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (262) Spółka Elefsis uważa, że żaden bank nie udzieliłby pożyczki na rzecz HSY w tamtym czasie ze względu na sytuację finansową stocznii. Gwarancja powinna być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, jedynie jeżeli ogranicza się do kwot absolutnie niezbędnych do zrekompensowania szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi.

4.13.4. Uwagi władz greckich

- (263) Władze greckie i HSY kwestionują wniosek, że ten środek ma charakter selektywny, ponieważ gwarancja została udzielona zgodnie z przepisami ustawy 2322/1995, która ustanawia warunki udzielania gwarancji w imieniu państwa greckiego na rzecz przedsiębiorstwa występującego z takim wnioskiem. Ponadto twierdzą, że prowizja w wysokości 1 % za udzielenie gwarancji byłaby możliwa do zaakceptowania przez prywatnego inwestora. Co więcej, uważają, że HSY mogłaby uzyskać pożyczkę na rynku bez gwarancji państwowej na podstawie innych form zabezpieczenia, na przykład cesji należności z tytułu głównych zamówień i ustanowienia zastawu na swoich aktywach. Nawet gdyby środek stanowił pomoc, jest ona częściowo zgodna ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 2 lit. b) w zakresie, w jakim wspomniana kwota została przyznana na pokrycie szkód poniesionych przez HSY wskutek trzęsienia ziemi, i częściowo jest objęta art. 296 Traktatu, w zakresie, w jakim bezpośrednio dotyczy działalności wojskowej HSY.

4.13.5. Ocena

4.13.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (264) W odniesieniu do stosowalności art. 296, należy zaznaczyć, że z treści decyzji, na mocy której ETVA postanowił udzielić gwarancji na pożyczkę, wynika, że ETVA zależało między innymi na kontynuacji działalności wojskowej przez HSY. Niemniej jednak nie istnieje żadne postanowienie umowne, które zobowiązywałoby HSY do wykorzystania pożyczki objętej gwarancją na finansowanie działalności o charakterze wojskowym. Innymi słowy, ETVA chciał utrzymać działalność HSY w celu zapewniania kontynuacji jej działalności wojskowej, ale nie przeznaczył pożyczki objętej gwarancją na finansowanie konkretnej działalności. HSY więc mogła swobodnie wykorzystać środki pieniężne, według własnego uznania. Zgodnie z wcześniejszym wyjaśnieniem, w przypadku takich środków, które zostały przyznane całej stoczni, Komisja przyjmuje, że 25 % pożyczki objętej gwarancją dotyczy działalności cywilnej, a 75 % odnosi się do działalności wojskowej. Dlatego też tylko 25 % gwarancji państwowej (tzn. początkową kwotę w wysokości 2,5 mld GRD (7,34 mln EUR)) należy ocenić na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa i podlegałyby ona odzyskaniu, jeżeli stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem. Część odpowiadająca 75 % gwarancji państwowej wchodzi w zakres art. 296 Traktatu i nie jest objęta zasadami dotyczącymi pomocy państwa.

4.13.5.2. Istnienie pomocy

- (265) W odniesieniu do selektywnego charakteru środka Komisja wykazała już w ocenie środka E12b, że ustawa 2322/1995 nie jest środkiem o charakterze ogólnym.
- (266) W nawiązaniu do istnienia korzyści, Komisja przypomina, że pożyczka objęta gwarancją została przyznana w styczniu 2000 r., czyli w czasie, gdy zgodnie z poprzednimi ustaleniami żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie udzieliłby HSY ani pożyczki, ani gwarancji. Żaden bank nie udzieliłby pożyczki na rzecz HSY bez gwarancji państwowej. Gwarancja państwowa przyniosła więc HSY oczywistą korzyść.
- (267) Reasumując, część gwarancji państwowej, która nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu, stanowi pomoc państwa. Ponieważ, wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, pomoc ta została udzielona bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi ona pomoc niezgodną z prawem.

4.13.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (268) W odniesieniu do kwestii zgodności tej pomocy ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 2 lit. b) Traktatu, żadna strona nie kwestionuje, że trzęsienie ziemi z września 1999 r. było „klęską żywiołową”. Umowa pożyczki została podpisana dopiero dnia 13 stycznia 2000 r., a HSY wnioskuje o udzielenie

tej formy finansowania przez ETVA już w ciągu pierwszych kilku tygodni po trzęsieniu ziemi. Zdaniem władz greckich na szkody poniesione przez stocznię po pierwsze składały się koszty napraw infrastruktury fizycznej i, po drugie, koszty z tytułu opóźnień w realizacji zamówień. Władze greckie nie przedłożyły jednak żadnej szacunkowej kalkulacji szkód drugiego rodzaju. Jeśli władze greckie chciały zrekompensować HSY koszty z tytułu drugiego rodzaju szkód, powinny były przynajmniej określić je ilościowo, a takiego wyliczenia należało dokonać za pomocą metody możliwej do zweryfikowania. Ponieważ władze greckie tego nie zrobiły i ponieważ pomoc może zostać uznana na podstawie art. 87 ust. 2 lit. b) za zgodną ze wspólnym rynkiem, tylko jeżeli ściśle ogranicza się do zrekompensowania poniesionych szkód, Komisja uważa, że te hipotetyczne koszty nie stanowią ważnej podstawy do uznania zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem⁽¹³³⁾. W odniesieniu do kosztów pierwszego rodzaju (naprawy szkód fizycznych) Komisja zwraca uwagę, że nie został wprowadzony żaden mechanizm mający na celu zapewnienie, by wielkość gwarancji państwowej została zmniejszona z chwilą dokładnego oszacowania poniesionych szkód i wypłaty odszkodowań na rzecz HSY przez towarzystwa ubezpieczeniowe. W swoim piśmie z dnia 20 października 2004 r.⁽¹³⁴⁾ władze greckie podają orientacyjne informacje, że wartość fizycznych szkód odpowiada w przybliżeniu kwocie 3 mld GRD (8,8 mln EUR). W związku z tym Komisja uważa, że kwota przekraczająca tę wartość, czyli wynosząca 20,5 mln, nie odnosiła się do szkód spowodowanych trzęsieniem ziemi. Można natomiast przyjąć, że kwota w wysokości 8,8 mln EUR jest proporcjonalna do poniesionych szkód, ale tylko do pierwszego kwartału 2002 r., gdy towarzystwa ubezpieczeniowe wypłaciły odszkodowania w wysokości 3,52 mln EUR⁽¹³⁵⁾. Od tego dnia kwotę gwarancji państwowej należało zmniejszyć o równoważną wartość. Dlatego też, począwszy od tego dnia, jedynie kwota odpowiadająca różnicy tych dwóch wartości (8,8 mln EUR – 3,5 mln EUR = 5,3 mln EUR) mogłaby być uznana za proporcjonalną w stosunku do poniesionych szkód netto (tzn. do wartości poniesionych szkód pomniejszonej o kwotę odszkodowań wypłaconych HSY przez towarzystwa ubezpieczeniowe).

- (269) Zgodnie z wcześniejszym stwierdzeniem, ponieważ uznaje się, że 75 % pożyczki objętej gwarancją jest przeznaczone na finansowanie działalności wojskowej, jedynie 25 % gwarancji podlega kontroli pod kątem pomocy państwa i ta część gwarancji została uznana za pomoc stanowiącą pomoc państwa. Jednakże istnieją również racjonalne podstawy, by przypuszczać, że tylko 25 % szkód poniesionych przez HSY miało związek z jej działalnością cywilną, ponieważ trzęsienie ziemi spowodowało szkody w obiektach HSY bez rozgraniczania między obiektami wojskowymi, obiektami cywilnymi a obiektami wykorzystywanymi na oba rodzaje działalności. Innymi słowy, nie ma powodu uznawać, że 100 % kosztów szkód poniesionych przez HSY należało pokryć z części odpowiadającej 25 % gwarancji państwowej, która stanowi pomoc państwa. W związku z tym jedynie 25 % szkód można brać pod uwagę do celów oceny, czy pomoc państwa jest proporcjonalna do poniesionych szkód, czy nie. W rezultacie, z całej kwoty pomocy

państwa, część stanowiąca 25 % gwarancji państwowej, uznana za proporcjonalną w stosunku do poniesionych szkód (określonych w poprzednim motywie), stanowi pomoc zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 2 lit. b). Innymi słowy, z części gwarancji państwowej stanowiącej pomoc państwa, kwota w wysokości 750 mln GRD (2,20 mln EUR) – tzn. 25 % z 3 mld GRD (8,8 mln EUR) – jest pomocą zgodną ze wspólnym rynkiem do dnia wypłaty odszkodowania przez ubezpieczycieli w pierwszym kwartale 2002 r. Po tym dniu tylko kwota pomocy w wysokości 1,32 mln EUR – tzn. 25 % z 3 mld GRD (8,8 mln EUR) minus 3,52 mln EUR – jest zgodna ze wspólnym rynkiem. Pozostała część pomocy jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

- (270) Jeżeli gwarancja państwowa obowiązuje w dalszym ciągu, część tej gwarancji stanowiąca pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem (tzn. 25 % wciąż obowiązującej gwarancji minus 1,32 mln EUR stanowiących pomoc zgodną) należy niezwłocznie unieważnić. Anulowanie gwarancji niezgodnej ze wspólnym rynkiem nie wystarczy jednak do przywrócenia sytuacji początkowej. W rzeczywistości, dzięki gwarancji państwowej niezgodnej ze wspólnym rynkiem, HSY miała przez kilka lat do dyspozycji kwotę pożyczki, której w przeciwnym razie by nie otrzymała. Komisja uważa, że w celu odzyskania tej dodatkowej pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem od momentu udzielenia pożyczki objętej gwarancją do końca terminu obowiązywania gwarancji państwowej niezgodnej ze wspólnym rynkiem należy odzyskać pomoc odpowiadającą różnicy między całkowitym kosztem pożyczki objętej gwarancją (stopą procentową i prowizją za udzielenie gwarancji, zapłaconą przez HSY) a stopą referencyjną dla Grecji powiększoną o 600 p.b. Tę kwotę należy wyliczyć w odniesieniu do tej części gwarancji państwowej, która stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem.

4.14. Pożyczki udzielone przez ETVA w latach 1997 i 1998 (środek E16)

4.14.1. Opis środka

- (271) Na ten środek składają się trzy pożyczki udzielone przez ETVA na rzecz HSY w latach 1997 i 1998.
- (272) Po pierwsze, w dniu 25 lipca 1997 r. ETVA przyznał linię kredytową do kwoty 1,99 mld GRD (5,9 mln EUR), której termin wygasał w dniu 31 października 1997 r. Została ona przyznana według stopy ATHIBOR plus 200 punktów bazowych z przeznaczeniem na pokrycie potrzeb HSY związanych z aktywami obrotowymi. Była ona zabezpieczona należnościami od greckiej marynarki wojennej.
- (273) Po drugie, w dniu 15 października 1997 r. ETVA przyznał linię kredytową do kwoty 10 mln USD, również z przeznaczeniem na pokrycie potrzeb HSY związanych z aktywami obrotowymi⁽¹³⁶⁾. Pożyczka została udzielona według stopy LIBOR plus 130 punktów bazowych i była zabezpieczona należnościami z tytułu umowy z grecką marynarką wojenną. W dniu 19 maja 1999 r. ETVA

uzyskał dodatkowe zabezpieczenie pożyczki w formie przeniesienia praw do wszystkich należności z tytułu porozumienia programowego 1/97, które HSY zawarła z ISAP w związku z budową i dostawą 125 pojazdów szynowych. Pożyczka została spłacona w styczniu 2000 r.

- (274) Po trzecie, w dniu 27 stycznia 1998 r. ETVA przyznał linię kredytową do kwoty 5 mln USD, także według stopy LIBOR plus 130 punktów bazowych. Jej celem było również pokrycie potrzeb HSY związanych z aktywami obrotowymi. W odniesieniu do tej trzeciej linii kredytowej nie zostało ustanowione żadne zabezpieczenie.

4.14.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (275) W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się, że te pożyczki prawdopodobnie stanowią pomoc państwa, której zgodność ze wspólnym rynkiem jest wątpliwa. Co więcej, fakt, że pierwsze dwie pożyczki były zabezpieczone należnościami od greckiej marynarki wojennej, nie dowodzi automatycznie, że wchodzi one w zakres art. 296 Traktatu.

4.14.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (276) Spółka Elefsis uważa, że wobec sytuacji finansowej stoczni w tamtym czasie żaden bank komercyjny nie udzieliłby na rzecz HSY tych pożyczek.

4.14.4. Uwagi władz greckich

- (277) Władze greckie i HSY twierdzą, że ETVA otrzymał odpowiednie zabezpieczenie w formie przeniesienia praw do należności od greckiej marynarki wojennej. Władze greckie podkreślają, że te trzy pożyczki zostały całkowicie spłacone bankowi, który ich udzielił, i wobec tego uważają, że wszelka niezgodna z prawem pomoc państwa, *quod non*, została zwrócona w drodze spłaty. I wreszcie, władze greckie twierdzą, że w związku z rodzajem zabezpieczeń ustanowionych na rzecz banku udzielającego pożyczek i faktem, że HSY prowadziła działalność przede wszystkim w sektorze obronnym, Komisja nie może analizować tych środków na podstawie art. 88 Traktatu, lecz musi zastosować procedurę ustanowioną w art. 298 Traktatu.

4.14.5. Ocena

4.14.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (278) W odniesieniu do zastosowania art. 296 i 298 Traktatu Komisja zwraca uwagę, że dwa instrumenty kredytowe przyznane w 1997 r. były zabezpieczone należnościami z tytułu zamówień o charakterze wojskowym. Jednakże

sam ten fakt nie dowodzi, że instrumenty zostały przyznane na finansowanie zamówień o charakterze wojskowym. Władze greckie nie przedstawiły dowodów na to, że istniały zobowiązania umowne ograniczające przeznaczenie tych funduszy do finansowania realizacji zamówień o charakterze wojskowym. Władze greckie twierdzą natomiast, że te dwie pożyczki zostały przyznane na pokrycie potrzeb związanych z aktywami obrotowymi. W pierwszym raporcie firmy Deloitte znajduje się potwierdzenie, że te instrumenty były przyznane na cele związane z aktywami obrotowymi i nie ma wzmianki, że były one przeznaczone na finansowanie określonej działalności. Potwierdzeniem jest tu fakt, że dodatkowe zabezpieczenie związane z umową o charakterze cywilnym (tzn. umową z ISAP) zostało ustanowione w odniesieniu do instrumentu kredytowego w kwocie 10 mln USD. Dlatego też Komisja uważa, że te trzy pożyczki zostały wykorzystane na finansowanie działalności całej stoczni, a nie tylko jej działalności wojskowej. Zgodnie z treścią sekcji 3.3 Komisja uważa więc, że 25 % pożyczek dotyczy finansowania działalności cywilnej HSY i ta ich część nie jest objęta zakresem art. 296, a wobec tego może być poddana ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.

4.14.5.2. Istnienie pomocy

- (279) Komisja uważa, że ustanowione zabezpieczenia – przeniesienie praw do należności z tytułu umów z grecką marynarką wojenną i z ISAP – nie stanowią solidnej ochrony przed stratami, w razie gdyby HSY została postawiona w stan upadłości. W rzeczywistości, gdyby HSY wstrzymała działalność, realizacja bieżących umów z marynarką wojenną i z ISAP byłaby przerwana. Ponieważ żaden produkt nie zostałby dostarczony marynarce wojennej i ISAP, ci odbiorcy nie byłiby zobowiązani do zapłaty ceny zakupu⁽¹³⁷⁾. W odniesieniu do należności za produkty już dostarczone marynarce wojennej i ISAP, władze greckie nie wykazały, po pierwsze, że takie należności faktycznie istnieją, po drugie, że są możliwe do wyegzekwowania, i po trzecie, że stanowią – w sposób ciągły w całym okresie obowiązywania pożyczki – na tyle dużą kwotę, że wystarczyłyby do ograniczenia ryzyka strat w razie postawienia HSY w stan upadłości.

- (280) Zgodnie z wnioskiem sformułowanym w sekcji 3.1 w latach 1997 i 1998 banki komercyjne zastosowałyby stopę procentową odpowiadającą stopie referencyjnej plus 400 punktów bazowych, czyli stopę ATHIBOR plus 700 punktów bazowych. Nie istnieje żadna stopa referencyjna określona w dolarach. Ponieważ jednak została określona stopa referencyjna w silnych walutach, poprzez dodanie prowizji wynoszącej 75 punktów bazo-

wych⁽¹³⁸⁾ do stopy międzybankowej, i ponieważ dwie pożyczki w dolarach były oprocentowane według zmiennej stopy procentowej indeksowanej w oparciu o LIBOR, Komisja uważa, że takie podejście jest spójne z poprzednią metodą wyliczenia wielkości pomocy na podstawie stopy LIBOR USA plus 475 punktów bazowych (tzn. LIBOR USA plus 75 punktów bazowych w celu uzyskania stopy referencyjnej, plus premia za ryzyko wynosząca 400 punktów bazowych w celu odzwierciedlenia szczególnego ryzyka pożyczkowego w przypadku HSY). Na podstawie powyższego wydaje się, że opłata naliczona w przypadku tych trzech pożyczek jest niższa od tej, którą pobrałby inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej.

- (281) Komisja stwierdza, że część tych trzech pożyczek, a mianowicie 25 %, nie wchodzi w zakres art. 296 i stanowi pomoc państwa. Kwota pomocy odpowiada różnicy między stopą procentową zastosowaną przez ETVA a stopą procentową, którą przyjąłby inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej, określoną powyżej. Ponieważ, wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, pomoc ta została udzielona bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi ona pomoc niezgodną z prawem.

4.14.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (282) Te trzy pożyczki zostały udzielone na pokrycie potrzeb HSY związanych z kapitałem obrotowym. Dlatego też stanowią pomoc operacyjną, tzn. pomoc udzieloną na finansowanie działalności stoczni w sensie ogólnym, a nie na finansowanie konkretnego projektu. Zostały one udzielone w czasie, gdy pomoc dla sektora stoczniowego w dalszym ciągu regulowała dyrektywa 90/684/EWG. Artykuły 4 i 5 tej dyrektywy przewidują, że pomoc operacyjna może być udzielona na działalność w dziedzinie budowy i przebudowy statków, i te oba rodzaje działalności są zdefiniowane w art. 1 tej dyrektywy. Jednakże w latach, w których pożyczki zostały udzielone, czyli w 1997 r. i 1998 r., HSY nie prowadziła działalności w tych dziedzinach. W dyrektywie 90/684/EWG został ustanowiony zakaz pomocy na działalność w dziedzinie remontów, która była główną formą działalności cywilnej HSY w latach 1997 i 1998. Ta pomoc nie może być więc uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, a ponieważ była udzielona niezgodnie z prawem, należy ją odzyskać.

- (283) Władze greckie zaznaczyły, że pożyczki zostały spłacone. Należy zatem odzyskać pomoc określoną powyżej za okres od dnia wypłaty pożyczek na rzecz HSY do dnia ich spłaty.

4.15. Subsydiowanie krzyżowe między działalnością wojskową a cywilną do 2001 r. (środek E17)

4.15.1. Opis środka

- (284) W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się, że przypuszczalnie miało miejsce subsydiowanie krzyżowe między działalnością wojskową a cywilną. W szczególności w decyzji zostały opisane dwa przypadki, w których, w ramach realizacji zamówień wojskowych, HSY otrzymała znaczne kwoty z tytułu płatności zaliczkowych, przewyższające jej krótkoterminowe potrzeby wynikające z realizacji umowy, której dotyczyły, w takiej wysokości, że HSY mogła te kwoty wykorzystać na finansowanie innych obszarów działalności. Po pierwsze, w sprawozdaniu Zarządu za 2001 r. stwierdza się, że „kwoty do wysokości 81,3 mln EUR otrzymano tytułem płatności zaliczkowych na działalność wojskową, ale w większej części wykorzystano je na inne rodzaje działalności i pokrycie kosztów operacyjnych przedsiębiorstwa”. Po drugie, w swoich pismach przedstawionych w ramach postępowania toczącego się przed sądem greckim konsorcjum HDW/Ferrostaal stwierdza, że przynajmniej część funduszy (szacunkowo określona przez Elefsis na ponad 40 mln EUR), przekazana HSY na budowę kutrów artyleryjskich (umowa podpisana w dniu 21 grudnia 1999 r.), została wykorzystana na inne cele.

4.15.2. Podstawy wszczęcia postępowania

- (285) W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się, że jeżeli w dokumentach wyraźnie jest mowa o wykorzystaniu funduszy otrzymanych na finansowanie zamówień wojskowych na „inne rodzaje działalności”, Komisja ma prawo mieć wątpliwości, czy te fundusze faktycznie wchodzą w zakres art. 296 i nie stanowią pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1. W decyzji przedłużającej postępowanie zaleca się również wprowadzenie odrębnych ksiąg dla działalności cywilnej i wojskowej, w celu uniknięcia finansowania działalności cywilnej z środków finansowych przekazywanych przez państwo na wspieranie działalności wojskowej.

4.15.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (286) Spółka Elefsis twierdzi, że subsydiowanie krzyżowe jest trudne do wykrycia, ponieważ w HSY nie prowadzi się odrębnej rachunkowości dla działalności cywilnej i wojskowej. Niemniej jednak, gdy analizuje się działalność stoczni w 2001 r., okazuje się, że wojskowa była prowadzona w ograniczonym zakresie. Dlatego też jest oczywiste, że do „innych rodzajów działalności”, które były finansowane, zgodnie z treścią sprawozdań Zarządu, zalicza się głównie działalność cywilną.
- (287) Spółki TKMS/GNSH, które przedstawiły uwagi wyłącznie w odniesieniu do tego środka i do następnego (środek

E18c), uważają, że w art. 296 ust. 1 lit. a) Traktatu uznaje się, że ograniczenia dotyczące ujawniania niektórych informacji mogą być uzasadnione. W związku z tym Komisja nie może wymagać od władz greckich ujawnienia informacji dotyczących na przykład dokładnych kwot wydatkowanych na różne projekty wojskowe. Po drugie, TKMS/GNSH uważają, że nie ma żadnej podstawy prawnej, na mocy której można wymagać prowadzenia odrębnych ksiąg rachunkowych dla działalności cywilnej i wojskowej.

4.15.4. Uwagi władz greckich

- (288) Władze greckie twierdzą, że w zakresie, w jakim kwoty, o których mowa w skardze, były związane z działalnością stoczni w dziedzinie obronności, procedura wszczęta przez Komisję na podstawie art. 88 ust. 2 Traktatu jest błędna i *ultra vires*. Jeżeli Komisja uważa, że te środki przyczyniły się do zakłócenia konkurencji, powinna zastosować procedurę opisaną w art. 298 Traktatu. HSY w uzupełnieniu dodaje, że na stoczni nie ciąży żaden prawny obowiązek prowadzenia odrębnych ksiąg rachunkowych. Nie istnieje żadna podstawa prawna dla żądania Komisji.

4.15.5. Ocena

4.15.5.1. Artykuł 296 Traktatu

- (289) W celu stwierdzenia, czy mają zastosowanie art. 296 i 298 Traktatu, należy ustalić stan faktyczny. Zgodnie z dokumentami cytowanymi w decyzji o wszczęciu postępowania przez co najmniej kilka kwartałów te płatności zaliczkowe nie były wykorzystywane na finansowanie przedmiotowych zamówień wojskowych. Ani władze greckie, ani HSY nie zaprzeczyły treści fragmentów cytowanych w decyzji o wszczęciu postępowania. Ponadto zapisy w księgach rachunkowych HSY potwierdzają, że w latach 2000 i 2001 HSY otrzymała płatności od marynarki wojennej w kwotach znacznie przewyższających fundusze potrzebne do finansowania w krótkim terminie realizacji zamówień wojskowych, których te płatności dotyczyły. Na przykład z bilansu z dnia 31 grudnia 2000 r.⁽¹³⁹⁾ wynika, że płatności otrzymane przez HSY z tytułu umowy dotyczącej kutrów artyleryjskich oraz umowy dotyczącej okrętów podwodnych wynosiły odpowiednio 49,1 mln EUR i 33,1 mln EUR. Według stanu na ten sam dzień suma wartości zapasów, produktów w toku, zaliczek na zapasy i wierzytelności handlowych (w rachunkowości określanych jako „aktywa obrotowe”), odnoszących się do przedmiotowych zamówień dla marynarki wojennej, wynosiła 14,8 mln EUR. Innymi słowy, płatności zaliczkowe przekraczały o 67,4 mln EUR wartość aktywów obrotowych, które miały być z nich sfinansowane. Ponieważ kwoty przytoczone w decyzji o wszczęciu postępowania nie zostały zakwestionowane oraz ponieważ na podstawie informacji z innego źródła można racjonalnie przyjąć, że w przybliżeniu odzwierciedlają stan faktyczny, Komisja stwierdza, że przez co najmniej rok te płatności zaliczkowe nie były wykorzystywane na potrzeby związane z realizacją przedmiotowych zamówień wojskowych.

(290) W nawiązaniu do zastosowania art. 296 i 298 traktatu WE Komisja odrzuca argument władz greckich, że każda płatność zaliczkowa, wniesiona w ramach zamówienia wojskowego, automatycznie wchodzi zakres art. 296. W szczególności w niniejszej sprawie sam zarząd HSY przyznał, że niektóre płatności zaliczkowe znacznie przekraczały kwoty niezbędne na finansowanie przedmiotowych zamówień wojskowych w krótkim terminie i dlatego były okresowo wykorzystywane na inne cele. Środek mieści się w zakresie art. 296 jedynie, jeżeli władze greckie uważają go „za konieczny w celu ochrony podstawowych interesów jego bezpieczeństwa, a które odnoszą się do produkcji lub handlu bronią, amunicją lub materiałami wojennymi”. Komisja zwraca uwagę, że władze greckie nie wyjaśniły, dlaczego część płatności zaliczkowych, przekraczająca fundusze niezbędne do przedmiotowych projektów wojskowych, miałyby się przyczyniać do „ochrony podstawowych interesów jego bezpieczeństwa”. Komisja nie rozumie, dlaczego miałyby tak być, ponieważ stocznia nie potrzebowała ich do wyprodukowania materiałów wojennych i nie wykorzystywała ich w tym celu. W takim przypadku, gdy fakty dowodzą, że art. 296 nie ma zastosowania, władze greckie powinny wyjaśnić, dlaczego mimo to uważają, że te nadmierne płatności zaliczkowe przyczyniły się do ochrony bezpieczeństwa. Ponieważ takie wyjaśnienie nie zostało przedstawione, Komisja stwierdza, że te płatności zaliczkowe, w okresie, w którym nie były potrzebne do finansowania realizacji przedmiotowych zamówień wojskowych, nie wchodzi w zakres art. 296 traktatu WE.

(291) Ponieważ płatności zaliczkowe były początkowo wykorzystywane na finansowanie wszystkich form działalności stoczni, Komisja uważa, że 75 % tych kwot przeznaczono na działalność wojskową, a 25 % na działalność cywilną. Innymi słowy, przez co najmniej rok do 25 % kwoty 81,3 mln EUR i 25 % kwoty 40 mln EUR miały zastosowanie zasady dotyczące pomocy państwa.

4.15.5.2. Istnienie pomocy

(292) Te nadmierne płatności zaliczkowe stanowią nieoprocentowane pożyczki udzielone przez państwo. Dlatego też przynoszą HSY selektywną korzyść. Można by polemizować, że jeżeli państwo nabywa produkty w sposób, który byłby możliwy do zaakceptowania przez prywatne przedsiębiorstwo, umowa zakupu – włącznie z warunkami, takimi jak płatność zaliczek – nie może przynosić producentowi selektywnej korzyści. Jednakże w ramach zamówień wojskowych, udzielonych HSY, państwo nigdy nie postępowało w sposób możliwy do zaakceptowania przez prywatne przedsiębiorstwo, które chce zakupić produkty. W szczególności prywatne przedsiębiorstwo dążyłoby do zapłacenia możliwie najniższej ceny i wzięłoby pod uwagę wszystkich potencjalnych dostawców na świecie. Władze greckie natomiast przy dokonywaniu wyboru dostawców zawsze ograniczały

się do dostawców działających w Grecji (lub do konsorcjów, w skład których wchodził partner działający w Grecji) w celu wspierania zatrudnienia w Grecji oraz utrzymania mocy produkcyjnych w Grecji, w dziedzinie wytwarzania produktów wojskowych⁽¹⁴⁰⁾. Prywatne przedsiębiorstwo nie zawarłoby więc takich umów zakupu. Ponadto prywatne przedsiębiorstwo nie dokonałoby płatności zaliczkowych w wysokości przekraczającej kwoty potrzebne do zrealizowania zleceń, lecz dążyłoby do możliwie największego ograniczenia wysokości tych płatności zaliczkowych.

(293) W tych okolicznościach Komisja traktuje te nadmierne płatności zaliczkowe jako nieoprocentowaną pożyczkę. Z wyżej wymienionych dokumentów wynika, że co najmniej przez rok te fundusze były wykorzystywane na działalność inną niż realizacja przedmiotowych zamówień⁽¹⁴¹⁾. Dlatego też Komisja uważa je za równoważne jednorocznej pożyczce nieobciążonej jakimkolwiek oprocentowaniem. Zgodnie z analizą zdolności kredytowej HSY, przedstawioną w sekcji 3.1 niniejszej decyzji, wielkość pomocy, zawartej w pożyczkach udzielonych po dniu 30 czerwca 1999 r., jest równa stopie referencyjnej dla Grecji plus 600 punktów bazowych. Ponieważ, wbrew wymaganiu ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, pomoc ta została udzielona bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi ona pomoc niezgodną z prawem.

4.15.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

(294) Komisja nie znalazła powodów, które mogłyby stanowić podstawę uznania tej pomocy za zgodną ze wspólnym rynkiem. Ponieważ ta pomoc dotyczy wspierania ogólnej działalności stoczni, przypuszczalnie jest pomocą operacyjną, ale zgodnie z wcześniejszym wyjaśnieniem, podanym w ocenie poprzednich środków, ta stocznia nie była uprawniona do otrzymania pomocy operacyjnej w 1999, 2000 ani 2001 r.

(295) Ponieważ pomoc jest niezgodna z prawem i ze wspólnym rynkiem, należy ją odzyskać.

(296) Do kwestii prowadzenia odrębnych ksiąg rachunkowych Komisja odniesie się na końcu niniejszej decyzji.

4.16. Klauzula zabezpieczająca w razie konieczności odzyskania pomocy od HSY, przyznana na rzecz HDW/Ferrostaal (środek E18c)

4.16.1. Opis środka

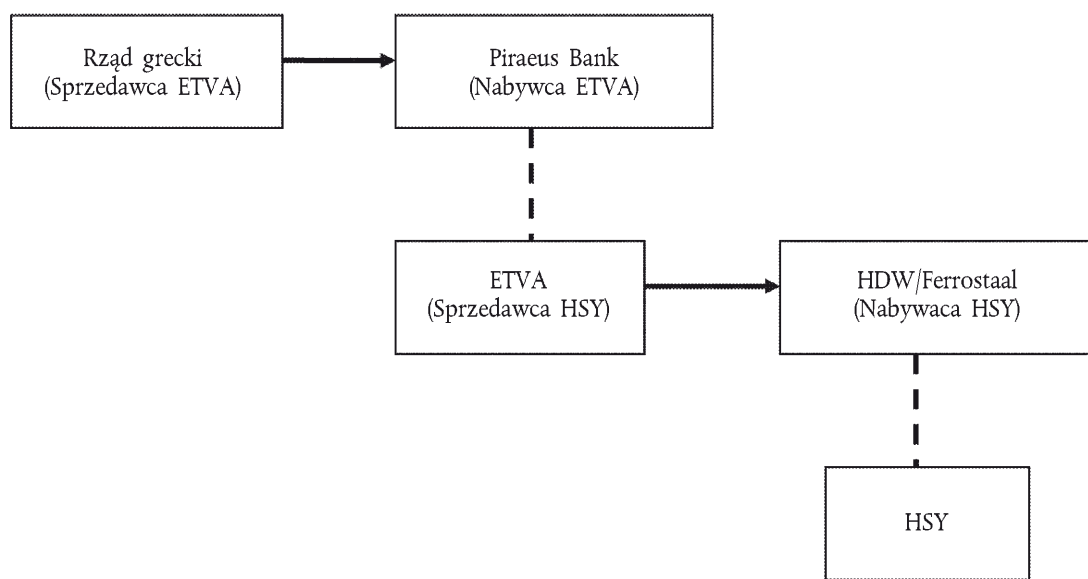
(297) W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się, że państwo greckie obiecało zabezpieczenie na rzecz nabywcy HSY (tzn. HDW/Ferrostaal) przed roszczeniami na wypadek ewentualnej konieczności odzyskania od HSY pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem, udzielonej przed prywatyzacją i w czasie prywatyzacji. Z prawnego punktu widzenia mechanizm udzielenia tej gwarancji był dwustopniowy:

— z jednej strony ETVA udzielił gwarancji nabywcy HSY (tzn. HDW/Ferrostaal). Zgodnie z tą gwarancją rekompensaty ETVA miał zwolnić HDW/Ferrostaal z obowiązku zwrotu jakiegokolwiek pomocy, na wypadek gdyby musiała być odzyskana od . W decyzji przedłużającej postępowanie zwraca się uwagę, że w umowie sprzedaży akcji HSY (zwanej

dalej „HSY SPA”), zawartej między ETVA a HDW/Ferrostaal w dniu 11 października 2001 r., ETVA, który w tamtym czasie był w dalszym ciągu kontrolowany przez państwo, już udzielił obietnicy udzielenia gwarancji na rzecz HDW/Ferrostaal. Dlatego też wydaje się, że ta gwarancja udzielona przez ETVA jest przypisywalna państwu,

— z drugiej strony państwo udzieliło gwarancji nabywcy w wysokości 57,7 % akcji ETVA (tzn. Piraeus Bank). Zgodnie z tą gwarancją rekompensaty państwo miało zapłacić na rzecz Piraeus Bank 100 % każdej kwoty zapłaconej przez ETVA nabywcy HSY z tytułu gwarancji rekompensaty udzielonej przez ETVA nabywcy HSY.

(298) Poniższy schemat przedstawia strukturę dwustopniowej gwarancji, opisanej w decyzji przedłużającej postępowanie (linie ciągłe ilustrują system zabezpieczenia przed roszczeniami na każdym poziomie gwarancji, linie przerywane przedstawiają układ własności po zamknięciu transakcji sprzedaży HSY i 57,7 % akcji ETVA).

4.16.2. Podstawy wszczęcia postępowania

(299) W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się, że sprzedawca działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie udzieliłby takiej gwarancji, ponieważ nie jest ona ograniczona ani pod względem czasu, ani wartości. Ponadto prywatny akcjonariusz wolałby raczej dopuścić do upadłości i likwidacji HSY niż do transakcji sprzedaży w takich okolicznościach. W rzeczywistości cena sprzedaży, którą otrzymało państwo, wyniosła zaledwie 6 mln EUR, a płatności z tytułu rekompensaty, których państwo powinno się było spodziewać w związku z gwarancją, były znacznie wyższe.

(300) Jakkolwiek prawnym beneficjentem dwustopniowej gwarancji jest HDW/Ferrostaal, w decyzji przedłużającej

postępowanie stwierdza się, że rzeczywistym beneficjentem całego mechanizmu jest HSY. Bez takiego postanowienia dotyczącego kompensaty od państwa żaden inwestor nie chciałby nabyć HSY. Państwo greckie wyraźnie uznało ten fakt. Dlatego też należy przypuszczać, że bez takiej gwarancji HSY nie zostałaby sprzedana, nie byłaby w stanie przezwyciężyć trudności finansowych i zostałaby postawiona w stan upadłości.

(301) W decyzji przedłużającej postępowanie stwierdza się również, że gwarancja jest, jak się zdaje, niezgodna ze wspólnym rynkiem *per se*, ponieważ ogranicza *effet utile* każdej decyzji dotyczącej odzyskania pomocy.

4.16.3. Uwagi zainteresowanych stron

- (302) Spółka Elefsis twierdzi, zgodnie ze wstępną oceną Komisji, że żaden prywatny sprzedawca nie udzieliłby takiej nieograniczonej gwarancji. Elefsis nie zgadza się jednak z argumentem Komisji, że żaden inwestor nie chciałby nabyć stoczni bez takiego zabezpieczenia, ponieważ Elefsis, która uczestniczyła w procedurze przetargowej i zamierzała nabyć HSY, nie określiła w swojej ofercie takiego warunku i była gotowa kupić HSY bez takiej gwarancji. Według Elefsis ta gwarancja była udzielona wyłącznie na rzecz HDW/Ferrostaal. Dlatego też beneficjentami gwarancji są HDW/Ferrostaal i HSY.
- (303) Piraeus Bank, który zgłosił uwagi wyłącznie w odniesieniu do tego środka, ponieważ jest to jedyny środek, w który ten bank jest bezpośrednio zaangażowany, przedstawia kilka dokumentów świadczących o tym, że ETVA wyraził już zgodę na przyznanie klauzuli zabezpieczającej na rzecz HDW/Ferrostaal w czasie zawierania umowy HSY SPA w październiku 2001 r., gdy ETVA w dalszym ciągu pozostawał pod kontrolą państwa. Piraeus Bank przedstawił umowy, dokumenty i artykuły prasowe na dowód, że procesem prywatyzacji HSY zarządzało państwo. Umowa między rządem greckim a Piraeus Bank z dnia 20 marca 2002 r. przewiduje, że nawet gdyby Piraeus Bank został większościowym akcjonariuszem ETVA, procesem prywatyzacji HSY w dalszym ciągu będzie zarządzało państwo. I wreszcie Piraeus Bank wykazuje, że w zaproszeniu do składania ofert, wysłanym do potencjalnych oferentów w lipcu 2001 r., było już wyraźnie określone, że w razie gdyby na HSY został nałożony obowiązek zwrotu pomocy z powodu domniemanego naruszenia przepisów UE dotyczących pomocy państwa, oferent, który złoży najwyższą ofertę, nie będzie zobowiązany do poniesienia kosztów z tytułu takiego zwrotu pomocy.
- (304) Spółki TKMS/GNSH podkreślają, że podczas negocjacji z ETVA w sprawie nabycia HSY stało się jasne, że HSY otrzymała pewne wsparcie finansowe od państwa greckiego. Jednakże ani zakres tych środków, ani dokładne okoliczności, w których zostały udzielone, nie były znane potencjalnym nabywcom. W czasie procedury przetargowej nabywcy otrzymali bardzo niewiele informacji na temat różnych środków, które teraz są przedmiotem niniejszego postępowania. Innymi słowy, nabywcy nie mieli możliwości określenia w kategoriach ilościowych potencjalnych konsekwencji pomocy państwa udzielonej na rzecz HSY. Chcąc uniknąć narażenia na jakiegokolwiek ryzyko wynikające z pomocy udzielonej w przeszłości lub obecnie, HDW/Ferrostaal nalegało, by uzyskać od Komisji zgodę albo list gwarancyjny/atest negatywny w odniesieniu do dawnych środków pomocy. Gdyby to nie było możliwe, nabywca zaproponowałby ustanowienie możliwej do zaakceptowania formy gwarancji na rzecz sprzedającego. Po kontaktach z Komisją stało się jasne, że nie zamierza ona wystawić takiego listu gwarancyjnego/atestu negatywnego. W decyzji w sprawie połączenia, zatwierdzającej przejęcie HSY przez HDW/Ferrostaal, Komisja sama przyznała, że zakres dotacji nie jest znany. W tych okolicznościach w dniu 31 maja 2002 r. uzgodniono, że zostanie ustanowiona klauzula zabezpieczająca i będzie wprowadzona jako uzupełnienie do HSY SPA; zgodnie z jej treścią ETVA, jako sprzedawca HSY, zobowiązywał się zrekompensować nabywcy wszelkie straty finansowe, które ten poniósłby w razie konieczności odzyskania pomocy od HSY. TKMS/GNSH stwierdzają, że żaden inwestor nie zgodziłby się nabyć HSY bez takiej gwarancji. To stwierdzenie zostało także potwierdzone w drugim raporcie firmy Deloitte, który TKMS/GNSH przedłożyły w czerwcu 2007 r.
- (305) Spółki TKMS/GNSH uważają, że ten środek nie jest przypisalny państwu, ponieważ został przyznany przez ETVA w czasie, gdy bank ten nie pozostawał już pod kontrolą państwa. W rzeczywistości z umowy HSY SPA, zawartej w październiku 2001 r., dla ETVA nie wynikało żadne zobowiązanie umowne polegające na zabezpieczeniu GNSH przed roszczeniami. ETVA postanowił udzielić tej gwarancji dopiero w maju 2002 r. TKMS/GNSH twierdzą również, że ETVA i państwo działali jak prywatny sprzedawca. Prawdopodobieństwo, że zaistnieje konieczność dokonania płatności z tytułu gwarancji, było stosunkowo niewielkie. Gdyby natomiast stocznia została poddana likwidacji, kwoty strat z tytułu pożyczek i gwarancji udzielonych na rzecz HSY byłyby znacznie wyższe (wyliczenie potwierdzające ten argument znajduje się w drugim raporcie firmy Deloitte, przedłożonym przez TKMS/GNSH). Ponadto TKMS/GNSH uważają, że gwarancja udzielona przez państwo na rzecz Piraeus Bank w dniu 20 marca 2002 r. przewiduje, że państwo zapłaci temu bankowi rekompensatę w wysokości odpowiadającej tylko 57,7 % każdej kwoty zapłaconej przez ETVA nabywcy HSY (tzn. HDW/Ferrostaal). Natomiast w gwarancji udzielonej przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal w dniu 31 maja 2002 r. przewiduje się, że ETVA zapłaci na rzecz HDW/Ferrostaal rekompensatę w wysokości odpowiadającej 100 % każdej pomocy odzyskanej od HSY. TKMS/GNSH stwierdzają, że zakres gwarancji udzielonej przez ETVA w dniu 31 maja 2002 r. jest szerszy niż zakres gwarancji otrzymanej przez Piraeus Bank w dniu 20 marca 2002 r. Dlatego nie można uznać, że jest to jeden mechanizm gwarancyjny, a to, że ETVA udzielił szerszej gwarancji, dowodzi, że bank ten działał jak każdy prywatny sprzedawca.
- (306) Spółki TKMS/GNSH nie rozumieją, jak takie postanowienie zabezpieczające przed roszczeniami może być uchylaniem się przed zwrotem pomocy. W rzeczywistości, gdyby pomoc miała być odzyskana od HSY, państwo nie zabezpieczałoby przed roszczeniami HSY, lecz nabywcę stoczni (tzn. TKMS/GNSH, które są następcami HDW/Ferrostaal).
- (307) Spółki TKMS/GNSH⁽¹⁴²⁾ uważają również, że gwarancja udzielona przez państwo na rzecz Piraeus Bank mogła stanowić pomoc dla Piraeus Bank i ETVA.

4.16.4. Uwagi władz greckich

(308) Zdaniem władz greckich i HSY klauzula zabezpieczająca nie jest pomocą. Po pierwsze, nie jest ona przypisywalna państwu, ponieważ została przyznana przez bank ETVA w czasie, gdy bank ten nie pozostawał już pod kontrolą państwa. Po drugie, władze greckie i HSY twierdzą, że państwo greckie, gdy sprzedawało swoje akcje HSY, działało jak prywatny inwestor rynkowy, w charakterze akcjonariusza ETVA. Gwarancja przyznana nabywcy przez sprzedających HSY jest standardowym i zwykle stosowanym warunkiem w umowach handlowych. Władze greckie przypominają, że nie udzieliły gwarancji na rzecz HSY w odniesieniu do zobowiązań z tytułu zwrotu niezgodnej z prawem pomocy państwa, lecz kupującemu HSY. Takie zabezpieczenie obciąża sprzedającego niezależnie od tego, czy w umowie handlowej jest ono ujęte w formie klauzuli czy nie. Stwierdzenie Komisji, że państwo greckie wiedziało, lub powinno było wiedzieć, o istnieniu znacznej liczby kolejnych, prawdopodobnie niezgodnych z prawem i ze wspólnym rynkiem środków pomocy państwa i o tym, że kwoty pomocy przypuszczalnie trzeba będzie odzyskać, a wobec tego wykonać klauzulę zabezpieczającą, jest bezpodstawne. W okresie, w którym klauzula zabezpieczająca została wprowadzona, nie było jeszcze decyzji Komisji, stanowiącej, że HSY otrzymała niezgodną z prawem pomoc państwa. Co więcej, biorąc pod uwagę koszty społeczne, zamknięcie i likwidacja HSY byłyby bardziej kosztowne dla państwa.

(309) HSY nie dostrzega również, w jaki sposób miałyby osiągnąć korzyści finansowe z tytułu gwarancji, która została uzgodniona między bankiem ETVA a HDW/Ferrostaal lub z tytułu gwarancji uzgodnionej między państwem greckim a Piraeus Bank. Nawet gdyby HDW/Ferrostaal otrzymało rekompensatę, na konsorcjum nie ciąży żaden obowiązek wniesienia na rzecz stoczni dodatkowego kapitału w takiej wysokości. Dlatego też Komisja nie wykazała także, dlaczego klauzula zabezpieczająca miałyby zneutralizować skutek decyzji dotyczącej odzyskania pomocy. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, poprzez zwrot pomocy jej odbiorca zostaje pozbawiony korzyści, a sytuacja sprzed udzielenia tej pomocy może być przywrócona.

(310) I wreszcie, jeżeli Komisja uważa klauzulę zabezpieczającą za pomoc państwa, władze greckie stoją na stanowisku, że art. 296 do 298 traktatu WE powinny mieć zastosowanie. W tym kontekście HSY zwraca uwagę, że ponieważ grecka marynarka wojenna zawsze była najważniejszym klientem stoczni, procedura i warunki prywatyzacji, włącznie z wejściem w życie ustawy 2941/2001, powinny być poddane badaniu z perspektywy państwa jako klienta, które ze względu na krajowe bezpieczeństwo jest zainteresowane utrzymaniem działalności i rentowności stoczni. W niniejszym przypadku państwo greckie przyjęło środki, które zasto-

sowałoby każde prywatne przedsiębiorstwo uzależnione pod względem własnych interesów od rentowności innego przedsiębiorstwa. Ponadto ta ocena nabiera tym większego znaczenia, skoro państwo ma obowiązek przyjąć na siebie ciężar i straty z tytułu rozwiązania i likwidacji tego przedsiębiorstwa, które są przedsięwzięciami o wiele bardziej kosztownymi, a wobec tego nieopłacalnymi.

4.16.5. Ocena

4.16.5.1. Artykuł 296 Traktatu

(311) Komisja uważa, że środek nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu. W rzeczywistości mechanizm zabezpieczający ma zastosowanie w przypadku odzyskania pomocy państwa od HSY. Zgodnie ze stanowiskiem władz greckich, konsekwentnie akceptowanym przez Komisję⁽¹⁴³⁾, działalność wojskowa HSY ma zasadnicze znaczenie dla bezpieczeństwa Grecji i wchodzi w zakres art. 296; dlatego też zasady dotyczące pomocy państwa nie mają do niej zastosowania. Ponieważ całe wsparcie państwa na rzecz działalności o charakterze wojskowym HSY jest wyłączone z zasad dotyczących pomocy państwa, jakiegokolwiek odzyskanie pomocy państwa może dotyczyć wyłącznie wsparcia udzielonego przez państwo na działalność cywilną HSY. Wobec powyższego ta gwarancja jest bezpośrednio i wyłącznie związana z cywilną działalnością HSY.

(312) Niektóre strony twierdzą, że bez tej gwarancji żaden inwestor nie nabyłby HSY i stocznia zostałaby prawdopodobnie postawiona w stan likwidacji. Dlatego też, nawet jeżeli gwarancja dotyczy wyłącznie cywilnej działalności HSY, ten środek był niezbędny do utrzymania działalności wojskowej stoczni, a wobec tego wchodzi w zakres art. 296. Komisja nie może uznać tego argumentu. Na podstawie art. 296 władze greckie mogły udzielić finansowego wsparcia na działalność wojskową, niezbędnego do kontynuacji tej działalności. Władze greckie uniknęłyby w ten sposób załamania działalności wojskowej. Mogły też udzielić finansowego wsparcia w celu zwiększenia atrakcyjności tej dziedziny działalności dla potencjalnego inwestora tak, aby została ona nabyta, i w ten sposób zapewnić jej kontynuację. Inwestor nabywający działalność wojskową nie potrzebowałby gwarancji takiej jak ta, o której mowa, ponieważ zgodnie z powyższym wyjaśnieniem żadna pomoc nie podlegałaby odzyskaniu od HSY z tytułu działalności wojskowej. W związku z tym ten środek był konieczny wyłącznie po to, aby znaleźć nabywcę całej HSY, tzn. łącznie z jej działalnością cywilną. Efektem tego środka była więc możliwość znalezienia nabywcy działalności cywilnej HSY i zapewnienie w ten sposób kontynuacji tej działalności. Nie było natomiast potrzeby zapewniania kontynuacji działalności wojskowej. Dlatego też ta gwarancja nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu.

4.16.5.2. Istnienie pomocy

- (313) Niektóre strony kwestionują, że dwie gwarancje (tzn. jedna udzielona przez państwo na rzecz Piraeus Bank i druga udzielona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal) stanowią jeden mechanizm gwarancyjny i że HSY jest beneficjentem obu tych gwarancji. W związku z tym Komisja najpierw oceni odrębnie gwarancję udzieloną przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal i wykaze, że ta gwarancja stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust.1 Traktatu.

- (314) Aby środek stanowił pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu, musi on być przypisywalny państwu. Niektóre strony kwestionują, że gwarancja udzielona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal jest przypisywalna państwu. Twierdzą one, że decyzja o udzieleniu tej gwarancji została podjęta przez ETVA niezależnie i bez niczyjej ingerencji. Argumentują w szczególności, że gwarancja została udzielona w dniu 31 maja 2002 r. w drodze uzupełnienia do HSY SPA, czyli w dniu, w którym ETVA nie pozostawał już pod kontrolą państwa, lecz pod kontrolą Piraeus Bank. Komisja odrzuca ten argument i uważa, że istnieją liczne dowody na to, że środek jest przypisywalny państwu.

— Po pierwsze, w trakcie procesu prywatyzacji HSY ta gwarancja pojawiła się w dokumentach udostępnionych potencjalnym oferentom⁽¹⁴⁴⁾. Innymi słowy, już w czasie tego procesu została złożona obietnica, że nabywca HSY otrzyma zabezpieczenie przed wszelkimi roszczeniami z tytułu odzyskania każdej pomocy państwa od HSY. Ponadto w dniu 14 września 2001 r. ETVA wyraźnie i jednoznacznie zobowiązał się do udzielenia gwarancji na rzecz HDW/Ferrostaal, jeżeli Unia Europejska wyda atest w odniesieniu do dawnej i obecnej pomocy państwa udzielonej HSY⁽¹⁴⁵⁾. Klauzula 1.2.3 w HSY SPA podpisanej w dniu 11 października 2001 r. zawiera wyraźne odwołanie do dokumentu podpisanego w dniu 14 września 2001 r. Dyskusja na temat precyzyjnego sformułowania treści gwarancji toczyła się w ciągu kolejnych miesięcy⁽¹⁴⁶⁾. Ponieważ Komisja nie wystawiła listu gwarancyjnego/ atestu negatywnego w odniesieniu do dawnej i obecnej pomocy udzielonej HSY, ETVA w dniu 31 maja 2002 r. wystawił gwarancję na rzecz HDW/Ferrostaal, zgodnie z uzgodnieniami stron z dnia 14 września 2001 r., i wprowadził klauzulę 1.2.3 do HSY SPA. Wszystkie powyższe informacje wskazują, że chociaż uzupełnienie do umowy, zawierające gwarancję przyznaną na rzecz HDW/Ferrostaal, było podpisane dnia 31 maja 2002 r., ETVA do ustanowienia tej gwarancji zobowiązał się już (gdyby UE nie rozwiązała kwestii dawnej i obecnej pomocy) w czasie, gdy wciąż jeszcze pozostawał pod kontrolą

państwa. Innymi słowy, uzupełnienie z dnia 31 maja 2002 r. jest wyrazem wykonania umowy zawartej przez ETVA w czasie, gdy w dalszym ciągu był on pod kontrolą państwa. Zgodnie z treścią sekcji 3.2 niniejszej decyzji wszystkie działania podejmowane na rzecz HSY w czasie, gdy ETVA pozostawał pod kontrolą państwa, można uznać za przypisywalne państwu⁽¹⁴⁷⁾. Wszystkie te aspekty zostały potwierdzone przez władze greckie w piśmie z dnia 23 maja 2005 r.⁽¹⁴⁸⁾.

— Po drugie, nawet gdyby przyjąć, na podstawie wyżej wspomnianych aktów zawartych przez ETVA w czasie, gdy podlegał on kontroli państwa (tzn. do końca marca 2002 r.), że na ETVA nie ciążyło zobowiązanie umowne do udzielenia tej gwarancji na rzecz HDW/Ferrostaal, ten środek byłby w dalszym ciągu przypisywalny państwu. Komisja zwraca uwagę, że władze greckie w dalszym ciągu zarządzały sprzedażą HSY, nawet po zbyciu ETVA na rzecz Piraeus Bank. Artykuł 8.2.2 umowy z dnia 20 marca 2002 r., zawartej między państwem a Piraeus Bank, przewiduje, że ETVA nie będzie odpowiedzialny za przeprowadzenie transakcji sprzedaży HSY, którą będzie w dalszym ciągu zarządzało państwo. W art. 8.2.2. lit. b) przewiduje się na przykład, że państwo „przyjmuje na siebie kontrolę, dbałość i odpowiedzialność za akty i negocjacje z trzecim nabywcą pakietu akcji Hellenic Shipyards”. Zgodnie z art. 8.2.2 umowy z dnia 20 marca 2002 r. Piraeus Bank wystąpił pismem z dnia 28 maja 2002 r. o zgodę państwa dotyczącą gwarancji, której ETVA zamierzał udzielić na rzecz HDW/Ferrostaal. Państwo wyraziło zgodę pismem z dnia 31 maja 2002 r. Wszystko to świadczy o tym, że udzielenie gwarancji jest przypisywalne państwu.

— Po trzecie, nawet gdyby powyższe argumenty zostały odrzucone, gwarancja byłaby w dalszym ciągu przypisywalna państwu. Komisja zdecydowanie podkreśla, że państwo postanowiło sprywatyzować HSY⁽¹⁴⁹⁾. Gdy Piraeus Bank objął kontrolę nad ETVA, był zobowiązany przepisami prawa do sprywatyzowania HSY. Zgodnie ze stwierdzeniem TKMS/GNSH HDW/Ferrostaal nie nabyłoby HSY, gdyby nie otrzymało takiej gwarancji. Ponieważ państwo uznało, że musi sprzedać HSY, i ponieważ udzielenie gwarancji było warunkiem koniecznym do zrealizowania tej transakcji sprzedaży, można dojść do wniosku, że państwo postawiło ETVA w sytuacji, w której bank ten musiał wystawić gwarancję. Dlatego, nawet gdyby uznać, że ETVA podjął decyzję o udzieleniu gwarancji w maju 2002 r. bez żadnego bezpośredniego zaangażowania państwa, ten środek byłby w dalszym ciągu przypisywalny państwu.

- Po czwarte, nawet gdyby powyższe argumenty zostały odrzucone, należy stwierdzić, że ETVA wyraził zgodę na udzielenie gwarancji w dniu 31 maja 2002 r. tylko dlatego, że akcjonariusz posiadający pakiet kontrolny (tzn. Piraeus Bank) wcześniej otrzymał gwarancję od państwa zabezpieczającą przed wszelkimi szkodami finansowymi objętymi przedmiotową gwarancją. W rzeczywistości, jak zostanie wykazane, inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nigdy nie udzieliłby takiej gwarancji bez otrzymania regwarancji od państwa. Gwarancja została udzielona tylko dlatego, że państwo zapewniło uprzednio ochronę jednostki gospodarczej (tzn. grupy), udzielając gwarancji zabezpieczającej przed wszelkimi negatywnymi konsekwencjami (tzn. udzielając regwarancji). W takim przypadku, gdy przedsiębiorstwo jedynie przenosi pomoc na inne przedsiębiorstwo, przyznanie środka jest przypisywalne państwu.
- (315) Środek, aby stanowił pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu, musi być finansowany z zasobów państwowych. W obwieszczeniu w sprawie gwarancji stwierdza się, że „[...] Pomoc udzielana jest w momencie udzielenia gwarancji, a nie w momencie, w którym gwarancja zostanie powołana lub w momencie dokonywania płatności na podstawie gwarancji. To, czy gwarancja stanowi pomoc państwową [...], należy ocenić w momencie udzielenia gwarancji”. Zgodnie z tym, co zostało stwierdzone powyżej, Komisja uważa, że ETVA był zobowiązany warunkami umowy do udzielenia przedmiotowej gwarancji na rzecz HDW/Ferrostaal w czasie, gdy państwo wciąż jeszcze było właścicielem znacznej większości akcji ETVA. Ponieważ w obwieszczeniu stwierdza się, że kwestię istnienia pomocy należy przeanalizować w momencie udzielenia pomocy, a nie później, gdy gwarancja zostaje powołana, można uznać, że podejmując zobowiązanie do udzielenia pomocy, państwo obciążyło ryzykiem zasoby państwowe, a zatem zostały one zaangażowane w udzielenie gwarancji. Fakt, że ETVA został sprzedany na rzecz Piraeus Bank wkrótce potem, nie ma wpływu na ten wniosek. Jeśli władze państwowe należycie poinformowały oferentów o zobowiązaniach umownych ETVA (również o zobowiązaniu ETVA dotyczącym udzielenia gwarancji na rzecz HDW/Ferrostaal, w razie gdyby Komisja nie wystawiła listu gwarancyjnego), oferenci musieli brać pod uwagę to zobowiązanie ETVA. Musieli w związku z tym zweryfikować cenę, którą byli gotowi zapłacić za zakup ETVA, obniżając ją. Oznacza to, że państwo sprzedało ETVA za niższą cenę, a wobec tego uszczupliło zasoby państwowe. W związku z powyższym, nawet gdyby uznać, że w czasie gdy ETVA w dalszym ciągu pozostawał własnością państwa, nie podjął zobowiązania umownego do wystawienia gwarancji, zdaniem Komisji, podejmując decyzję o prywatyzacji HSY w styczniu 2001 r. (w czasie gdy ETVA wciąż należał do państwa), państwo postawiło ETVA w sytuacji, w której ten bank był zmuszony udzielić gwarancji, ponieważ była ona konieczna do znalezienia nabywcy HSY. Oznacza to, że gdy oferenci składali oferty dotyczące ETVA, musieli brać pod uwagę fakt, że ETVA będzie musiał udzielić tej gwarancji. W związku z tym zaproponowali niższą cenę za nabycie ETVA, a ten fakt także prowadzi do wniosku, że zostały uszczuplone zasoby państwowe.
- (316) Nawet gdyby uznać, że gdy państwo sprzedawało ETVA, nie istniało zobowiązanie (umowne lub *de facto*) do wystawienia tej gwarancji, w dalszym ciągu można wykazać, że w gwarancję udzieloną przez ETVA zostały zaangażowane zasoby państwowe. W rzeczywistości państwo udzieliło nabywcy ETVA (tzn. Piraeus Bank) gwarancji, zobowiązując się na jej podstawie do zwrotu na rzecz Piraeus Bank 100 % każdej kwoty, którą ETVA będzie ewentualnie musiał zapłacić z tytułu gwarancji udzielonej na rzecz HDW/Ferrostaal. Ta regwarancja została udzielona w ramach kolejnych umów. W umowie sprzedaży 57,7 % ETVA z dnia 18 grudnia 2001 r., zawartej między państwem a Piraeus Bank, państwo zobowiązało się zapłacić na rzecz Piraeus Bank 57,7 % każdą kwotę, którą ETVA zapłaci nabywcy HSY. W umowie z dnia 20 marca 2002 r., zawartej między tymi samymi stronami i zmieniającej umowę z dnia 18 grudnia 2001 r., państwo zobowiązało się zapłacić na rzecz Piraeus Bank 100 % każdej kwoty, którą ETVA będzie musiał zapłacić nabywcy HSY⁽¹⁵⁰⁾. Pismem z dnia 31 maja 2002 r., wysłanym do Piraeus Bank, państwo potwierdziło, że zwróci temu bankowi 100 % każdej kwoty, którą ETVA zapłaci nabywcy stoczni⁽¹⁵¹⁾. Innymi słowy, gdy ETVA podpisywał uzupełnienie do HSY SPA w dniu 31 maja 2002 r., Piraeus Bank już miał wcześniej uzyskaną od państwa gwarancję zapewniającą, że otrzyma on rekompensatę w wysokości 100 % każdej kwoty, którą ETVA będzie musiał zapłacić z tytułu planowanej gwarancji na rzecz HDW/Ferrostaal⁽¹⁵²⁾. Oznacza to, że każda kwota zapłacona przez ETVA byłaby ostatecznie finansowana z budżetu państwa i że w udzielenie gwarancji są zaangażowane zasoby państwowe.
- (317) W celu udowodnienia istnienia pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu należy wykazać, że państwo nie działało tak, jak postępowałby w podobnych okolicznościach inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. W tym względzie władze greckie, HSY i TKMS/GNSH twierdzą, że w podobnych okolicznościach inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej wyraziłby zgodę na udzielenie tej gwarancji na rzecz HDW/Ferrostaal. Wszystkie te strony są zdania, że test inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej należy zastosować na poziomie ETVA, który był podmiotem prawnym sprzedającym HSY, oraz na poziomie rządu greckiego, który był podmiotem sprzedającym ETVA.
- (318) Komisja przypomina, że zgodnie z treścią sekcji 3.2, gdy ETVA nabył HSY i bezpośrednio potem wniósł do niej dodatkowy kapitał, by utrzymać jej działalność, bank ten nie postępował jak inwestor działający zgodnie

z warunkami gospodarki rynkowej, lecz jak organ publiczny, udzielający pomocy w celu utrzymania działalności przedsiębiorstwa uznanego za ważne dla greckiej gospodarki. Dlatego też żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie znalazłby się w sytuacji takiej jak ETVA. Żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie znalazłby się w sytuacji polegającej na sprzedaży tych akcji HSY. Dlatego też Komisja uważa, że test prywatnego inwestora nie może być zastosowany w tym przypadku w celu uzasadnienia, że państwo obciąża ryzykiem dodatkowe zasoby państwowe (poprzez udzielenie gwarancji).

(319) Jeśli nawet uznać, że test inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej powinien być zastosowany, Komisja uważa, że gdyby państwo było prywatnym przedsiębiorstwem działającym na zwykłych warunkach rynkowych, nie wyraziłoby zgody na udzielenie gwarancji. Każdy z trzech poniższych argumentów odrębnie jest wystarczający, aby tego dowieść.

(320) Po pierwsze, Komisja zwraca uwagę, że ETVA (oraz państwo za pośrednictwem ETVA), jakkolwiek był w posiadaniu jedynie 51 % pakietu akcji HSY (pozostałe 49 % należało do pracowników⁽¹⁵³⁾), obiecał zapłacić nabywcy HSY (tzn. HDW/Ferrostaal) 100 % każdej kwoty pomocy, która zostałaby odzyskana od HSY. Inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie wyraziłby zgody na wypłatę rekompensaty w wysokości 100 % szkód poniesionych przez sprzedane przedsiębiorstwo. W pewnych okolicznościach inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej może wprowadzić przyjąć na siebie taką odpowiedzialność w zamian za pewne przyszłe zobowiązania sprzedanego przedsiębiorstwa, lecz tylko w części odpowiadającej jego udziałowi w kapitale, w tym wypadku wynoszącemu 51 %. Inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej zwróciłby się do pozostałych akcjonariuszy o przyjęcie odpowiedzialności za pozostałe 49 % zobowiązań. Wyrażając zgodę na poniesienie ciężaru 100 % potencjalnie ogromnych zobowiązań (należy przypomnieć, że w umowie nie został określony pułap płatności z tytułu rekompensaty) sprzedanego przedsiębiorstwa, ETVA zrobił prezent pozostałym akcjonariuszom HSY (tzn. pracownikom). Inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie wyraziłby zgody na podarowanie takiego prezentu w formie przyjęcia na siebie potencjalnie ogromnych zobowiązań sprzedanego przedsiębiorstwa w części znacznie przekraczającej jego własny udział w kapitale przedsiębiorstwa. Dlatego też jedynie na podstawie tego, że gwarancja rekompensaty, udzielona przez ETVA na HDW/Ferrostaal, obejmuje 100 % (zamiast 51 %) pomocy, która może podlegać odzyskaniu od HSY, można stwierdzić, że żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie udzieliłby takiej gwarancji.

(321) Po drugie, władze greckie, HSY i TKMS/GNSH twierdzą, że wpływy netto (tzn. przychody minus koszty) były wyższe, w przypadku sprzedaży HSY – przy uwzględnieniu spodziewanych płatności z tytułu gwarancji – niż w przypadku gdyby HSY została poddana likwidacji. Spółki TKMS/GNSH na poparcie tego argumentu przedstawiają drugi raport firmy Deloitte. W tym raporcie dokonano porównania kosztów netto dla tych dwóch scenariuszy. Ta analiza została przeprowadzona na

poziomie ETVA, a następnie na poziomie państwa. Komisja uważa, że zastosowanie testu na poziomie ETVA mija się z celem. W rzeczywistości, zgodnie z wyjaśnieniem podanym w sekcji 3.2, decyząc o prywatyzacji podjął rząd i on udzielał finansowego wsparcia na ten cel – zob. na przykład pomoc państwa objęta ustawą 2941/2001⁽¹⁵⁴⁾ – a ETVA nigdy nie działała jako niezależna jednostka gospodarcza, która miałaby możliwość przygotowania sprzedaży HSY w taki sposób, aby zapewnić dla siebie możliwe największe przychody i ograniczyć do minimum straty. Należy zatem przeanalizować interwencję całego państwa, a nie postępowanie jednego podmiotu będącego jego częścią.

(322) Jeżeli mimo to test zostanie zastosowany na poziomie ETVA, należy porównać wpływy netto (tzn. przychody minus koszty) dla ETVA w przypadku likwidacji HSY i w przypadku sprzedaży HSY. W przypadku likwidacji HSY należy określić, jakie koszty zostałyby poniesione przez ETVA. Spółki TKMS/GNSH twierdzą, że wartość straty odpowiadałaby co najmniej wartości pożyczek i gwarancji udzielonych przez ETVA na rzecz HSY, które nie były regwarantowane przez państwo. Komisja zwraca jednak uwagę, że żadna z tych pożyczek ani gwarancji nie należy do zwykłych kosztów likwidacji przedsiębiorstwa⁽¹⁵⁵⁾. W istocie te wszystkie pożyczki i gwarancje zostały udzielone przez ETVA, który działał jako organ publiczny, ponieważ albo stanowiły pomoc państwa na rzecz działalności cywilnej, albo były środkami mającymi na celu ochronę bezpieczeństwa Grecji zgodnie z art. 296 Traktatu⁽¹⁵⁶⁾. Tych pożyczek i gwarancji można więc nie brać pod uwagę przy badaniu na podstawie testu sprzedawcy działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. W związku z tym okazuje się, że ETVA, jako prywatny podmiot, nie poniósłby znaczących kosztów w przypadku likwidacji HSY. W razie sprzedaży HSY bank ETVA otrzymałby cenę sprzedaży w wysokości 6 mln EUR. Jeśli chodzi o koszty poniesione w przypadku sprzedaży HSY, ETVA musiał wystawić gwarancję obecnie poddawaną analizie, która nie była ograniczona pod względem wartości i dlatego wiązała się z ewentualną płatnością dziesiątek lub nawet setek milionów euro. W wyniku porównania obu scenariuszy okazuje się, inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej wolałby poddać stocznię likwidacji⁽¹⁵⁷⁾. Dlatego też ETVA nie postępował jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. Jeśli porównanie sprzedaży HSY i likwidacji HSY przeprowadzi się na poziomie państwa, wnioski będą takie same. Państwo nie poniosłoby wysokich kosztów jako przedsiębiorca/właściciel w przypadku likwidacji stoczni HSY, ponieważ wszystkie pożyczki i gwarancje udzielone przez państwo (bezpośrednio lub za pośrednictwem ETVA) na rzecz HSY zostały udzielone przez państwo działające jako organ publiczny, ponieważ stanowiły albo pomoc państwa przeznaczoną na działalność cywilną, albo były środkami mającymi na celu ochronę bezpieczeństwa Grecji zgodnie z art. 296 Traktatu. W przypadku sprzedaży HSY państwo otrzymałoby zaledwie kilka milionów euro, a ponieważ udzieliło gwarancji, podjęło ryzyko obowiązku zapłacenia dziesiątek lub setek milionów euro. Reasumując, państwo nie działało w sposób możliwy do zaakceptowania przez prywatny podmiot w podobnych okolicznościach.

- (323) Władze greckie, HSY i TKMS/GNSH twierdzą, że ryzyko konieczności zwrotu pomocy państwa przez HSY było bardzo niewielkie, ponieważ w tamtym czasie Komisja nie prowadziła żadnego postępowania wyjaśniającego. Stąd twierdzą, że ryzyko dla ETVA i państwa, związane z koniecznością zapłaty rekompensaty na podstawie gwarancji, było małe. Komisja nie może przyjąć tego argumentu. Jest on równoznaczny z twierdzeniem, że ponieważ władzom greckim udawało się w ciągu poprzednich lat ukrywać fakt udzielania pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem na rzecz HSY i wykorzystywać niezgodnie z przeznaczeniem pomoc wcześniej zatwierdzoną przez Komisję, mogły one również udzielić tej gwarancji. W uzupełnieniu Komisja zwraca uwagę, że HDW/Ferrostaal nalegało na otrzymanie tej gwarancji i nie zamierzało podpisać zgody na zamknięcie transakcji sprzedaży HSY przed jej uzyskaniem. Waga, jaką HDW/Ferrostaal przywiązywało do tej gwarancji, dowodzi, że według tego prywatnego inwestora prawdopodobieństwo, że HSY będzie musiała zwrócić pomoc państwa, wcale nie było małe. To, że od początku procedury prywatyzacji władze greckie zobowiązywały się do udzielenia gwarancji oferentowi, który złoży najwyższą ofertę, dowodzi także, że władze greckie uważały, że prywatny inwestor uzna taką gwarancję za bardzo ważną (warunek *sine qua non*, zgodnie z pismem władz greckich z dnia 23 maja 2005 r., cytowanym w przypisie 148 niniejszej decyzji i zgodnie z drugim raportem firmy Deloitte), co mogło mieć miejsce tylko w przypadku uznania przez prywatnego inwestora, że prawdopodobieństwo odzyskania pomocy wcale nie jest bardzo małe.
- (324) Komisja zwraca również uwagę, że w sytuacji, gdy trudno było określić kwotę pomocy, która mogłaby być odzyskana od HSY, sprzedawca działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej zbywający HSY ustaliłby przynajmniej pułap ograniczający potencjalną kwotę płatności na rzecz nabywcy w umowie sprzedaży. Sprzedawca działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie podjąłby ryzyka konieczności zapłaty setek milionów euro, nawet gdyby uznał, że prawdopodobieństwo takiej wysokiej płatności jest niewielkie. Dlatego też to, że w gwarancji nie został określony żaden pułap, dodatkowo dowodzi, że ETVA i państwo nie działały w sposób możliwy do zaakceptowania przez prywatny podmiot.
- (325) Po trzecie, w ocenie, czy państwo działało jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej czy też nie, należy wziąć pod uwagę całą interwencję państwa. W tym przypadku państwo przyznało wiele środków pomocy o znacznej wartości na ułatwienie prywatyzacji HSY (tzn. pomoc państwa objętą ustawą 2941/2001⁽¹⁵⁸⁾). W szczególności zwróciło pracownikom HSY kwotę 4,3 mln EUR, którą zainwestowali w ramach trzech operacji podwyższenia kapitału HSY. Ten środek, którego celem było zapewnienie, by pracownicy nie utrudniali sprzedaży HSY, byłby nie do zaakceptowania przez inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej między innymi dlatego, że nie istniało żadne zobowiązanie umowne, zgodnie z którym tak należało postąpić, i ponieważ pracownicy w dalszym ciągu nie zapłacili 24 mln EUR na rzecz ETVA z tytułu ceny nabycia akcji. I wreszcie, państwo zażądało od oferentów zapłacenia części ceny nabycia HSY w formie podwyższenia kapitału⁽¹⁵⁹⁾. Wszystkie te aspekty świadczą o tym, że w trakcie procesu sprzedaży HSY celem działania państwa nie była maksymalizacja jego przychodów i minimalizacja kosztów, lecz ułatwienie sprzedaży HSY i zapewnienie kontynuacji działalności stoczni. Dlatego w trakcie procesu sprzedaży HSY władze greckie nie postępowały jak inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej.
- (326) Z trzech wyżej przedstawionych względów Komisja stwierdza, że inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie udzieliłby takiej gwarancji.
- (327) W nawiązaniu do istnienia korzyści i ustalenia jej beneficjenta, Komisja uważa, że żaden inwestor nie nabyłby całej stoczni HSY (tzn. włącznie z działalnością cywilną) bez gwarancji. W drugim raporcie firmy Deloitte znajduje się potwierdzenie tego wniosku: „Na podstawie naszego doświadczenia i powyższej analizy jesteśmy skłonni sądzić, że żaden racjonalnie działający inwestor nie byłby gotów nabyć portfela akcji HSY i jednocześnie podjąć dodatkowe ryzyko związane z pomocą państwa (co do której w tamtym czasie nie było pewności ani ustaleń KE dotyczących wielkości tej pomocy), w przypadku przedsiębiorstwa, które a) stanowiło własność podmiotu państwowego (banku ETVA) i przez wiele lat było przez ten podmiot zarządzane; a równocześnie b) miało wysoką wartość ujemną kapitału własnego, i między innymi, problemy operacyjne (tzn. niską wydajność, wysokie koszty operacyjne, nadmierne zatrudnienie itd.)”. Ten wniosek potwierdza również to, że władze greckie, przypuszczając, że taka gwarancja będzie konieczna, aby przyciągnąć prywatnych inwestorów, przyrzekły w dokumentacji przetargowej, że oferent, który złoży najwyższą ofertę, otrzyma taką gwarancję⁽¹⁶⁰⁾. Wniosek, że taka gwarancja była niezbędna dla znalezienia nabywcy HSY, jest logiczny, ponieważ inwestor przeprowadzający badanie due diligence HSY dowiedziałby się, że HSY korzystała z wielu środków mogących stanowić pomoc państwa, której odzyskania zażąda następnie Komisja⁽¹⁶¹⁾. Wbrew temu wnioskowi Elefsis uważa, że ta gwarancja wcale nie była konieczna, i twierdzi w szczególności, że byłaby gotowa nabyć HSY bez niej, o czym świadczy to, że w swojej ofercie dotyczącej zakupu HSY nie podała ustanowienia gwarancji jako warunku nabycia stoczni. Komisja uważa, że argument Elefsis nie jest wiarygodny. Komisja przede wszystkim przypomina, że nawet jeżeli prawdą jest, że ta spółka w swojej ofercie nie zażądała gwarancji, nie dowodzi to, że gdyby Elefsis została wybrana jako najlepszy oferent, nie domagałaby się jej udzielenia na późniejszym etapie negocjacji ze sprzedającym⁽¹⁶²⁾. Jest bardzo prawdopodobne, że Elefsis tak właśnie by postąpiła. W rzeczywistości jak tylko HSY została sprzedana na rzecz HDW/Ferrostaal, Elefsis zaczęła wnosić skargi do Komisji, twierdząc, że HSY korzystała z kilku dużych środków pomocy, w odniesieniu do których Komisja powinna wydać nakaz odzyskania. Inwestor przekonany, że przedsiębiorstwo otrzymało dziesiątki milionów euro pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem, nie podejmie

ryzyka nabycia takiego przedsiębiorstwa, chyba że otrzyma gwarancję. Dlatego też Komisja odrzuca argument Elefsis i uważa, że bez gwarancji żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie nabyłby HSY w całości, tzn. włącznie z jej działalnością cywilną. Zgodnie z wcześniejszymi stwierdzeniami, gdyby HSY nie została sprzedana, władze greckie w dalszym ciągu wspierałyby jej działalność wojskową na podstawie art. 296 Traktatu. Natomiast ze względu na art. 87 Traktatu władze greckie nie mogłyby udzielać wsparcia na rzecz działalności cywilnej. Komisja zwraca uwagę, że sytuacja finansowa HSY drastycznie się pogorszyła w latach 1998 i 2002 r. Pomimo że HSY nie prowadzi odrębnych ksiąg rachunkowych dla działalności cywilnej, można racjonalnie przypuszczać, że ta działalność w ciągu tych lat przyczyniła się do ponoszenia przez HSY znacznych strat. Oprócz działalności w zakresie remontów statków, trzy najważniejsze zamówienia niezwiązane z działalnością wojskową, realizowane w tych latach, były zamówieniami dla ISAP, OSE i Strintzis. Zgodnie z wyjaśnieniami zawartymi w niniejszej decyzji (zob. opis i ocena środka E12c), zamówienia na rzecz ISAP i OSE zostały zrealizowane ze znacznymi opóźnieniami, w związku z czym HSY była zmuszona zapłacić wysokie kary i udostępnić tabor szynowy nieodpłatnie, co również wiązało się z wysokimi kosztami dla HSY. Jest zatem oczywiste, że te zamówienia przyniosły znaczne straty. Zgodnie z wyjaśnieniami również zawartym w niniejszej decyzji, umowa zawarta z liniami Strintzis na początku 1999 r. w konsekwencji okazała się dla HSY ogromnym niepowodzeniem. Została ona unieważniona w 2002 r., HSY musiała zapłacić odszkodowanie z tytułu umowy na rzecz Strintzis i w 2004 r. sprzedać kadłuby za cenę stanowiącą jedynie niewielką część dziesiątek milionów euro kosztów poniesionych w związku z budową tych kadłubów. Zatem również ta umowa przyczyniła się do powstania znacznych strat. I wreszcie ostatnią formą działalności cywilnej były remonty statków. Jest to działalność o niskiej marży zysku ze względu na ostrą konkurencję między stoczniami. Dlatego też Komisja ma wątpliwości, czy ta działalność była dochodowa, a w każdym razie z całą pewnością nie mogła ona zrekompensować ogromnych strat poniesionych z tytułu umów z ISAP, OSE i Strintzis. Wobec tego można racjonalnie przypuszczać, że działalność cywilna do 2002 r. przynosiła znaczne straty. Zgodnie z tym, co zostało wykazane w niniejszej decyzji, ta działalność była stale wspierana pomocą państwa, której część teraz ma być odzyskana. Przede wszystkim niepowodzenie w realizacji zamówień dla ISAP, OSE i Strintzis dowodzi niezbicie, że działalność cywilna stoczni, bez nabycia jej przez duże przedsiębiorstwo i bez skorzystania z jego umiejętności technicznych i zarządzania projektami, w dalszym ciągu generowałaby straty. Autorzy drugiego raportu firmy Delliote potwierdzają, że HSY „miała problemy operacyjne (tzn. niską wydajność, wysokie koszty operacyjne, nadmierne zatrudnienie itd.)”. W związku z tym, gdyby działalność cywilna nie została sprzedana, należałoby jej szybko zaprzestać (chyba że władze greckie w dalszym ciągu udzielałyby na nią pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem). Reasumując, Komisja wykazała w niniejszym motywie, że bez gwarancji żaden inwestor nie nabyłby działalności cywilnej HSY i że gdyby ta działalność nie została zakupiona, byłaby wkrótce przerwana. Komisja stwierdza, że

beneficjentem gwarancji jest HSY i że korzyścią z niej wynikającą jest umożliwienie kontynuacji działalności cywilnej.

- (328) Spółka Elefsis nie zgadza się z poprzednim wnioskiem dotyczącym identyfikacji beneficjenta. Elefsis twierdzi, że oprócz HSY, również HDW/Ferrostaal było beneficjentem gwarancji udzielonej przez ETVA. Komisja nie zgadza się z taką oceną. Jak zostało wykazane powyżej, w dokumentacji przetargowej udostępnionej oferentom już znajdowała się informacja, że otrzymają oni rekompensatę, jeżeli od HSY miałyby zostać odzyskana pomoc państwa. Oznacza to, że HDW/Ferrostaal przy składaniu oferty nabycia HSY przyjął założenie, że gdyby jakkolwiek pomoc miała być odzyskana od HSY, to konsorcjum otrzyma odpowiednie odszkodowanie od ETVA⁽¹⁶³⁾. Innymi słowy, w cenie zakupu proponowanej przez HDW/Ferrostaal była już uwzględniona gwarancja zabezpieczająca przed roszczeniami. Dlatego też ta gwarancja nie przysporzyła korzyści HDW/Ferrostaal.
- (329) Komisja stwierdza, że gwarancja udzielona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal stanowi pomoc państwa w rozumieniu 87 ust. 1 Traktatu i beneficjentem tej pomocy jest HSY. Ponieważ, wbrew wymogowi ustanowionemu w art. 88 ust. 3 Traktatu, pomoc ta została udzielona bez uprzedniego zgłoszenia, stanowi ona pomoc niezgodną z prawem.
- (330) Gwarancja udzielona przez państwo greckie na rzecz Piraeus Bank również stanowi pomoc państwa. Jest to bowiem selektywny środek finansowany przyznany z zasobów państwowych. Inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej sprzedający ETVA nie udzieliłby takiej gwarancji. W rzeczywistości jedynym uzasadnieniem dla jej udzielenia była gwarancja udzielona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal. Gdyby ta druga gwarancja nie została udzielona, nie byłoby potrzeby ustanawiania gwarancji na rzecz Piraeus Bank. Ponieważ, zgodnie z powyższym wyjaśnieniem, żaden inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej nie udzieliłby gwarancji ustanowionej przez ETVA, która stanowi pomoc państwa, żaden prywatny inwestor nie udzieliłby gwarancji na rzecz Piraeus Bank (ponieważ ta gwarancja nie byłaby potrzebna, tzn. byłaby bezzasadna). Co do kwestii określenia beneficjenta gwarancji przyznanej przez państwo na rzecz Piraeus Bank, Komisja przypomina, że niniejsze postępowanie dotyczy potencjalnej pomocy państwa na rzecz HSY. W decyzji przedłużającej postępowanie nie został wymieniony żaden inny potencjalny beneficjent. Dlatego w ramach niniejszej procedury może być przeprowadzane wyłącznie badanie pomocy dla HSY. Jeżeli gwarancja udzielona przez państwo na rzecz Piraeus Bank miała stanowić pomoc dla HSY, nie stanowiłaby

pomocy dodatkowej do pomocy państwa uwzględnionej w gwarancji udzielonej przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal. W rzeczywistości to dzięki tej drugiej gwarancji prywatny inwestor zaakceptował transakcję kupna HSY, a działalność cywilna HSY została w ten sposób zachowana. Innymi słowy, gwarancja udzielona przez państwo na rzecz Piraeus Bank nie przynosi dodatkowej korzyści HSY i dlatego nie stanowi dodatkowej pomocy dla HSY: cała korzyść na rzecz HSY została przyznana w formie gwarancji udzielonej przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal. Ponieważ niniejsze postępowanie dotyczy potencjalnej pomocy dla HSY, Komisja nie musi zajmować ostatecznego stanowiska w sprawie beneficjenta gwarancji udzielonej przez państwo greckie na rzecz Piraeus Bank i nie musi zajmować się dalszym badaniem tej drugiej gwarancji. Wystarczy zbadać pierwszą – gwarancję ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal – i anulować ją, jeżeli stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem udzieloną na rzecz HSY.

4.16.5.3. Zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem

- (331) W przypadku gwarancji udzielonej przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal Komisja nie dostrzega, jak ta pomoc mogłaby zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 2 i 3 Traktatu. W nawiązaniu do art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu, Komisja zwraca uwagę, że HSY znajdowała się w trudnej sytuacji. Komisja wykazała już, że pomoc dla przemysłu stoczniowego, poczynając od dnia 1 stycznia 1999 r., regulowało rozporządzenie Rady (WE) nr 1540/98. W art. 5 tego rozporządzenia stwierdza się, że pomoc restrukturyzacyjna „może wyjątkowo zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, pod warunkiem że jest zgodna z Wytycznymi wspólnotowymi dotyczącymi pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw”. W czasie gdy została udzielona gwarancja, zastosowanie miały wytyczne RiR z 1999 r. Gwarancja wyraźnie nie spełniała wszystkich warunków zatwierdzenia pomocy, ustanowionych w sekcji 3.2.2 tych wytycznych. Na przykład zgodnie z warunkiem b) „Przywrócenie długoterminowej rentowności”, przyznanie pomocy musi być „uzależnione od realizacji planu restrukturyzacji, który w przypadku każdej pomocy indywidualnej podlega zatwierdzeniu przez Komisję”. Komisja zwraca uwagę, że udzielenie gwarancji nie było uzależnione od realizacji planu restrukturyzacji. Ponadto ponieważ ten plan nie został przedłożony Komisji, nie był przez nią zatwierdzony. W wytycznych stwierdza się również, że: „Plan ten należy przedstawić Komisji wraz ze wszystkimi niezbędnymi szczegółami”. Taka uprzednia konsultacja z Komisją była w tym przypadku szczególnie potrzebna, ponieważ w 1997 r. Komisja zatwierdziła już plan restrukturyzacji, który nie przyczynił się do przywrócenia rentowności HSY. Gwarancja narusza również zasadę pomocy „pierwszy i ostatni raz”, ustanowioną w sekcji 3.2.3 wytycznych RiR z 1999 r. W rzeczywis-

tości decyzją N 401/97 Komisja zatwierdziła pomoc inwestycyjną na podstawie dyrektywy Rady 90/684/EWG, która była formą pomocy restrukturyzacyjnej⁽¹⁶⁴⁾. Zgodnie z treścią oceny środka P1 władze państwowe przyznały tę pomoc w grudniu 1997 r. (ale jej nie wypłaciły). W niniejszej decyzji zostało wykazane, że w latach poprzedzających prywatyzację przeprowadzoną w okresie 2001–2002 przedsiębiorstwo otrzymało również kilka rodzajów pomocy, która nie została zgłoszona i była niezgodna ze wspólnym rynkiem. Pomoc na restrukturyzację zatwierdzona decyzją C 10/94 została przyznana stoczni, lecz warunki jej zatwierdzenia nie były przestrzegane.

- (332) Ponieważ gwarancja ETVA dla HDW/Ferrostaal stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem udzieloną na rzecz HSY, Komisja uważa, że należy ją niezwłocznie wstrzymać.

4.16.5.4. Zakaz *per se* udzielania gwarancji

- (333) Zgodnie z treścią decyzji przedłużającej postępowanie gwarancja udzielona na rzecz HDW/Ferrostaal jest niezgodna ze wspólnym rynkiem z drugiego powodu. Komisja uważa, że jest ona *per se* niezgodna ze wspólnym rynkiem, ponieważ poprzez ograniczenie *effet utile* nakazu odzyskania pomocy od HSY uniemożliwia zastosowanie zasad dotyczących pomocy państwa.
- (334) Spółki TKMS/GNSH i HSY kwestionują to stanowisko. W szczególności przypominają, że HSY nie jest odbiorcą żadnych płatności z tytułu rekompensaty. W rzeczywistości gwarancja udzielona przez ETVA zabezpiecza HDW/Ferrostaal, a nie HSY. Dlatego też, gdyby Komisja wydała nakaz zwrotu pomocy, HSY musiałaby tego zwrotu dokonać, a to pozwoliłoby na przywrócenie sytuacji początkowej. TKMS/GNSH nie rozumie, dlaczego rekompensata dla TKMS/GNSH (jako następcy HDW/Ferrostaal) miałaby się przyczynić do unieważnienia tego wniosku. W rzeczywistości TKMS/GNSH nie ma obowiązku ponownego zainwestowania w HSY uzyskanej rekompensaty.
- (335) Komisja zwraca uwagę, że 100 % akcji HSY nabyło HDW/Ferrostaal, a teraz są one w posiadaniu TKMS/GNSH. Oznacza to, że nawet gdyby HSY i jej akcjonariusz byli dwoma różnymi podmiotami prawnymi, stanowią jedną jednostkę gospodarczą. Dzięki gwarancji ta jednostka gospodarcza otrzymałaby 100 % rekompensaty za jakąkolwiek pomoc, którą musiałaby zwrócić państwu. Dlatego też Komisja uważa, że prowadzi to do wyeliminowania *effet utile* każdej decyzji w sprawie odzyskania pomocy.

(336) Komisja nie rozumie, jak brak przepisu prawnego, nakładającego na TKMS/GNSH obowiązek przeznaczenia każdej otrzymanej rekompensaty na wniesienie dodatkowego kapitału na rzecz HSY, miałyby unieważniać poprzedni wniosek. Komisja zwraca ponadto uwagę, że wprawdzie nie ma takiego obowiązku, ale również nie ma takiego zakazu. Dlatego też TKMS/GNSH mogłyby otrzymaną rekompensatę przeznaczyć na dokapitalizowanie HSY. Co więcej, można racjonalnie założyć, że ponieważ TKMS jest grupą osiągającą sukces, jej zasoby finansowe są optymalnie rozdzielane pomiędzy różne podmioty prawne wchodzące w skład tej grupy. Dlatego też można rozsądnie przypuszczać, że jeżeli jeden podmiot prawny z grupy musi zapłacić karę, a drugi otrzymuje rekompensatę z tytułu tej kary, kierownictwo grupy podejmie decyzję o przekazaniu tej drugiej kwoty na rzecz pierwszego podmiotu, przywracając w ten sposób optymalną alokację zasobów między poszczególnymi podmiotami prawnymi należącymi do grupy. Innymi słowy, nawet jeżeli TKMS/GNSH nie ma obowiązku przeznaczenia tych funduszy na dodatkowy kapitał na rzecz HSY, wydaje się prawdopodobne, że kierownictwo grupy podejmie taką decyzję.

(337) Komisja stwierdza, że gwarancja udzielona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal jest *per se* niezgodna z zasadami dotyczącymi pomocy państwa.

5. WNIOSEK

(338) Komisja stwierdza, że z szesnastu środków stanowiących przedmiot formalnego postępowania wyjaśniającego niektóre środki nie stanowią pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1, niektóre stanowią pomoc zgodną ze wspólnym rynkiem, niektóre stanowią pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem, a kilka środków pomocy, zatwierdzonych przez Komisję w przeszłości, zostało wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem. W przypadkach pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem, udzielonej z naruszeniem postanowień art. 88 ust. 3 Traktatu oraz w przypadkach wykorzystania pomocy niezgodnie z przeznaczeniem Komisja uznała, że należy odzyskać tę pomoc.

(339) Komisja uważa, że niżej opisany problem może utrudnić skuteczne odzyskanie tej pomocy i że należy ustanowić dodatkowe warunki w celu przeciwdziałania takiej sytuacji. Ta kwestia zostanie wyjaśniona w następnej sekcji.

5.1. Konieczność zapewnienia, aby zwrot pomocy, z której skorzystała cywilna działalność stoczni HSY, nie został częściowo sfinansowany przez działalność wojskową

(340) Zgodnie z wyjaśnieniem podanym w sekcji 3.3 i zgodnie z zasadą zastosowaną do przedmiotowych środków, Komisja przyjęła, że jeżeli państwo udzieliło wsparcia

na rzecz stoczni bez przeznaczenia jej na finansowanie konkretnej działalności, należy uznać, że z 75 % tego wsparcia skorzystała działalność wojskowa, a z 25 % działalność cywilna. Te wnioski wynika stąd, że HSY nie prowadzi odrębnych ksiąg rachunkowych i dlatego nie można prześledzić sposobu wykorzystania środków.

(341) Jeżeli jednak Komisja uznaje, że 75 % każdego wpływu środków finansowych państwa przeznaczone jest na finansowanie działalności wojskowej stoczni, musi również stwierdzić, że 75 % wszelkich środków pieniężnych wypływających ze stoczni będzie pochodziło z działalności wojskowej HSY. Innymi słowy, 75 eurocentów z każdego euro odzyskanego od HSY pochodzi z działalności wojskowej HSY. Żądanie od HSY zwrotu pomocy otrzymanej przez działalność cywilną pozwoli przywrócić sytuację początkową w sferze działalności cywilnej stoczni jedynie wówczas, gdy władze greckie przedstawia Komisji wiarygodne dowody na to, że ten zwrot został sfinansowany wyłącznie ze środków pochodzących z części cywilnej stoczni.

(342) Innymi słowy, ponieważ główną działalnością HSY jest działalność wojskowa i w HSY nie prowadzi się odrębnych ksiąg rachunkowych dla działalności cywilnej, istnieje oczywiste ryzyko, że zwrot pomocy uzyskanej przez działalność cywilną będzie w głównej mierze sfinansowany z funduszy, które w przeciwnym razie zostałyby wykorzystane na finansowanie działalności wojskowej. Koszty zwrotu pomocy, które powinny być w całości poniesione przez część cywilną stoczni, zostałyby przede wszystkim poniesione przez część wojskową. Ponieważ państwo wielokrotnie udzielało znacznego finansowego wsparcia na rzecz działalności wojskowej HSY i finansowało tę działalność⁽¹⁶⁵⁾, użycie na działalność cywilną HSY funduszy, które w innym przypadku byłyby wykorzystane na finansowanie działalności wojskowej HSY, jest równoznaczne z przekazaniem pomocy państwa na działalność cywilną stoczni. Innymi słowy, część wsparcia finansowego przyznanego przez państwo na działalność wojskową zostałaby w rzeczywistości przeznaczona na wsparcie działalności cywilnej HSY (i dlatego nie wchodzi w zakres stosowania art. 296 Traktatu. W rzeczywistości tych funduszy nie można uznać za niezbędne do finansowania produkcji wojskowej, ponieważ nie są wykorzystywane na ten cel). Początkowa sytuacja na rynkach cywilnych nie zostałaby więc przywrócona, a ponadto zostałaby automatycznie udzielona dodatkowa pomoc niezgodna ze wspólnym rynkiem na rzecz działalności cywilnej HSY.

(343) W związku z tym, w celu przywrócenia sytuacji, która istniałaby bez pomocy państwa, i zapobieżenia udzieleniu dodatkowej pomocy na rzecz działalności cywilnej, władze greckie będą zobowiązane dopilnować, aby zwrot pomocy nastąpił wyłącznie z części cywilnej stoczni⁽¹⁶⁶⁾,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Pomoc na pokrycie kosztów inwestycyjnych, które zostały poniesione przez HSY przed dniem 31 grudnia 2001 r. i były związane z programem inwestycyjnym opisanym w decyzji Komisji z dnia 15 lipca 1997 r. w sprawie N 401/97 (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem P1), wchodzi w zakres decyzji Komisji z dnia 15 lipca 1997 r.

Wszelka pomoc na pozostałe koszty inwestycyjne poniesione przez HSY – w szczególności koszty inwestycyjne poniesione po dniu 31 grudnia 2001 r. – nie wchodzi w zakres decyzji z dnia 15 lipca 1997 r. i jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Artykuł 2

Gwarancja, której władze greckie udzieliły na rzecz ETVA decyzją z dnia 8 grudnia 1999 r. i która dotyczy pożyczki w wysokości 4,67 mld GRD (13,72 mln EUR), udzielonej przez ETVA na rzecz HSY (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem P2), stanowi pomoc państwa, która została przyznana z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu i jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Jeżeli w dniu przyjęcia niniejszej decyzji ta gwarancja państwowa w dalszym ciągu obowiązuje, należy ją niezwłocznie wstrzymać. Ponadto należy odzyskać pomoc za okres od wypłaty pożyczki objętej gwarancją na rzecz HSY do wygaśnięcia gwarancji.

Pomoc podlegająca odzyskaniu stanowi różnicę między stopą referencyjną dla Grecji, powiększoną o 600 punktów bazowych, a całkowitym kosztem pożyczki objętej gwarancją (stopą procentową i prowizją za udzielenie gwarancji, zapłaconą przez HSY).

Artykuł 3

Pożyczka w wysokości 1,56 mld GRD (4,58 mln EUR), udzielona w lipcu 1999 r. przez ETVA na rzecz HSY i spłacona w 2004 r. (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem P3), stanowi pomoc, która została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 traktatu WE i która jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Pomoc podlegająca odzyskaniu za okres od wypłaty HSY pożyczki do jej spłaty stanowi różnicę między stopą referencyjną dla Grecji, powiększoną o 600 punktów bazowych, a stopą procentową pożyczki.

Artykuł 4

Dwuletnia pożyczka w wysokości 13,75 mln EUR, będąca przedmiotem umowy zawartej w dniu 31 maja 2002 r. między ETVA a HSY i nigdy niewypłacona na rzecz HSY (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem P4), nie stanowi pomocy państwa.

Artykuł 5

Pomoc w wysokości 54 mld GRD (160 mln EUR), zatwierdzona przez Komisję decyzją z dnia 15 lipca 1997 r.

w sprawie C 10/94 dotyczącej pomocy państwa (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem E7), została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem i należy ją odzyskać.

Artykuł 6

Pomoc w wysokości 29,5 mln EUR, zatwierdzona przez Komisję decyzją z dnia 5 czerwca 2002 r. w sprawie N 513/2001 dotyczącej pomocy państwa (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem E8), została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem i należy ją odzyskać.

Artykuł 7

Część odpowiadająca 75 % kwoty dodatkowego kapitału w wysokości 8,72 mld GRD (25,6 mln EUR), wniesionego przez ETVA do HSY w latach 1996 i 1997 (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem E9), wchodzi w zakres art. 296 Traktatu. Pozostała część, odpowiadająca 25 % tej kwoty, stanowi pomoc, która została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 i która jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Artykuł 8

Operacja wniesienia przez ETVA dodatkowego kapitału w wysokości 800 mln GRD (2,3 mln EUR) na rzecz HSY w dniu 20 maja 1998 r. (ta operacja podwyższenia kapitału i dwie następne składają się na środek oznaczony w preambule niniejszej decyzji symbolem E10) nie stanowi pomocy.

Operacje wniesienia przez ETVA dodatkowego kapitału w wysokości 321 mln GRD (0,9 mln EUR) i w wysokości 397 mln GRD (1,2 mln EUR) na rzecz HSY odpowiednio w dniach 24 czerwca 1999 r. i 22 maja 2000 r. stanowią pomoc, która została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu i która jest niezgodna ze wspólnym rynkiem. Tę pomoc należy odzyskać.

Artykuł 9

Regwarancje udzielone przez państwo na rzecz ETVA, mające na celu zabezpieczenie gwarancji, które ETVA wystawił w ramach umów zawartych przez HSY z przedsiębiorstwem Organizacja Kolei Greckich (OSE) i przedsiębiorstwem Koleje Elektryczne Ateny-Pireus (ISAP) (te środki w preambule niniejszej decyzji zostały oznaczone symbolem E12b), stanowią pomoc, która została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 traktatu WE i która jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

W przypadku regwarancji dotyczących umów z ISAP pomoc stanowi różnicę między roczną prowizją wynoszącą 480 punktów bazowych (tzn. 4,8 %) a prowizjami faktycznie zapłaconymi przez HSY (tzn. prowizją dla ETVA za udzielenie gwarancji i prowizją za udzielenie gwarancji, zapłaconą na rzecz państwa). Pomoc tę należy odzyskać za okres do dnia wygaśnięcia regwarancji państwa.

Należy niezwłocznie wstrzymać regwarancje umów z OSE, jeśli w dalszym ciągu obowiązują. Ponadto należy odzyskać pomoc za okres od wprowadzenia regwarancji w życie. Pomoc podlegająca odzyskaniu stanowi różnicę między roczną prowizją w wysokości 680 punktów bazowych (tzn. 6,8 %) a prowizjami faktycznie zapłaconymi przez HSY (prowizją dla ETVA za udzielenie gwarancji i prowizją za udzielenie gwarancji, zapłaconą na rzecz państwa).

Artykuł 10

Realizacja umów istniejących między HSY z jednej strony a OSE i ISAP z drugiej, a także zmiany do tych umów, zatwierdzone przez OSE w latach 2002–2003 (te środki w preambule niniejszej decyzji zostały oznaczone symbolem E12c), nie stanowią pomocy.

Artykuł 11

Pożyczka w wysokości 16,9 mld GRD (49,7 mln EUR), udzielona w dniu 29 października 1999 r. przez ETVA na rzecz HSY i spłacona w 2004 r. (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem E13a), stanowi pomoc, która została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu i która jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Pomoc podlegająca zwrotowi za okres do czerwca 2001 r. stanowi różnicę między stopą referencyjną dla Grecji, powiększoną o 600 punktów bazowych, a stopą procentową faktycznie zapłaconą na rzecz ETVA przez HSY.

Pomoc podlegająca odzyskaniu za okres po tym terminie do spłaty pożyczki stanowi różnicę między stopą referencyjną dla Grecji, powiększoną o 400 punktów bazowych, a stopą procentową faktycznie zapłaconą przez HSY na rzecz ETVA.

Artykuł 12

Gwarancje w wysokości 3,26 mln EUR i 3,38 mln EUR, udzielone przez ETVA odpowiednio w dniach 4 marca 1999 r. i 17 czerwca 1999 r. i unieważnione w 2002 r. (te środki w preambule niniejszej decyzji zostały oznaczone symbolem E13b), stanowią pomoc, która została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu i która jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Pomoc podlegająca odzyskaniu za okres do unieważnienia gwarancji stanowi różnicę między roczną prowizją za udzielenie gwarancji, wynoszącą 480 punktów bazowych (tzn. 4,8 %), a prowizją za udzielenie gwarancji faktycznie zapłaconą przez HSY.

Artykuł 13

Część odpowiadająca 75 % wartości gwarancji państwowej, udzielonej w dniu 8 grudnia 1999 r. w odniesieniu do pożyczki w wysokości 10 mld GRD (29,3 mln EUR) przyznanej przez ETVA na rzecz HSY (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem E14), wchodzi w zakres art. 296 Traktatu.

Pozostała część, stanowiąca 25 % wartości gwarancji państwowej, nie wchodzi w zakres art. 296 Traktatu i stanowi pomoc państwa udzieloną z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu. Kwota 750 mln GRD (2,20 mln EUR) tej

pomocy była zgodna ze wspólnym rynkiem do dnia 31 marca 2002 r. Po tym dniu jedynie kwota 1,32 mln EUR była zgodna ze wspólnym rynkiem. Pozostała część pomocy jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Jeżeli gwarancja państwowa obowiązuje w dalszym ciągu, część gwarancji, która stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem (tzn. 25 % gwarancji obowiązującej w dalszym ciągu minus 1,32 mln pomocy zgodnej ze wspólnym rynkiem), należy niezwłocznie wstrzymać.

Ponadto za okres od wypłaty na rzecz HSY pożyczki objętej gwarancją do końca okresu obowiązywania gwarancji państwowej należy odzyskać pomoc stanowiącą różnicę między stopą referencyjną dla Grecji, powiększoną o 600 punktów bazowych, a łącznymi kosztami pożyczki objętej gwarancją (stopą procentową i prowizją za udzielenie gwarancji, zapłaconą przez HSY).

Ta pomoc została wyliczona w odniesieniu do tej części gwarancji państwowej, która stanowi pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem.

Artykuł 14

Część odpowiadająca 75 % pożyczek w wysokości 1,99 mld GRD (5,9 mln EUR), 10 mln USD i 5 mln USD, udzielonych przez ETVA na rzecz HSY odpowiednio w dniach 25 lipca 1997 r., 15 października 1997 r. i 27 stycznia 1998 r. (te środki w preambule niniejszej decyzji zostały oznaczone symbolem E16), wchodzi w zakres art. 296 Traktatu.

Pozostała część, odpowiadająca 25 % pożyczek, stanowi pomoc państwa.

Pomoc zawarta w pierwszej pożyczce, denominowanej w drachmach, stanowi różnicę między stopą referencyjną dla Grecji, powiększoną o 400 punktów bazowych, a stopą procentową zapłaconą przez HSY. Pomoc zawarta w drugiej i trzeciej pożyczce, denominowanej w dolarach USA, stanowi różnicę między stopą LIBOR USA, powiększoną o 475 punktów bazowych, a stopą procentową zapłaconą przez HSY.

W tych trzech przypadkach pomoc została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu i jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Należy zatem odzyskać tę pomoc.

Artykuł 15

Część odpowiadająca 25 % kwoty 81,3 mln EUR i kwoty 40 mln EUR, które są w przybliżeniu kwotami płatności zaliczkowych dokonanych przez grecką marynarkę wojenną w latach 2000 i 2001 i powyżej kosztów poniesionych przez HSY podczas realizacji odpowiednich zamówień w tym okresie (te środki w preambule niniejszej decyzji zostały oznaczone symbolem E17), stanowi pomoc trwającą jeden rok.

Ta pomoc została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu i jest niezgodna ze wspólnym rynkiem. Pomoc podlegająca odzyskaniu odpowiada stopie referencyjnej dla Grecji, powiększonej o 600 punktów bazowych, którą należy naliczać jeden rok.

Artykuł 16

Gwarancja rekompensaty, udzielona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal, przewidująca, że ETVA zabezpieczy HDW/Ferrostaal przed roszczeniami w odniesieniu do każdej pomocy państwa odzyskanej HSY (ten środek w preambule niniejszej decyzji został oznaczony symbolem E18c), stanowi pomoc, która została udzielona z naruszeniem art. 88 ust. 3 Traktatu i która nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem. Ponadto ta gwarancja jest *per se* niezgodna ze wspólnym rynkiem. Należy ją zatem niezwłocznie wstrzymać.

Artykuł 17

Ponieważ pomoc podlegająca odzyskaniu, określona w art. 2, 3, 5, 6, 8, 9 i 11–15, przysporzyła korzyści wyłącznie działalności cywilnej HSY, należy ją odzyskać ze środków pochodzących z tej działalności HSY. W tym względzie Grecja jest zobowiązana przedstawić szczegółowe dowody – włącznie z potwierdzeniem niezależnej firmy doradczej przeprowadzającej audyt ksiąg rachunkowych stoczni – że zwrot pomocy został sfinansowany wyłącznie ze środków pochodzących z działalności cywilnej HSY.

Artykuł 18

1. Władze greckie odzyskują od HSY pomoc określoną w art. 2, 3, 5, 6, 8, 9 i 11–15.
2. Kwoty podlegające odzyskaniu są obciążone odsetkami, poczynwszy od dnia, w którym zostały udostępnione HSY, do dnia ich faktycznego odzyskania.
3. Odsetki nalicza się narastająco zgodnie z rozdziałem V rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004⁽¹⁶⁷⁾.
4. Odzyskanie pomocy następuje w sposób bezzwłoczny i skuteczny.

5. Grecja zapewnia wykonanie niniejszej decyzji w terminie czterech miesięcy od daty jej notyfikacji.

Artykuł 19

1. W ciągu dwóch miesięcy od notyfikacji niniejszej decyzji Grecja przekazuje Komisji następujące informacje:

- a) kwotę (kwota główna i odsetki od zwracanej pomocy) do odzyskania od beneficjenta;
- b) szczegółowy opis środków już podjętych oraz środków planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji;
- c) dokumenty potwierdzające, że beneficjentowi nakazano zwrot pomocy.

2. Grecja informuje Komisję o kolejnych środkach podejmowanych na szczeblu krajowym w celu wykonania niniejszej decyzji aż do chwili całkowitego odzyskania pomocy. Na wniosek Komisji Grecja bezzwłocznie przedstawia informacje o środkach już podjętych oraz środkach planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji. Dostarcza również szczegółowe informacje o kwocie pomocy i odsetkach od zwracanej pomocy już odzyskanych od beneficjenta.

Artykuł 20

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Grecji.

Sporządzono w Brukseli dnia 2 lipca 2008 r.

W imieniu Komisji

Neelie KROES

Członek Komisji

-
- (¹) Decyzja o wszczęciu postępowania została ogłoszona w Dz.U. C 202 z 10.8.2004, s. 3. Decyzja w sprawie przedłużenia postępowania została ogłoszona w Dz.U. C 236 z 30.9.2006, s. 40.
- (²) Dz.U. C 47 z 12.2.1998, s. 3. Decyzja została przesłana władzom greckim w dniu 1 sierpnia 1997 r. (pismo nr SG(97)D 6556).
- (³) Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1.
- (⁴) Dz.U. C 202 z 10.8.2004, s. 3.
- (⁵) Zob. przypis 1.
- (⁶) Zob. przypis 1.
- (⁷) Zob. przypis 1.
- (⁸) Należy przypomnieć, że wszelkie uwagi zainteresowanych stron muszą być przesłane władzom greckim do skomentowania. Władze greckie mają jeden miesiąc na udzielenie odpowiedzi. Ponieważ niektóre uwagi były dość obszerne, władze greckie mogły wystąpić z wnioskiem o wyznaczenie dłuższego terminu na udzielenie odpowiedzi. Jeżeli niektóre twierdzenia nie są poparte solidnymi dowodami, Komisja może uznać, że należy zwrócić się o przedłożenie dodatkowych dokumentów uzasadniających przedstawione argumenty. Komisja może także uznać, że należy zadać władzom greckim szczegółowe pytania dotyczące nowych kwestii poruszonych w uwagach zainteresowanej strony.
- (⁹) Pismo to liczy 65 stron plus 290 stron załączników, pismo z dnia 24 kwietnia ma 35 stron plus 900 stron załączników, a pismo z dnia 2 czerwca składa się z 63 stron plus 1 750 stron załączników.
- (¹⁰) Informacje podane w tej sekcji pochodzą w znacznym zakresie z poufnego memorandum informacyjnego „Hellenic Shipyards SA – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas” z marca 2001 r., które zostało przekazane zainteresowanym oferentom. Kopię tego raportu przekazały spółki TKMS/GNSH pismem z dnia 21 czerwca 2007 r.
- (¹¹) Dz.U. L 380 z 31.12.1990, s. 27. Specjalne przepisy dotyczące Grecji znajdują się w art. 10.
- (¹²) Dz.U. C 88 z 30.3.1993, s. 6.
- (¹³) Dz.U. C 138 z 20.5.1994, s. 2.
- (¹⁴) PV(95) 1258 z 26.7.1995, SEC(95) 1322/2 z 24.7.1995.
- (¹⁵) Dz.U. C 68 z 6.3.1996, s. 4.
- (¹⁶) Dz.U. C 80 z 13.3.1997, s. 8.
- (¹⁷) Dz.U. L 148 z 6.6.1997, s. 1.
- (¹⁸) Dz.U. C 306 z 8.10.1997, s. 5.
- (¹⁹) Połączenie zostało zatwierdzone przez Komisję na mocy decyzji w sprawie połączenia M.2772 z 25.4.2002 (Dz.U. C 143 z 15.6.2002, s. 7).
- (²⁰) Połączenie zostało zatwierdzone przez Komisję na mocy decyzji w sprawie połączenia M.3596 z 10.12.2004 (Dz.U. C 103 z 29.4.2006, s. 30).
- (²¹) Połączenie zostało zatwierdzone przez Komisję na mocy decyzji w sprawie połączenia M.3932 z 10.11.2005 (Dz.U. C 287 z 18.11.2005, s. 5).
- (²²) Dz.U. C 186 z 6.8.2002, s. 5.
- (²³) Dz.U. L 75 z 22.3.2005, s. 44.
- (²⁴) Władze greckie potwierdziły tę ocenę w swoim piśmie z dnia 20 października 2004 r.
- (²⁵) Sekcja 2.1 pisma z dnia 20 października 2004 r.
- (²⁶) Do celów oceny zasobów własnych przedsiębiorstwa, wartość kapitału własnego jest o wiele bardziej odpowiednim wskaźnikiem niż wartość kapitału akcyjnego. W kapitale własnym netto uwzględnia się bowiem zyski zatrzymane i niepokryte straty z ubiegłych lat, które odpowiednio powiększają i pomniejszają zasoby własne przedsiębiorstwa.
- (²⁷) Dz.U. C 273 z 9.9.1997, s. 3.

- (²⁸) Komisja stwierdza, że HSY próbowała uzyskać pożyczkę na rynku według niższej stopy procentowej, jednak bez powodzenia. Ten fakt wynika z protokołów z posiedzeń Zarządu HSY z dnia 1 grudnia 1998 r. i 27 stycznia 1999 r., których kopie dostarczyły TKMS/GNSH w piśmie z dnia 21 czerwca 2007 r. Informacja o próbie uzyskania pożyczki na rynku ukazała się również w prasie (*Hellenic Shipyards set first euromarket loan*, „Reuters News” z dnia 19 marca 1999 r.).
- (²⁹) Dzięki umorzeniu zobowiązań przez państwo HSY pozostała niemal bez zadłużenia, a koszty odsetek (tzn. stopa procentowa płacona bankom udzielającym pożyczki) były w latach 1997 i 1998 bardzo niskie (drastycznie wzrosły natomiast w kolejnych latach). Gdyby w latach 1997 i 1998 koszty odsetek utrzymały się na zwykłym poziomie, wyniki finansowe byłyby mniej korzystne i najprawdopodobniej w 1998 r. nie odnotowano by zysku.
- (³⁰) Plan restrukturyzacji przewidywał również zdecydowany wzrost aktywności w dziedzinie przebudowy statków po 1998 r. HSY nie udało się jednak zrealizować tego celu.
- (³¹) Była to w gruncie rzeczy pierwsza umowa zawarta z prywatnym przedsiębiorstwem od ponad dwudziestu lat.
- (³²) Począwszy od pierwszego roku, w księgach rachunkowych HSY przeznaczano rezerwy na przewidywane straty z tytułu tej umowy. W kolejnych latach kwota tych rezerw corocznie rosła. Ponadto wydaje się, że te rezerwy były niewystarczające, odkąd TKMS/GNSH wszczęły postępowanie przeciwko sprzedającemu stocznię HSY w odniesieniu do tej kwestii. W nawiązaniu do powodów zawarcia umowy, która – gdy rozpatruje się ją odrębnie – nie jest opłacalna, Komisja stwierdza, że kierownictwo, zawierając tę umowę, przypuszczalnie oczekiwało, że można będzie pokryć część kosztów stałych stoczni (księga zamówień stoczni była w tamtym czasie pusta) i w ten sposób zmniejszyć spodziewane straty stoczni.
- (³³) Informacja na temat tej umowy została podana w prasie. Zob. na przykład artykuł na temat zawarcia przez HSY ważnej umowy o budowę okrętów podwodnych, zatytułowany *Hellenic lands crucial submarine contract*, „Lloyd's List International” z dnia 30 czerwca 1999 r.
- (³⁴) Zgodnie ze stwierdzeniem na stronach 5–12 raportu firmy Deloitte Financial Advisory Services (zwanego dalej „pierwszym raportem firmy Deloitte”), przedłożonego przez HSY na poparcie uwag dotyczących decyzji przedłużającej postępowanie, budowa okrętów podwodnych miała się rozpocząć dopiero w 2003 r.
- (³⁵) Zgodnie z treścią artykułów prasowych kierownictwo HSY już w październiku 1998 r. ostrzegało akcjonariuszy o spodziewanych trudnościach (zob. artykuł prasowy cytowany w przypisie 38). Zgodnie z protokołem z posiedzenia Zarządu HSY z dnia 1 grudnia 1998 r. oczekiwano, że w 1999 r. stocznia będzie miała straty, a Zarząd HSY na początku grudnia 1999 r. publicznie przyznał, że stocznia prawdopodobnie odnotuje straty w wysokości 10 mld GRD (29 mln EUR) za lata 1999 i 2000 (artykuł na temat zysku oczekiwanego przez prezesa stoczni, zatytułowany *Hellenic boss expects profit in 2001*, „Lloyd's List” z dnia 6 grudnia 1999 r.). O ewentualności tak znacznych strat w 1999 r. poinformowano już w prasie w listopadzie 1999 r. (artykuł na temat usunięcia zespołu kierującego stocznia, zatytułowany *Brown & Root team ousted from Hellenic*, „Lloyd's List” z dnia 19 listopada 1999 r.).
- (³⁶) Chyba że państwo zapewniłoby dodatkową pomoc (niezgodną ze wspólnym rynkiem) na wsparcie działalności cywilnej stoczni i znaczne wsparcie na działalność wojskową.
- (³⁷) Dlatego też stocznia podjęła ryzyko polegające na nieskorzystaniu z pomocy inwestycyjnej przyrzeczonej przez władze greckie, której warunki określały termin zakończenia programu na dzień 31 grudnia 1999 r. Zgodnie z greckim prawem, w celu uzyskania zgody na przedłużenie tego terminu należy ponieść co najmniej 50 % kosztów.
- (³⁸) Dokument zatytułowany „Hellenic Shipyards SA – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas” z marca 2001 r., który udostępniono zainteresowanym oferentom (kopię tego dokumentu dostarczyły TKMS/GNSH wraz z pismem z dnia 21 czerwca 2007 r.), zawiera następujący zapis: „Jednak w 1999 r. wyniki finansowe przedsiębiorstwa znów były ujemne. Firma Brown & Root nalega, by wprowadzić zmiany w strukturze zatrudnienia. Takie zmiany nie zostały jednak zaakceptowane przez akcjonariuszy (bank ETBA i pracowników) i umowa z firmą Brown & Root została rozwiązana” (strona 15). W artykułach prasowych podano bardziej szczegółowe informacje: „Uważa się, że kierownictwo już w październiku ubiegłego roku poinformowało właścicieli stoczni, że wyniki w tym roku będą bardzo złe, chyba że zostaną podjęte kroki mające na celu racjonalizację stanu zatrudnienia pracowników będących współwłaścicielami stoczni wraz z bankiem państwowym. W ramach pierwszej od lat modernizacji stoczni przeznaczono środki finansowe na wyposażenie jej w nowe urządzenia, a to przyczyniło się jeszcze bardziej do zaostrzenia problemu przerostu zatrudnienia, jednak akcjonariusze jak dotąd nie wyrażają zgody na propozycję redukcji liczby pracowników o co najmniej 250 osób zajmujących głównie stanowiska biurowe. W tym samym czasie kierownictwo starało się wprowadzić bardziej elastyczne praktyki robocze. Wydaje się jednak, że jedynym skutkiem tych inicjatyw było wrogie stanowisko przywódców związków zawodowych, którzy domagali się usunięcia ośmioosobowego zespołu zarządzającego pod kierownictwem pana Groves, oddelegowanego z brytyjskiej firmy Brown & Root”.

- (³⁹) Motyw 68 decyzji Komisji z dnia 16 czerwca 2004 r. w sprawie środków wprowadzonych przez Hiszpanię dla Siderúrgica Añón SA (Dz.U. L 311 z 26.11.2005, s. 22); motyw 42 decyzji Komisji z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie pomocy państwa przyznanej przez Hiszpanię dla Sniace SA (Dz.U. L 108 z 30.4.2003, s. 35).
- (⁴⁰) Zob. przypis 34.
- (⁴¹) Strony 5–19 raportu.
- (⁴²) Zob. przypis 28.
- (⁴³) Komisja opisuje tu niektóre błędy, które pojawiły się w rozdziale 5.0 „Zdolność kredytowa Hellenic Shipyards S.A” pierwszego raportu firmy Deloitte.
- Po pierwsze, w odniesieniu do „Realizacji planu inwestycyjnego (Aktualny stan i przebieg)”, w pierwszym raporcie firmy Deloitte na stronie 5-4 stwierdza się, że w dniu 30 czerwca 1999 r. „zatwierdzona kwota przekraczała 50 % całkowitej wartości inwestycji”. W rzeczywistości jednak kwota zatwierdzona w dniu 30 czerwca 1999 r. stanowiła 18 % całkowitej wartości programu inwestycyjnego. Świadczy to o tym, że realizacja planu inwestycyjnego postępowała wolno. A zatem wskaźniki dotyczące „aktualnego stanu i przebiegu” realizacji planu, podane w tabeli na stronie 5-2 raportu, miały przeważnie wartość „ujemną”.
- Po drugie, w odniesieniu do kryteriów „Istnienie nieruchomości, która mogłaby być przedmiotem zastawu” (strony 5-5 i 5-6), Komisja uważa, że ten aspekt nie stanowi odpowiedniej podstawy do oceny, czy bank komercyjny udzieliłby pożyczek i gwarancji przyznanych przez ETVA i państwo. W rzeczywistości pożyczki i gwarancje udzielone przez nie nie były zabezpieczone żadnym zastawem na nieruchomości. Oceniając, czy pożyczka i gwarancja, udzielone przez państwo, stanowią pomoc, należy stwierdzić, czy ta konkretna transakcja byłaby możliwa do zaakceptowania przez prywatnego inwestora. Komisja nie musi oceniać, czy HSY, poprzez zawarcie umowy innego rodzaju, przyznającej pożyczkobiorcy więcej praw, zdołałby otrzymać pożyczki lub gwarancje. Komisja zwraca uwagę, że nawet gdyby istnienie nieruchomości, na której można byłoby ustanowić zastaw, było odpowiednim kryterium, to i tak dostępne nieruchomości były już obciążone zastawem na kwotę 199 mln EUR do 1998 r. i na kwotę 51 mln EUR do 2003 r. Dlatego też potencjalny pożyczkodawca mógłby ustanowić pierwszy zastaw jedynie na ograniczonej części nieruchomości. Ponadto aktywa materialne HSY miały niską wartość likwidacyjną. Zostało to potwierdzone także przez firmę Deloitte Financial Advisory Services na stronach 8-8 i 8-9 drugiego raportu z dnia 18 czerwca 2007 r. (zwanego dalej „drugim raportem firmy Deloitte”), przedstawionego przez spółki TKMS/GNSH na poparcie pisma do Komisji z dnia 21 czerwca 2007 r. Reasumując, Komisja stwierdza, że „istnienie nieruchomości, która mogłaby być przedmiotem zastawu” jest niewłaściwym kryterium do celów oceny środków, a nawet gdyby było odpowiednim, potencjalny pożyczkodawca nie potraktowałby tego aspektu w sposób równie pozytywny jak autorzy pierwszego raportu firmy Deloitte.
- Po trzecie, zastaw ustanowiony na „Dostępnym produkcie w budowie, który mógłby być przedmiotem zastawu” (strona 5-7) nie stanowi stabilnego zabezpieczenia dla kredytodawcy, jeżeli HSY nie wywiązuje się ze zobowiązań i zaprzestaje działalności. W istocie wartość rynkowa produkcji w toku jest zazwyczaj bardzo niska w porównaniu z kwotą środków finansowych pożyczanych na budowę produktu i z wartością zamówienia. Przykładem są tu dwa kadłuby promów zamówionych przez linie promowe Srintzis, sprzedane po niskiej cenie i zaledwie (tzn. dopiero) po dwóch latach po unieważnieniu umowy o ich budowę. Przeniesienie należności HSY na bank udzielający pożyczki także nie stanowi stabilnego zabezpieczenia, ponieważ gdyby stocznia zaprzestała działalności, nabywca nie otrzymałby zamówionego produktu, a wobec tego nie musiałby zapłacić ceny zakupu. Oznacza to, że zabezpieczenie byłoby absolutnie bezwartościowe, dokładnie w sytuacji, w której byłoby potrzebne. Dlatego też cesja praw do należności z tytułu z umów nie daje bankowi udzielającemu pożyczki możliwości odzyskania zbyt wielu środków pieniężnych w razie upadłości HSY (zob. na przykład przypisy 128 i 131 w niniejszej decyzji). W związku z tym potencjalny pożyczkodawca nie potraktowałby tego aspektu w sposób równie pozytywny jak autorzy pierwszego raportu firmy Deloitte.
- Po czwarte, ustosunkowując się do sekcji zatytułowanych: „Stosunek całkowitej wartości pożyczek bankowych do kapitału własnego i niespłaconych wierzytelności w tamtym czasie”, „Umowy podpisane z odbiorcami (księga zamówień HSY)”, „Sytuacja w zakresie generowania przychodów” i „Kształtowanie się poziomu rentowności”, Komisja nawiązuje do swoich uwag przedstawionych wcześniej w niniejszej decyzji. Komisja między innymi przypomina, że już w czwartym kwartale 1998 r. można było przewidzieć, że HSY w 1999 r. wykaże stratę. W kolejnych miesiącach stało się oczywiste, że ta strata będzie bardzo duża i że znacznej starty należy także oczekiwać w 2000 r., takiej, że kapitał własny netto HSY zostanie w zasadzie całkowicie utracony. Ostatecznie Komisja stwierdza, że w pierwszym raporcie firmy Deloitte nie uwzględniono tego, że te ujemne wyniki finansowe w roku 1999 i 2000 można było przewidzieć już na początku każdego z nich.
- I wreszcie po piąte, zgodnie z wcześniejszymi wyjaśnieniami, każdy potencjalny pożyczkodawca uznałby okoliczności i powody, dla których istniejący zarząd HSY został odsunięty, za aspekt negatywny. Dlatego też ich klasyfikacja jako „niemożliwe do określenia” na stronie 5-2 nie może być przez Komisję zaakceptowana.

- (⁴⁴) Ten aspekt zostanie szerzej omówiony w następnej sekcji (sekcja 3.2), w której Komisja przedstawia analizę możliwości przypisania postępowania ETVA państwu. W tamtym czasie pełnie funkcji banku rozwoju było jedynym mandatem ETVA. W przypisie 63 swojej odpowiedzi na decyzję przedłużającą postępowanie władze greckie podkreślają, że: „ETVA był jedynym bankiem rozwoju w Grecji i dlatego jego działalności w zakresie rozwoju nie można porównywać z działalnością żadnej innej instytucji kredytowej”.
- (⁴⁵) Zob. przypis 52.
- (⁴⁶) W odniesieniu do okresu po dniu 30 czerwca 1999 r. Komisja również nie wie, jaką „wartość” miała akcja HSY, a co za tym idzie, jaką „wartość” ETVA starał się utrzymać. W rzeczywistości sytuacja finansowa była na tyle zła, że trudno nawet zrozumieć, jak można w ogóle mówić o jakiegokolwiek znaczącej wartości akcji.
- (⁴⁷) ETS, sprawa C-482/99 *Francja przeciwko Komisji* („Stardust”), Rec. 2002, s. I-4397, pkt 52.
- (⁴⁸) Pismo z dnia 5 października 2006 r., pkt 156.
- (⁴⁹) Pismo z dnia 5 października 2006 r., pkt 156.
- (⁵⁰) Umowa kupna akcji została podpisana w dniu 18 grudnia 2001 r. i zmieniona w dniu 20 marca 2002 r., kiedy to transakcja sprzedaży została sfinalizowana.
- (⁵¹) Ukazało się wiele artykułów z informacjami na temat udziału rządu w tej decyzji. Zob. na przykład *Deadline for Greek shipyard/Government to decide on purchase of Hellenic Shipyards*, „Financial Times” z dnia 19 kwietnia 1985 r., *According to the Greek minister of national economy and shipping, Mr G. Arsenis, the government is under pressure to buy the Hellenic Shipyards because of the structure of Greek industry*, „Lloyd's List International” z dnia 29 czerwca 1985 r., *Government to buy ailing Greek shipyard*, „Financial Times” z dnia 17 lipca 1985 r., *Mr A Drososyannis, the Greek Minister for National Defence, has announced that all future naval new building orders will be placed with Hellenic Shipyards*, „Lloyd's List International” z dnia 26 lipca 1985 r., *Jobless shipyard workers march in Athens*, „The Wall Street Journal” z dnia 12 lipca 1985 r.
- (⁵²) Pismem z dnia 25 listopada 1986 r. władze greckie powiadomiły Komisję o wniesieniu przez ETVA dodatkowego kapitału w wysokości 58,3 mln USD na rzecz HSY. Sprawa ta została zarejestrowana pod numerem N 230/86. Pismem z dnia 20 marca 1987 r. (nr referencyjny SG (87) D/3738) Komisja poinformowała Grecję, że wniesienie dodatkowego kapitału przez ETVA uznano za pomoc państwa, która jest jednak zgodna ze wspólnym rynkiem.
- (⁵³) Rozdział E (art. 12–15) ustawy 2367/1995.
- (⁵⁴) Na przykład art. 13 ustawy 2367/1995 przewiduje zmniejszenie stanu zatrudnienia o 600 osób i określa środki zachęcające pracowników do odejścia z pracy. Również, zgodnie z art. 14 tej ustawy, ówczesne zobowiązania HSY zostaną w 99 % umorzone.
- (⁵⁵) Zgodnie z wcześniejszym stwierdzeniem państwo w rzeczywistości zaczęło przekazywać znaczne kwoty pomocy na rzecz HSY zaraz po nabyciu stoczni.
- (⁵⁶) Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami HSY nie miała dostępu do banków, począwszy od dnia 30 czerwca 1999 r. Ponieważ HSY nie mogła zaciągnąć pożyczki na rynku i ze względu na to, że znajdowała się w niepewnej sytuacji finansowej, gdyby ETVA odmówił jej przyznania pożyczki albo zażądał wyższych stóp procentowych, HSY znalazłaby się w jeszcze trudniejszej sytuacji (lub nawet na skraju upadłości), co byłoby nie do zaakceptowania przez państwo. Dlatego też ETVA, biorąc pod uwagę wpływ państwa, nie miał innego wyboru niż udzielić HSY pożyczki, o którą stocznia wystąpiła.
- (⁵⁷) Zawiadomienie Komisji na podstawie art. 93 ust. 2 traktatu WE, skierowane do innych państw członkowskich i zainteresowanych stron, dotyczące pomocy, którą Grecja postanowiła udzielić na rzecz Hellenic Shipyards SA (Dz.U. C 80 z 13.3.1997, s. 8).
- (⁵⁸) ETS, C-482/99, *Francja przeciwko Komisji* („Stardust”), Rec. 2002, s. I-4397, ust. 56.
- (⁵⁹) Pismo władz greckich z dnia 18 września 2002 r. (zarejestrowane przez Komisję w dniu 23 września 2002 r. pod numerem A/36895), wysłane w ramach sprawy CP 101/02.
- (⁶⁰) ETS, C-482/99, *Francja przeciwko Komisji* („Stardust”), Rec. 2002, s. I-4397, ust. 56.

- (⁶¹) Pismo władz greckich z dnia 20 listopada 2003 r. wysłane w ramach sprawy CP 101/02.
- (⁶²) Ponadto zostały one przyznane dodatkowo do już istniejącego zaangażowania ETVA na rzecz HSY tak, że całkowite narażenie na ryzyko ETVA ze strony HSY było znaczne. Dowodem tego znacznego narażenia na ryzyko jest to, że w sprawozdaniu rocznym ETVA za 2000 r. uwzględnia się szkody, które bank ten poniósł wskutek zaangażowania na rzecz Hellenic Shipyards (s. 42–43).
- (⁶³) Pismo władz greckich z dnia 15 czerwca 2006 r. (postępowanie w sprawie odzyskania pomocy jest oznaczone nr CR 40/02).
- (⁶⁴) W decyzji C 10/94 Komisja nie poddaje ocenie umorzenia zobowiązania wynikającego z „budowy statków wojskowych”, ponieważ jest to „działalność nie wchodząca w zakres traktatu WE”. Podobnie w decyzji N 513/01 Komisja nie poddaje ocenie 75 % wsparcia pochodzącego od państwa, w wysokości 118 mln EUR, ponieważ jest ono związane z działalnością w dziedzinie budowy statków wojskowych.
- (⁶⁵) Przypomina się, że w latach, o których mowa, w HSY nie prowadzono ksiąg rachunkowych odrębnie dla działalności wojskowej i cywilnej. Dlatego też można uznać, że środek został wykorzystany na finansowanie konkretnej działalności tylko wówczas, gdy w decyzji o jego przyznaniu zostało wyraźnie zaznaczone, która działalność ma być finansowana.
- (⁶⁶) Dz.U. C 288 z 9.10.1999, s. 2.
- (⁶⁷) W tym samym roku umorzenie zobowiązań z tytułu działalności wojskowej stoczni nie zostało ocenione przez Komisję na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa.
- (⁶⁸) Wynika to również jasno z treści decyzji C 10/94.
- (⁶⁹) Były to również informacje, które podano zainteresowanym oferentom w trakcie procesu prywatyzacji w 2001 r., co można wywnioskować z raportu z badania due diligence z dnia 19 czerwca 2001 r., sporządzonego przez firmę Arthur Andersen dla HDW i Ferrostaal, s. 23 (załączonego jako dodatek C do sprawozdania przedłożonego przez TKMS i GNSH pismem z dnia 21 czerwca 2007 r.).
- (⁷⁰) Komisja przypomina, że prywatyzacja przeprowadzana w latach 2001–2002 – a tym bardziej wstrzymanie realizacji programu inwestycyjnego w trakcie tego procesu – nie była przez nią wymagana.
- (⁷¹) Sekcja 1.3.b pisma z dnia 20 października 2004 r.
- (⁷²) Kwota podana w euro przez władze greckie.
- (⁷³) Ta informacja została podana w sekcji 1.3 i w załącznikach 4, 5 i 6 do pisma władz greckich z dnia 20 października 2004 r.
- (⁷⁴) Dz.U. C 71 z 11.3.2000, s. 14.
- (⁷⁵) Zob. przypis 14 w piśmie władz greckich z dnia 20 października 2004 r.
- (⁷⁶) W pkt 2.1.2 obwieszczenia w sprawie gwarancji stwierdza się, że „nawet jeżeli nie wystąpiły żadne płatności ze środków państwowych w ramach gwarancji, może zachodzić sytuacja udzielenia pomocy państwowej w rozumieniu art. 87 ust. 1. Pomoc udzielana jest w momencie udzielenia gwarancji, a nie w momencie, w którym gwarancja zostanie powołana, lub w momencie dokonywania płatności na podstawie gwarancji. To, czy gwarancja stanowi pomoc państwową, oraz jeżeli tak, to w jakiej wysokości, należy ocenić w momencie udzielenia gwarancji”.
- (⁷⁷) Na przykład jako konkurencyjne dla HSY zostały wymienione „stocznie portugalskie” na stronie 10 poufnego memorandum informacyjnego „Hellenic Shipyards SA – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas” z marca 2001 r., które zostało przekazane zainteresowanym oferentom. Kopię tego raportu przekazały spółki TKMS/GNSH pismem z dnia 21 czerwca 2007 r. Komisja zwraca również uwagę, że w decyzji Komisji w sprawie połączenia nr COMP/M.2772 – HDW/FERROS-TAAL/HELLENIC SHIPYARD, w części zatytułowanej „Definicja rynku geograficznego”, stwierdza się, że „[...] strony twierdzą, że rynek budowy, remontów i przebudowy wszystkich rodzajów statków handlowych ma ogólnosiwiatowy zasięg geograficzny, ponieważ koszty transportu statków są porównywalnie niskie i nie występują istotne bariery handlowe”.
- (⁷⁸) Komisja zwraca również uwagę, że poprzednie decyzje Komisji i Rady, dotyczące pomocy państwa udzielonej na rzecz HSY, związane były z kwestią wystąpienia zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową. Te decyzje nigdy nie zostały zaskarżone. Dlatego też, gdy poddaje się ocenie środki wprowadzone w tym samym okresie, szczegółowa weryfikacja spełnienia tych dwóch kryteriów nie jest potrzebna.

- (⁷⁹) Dz.U. L 202 z 18.7.1998, s. 1.
- (⁸⁰) Dz.U. C 288 z 9.10.1999, s. 2.
- (⁸¹) Tę informację podały władze greckie w sekcji 1.3.a) i załączniku 4 w swoim piśmie z dnia 20 października 2004 r.
- (⁸²) Gdyby stocznia zaprzestała działalności, właściwe organy kontrolne mogłyby podjąć decyzję o nieprzeprowadzaniu żadnych kontroli realizacji planu i w związku z tym warunek wypłaty pierwszej transzy pomocy nie zostałby spełniony.
- (⁸³) W sekcji 1.2.2 „Pierwsza kontrola przeprowadzona przez właściwe organy” („First control made by competent organs” (English translation) swego pisma z dnia 20 października 2004 r. władze greckie wyjaśniają, że Ministerstwo Gospodarki Krajowej miało takie opóźnienia w opracowywaniu formularzy kontrolnych, że ostateczny termin, 31 grudnia 1999 r., określony przez rząd grecki w decyzji zatwierdzającej, nie został dotrzymany. Aby móc wypłacić przedmiotową pomoc po tym terminie, władze greckie musiały zatwierdzić przedłużenie okresu realizacji planu inwestycyjnego. Z podjęciem decyzji o zatwierdzeniu takiego przedłużenia wiązałyby się przypuszczalnie konieczność przedłużenia mandatu komisji podejmującej decyzję, co było utrudnione z powodu zmian w przepisach prawa.
- (⁸⁴) Dz.U. C 368 z 23.12.1994, s. 12.
- (⁸⁵) Różnicę między obiema stopami procentowymi należy pomnożyć przez kwotę niespłaconego kapitału pożyczki (tj. kwotę jeszcze niezwróconą) w danym roku.
- (⁸⁶) Podobnie w obwieszczeniu w sprawie gwarancji stwierdza się, że pomoc zostaje udzielona w czasie udzielania gwarancji, a nie w przyszłym terminie (zob. przypis 80).
- (⁸⁷) W rzeczywistości wartość rynkowa pożyczki zależy od aktualnej wartości przyszłych przepływów środków pieniężnych, zdyskontowanych przy zastosowaniu stopy procentowej odzwierciedlającej ryzyko pożyczki. Jeżeli stopa procentowa określona w umowie pożyczki jest niższa od stopy procentowej odzwierciedlającej ryzyko pożyczki, wówczas wartość rynkowa natychmiast spada poniżej nominalnej wartości pożyczki.
- (⁸⁸) Jeżeli nowy właściciel ETVA zdecydował się po prywatyzacji przedłużyć okres obowiązywania pożyczki nieobjętej gwarancją państwową na okres dłuższy niż okres ograniczony początkowym terminem zapadalności, w okresie po terminie jej zapadalności nie występuje element pomocy, ponieważ zgodnie z powyższym uzasadnieniem nie zostały zaangażowane zasoby państwowe..
- (⁸⁹) Tę informację podały władze greckie w sekcji 1.3 i w załączniku 6 do swego pisma z dnia 20 października 2004 r.
- (⁹⁰) Zob. przypis 87.
- (⁹¹) Nasuwa się pytanie, dlaczego ETVA w dniu 31 maja 2002 r. podpisał umowę pożyczki, skoro nie miał zamiaru wypłacić HSY wynikającej z niej kwoty. Komisja zwraca uwagę, że ta umowa została podpisana w tym samym dniu, w którym sfinalizowano transakcję sprzedaży HSY. Można zatem przypuszczać, że nabywcy HSY wywierali nacisk na ETVA, aby bank ten przyznał HSY więcej środków finansowych, grożąc równocześnie, że nie zgodzą się na sfinalizowanie transakcji sprzedaży. W tych okolicznościach ETVA prawdopodobnie wyraził zgodę na podpisanie tej umowy, jednak zawarł w niej postanowienia umożliwiające mu odmowę wypłaty pożyczki, gdy HSY wystąpi z takim wnioskiem. Zgodnie z wyjaśnieniem, które zostanie przedstawione w ocenie środka E18c, na mocy postanowień sekcji 8.2.2 umowy z dnia 20 marca 2002 r., Piraeus Bank miał pomóc państwu w sfinalizowaniu transakcji sprzedaży HSY. Na tej podstawie państwo przypuszczalnie również wywierało nacisk na ETVA, aby bank ten podpisał umowę pożyczki w celu ułatwienia finalizacji sprzedaży HSY.
- (⁹²) HSY przedstawiła uwagi dotyczące decyzji przedłużającej postępowanie pismem z dnia 30 października 2006 r. W pkt 4 tego pisma stwierdza się, że „[...] biorąc pod uwagę to, że HSY ściśle współpracowała z państwem greckim w kontekście udzielania odpowiedzi Komisji Europejskiej, stocznia uważa, że nie ma potrzeby ponownie przekazywać informacji już przedłożonych przez władze greckie, ani przedstawiać tych samych argumentów, które w pełni popiera; jednakże, aby zakończyć już udzielanie odpowiedzi i pomóc Komisji w wypełnieniu zadania, podsumuje argumentację już przedstawioną i przedłoży nowe dowody zebrane w czasie, który upłynął od odpowiedzi przekazanej przez władze greckie do chwili udzielania niniejszej odpowiedzi, oraz przedstawi wszelkie nowe lub uzupełniające argumenty”. Dlatego też w niniejszej decyzji uwagi HSY i władz greckich, dotyczące decyzji przedłużającej postępowanie, zostaną połączone, aby nie omawiać tych argumentów dwukrotnie.
- (⁹³) Na mocy dyrektywy 90/684/EWG pomoc na restrukturyzację (rozdział III) jest podzielona na pomoc inwestycyjną (art. 6), pomoc na zamknięcie (art. 7), pomoc na badania i rozwój (art. 8) i pomoc operacyjną na restrukturyzację (art. 9 i 10).
- (⁹⁴) Pismo władz greckich z dnia 15 lutego 2008 r., pkt 26.

- (⁹⁵) Pismo władz greckich z dnia 19 marca 2007 r. Ten argument został powtórzony w piśmie z dnia 29 czerwca 2007 r., pkt 62 i 63.
- (⁹⁶) Szczegółowe informacje dotyczące uczestnictwa pracowników w tych operacjach zostaną podane w analizie środka E10.
- (⁹⁷) Pismo władz greckich z dnia 31 marca 2003 r., cytat z odpowiedzi na pytanie 5.
- (⁹⁸) Pismo władz greckich z dnia 29 czerwca 2007 r., cytat z pkt 49, 50 i 51.
- (⁹⁹) Komisja nie mogła nie uwzględnić i uwzględniła fakt, że pracownicy kierują się takimi celami jak utrzymanie zatrudnienia, i dlatego starają się ich bronić, zarządzając własnym przedsiębiorstwem. Niemniej jednak, ze względu na wysoką cenę nabycia utrzymanie i zwiększanie wartości akcji stałoby się także ważnym celem dla pracowników.
- (¹⁰⁰) Należy przypomnieć, że regulowanie zapłaty ceny nabycia przez pracowników w drodze potrąceń z ich wynagrodzenia i dodatków zostało przewidziane nie tylko w umowie z września 1995 r., lecz zostało także określone w art. 12 ustawy 2367/1995.
- (¹⁰¹) Należy przypomnieć, że ETVA mógł zrealizować zastaw na akcjach, gdyby pracownicy nie zapłacili ceny nabycia zgodnie z umową z września 1995 r.
- (¹⁰²) Należy przypomnieć, że regulowanie płatności ceny nabycia przez pracowników w formie potrąceń z ich wynagrodzeń i dodatków zostało przewidziane nie tylko w umowie z września 1995 r., lecz także określone w art. 12 ustawy 2367/1995.
- (¹⁰³) W umowie z września 1995 r. wyraźnie stwierdza się, że pracownicy będą musieli zapłacić cenę nabycia, a także wnieść wkład wynikający z operacji podwyższenia kapitału. Ta podwójna płatność nie jest więc okolicznością niespodziewaną. Stanowi ona bardzo ważny aspekt umowy z września 1995 r. Władze greckie miały obowiązek sprawdzić, czy zasadnicze postanowienia umowy były możliwe do wykonania przed przedstawieniem jej Komisji jako umowy dotyczącej prywatyzacji. Skoro zasadnicze postanowienia umowy, którą władze greckie same przedłożyły Komisji, okazały się niewykonalne, należy uznać, że decyzja C 10/94 opierała się na nieprawdziwych informacjach przekazanych przez władze greckie, i należy ją uchylić.
- (¹⁰⁴) Punkty 59 i 60 pisma władz greckich z dnia 29 czerwca 2007 r.
- (¹⁰⁵) W punkcie 191 pisma władz greckich z dnia 5 października 2006 r. stwierdza się, że: „Począwszy od 31.12.1998 r. do sprzedaży akcji HSY na rzecz konsorcjum HDW/FS (11.10.2001 r.) zostały dokonane potrącenia z wynagrodzeń pracowników akcjonariuszy, zgodnie z powyższym wyjaśnieniem, z tytułu zapłaty na rzecz ETVA ceny nabycia 49 % akcji”. Podobne stwierdzenie znajduje się w pkt 35 i 36 pisma HSY z dnia 31 października 2006 r. Zanim została przyjęta decyzja przedłużająca postępowanie, władze greckie zamieściły podobne stwierdzenie w ósmym rozdziale swojego pisma z dnia 26 maja 2005 r. Ponadto w kilku pismach władze greckie nadmieniały, że pracownicy są właścicielami 49 % akcji. W ten sposób władze greckie stwarzały wrażenie, że umowa z września 1995 r. została wykonana. Komisja stwierdziła już po wszczęciu postępowania, że władze greckie nie wdrożyły własnej ustawy (tj. ustawy 2367/1995), ponieważ dokonały przeniesienia własności 49 % akcji HSY na pracowników, ale nie zrealizowały pozostałej części umowy, a mianowicie nie zażądały od nich zapłaty ceny nabycia. Z kolei w swoim piśmie z dnia 31 marca 2003 r. władze greckie domyślnie zasugerowały, że (niektórzy) pracownicy nie zapłacili (części) rocznych rat zgodnie z planem.
- (¹⁰⁶) Pisma Komisji z dnia 27 kwietnia 2007 r. przesłane władzom greckim (pytanie 3) i z dnia 23 sierpnia 2007 r. przesłane stoczni HSY.
- (¹⁰⁷) Pisma Komisji z dnia 27 kwietnia 2007 r. przesłane władzom greckim (pytanie 4) i z dnia 23 sierpnia 2007 r. przesłane stoczni HSY. Pismo z dnia 23 sierpnia 2007 r. zostało również przesłane władzom greckim w dniu 13 listopada 2007 r., aby umożliwić im zgłoszenie uwag; uzyskały więc one możliwość zgłoszenia uwag po raz drugi.
- (¹⁰⁸) Punkty 2.3. c i 2.4 pisma władz greckich z dnia 29 czerwca 2007 r., pismo HSY z dnia 9 października 2007 r. oraz pisma władz greckich z dnia 14 grudnia 2007 r. i z dnia 15 lutego 2008 r.
- (¹⁰⁹) W nawiązaniu do remontu jednostki pływającej KEYMAR, przeprowadzanego w pierwszych miesiącach 2003 r., władze greckie twierdzą, że ponieważ prace remontowe były o wiele bardziej złożone niż w innych przypadkach, należy racjonalnie założyć, że udział godzin pośrednich wyniósł 25 % a nie 20 %.
- (¹¹⁰) Punkt 144 pisma władz greckich z dnia 5 października 2006 r.
- (¹¹¹) Pismo Komisji z dnia 27 kwietnia 2004 r. (pytanie 2.2), na które władze greckie odpowiedziały pismem z dnia 29 czerwca 2007 r.

(¹¹²) Najprawdopodobniej ta liczba wskazuje, jaki jest koszt godziny produkcyjnej w HSY jej pracowników w danym roku. Liczba godzin produkcyjnych wypracowanych przez pracownika stanowi tylko część liczby godzin, za które HSY płaci temu pracownikowi. Ta liczba zależy od wielu czynników, przede wszystkim od struktury i wydajności stoczni. Podwykonawcy natomiast ze sobą konkurują. Dlatego też muszą być konkurencyjni i elastyczni. Mają oni ograniczone koszty stałe (tzn. pracowników zatrudnionych na stałe) i muszą mieć niższe koszty. Stocznie korzystają z podwykonawstwa właśnie dlatego, że ponoszą wówczas mniejsze koszty, niż gdy zatrudniają własnych pracowników.

(¹¹³) Konsultant stwierdza, że:

„Liczbę osobogodzin wypracowanych przez podwykonawców można wyliczyć na podstawie kosztów, przyjmując średni koszt osobogodziny porównywalny dla wszystkich podwykonawców w tym samym sektorze gospodarki i w tym samym kraju.

Zgodnie ze sprawozdaniem dotyczącym kształtowania się płac w 2006 r., zatytułowanym »Pay development 2006« i opublikowanym przez Europejską Fundację na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, minimalne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosi 625,97 EUR w Grecji i 1 254,28 EUR we Francji.

Średnia cena rynkowa osobogodziny w sektorze remontów statków we Francji kształtuje się na poziomie od 40 EUR do 50 EUR. Przy zastosowaniu wskaźnika 2:1, będącego odzwierciedleniem proporcji minimalnego wynagrodzenia we Francji względem minimalnego wynagrodzenia w Grecji, można byłoby oczekiwać, że cena osobogodziny w sektorze remontów statków w Grecji powinna wynosić od 20 do 25 EUR.

W wyniku przeprowadzonych przez nas badań okazało się, że stawka ta oscylowała w granicach od 30 do 36 EUR na początku 2007 r. Jest to cena fakturowana za każdą bezpośrednią osobogodzinę i obejmuje wszystkie powiązane koszty: godzin pośrednich, godzin zarządu, wydatków ogólnych oraz kosztów ogólnych.

Ponieważ nie ustaliliśmy, jaka jest zależność między średnim wynagrodzeniem godzinowym w sektorze remontów statków a wysokością minimalnego wynagrodzenia godzinowego w obu państwach, uważamy, że należy raczej przyjąć wartości umiarkowane, dlatego też do wyliczeń zastosujemy ceny osobogodziny mieszczące się w granicach od 30 do 36 EUR za godzinę.

Stawki za osobogodzinę w przypadku podwykonawców, wymienione w załączniku 6 do pisma przedstawionego Komisji przez władze greckie, są następujące:

(w EUR)

Rok	Bezpośrednia	Z uwzględnieniem marży zysku (15 %) i kosztów pośrednich (20 %), wyliczona za pomocą metody przedstawionej w załączniku 6 do pisma władz greckich
2002	25,97	40
2003	27,49	42,3
2004	[...]	[...]
2005	[...]	[...]
2006	[...]	[...]

Jeżeli liczbę osobogodzin wypracowanych przez podwykonawców wyliczyć na podstawie kosztów osobogodziny mieszczących się w granicach 30 do 36 EUR za 2006 r. i uzyskanych z tych danych liczbowych dla poprzednich lat przy zastosowaniu wskaźnika wzrostu publikowanego przez EUROSTAT, otrzymuje się następujące wartości:

WSKAŹNIK: Im-Ici-tot	2002	2003 (9 m)	2004	2005	2006
Wskaźnik dla UE-27	108,9	112,8	116,5	119,7	121,6
Wskaźnik dla Grecji	113,5	116,6	127,0	127,7	133,9
Wartość robocizny podwykonawców	3 804 891	16 471 323	[...]	[...]	[...]
Szacunkowe wyliczenie konsultanta					
Koszt osobogodziny (wartość min.)	25,4	26,1	28,5	28,6	30
Liczba bezpośrednich osobogodzin podwykonawców (maks. liczba szacunkowa)	149 598	630 388	[...]	[...]	[...]
Szacunkowe wyliczenie konsultanta					
Koszt osobogodziny (wartość maks.)	30,5	31,4	34,2	34,3	36
Liczba bezpośrednich osobogodzin podwykonawców (min. liczba szacunkowa)	124 665	525 324	[...]	[...]	[...]
Dane przekazane przez Hellenic Shipyard					
Koszt osobogodziny	25,97	27,49	[...]	[...]	[...]
Koszt osobogodziny + koszty pośrednie + zysk	40,0	44,5	[...]	[...]	[...]
Liczba bezpośrednich osobogodzin podwykonawców	95 232	370 142	[...]	[...]	[...]"

- (¹¹⁴) Pismo Komisji z dnia 27 kwietnia 2004 r. (pytanie 2.2.d), na które władze greckie odpowiedziały pismem z dnia 29 czerwca 2007 r.
- (¹¹⁵) Sprawa T-296/97, *Alitalia przeciwko Komisji*, Rec. 2000, s. II-3871, pkt 82 i 84.
- (¹¹⁶) W szczególności ETVA nie może być tak, że ETVA z jednej strony nie wykonał części umowy z września 1995 r. odnoszącej się do płatności ceny nabycia (tzn. nie podejmował starań o otrzymanie odpowiedniej płatności rocznej), a z drugiej strony twierdzi, że na podstawie tej samej umowy był zobowiązany uczestniczyć w operacjach podwyższenia kapitału. Innymi słowy, ponieważ ETVA i władze greckie postanowiły, że nie wykonają należycie najważniejszych postanowień umowy, nie mogą równocześnie powoływać się na niektóre wybrane jej postanowienia, twierdząc, że na ETVA ciążyło zobowiązanie umowne do zrealizowania określonych działań (tzn. udziału w operacjach podwyższenia kapitału).
- (¹¹⁷) Pracownicy HSY uczestniczyli w operacji podwyższenia kapitału. Jednakże nie znajdowali się w takiej samej sytuacji jak ETVA. W rzeczywistości już naruszyli umowę z września 1995 r., ponieważ nie wnosili płatności z tytułu ceny nabycia na rzecz ETVA. Co więcej, znajdowali się w innej sytuacji niż ETVA i inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej. W rzeczywistości byli oni zainteresowani utrzymaniem swoich miejsc pracy, i to skłaniało ich do zainwestowania w HSY, nawet jeżeli oczekiwany zwrot finansowy byłby niewystarczający, by przekonać inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej do poniesienia nakładów inwestycyjnych.
- (¹¹⁸) Władze greckie przedłożyły kopię tej ustawy jako załącznik 10 do swego pisma z dnia 5 października 2006 r.
- (¹¹⁹) Na podstawie uwag władz greckich i HSY (z raportem firmy Deloitte włącznie) nie jest do końca jasne, czy prowizja wynosiła 0,4 % rocznie i była płatna kwartalnie, czy też jej wartość wynosiła 0,4 % kwartalnie. Ma to wprawdzie istotne znaczenie w procedurze odzyskania pomocy, jednak nie wpływa na zmianę wniosku sformułowanego w niniejszej decyzji.
- (¹²⁰) Ten wykaz znajduje się na stronach 3–11 i 3–12 raportu i został podany w ramach analizy pożyczki w wysokości 10 mld GRD, w odniesieniu do której została udzielona gwarancja państwowa, na podstawie ustawy 2322/1995 (środek E14 niniejszej decyzji).
- (¹²¹) Komisja zatwierdziła program gwarancji wolnych od pomocy dla przemysłu stoczniowego w Niemczech (Dz.U. C 62 z 11.3.2004, s. 3), w Niemczech (Dz.U. C 228 z 17.9.2005, s. 10), we Francji (Dz.U. C 259 z 27.10.2006, s. 14) i w Finlandii (Dz.U. C 152 z 6.7.2007, s. 6). Dwa ostatnie programy wyraźnie uwzględniały gwarancje zwrotu zaliczki.
- (¹²²) Ponieważ ETVA był w 100 % własnością państwa w czasie, gdy udzielał gwarancji zwrotu przedpłaty, prowizja za udzielenie gwarancji, zapłacona przez HSY na rzecz ETVA, była już wynagrodzeniem dla państwa.
- (¹²³) Wprowadzono następujące zmiany:
Porozumienie programowe 33a – SD 33a (dostawa 20 pojazdów HA/A): kary zostały naliczone do 31.12.2002 r. i odnotowane w zmianach jako kwoty uznane. Uzgodniono, że te kwoty należy zapłacić w 10 ratach, z których pierwsza była płatna przy dostawie pierwszego pojazdu, a pozostałe dziewięć przy każdej z ostatnich dziewięciu dostaw. Uzgodniono, że naliczanie kar zostanie wstrzymane, począwszy od 1.10.2003 r., pod warunkiem że konsorcja (Siemens AG, Siemens SA i HSY) dostarczą OSE tabor o równorzędnej wartości. Konsorcja spełniły ten warunek jedynie częściowo i w związku z tym OSE naliczyła i zażądała zapłaty kar za cały okres.
Porozumienie programowe 39 – SD 39 (dostawa 24 elektrowozów): kary zostały naliczone do 31.12.2002 r. i odnotowane w zmianach jako kwoty uznane. Uzgodniono, że te kwoty należy zapłacić w 10 ratach, z których pierwsza była płatna przy dostawie pierwszego elektrowozu, a pozostałe dziewięć przy każdej z ostatnich dziewięciu dostaw. Okres wolny od kar przyznano w formie przedłużenia terminu dostaw. W przypadku PA 39 SD 39 nie dokonano żadnych ustaleń dotyczących taboru o równorzędnej wartości, ale zmieniono harmonogram dostaw. OSE zażądało zapłacenia kar w wysokości wynikającej z treści klauzuli umownej, w kwocie uznanej do 31.12.2002 r. i wyegzekwowało je od konsorcjów (Siemens AG, Siemens SA i HSY).
Porozumienie w programowe 35 – SD 35 (dostawa 29 autobusów szynowych): został przyznany okres wolny od kar i dlatego OSE zażądało i wyegzekwowało kary wynikające z treści klauzuli. Odsetki za zwłokę od należności z tytułu kar naliczono i zażądano ich zapłaty za okres, za który nie zostały one uregulowane.
- (¹²⁴) Do dnia, w którym zostało sporządzone pismo władz greckich z dnia 5 października 2006 r., kwota w wysokości 9 932 511,99 EUR została wyegzekwowana, a do wyegzekwowania pozostała kwota 826 556 EUR.
- (¹²⁵) W skład konsorcjum utworzonego w celu zawarcia porozumień programowych weszła HSY, Siemens AG i ABB Daimler-Benz Transportation (od dnia 1 maja 2001 r. Bombardier Transportation). Udział procentowy w realizacji porozumień wynosił w przypadku HSY 22,06 % łącznej zapłaconej ceny końcowej i 77,94 % w przypadku pozostałych przedsiębiorstw.

- (¹²⁶) To porozumienie przewidywało także konfigurację i instalację systemu automatycznej ochrony pociągu oraz systemu identyfikacji w pięćdziesięciu zespołach trakcyjnych. Harmonogram przewidywał zakończenie prac w styczniu 2004 r. Zarząd podjął jednogłośnie decyzję nr 578/4/4-9-2002 w sprawie przedłużeniu terminu dostawy do dnia 19 maja 2004 r., ponieważ opóźnienie nie nastąpiło z winy konsorcjum. Prace zostały ostatecznie zakończone dnia 4 czerwca 2004 r. Na podstawie pkt 14 porozumienia programowego, kary z tytułu niedotrzymania uzgodnionego terminu dostawy miały być naliczane po upływie czterdziestu dni od umownego terminu dostawy i tylko w jeżeli winę za niedotrzymanie terminu ponosi dostawca. W związku z tym nie było podstawy do nałożenia kar i odsetek z tytułu tego opóźnienia.
- (¹²⁷) Z uwag władz greckich i HSY (a także z pierwszego raportu firmy Deloitte) nie wynika jednoznacznie, czy pożyczka była początkowo denominowana w drachmach czy w euro, czy też nie. W swojej odpowiedzi na decyzję o wszczęciu postępowania władze greckie podały jedynie kwotę w euro i stopę procentową opartą na trzymiesięcznej stopie Euribor. Natomiast w pierwszym raporcie firmy Deloitte znajduje się informacja, że pożyczka wynosiła 16,92 mld GRD, a stopa procentowa opierała się na stopie Libor. Ta kwestia może zostać wyjaśniona w ramach procedury odzyskania pomocy.
- (¹²⁸) Wraz z pismem z dnia 21 czerwca 2007 r. TKMS i GNSH przedłożyły drugi raport firmy Deloitte. Dodatek C do tego raportu stanowi raport z badania due diligence Hellenic Shipyards SA zatytułowany „Kopia do celów prezentacji” i jego streszczenie przygotowane przez firmę Arthur Andersen, z dnia 19 czerwca 2001 r. Na stronie 7 tego raportu z badania due diligence znajduje się analiza należności HSY i stwierdzenie, że wiarytelności handlowe należne od Srintzis Lines „podlegają uregulowaniu jedynie po dostarczeniu jednostek pływających w 2002 r.”. Jest potwierdzeniem, że oprócz ograniczonych płatności zaliczkowych, w tym czasie już zrealizowanych, a więc już niemożliwych do uzyskania, pozostała kwota z tytułu ceny zakupu nie była możliwa do uzyskania przed zrealizowaniem dostawy jednostek.
- (¹²⁹) W swoich pismach z dnia 21 października 2004 r. i 17 grudnia 2004 r. w sprawie CP 71/2002 władze greckie potwierdziły, że HSY wystąpiła z wnioskiem o przyznanie pomocy operacyjnej w wysokości 9 % na dwie jednostki pływające, który został zatwierdzony przez właściwego ministra. Władze greckie potwierdziły jednak, że ostatecznie żadna pomoc nie została wypłacona, ponieważ HSY nie zakończyła budowy tych jednostek. Decyzja o udzieleniu pomocy została ostatecznie unieważniona. W opisie środka 13c wymienionego w decyzji przedłużającej postępowanie, jest mowa na ten temat.
- (¹³⁰) Zob. przypis 127.
- (¹³¹) W nawiązaniu do możliwości otrzymania płatności w czasie wykonywania zamówienia (tj. przed realizacją dostawy), Komisja ponownie powołuje się na dokument cytowany w przypisie 128 niniejszej decyzji, w którym stwierdza się, że w dniu 31 grudnia 2000 r. należności handlowe z tytułu umów zawartych z OSE wynosiły zaledwie 0,5 mln EUR. Ponadto w dokumencie stwierdza się, że „[...] te należności zostaną zbilansowane z odpowiednimi otrzymanymi płatnościami zaliczkowymi”. Świadczy to o tym, że w tym czasie uzyskanie jakiegokolwiek środków pieniężnych od OSE nie było możliwe.
- (¹³²) Początkowa marża wynosi 25 p.b., która wzrosła od dnia 1 kwietnia 2000 r. do 125 p.b. Komisja opiera się na pierwszym raporcie firmy Deloitte.
- (¹³³) W następującym artykule pasowym, mówiącym o podjęciu normalnej działalności przez stocznię po trzęsieniu ziemi w Atenach, zatytułowanym *Contracts – Hellenic declares business as usual after Athens earthquake*, „Lloyd’s List International” z dnia 14 września 1999 r. sugeruje się, że działalność w dziedzinie remontów statków nie została w znaczącym stopniu zakłócona.
- (¹³⁴) Pismo władz greckich, w którym zgłaszają one uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania.
- (¹³⁵) Dane liczbowe z pisma władz greckich z dnia 29 czerwca 2007 r.
- (¹³⁶) W dniu 19 maja 1999 r. ta linia kredytowa w USD została przekształcona w linię kredytową w euro.
- (¹³⁷) W kwestii możliwości otrzymania środków pieniężnych przed dostarczeniem produktów Komisja odnosi się do dokumentu cytowanego w przypisie 128, który również jest powołany w przypisie 123. Ten raport z badania due diligence dotyczy okresu po spłaceniu pożyczek obecnie ocenianych. Jednakże warto zaznaczyć, że przed realizacją dostawy produktu nie było możliwości otrzymania niemal żadnych środków pieniężnych. W tym raporcie z badania due diligence stwierdza się, że w dniu 31 grudnia 2000 r., nie było żadnych kwot, które można byłoby uzyskać od linii Srintzis, greckiej marynarki wojennej, OSE i ISAP.
- (¹³⁸) Zob. Obwieszczenie w sprawie metody określania stóp referencyjnych i dyskontowych, Dz.U. C 273 z 9.9.1997, s. 3.
- (¹³⁹) Ten bilans znajduje się w dokumentacji przedłożonej przez TKMS i GNSH, opisanej w przypisie 128 niniejszej decyzji.
- (¹⁴⁰) W nawiązaniu do okrętów podwodnych należy zaznaczyć, że ze względu na warunki określone przez państwo greckie pierwszy okręt podwodny będzie w całości budowany w Kiel (Niemcy), natomiast dwa następne będą montowane w HSY (zob. motyw 44 niniejszej decyzji). Prawdopodobnie byłoby o wiele taniej i efektywniej wyprodukować wszystkie trzy okręty w Niemczech. Byłoby również racjonalniej nie włączać do konsorcjum HSY, która była przedsiębiorstwem znajdującym się w trudnej sytuacji, a ponadto nie miała doświadczenia w budowie okrętów podwodnych.

- (¹⁴¹) W pewnym momencie te fundusze były przypuszczalnie potrzebne na pokrycie kosztów powstałych w związku z realizacją przedmiotowych zamówień wojskowych. W tamtym czasie tych funduszy nie można było już uzyskać na finansowanie innej działalności HSY. Innymi słowy, część korzyści przyznanej przez państwo została już wówczas wycofana. Pozostała korzyść polegała na tym, że w poprzednich kwartałach stocznia miała do dyspozycji fundusze bez ponoszenia żadnych kosztów, a tych środków pieniężnych nie mogła pożyczyć z banków.
- (¹⁴²) Strona 30 pisma z dnia 30 października 2006 r.
- (¹⁴³) Na przykład wzmianka o umorzeniu bardzo dużej kwoty zobowiązań związanych z działalnością wojskową znajduje się w decyzji w sprawie C 10/94 z dnia 15 lipca 1997 r., ale to umorzenie nie zostało poddane ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa; informacja o kosztach zamknięcia związanych z działalnością wojskową znajduje się w decyzji w sprawie N 513/01, ale nie zostały one poddane ocenie na podstawie zasad dotyczących pomocy państwa; podobnie potraktowano kilka środków wymienionych w decyzji przedłużającej postępowanie.
- (¹⁴⁴) Na przykład w zaproszeniu do składania wiążących ofert na nabycie akcji Hellenic Shipyards SA z dnia 2 lipca 2001 r. stwierdza się, że „[...] niniejszym postanawia się, że w razie nałożenia kary z tytułu ewentualnego naruszenia przepisów WE dotyczących pomocy państwa oferent, który złożył najdroższą ofertę, będzie zwolniony z obowiązku zapłacenia takiej kary. Takie zabezpieczenie nastąpi przed przeniesieniem akcji”.
- (¹⁴⁵) W protokole ze spotkania, które odbyło w dniu 14 września 2001 r., podpisanym przez strony, stwierdza się, że „[...] zostało uzgodnione, że atest UE będzie warunkiem niezbędnym do zamknięcia umowy po jej podpisaniu. Jeżeli natomiast UE będzie zwlekać z taką decyzją [...], lub będzie ona niezadowolająca, strony uzgadniają, że bank ETVA zobowiąże się do udzielenia gwarancji na rzecz HDW-Ferrostaal w odniesieniu do wszelkich kwestii nieuregulowanych przez UE, w związku z dawnymi i obecnymi dotacjami państwa, jeżeli takie istnieją, na rzecz HSY”.
- (¹⁴⁶) Na przykład w piśmie z dnia 6 grudnia 2001 r., skierowanym do HDW, którego kopię przesłano do Ferrostaal, firma Alpha Finance, będąca doradcą władz państwowych i ETVA, stwierdza: „Otrzymaliśmy polecenie od Ministerstwa Rozwoju i banku ETVA, aby przesłać Państwu załączony tekst, zaproponowany przez bank ETVA, [...] listu gwarancyjnego, który ma zostać przekazany przez bank ETVA konsorcjum HDW/Ferrostaal, na wypadek, gdyby klauzula 1.2.3 umowy nie została wykonana”. W wiadomościach przesłanych faksem w dniach 23 stycznia 2002 r., 31 stycznia 2002 r. i 8 marca 2002 r. HDW przekazała firmie Alpha Finance uwagi dotyczące dokładnej treści gwarancji.
- (¹⁴⁷) Bank Piraeus przedstawił kilka artykułów prasowych, które ukazały się w okresie od października 2001 r. do maja 2002 r., świadczących o tym, że rząd był bezpośrednio zaangażowany w proces prywatyzacji HSY.

(¹⁴⁸) W piśmie z dnia 23 maja 2005 r. stwierdza się, że:

„Sprzedaż HSY była prowadzona w drodze procedury denacjonalizacji (ustawa 2001/1990). Procedura składania oświadczeń, która poprzedzała zawarcie, wstępnie, umowy przyrzeczonej z 11.10.2001 r., a następnie umowy wykonawczej (31.5.2002 r.), określała wszystkie zasadnicze warunki przeniesienia, a także przedłożenia memorandum analitycznego doradcy finansowego (z kwietnia 2001 r.) i składania ofert. Na tych wszystkich etapach, na których wszystkie zainteresowane strony (włącznie z wnoszącą skargę) miały dostęp do informacji, przewidywany był warunek gwarancji.

W związku z tym, zgodnie ze stwierdzeniem zawartym w piśmie z 17.12.2004 r., dotyczy ona nie tylko powszechnie stosowanego warunku o charakterze prawnym i finansowym, lecz także warunku, który od samego początku jest uwzględniony w negocjacjach dotyczących prywatyzacji stoczni, w szczególności w formie warunku zasadniczej wagi (*sine qua non*), bez którego zakończenie sprzedaży akcji HSY nie byłoby możliwe. Znamienne jest to, że – zgodnie z wcześniejszym stwierdzeniem – ten warunek, różnie sformułowany, lecz służący temu samemu celowi, tzn. racjonalnemu ułatwieniu transakcji w ramach reguł rynkowych, pojawia się od samego początku w procedurze prywatyzacyjnej w następujących dokumentach:

Oświadczenia doradców

Zaproszenia do składania wiążących ofert

Oferty zakupu wspólnego przedsiębiorstwa (w szczególności bez uwzględnienia go w oświadczeniu o odstąpieniu od warunków tej oferty)

W treści dokumentów negocjacyjnych i wreszcie

W Umowie zakupu akcji z dnia 11 października 2001 r.

W związku z tym oświadczenie dotyczące gwarancji, które jest dodatkowo załączone do umowy gwarancji z 31.5.2002 r., od początku było skierowane do oferenta-kandydata i dlatego nie stanowi pomocy państwa dla ostatecznego nabywcy. Taki sam warunek obowiązywałby w przypadku każdego oferenta, ponieważ, zgodnie z tym, co już zostało powiedziane, był on częścią procedury denacjonalizacji. Jest również oczywiste, że ponieważ procedura nacjonalizacji rozpoczęła się w lutym 2001 r. (w czasie gdy głównym ówczesnym akcjonariuszem sprzedającego banku ETVA było państwo greckie), państwo, jako podmiot sprzedający ETVA na rzecz Bank Piraeus, powinno ustanowić i faktycznie ustanowiło własną gwarancję na rzecz nabywcy swoich akcji ETVA (Bank of Piraeus), w odniesieniu do aktywów wystawionych na sprzedaż, tzn. stoczni, ponieważ sprzedający musiał taką gwarancję ustanowić. Te gwarancje, jak już było wcześniej zaznaczone, są uwzględnione w sposób absolutnie przejrzysty i jasny w treści wszystkich umów dotyczących denacjonalizacji, a przede wszystkim w umowie przyrzeczonej z 11.10.2001 r., są związane z charakterem transakcji (sprzedaż określonego składnika aktywów), obowiązują w odniesieniu do wszystkich oferentów kandydatów i nikomu nie przysparzają żadnych dodatkowych korzyści. Na podstawie powyższego został udowodniony faktyczny charakter gwarancji (jako warunku niezbędnego do zawarcia transakcji i ogólnie przyjętego zgodnie z regułami rynku), jak również jej charakter wiążący, na podstawie wszystkich procedur poprzedzających proces prywatyzacji, ale też samej umowy kupna-sprzedaży akcji HSY z 11.10.2001 r., po której została następnie zawarta umowa kupna-sprzedaży akcji ETVA z 18.10.2001 r. i pierwszego aktu zmieniającego z 18.3.2002 r., zawartego między ETVA a państwem greckim. Zasadniczą kwestią – należy to zdecydowanie podkreślić – jest to, że warunek dotyczący gwarancji został uwzględniony w całej procedurze denacjonalizacji i nie był po raz pierwszy ustanowiony po zawarciu umowy. Nie stanowi więc „interwencji” z ostatniej chwili, jak chce to udowodnić strona wnosząca skargę, której celem jest obejście wspólnotowych zasad dotyczących zgodności pomocy państwa z prawem.

Państwo greckie, jako sprzedający akcje ETVA, powinno nie tylko w czasie, gdy była zawierana umowa z 18.10.2001 r., ale także zgodnie z przepisami prawa, przenieść na rzecz Bank Piraeus swoje akcje ETVA bez żadnych zobowiązań. Jeżeli Bank of Piraeus w żaden sposób nie był zaangażowany w procedurę denacjonalizacji HSY, powinien być, zgodnie z prawem i zwyczajami zawierania transakcji, zabezpieczony przez wszelkimi zobowiązaniami wynikającymi z umowy przeniesienia akcji HSY, w której nie uczestniczył. Takie zabezpieczenie zapewnia mu właśnie gwarancja państwa greckiego z 18.3.2002 r. Ta gwarancja była oczywista i zgodna z prawem. Państwo greckie udzieliło jej, ponieważ miało taki obowiązek umowny, działając wobec Bank Piraeus jako strona umowy, tzn. jako skarb państwa, a nie jako pełnomocnik władzy publicznej”.

Komisja przypomina, że w czasie, gdy zostało sporządzone to pismo, władze greckie, przedstawiając uwagi w odniesieniu do zarzutu Elefsis, że gwarancja stanowiła pomoc dla HDW/Ferrostaal, chciały wykazać, że ta gwarancja nie była selektywną korzyścią przyznaną HDW/Ferrostaal, lecz dotyczyła wszystkich oferentów (włącznie ze spółką Elefsis), którzy brali udział w procesie prywatyzacji HSY. W swoich następnych pismach przedłożonych Komisji władze greckie, zdając sobie sprawę z tego, że Komisja może uznać tę gwarancję za pomoc na rzecz HSY, starały się podać w wątpliwość możliwość przypisania tego środka państwu, twierdząc, że ta gwarancja została uzgodniona dopiero w maju 2002 r., co stoi w całkowitej sprzeczności z argumentacją przedstawioną w piśmie z dnia 23 maja 2005 r.

(¹⁴⁹) Zgodnie z motywem 59 niniejszej decyzji o prywatyzacji zdecydowano w decyzji nr 14/3-1-2001 odpowiedniej międzyresortowej komisji odpowiedzialnej za prywatyzację.

- (¹⁵⁰) Komisja przyznaje, że treść i struktura umowy z dnia 20 marca 2002 r. są niejasne. Artykuł 8.2.4 umowy z dnia 20 marca 2002 r. przewiduje, że w odniesieniu do pomocy objętej art. 3 do 6 ustawy 2941/2001 (zob. opis tej ustawy w motywie 33 niniejszej decyzji) państwo zapłaci na rzecz Piraeus Bank 100 % kwoty, która zostanie zapłacona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal. Jednakże w razie konieczności odzyskania pomocy nieobjętej art. 3–6 ustawy 2941/2001, art. 8.2.4 umowy z dnia 20 marca 2002 r. nie ma zastosowania. Dlatego też wówczas będzie miał zastosowanie art. 8.2.1. Ten artykuł przewiduje, że państwo zapłaci na rzecz Piraeus Bank tylko 57,7 % kwoty, która zostanie zapłacona przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal. Jednakże Komisja zwraca uwagę, że w art. 8.2.2 umowy stwierdza się, że pomimo sprzedaży większości akcji ETVA na rzecz Piraeus Bank, to państwo – a nie Piraeus Bank/ETVA – ma zarządzać trwającą transakcją sprzedaży HSY. W tym artykule, a w szczególności w pkt 8.2.2 lit. d), stwierdza się, że państwo zobowiązuje się zapewnić, by nabywca (tzn. Piraeus Bank) nie poniósł żadnych szkód w związku z prywatyzacją Hellenic Shipyards. Ponieważ, jak wynika z art. 8.2.4 (i z art. 7.4 umowy z dnia 18 grudnia 2001 r.), umowa opierała się na założeniu, że wkrótce nastąpi połączenie Piraeus Bank i ETVA, zobowiązanie podjęte przez państwo w art. 8.2.2 nie byłoby wypełnione, gdyby państwo zapłaciło na rzecz Piraeus Bank jedynie 57,7 % kwoty zapłaconej przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal. Innymi słowy, w celu wypełnienia zobowiązania podjętego w pkt 8.2.2 – czyli zapewnienia, że Piraeus Bank nie poniesie szkód z tytułu transakcji sprzedaży HSY – mechanizm ustanowiony w 8.2.4 musi się stosować do wszystkich przypadków odzyskania pomocy, a nie tylko pomocy, która wynika z ustawy 2941/2001.
- (¹⁵¹) Pismem z dnia 28 maja 2002 r. Piraeus Bank zwrócił się do rządu o pomoc w interpretacji treści gwarancji, którą ETVA zamierzał udzielić na rzecz HDW/Ferrostaal, i poprosił o potwierdzenie, że w razie powołania się na tę gwarancję będzie miała zastosowanie ta gwarancja, która jest przewidziana w art. 8.2.4 umowy z dnia 20 marca 2002 r. Pismem z dnia 31 maja 2002 r. rząd wyraził zgodę na udzielenie tej gwarancji przez ETVA i potwierdził, że w razie gdyby została ona powołana, będzie miała zastosowanie ta, która jest przewidziana w art. 8.2.4 umowy. Oznacza to, że nawet gdyby, wbrew powyższemu stwierdzeniu, umowa z dnia 20 marca 2002 r. zobowiązywała państwo do zapłacenia na rzecz Piraeus Bank jedynie 57,7 % kwoty zapłaconej przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal, to ten przepis został zmodyfikowany pismem rządu z dnia 31 maja 2002 r., w którym jednoznacznie stwierdza się, że ma zastosowanie mechanizm przewidziany w art. 8.2.4 umowy z dnia 20 marca 2002 r. (tzn. 100 % rekompensata).
- (¹⁵²) W odpowiedzi na konkretne pytanie Komisji, przesłane w piśmie z dnia 12 lutego 2008 r. władze greckie potwierdziły w swoim piśmie z dnia 3 marca 2008 r., że są zobowiązane zapłacić na rzecz Piraeus Bank pełną kwotę (tzn. 100 %, a nie 57,7 %) zapłaconą przez ETVA na rzecz HDW/Ferrostaal.
- (¹⁵³) Zgodnie ze stwierdzeniem zawartym w ocenie środka E7 pracownicy byli właścicielami tych akcji, lecz nie zapłacili ceny zakupu, którą powinni byli zapłacić na rzecz ETVA.
- (¹⁵⁴) Zob. opis tej ustawy w motywie 33.
- (¹⁵⁵) Sprawa C-334/99, *Republika Federalna Niemiec przeciwko Komisji*, pkt 133–141.
- (¹⁵⁶) Komisja zwraca ponadto uwagę, że zgodnie z jej wiedzą żadna z pożyczek i gwarancji wchodzących w zakres art. 296 nie spełnia warunków opisanych w sekcji 3.1 niniejszej decyzji. Dlatego też te pożyczki i gwarancje nie byłyby możliwe do zaakceptowania przez inwestora działającego zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej.
- (¹⁵⁷) Biorąc pod uwagę niechęć podmiotów gospodarczych do podejmowania ryzyka, należy sądzić, że sprzedaż HSY stanowiłaby dla nich wariant preferowany od likwidacji HSY jedynie wówczas, gdy statystycznie oczekiwane płatności wynikające z gwarancji byłyby znacznie niższe od 6 mln EUR.
- (¹⁵⁸) Zob. opis ustawy w motywie 33.
- (¹⁵⁹) Ta kwestia została już przeanalizowana przez Komisję w decyzji przedłużającej postępowanie, w szczególności w opisie i ocenie środka 18(a). Komisja również zwraca uwagę, że w drugim raporcie firmy Deloitte stwierdza się: „Z naszego doświadczenia z podobnymi transakcjami wynika, że klauzula d) powyżej, dotycząca sposobu alokacji środków finansowych między kwotę przeznaczoną na podwyższenie kapitału akcyjnego i cenę oferowaną za nabycie istniejących akcji, według ustalonej proporcji 2:1, nie należy do powszechnie stosowanego warunku. Jednakże biorąc pod uwagę poważne problemy operacyjne i pogarszającą się sytuację finansową przedsiębiorstwa, uważamy, że decyzja podjęta przez sprzedającego (i jego doradców) o ustanowieniu takich warunków była racjonalnie uzasadniona i rozsądna” (s. 9–2). Komisja interpretuje ten cytat jako potwierdzenie, że sposób alokacji ceny zakupu był racjonalnym i rozsądnym żądaniem państwa, jeśli uznać, że miało ono na celu zapewnienie kontynuacji działalności HSY w długim okresie (cel, którym kieruje się jako organu publiczny), ale nie, jeżeli przyjąć, że celem była maksymalizacja przychodów (cel, którym kieruje się inwestor działający zgodnie z warunkami gospodarki rynkowej).
- (¹⁶⁰) Zob. przypis 148.
- (¹⁶¹) Komisja uważa, że w ramach badania due diligence nie można byłoby zidentyfikować wszystkich środków, które muszą zostać odzyskane zgodnie z niniejszą decyzją, lecz tylko niektóre. W swoim piśmie z dnia 21 czerwca 2007 r. TKMS/GNSH przedstawiły niektóre sprawozdania, sporządzone w ramach badania due diligence przeprowadzonego w 2001 r. przez firmę Arthur Andersen w imieniu HDW/Ferrostaal. W tych sprawozdaniach firmy Arthur Andersen stwierdza się, że nie jest wykluczone, że HSY otrzymała pomoc państwa, która będzie w przyszłości podlegała odzyskaniu.

- (¹⁶²) W szczególności, ponieważ ETVA i władze greckie złożyły obietnicę udzielenia tej gwarancji w dokumentacji przetargowej udostępnionej oferentom, brak wzmianki o tej gwarancji jako o warunku w ofercie przekazanej przez Elefsis nie powstrzymałby tej spółki przed zażądaniem jej udzielenia później, w czasie negocjacji.
- (¹⁶³) Ten argument znajduje poparcie w drugim raporcie firmy Deloitte, w którym stwierdza się, że gdyby HDW/Ferros-taal musiało ponieść ryzyko zwrotu pomocy państwa otrzymanej przez HSY w poprzednich latach, nie nabyłoby HSY.
- (¹⁶⁴) Wyraźnie wynika to z treści siódmej dyrektywy w sprawie pomocy dla przemysłu stoczniowego i z jej struktury, w której sekcja „Pomoc inwestycyjna” jest częścią „Rozdziału III. Pomoc na restrukturyzację”.
- (¹⁶⁵) Zob. umorzenie znacznej kwoty zobowiązań, o którym mowa w decyzji w sprawie C 10/94, płatność z tytułu kosztów zamknięcia wymieniona w decyzji w sprawie N 513/01 i wszystkie finansowe środki wsparcia przekazane przez państwo i wchodzące w zakres art. 296, wymienione w decyzji przedłużającej postępowanie.
- (¹⁶⁶) Na przykład w odniesieniu do wsparcia finansowego udzielonego przez państwo na rzecz HSY bez dokładnego określenia finansowanej dziedziny działalności, Komisja uważa, że jedynie 25 % tych państwowych środków dotyczy działalności cywilnej. Jednakże jeżeli tylko 25 % środków wsparcia pochodzących od państwa podlega odzyskaniu, z działalności cywilnej faktycznie odzyska się zaledwie 6,25 % (tzn. 25 % z 25 %) środków wsparcia od państwa. W ten sposób nie zostanie przywrócona początkowa sytuacja w sferze działalności cywilnej HSY, ponieważ na jej rzecz przekazano 25 % finansowych środków wsparcia, a zostałyby zwróconych tylko 6,25 %.
- (¹⁶⁷) Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1.
-

DECYZJA KOMISJI

z dnia 8 lipca 2008 r.

w sprawie środków pomocy C 58/02 (ex N 118/02), jakie Francja przyznała na rzecz Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM)

(notyfikowana jako dokument nr C(2008) 3182)

(Jedynie tekst w języku francuskim jest autentyczny)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2009/611/WE)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 88 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z przywołanymi artykułami⁽¹⁾ i uwzględniając te uwagi,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. PROCEDURA

- (1) Dnia 18 lutego 2002 r. Republika Francuska zgłosiła do Komisji projekt pomocy restrukturyzacyjnej na rzecz Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (Państwowej Spółki Morskiej Korsyka-Morze Śródziemne, zwanej dalej „SNCM”) ⁽²⁾, zgłoszenie uzupełniła ⁽³⁾ dnia 3 lipca 2002 r. Zgłoszona pomoc restrukturyzacyjna polega na dokapitalizowaniu SNCM za pośrednictwem Compagnie Générale Maritime et Financière (zwanej dalej „CGMF”) ⁽⁴⁾ poprzez wniesienie sumy 76 mln EUR.
- (2) Pismem z dnia 19 sierpnia 2002 r. Komisja notyfikowała władzom francuskim decyzję o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego na mocy art. 88 ust. 2 traktatu WE, o którym mowa w art. 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 traktatu WE ⁽⁵⁾.
- (3) Dnia 8 października 2002 r. ⁽⁶⁾ władze francuskie przekazały Komisji swoje uwagi dotyczące decyzji z dnia 19 sierpnia 2002 r. ⁽⁷⁾.
- (4) Na wniosek władz francuskich dnia 24 października 2002 r., dnia 3 grudnia 2002 r. i dnia 25 lutego 2003 r. zorganizowano zebrania robocze ze służbami Komisji.
- (5) W ramach wszczęcia postępowania Komisja otrzymała uwagi od dwóch przedsiębiorstw, mianowicie Corsica Ferries France (zwanego dalej „CFF”) dnia 8 stycznia 2003 r. ⁽⁸⁾ i grupy Stef-TFE dnia 7 stycznia 2003 r., a także od różnych francuskich samorządów terytorial-

nych dnia 18 grudnia 2002 r. oraz 9 i 10 stycznia 2003 r. Przekazała ona te uwagi Francji do ustosunkowania się w pismach z dnia 13 i 16 stycznia oraz 5 i 21 lutego 2003 r.

- (6) Władze francuskie przekazały Komisji swój komentarz do uwag CFF i Stef-TFE dnia 13 lutego 2003 r. ⁽⁹⁾ i dnia 27 maja 2003 r. ⁽¹⁰⁾.
- (7) Dnia 16 stycznia 2003 r. służby Komisji przesłały wniosek o dodatkowe informacje, na który władze francuskie odpowiedziały dnia 21 lutego 2003 r.
- (8) W piśmie z dnia 10 lutego 2003 r. ⁽¹¹⁾ władze francuskie przedstawiły argumenty mające na celu wykazanie, że projekt pomocy był pod każdym względem zgodny z wytycznymi wspólnotowymi dotyczącymi pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw ⁽¹²⁾ (zwanymi dalej „wytycznymi z 1999 r.”).
- (9) Dnia 25 lutego 2003 r. ⁽¹³⁾ na wniosek Komisji władze francuskie przekazały kopię umowy akcjonariuszy, która połączyła SNCM z grupą Stef-TFE.
- (10) Decyzją 2004/166/WE z dnia 9 lipca 2003 r. (zwaną dalej „decyzją z 2003 r.”) ⁽¹⁴⁾ Komisja zatwierdziła, pod pewnymi warunkami, przyznanie pomocy restrukturyzacyjnej na rzecz SNCM płatnej w dwóch transzach – pierwsza w wysokości 66 mln EUR, druga w maksymalnej wysokości 10 mln EUR do ustalenia w zależności od przychodów netto ze zbycia aktywów dokonanej po przyjęciu decyzji z 2003 r.
- (11) Dnia 13 października 2003 r. CFF złożyło wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji z 2003 r. do Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich (zwanego dalej „Sądem”) (sprawa T-349/03).
- (12) Dnia 8 września 2004 r. Komisja postanowiła uznać, że charakter zmian wnioskowanych przez Francję dnia 23 czerwca 2004 r., tj. zamiana statku Aliso na statek Asco w wykazie statków, których SNCM może używać na podstawie decyzji z 2003 r., i sprzedaż statku Aliso zamiast statku Asco, nie podważa zgodności ze wspólnym rynkiem pomocy restrukturyzacyjnej zatwierdzonej decyzją z 2003 r. ⁽¹⁵⁾.

- (13) Decyzją z dnia 16 marca 2005 r. (zwaną dalej decyzją z 2005 r.) Komisja zatwierdziła wypłatę drugiej transzy pomocy restrukturyzacyjnej w wysokości 3,3 mln EUR, w wyniku czego łączna kwota zatwierdzonej pomocy restrukturyzacyjnej wyniosła 69 292 400 EUR.
- (14) Dnia 15 czerwca 2005 r. wyrokiem w sprawie T-349/03 Sąd unieważnił decyzję z 2003 r. z powodu mylnej oceny minimalnego charakteru pomocy. W wyniku tego wyroku Komisja powróciła do etapu formalnego postępowania wyjaśniającego wszczętego decyzją z dnia 19 sierpnia 2002 r. Unieważnione zostały decyzje z dnia 8 września 2004 r. i z dnia 16 marca 2005 r., które były oparte na uchylonej decyzji z 2003 r.
- (15) Dnia 25 października 2005 r.⁽¹⁶⁾ władze francuskie przekazały Komisji informacje dotyczące sytuacji finansowej przedsiębiorstwa od chwili zawiadomienia o planie pomocy restrukturyzacyjnej z dnia 18 lutego 2002 r.
- (16) Dnia 17 listopada 2005 r.⁽¹⁷⁾ władze francuskie dostarczyły informacje dotyczące aktualizacji planu restrukturyzacji z 2002 r. i odtworzenia kapitału własnego SNCM⁽¹⁸⁾.
- (17) Dnia 15 marca 2006 r. władze francuskie przekazały Komisji streszczenie dotyczące rynku, biznesplan (część dotycząca dochodów) i przewidywane wyniki⁽¹⁹⁾. Inne dokumenty zostały przekazane służbom Komisji dnia 28 marca 2006 r. i dnia 7 kwietnia 2006 r.⁽²⁰⁾. W tym ostatnim piśmie władze francuskie zwróciły się ponadto do Komisji o rozważenie możliwości uznania części pomocy restrukturyzacyjnej z 2002 r., w szczególności kwoty 53,48 mln EUR, nie za środek podjęty w ramach planu restrukturyzacji, lecz za środek niestanowiący pomocy w rozumieniu wyroku w sprawie *Altmark*⁽²¹⁾ lub za środek odrębny i niezależny w stosunku do planu restrukturyzacji na mocy art. 86 ust. 2 traktatu WE, biorąc pod uwagę, że pomoc ta ma charakter rekompensaty z tytułu obowiązku użyteczności publicznej.
- (18) Dnia 21 kwietnia 2006 r. na podstawie art. 4 rozporządzenia⁽²²⁾ Rady (WE) nr 139/2004 Komisji zgłoszono zamiar koncentracji, dzięki której przedsiębiorstwa Veolia Transport (zwane dalej „VT”) ⁽²³⁾ i Butler Capital Partners (zwane dalej „BCP”) przejmą wspólnie kontrolę nad SNCM⁽²⁴⁾. Decyzja zatwierdzająca tę koncentrację została przyjęta przez Komisję dnia 29 maja 2006 r.⁽²⁵⁾.
- (19) Dnia 21 czerwca 2006 r.⁽²⁶⁾ władze francuskie przekazały Komisji zarządzenie ministra ekonomii, finansów i przemysłu z dnia 26 maja 2006 r. zatwierdzające operacje finansowe przeprowadzane przez przedsiębiorstwo CGMF, dekret nr 2006-606 z dnia 26 maja 2006 r. w sprawie przeniesienia SNCM do sektora prywatnego oraz zarządzenie z dnia 26 maja 2006 r. w sprawie zatwierdzenia operacji finansowych przeprowadzanych przez SNCF.
- (20) Informacje dotyczące przekazania obowiązku użyteczności publicznej i pomocy o charakterze socjalnym odnoszącej się do obsługi połączeń z Korsyką zostały przekazane Komisji dnia 7 czerwca 2006 r.⁽²⁷⁾.
- (21) Dnia 13 września 2006 r. Komisja podjęła decyzję o wszczęciu postępowania, o którym mowa w art. 88 ust. 2 traktatu WE w odniesieniu do nowych środków podjętych na rzecz SNCM, uwzględniając plan restrukturyzacji zgłoszony w 2002 r.⁽²⁸⁾ (zwaną dalej decyzją z 2006 r.).
- (22) Dnia 16 listopada 2006 r. Francja przekazała Komisji uwagi w związku z decyzją z 2006 r.⁽²⁹⁾.
- (23) Komisja po otrzymaniu od niektórych zainteresowanych stron wniosku o przedłużenie terminu na przedstawienie uwag⁽³⁰⁾, podjęła decyzję o przyznaniu dodatkowego czasu wszystkim zainteresowanym stronom⁽³¹⁾.
- (24) Komisja otrzymała ze strony CFF⁽³²⁾ i STIM d'Orbigny (zwanego dalej „STIM”) ⁽³³⁾ uwagi, które zostały przekazane władzom francuskim pismem z dnia 20 lutego 2007 r. Zainteresowana osoba trzecia przekazała ponadto komentarze, również dostarczone władzom francuskim, które wycofała dnia 28 maja 2008 r.
- (25) Władze francuskie przekazały swoje uwagi na temat komentarzy zainteresowanych osób trzecich dnia 30 kwietnia 2007 r.⁽³⁴⁾.
- (26) Dnia 20 grudnia 2007 r. CFF złożyło skargę z tytułu pomocy państwa przeciwko SNCM, która uzupełnia informacje przesłane dnia 15 czerwca 2007 r. i dnia 30 listopada 2007 r. Skarga ta dotyczy art. 3 nowej umowy o przekazaniu zadań w zakresie usług użyteczności publicznej podpisanej w czerwcu 2007 r. między samorządem terytorialnym Korsyki a konsorcjum Compagnie Méridionale de Navigation-SNCM na lata 2007-2013. Według CFF wprowadzenie tej klauzuli prowadziłoby do uruchomienia nowych środków finansowych dla SNCM rzędu 10 mln EUR na rok 2007. Ponadto rekompensata przekazana SNCM z tytułu obowiązków użyteczności publicznej jest pomocą państwa, do tego niezgodną z prawem, ponieważ nie zgłoszono jej Komisji.
- (27) Ponieważ pewna część informacji została przekazana Komisji po upływie terminu pierwotnie wyznaczonego na dzień 13 lutego 2007 r.⁽³⁵⁾, Komisja poinformowała zainteresowane strony o swojej decyzji w sprawie przedłużenia terminu przedstawiania uwag przez osoby trzecie do dnia 14 marca 2008 r.
- (28) Dnia 26 marca 2008 r. Komisja przekazała Francji uwagi zainteresowanych osób trzecich. Francja przekazała swoje komentarze w dniach 28 marca 2008 r., 10 kwietnia 2008 r. i 28 kwietnia 2008 r.

2. OKREŚLENIE BENEFICJENTA ŚRODKÓW OBJĘTYCH NINIEJSZĄ DECYZJĄ

- (29) Beneficjentem środków objętych niniejszą decyzją jest spółka *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée* (SNCM), posiadająca kilka spółek zależnych w sektorze żegluga morskiej i prowadząca działalność w zakresie transportu morskiego pasażerów, samochodów osobowych i ciężarowych na połączeniach między Francją kontynentalną a Korsyką, Włochami (Sardynia) i krajami Maghrebu (Algieria i Tunezja).
- (30) SNCM jest spółką akcyjną, która powstała w 1969 r. w wyniku fuzji *Compagnie générale transatlantique* i *Compagnie de navigation mixte* powstałych w 1850 r. Jej ówczesna nazwa *Compagnie générale transmediterranéenne* została zmieniona w 1976 r. na *Société nationale maritime Corse-Méditerranée* po tym, jak przedsiębiorstwo *Société nationale des chemins de fer* (SNCF) objęło udziały w jej kapitale. Spółka ta została wybrana przez rząd francuski do wprowadzenia w życie zasady ciągłości terytorialnej z Korsyką, tj. dostosowania taryfy transportu morskiego do taryfy SNCF stosowanej do transportu kolejowego na podstawie umowy zawartej dnia 31 marca 1976 r. na dwadzieścia pięć lat. Już wcześniej rząd francuski powierzył *Compagnie générale transatlantique* obsługę połączeń z Korsyką na mocy wcześniejszej umowy zawartej dnia 23 grudnia 1948 r.
- (31) W czasie zgłoszenia dokapitalizowania w 2002 r. SNCM była w 20 % własnością SNCF, a w 80 % CGMF. W wyniku otwarcia kapitału SNCM w dniu 30 maja 2006 r. (zob. motyw 18 niniejszej decyzji), BCP i VT posiadają odpowiednio 38 % i 28 % kapitału SNCM, a CGMF zachowuje 25 % kapitału (9 % kapitału jest zarezerwowane dla pracowników).
- (32) Główne spółki zależne SNCM to *Compagnie Méridionale de Navigation* (zwana dalej „CMN”) ⁽³⁶⁾, *Compagnie Générale de Tourisme et d'Hôtellerie* (CGTH) ⁽³⁷⁾, *Aliso Voyage* ⁽³⁸⁾, *Sud-Cargos* ⁽³⁹⁾, *Société Aubagnaise de Restauration et d'Approvisionnement* (SARA) ⁽⁴⁰⁾, *Ferrytour* ⁽⁴¹⁾ i *Les Comptoirs du Sud* ⁽⁴²⁾.
- (33) W wyniku zbycia szybkiego statku *Aliso* we wrześniu 2004 r. i *Asco* ⁽⁴³⁾ w maju 2005 r. flota SNCM składa się z dziesięciu statków (pięciu promów ⁽⁴⁴⁾, czterech statków towarowo-pasażerskich ⁽⁴⁵⁾ i jednego statku szybkiego wypływającego głównie z Nicei ⁽⁴⁶⁾, z których siedem jest własnością SNCM ⁽⁴⁷⁾.
- (34) W celu przedstawienia pełnego obrazu sytuacji należy przypomnieć, że regularna obsługa połączeń transportu morskiego między portami Francji kontynentalnej a portami Korsyki jest zapewniona od 1948 r. w ramach obowiązku użyteczności publicznej. Koncesję na tę obsługę posiadały w latach 1976-2001 SNCM i CMN na mocy umowy ramowej zawartej pierwotnie na okres dwudziestu pięciu lat. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wspólnotowymi ⁽⁴⁸⁾ oraz w wyniku przetargu europejskiego ⁽⁴⁹⁾ zorganizowanego

przez samorząd terytorialny Korsyki ⁽⁵⁰⁾, SNCM i CMN uzyskały wspólnie zamówienie na przekazanie obowiązku użyteczności publicznej dotyczące obsługi połączenia z Marsylii na Korsykę w zamian za rekompensaty finansowe na okres 2002–2006.

- (35) Ponieważ przekazanie obowiązku użyteczności publicznej wygasło z końcem 2006 r., zamówienie na wspomnianą wyżej usługę użyteczności publicznej w zakresie żegluga morskiej zostało udzielone w wyniku ponownego przetargu europejskiego ⁽⁵¹⁾ konsorcjum SNCM-CMN na okres od dnia 1 maja 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., z dotacją w wysokości około 100 mln EUR rocznie.
- (36) Jednocześnie na wszystkie podmioty obsługujące połączenia z Tulonu lub Nicei na wyspę nałożono wymogi dotyczące częstotliwości połączeń. Na tych trasach mieszkańcy Korsyki i inne kategorie pasażerów korzystają w latach 2002–2013 z pomocy socjalnej przyznanej na mocy decyzji Komisji z dnia 2 lipca 2002 r. ⁽⁵²⁾ i z dnia 24 kwietnia 2007 r. ⁽⁵³⁾.

3. WARUNKI KONKURENCJI

- (37) SNCM działa głównie na dwóch odrębnych rynkach, zarówno w zakresie przewozu pasażerów, jak i przewozu towarów: z jednej strony obsługuje połączenia z Francji na Korsykę i do krajów Maghrebu, a z drugiej strony, dodatkowo, połączenia z Włochami i Hiszpanią.

3.1. Obsługa połączeń z Korsyką

Transport pasażerski

- (38) Obsługa połączeń z Korsyką w zakresie transportu pasażerskiego jest rynkiem charakteryzującym się znaczną sezonowością. Charakterystyczne dla tego rynku są bowiem momenty maksymalnego obciążenia sezonowego, które mogą osiągać dziesięciokrotnie wyższy poziom w stosunku do miesięcy o najniższych wynikach, co wymaga od podmiotów zapewnienia floty o rozmiarach pozwalających obsłużyć te okresy szczytowe. Połowa obrotów jest realizowana w lipcu i sierpniu. Ponadto obciążenie jest nierówne w zależności od kierunku trasy, nawet w okresie szczytu: w lipcu na przykład statek wypływa z kontynentu przy pełnym obciążeniu, podczas gdy w drodze powrotnej jest prawie pusty. W związku z tym średnie roczne wskaźniki obciążenia statków są stosunkowo niskie.
- (39) SNCM jest podmiotem od dawna obsługującym połączenie między Korsyką a Francją kontynentalną. W uproszczeniu dwie trzecie działalności spółki stanowi połączenie między Marsylią a Korsyką w ramach przekazania obowiązku użyteczności publicznej, a pozostałą jedną trzecią działalności stanowią połączenia o innym punkcie wyjścia lub przeznaczenia (Nicea-Korsyka, Tulon-Korsyka, międzynarodowe połączenia w kierunku Sardynii lub krajów Maghrebu).

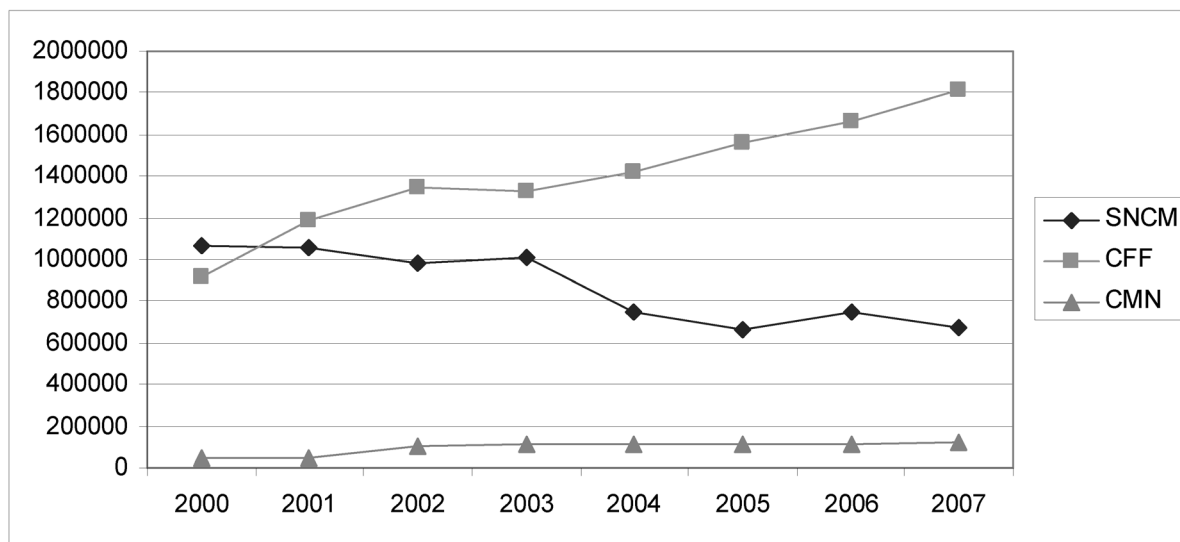
(40) Spółka SNCM długo znajdowała się w sytuacji monopolu w zakresie swojej podstawowej działalności. Od 1996 r. stanęła jednak w obliczu konkurencji, która rozwinęła się bardzo szybko. Spółka *Corsica Ferries France* (CFF) jest obecnie podmiotem dominującym na rynku połączeń morskich między kontynentem a Korsyką, a jej udział w rynku wciąż rośnie. Chociaż CFF jest obecna na tym rynku dopiero od 1996 r., w latach 2000–2005 jej ruch pasażerski wzrastał o [...] (*) rocznie. Wzrost ten trwa nadal. W ten sposób obecnie prawie [...] pasażerów statków między kontynentem a Korsyką korzysta ze statków CFF, podczas gdy jedynie [...] pasażerów

korzysta ze statków SNCM. Pozostałych pasażerów, tj. [...] osoby, przewozi CMN.

(41) Pozycja zdobyta przez CFF na odnośnym rynku w ciągu ostatnich siedmiu lat znajduje również odzwierciedlenie w liczbie pasażerów na sezon przewożonych między Korsyką a Francją kontynentalną. Z poniższego wykresu wynika, że udział w rynku CFF wzrósł z 45 % w 2000 r. do [...] % w 2007 r., a udział SNCM w tym samym okresie spadł z 53 % do [...] %, w wyniku czego różnica w liczbie przewożonych pasażerów przekracza milion.

Wykres 1

Liczba pasażerów na sezon (maj-wrzesień) przewożonych między Francją kontynentalną a Korsyką – sezony 2000-2007

Źródło: regionalne obserwatorium transportu na Korsyce.

(42) Pozostali, mniejsi konkurencji SNCM w obsłudze połączeń z Korsyką to *Compagnie Méridionale de Navigation* (CMN), *Moby Lines*, *Happy Lines* i *TRIS*.

choć utraciło ono znaczną część udziału w rynku na korzyść swojego jedyne go konkurenta, którego udział w rynku jest obecnie dużo większy.

(43) W ciągu tych dwóch ostatnich lat oferta SNCM i jej udział w rynku połączeń z Korsyką zmniejszyły się, spadając o [...] % oferowanych miejsc (– [...] % w przypadku połączeń z Nicei i – [...] % w przypadku połączeń z Marsylii).

(45) Rynek morskiego transportu pasażerskiego między kontynentem a Korsyką rósł średnio o 4 % rocznie w okresie ostatnich 15 lat; jego wzrost powinien nadal następować, osiągając [...] %, przewidywane na rok 2008, a następnie w rytmie umiarkowanym w kolejnych latach. Nie wydaje się jednak, by nowe podmioty starały się rozwijać działalność na tym rynku. W wyniku przetargu ogłoszonego przez korsykański urząd ds. transportu (*Office des Transports de Corse*) na udzielenie zamówienia z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej w zakresie obsługi połączeń morskich niektórych portów Korsyki na lata 2007–2013 oprócz oferty CFF i oferty SNCM-CMN nie została złożona żadna inna, podczas gdy możliwe było nawet złożenie oferty częściowej w odniesieniu do określonej trasy.

(44) Dalszy spadek udziału w rynku dowodzi jednak, że bardzo powoli odzyskuje się zaufanie pasażerów, które zostało bardzo mocno nadzarpięte przy okazji strajków i zakłóceń w ruchu wywołanych konfliktami społecznym w 2004 i 2005 r., w szczególności w związku z prywatyzacją przedsiębiorstwa. Odzyskanie zaufania jest warunkiem koniecznym, aby zahamować spadek udziału w rynku SNCM obserwowany w ostatnich latach. W tej sytuacji wzrost obrotów w 2007 r. uspokaja co do rentowności przedsiębiorstwa,

- (46) Jeśli chodzi o głównego konkurenta SNCM, przedsiębiorstwo CFF znacznie zwiększyło swoją ofertę miejsc z 500 000 do [...] mln w latach 1999–2007 (z czego [...] % to wzrost w latach 2006–2007), co pozwoliło mu zwiększyć ruch (z [...] mln w 2005 r. do [...] mln w 2007 r.) oraz udział w rynku. Ta polityka prowadzi jednak w przypadku CFF do strukturalnie niższych wskaźników obłożenia niż w przypadku SNCM, z różnicą rzędu [...] punktów procentowych w 2007 r. W przypadku SNCM średni wskaźnik obłożenia w roku 2007 r. wynosił [...] %, co jest normalne, biorąc pod uwagę znaczną sezonowość rynku (por. wyżej).

Transport towarowy

- (47) Jeśli chodzi o ruch towarowy na Korsykę, spółka SNCM posiadała w 2005 r. około [...] % rynku na trasie z Marsylii-Tulon na Korsykę.
- (48) Jeśli chodzi o towary ogólnego zastosowania (nieprzewożone przez kierowców), SNCM i CMN posiadają faktyczny quasi-monopol. W ramach umowy o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej oba przedsiębiorstwa zapewniają częste połączenia z Marsylii do wszystkich portów Korsyki.
- (49) W przypadku przyczep przewożonych przez kierowców, załadowanych na promy, które stanowią ogółem 24 % ruchu towarów ogólnego zastosowania, mierzonego w metrach bieżących, istnieje konkurencja między wszystkimi podmiotami zajmującymi się transportem pasażerskim. SNCM i CMN skupiają również większość tego ruchu towarów przewożonych przez kierowców. Pozostałe podmioty, w szczególności CFF, posiadają 10 %, co stanowi 2 % całego rynku.
- (50) W przypadku pojazdów samobieżnych przewożonych przez kierowców, załadowanych na promy⁽⁵⁴⁾ (około 24 % ruchu w transporcie towarów ogólnego zastosowania w 2003 r.), SNCM i CMN posiadają również większość odnośnego rynku. Jednak od 2002 r. CFF powiększyło ofertę i posiada około [...] % rynku.

3.2. Obsługa połączeń z krajami Maghrebu

- (51) Tunezja i Algieria stanowią duży rynek z około 5 mln pasażerów, zdominowany przez transport lotniczy. W tym kontekście transport morski stanowi około 15 % przepływu pasażerów. Podczas gdy Algieria stanowi znaczny rynek dla transportu morskiego, rzędu 560 000 pasażerów, Tunezja stanowi rynek mniejszy – rzędu 250 000 pasażerów.
- (52) Rynek transportu morskiego z Francji do krajów Maghrebu silnie wzrastał w czasie ostatnich lat, odnotowując wzrost rzędu 13 % w latach 2001–2005. Biorąc pod uwagę perspektywę wzrostu turystyki w kierunku

tego regionu, transport morski powinien osiągnąć roczny wskaźnik wzrostu rzędu 4 % do 2010 r.

- (53) W Algierii SNCM zajmuje pozycję drugiego podmiotu na rynku, po algierskim przedsiębiorstwie publicznym *Entreprise Nationale de Transport Maritime de Voyageurs* (ENTMV). Udział w rynku SNCM zmienił się z 24 % w 2001 r. do [...] % w 2005 r.
- (54) SNCM zajmuje pozycję drugiego podmiotu na rynku transportu do Tunezji, za *Compagnie tunisienne de navigation* (CTN). Chociaż od 2001 r. SNCM utraciła, na rzecz CTN, udział w rynku, który spadł z 44 % do [...] % w 2004 r., pewną poprawę obserwuje się od 2005 r. ([...] %).

4. OPIS ŚRODKÓW OBJĘTYCH NINIEJSZĄ DECYZJĄ

4.1. Dokapitalizowanie SNCM w 2002 r.

4.1.1. Opis

- (55) W wyniku decyzji Komisji z dnia 17 lipca 2002 r., która zatwierdziła pomoc w celu ratowania przedsiębiorstwa na rzecz SNCM⁽⁵⁵⁾, władze francuskie dnia 18 lutego 2002 r. zgłosiły Komisji projekt pomocy restrukturyzacyjnej na rzecz SNCM. Środek ten polegał na dokapitalizowaniu SNCM poprzez spółkę dominującą CGMF kwotą 76 mln EUR, w tym 46 mln EUR z tytułu kosztów restrukturyzacji⁽⁵⁶⁾. Takie podwyższenie kapitału miało na celu zwiększenie kapitału własnego SNCM z 30 mln EUR do 106 mln EUR.
- (56) Zgodnie z wytycznymi z 1999 r. władze francuskie przedstawiły Komisji plan restrukturyzacji⁽⁵⁷⁾ SNCM, obejmujący pięć elementów:
- (i) zmniejszenie liczby przepraw i przesunięcie statków między różnymi trasami (zmniejszenie liczby połączeń z Korsyką i zwiększenie liczby połączeń z krajami Maghrebu)⁽⁵⁸⁾;
  - (ii) zmniejszenie floty o cztery statki, co powinno zapewnić 21 mln EUR środków płynnych;
  - (iii) zbycie niektórych środków trwałych;
  - (iv) zmniejszenie zatrudnienia⁽⁵⁹⁾ o około 12 %, które wraz z racjonalną polityką płacową powinno umożliwić zmniejszenie kosztów załogi z 61,8 mln EUR w 2001 r. do średnio [...] mln EUR w okresie 2003–2006 r. i kosztów ponoszonych na lądzie z 50,3 mln EUR w 2001 r. do [...] mln EUR w tym samym okresie;
  - (v) zlikwidowanie dwóch ze spółek zależnych – *Compagnie Maritime Toulonnaise* i spółki *Corsica Maritime*, których pozostała działalność zostałaby przejęta przez SNCM.

- (57) W związku z uwagami sformułowanymi przez Komisję w decyzji z dnia 19 sierpnia 2002 r. władze francuskie, w piśmie z dnia 31 stycznia 2003 r., opisały ulepszenia wprowadzone do planu restrukturyzacji w odniesieniu do jego następujących elementów:
- zobowiązania i szczegółowe informacje na temat polityki płacowej,
  - plan obniżki kosztów związanych ze zużyciem pośrednim,
  - zobowiązanie, że SNCM nie doprowadzi do wojny cenowej ze swoimi konkurentami na Korsyce.
- (58) W tym ostatnim względzie władze francuskie wyjaśniają, że „SNCM podejmuje zobowiązanie bez zastrzeżeń, gdyż uważa, że wojna cenowa sama w sobie byłaby niezgodna ani z jej pozycjonowaniem strategicznym, ani z jej interesem, gdyż doprowadziłaby do spadku jej przychodów, ani z jej zwykłymi praktykami i know-how”.
- (59) Władze francuskie przedstawiły Komisji w planie restrukturyzacji szczegółową tabelę finansową na lata 2002–2007, w oparciu o prognozowane średnie dla serii zmiennych⁽⁶⁰⁾. Prognozy finansowe wskazują między innymi na powrót do dodatniego wyniku bieżącego od 2003 r.

Tabela 1

Tabela finansowa na okres 2002–2007

	(w mln EUR)								
	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.
	Realizacja	Realizacja	Plan	Realizacja	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan
Obroty	204,9	204,1	178	205,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dotacje na działalność operacyjną	85,4	86,7	74,5	77,7	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Zysk bieżący	– 14,7	– 5,1	1,2	– 5,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Zysk netto	– 6,2	– 40,4	23	4,2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Fundusze własne	67,5	29,7	119	33,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Zobowiązania finansowe netto (poza leasingiem)	135,8	134,5	67,7	144,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Wskaźniki finansowe					[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Zysk bieżący/obroty + dotacje	– 5 %	– 2 %	0 %	– 2 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Fundusze własne/zobowiązania w bilansie	50 %	22 %	176 %	23 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Dane z 2000 r., 2001 r. i 2002 r. pochodzą ze rocznych sprawozdań finansowych SNCM za rok 2001 i 2002.

(60) Wkład kapitałowy w wysokości 76 mln EUR oraz przywrócenie rentowności działalności operacyjnej planowane od 2003 r. powinny umożliwić, według władz francuskich, podwyższenie kapitału własnego z poziomu około 30 mln EUR na koniec roku 2001 r. do 120 mln EUR w perspektywie krótkoterminowej (do 2003 r.), a następnie do [...] mln EUR w chwili zakończenia planu (2006–2007 r.). Powinno to umożliwić zmniejszenie zobowiązań finansowych z 145 mln EUR w 2002 r. do poziomu [...]–[...] mln EUR w latach 2003–2005. W ostatnich latach planu przewidywano zwiększenie zobowiązań przez spółkę ze względu na renowację jednego lub dwóch statków będących w całości jej własnością.

(61) Władze francuskie dostarczyły również studium wrażliwości oczekiwanych wyników w odniesieniu do roboczych założeń dotyczących ruchu na poszczególnych trasach. Na tej podstawie różne symulacje pokazują, że w rozważanych przypadkach SNCM powinna odzyskać rentowność.

4.1.2. Określenie kwoty dokapitalizowania

- (62) Metoda przyjęta przez władze francuskie ⁽⁶¹⁾ w celu określenia kwoty dokapitalizowania polega na obliczeniu potrzebnego dofinansowania w oparciu o średni stosunek funduszy własnych do zobowiązań finansowych stwierdzony w 2000 r. w pięciu europejskich przedsiębiorstwach żegluga morskiej. Mimo rozbieżności w bilansach tych przedsiębiorstw średnia wartość przyjęta przez władze francuskie wynosi 79 %. Władze francuskie utrzymują, że prognozy finansowe dla okresu 2002–2007 doprowadzają do średniego stosunku kapitałów własnych do zobowiązań finansowych na poziomie 77 % przy kapitałach własnych na poziomie 169 mln EUR w 2007 r. Taki poziom funduszy własnych powinien zostać osiągnięty dzięki dokapitalizowaniu w kwocie 76 mln EUR, pod warunkiem powodzenia działań przewidzianych w planie restrukturyzacji.

4.2. Środki podjęte po dokapitalizowaniu z 2002 r.

4.2.1. Uwagi wstępne

- (63) Dokapitalizowanie i plan restrukturyzacji z 2002 r. nie przyniosły oczekiwanych wyników i od 2004 r. sytuacja ekonomiczna i finansowa SNCM znacznie się pogorszyła. Przyczyniły się do tego zarówno czynniki wewnętrzne (konflikty społeczne, braki i opóźnienia w realizacji celów w zakresie wydajności, utrata udziału w rynku), jak i czynniki zewnętrzne (mniejsze zainteresowanie połączeniami z Korsyką, zdobycie udziału w rynku przez CFF, błędy w zarządzaniu ze strony państwa ⁽⁶²⁾, a także wzrost kosztów paliw.
- (64) Wynik bieżący SNCM osiągnął tym samym poziom – 32,6 mln EUR w 2004 r. i – 25,8 mln EUR w 2005 r. Wynik netto natomiast wyniósł – 29,7 mln EUR w 2004 r. i – 28,8 mln EUR w 2005 r.
- (65) Pogorszenie sytuacji ekonomicznej i finansowej SNCM skłoniło władze francuskie do zbycia aktywów przekraczającego poziom przewidziany w planie restrukturyzacji z 2002 r. i wymagany w decyzji z 2003 r., a także do uruchomienia procesu poszukiwania partnerów prywatnych.

Tabela 2

Wykaz aktywów zbytych przez SNCM od 2002 r. ⁽⁶³⁾

	Przychód netto ze zbycia	Data
Aktywa do zbycia zaproponowane w zgłoszeniu z 2002 r. (w EUR)	25 165 000	
Aliso(w zamian za Asco, zgodnie z decyzją Komisji z dnia 8 września 2004 r.)	[...]	30.9.2004
Napoléon	[...]	6.5.2002
Monte Rotondo	[...]	31.7.2002
Liberté	[...]	27.1.2003
Kompleks nieruchomości Schuman	[...]	20.1.2003
Dodatkowe aktywa, których zbycie Komisja nakazała w decyzji z dnia 9 lipca 2003 r. (w EUR)	5 022 600	
SCI Espace Schuman	[...]	24.6.2003
Southern Trader	[...]	22.7.2003
Someca	[...]	30.4.2004
Amadeus	[...]	12.10.2004
CCM	[...] ⁽¹⁾	—

	Przychód netto ze zbycia	Data
Aktywa zbyte dodatkowo, po decyzji z lipca 2003 r. (mln EUR)	12,6	
Asco	[...]	24.5.2005
Sud Cargos	[...]	15.9.2005
Sprzedaż mieszkań w nieruchomościach SNCM (wcześniej zajmowanych przez pracowników SNCM)	[...]	wrzesień 2003 do 2006
Razem (mln EUR)	42,385	
⁽¹⁾ [...]		

4.2.2. Środki podjęte po dokapitalizowaniu z 2002 r.

- (66) W wyniku otwartej, przejrzystej i niedyskryminującej procedury wyboru ⁽⁶⁴⁾ dnia 13 października 2005 r. doprowadzono ostatecznie – w bardzo trudnej sytuacji społecznej i finansowej – do porozumienia między państwem, BCP i VT. VT jest tym samym inwestorem branżowym SNCM (udział 28 %), podczas gdy BCP jest głównym udziałowcem z udziałem w wysokości 38 %. Państwo zobowiązało się, w szczególności w odniesieniu do pracowników, do pozostania udziałowcem przedsiębiorstwa z udziałem ⁽⁶⁵⁾ w wysokości 25 %. BCP i VT opracowały biznes plan dla SNCM, który został przedstawiony Komisji Europejskiej dnia 7 kwietnia 2006 r.

Treść protokołu porozumienia

- (67) Dnia 16 maja 2006 r. strony (BCP, VT i CGMF) podpisały protokół porozumienia, zgodnie z którym dokonano zbycia 75 % kapitału SNCM na rzecz prywatnych nabywców.
- (68) W części II protokołu porozumienia przewidziano, że CGMF zobowiązuje się do zatwierdzenia podwyższenia kapitału SNCM o łącznej kwocie 142,5 mln EUR oraz objęcia i całkowitej spłaty akcji w podwyższonym kapitale.
- (69) Po podwyższeniu kapitału przewidziano obniżenie kapitału spółki SNCM poprzez umorzenie akcji w celu doprowadzenia go do minimalnego poziomu wymaganego przepisami prawa w przypadku spółki akcyjnej, która nie jest notowana w obrocie publicznym.
- (70) Oprócz podwyższenia kapitału CGMF zobowiązuje się udostępnić SNCM, w formie kredytu w rachunku bieżącym, kwotę 38,5 mln EUR. Kredyt w rachunku bieżącym, który zostanie przekazany przez SNCM na rachunek zastrzeżony (bank CIC), jest przeznaczony do sfinansowania części tzw. kosztu „wspaniałomyślności”, który uzupełni kwoty należne na mocy przepisów prawa i postanowień umownych w przypadku ewentualnej realizacji przez nabywców planu redukcji zatrudnienia ⁽⁶⁶⁾. Wypłata rekompensat uzupełniających odszkodowania otrzymywane na mocy przepisów

prawa i postanowień umownych odbywa się indywidualnie i przez imienne wskazanie pracowników, którzy odeszli z przedsiębiorstwa i których umowa o pracę została rozwiązana.

- (71) Część III protokołu porozumienia stanowi, że po przeprowadzeniu tych operacji CGMF zbywa na rzecz prywatnych nabywców swoje akcje stanowiące 75 % akcji składających się na kapitał przedsiębiorstwa i [...] przeznaczoną na sfinansowanie części planu socjalnego wykraczającej poza zobowiązania umowne i prawne.
- (72) Część III protokołu porozumienia stanowi również o łącznym i równoczesnym objęciu przez nabywców i CGMF nowych akcji na łączną kwotę 35 mln EUR i wniesieniu na rachunek bieżący przez BCP/VT kwoty 8,75 mln EUR, udostępnianych SNCM w zależności od jej potrzeb w zakresie płynności. Ustęp III.2.7 protokołu porozumienia przewiduje, że wartość akcji CGMF jest w każdym czasie równa ich początkowej wartości nominalnej powiększonej o [...] % wartości nominalnej opłaconych akcji, pomnożonej przez D/365, gdzie D to liczba dni od dnia realizacji, po odliczeniu wszystkich pobranych kwot (na przykład dywidend). Zasady te nie mają zastosowania w przypadku postępowania naprawczego lub sądowej likwidacji spółki.
- (73) Protokół porozumienia (część III.5) zawiera klauzulę umożliwiającą odstąpienie od umowy zbycia SNCM, którą nabywcy mogą wykorzystać równocześnie w razie wystąpienia jednego z następujących zdarzeń, o ile skutkiem tych hipotetycznych sytuacji byłoby podważenie wiarygodności ich biznesplanu i przywrócenia rentowności spółki:

- nieudzielenie zamówienia w związku z przekazaniem obowiązku użyteczności publicznej w zakresie obsługi połączeń morskich z Korsyką na okres rozpoczynający się dnia 1 stycznia 2007 r. [...],
- wszelka negatywna decyzja Komisji Europejskiej lub wyrok sądu pierwszej lub drugiej instancji, takie jak odmowa zatwierdzenia operacji lub narzucenie warunków mających istotny wpływ na wartość spółki [...].

- (74) Część VII protokołu porozumienia stanowi, że CGMF, począwszy od dnia przeniesienia własności przedsiębiorstwa, przejmuje część zobowiązań socjalnych SNCM w zakresie ubezpieczeń dodatkowych jej emerytowanych pracowników na kwotę szacowaną na 15,5 mln EUR.
- (75) Zasady zarządzania przedsiębiorstwem zostały wyszczególnione w części IV protokołu porozumienia. Przewidziano, że sposób zarządzania SNCM zostanie zmieniony poprzez przekształcenie SNCM w spółkę akcyjną z zarządem i radą nadzorczą. Rada nadzorcza będzie składała się z 10, a następnie 14 członków. Funkcja przewodniczącego zostanie powierzona przejściowo przedstawicielowi państwa. Jeśli zamówienie z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej zostanie udzielone SNCM, przewodniczący rady nadzorczej zostanie zastąpiony przez przedstawiciela BCP. Zarząd ma natomiast za zadanie zapewnić zarządzanie operacyjne SNCM.
- (76) Dnia 26 maja 2006 r. rząd francuski zatwierdził zbycie SNCM oraz wyżej opisane środki.

Środki

- (77) W świetle powyższego, protokół porozumienia zawiera trzy rodzaje środków pomocy państwa, uzasadniających badanie systemu pomocy państwa z punktu widzenia wspólnotowego:
- zbycie w 100 % SNCM, po cenie ujemnej wynoszącej 158 mln EUR (wkład kapitałowy w wysokości 142,5 mln EUR i przejęcie kosztów ubezpieczeń dodatkowych na kwotę 15,5 mln EUR),
  - zaliczka na rachunku bieżącym udostępniona przez CGMF na kwotę 38,5 mln EUR na rzecz zwolnionych pracowników SNCM,
  - podwyższenie kapitału o 8,75 mln EUR z objęciem akcji przez CGMF łącznie i równocześnie z wkładem 26,25 mln EUR wniesionym przez VT i BCP.

5. ZAKRES NINIEJSZEJ DECYZJI

- (78) Niniejsza ostateczna decyzja dotyczy środków wprowadzanych przez Francję na rzecz SNCM od dnia 18 lutego 2002 r., a mianowicie:
- wkładu kapitałowego CGMF do SNCM na sumę 76 mln EUR w 2002 r. (w tym 53,48 mln EUR w ramach obowiązków użyteczności publicznej a reszta kwoty w ramach pomocy restrukturyzacyjnej),
  - ujemnej ceny sprzedaży SNCM przez CGMF w wysokości 158 mln EUR,
  - wkładu CGMF w wysokości 8,75 mln EUR,

— przejęcia przez CGMF niektórych dodatkowych środków socjalnych w kwocie 38,5 mln EUR

- (79) Niniejsza decyzja nie dotyczy badania kompensacji finansowych pobranych lub do pobrania przez SNCM w ramach obowiązków użyteczności publicznej w latach 2007–2013, które są przedmiotem odrębnego postępowania.

6. POWODY DECYZJI KOMISJI Z 2002 R. I 2006 R.

6.1. Wszczęcie formalnego postępowania wyjaśniającego z 2002 r.

- (80) W swojej decyzji o wszczęciu postępowania z dnia 19 sierpnia 2002 r. Komisja, chociaż uznała SNCM za przedsiębiorstwo zagrożone, wyraziła wątpliwości co do zgodności zgłoszonego środka z kryteriami określonymi w pkt 3.2.2 wytycznych z 1999 r., które obowiązywały w czasie przyjęcia decyzji.
- (81) Komisja wyraziła pewne obawy dotyczące planu restrukturyzacji ze względu na brak analizy przyczyn strat poniesionych przez przedsiębiorstwo. Komisja postawiła w szczególności pytania dotyczące związku między stratami a obowiązkami użyteczności publicznej, wpływu polityki zakupu statków SNCM na wyniki finansowe spółki i środków planowanych w celu zwiększenia wydajności przedsiębiorstwa.
- (82) Komisja ponadto podkreśliła niektóre braki w planie restrukturyzacji, w szczególności brak konkretnych środków mających na celu zmniejszenie kwoty nakładów i brak informacji na temat przyszłej polityki cenowej SNCM.
- (83) Komisja zastanawiała się również nad tym, czy właściwa jest metoda obliczenia przyjęta przez władze francuskie w celu ustalenia kwoty dokapitalizowania oraz nad niektórymi założeniami przyjętymi w celu sporządzenia symulacji finansowych.

6.2. Rozszerzenie formalnego postępowania wyjaśniającego z 2006 r.

- (84) Decyzją z dnia 13 września 2006 r. Komisja postanowiła rozszerzyć formalne postępowanie wyjaśniające z 2002 r. na środki przewidziane w ramach zbycia SNCM podmiotom sektora prywatnego.
- (85) Przede wszystkim, biorąc pod uwagę wniosek władz francuskich z dnia 7 kwietnia 2006 r. (zob. motyw 17 niniejszej decyzji) o zbadanie części kwoty wkładu kapitałowego z 2002 r. w świetle wyroku w sprawie *Altmark*, Komisja wyraziła w tym względzie wątpliwości co do przestrzegania warunków (w szczególności drugiego i czwartego) postawionych przez sędziego Wspólnoty we wspomnianym wyroku ⁽⁶⁷⁾.

- (86) Zakładając, że kwota ta byłaby uznana za pomoc zgodną ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 86 ust. 2 traktatu WE, Komisja uznała w decyzji z 2006 r., że nowa kwota pomocy do oceny w świetle wytycznych dotyczących pomocy restrukturyzacyjnej wynosiłaby 15,81 mln EUR. Ponieważ kwota pomocy restrukturyzacyjnej byłaby znacznie niższa niż kwota zgłoszona w 2002 r. i zatwierdzona w 2003 r., Komisja wyraziła swoje wątpliwości co do celowości utrzymania wszystkich kompensacji wymaganych od SNCM na mocy decyzji z 2003 r.
- (87) Komisja wyraziła również wątpliwości co do przestrzegania warunków wymaganych na mocy decyzji z 2003 r., tj. zasady *price leadership* oraz liczby połączeń tam i z powrotem z Korsyką.
- (88) Jeśli chodzi o ujemną cenę zbycia SNCM, Komisja wyraziła obawy dotyczące dokapitalizowania spółki przez państwo przed zbyciem SNCM zgodnie z zasadą zachowania się jak prywatny inwestor działający w warunkach gospodarki rynkowej. W szczególności Komisja wyraziła wątpliwości co do poprawności obliczeń kosztów likwidacji, jakie państwo będące akcjonariuszem poniosłoby w przypadku likwidacji SNCM.
- (89) Komisja podała w wątpliwość fakt, że środki finansowe mogą być uzasadnione na podstawie wytycznych dotyczących pomocy w celu ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw.
- (90) Komisja wyraziła także wątpliwości w sprawie drugiego dokapitalizowania w wysokości 8,75 mln EUR, jeśli chodzi o przestrzeganie zasad równoczesności inwestycji prywatnych i publicznych oraz jednakowych warunków subskrypcji w rozumieniu orzecznictwa.
- (91) Komisja wyraziła ponadto wątpliwości co do faktu, że dodatkowe środki socjalne w kwocie 38,5 mln EUR pomocy przyznawanej osobom fizycznym mogą stanowić pośrednie korzyści dla przedsiębiorstwa. Podkreśliła również możliwą sprzeczność przy uwzględnieniu dodatkowych odpraw z tytułu zwolnienia jako części ryzyka ponoszonego przez przezornego inwestora.
- (93) Jeśli chodzi w szczególności o drugi warunek zastosowany w sprawie *Altmark*, władze francuskie podkreślają, że zgodnie z wyrokiem w sprawie *Altmark* jedynie czynniki uwzględnione muszą być wcześniej ustalone w sposób obiektywny i przejrzysty. Otóż w niniejszej sprawie władze francuskie wyjaśniają, że kwota 53,48 mln EUR została wypłacona w listopadzie 2003 r. w oparciu o uwzględnione w obliczeniach czynniki określone przed odnośnym okresem (1991–2001) ⁽⁶⁸⁾.
- (94) W związku z tym według Francji fakt, że wypłata ponownie obliczonej kwoty niedostatecznej rekompensaty miała miejsce *a posteriori*, nie podważa jej wniosku, zgodnie z którym czynniki uwzględnione w obliczeniach, na podstawie których obliczono rekompensatę w kwocie 53,48 mln EUR, zostały jasno ustalone w sposób obiektywny i przejrzysty, przed wykonaniem zadań użyteczności publicznej.
- (95) Jeśli chodzi o czwarty warunek zastosowany w sprawie *Altmark*, władze francuskie uważają, że dotyczy on cech charakterystycznych przedsiębiorstwa, które wykonuje zadania użyteczności publicznej, odpowiadających cechom przeciętnego dobrego zarządcy, nie odwołując się on natomiast w żaden sposób do jakiegokolwiek wymogu minimalnej lub średniej rentowności odnośnego przedsiębiorstwa.
- (96) W tym względzie władze francuskie uważają, że wobec SNCM można przyjąć „domniemanie dobrego zarządzania” w okresie 1991–2001 i że nie można przyjąć „domniemania złego zarządzania” wobec tej spółki wyłącznie ze względu na straty finansowe poniesione w latach 1991–2001. Według władz francuskich strat SNCM nie można przypisać złemu zarządzaniu, lecz sztywnym zapisom umów zawartych w 1991 r. i w 1996 r. oraz nagłym zakłóceniom na długoletnim rynku tego przedsiębiorstwa, wynikającym z przejścia z sytuacji monopolu do warunków silnej konkurencji. SNCM zachowała się więc jak przedsiębiorstwo przeciętnie dobrze zarządzane.

7. STANOWISKO WŁADZ FRANCUSKICH

7.1. Dokapitalizowanie z 2002 r.

7.1.1. Kwota 53,48 mln EUR w świetle wyroku w sprawie *Altmark*

7.1.1.1. Przestrzeganie czterech kryteriów zastosowanych w sprawie *Altmark*

- (92) W piśmie z dnia 7 kwietnia 2006 r. oraz w ramach uwag przedstawionych w odpowiedzi na decyzję z 2006 r. władze francuskie zwróciły się do Komisji o stwierdzenie, że ze względu na jej charakter rekompensaty z tytułu obowiązku użyteczności publicznej za okres 1991–2001 część podwyższenia kapitału z 2002 r., tj. 53,48 mln EUR, nie stanowi pomocy państwa w świetle wyroku w sprawie *Altmark*, uznając, że cztery warunki określone we wspomnianym wyroku są spełnione w niniejszej sprawie.
- (97) Francja podkreśla, że podmiot publiczny był jedynym przedsiębiorstwem zdolnym przyjąć na siebie obowiązki w zakresie regularnych połączeń w ciągu roku i ich częstotliwości i to mimo pojawienia się w 1996 r. podmiotu prywatnego, który obsługiwał jedynie niektóre trasy i wyłącznie w szczycie sezonu. Ścisłe rzecz biorąc, nie istnieje zresztą przedsiębiorstwo, którego koszty mogłyby posłużyć za punkt odniesienia w celu ustalenia, czy poziom rekompensaty przyznanej SNCM przekracza koszty, które z konieczności powstają w związku z wykonywaniem obowiązków użyteczności publicznej, czy nie przekracza tych kosztów. Według władz francuskich dokonanie porównania między strukturą kosztów SNCM a strukturą kosztów innych przedsiębiorstw żeglugi morskiej byłoby niewymierne, biorąc pod uwagę specyficzny charakter działalności tej spółki i rynku, na którym działa.

- (98) Mimo braku praktycznej możliwości znalezienia przedsiębiorstwa, które mogłoby posłużyć za punkt odniesienia dla tego okresu, Francja uważa, że dołożyła wszelkich starań, by dostarczyć, w trakcie wymiany korespondencji z Komisją, która miała miejsce w 2005 r. i 2006 r., obiektywne i uzasadnione informacje umożliwiające uznanie SNCM za „przeciętne, dobrze zarządzane i odpowiednio wyposażone przedsiębiorstwo” i stwierdza, że czwarte kryterium określone w wyroku w sprawie *Altmark* jest spełnione⁽⁶⁹⁾.
- (99) Francja uważa ponadto że porównanie oparte na dostępnych informacjach dotyczących struktury kosztów CFF i struktury kosztów SNCM zdecydowanie nie przeczy domniemaniu dobrego zarządzania SNCM, przede wszystkim dlatego, że informacje te nie pozwalają w żadnym razie na uwzględnienie niebagatelnej części kosztów działalności związanej z obowiązkiem użyteczności publicznej związanej z transportem towarów.
- (100) Francja przyznaje skądinąd, że w takim przypadku jak niniejsza sprawa, można uznać, że orzecznictwo, które doprowadziło do wydania wyroku w sprawie *Altmark* (w szczególności wyrok w sprawie *Ferring*), należy rozumieć jedynie jako weryfikację braku nadmiernych rekompensat. W tym względzie władze francuskie wyjaśniają, że przyznane dotacje nie przekroczyły kosztów faktycznie poniesionych przez SNCM w związku z obowiązkami użyteczności publicznej, które jej powierzono, jak Komisja wskazała w swojej decyzji z dnia 30 października 2001 r.⁽⁷⁰⁾.
- (101) Ponadto władze francuskie twierdzą, że fakt, iż wyrok w sprawie *Altmark* ma zastosowanie do umowy o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej na lata 2002–2006, powinien przyczynić się do rozwiania wątpliwości co do możliwości zastosowania tego wyroku do rekompensat kosztów z tytułu świadczenia usług użyteczności publicznej odnoszących się do okresu 1991–2001. Według Francji rekompensaty przyznane za lata 1991–2001 i 2001–2006 mają ten sam charakter, ponieważ czynniki uwzględnione przy ich określaniu, tj. trudne do spełnienia wymogi w zakresie usług użyteczności publicznej, obecność tylko jednego przedsiębiorstwa będącego w stanie spełnić takie wymogi oraz mechanizm uwzględnienia kosztów operacyjnych, są identyczne.
- (102) Podsumowując, Francja jest zdania, że istnienie obowiązków użyteczności publicznej w połączeniu z brakiem nadmiernych rekompensat w okresie 1991–2001 potwierdza spełnienie czterech warunków określonych w wyroku w sprawie *Altmark*.
- 7.1.1.2. Zgodność kwoty 53,48 mln EUR z art. 86 ust. 2 traktatu WE
- (103) Jeżeli Komisja miałaby stwierdzić, że interwencja ta stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE, władze francuskie uważają, że środek ten, odrębny i niezależny od planu restrukturyzacji z 2002 r., jest zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 86 ust. 2 traktatu WE, ponieważ ta podstawa zgodności nie została podważona przez sąd w wyroku z 2005 r.
- (104) Władze francuskie podkreślają fakt, że w niniejszej sprawie odnośna kwota jest środkiem, który nie powinien być oceniany w świetle wytycznych w sprawie pomocy restrukturyzacyjnej z 1999 r. lub z 2004 r., a w szczególności nie powinien być brany pod uwagę przy ocenie warunków nałożonych na plan z 2002 r. Według Francji bowiem wytyczne dotyczące pomocy restrukturyzacyjnej z 2004 r. (motyw 68) nie mogą uzasadniać włączenia 53,48 mln EUR do pomocy restrukturyzacyjnej.
- (105) W tym względzie Francja stwierdza, że kwota 53,48 mln EUR, obejmująca rekompensaty kosztów poniesionych z tytułu obowiązków użyteczności publicznej za okres 1991–2001, nie jest środkiem przyznanym w czasie restrukturyzacji, bez względu na to, czy chodzi o plan restrukturyzacji zgłoszony w 2002 r., czy o zaktualizowaną wersję tego planu, lecz środkiem, który poprzedza przedmiotowe plany restrukturyzacji. Ponadto władze francuskie podnoszą, że środek mający na celu rekompensatę kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa z tytułu ich obowiązków użyteczności publicznej nie ma charakteru pomocy restrukturyzacyjnej określonej w wytycznych.
- (106) Władze francuskie uważają, że nawet jeśli kwota ta została zgłoszona w ramach łącznego zastrzyku finansowego z tytułu pomocy restrukturyzacyjnej, Komisja nie jest zobowiązana do uznania klasyfikacji przyjętej przez państwa członkowskie, a przeciwnie – do niej należy w razie potrzeby dokonanie ponownej klasyfikacji środka jako środka niestanowiącego pomocy państwa albo uznanie środka podjętego przez państwo za pomoc, nawet gdy odnośne państwo członkowskie nie przedstawiło go jako takiego.
- 7.1.2. W sprawie pozostałej kwoty zgłoszonej z tytułu pomocy restrukturyzacyjnej
- (107) W świetle powyższego Francja uznaje, że jeżeli kwota 53,48 mln EUR zostanie uznana za środek niezawierający elementów pomocy lub jeżeli zostanie uznana za pomoc zgodną ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 86 ust. 2 traktatu WE, kwota pomocy, jaką należy uznać za pomoc restrukturyzacyjną w ramach zgłoszenia z 2002 r., nie wyniesie 76 mln EUR, lecz 15,81 mln EUR.
- 7.2. Środki podjęte po dokapitalizowaniu z 2002 r.
- (108) Francja przypomina na wstępie, że poważne ruchy społeczne w okresie 2004/2005 oraz pogorszenie sytuacji ekonomicznej i finansowej SNCM skłoniły państwo jako akcjonariusza do uruchomienia w styczniu 2005 r. procedury wyboru prywatnych inwestorów i do podjęcia środków nadzwyczajnych (w szczególności zbycia Asco i udziałów w Sud Cargos⁽⁷¹⁾).

7.2.1. *Ujemna cena zbycia SNCM*

- (109) Odwołując się do orzecznictwa wspólnotowego w przedmiotowej dziedzinie, władze francuskie zwracają się do Komisji o uznanie, że ujemna cena zbycia SNCM w wysokości 158 mln EUR nie zawiera żadnego środka, który mógłby zostać uznany za pomoc w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE, ponieważ państwo francuskie zachowało się jak prywatny inwestor działający w warunkach gospodarki rynkowej.
- (110) Na wstępie Francja zwraca uwagę, że ostateczna cena 158 mln EUR, która jest niższa od ceny ujemnej, jakiej domagali się początkowo nabywcy w oparciu o audyt SNCM, jest wynikiem negocjacji w sprawie przekazania kontroli, prowadzonych w ramach otwartego, przejrzystego i niedyskryminującego postępowania przetargowego, a tym samym jest w rzeczywistości ceną rynkową.
- (111) Francja uważa, że skoro poszukiwania prywatnego partnera dla SNCM zostały prowadzone w ramach otwartego, przejrzystego i niedyskryminującego postępowania przetargowego, w wyniku którego przyjęto najlepszą ofertę, cena zbycia jest ceną rynkową.
- (112) Według władz francuskich zbycie po cenie ujemnej w wysokości 158 mln EUR miało miejsce warunkach w najkorzystniejszych dla państwa zgodnie z orzecznictwem wspólnotowym i praktyką decyzyjną Komisji, nie zawierało więc żadnego elementu pomocy. Francja uważa bowiem, że cena ujemna jest niższa od kosztów likwidacji, jakie państwo poniosłoby w razie likwidacji przedsiębiorstwa.
- (113) Wniosek ten narzuca się zarówno przy zastosowaniu podejścia wynikającego z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (zwanego dalej wyrokiem w sprawie Gröditzer⁽⁷²⁾), jak i przy zastosowaniu podejścia opartego na analizie rzeczywistych kosztów likwidacji SNCM (decyzja w sprawie ABX⁽⁷³⁾).
- (114) Jeśli chodzi o pierwszą metodę opartą na wyroku w sprawie Gröditzer, Francja wyjaśnia, że wyrok ten potwierdził ocenę Komisji z decyzji z dnia 8 lipca 1999 r., zgodnie z którą „w koszcie likwidacji należy uwzględnić jedynie [...] wartość likwidacyjną aktywów [...]”⁽⁷⁴⁾.
- (115) W tym względzie sprawozdania CGMF⁽⁷⁵⁾ i Oddo-Hastings⁽⁷⁶⁾ szacują wartość likwidacyjną aktywów na minimalną wartość [...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r.⁽⁷⁷⁾.
- (116) W konsekwencji, ponieważ państwo jako właściciel-akcjonariusz spółki jest odpowiedzialne za jej zobowiązania jedynie do wartości likwidacyjnej aktywów (wyrok w sprawie Hytasa⁽⁷⁸⁾), Francja stwierdza, że wartość likwidacyjna aktywów przedsiębiorstwa oszacowana na minimalną wartość [...] mln EUR jest wyraźnie wyższa od ujemnej ceny zbycia, wynoszącej 158 mln EUR.
- (117) Jeśli chodzi o drugą metodę, Francja zauważa, że wynika ona z decyzji Komisji dotyczącej pomocy państwa udzielonej przez Belgię na rzecz ABX Logistics, w której Komisja zbadała ujemną cenę zbycia, mającą, podobnie jak w niniejszej sprawie, charakter ceny rynkowej, porównując ją z kosztami, jakie państwo będące akcjonariuszem poniosłoby faktycznie w ramach likwidacji dobrowolnej lub sądowej, zgodnie z ekspertyzą sporządzoną przez niezależną stronę trzecią. Według Francji Komisja uznaje w szczególności w tej decyzji ważność pewnych kosztów, które mogą wynikać z powództwa wierzyteli o pokrycie zobowiązań w ramach odpowiedzialności zarządu lub z likwidacji w innych działach grupy likwidującej swoją spółkę zależną.
- (118) W oparciu o przytoczone powyżej sprawozdania CGMF i Oddo-Hastings władze francuskie uznają, że suma rzeczywistych kosztów, jakie Republika Francuska poniosłaby jako akcjonariusz, mieści się w przedziale [...]–[...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r.
- (119) Metoda ta uwzględnia w szczególności ryzyko, że państwo francuskie zostałoby wezwane do pokrycia zobowiązań w ramach odpowiedzialności zarządu, gdyby sąd uznał je za podmiot faktycznie zarządzający SNCM. Władze francuskie uważają, że nie można odrzucić ryzyka powództwa o pokrycie zobowiązań, szczególnie w świetle precedensowego wyroku sądu najwyższego (*Cour de Cassation*) we Francji⁽⁷⁹⁾. W wielu pismach do Komisji władze francuskie utrzymywały więc, że możliwość zasądzenia przez sąd krajowy pokrycia przez państwo zobowiązań przedsiębiorstwa, którym kieruje, stanowi bardzo prawdopodobny scenariusz i że powinno się go uwzględnić w wyliczeniach rzeczywistych kosztów ewentualnej likwidacji SNCM.
- (120) Na dzień 30 września 2005 r. pozostała część aktywów SNCM (tj. [...] mln EUR) wyniosłaby, po spłaceniu zobowiązań uprzywilejowanych, [...] mln EUR. Pozostałe elementy kosztów uwzględnionych w ramach powództwa przeciwko państwu o pokrycie zobowiązań obejmują w szczególności koszty rozwiązania głównych umów dotyczących działalności, koszty związane z rozwiązaniem umów leasingu dotyczących statków i spłatę niezabezpieczonych zobowiązań, co prowadziłoby do niedoboru aktywów w kwocie [...] mln EUR. Władze francuskie uważają, że państwu zostałyby zasądzona spłata [...]–[...] % tej kwoty.
- (121) Ponadto władze francuskie uważają, że ze względu na związek zależności z SNCM i zgodnie z innym francuskim orzecznictwem⁽⁸⁰⁾, likwidacja przedsiębiorstwa mogłaby skłonić sąd do zasądzenia wypłaty odszkodowań na rzecz pracowników. Zgodnie z tym orzecznictwem władze francuskie uważają, że jest więcej niż prawdopodobne, że sąd ustanowiłby kwotę dodatkowych odszkodowań w oparciu o odszkodowania, które zostałyby wypłacone w ramach planu socjalnego przedstawionego przed likwidacją.

- (122) Stosując wyrok w sprawie *Aspocomp* do niniejszego przypadku, Francja uważa, że państwo musiałoby wypłacić dodatkowe odprawy z tytułu zwolnień, których koszt całkowity zawierałby się w przedziale [...]–[...] mln EUR, co ostatecznie prowadziłoby do całkowitego kosztu likwidacji, jaki poniosłoby państwo, w przedziale [...]–[...] mln EUR.
- (123) Zgodnie z tym podejściem analiza rzeczywistych kosztów, którymi zostałoby obciążone państwo będące akcjonariuszem, wskazuje, że dla państwa koszt sprzedaży SNCM po cenie ujemnej w wysokości 158 mln EUR jest niższy od rzeczywistego kosztu, jaki poniosłoby w razie likwidacji sądowej przedsiębiorstwa.
- (124) Podsumowując, władze francuskie uważają, że kwoty tej nie można uznać za pomoc państwa.

7.2.2. Łączny wkład kapitałowy akcjonariuszy

- (125) Francja uważa, że poprzez objęcie udziału zachowała się jak przezorny inwestor, ponieważ z jednej strony dokonała tego równocześnie i pozostała w mniejszości w stosunku do BCP i VT, a z drugiej strony udział ten przynosi stały zysk kapitałowy w wysokości [...] % rocznie, co eliminuje w przypadku państwa ryzyko związane z wykonaniem biznesplanu. Francja wyjaśnia, że ten wskaźnik rentowności jest bardzo zadowalający dla prywatnego inwestora⁽⁸¹⁾. Uściśla jednak, że żadne wynagrodzenie nie będzie należne w przypadku postępowania naprawczego lub likwidacji sądowej SNCM albo wykonania przez nabywców klauzuli umożliwiającej odstąpienie od umowy zbycia SNCM.

7.2.3. Dodatkowe środki socjalne (pomoc przyznawana osobom fizycznym)

- (126) Powołując się na praktykę decyzyjną Komisji, w szczególności w sprawie SFP – *Société française de production*⁽⁸²⁾, Francja uważa, że środki te stanowią pomoc przyznawaną osobom fizycznym, która nie przynosi korzyści przedsiębiorstwu. Tym samym wprowadzenie za pomocą środków publicznych dodatkowych środków socjalnych na rzecz osób zwolnionych, o ile środki te nie zmniejszą zwykłych kosztów pracodawcy, wchodzi w zakres polityki socjalnej państw członkowskich i nie stanowi pomocy państwa.

7.2.4. Wniosek

- (127) Gdyby jednak Komisja uznała nowe środki w całości lub częściowo za pomoc państwa, Francja zwraca jej uwagę na fakt, że nowe środki, zapewniając przywrócenie rentowności SNCM, umożliwiają utrzymanie warunków konkurencji na odnośnych rynkach, w szczególności na rynku połączeń z Korsyką. Kwestia ta jest według Francji jedną z zasad wytycznych w sprawie ratowania przedsiębiorstw zagrożonych, jak przypomniła Komisja w niniejszej sprawie (ust. 283 unieważnionej decyzji) i jak przypomniał Sąd w wyroku z dnia 15 czerwca

2005 r. W szczególności Sąd przypominał, że korzystając z szerokiego zakresu swobody uznania, Komisja może uznać, że obecność przedsiębiorstwa jest niezbędna, aby zapobiec powstaniu wzmocnionej oligopolistycznej struktury na odnośnych rynkach.

- (128) Jeśli chodzi o określenie ewentualnych środków kompensacyjnych, jakie należy nałożyć na SNCM, Francja sugeruje, by Komisja wzięła pod uwagę strukturę rynku. Zmniejszenie potencjału SNCM spowodowałoby tym samym wzmocnienie pozycji, odąd dominującej, CFF na rynku połączeń z Korsyką⁽⁸³⁾.
- (129) Według władz francuskich w wersji zaktualizowanej plan restrukturyzacji spełnia kryteria zgodności określone przez Komisję w wytycznych z 1999 r. i 2004 r. Wszystkie środki przedstawione w ramach prywatyzacji SNCM umożliwiają również przywrócenie pod koniec 2009 r. długoterminowej rentowności SNCM i są ograniczone do minimum niezbędnego do jej przewrócenia.

7.3. Zniesienie ograniczeń wprowadzonych unieważnioną decyzją z 2003 r.

- (130) Władze francuskie przypominają z jednej strony, że wszystkie warunki wymagane na podstawie decyzji z 2003 r. zostały spełnione i były przestrzegane w okresie 2003–2006. Z drugiej strony, władze francuskie uważają, że środki te nie są już niezbędne do zapobiegania zakłóceniom konkurencji i że ich utrzymanie byłoby sprzeczne z zasadą proporcjonalności, biorąc pod uwagę ograniczenie kwoty pomocy restrukturyzacyjnej, obniżonej od tego czasu do poziomu 15,81 mln EUR. W szczególności władze francuskie uważają, że należy znieść warunki, które mogłyby nadal znaleźć zastosowanie, a mianowicie warunki dotyczące zakazu modernizowania floty SNCM, przestrzegania zasady *price leadership* w zakresie cen i utrzymania pewnej liczby połączeń.

8. UWAGI ZAINTERESOWANYCH STRON

8.1. Decyzja o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego z 2002 r.

8.1.1. Uwagi Corsica Ferries (CFF)

- (131) Stwierdzając na wstępie, że SNCM jest przedsiębiorstwem zagrożonym w rozumieniu wytycznych⁽⁸⁴⁾, CFF zastanawia się nad zdolnością SNCM do uzyskania rentowności na trasach nieobjętych dotacjami. CFF stwierdza skądinąd, że wbrew temu, co ogłoszono w planie restrukturyzacji⁽⁸⁵⁾, nadal obsługiwane są połączenia z Livorno.
- (132) Jeśli chodzi o kwestię obniżki kosztów, CFF ubolewa nad brakiem dostępu do niektórych elementów planu restrukturyzacji, co do których jej przedstawiciele mieli krytyczne uwagi⁽⁸⁶⁾.

- (133) CFF jest zdania, że wyliczenia władz francuskich prowadzące do kwoty 76 mln EUR to czysta fikcja⁽⁸⁷⁾, natomiast stosunek kapitałów własnych do zobowiązań finansowych w wysokości 79 %, przyjęty przez władze francuskie, wydaje mu się przesadzony⁽⁸⁸⁾. Jeśli chodzi o udziały SNCM, CFF zauważa, że niektóre ze spółek zależnych nie są użyteczne z punktu widzenia działalności tego przedsiębiorstwa, związanej z żeglugą morską⁽⁸⁹⁾.
- (134) Podsumowując, według CFF projekt pomocy ma na celu obejście rozporządzenia dotyczącego kabotażu i pozbawienie sensu przetargów na obsługę połączeń z Marsylii na Korsykę. CFF nalega, by planowana pomoc nie umożliwiła SNCM wypracowania bardziej agresywnej oferty handlowej. Sugeruje, by pomoc restrukturyzacyjna została przyznana dopiero w 2007 r. i tylko w przypadku przegrania przez SNCM najbliższego przetargu w 2006 r. – jedyny scenariusz, według tego przedsiębiorstwa, który mógłby sprawić, że publiczne przedsiębiorstwo żeglugi morskiej byłoby zagrożone.

8.1.2. Uwagi grupy Stef-TFE⁽⁹⁰⁾

- (135) Grupa Stef-TFE podnosi, że udziały SNCM w CMN należy przeanalizować jako aktywa czysto finansowe. Według grupy Stef-TFE, CMN i SNCM są niezależne i konkurują ze sobą na trasach innych niż trasy z Marsylii, choć obie są stroną umowy o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej.
- (136) Pismo wskazuje, że grupa Stef-TFE zobowiąże się do „wykupienia części lub całości, choć najlepiej całości, udziałów SNCM w CMN”, których wartość szacuje na 15–17 mln EUR, jeśli Komisja uzna w ramach warunków, które mogłaby nałożyć w swojej ostatecznej decyzji, że „takie zbycie jest konieczne dla właściwego zrównoważenia planu restrukturyzacji”.

8.1.3. Uwagi przedstawicieli samorządów lokalnych

- (137) Burmistrz Marsylii, przewodniczący rady departamentu Bouches-du-Rhône i przewodniczący rady regionu Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże podkreślają znaczenie ekonomiczne SNCM dla gospodarki regionalnej.
- (138) Przewodniczący rady regionu Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże dodaje, że warunki niezbędne, by plan restrukturyzacji SNCM gwarantował rentowność przedsiębiorstwa, wydają mu się spełnione.
- (139) Przewodniczący rady wykonawczej zgromadzenia Korsyki przekazał uchwałę wspomnianego zgromadzenia z dnia 18 grudnia 2002 r., w której Zgromadzenie Korsyki pozytywnie zaopiniowało projekt dokapitalizowania SNCM.

8.1.4. Uwagi urzędu ds. transportu na Korsyce

- (140) Urząd ds. transportu na Korsyce (OTC)⁽⁹¹⁾ podkreśla, że w przetargu zorganizowanym w celu udzielenia zamówienia z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej została złożona tylko jedna oferta, a mianowicie oferta konsorcjum CMN i SNCM. Władze samorządowe Korsyki, w trosce o utrzymanie niezawodnej, wysokiej jakości obsługi połączeń, włączyły do umowy finansowe mechanizmy rekompensat lub korekt w zależności od skuteczności i niezawodności usług. Ponadto przypomina się, że samorząd terytorialny Korsyki wziął pod uwagę ewolucję podaży od 1996 r. w zakresie obsługi połączeń z portów Francji kontynentalnej, ograniczając obowiązek użyteczności publicznej jedynie do połączeń z Marsylii.
- (141) OTC wskazuje również, że ponieważ SNCM jest obecnie jedynym przedsiębiorstwem będącym w stanie spełnić wymogi zamówienia, jeśli chodzi o ruch pasażerski, jej zniknięcie „spowodowałoby bezpośrednio znaczne ograniczenie usług”. Przypomina również o znaczeniu SNCM dla gospodarki Korsyki.

8.2. Decyzja o rozszerzeniu postępowania z 2006 r.

8.2.1. Uwagi Corsica Ferries (CFF)

- (142) CFF podkreśla znacznie przedmiotowych środków finansowych, ich nieproporcjonalny charakter w stosunku do obrotów SNCM i fakt, że zostały wypłacone SNCM, zanim Komisja wypowiedziała się w sprawie klasyfikacji środków zgodnie z art. 87 ust. 1 traktatu WE.
- (143) CFF zwraca uwagę Komisji na fakt, że wsparcie państwa francuskiego dla SNCM ma strategiczne znaczenie dla rozwoju CFF. Te niezatwierdzone środki umożliwiają SNCM prowadzenie bardzo agresywnej polityki cenowej na połączeniach, na których CFF funkcjonuje od 10 lat i na których po raz pierwszy od zaistnienia na rynku traci w nim udział.
- (144) CFF uważa, że istnieją alternatywne sposoby zapewnienia obecności SNCM na wszystkich przedmiotowych połączeniach, w ramach przekazania obowiązku użyteczności publicznej i poza nim, które mogą przynieść liczne korzyści zarówno SNCM, jak i konkurencji w ogóle. Jeśli chodzi o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej⁽⁹²⁾, CFF uważa, że SNCM powinna zmniejszyć swoją ofertę połączeń gwarantowanych w ramach przekazania obowiązku użyteczności publicznej, by zapobiec nadużyciu jej pozycji dominującej na tym rynku, unikać nowych inwestycji i wprowadzić plan socjalny ograniczony do 120 sezonowych miejsc pracy bez konieczności likwidacji bardziej kosztownych umów na czas nieokreślony. Jeśli chodzi o połączenia nieobjęte przekazaniem obowiązku użyteczności publicznej, CFF sugeruje wycofanie przez SNCM jednego statku sezonowego.

8.2.1.1. Dokapitalizowanie z 2002 r.

- (145) Jeśli chodzi o kwotę 53,48 mln EUR, CFF zastanawia się nad ewentualnym podwójnym uwzględnieniem w obliczeniach rekompensaty w wysokości 787 mln EUR zatwierdzonej decyzją Komisji z 2001 r.
- (146) CFF uważa, że mimo iż wyrok w sprawie *Altmark* został wydany później niż podpisano umowę o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej, rekompensaty wypłacone w jej ramach muszą zostać zbadane w świetle kryteriów określonych we wspomnianym wyroku. W tym względzie CFF uważa, że, z wyjątkiem pierwszego, kryteria określone w wyroku w sprawie *Altmark* nie zostały spełnione.
- (147) Jeśli chodzi w szczególności o czwarte kryterium z wyroku w sprawie *Altmark*, CFF podziela obawy Komisji dotyczące możliwości uznania SNCM za przedsiębiorstwo dobrze zarządzane i odpowiednio wyposażone. W tym względzie CFF zwraca uwagę Komisji na fakt, że prawie 50 % strat SNCM miało miejsce w latach 2000 i 2001, co pozwala przypuszczać, że straty SNCM nie wynikały jedynie z obowiązków użyteczności publicznej.
- (148) Jeśli chodzi o możliwość oceny tej kwoty w świetle art. 86 ust. 2 traktatu WE, CFF uważa, że sąd wezwał Komisję do oceny, która ogranicza się do kwalifikacji tej kwoty jako pomocy, a nie do uzasadnienia jej w oparciu o wspomniany artykuł. Komisja jest zobowiązana sprawdzić, czy kwota ta nie jest zbyt wysoka w stosunku do dodatkowych kosztów spowodowanych obowiązkami użyteczności publicznej.

8.2.1.2. Środki podjęte po dokapitalizowaniu z 2002 r.

- (149) Jeśli chodzi o postępowanie przetargowe dotyczące zbycia przedsiębiorstwa, CFF uważa, że nie było ono całkowicie przejrzyste, ponieważ wybrane przedsiębiorstwo, tj. BCP, nie zarządza już działalnością operacyjną SNCM, odstąpiwszy swoje miejsce grupie VT. Ponadto, ponieważ warunki finansowe zmieniły się na dużo bardziej korzystne dla nabywców, CFF zastanawia się nad zasadą równego traktowania inwestorów, która powinna była przyświecać całej operacji.
- (150) Jeśli chodzi o ujemną cenę zbycia w wysokości 158 mln EUR, CFF wątpi w zastosowanie w niniejszej sprawie kryterium przezornego inwestora działającego w warunkach gospodarki rynkowej. Z jednej strony CFF zastanawia się, czy można uznać, że przedmiotowa operacja została przeprowadzona przez państwo równoległe do istotnej i równoczesnej interwencji zainteresowanych podmiotów prywatnych w porównywalnych warunkach, skoro państwo dokapitalizowało przedsiębiorstwo przed łącznym dokapitalizowaniem akcjonariuszy i nowym planem restrukturyzacji. Z drugiej strony CFF uważa, że w obliczu trudnych warunków finansowych SNCM przezorny inwestor działałby wcześniej, by nie doprowadzić do obniżenia wartości swojej inwestycji⁽⁹³⁾.

- (151) CFF uważa, że odniesienie do sprawy ABX Logistics nie jest właściwe. Poza faktem, że okoliczności tej sprawy nie można porównać do okoliczności niniejszej, CFF podkreśla istotny wkład beneficjenta pomocy w tamtym przypadku, co najwyraźniej nie ma miejsca w przypadku SNCM. Ponadto według CFF decyzja Komisji z 2006 r. nie uwzględniła kosztów związanych z ryzykiem postępowania sądowego w ramach likwidacji przedmiotowego przedsiębiorstwa. W tym względzie CFF uważa, że krajowe orzecznictwo wskazane przez Francję w celu uzasadnienia kosztów, które byłyby związane z likwidacją SNCM, nie ma zastosowania w niniejszej sprawie⁽⁹⁴⁾.
- (152) CFF uważa, że zastosowanie orzecznictwa wspólnotowego w sprawie Gröditzer i Hytasa do niniejszej sprawy w sposób nieunikniony prowadzi do wniosku, że państwo nie zachowało się jak prywatny inwestor, ponieważ zgodnie ze wspomnianym orzecznictwem wkład kapitałowy państwa był związany ze sprzedażą 75 % udziałów w SNCM, zmniejszającą o tyleż szanse zysku z tej inwestycji.
- (153) W końcu CFF uważa, że porównanie między kosztami likwidacji a kosztami dokapitalizowania powinno uwzględniać wartość aktywów, która – w obu przypadkach – przekazywana jest nabywcy. CFF uważa, że wartość aktywów zbytych nabywcom waha się od 640 mln EUR do 755 mln EUR⁽⁹⁵⁾, biorąc pod uwagę wartość rynkową floty wykorzystywanej przez SNCM, którą CFF szacuje na 644–664 mln EUR na sierpień 2006 r.
- (154) Jeśli chodzi o uznanie środków po dokapitalizowaniu z 2002 r. za pomoc restrukturyzacyjną, CFF uważa, że o ile SNCM spełnia warunki zagrożonego przedsiębiorstwa określone w wytycznych z 2004 r. w okresie poprzedzającym pierwsze dokapitalizowanie w wysokości 142,5 mln EUR, zaklasyfikowanie to jest jednak podważalne w przypadku okresu, który poprzedza drugie podwyższenie kapitału w wysokości 8,75 mln EUR, ponieważ odtworzono kapitał własny przedsiębiorstwa.
- (155) Jeśli chodzi o rentowność przedsiębiorstwa, CFF podkreśla, że zbycie SNCM jest tylko częściowe i nie jest nieodwołalne, biorąc pod uwagę klauzule umożliwiające odstąpienie od umowy zbycia wynegocjowane z nabywcami. Te elementy składają się na poważną wątpliwość co do woli i zdolności nabywców do naprawy sytuacji SNCM, a tym samym stanowią obciążenie dla perspektyw trwałej rentowności tego przedsiębiorstwa. CFF wskazuje ponadto, że wbrew temu, czego wymagają wytyczne z 2004 r., władze francuskie nie planowały zaprzestania wykonywania działalności, która nawet po restrukturyzacji przynosiłaby straty⁽⁹⁶⁾. Co więcej, CFF wyraża się sceptycznie o planie redukcji kosztów ze względu na fakt, że flota SNCM została powiększona⁽⁹⁷⁾, a także o planie zmniejszenia zatrudnienia, zwłaszcza w świetle niepowodzenia planu socjalnego z 2002 r.

- (156) CFF wyraża wątpliwości co do faktu, że nowa pomoc jest ograniczona do minimum, ze względu, z jednej strony, na brak jasnych wskazań, co obejmują koszty socjalne, a z drugiej strony – ze względu na treść protokołu zgromadzenia SNCM z dnia 28 kwietnia 2006 r., z której wynika, że część tej pomocy wykorzystano na pokrycie strat z działalności przedsiębiorstwa w 2006 r. i 2007 r. CFF uważa również, że nabywcy SNCM nie przyczyniają się w znaczący sposób do restrukturyzacji przedsiębiorstwa.
- (157) CFF uważa, że aby zapobiec niepożądanym zakłóceniom konkurencji, konieczne jest odnowienie i doprecyzowanie środków kompensacyjnych nałożonych na SNCM w 2003 r. oraz dodanie do nich nowych środków kompensacyjnych dotyczących ograniczenia obecności SNCM na rynku⁽⁹⁸⁾. CFF uważa ponadto, że nie zastoso-
wano się do części środków kompensacyjnych nałożonych na SNCM decyzją z 2003 r.⁽⁹⁹⁾.
- (158) Jeśli chodzi o charakter drugiego dokapitalizowania w wysokości 8,75 mln EUR, CFF uważa, że aby można było zatwierdzić interwencję państwa poza równoczesnym charakterem inwestycji publicznej i prywatnej, interwencja prywatna musi być istotna i przeprowadzona na porównywalnych warunkach. W niniejszej sprawie oba warunki nie zostały spełnione. Z jednej strony udział nabywców, ściśle związany z pierwszym podwyższeniem kapitału w wysokości 142,5 mln EUR, nie był istotny. Z drugiej strony działanie nabywców nie odbyło się na warunkach porównywalnych do warunków udziału państwa, w szczególności ze względu na klauzulę umożliwiającą odstąpienie od umowy zbycia i oczekiwaną rentowność mniejszościowych udziałów CGMF.
- (159) Jeśli chodzi o środki socjalne w kwocie 38,5 mln EUR, CFF podważa uznanie tej kwoty za pomoc dla osób fizycznych. Jeśli bowiem prawdą jest, że z kwoty tej korzystają bezpośrednio pracownicy SNCM, CFF podkreśla, że środek ten mógłby mieć pozytywne, pośrednie skutki dla SNCM, w szczególności poprzez załagodzenie nastrojów społecznych.

8.2.2. Uwagi STIM d'Orbigny (grupa Stef-TFE)

8.2.2.1. Dokapitalizowanie z 2002 r.

- (160) STIM podkreśla, że poprzez wypłacenie kwoty 53,48 mln EUR w ramach rekompensat z tytułu obowiązku użyteczności publicznej państwo wynagrodziło SNCM dwukrotnie za te same obowiązki użyteczności publicznej. Ponadto STIM uważa, że ta wypłata nie spełnia kryteriów określonych w wyroku w sprawie *Altmark*.
- (161) Jeśli chodzi w szczególności o drugie i czwarte kryterium uwzględnione w wyroku w sprawie *Altmark*, STIM podważa, z jednej strony, istnienie czynników wcześniej określonych w sposób obiektywny i przejrzysty, a z drugiej strony porównywalność wskaźników SNCM i CMN za lata⁽¹⁰⁰⁾ 1991-2001 oraz twierdzi w tej kwestii, że dane dostarczone Komisji zostały najwyraźniej zmanipulowane⁽¹⁰¹⁾.

8.2.2.2. Środki podjęte po dokapitalizowaniu z 2002 r.

- (162) Jeśli chodzi o ujemną cenę zbycia w wysokości 158 mln EUR, STIM uważa, że cena ta nie stanowi ceny rynkowej, wynikającej z otwartego i niedyskryminującego postępowania przetargowego, ponieważ dokapitalizowanie miało miejsce w innych warunkach niż te, które w normalnej sytuacji kierują prywatnym inwestorem. STIM uważa, że ponowna wycena aktywów księgowych netto umożliwiłaby, w najgorszym przypadku, likwidację bez żadnych kosztów dla państwa, a nawet generację nadwyżki z likwidacji, że cena zbycia jest znikoma w stosunku do wartości przedsiębiorstwa (szacowanej przez STIM na 350 mln EUR) i że pomoc jest nieproporcjonalna w stosunku do potrzeb przedsiębiorstwa.
- (163) STIM zwraca uwagę Komisji na nadmiernie szeroki zakres klauzuli umożliwiającej odstąpienie od umowy dotyczącej przeniesienia przedsiębiorstwa do sektora prywatnego.
- (164) STIM podważa ponadto uzasadnienie sprzedaży po cenie ujemnej, oparte na założeniu, że likwidacja byłaby społecznie trudna, które wydaje się mało realistyczne.
- (165) Jeśli chodzi o drugie dokapitalizowanie w wysokości 8,75 mln EUR, STIM uważa, że ten wkład kapitałowy nie jest zgodny z zasadą zachowania się jak prywatny inwestor działający w warunkach gospodarki rynkowej, biorąc pod uwagę niedostateczne gwarancje zwrotu z inwestycji. STIM uważa argument wywodzony z równoczesnego charakteru inwestycji prywatnej i publicznej, by nie uznawać tego wkładu za pomoc państwa. Ten równoczesny charakter, o ile został dowiedziony, stanowi jedynie wskazówkę i nie może sam w sobie stanowić kryterium kwalifikacji⁽¹⁰²⁾. STIM stwierdza ponadto że wkład ten stanowi gwarancję udzieloną nabywcom przez rząd francuski, że SNCM uzyska zamówienie z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej w odniesieniu do obsługi połączeń z Korsyką.
- (166) Jeśli chodzi o 38,5 mln EUR pomocy przyznawanej osobom fizycznym, STIM uważa, że kwota ta ma w praktyce na celu zapewnienie SNCM środków pozwalających wykonać niektóre kluczowe zadania planu naprawczego przedłożonego Komisji, w szczególności zmniejszenia zatrudnienia, które nie zostało zrealizowane.

8.2.2.3. Zgodność z wytycznymi z 2004 r.

- (167) STIM jest zdania, że pomoc przyznana SNCM nie jest ograniczona do minimum. Wkład SNCM i nabywców w plan restrukturyzacji jest niewystarczający w świetle warunków nałożonych w wytycznych z 2004 r., nie wykazano też, że sytuacja SNCM była na tyle wyjątkowa, żeby uzasadniać niższy wkład własny. Ponadto STIM podkreśla nieproporcjonalny charakter pomocy przyznanej w 2006 r., która umożliwiła SNCM utworzenie rezerw na pokrycie przyszłych strat. W końcu fakt, że SNCM nie przewidziała zbycia aktywów, które nie są niezbędne dla dalszego istnienia przedsiębiorstwa, jest niezgodny z wymogami ustanowionymi w wytycznych z 2004 r.

- (168) STIM uważa, że wpłata odnośnych kwot odbyła się z naruszeniem zasady jednorazowej pomocy, o której mowa w wytycznych z 2004 r. Pogorszenia sytuacji finansowej przedsiębiorstwa i konfliktów społecznych nie sposób uznać za wyjątkowe okoliczności, nieprzewidywalne i niepowstałe z winy przedsiębiorstwa będącego beneficjentem.
- (169) Tym samym STIM wymaga dodatkowych środków kompensacyjnych w wysokości połowy przyznanej pomocy, tj. 98,25 mln EUR, poprzez zbycie dodatkowego statku oraz bezpośrednich i pośrednich udziałów SNCM w CMN. W tym względzie STIM stwierdza, że te udziały nie mają strategicznego znaczenia w rozumieniu wytycznych w sprawie pomocy restrukturyzacyjnej, ponieważ nie są niezbędne dla przetrwania przedsiębiorstwa ani nie mają charakteru aktywów niezbywalnych.
- (170) STIM podnosi również, że domniemana synergia między SNCM i CMN nie istnieje, ponieważ SNCM nie pełni żadnej faktycznej roli w zarządzaniu i rozwoju CMN. STIM podkreśla ponadto, że umowa akcjonariuszy, która łączyła oba przedsiębiorstwa, nie obowiązuje od dnia 15 marca 2006 r., tj. dnia, w którym została wypowiedziana przez CMN, co potwierdził sąd apelacyjny w Paryżu.

8.2.3. Uwagi SNCM

- (171) SNCM przekazała Komisji dokument podsumowujący jej sytuację ekonomiczną i konkurencyjną wraz z opinią prawnika, w której oszacowano ryzyko sądowego uznania, w ramach postępowania likwidacyjnego, interwencji państwa za interwencję podmiotu faktycznie zarządzającego przedsiębiorstwem w okresie poprzedzającym prywatyzację.
- (172) Kancelaria, do której zwróciła się SNCM [...], dochodzi do wniosku, że w oparciu o dokumenty spółki uzupełnione korespondencją, czynnościami i sprawozdaniami organów kontroli, państwo francuskie [...] ⁽¹⁰³⁾ ⁽¹⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁾. Sprawozdanie podkreśla ponadto, że [...] ⁽¹⁰⁶⁾. Ponadto zgodnie z tym samym sprawozdaniem [...].
- (173) Na tej podstawie ekspert SNCM stwierdza, że jest bardzo prawdopodobne, że sąd gospodarczy w Marsylii uznałby państwo francuskie za podmiot faktycznie zarządzający.
- (174) Ponadto z okoliczności ustalonych w szczególności w sprawozdaniach Trybunału Obrachunkowego, wynika, że błędy w zarządzaniu, które można przypisać państwu francuskiemu ⁽¹⁰⁷⁾, podmiotowi faktycznie zarządzającemu SNCM, przyczyniły się do stwierdzonego niedoboru aktywów SNCM. Szkody wynikające z błędów w zarządzaniu ze strony państwa wynoszą [...].
- (175) W tym kontekście według eksperta SNCM nie ulega więc wątpliwości, biorąc pod uwagę bardzo silne zaangażowanie państwa w zarządzanie SNCM, jego oczywiste błędy w zarządzaniu i zakres jego środków finansowych, że w ramach powództwa o pokrycie zobowiązań państwu francuskiemu zostałyby zasądzone pokrycie części lub całości niedoboru aktywów.
- (176) W oparciu o właściwe orzecznictwo ekspert SNCM stwierdza, że gdyby SNCM została zlikwidowana, pokrycie całości zobowiązań społecznych SNCM z pewnością zostałyby zasądzone państwu. Doprowadziłoby to do obciążenia państwa jako akcjonariusza częścią szacowaną w na [...]–[...] % stwierdzonego niedoboru aktywów (tj. [...]–[...] mln EUR). W konsekwencji państwo francuskie, decydując się na prywatyzację SNCM, doprowadzając wcześniej do zwiększenia jej kapitałów własnych w kwocie 158 mln EUR, zachowało się jak przezorny inwestor.

9. KOMENTARZE FRANCJI DO UWAG ZAINTERESOWANYCH STRON

9.1. Komentarze Francji do uwag zainteresowanych stron dotyczących decyzji o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego z 2002 r.

9.1.1. Uwagi Corsica Ferries

- (177) Władze francuskie wskazały, że niektóre dane przedstawione przez CFF w sprawie oferty SNCM są niedokładne.
- (178) W przeciwieństwie do stwierdzeń CFF państwo francuskie uważa, że plan restrukturyzacji został stworzony w taki sposób, aby umożliwić poprawę sytuacji SNCM w jak najkrótszym terminie i stworzyć warunki do osiągnięcia przez przedsiębiorstwo rentowności w perspektywie średnio- i długoterminowej. Władze francuskie przypomniały, że znaczna część programu zmniejszenia kosztów już została wdrożona ⁽¹⁰⁸⁾. Ponadto w 2001 r. SNCM stworzyło rezerwę w wysokości 21,3 mln EUR na finansowanie środków restrukturyzacyjnych, w szczególności planu ochrony zatrudnienia.
- (179) Jeżeli chodzi o określenie kwoty pomocy, władze francuskie potwierdzają, że stosunek kapitału własnego do zobowiązań ogółem wynoszący 0,79 jest charakterystyczny dla bilansów większości przedsiębiorstw żeglugi morskiej, z wyjątkiem sytuacji szczególnych ⁽¹⁰⁹⁾.

9.1.2. Uwagi Stef-TFE

- (180) Władze francuskie uważają, że przedstawiony przez Stef-TFE opis stosunków między SNCM a CMN w ramach wykonania umowy o świadczenie usług pożytku publicznego nie jest zgodny z rzeczywistością.
- (181) Według władz francuskich wybór formuły tymczasowego konsorcjum przedsiębiorstw, w którym SNCM i CMN są wspólnie wykonawcami bez solidarnej odpowiedzialności, bynajmniej nie „został narzucony w wyniku globalnego charakteru konsultacji”, wbrew uwagom Stef-TFE. Decyzja o powołaniu konsorcjum SNCM-CMN jest wynikiem analizy przeprowadzonej przez oba przedsiębiorstwa, zgodnie z którą kontynuacja w tej formie ich historycznego i naturalnego partnerstwa, zapewni im

najwięcej atutów, zwłaszcza pod względem konkurencyjności, w przetargach. Wejście CMN do konsorcjum wynikało zatem z przemyślanej decyzji z jej strony podjętej na podstawie oceny własnych interesów, a nie z obowiązku powstałego w związku z formą przetargu.

(182) Władze francuskie wyjaśniają, że – wbrew uwagom *Stef-TFE* – przedsiębiorstwa SNCM i CMN ani nie są niezależne, ani nie konkurują bezpośrednio między sobą. Taka sytuacja byłaby sprzeczna z samą zasadą umowy o przekazaniu obowiązku użyteczności publicznej, której są współsygnatariuszami.

(183) Władze francuskie utrzymują, że udział SNCM w kapitale CMN nie może być analizowany jako aktywa czysto finansowe, jak wydaje się utrzymywać *Stef-TFE*. Francja broni stanowiska, że udział SNCM w CMN ma charakter wysoce strategiczny. Zbycie tych udziałów w jej opinii byłoby nie tylko bezsensowne z przemysłowego punktu widzenia, lecz także stanowiłoby poważny błąd strategiczny.

9.1.3. Komentarze Francji do uwag samorządów lokalnych

(184) O ile Francja co do zasady akceptuje treść pisma przewodniczącego rady regionu Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże, to jednak chce wskazać, że – w przeciwieństwie do tego, co stwierdzono w pkt 2 wspomnianego pisma⁽¹¹⁰⁾ – oferta dotycząca obsługi połączenia między Francją kontynentalną a Korsyką nie jest „nadmiernie rozbudowana w stosunku do popytu”, a polityka taryfowa SNCM jest zgodna podjętymi przez przedsiębiorstwo zobowiązaniami do niewszczywania wojny cenowej i niewchodzenia w rolę *price leader*.

9.2. Komentarze Francji do uwag zainteresowanych stron dotyczących decyzji z 2006 r.

(185) Ogólnie rzecz biorąc, Francja zauważa, że wiele uwag STIM i CFF jest identycznych z komentarzami, które przedsiębiorstwa te przedstawiły Komisji w 2003 r. Podkreśla w szczególności, że komentarze CFF zostały przedstawione przed sądem pierwszej instancji w ramach skargi o unieważnienie decyzji Komisji z dnia 9 lipca 2003 r., i w większości już zostały odrzucone zarówno przez Komisję, jak i przez sąd.

(186) W sprawie przekazania obowiązku użyteczności publicznej dotyczącego połączeń między Marsylią a Korsyką, Francja podaje w wątpliwość wszystkie argumenty zmierzające do wykazania, że procedura zawarcia umowy o przekazaniu obowiązku użyteczności publicznej była nieprawidłowa. Ponadto według Francji trwanie postępowań krajowych przed właściwymi sądami krajowymi pełniącymi funkcję powszechnego sądu wspólnotowego oznacza, że interes wspólnotowy bynajmniej nie wymaga analizy kwestii związanych z procedurą zawarcia umowy o przekazaniu obowiązku użyteczności publicznej przez Komisję.

9.2.1. Wcześniejsze wykonanie środków przewidzianych w pierwszym planie restrukturyzacyjnym i jego zmiany

(187) Na ogólną uwagę dotyczącą wcześniejszego wdrożenia przez Francję środków, które można uznać za pomoc, władze francuskie odpowiadają, że wspomniane wdrożenie jest uzasadnione szczególnym elementem procedury, a mianowicie unieważnieniem decyzji zatwierdzającej Komisji z dnia 9 lipca 2003 r., które nastąpiło w 2005 r., a nie zamiarem władz francuskich zignorowania ich obowiązków wynikających z traktatu WE. Skądinąd Francja wyjaśnia, że zawsze informowała Komisję o postępach sprawy i różnych środkach przyjętych od stycznia 2005 r. na mocy zasady lojalnej współpracy między państwami członkowskimi a Komisją.

(188) Jeżeli chodzi o te ostatnie środki, władze francuskie uważają, że skoro żaden z nich nie stanowi pomocy, *in fine* art. 88 ust. 3 traktatu WE nie ma do nich zastosowania, a w konsekwencji – nie ma żadnego obowiązku zawieszenia ich wykonania.

9.2.2. Dokapitalizowanie z 2002 r.

(189) Po pierwsze, władze francuskie wyjaśniają, że nie podały w wątpliwość możliwości zastosowania wyroku w sprawie *Altmark*, wskazując jednakże na niektóre trudności ze wykonaniem testu określonego w tym wyroku ponieważ przedmiotowa kwota poprzedza wyrok, a w związku z tym nie może opierać się na nowych kryteriach w nim przedstawionych.

(190) Francja wyjaśnia, że 53,48 mln EUR, o które chodzi, są częścią kwoty 69,3 mln EUR, którą Komisja uznała za dopuszczalną w 2003 r. Wątpliwości wyrażone przez Komisję w decyzji o wszczęciu postępowania z 2006 r. nie dotyczą zatem zgodności wspomnianych środków, która nie została podważona, jak zdaje się twierdzić STIM w swoich uwagach, lecz odnoszą się do charakteru pomocy w tej wysokości przyznanej z tytułu rekompensaty kosztów świadczenia usług użyteczności publicznej.

(191) Według Francji uwagi CFF i STIM nie podważają możliwości zastosowania w niniejszej sprawie pierwszego i drugiego warunku określonego w wyroku *Altmark*.

(192) Jeżeli chodzi o trzecie kryterium z wyroku *Altmark*, władze francuskie odrzucają argument wysuwany przez CFF i STIM, że wypłata wspomnianej kwoty prowadziłaby w sposób nieunikniony do nadmiernej rekompensaty ze względu na fakt, że decyzją z dnia 30 października 2001 r. Komisja zatwierdziła wypłatę 787 mln EUR z tytułu rekompensaty kosztów wykonywania obowiązku użyteczności publicznej. W tym względzie Francja wyjaśnia, że w decyzji z 2003 r. Komisja stwierdziła w istocie, że obowiązki te były niedostatecznie zrekompensowane, a kwota 53,48 mln EUR była uzasadniona jako rekompensata z tytułu usług użyteczności publicznej.

- (193) Jeżeli chodzi o czwarty warunek z wyroku *Altmark*, władze francuskie podkreślają, że pomimo braku przedsiębiorstwa mogącego służyć za punkt odniesienia, a w związku z tym niemożności przeprowadzenia porównania między SNCM a innymi przedsiębiorstwami, co stwierdziło również CFF, podjęły starania, aby dostarczyć elementy umożliwiające jak najdokładniejsze porównanie z podobnymi przedsiębiorstwami, a przede wszystkim z CMN. Francja podważa argument STIM i CFF, że koszty strukturalne SNCM są większe niż podobne koszty CMN. Nawet jeżeli tak jest, władze francuskie uważają, że wskaźniki wydajności SNCM są zbliżone do takich samych wskaźników CMN. Podsumowując, SNCM było równie dobrze zarządzane jak CMN, którego STIM nigdy nie uznała za przedsiębiorstwo źle zarządzane.
- (194) Francja wyjaśnia, że straty poniesione w latach 1991–2001 nie wynikały wyłącznie z przekazania obowiązku użyteczności publicznej, jak twierdzi CFF, lecz że obowiązki użyteczności publicznej uniemożliwiały SNCM dostosowanie się do zmiany otoczenia konkurencyjnego. Władze francuskie wyjaśniają również, że powstawanie strat nie przypadło w szczególności na lata 2000–2001, lecz uległo przyspieszeniu w tym okresie ze względu na większą liczbę rejsów tam i z powrotem wykonywanych przez CFF.
- (195) Jeżeli chodzi o zgodność kwoty 53,48 mln EUR wypłaconej z tytułu rekompensaty kosztów świadczenia usług użyteczności publicznej na mocy art. 86 ust. 2 traktatu WE, władze francuskie przypominają po pierwsze, że w decyzji z 2003 r. Komisja stwierdziła zgodność wspomnianej kwoty z art. 86 ust. 2, a po drugie – że w wyroku z dnia 15 czerwca 2005 r. sąd nie podważył jej.
- 9.2.3. Środki stosowane po dokapitalizowaniu z 2002 r.
- (196) Jeżeli chodzi o proces zbycia, Francja wyjaśnia, że od początku przewidywała klasyczne kryteria wyboru opierające się głównie na proponowanej cenie waloryzacji papierów wartościowych SNCM, a dodatkowo na innych parametrach (projekt przemysłowy, projekt socjalny itp.), w tym na kwocie, którą kandydaci byli gotowi zainwestować w spółkę w ramach dokapitalizowania. Francja zdecydowanie kwestionuje argument wysuwany przez osoby trzecie, że proces sprzedaży nie był przejrzysty, i przypomina, że w niniejszej sprawie państwo zrobiło więcej niż wynikało z wymogów ustawowych i wymogów przepisów wykonawczych przewidzianych w przypadku zbycia udziałów publicznych, które same w sobie są stanowcze i rygorystyczne. Francja przypominała, że zmiany, które nastąpiły w wyniku oferty BCP dotyczącej przejęcia 100 % udziałów w SNCM, miały miejsce w bardzo trudnym kontekście finansowym i społecznym oraz że przyłączenie VT do oferty BCP nie zmieniło warunków handlowych i finansowych przedsięwzięcia (z wyjątkiem podziału kapitału).
- (197) Jeżeli chodzi o cenę ujemną w wysokości 158 mln EUR, władze francuskie przypominają, że mając na uwadze sytuację finansową SNCM na dzień 30 września 2005 r., przedsiębiorstwo zostało sprzedane po cenie rynkowej, a z ekonomicznego punktu widzenia sprzedaż była korzystniejsza niż likwidacja przedsiębiorstwa. Władze francuskie wyjaśniają w tym względzie, że zastosowania kryterium inwestora prywatnego w przypadku zbycia przedsiębiorstwa zagrożonego likwidacją nie należy rozumieć jako poszukiwania „rentowności interwencji publicznej”, lecz jako zapobieganie większym stratom, które akcjonariusz poniósłby w wyniku (kosztowniejszej) likwidacji.
- (198) Jeśli chodzi o zapłaconą cenę, Francja podważa argument, że SNCM zostało sprzedane za cenę nieodpowiadającą jego rzeczywistej wartości⁽¹¹⁾.
- (199) Władze francuskie odrzucają również argument CFF dotyczący niedoszacowania wartości rynkowej floty SNCM, którą CFF wycenia na kwotę 406,5–426,5 mln EUR. Władze francuskie dowodzą, że statki uwzględnione w obliczeniach CFF nie odpowiadają tym, które SNCM posiadało na własność w dniu 30 września 2005 r. Nieuwzględnienie zmniejszenia wartości w wycenie w wartości rynkowej statków nie pozwala uwzględnić kontekstu, w którym miałyby się odbyć ewentualne postępowanie likwacyjne obejmujące wspomniane aktywa, a data wybrana do obliczenia wartości rynkowej, tj. sierpień 2006 r., nie jest datą potencjalnej likwidacji SNCM, do której należy się odnosić, gdyż datą taką jest 30 września 2005 r. Ponadto Francja zauważa, że gdyby obliczenia zaproponowane przez CFF zostały uwzględnione, cena ujemna byłaby trzykrotnie niższa niż wartość likwidowanych aktywów wymagana w orzecznictwie w sprawie Gröditzer, co byłoby korzystniejsze niż założenia przedstawione Komisji przez władze francuskie.
- (200) W odpowiedzi na argument CFF podający w wątpliwość stosowanie orzecznictwa w sprawie Gröditzer, mając na uwadze, że wkład finansowy państwa w SNCM został powiązany ze sprzedażą 75 % jego udziałów, zmniejszając o tyle samo przewidywany zwrot, władze francuskie przypominają, że ujemna cena zbycia w kwocie 158 mln EUR odpowiada zbyciu całego kapitału SNCM, po którym nastąpiła nowa inwestycja państwa w wysokości 25 % ze stopą zwrotu [...] % rocznie. Dlatego też Francja uważa, że zwrot z inwestycji jest zapewniony dzięki udziałowi państwa w akcjonariacie przedsiębiorstwa na poziomie 25 %, który jest objęty gwarancją wysokiego zwrotu.
- (201) Francja podważa również argument CFF dotyczący niemożliwości zastosowania w niniejszej sprawie logiki ABX opartej szczególności na analizie kosztów likwidacji miejsc pracy w SNCM i ryzyku, że państwo zostałoby uznane za odpowiedzialne za pasywa przedsiębiorstwa w ramach powództwa o pokrycie zobowiązań, które jest przewidziane we francuskich procedurach zbiorowych i potwierdzone w orzecznictwie krajowym (wyrok sądu apelacyjnego w Rouen z dnia 22 marca 2005 r.). Mimo że władze francuskie uważają, że ich zachowania

jako podmiotu zarządzającego SNCM nie można uznać za „błędne” w ramach takiego postępowania, podkreślają wysokie ryzyko wydania przez sąd krajowy wyroku skazującego państwo za niedobór aktywów SNCM z powodu elastycznych kryteriów „błędu w zarządzaniu” w rozumieniu art. L. 651-2 kodeksu handlowego i na mocy cytowanego orzecznictwa, które przekłada się również na niniejszy przypadek.

- (202) Jeżeli chodzi o dokapitalizowanie w kwocie 8,75 mln EUR, Francja przypomina, że w przeciwieństwie do stwierdzeń CFF i STIM, taki wkład kapitałowy nie stanowi pomocy państwa z powodu równoczesności tej inwestycji, podobieństwa warunków jej realizacji i wyższych niż przeciętne zysków uzyskanych przez państwo za pośrednictwem CGMF.
- (203) Władze francuskie wyjaśniają w szczególności, że zasada równego traktowania inwestorów nie została podważona występowaniem klauzul umożliwiających odstąpienie od umowy, ponieważ zostały one przewidziane w ramach zbycia 100 % SNCM, a nie w ramach dokapitalizowania w kwocie 35 mln EUR, które nastąpiło po nim.
- (204) Ponadto Francja przypomina, że jej inwestycja opiewa na kwotę mniejszą niż inwestycja nabywców, ponieważ obejmuje ona jedynie kwotę 8,75 mln EUR w porównaniu z inwestycją nabywców wynoszącą 26,25 mln EUR. Analiza pierwszego dokapitalizowania w kwocie 142,5 mln EUR powinna w istocie nastąpić jedynie w ramach porównania z ceną likwidacji.
- (205) Ponadto Francja podważa argument STIM dotyczący faktu, że wspomniany wkład stanowi gwarancję dla nabywców prywatnych, że SNCM zostanie udzielone zamówienie z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej w zakresie obsługi połączenia z Korsyką. Władze francuskie podkreślają, że zwiększenie kapitału jest racjonalne i niezależne od sytuacji przedsiębiorstwa, a udzielenie SNCM zamówienia z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej nie wpłynęłoby na poprawę oczekiwanego zwrotu z inwestycji.
- (206) Jeśli chodzi o kwotę 38,5 mln EUR przeznaczoną na środki socjalne, Francja ponownie wysuwa argument, że środki te stanowią pomoc dla osób fizycznych, a pokrycie ich przez państwo nie może być uznane za świadczenie pośrednich korzyści na rzecz przedsiębiorstwa, ponieważ stanowią one uzupełnienie zobowiązań ustawowych i zobowiązań podejmowanych dobrowolnie przez SNCM. Ponadto Francja przypomina, że środki te nie umożliwiłyby odejścia pracowników, których koszt, wobec braku takich środków, poniosłoby SNCM.
- (207) Wbrew argumentowi przedstawionemu przez CFF, władze francuskie wyjaśniają, że kwota 38,5 mln EUR nie stanowi kosztu zmniejszenia zatrudnienia przewidzianego w ramach planu zmniejszenia zatrudnienia z 2003 r., gdyż pomimo opóźnień wspomniane zmniejszenie zostało już wówczas przeprowadzone. Nowy plan zmniejszenia zatrudnienia stanowi zatem uzupełnienie pierwszych środków socjalnych z 2003 r.

9.2.4. Zgodność z wytycznymi

- (208) Francja uważa, że w świetle powyższych uwag kwota pomocy, którą należy poddać ocenie w kontekście wytycznych, wynosi 15,81 mln EUR.
- (209) Wbrew stwierdzeniom CFF, władze francuskie uważają, że w świetle pkt 11 wytycznych z 2004 r. w wyniku pierwszego dokapitalizowania SNCM nie przezwyciężyło swych trudności, nawet jeśli pozwoliło ono przedsiębiorstwu na odbudowę funduszy własnych, bowiem celem dokapitalizowania było umożliwienie utrzymania działalności.
- (210) Francja odrzuca stwierdzenia CFF, że nie powinna przekazywać przedsiębiorstwu nowych środków finansowych, zważywszy że SNCM mogło skorzystać z kredytu bankowego. W tym względzie władze francuskie przypominają, że w dniu 24 sierpnia 2005 r. banki odmówiły udostępnienia SNCM nowych środków pieniężnych, w wyniku czego jedyną alternatywą była prywatyzacja lub likwidacja przedsiębiorstwa.
- (211) Francja kwestionuje argumenty CFF i STIM dotyczące porażki planu restrukturyzacji z 2002 r., który – pomimo pewnego opóźnienia – został wdrożony i umożliwił realizację celów w 2005 r. Pogorszenie sytuacji ekonomicznej i finansowej SNCM wynikające z czynników zewnętrznych spowodowało następnie konieczność przedłużenia planu zgłoszonego w 2002 r. i wprowadzenia nowych środków.
- (212) Francja uważa, że perspektywy wyjścia SNCM z trudnej sytuacji są dobre, a środki przewidziane przez nowych akcjonariuszy; przede wszystkim wdrożenie planu zmniejszenia zatrudnienia, przywrócenie obsługi połączeń i remont niektórych statków, umożliwią przedsiębiorstwu odzyskanie rentowności. Francja zauważa w tym względzie, że ze względu na dochody uzyskiwane z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej (około [...] obrotu SNCM), a także mając na uwadze koszty stałe i trudności z przywróceniem 6 statków wykorzystywanych do obsługi połączenia Marsylia-Korsyka, przekazanie obowiązku użyteczności publicznej stanowi podstawowy element strategii przedsiębiorstwa i opłacalności jego działalności.
- (213) Jeśli chodzi o ograniczenie pomocy do minimum, Francja uważa, że koszty niezbędnej restrukturyzacji zostały ograniczone do niezbędnego minimum umożliwiającego przeprowadzenie restrukturyzacji. Władze francuskie przypominają w tym względzie, że – jak stwierdziła Komisja w decyzji z 2003 r. – przedsiębiorstwo wniosło dostateczny wkład w plan restrukturyzacji z własnych środków w wyniku zbycia aktywów na kwotę 30,2 mln EUR. Ponadto mając na uwadze inne zbycia aktywów przez SNCM na łączną kwotę 12,2 mln EUR, łączny wkład przedsiębiorstwa ze środków własnych wynosi 42,4 miliony EUR. Francja uważa, że kwota ta znacznie przekracza kwotę środków własnych niezbędną do zatwierdzenia pomocy restrukturyzacyjnej, która ostatecznie wyniosła 15,81 mln EUR, ponieważ pozostałe środki nie stanowiły pomocy państwa.

9.2.5. Warunki wynikające z decyzji Komisji z 2003 r. i ewentualne nowe środki kompensacyjne

- (214) Wbrew zarzutom STIM i CFF władze francuskie oświadczają, że przestrzegały wszystkich warunków wynikających z decyzji z 2003 r., do których miały się stosować do końca 2006 r. Dotyczy to w szczególności utrzymania floty 11 statków i stosowania taryf niższych od taryf konkurentów.
- (215) Francja uważa ponadto, że w ramach nowej ostatecznej decyzji poziom środków kompensacyjnych nałożonych na SNCM powinien być odpowiednio obniżony, ponieważ uwzględniona kwota pomocy restrukturyzacyjnej wyniesie 15,81 mln EUR zamiast 69,3 mln EUR.
- (216) W tym względzie Francja kwestionuje uwagi STIM dotyczące możliwości nałożenia przez Komisję na SNCM nakazu zbycia udziałów w CMN tytułem środka kompensacyjnego. Francja kwestionuje argument STIM, że w definicja aktywów strategicznych została podważona w wytycznych 2004 r. w porównaniu z wytycznymi z 1999 r.
- (217) Jeżeli chodzi o przytoczone przez CFF środki mające na celu ograniczenie obecności SNCM na rynku, władze francuskie przypominają, że – jak stwierdziła zresztą Komisja w decyzji z 2003 r. (motyw 87) – na odnośnych rynkach (Francja – Korsyka i Maghreb) nie występuje nadmierna obsługa połączeń, a reorganizacja połączeń obsługujących Korsykę w ramach przekazania obowiązku użyteczności publicznej i poza nim zagroziłaby rentowności przedsiębiorstwa.
- (218) Jeśli chodzi o argument CFF, że wdrożenie opisanych powyżej środków na rzecz SNCM wiąże się z poważnym ryzykiem zniknięcia z rynku Francji kontynentalnej i Korsyki jego głównego konkurenta, to jest CFF, władze francuskie podnoszą, że mając na uwadze obecną konfigurację tego rynku, w którym CFF ma większościowe udziały, utrzymanie jego konkurencyjnej struktury zależy od zatwierdzenia planu restrukturyzacji SNCM i jego obecności na wspomnianym rynku.

10. OCENA ŚRODKÓW

- (219) Artykuł 87 ust. 1 traktatu WE stanowi, że „z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w niniejszym traktacie, wszelka pomoc przyznawana przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.
- (220) Uznanie środka krajowego za pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE oznacza, że

spełnione zostały wszystkie wymienione poniżej warunki: 1) przedmiotowy środek wiąże się z przyznaniem selektywnej korzyści ekonomicznej; 2) korzyść jest finansowana z zasobów państwa; 3) korzyść zakłóca konkurencję lub grozi jej zakłóceniem; 4) korzyść wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi ⁽¹¹²⁾.

- (221) Komisja stwierdza, że SNCM otrzymało środki państwowe łącznie na kwotę 274,54 mln EUR za pośrednictwem CGMF stanowiącego w 100 % własność państwa francuskiego.
- (222) Ponieważ SNCM działa w sektorze transportu morskiego otwartego na konkurencję wewnątrzeuropejską, potencjalna korzyść ekonomiczna, którą uzyskało, może zakłócać konkurencję i wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (223) Okoliczność, że rynek kabotażu z wyspami śródziemnomorskimi był do dnia 1 stycznia 1999 r. tymczasowo zwolniony ze stosowania rozporządzenia Rady (EWG) nr 3577/92 z dnia 7 grudnia 1992 r. dotyczącego zasady swobody świadczenia usług w transporcie morskim w obrębie państw członkowskich (kabotaż morski) ⁽¹¹³⁾, nie pozwalała z góry wykluczyć, że dotowanie obsługi połączeń kabotażowych z wyspami śródziemnomorskimi w ramach przekazania obowiązku użyteczności publicznej mogło wpłynąć na wymianę handlową między państwami członkowskimi i zakłócić konkurencję.
- (224) W każdym przypadku, nawet jeżeli dotowanie obsługi połączeń kabotażowych mogło nie mieć wpływu na wymianę handlową i nie wiązać się z zakłóceniem konkurencji przed dniem 1 stycznia 1999 r., sytuacja uległa zmianie po tej dacie, ponieważ, zgodnie z rozporządzeniem (EWG) nr 3577/92 działalność kabotażowa została otwarta od tego momentu dla wszystkich podmiotów wspólnotowych. Ponadto należy podkreślić, że SNCM nie zajmuje się wyłącznie transportem kabotażowym, lecz prowadzi również działalność na rynku międzynarodowego transportu morskiego, który został zliberalizowany rozporządzeniem Rady (EWG) nr 4055/86 z dnia 22 grudnia 1986 r. stosującym zasadę swobody świadczenia usług do transportu morskiego między państwami członkowskimi i między państwami członkowskimi a państwami trzecimi ⁽¹¹⁴⁾.
- (225) Komisja uważa zatem, że w niniejszej sprawie zostały spełnione trzy ostatnie kryteria z art. 87 ust. 1 traktatu WE wymienione w motywie 220 niniejszej decyzji. W kolejnych motywach zostaną przeanalizowane kolejno: występowanie selektywnej korzyści ekonomicznej w odniesieniu do każdego środka i w odniesieniu do każdego z nich, zgodność środków uznanych za pomoc państwa ze wspólnym rynkiem.

10.1. Wkład kapitałowy w kwocie 53,48 mln EUR w ramach rekompensaty z tytułu obowiązku użyteczności publicznej

- (226) Pomimo że w decyzji z 2003 r. Komisja uznała, że część kwoty 76 mln EUR, tj. 53,48 mln EUR, ma charakter rekompensaty z tytułu obowiązku użyteczności publicznej w postaci obsługi połączenia z Korsyką w latach 1991–2001, Komisja oceniła cały wkład kapitałowy, czyli 76 mln EUR, w ramach pomocy restrukturyzacyjnej, ponieważ kwota ta została zgłoszona przez władze francuskie z tego tytułu. W wyroku z dnia 15 czerwca 2005 r. stwierdzającym nieważność decyzji Komisji z 2003 r. sąd wspólnotowy wezwał Komisję do zbadania kwoty 53,48 mln EUR w świetle wyroku Trybunału z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie *Altmark*.
- (227) Ponadto władze francuskie zwróciły się do Komisji z wnioskiem o uwzględnienie faktu, że część pomocy z tytułu restrukturyzacji z 2002 r., mająca charakter rekompensaty z tytułu usług użyteczności publicznej, nie powinna zostać uznana za pomoc w świetle wyroku w sprawie *Altmark*.
- (228) Ponieważ władze francuskie powołały się na zastosowanie w niniejszym przypadku orzecznictwa w sprawie *Altmark*, czyli wniosły o zastosowanie odstępstwa przewidzianego w art. 86 ust. 2 traktatu WE, zważywszy że elementy te mają zasadnicze znaczenie w argumentacji Francji⁽¹¹⁵⁾, Komisja musi zająć stanowisko w tej kwestii.

10.1.1. Uwagi wstępne

Możliwość zastosowania w niniejszej sprawie orzecznictwa w sprawie *Altmark*

- (229) Tytułem wstępu Komisja przypomina, że pomimo faktu, iż wyrok w sprawie *Altmark* został wydany po wdrożeniu omawianego środka, kryteria ustalone przez sąd wspólnotowy w tym wyroku mają zastosowanie w niniejszej sprawie.
- (230) Jak ostatnio przypominał Sąd⁽¹¹⁶⁾, Trybunał nie ograniczył w czasie stosowania decyzji zawartych w wyroku w sprawie *Altmark*. Wobec braku takiego ograniczenia

czasowego stwierdzenia wynikające z wykładni art. 87 ust. 1 traktatu WE mogą być w całości stosowane w odniesieniu do praktycznych i prawnych okoliczności niniejszej sprawy.

Ustalenie kwoty rekompensaty z tytułu obowiązku użyteczności publicznej

- (231) Na początku należy zauważyć, że SNCM odnotowała znaczne deficyty w latach 1991–2001 na wszystkich połączeniach z Korsyką objętych obowiązkiem użyteczności publicznej, pomimo dotacji państwa zatwierdzonych decyzją Komisji z 2001 r.⁽¹¹⁷⁾ W pkt 105 tej decyzji Komisja stwierdziła, że skumulowana strata brutto na połączeniach z Korsyką⁽¹¹⁸⁾ w latach 1991–1999, ustalona w sprawozdaniu eksperta wyznaczonego przez Komisję, przy uwzględnieniu otrzymanych dotacji, wyniosła 217 mln FRF, to jest 33,08 mln EUR.
- (232) Jeżeli chodzi o lata 2000 i 2001⁽¹¹⁹⁾, Komisja zastosowała to samo podejście, które zostało opisane we wspomnianym sprawozdaniu eksperta i ponownie obliczyła wynik brutto na podstawie dostarczonych analitycznych rachunków wyników, odejmując rezerwy na restrukturyzację, które zostały już uwzględnione w zgłoszonych wydatkach na restrukturyzację. Ponadto na podstawie rocznych sprawozdań przedsiębiorstwa Komisja mogła sprawdzić, czy w ciągu tych dwóch lat nie nastąpiło zbycie taboru pływającego.
- (233) W opinii Komisji straty z 2002 r. na połączeniu Marsylia-Korsyka nie mogą zostać uwzględnione ze względu na fakt, że od dnia 1 stycznia 2002 r. ceny eksploatacyjne połączeń między Marsylią a Korsyką i kwoty rekompensaty finansowej zostały ustalone między władzami publicznymi a SNCM w drodze umowy, w przeciwieństwie do sytuacji, jaka miała miejsce w okresie obowiązywania umów z 1991 r. i 1996 r.
- (234) Zgodnie z podejściem przyjętym w decyzji z 2001 r. i jej uzasadnieniem Komisja przyjęła następujące wnioski:

Tabela 3

Analityczny rachunek wyników za lata 1991–2001

Sieć korsykańska	2001		2000		1991–1999 ⁽¹⁾		Ogółem 1991–2001	
	Mln FRF	Mln EUR	Mln FRF	Mln EUR	Mln FRF	Mln EUR	Mln FRF	Mln EUR
Wynik przed opodatkowaniem	– 302,575	– 46,127	– 40,256	– 6,137	– 216,98	– 33,078	– 559,811	– 85,343
Odpis na rezerwy/aktualizacja wartości Liamone ⁽²⁾	96,895	14,771	0,000	0,000	0,000	0,000	96,895	14,771
Odpis na rezerwy/Plan zmniejszenia zatrudnienia	112,110	17,091	0,000	0,000	0,000	0,000	112,110	17,091

Sieć korsykańska	2001		2000		1991–1999 ⁽¹⁾		Ogółem 1991–2001	
	Mln FRF	Mln EUR	Mln FRF	Mln EUR	Mln FRF	Mln EUR	Mln FRF	Mln EUR
Korekta nadwyżki ze statków	0,000	0,000	0,000	0,000	182,100	27,761	182,100	27,761
Wynik przed opodatkowaniem bez nadwyżki i restrukturyzacji	– 93,571	– 14,265	– 40,256	– 6,137	– 216,980	– 33,078	– 350,807	– 53,480

⁽¹⁾ Dane pochodzące z decyzji 2002/149/WE.

⁽²⁾ Rezerwa w kwocie 14,8 mln EUR została utworzona w 2001 r. z przeznaczeniem na NGV Liamone. Jej celem jest dostosowanie rocznych kosztów utrzymania statku do poziomu kosztów utrzymania statku dostosowanego do nowych wymogów nałożonych na tę linię i finansowanego na tych samych warunkach. Rezerwa została utworzona zgodnie z zasadami księgowymi, na podstawie których przedsiębiorstwo musi korygować bilans, uwzględniając nadzwyczajną aktualizację wartości, jeżeli stwierdzi, że jeden z aktywów ma wartość faktyczną lub rynkową poniżej wartości księgowej.

(235) Ogółem skumulowana strata odnotowana przez SNCM na połączeniach Marsylia-Korsyka, z wyłączeniem dotacji państwa zatwierdzonych decyzją z 2001 r. i po korekcie wynikającej z nadwyżek uzyskanych ze sprzedaży statków w tym okresie oraz wydatków na restrukturyzację, wynosi 53,48 mln EUR w całym okresie 1991–2001.

powinno wykazać, iż poziom rekompensaty wypłaconej na rzecz SNCM nie przekraczał kosztów ponoszonych przez przeciętne, dobrze zarządzane i odpowiednio wyposażone przedsiębiorstwo, mając na uwadze związane z nimi dochody, a także racjonalny zysk z wykonywania tego rodzaju obowiązków, zgodnie z wymogami określonymi w wyroku Trybunału.

(236) W świetle powyższych ustaleń Komisja uważa, że kwota 53,48 mln EUR z wkładu kapitałowego w kwocie 76 mln EUR zgłoszonego w 2002 r. ⁽¹²⁰⁾ może zostać uznana za rekompensatę z tytułu obowiązku użyteczności publicznej.

10.1.2. Występowanie korzyści ekonomicznej w świetle wyroku w sprawie Altmark

(237) Według Trybunału, ponieważ interwencję państwa należy uznać za rekompensatę stanowiącą wyrównanie z tytułu usług świadczonych przez przedsiębiorstwo beneficjenta w celu wykonania obowiązku użyteczności publicznej, w taki sposób, że przedsiębiorstwo to w rzeczywistości nie osiąga korzyści finansowej, a interwencja nie prowadzi do zdobycia przez przedsiębiorstwo korzystniejszej pozycji wobec konkurencyjnych przedsiębiorstw, interwencja taka nie podlega art. 87 ust. 1 traktatu WE.

(238) Jednakże aby tego rodzaju rekompensata nie była uznana za pomoc państwa, musi spełniać łącznie pewną liczbę warunków (zob. przypis 68 w niniejszej decyzji).

(239) Jeżeli chodzi w szczególności o czwarte kryterium określone przez Trybunał w wyroku w sprawie Altmark, należy stwierdzić, że SNCM nie zostało wyłonione w drodze postępowania o udzielanie zamówienia publicznego umożliwiającego wybór wykonawcy mogącego świadczyć tego rodzaju usługi jak najmniejszym kosztem dla społeczeństwa.

(240) Wobec braku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, Komisja uważa, że państwo członkowskie

(241) W niniejszej sprawie władze francuskie same przyznały w piśmie z dnia 16 listopada 2006 r., że w praktyce nie można znaleźć przedsiębiorstwa, które mogłoby stanowić punkt odniesienia w odniesieniu do lat 1991–2001 pod względem obowiązku użyteczności publicznej ciążącego na SNCM, gdyż było to jedyne przedsiębiorstwo zdolne do wykonania tego obowiązku. W tej sytuacji władze francuskie podjęły starania, aby dostarczyć dane umożliwiające jak najdokładniejsze porównanie z podobnymi przedsiębiorstwami, w tym z CMN, podkreślając jednak, że przedsiębiorstwa te nie prowadziły działalności w takich samych warunkach, jakie zostały narzucone SNCM w umowach dotyczących obowiązku użyteczności publicznej w latach 1991–2001.

(242) Komisja uważa w tym względzie, że mając na uwadze argumenty władz francuskich, należy stwierdzić, że nie wykazały one, w jaki sposób przedsiębiorstwa uznane przez nie za podobne stanowiły punkt odniesienia zgodnie z wymogiem wynikającym z orzecznictwa wspólnotowego. W tym kontekście Komisja wskazała, że przekazane przez Francję dane dotyczące tych przedsiębiorstw nie pozwalają jej ocenić stopnia podobieństwa, na który się powołano, ani zbadać wpływu poszczególnych przywołanych warunków prowadzenia działalności na porównanie, które należy przeprowadzić do celów zastosowania wspomnianego czwartego kryterium.

(243) W tych okolicznościach Komisja uważa, że na podstawie informacji i danych przekazanych przez władze francuskie w ramach niniejszego postępowania nie dowiodły one, że spełniony został czwarty warunek z wyroku w sprawie Altmark.

(244) Mając na uwadze powyższe uwagi, Komisja uważa, że przedmiotowy środek przyniósł SNCM korzyść ekonomiczną. Ze względu na fakt, że korzyść ze wspomnianego środka dotyczyła tylko SNCM, chodzi o selektywną korzyść ekonomiczną. W konsekwencji rekompensata przyznana SNCM w ramach umów z 1991 i 1996 na kwotę 53,48 mln EUR stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE.

10.1.3. Zgodność przedmiotowego środka ze wspólnym rynkiem w świetle art. 86 ust. 2 traktatu WE

(245) Ponieważ władze francuskie powołały się na art. 86 ust. 2 traktatu WE, Komisja zastosuje takie samo podejście i takie samo uzasadnienie, jakie przyjęła w decyzji z 2001 r., aby dokonać oceny przedmiotowego środka.

(246) Zgodnie z tym artykułem wypłata pomocy państwa może nie podlegać zakazowi określone w art. 87 traktatu WE, pod warunkiem że pomoc ta służy jedynie kompensacji dodatkowych kosztów wynikających z pełnienia specjalnego zadania spoczywającego na przedsiębiorstwie zarządzającym usługą świadczoną w ogólnym interesie gospodarczym, a przyznanie pomocy temu przedsiębiorstwu jest konieczne do zapewnienia obowiązku użyteczności publicznej w warunkach równowagi gospodarczej.

(247) Mając na uwadze orzecznictwo mające zastosowanie do lat 1991–2001 ⁽¹²¹⁾, Komisja musi, tak jak to zrobiła w decyzji z 2001 r.:

— sprawdzić, czy usługi, którymi zarządzanie zostało powierzone SNCM, można uznać za usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym,

— zbadać adekwatność kwoty dotacji przyznanej SNCM w ramach obowiązku użyteczności publicznej w zakresie obsługi połączeń morskich z Korsyką do nadwyżki kosztów ponoszonych przez SNCM w celu wypełnienia podstawowych wymogów umowy o świadczenie usług użyteczności publicznej.

Uzasadnienie obowiązku użyteczności publicznej

(248) W niniejszej sprawie, jeśli chodzi o rekompensaty wypłacone w latach 1991–2001, zgodnie z tym, co stwierdziła Komisja w decyzji z 2001 r., obowiązki użyteczności publicznej nałożone na SNCM i CMN wynikały z dwóch umów pięcioletnich zawartych przez te przedsiębiorstwa z urzędem ds. transportu na Korsyce (*Office de transport de la Corse*, OTC). We wspomnianych umowach, dla których podstawą prawną była umowa ramowa na lata 1976–2001, sprecyzowano zasady

wykonania obowiązku użyteczności publicznej odpowiednio w latach 1991–1996 i 1996–2001. W umowach określono również zasady wypłaty zryczałtowanej dotacji wypłacanej z dotacji na realizację zasady ciągłości terytorialnej jako rekompensatę z tytułu nałożonych obowiązków.

(249) Jeżeli chodzi o kwestię, czy obowiązki te odpowiadały faktycznemu zapotrzebowaniu na usługi użyteczności publicznej, Komisja stwierdziła w decyzji z 2001 r., że umowa ramowa i umowy pięcioletnie są zgodne z zasadą ciągłości terytorialnej, której celem jest ograniczenie niekorzystnej sytuacji, w jakiej znajdują się obszary wyspiarskie, i zapewnienie połączeń z Korsyką zgodnie z zasadami jak najbardziej zbliżonymi do obsługi połączeń kontynentalnych. Komisja odnotowuje również, że cel ten, który wynika z uzasadnionego interesu publicznego, nie został wcześniej osiągnięty w wyniku oddziaływania mechanizmów rynkowych ⁽¹²²⁾.

(250) W konsekwencji Komisja uważa, że system połączeń przewidziany w umowie ramowej i w umowach pięcioletnich odpowiada faktycznemu zapotrzebowaniu na usługę użyteczności publicznej.

Nieryczałtowy charakter rekompensaty

(251) Jak Komisja stwierdziła w decyzji z 2001 r., w latach 1991–2001 SNCM otrzymała na mocy opisanych wyżej ram prawnych zryczałtowaną dotację roczną, której kwota została określona na okres 5 lat i była weryfikowana każdego roku w zależności od zmiany produktu krajowego brutto, a także informacji i dobrowolnych sprawozdań analitycznych przedstawionych przez SNCM.

(252) W pkt 30 decyzji z 2001 r. Komisja odnotowuje, że „zgodnie z art. 4 umowy z 1976 r. ⁽¹²³⁾ kwota dotacji rocznej jest wypłacana w formie dwunastu zaliczek miesięcznych w równych częściach. Aby umożliwić ostateczne rozliczenie dotacji, najpóźniej do dnia 1 lipca każdego roku SNCM musi przedstawić wyniki osiągnięte w poprzednim roku obrotowym zatwierdzone przez organ kontroli państwowej. Ewentualne zwroty płatności ze strony SNCM są potrącane z zaliczek w bieżącym roku obrotowym. System rozliczania zaliczek przewiduje również ewentualne dodatkowe wypłaty środków państwowych. Zawarte umowy przewidują również kary, jeżeli w ciągu roku liczba podstawowych połączeń niezrealizowanych przez SNCM przekroczy 2 % podstawowych połączeń przewidzianych w umowie. Instytucja zamawiająca może również poinformować SNCM o zajęciu zryczałtowanej dotacji na realizację zasady ciągłości terytorialnej w przypadku poważnych incydentów prowadzących do przerwania świadczenia usługi użyteczności publicznej”.

(253) W pkt 82 wymienionej decyzji Komisja wskazuje, że druga część pkt IV stanowi, co następuje: „Przy założeniu, że warunki ekonomiczne, w szczególności opłaty eksploatacyjne i natężenie ruchu stanowiące podstawę obliczenia dotacji, ulegną istotnemu pogorszeniu, SNCM i OTC podejmą wspólne działania w celu przeanalizowania środków, które należy podjąć w przedmiocie połączeń, taryf lub zwiększenia kwoty dotacji w celu przywrócenia równowagi finansowej przedsiębiorstwa”.

(254) W świetle powyższych rozważań oraz zgodnie z wnioskami zawartymi w decyzji z 2001 r. Komisja uważa, że rekompensata w kwocie 53,48 mln EUR wypłacona przez państwo nie ma charakteru ryczałtowego ze względu na mechanizm umożliwiający uzupełnienie niedoborów w przypadku braku równowagi finansowej wynikającej z niedostosowania rzeczywistych kosztów eksploatacyjnych do kosztów służących za podstawę obliczenia dotacji.

Adekwatność rekompensat w stosunku do kosztów usługi użyteczności publicznej

(255) Zgodnie z tym, co Komisja stwierdziła w decyzji z 2001 r.⁽¹²⁴⁾, rekompensaty finansowe otrzymane swego czasu na podstawie umów pięcioletnich z 1991 r. i 1996 r. nie pozwoliły SNCM na całkowite pokrycie strat związanych z obowiązkiem użyteczności publicznej. Komisja uznała, że niedobór rekompensaty wyniósł 53,48 mln EUR.

(256) Komisja wywnioskowała, że kwota 53,48 mln EUR wypłacona przez państwo jest równa kwocie niedoboru rekompensaty stwierdzonego w okresie 1991–2001 i w konsekwencji jest adekwatna w stosunku do kosztów netto poniesionych przez SNCM z tytułu wykonywania zadań użyteczności publicznej.

10.1.4. Wnioski

(257) Na podstawie powyższych uwag Komisja uważa, że rozpatrywany środek stanowi pomoc państwa zgodną ze wspólnym rynkiem na mocy art. 86 ust. 2 Traktatu WE. Mając na uwadze, że wspomniany środek został wdrożony w dniu 14 listopada 2003 r., Komisja stwierdza, że tego rodzaju pomoc państwa jest niezgodna z prawem.

(258) W tym kontekście kwota pomocy uznawana za pomoc restrukturyzacyjną w ramach zgłoszenia z 2002 r. wynosi 22,52 mln EUR⁽¹²⁵⁾. Kwotę tę należy dodać do środków zgłoszonych w 2006 r. w zakresie, w jakim obejmują one pomoc z tytułu restrukturyzacji (zob. sekcja 10.5 niniejszej decyzji)

10.2. Zbycie SNCM po ujemnej cenie sprzedaży w wysokości 158 mln EUR

(259) W niniejszej sprawie Komisja musi zbadać, czy wkład kapitałowy państwa w wysokości 158 mln EUR poprze-

dzający zbycie SNCM nabywcom prywatnym, tzn. *in fine* ujemna cena sprzedaży przedsiębiorstwa odpowiadająca równoważnej kwocie, nie zawiera elementów pomocy państwa.

(260) Otwarta, przejrzysta i niedyskryminująca publiczna procedura wyboru, w wyniku której państwo sprzedaje przedsiębiorstwo po wcześniejszym dokapitalizowaniu (w kwocie przewyższającej cenę sprzedaży) nie pozwala wykluczyć występowania pomocy, z której mogły skorzystać zarazem prywatyzowane przedsiębiorstwo i nabywca⁽¹²⁶⁾.

10.2.1. Ramy prawne odniesienia

(261) Aby sprawdzić, czy przedsiębiorstwo osiągnęło korzyść ekonomiczną w postaci wkładu kapitałowego państwa, Komisja stosuje co do zasady test inwestora prywatnego (zwany dalej: „testem inwestora prywatnego”). Test inwestora prywatnego jest odzwierciedleniem zasady równego traktowania podmiotów z sektora prywatnego i publicznego wynikającej z art. 295 traktatu WE. Zgodnie z tą zasadą środki udostępnione przedsiębiorstwu pośrednio lub bezpośrednio przez państwo w okolicznościach, które odpowiadają normalnym warunkom rynkowym, nie mogą zostać uznane za pomoc państwa⁽¹²⁷⁾.

(262) W tym celu Komisja może w szczególności ocenić, czy podmiot dostarczający środki zachował się jak inwestor prywatny realizujący ogólną lub sektorową politykę strukturalną, kierujący się perspektywami rentowności zainwestowanego kapitału w ujęciu długoterminowym. Sąd wspólnotowy uznał właściwość tego podejścia w ramach wielu spraw⁽¹²⁸⁾.

(263) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wkład kapitałowy wniesiony przez inwestora publicznego w sytuacji braku perspektywy zysków, nawet w ujęciu długoterminowym, stanowi pomoc państwa⁽¹²⁹⁾.

(264) Sąd wspólnotowy wskazał również, że inwestor prywatny realizujący ogólną lub sektorową politykę strukturalną, kierujący się perspektywą rentowności w ujęciu długoterminowym, nie może w racjonalny sposób pozwolić sobie, po latach nieprzerwanego odnotowywania strat, na wniesienie wkładu kapitałowego, który pod względem ekonomicznym nie tylko jest kosztowniejszy niż likwidacja aktywów, lecz również jest związany ze sprzedażą przedsiębiorstwa, co pozbawia go wszelkich perspektyw zysku, nawet w dłuższej perspektywie⁽¹³⁰⁾.

(265) Precyzując, w wyroku w sprawie Gröditzer Trybunał orzekł, że aby stwierdzić, czy prywatyzacja przedsiębiorstwa za cenę ujemną zawierała elementy pomocy państwa, „należy ocenić, czy inwestor prywatny, który pod względem wielkości jest porównywalny z organami zarządzającymi sektorem państwowym, w porównywalnych warunkach mógłby zostać nakłoniony do wniesienia równie dużego kapitału w ramach sprzedaży przedsiębiorstwa, czy też wybrałby opcję jego likwidacji”⁽¹³¹⁾.

10.2.2. Zastosowanie w niniejszej sprawie

- (266) W świetle powyższych uwag, aby ustalić, czy przedmiotowy środek miał charakter pomocy, Komisja musi „ocenić, czy rozwiązanie wybrane przez państwo jest, bezwzględnie i w stosunku do wszelkich innych rozwiązań, w tym powstrzymania się od interwencji, rozwiązaniem najtańszym, co w takim przypadku powinno prowadzić do stwierdzenia, że państwo działało jak inwestor prywatny”⁽¹³²⁾.

10.2.2.1. Poszanowanie zasady akcjonariusza prywatnego w gospodarce rynkowej

- (267) W tym kontekście należy zauważyć, że duże konsorcja przedsiębiorstw, które zamykają zakłady lub likwidują oddziały, nie mogą obecnie ignorować konsekwencji społecznych takich decyzji.
- (268) Najczęściej w takich sytuacjach wdrażają plany zmniejszenia zatrudnienia, które mogą obejmować środki przekwalifikowania pracowników, pomoc w poszukiwaniu pracy, odprawy, a nawet działania obejmujące lokalną działalność gospodarczą, które wykraczają poza to, co wynika z ustaw i układów zbiorowych.
- (269) W niniejszej sprawie Komisja stwierdziła, że SNCM jest spółką kontrolowaną przez państwo w ramach grupy CGMF (*Compagnie Maritime Générale et Financière*).
- (270) Komisja uważa, że przy założeniu likwidacji SNCM⁽¹³³⁾ tego rodzaju środki zostałyby wdrożone dodatkowo w stosunku do obowiązków prawnych, aby nie popsuć wizerunku całego holdingu i jego właściwego akcjonariusza⁽¹³⁴⁾.
- (271) Komisja przypomina, że widmo likwidacji przedsiębiorstwa w 2004 r. wywołało liczne i poważne niepokoje społeczne. W wyniku poważnego konfliktu społecznego z września 2004 r. flota SNCM była zablokowana przez szesnaście dni. Komisja dodaje, że władze francuskie wykazały na podstawie danych liczbowych, że niepokoje społeczne z 2004 r., pogarszając wizerunek holdingu wśród klientów, przyniosły znaczne straty przekładające się na liczbę pasażerów przewożonych przez SNCM, a w konsekwencji na obroty przedsiębiorstwa. Komisja podkreśla ponadto, że w wyniku trudnego klimatu społecznego z lata 2004 r., mającego negatywny wpływ na sytuację finansową SNCM, akcjonariusz przedsiębiorstwa wprowadził wiosną 2005 r. plan zmniejszenia zatrudnienia, który został zawieszony w 2005 r. w wyniku porozumienia ze związkami zawodowymi. Na podstawie powyższych stwierdzeń Komisja uważa, że bezsprzecznie, przy założeniu likwidacji SNCM, brak wypłaty dodatkowych odpraw przez grupę CGMF wpłynąłby negatywnie na wizerunek holdingu i jego właściwego akcjonariusza.
- (272) Z tego względu Komisja uważa, że koszty związane z tymi środkami należy uwzględnić w obliczeniu

kosztów likwidacji. Wspomniane koszty zostałyby zatem uwzględnione w wartości likwidacji SNCM, o ile byłaby ona dodatnia, a jej koszty poniosłoby bezpośrednio grupa CGMF i państwo jako akcjonariusz. Komisja uważa, że każde inne rozwiązanie pomijałoby rzeczywistą sytuację społeczną, w obliczu której stają obecnie duże grupy przedsiębiorstw⁽¹³⁵⁾.

- (273) Aby obliczyć koszt likwidacji, który poniósłby akcjonariusz, Komisja przyjęła założenie *de minimis* obejmujące wyłącznie dodatkowe odprawy.
- (274) W tym względzie władze francuskie uważają, że na podstawie planu zmniejszenia zatrudnienia z 2005 r., który opierał się na planie zmniejszenia zatrudnienia z 2002 r., należy przyjąć zakres [...]–[...] EUR na pracownika, co daje łącznie kwotę [...]–[...] mln EUR. Władze francuskie sprecyzowały, że dolna granica podanego zakresu uwzględnia fakt, że koszt referencyjnego planu zmniejszenia zatrudnienia jest większy z powodu bardzo dużej proporcji pracowników zbliżających się do wieku emerytalnego, których odejście z pracy odbywa się na szczególnie korzystnych warunkach. Ponadto uwzględniono również fakt, że kontekst likwidacji spółki i zwolnienia wszystkich pracowników nie jest porównywalny z planem przekwalifikowania pracowników umożliwiającym kontynuowanie działalności, jak w przypadku referencyjnego planu zmniejszenia zatrudnienia.
- (275) Ekspert Komisji przeprowadził analizę porównawczą danych liczbowych przedstawionych przez władze francuskie z planami zmniejszenia zatrudnienia wdrożonymi ostatnio we Francji. Plan zmniejszenia zatrudnienia *Hewlett Packard* z 2003 r. kosztował 214 000 EUR na osobę, a w 2005 r. od 50 000 do 400 000 EUR. W 2004 r. plan zmniejszenia zatrudnienia wprowadzony przez *Péchiney* po połączeniu z przedsiębiorstwem *Alcan* kosztował 128 000 EUR na osobę. Podczas realizacji planu zmniejszenia zatrudnienia *Giat Industries* w 2004 r. łączny koszt w podziale na pracownika wyniósł 162 000 EUR w porównaniu z 71 000 EUR w przypadku przedsiębiorstwa *Gemplus* w 2002 r. i 69 000 EUR w przypadku przedsiębiorstwa *Danone* (branża ciastkarska) w 2001 r. W 2002 r. *Yves Saint Laurent Haute Couture* ogłosił plan zmniejszenia zatrudnienia kosztujący 115 000 EUR na pracownika. Plan *Power 8* ogłoszony przez przedsiębiorstwo *Airbus France* w lutym 2007 r. przewidywał, że koszt na pracownika wyniesie 68 000 EUR⁽¹³⁶⁾. W 2008 r. koszt planu zmniejszenia zatrudnienia w przedsiębiorstwie *Michelin* wyniósł 157 400 EUR na pracownika.
- (276) Jeżeli chodzi o dokerów, Komisja wyjaśnia, że Trybunał Obrachunkowy przypomniał w publicznym sprawozdaniu tematycznym z lipca 2006 r. „Porty francuskie w obliczu zmian w sektorze transportu morskiego: pilne działania”, że łączny koszt planu zmniejszenia zatrudnienia z 2004 r. w podziale na osobę wynosi 145 000 EUR w przypadku portów autonomicznych i 209 000 EUR w przypadku portu marsejskiego.

(277) Komisja przypomina, że decyzja z dnia 17 lipca 2002 r. dotycząca *Société Française de Production* pozwala zilustrować koszt tego rodzaju szczodrości w przypadku prywatyzacji przedsiębiorstwa znajdującego się w trudnej sytuacji. Kosztowała ona państwo 43,1 mln EUR (to jest 151 000 EUR na pracownika w przypadku planu przewidującego zwolnienie 285 pracowników), które należy dodać do 5,3 mln EUR zobowiązań ustawowych i dobrowolnych (co daje razem koszt 169 000 EUR na pracownika).

(278) W świetle powyższej analizy porównawczej Komisja uważa, że założenie wypłacenia [...] EUR każdemu pracownikowi z tytułu dodatkowej odprawy jest spójne z kosztem zwolnienia jednego pracownika w planach zmniejszenia zatrudnienia zrealizowanych przez akcjonariuszy prywatnych w tym samym okresie.

(279) Wreszcie Komisja uważa, że założenie zwolnienia wszystkich pracowników SNCM w ramach likwidacji przedsiębiorstwa jest najbardziej prawdopodobne, przede wszystkim dlatego, że nie rozpisano jeszcze przetargu na przekazanie obowiązku użyteczności publicznej w latach 2007–2013, a w związku z tym nie podjęto ostatecznej decyzji. Ponadto mając na uwadze niepokojącą sytuację finansową SNCM, jest mało prawdopodobne, aby został opracowany plan kontynuowania działalności przewidujący postępowanie naprawcze w odniesieniu do przedsiębiorstwa, dzięki któremu można by było uniknąć zwolnień.

(280) W świetle powyższych informacji Komisja uznaje, że CGMF (państwo) poświęciłoby na dodatkowe odprawy łącznie [...] mln EUR.

(281) Na obecnym etapie analizy Komisja musi ustalić wartość likwidacji SNCM bez uwzględniania dodatkowych odpraw. Różnicę między wartością likwidacji, o ile będzie to kwota dodatnia, a dodatkowymi odprawami, należy porównać z ceną ujemną wynikającą ze sprzedaży, aby sprawdzić, czy państwo zachowało się jak inwestor prywatny działający w gospodarce rynkowej. W tym celu Komisja wykorzystwała wyliczenie rewaluowanych aktywów netto. Zgodnie z metodą rewaluacji aktywów netto, niedobór aktywów stwierdza się, kiedy wartość ekonomiczna rzeczywistych aktywów (zazwyczaj większa niż wartość księgowa netto) nie pokrywa wartości ekonomicznej rzeczywistych zobowiązań.

(282) Aby stwierdzić niedobór aktywów w niniejszym przypadku, Komisja, z pomocą eksperta⁽¹³⁷⁾, sprawdziła –

zgodnie z wyjaśnieniami poniżej – że na dzień 30 września 2005 r. wartość aktywów SNCM nie była dostateczna, aby spłacić wierzycieli uprzywilejowanych i wierzycieli nieuprzywilejowanych (w tym pracowników w ramach klasycznych wierzytelności).

Wybór metody oceny

(283) Komisja uważa, że wycena aktywów netto jest metodą powszechnie stosowaną do wyceny spółek w sektorze transportu morskiego. W jej ocenie metoda ta jest szczególnie dostosowana do sytuacji SNCM, ponieważ dla jej głównego akcjonariusza alternatywą zbycia jest ogłoszenie upadłości spółki, która zostałaby postawiona w stan likwidacji.

(284) Jeśli chodzi o inne metody wyceny, w szczególności metody aktualizowanych operacyjnych wolnych przepływów pieniężnych, Komisja uważa, że z uwagi na fakt, iż zakłada ona dalsze prowadzenie działalności spółki, co nie dotyczy SNCM, nie może ona być zastosowana w niniejszym przypadku.

Data referencyjna

(285) Komisja przyjęła, że dzień 30 września 2005 r. jest datą referencyjną na potrzeby oceny SNCM, zważywszy że chodzi o datę faktycznego wyboru między akceptacją oferty kupna lub likwidacją przedsiębiorstwa, gdyż decyzja w sprawie wyboru BCP zapadła dnia 27 września 2005 r.

Wartość aktywów SNCM

(286) Komisja zauważyła w szczególności, że akcjonariusz SNCM, we współpracy ze spółką *Ernst & Young*, oszacował liczbowo koszt likwidacji przedsiębiorstwa (wspomniane sprawozdanie CGMF) na dzień 30 września 2005 r. Firmy *Oddo Corporate Finance* i *Paul Hastings* przeprowadziły dodatkową ekspertyzę w tej kwestii. Komisja przypomniała, że w sprawozdaniu *Oddo-Hastings* aktywa SNCM zostały wycenione na [...] mln EUR.

(287) Jeżeli chodzi o wycenę posiadanej floty⁽¹³⁸⁾, wartość rynkowa brutto statków SNCM została oceniona przez wyspecjalizowanego pośrednika BRS na [...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r., natomiast w sprawozdaniu *Oddo* flota SNCM została wyceniona na [...] mln EUR po odliczeniu zmniejszenia wartości w wycenie⁽¹³⁹⁾, prowizji pośrednika⁽¹⁴⁰⁾ i opłat sądowych⁽¹⁴¹⁾.

Tabela 4

Scenariusze wyceny aktywów SNCM na dzień 30 września 2005 r.

(mln EUR)

	Wartość aktywów wg sprawozdania Oddow	Wartość aktywów wg eksperta Komisji
Wartości niematerialne i prawne	—	—
Rzeczowe aktywa trwałe		
— Flota posiadana na własność	[...]	[...]
— Budynki ⁽¹⁾	[...]	[...]
Finansowe aktywa trwałe ⁽²⁾	[...]	[...]
Aktywa trwałe	[...]	[...]
Zapasy	—	—
Zaliczki	—	—
Należności od klientów	[...]	[...]
Inne należności ⁽³⁾	[...]	[...]
Środki pieniężne netto	[...]	—
Konto korekt	—	—
Pozostałe aktywa	[...]	[...]
Aktywa ogółem	[...]	[...]

⁽¹⁾ Jeżeli chodzi o budynki (w tym siedzibę SNCM), władze francuskie wyjaśniły, że przyjęta wartość likwidacyjna opiera się na ocenie eksperta w dziedzinie nieruchomości z listopada 2003 r. zaktualizowanej o +[...] %, aby uwzględnić wzrost cen.

⁽²⁾ Finansowe aktywa trwałe dotyczą przede wszystkim udziałów SNCM w Sudcargos, Aliso, CGTH, CMN i Ferrytour.

⁽³⁾ Ta pozycja dotyczy przede wszystkim zobowiązań państwa, w szczególności rekompensaty z tytułu obowiązku użyteczności publicznej z września 2005 r. i zwrot kosztów pracowniczych spoczywających na pracodawcę przez Assedic z tytułu roku obrachunkowego 2004.

Źródła: Sprawozdanie Oddo-Hastings, sprawozdanie eksperta Komisji.

(288) Po zapoznaniu się z zamieszczoną powyżej tabelą Komisja stwierdza, że flota statków stanowi zasadniczy element wyceny aktywów przedsiębiorstwa. W tym względzie ekspert Komisji oszacował, po przeprowadzeniu analizy porównawczej tam, gdzie było to możliwe, że zmniejszenie wartości w wycenie zastosowane w odniesieniu do wartości rynkowej brutto statków i opłata sądowa są prawidłowe. Na tej podstawie stwierdził, że nie ma przesłanek do odrzucenia oceny wartości floty sporządzonej przez państwo francuskie.

(289) Jeżeli chodzi o zmniejszenie wartości w wycenie, Komisja uważa, że jego poziom jest spójny z poziomami zmniejszenia odnotowywanymi podczas sprzedaży statków w przypadku postępowania likwidacyjnego. W opinii eksperta Komisji przedsiębiorstwo *Régie des Transports Maritimes*, które jest spółką belgijską eksploatującą linię Ostende-Ramsgate, sprzedało na przykład dwa promy samochodowe w 1997 r. z dyskontem szacowanym na 35 % i 45 %. Ostatnio spółka Festival Cruises sprzedawała trzy statki wycieczkowe ze średnim zmniejszeniem

wartości w wycenie rzędu 20 %. Zmniejszenia wartości w wycenie odnotowywane w podobnych przypadkach odpowiadają zmniejszeniom zastosowanym przez władze francuskie w niniejszym przypadku.

(290) Co do opłaty sądowej, żadna podobna transakcja nie miała miejsca, dlatego też Komisja uważa, że argumenty uzasadniające zastosowanie opłaty sądowej są spójne z ograniczonym rynkiem statków tego typu z dość specyficznym przeznaczeniem.

(291) Komisja zauważa ponadto, że jej niezależny ekspert zwiększył wycenę finansowych aktywów trwałych, w szczególności udziałów SNCM w CMN (z [...] mln EUR na [...] mln EUR). W tej kwestii, mając na uwadze ofertę kupna tych udziałów przez *Stef-TFE* za cenę [...] mln EUR przekazaną Komisji w ramach niniejszego postępowania, Komisja uważa, że wycena udziałów SNCM w CMN na kwotę [...] mln EUR jest racjonalna w kontekście likwidacji spółki.

(292) Jeżeli chodzi o wycenę pozostałych pozycji aktywów, ekspert Komisji nie wyraził szczególnych obiekcji. Nie uwzględnił jednak pozycji „środki finansowe netto” ze względu na jej ujemną wartość. Komisja uważa, że tę pozycję należy rzeczywiście przenieść do pasywów SNCM.

(293) Mając na uwadze wprowadzone korekty, Komisja wycenia aktywa SNCM na [...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r.

Ocena pasywów SNCM

(294) Komisja stwierdza, że władze francuskie oszacowały kwotę należną z tytułu wierzytelności uprzywilejowanych na [...] mln EUR, a kwotę należną z tytułu wierzytelności nieuprzywilejowanych (z wyjątkiem dodatkowych odpraw) na [...] mln EUR.

(295) Zwłaszcza jeżeli chodzi o zobowiązania wobec pracowników, władze francuskie oceniły koszty dobrowolnego planu zmniejszenia zatrudnienia na [...] mln EUR. Koszty związane z dobrowolnym planem zmniejszenia zatrudnienia zostały oszacowane indywidualnie, z uwzględnieniem rodzaju umowy (umowa na czas nieokreślony i umowa na czas określony), odpowiednich statutów i układów zbiorowych (załoga statku, pracownicy niepełnowydający na statkach i zarząd), stażu pracy, zaszerzgowania i wynagrodzenia każdego pracownika. Wspomniana kwota obejmuje odprawy za okres wypowiedzenia ([...] mln EUR), ekwiwalent za urlop płatny w momencie wypowiedzenia ([...] mln EUR), odprawy

dobrowolne ([...] mln EUR) i odszkodowanie Delalande'a ([...] mln EUR) ⁽¹⁴²⁾.

(296) Koszty planu zmniejszenia zatrudnienia wykraczające poza dobrowolne ustalenia zostały oszacowane przez władze francuskie na [...] mln EUR. Plan zmniejszenia zatrudnienia obejmuje środki towarzyszące związane z zobowiązaniami ustawowymi i wykonawczymi SNCM w kwestii zwolnień ⁽¹⁴³⁾ i koszty pośrednie związane z dobrowolnym planem zmniejszenia zatrudnienia ⁽¹⁴⁴⁾.

(297) Koszty rozwiązania podstawowych umów eksploatacji dotyczą zasadniczo wyłożenia zabezpieczenia bankowego na kwotę [...] mln EUR stanowiącego gwarancję należytego wykonania przez SNCM obowiązków użyteczności publicznej, do którego należy dodać karę przewidzianą w tej umowie, wynoszącą [...] % referencyjnej rekompensaty finansowej w kwocie [...] mln EUR za 2005 r., tj. około [...] mln EUR w przypadku niewypełnienia obowiązku przez zleceniobiorcę.

(298) Jeżeli chodzi o pasywa netto związane ze zbyciem statków eksploatowanych na podstawie umowy leasingowej ⁽¹⁴⁵⁾, władze francuskie podkreśliły, że na podstawie niektórych założeń ⁽¹⁴⁶⁾ przychód netto ze zbycia został oszacowany przez wyspecjalizowanego pośrednika BRS na [...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r. po odliczeniu zmniejszenia wartości wyceny, prowizji dla pośrednika i kosztów portowych. Ponieważ oszczędności z tytułu podatków i należności bankowych wynoszą [...] mln EUR, pozostaje saldo należności bankowych związanych z leasingowanymi statkami w kwocie [...] mln EUR, które należy spłacić.

Tabela 5

Scenariusze wyceny pasywów SNCM na dzień 30 września 2005 r.

	(mln EUR)	
	Wartość pasywów wg sprawozdania Oddow	Wartość pasywów wg eksperta Komisji
Zobowiązania uprzywilejowane, w tym:		
— Zobowiązania pracownicze i podatkowe	[...]	[...]
— Zobowiązania finansowe zabezpieczone aktywami ⁽¹⁾	[...]	[...]
Koszt dobrowolnego planu zmniejszenia zatrudnienia	[...]	[...]
Koszt systemów ubezpieczeniowych dla emerytów ⁽²⁾	[...]	[...]
Koszt procesu likwidacji	[...]	[...]
Dodatkowe straty bieżące ⁽³⁾	[...]	[...]
Pokrycie uprzywilejowanych należności	[...]	[...]
Zobowiązania niezabezpieczone ⁽⁴⁾	[...]	[...]
Koszt planu zmniejszenia zatrudnienia poza dobrowolnymi ustaleniami	[...]	[...]
Koszt rozwiązania podstawowych umów eksploatacyjnych	[...]	[...]

(mln EUR)

	Wartość pasywów wg sprawozdania Oddow	Wartość pasywów wg eksperta Komisji
Dodatkowe koszty związane ze zbyciem statków eksploatowanych na podstawie umowy leasingowej	[...]	[...]
Pokrycie należności nieuprzywilejowanych	[...]	[...]

(¹) Statki Napoléon Bonaparte i Paglia Orba stanowią zabezpieczenie kwoty pożyczek zaciągniętych w celu ich sfinansowania.

(²) Pozycja wynika ze zwyczaju, zgodnie z którym SNCM zobowiązuje się pokrywać część kosztów dodatkowego ubezpieczenia emerytów.

(³) Do czasu zakończenia likwidacji. Dodatkowe straty opierają się na założeniu wypłaty wynagrodzeń w jednym miesiącu. Obejmują one również koszt złomowania statków posiadanych na własność, niepotrącony od wartości aktywów. Wspomniany koszt odpowiada kosztowi unieruchomienia statków w porcie, w oczekiwaniu na ich zbycie.

(⁴) Podział zobowiązań niezabezpieczonych jest następujący: rezerwy na ryzyko i opłaty ([...] mln EUR), zobowiązania powiązane/udziały ([...] mln EUR), dostawcy eksploatacyjni ([...] mln EUR), reprezentacja ogólna ([...] mln EUR), zobowiązania konsorcjum i kwoty powiązane ([...] mln EUR), narosłe zobowiązania ([...] mln EUR).

Źródła: Sprawozdanie Oddo-Hastings, sprawozdanie eksperta Komisji.

(299) Komisja odnotowała, że zobowiązania wobec pracowników stanowią zasadniczy składnik pasywów SNCM. Jeżeli chodzi o uprzywilejowane zobowiązania wobec pracowników, to jest dobrowolny plan zmniejszenia zatrudnienia, ekspert Komisji sprawdził wrywkowo wzory obliczeń wszystkich składników planu i nie stwierdził nieprawidłowości ani błędu. Mając na uwadze tę weryfikację, Komisja uważa, że kwota [...] mln EUR przedstawiona przez władze francuskie z tytułu dobrowolnego planu zmniejszenia zatrudnienia jest racjonalna.

(300) Jeżeli chodzi o dodatkowe straty eksploatacyjne, Komisja uważa, że szacunki są ostrożne w świetle przepisów prawnych, w szczególności art. L.622-10 kodeksu handlowego i 119-2 dekretu nr 85-1388 z dnia 27 grudnia 1985 r., na mocy których SNCM może zostać zobowiązana przez odpowiedni sąd handlowy do dalszej eksploatacji przez okres dwóch miesięcy z możliwością przedłużenia tego okresu na wniosek prokuratury z powodu obowiązków użyteczności publicznej.

(301) Jeżeli chodzi o zobowiązania niezabezpieczone, ekspert Komisji nie przedstawił szczególnych obiekcji. Niemniej jednak poprawił kwotę [...] mln EUR w kwocie [...] mln EUR pochodzącą z przekształcenia pozycji aktywów „Środki finansowe netto”. Komisja uważa, że wspomniane przekształcenie jest zgodne ze zmianami w wycenie aktywów SNCM.

(302) Jeżeli chodzi o koszty planu zmniejszenia zatrudnienia wykraczające poza dobrowolne ustalenia (z wyjątkiem dodatkowych odpraw), ekspert Komisji uważa, że liczbowe określenie kosztów sporów prawnych należy zredukować do [...] mln EUR w miejsce [...] mln EUR wykazanych przez władze francuskie. W tej kwestii Komisja uważa, że bezspornie organizacje związkowe zażądają przekształcenia umów o pracę na czas określony na umowy o pracę na czas nieokreślony (¹⁴⁷), jest natomiast zdania, że w danych liczbowych należy uwzględnić wyłącznie wynagrodzenia w ramach umów

zawartych na czas określony, w przypadku których ryzyko jest niemal pewne (to jest [...] umów zawartych na czas określony). Co się tyczy miesięcznego wynagrodzenia brutto w kwocie [...] EUR z odprawą odpowiadającą dziewięciomiesięcznemu wynagrodzeniu w przypadku pierwszych [...] umów na czas określony i odprawą odpowiadającą sześciomiesięcznemu wynagrodzeniu w przypadku [...] kolejnych umów, kwota wynosi [...] mln EUR.

(303) Jeżeli chodzi o pasywa netto związane ze zbyciem statków eksploatowanych w ramach umowy leasingowej, Komisja uważa, że założenia stanowiące podstawę obliczeń są uzasadnione, zwłaszcza z powodu formalizmu umownego GIG (grup interesu gospodarczego), który ogranicza zastąpienie podmiotów trzecich przez SNCM i warunkuje korzyści podatkowe związane z eksploatacją statków pod banderą francuską. Zresztą należy również uznać za uzasadnione, że opłata sądowa nie ma zastosowania w przypadku statków eksploatowanych na podstawie umowy leasingowej, gdyż statki te są sprzedawane przez banki kredytujące GIG. W tym kontekście Komisja uważa za uzasadnione, że uwzględniono koszty portowe za okres od 30 września 2005 r. do daty faktycznego zbycia statku.

(304) W świetle powyższych rozważań Komisja uważa, że na dzień 30 września 2005 r. uprzywilejowane pasywa SNCM wynosiły [...] mln EUR, a pasywa nieuprzywilejowane – [...] mln EUR.

Stwierdzenie niedoboru aktywów

(305) W świetle powyższych uwag Komisja uważa, że na dzień 30 września 2005 r. wartość aktywów SNCM (to jest [...] mln EUR) nie była dostateczna, aby pokryć uprzywilejowane wierzytelności (to jest [...] mln EUR) i wierzytelności nieuprzywilejowane (to jest [...] mln EUR).

Wnioski

(306) W takich okolicznościach, wobec braku powództwa o pokrycie zobowiązań (zob. poniżej), a także mając na uwadze motyw 273 niniejszej decyzji i niedobór aktywów, koszty likwidacji SNCM przez CGMF ograniczałyby się do kosztów odpraw dodatkowych, to jest [...] mln EUR.

(307) Z powyższego wynika, że decyzja władz francuskich o sprzedaży SNCM po cenie ujemnej w wysokości 158 mln EUR w porównaniu z minimalnymi kosztami likwidacji wynoszącymi [...] mln EUR może zostać uznana za zgodną z decyzją, którą podjęłoby prywatne konsorcjum przedsiębiorstw w kontekście gospodarki rynkowej.

10.2.2.2. Konsekwencje postępowania likwidacyjnego wobec SNCM

(308) Komisja rozpatrzyła również argument władz francuskich, że państwo, jako akcjonariusz większościowy, może zostać wezwane do pokrycia zobowiązań w przypadku likwidacji przedsiębiorstwa (zob. poniżej). W takim przypadku w opinii władz francuskich wyliczenie kosztów likwidacji, które państwo poniosłoby jako akcjonariusz, musi uwzględniać prawo krajowe, tak jak stwierdziła Komisja w decyzji w sprawie ABX Logistics⁽¹⁴⁸⁾, i być dostosowywane indywidualnie przy uwzględnieniu szczególnych cech sektora⁽¹⁴⁹⁾ i okoliczności danej sprawy.

(309) W niniejszej sprawie Komisja odnotowała, że władze francuskie przekazały jej, w dniu 28 marca 2006 r., dokumenty zaświadczone, że akcjonariusz SNCM przeprowadził poszukiwania w celu wybrania rozwiązania jak najmniej kosztownego dla niego, analizując równocześnie i od początku dwie ścieżki, to jest likwidację przedsiębiorstwa i sprzedaż po cenie ujemnej.

(310) Na podstawie przekazanych Komisji ekspertyz władze francuskie stwierdziły, że wszystkie rzeczywiste koszty, które Republika Francuska powinna ponieść jako akcjonariusz, za pośrednictwem CGMF, wyniosłyby od [...] do [...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r. Przedstawione dane szacunkowe uwzględniają w szczególności ryzyko, że państwo francuskie może zostać wezwane do „pokrycia zobowiązań”, jeżeli sąd miałby uznać je

za podmiot faktycznie zarządzający SNCM, i ryzyko, że państwo zostałoby skazane na zapłatę dodatkowych odpraw zwolnionym pracownikom. Władze francuskie uważają, że ryzyko to może zostać uwzględnione w wyliczeniu faktycznych kosztów ewentualnej likwidacji SNCM.

(311) Pojawia się zatem kwestia oceny wszystkich faktycznych kosztów, które Francja jako akcjonariusz prawdopodobnie poniosłaby w przypadku postępowania likwidacyjnego wobec SNCM, aby ustalić, czy w świetle ewentualnego wyroku skazującego na poniesienie tych kosztów i mając na uwadze ich wielkość⁽¹⁵⁰⁾, działający racjonalnie akcjonariusz prywatny, zamiast podejmować to ryzyko, podjąłby decyzję o niezwłocznej sprzedaży oddziału po cenie ujemnej wynoszącej 158 mln EUR.

a) Ewentualne skazanie państwa na pokrycie zobowiązań

(312) W prawie francuskim syndyk spółki, wobec której toczy się postępowanie likwidacyjne, może wnieść powództwo z tytułu odpowiedzialności dawnych zarządzających spółką zwane „powództwem o pokrycie zobowiązań” w przypadku planu ratunkowego lub postępowania naprawczego, a także w przypadku postępowania likwidacyjnego⁽¹⁵¹⁾.

(313) Wniesienie powództwa o pokrycie zobowiązań przeciwko dawnym zarządzającym spółką po ogłoszeniu upadłości jest uzasadnione koniecznością odtworzenia majątku spółki, które jest jednym z zadań syndyka.

(314) W wielu pismach skierowanych do Komisji władze francuskie utrzymywały, że hipoteza skazania państwa wyrokiem sądu krajowego na pokrycie zobowiązań przedsiębiorstwa, którym kieruje, stanowi scenariusz więcej niż prawdopodobny, który należy uwzględnić w wyliczeniu faktycznych kosztów ewentualnej likwidacji SNCM.

(315) W pismach z dnia 28 lutego 2008 r. SNCM przedstawiło sprawozdanie ekspertów oceniające konsekwencje prawne powództwa o pokrycie zobowiązań przeciwko państwu francuskiemu. We wnioskach sprawozdania stwierdzono, że sąd handlowy, który rozstrzygałby w tej sprawie, najprawdopodobniej uznałby odpowiedzialność państwa w tej kwestii i skazałby je na pokrycie wszystkich zobowiązań wobec SNCM pracowników.

- (316) W niniejszej sprawie Komisja uważa, że ze względu na niedobór aktywów stwierdzony w SNCM (zob. powyżej) i mając na uwadze, że ewentualne uznanie odpowiedzialności cywilnej likwidatora w przypadku braku działania na mocy ustawy z 1985 r. i prawa wierzycieli do wszczęcia postępowania istniejącego od 2005 r., powództwo o pokrycie zobowiązań zostałoby najprawdopodobniej wniesione przeciwko państwu francuskiemu przy założeniu postępowania likwidacyjnego wobec SNCM ⁽¹⁵²⁾.
- (317) Odpowiednie przepisy przewidują, że zobowiązania likwidowanej spółki wobec pracowników mogą zostać pokryte przez dawnych zarządzających prawnych lub faktycznych, z zastrzeżeniem spełnienia wszystkich czterech warunków.
- (i) *Uznanie państwa za podmiot prawnie i faktycznie zarządzający przedsiębiorstwem, wobec którego toczy się postępowanie likwidacyjne* ⁽¹⁵³⁾
- (318) W niniejszej sprawie Komisja odnotowuje, że ekspert SNCM dostarczył szczegółową analizę, z której wynika, że państwo francuskie zostałoby najprawdopodobniej uznane za podmiot faktycznie zarządzający SNCM. Co do istoty sprawy, we wspomnianym sprawozdaniu eksperta wykazano, zgodnie z odpowiednim orzecznictwem ⁽¹⁵⁴⁾, że państwo podjęło pozytywne czynności zarządcze i kierownicze, które bezsprzecznie nie podlegają kontroli administracyjnej ustanowionej ustawą, i to w dłuższej perspektywie. W szczególności, zgodnie ze sprawozdaniem eksperta SNCM, państwo podejmowało decyzje w ramach uprawnień kontrolnych, które samo ustanowiło, wykorzystując tym samym własne uprawnienia kontrolne, aby podjąć decyzje na rzecz przedsiębiorstwa w imieniu osób zarządzających, do których należało podejmowanie tych decyzji. Ponadto wydaje się, że organy zarządcze SNCM nie posiadały faktycznie żadnej niezależności wobec państwa w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Wreszcie państwo zastąpiło organy zarządcze SNCM, podejmując samodzielnie decyzje strategiczne bez informowania wspomnianych osób zarządzających.
- (319) Komisja stwierdza, że pismach z dnia 28 marca 2008 r. władze francuskie nie wyraziły zastrzeżeń co do uznania państwa francuskiego za podmiot faktycznie zarządzający SNCM. W piśmie z dnia 20 listopada 2006 r. władze francuskie same wykazały, że sąd bez wątplenia uzna państwo będące akcjonariuszem SNCM za podmiot faktycznie zarządzający przedsiębiorstwem. Bezsprzeczne jest jednak, że takie oświadczenie, wydane w ramach postępowania w dziedzinie pomocy państwa, nie może samo w sobie wystarczyć, aby ustalić w dostatecznym stopniu, czy sąd uznałby władze krajowe za podmiot faktycznie zarządzający przedsiębiorstwem będącym beneficjentem przedmiotowych środków, a zwłaszcza
- ocenić stopień prawdopodobieństwa takiej ewentualności.
- (320) W takich okolicznościach Komisja nie musi wypowiadać się w większym stopniu na temat oceny informacji przedstawionych przez władze francuskie, mając na uwadze wnioski, do jakich Komisja doszła w motywie 44 powyżej.
- (ii) *Występowanie jednego lub kilku błędów w zarządzaniu ze strony państwa francuskiego jako podmiotu faktycznie zarządzającego przedsiębiorstwem, wobec którego toczy się postępowanie likwidacyjne*
- (321) W niniejszej sprawie Komisja wskazuje, że w sprawozdaniu eksperta SNCM istnieje wzmianka o szeregu elementów, na podstawie niewyczerpującego wykazu elementów faktycznych, aby wykazać, że państwo będące podmiotem faktycznie zarządzającym SNCM popełniło błędy w zarządzaniu.
- (322) W szczególności wskazano, że państwo francuskie popełniło błędy w dziedzinie inwestycji [...]. Państwo popełniło również liczne błędy w zarządzaniu w dziedzinie [...].
- (323) W tym względzie [...] ⁽¹⁵⁵⁾. W piśmie z dnia 30 kwietnia 2007 r. władze francuskie określiły, że ryzyko uznania roszczeń z tytułu odpowiedzialności wobec państwa jest bardzo wysokie ze względu na kryteria [...] kwalifikacji błędów w zarządzaniu w rozumieniu art. L. 651-2 kodeksu handlowego. Bezsprzeczne jest jednak, że takie oświadczenie, wydane w ramach postępowania dotyczącego pomocy państwa, nie może samo w sobie wystarczyć, aby ustalić w dostatecznym stopniu, czy sąd uznałby, że władze krajowe popełniły przypisywane im błędy, a zwłaszcza ocenić stopień prawdopodobieństwa takiej ewentualności.
- (iii) *Stwierdzenie niedoboru aktywów*
- (324) W niniejszej sprawie Komisja stwierdza, że w piśmie z dnia 16 listopada 2006 r. władze francuskie przedstawiły ocenę niedoboru aktywów SNCM na podstawie sprawozdania ekspertów CGMF i Oddo-Hastings. Komisja odnotowała, że ekspertyza SNCM dotycząca powództwa o pokrycie zobowiązań przekazana Komisji w 2008 r. opiera się na tych samych sprawozdaniach, aby stwierdzić występowanie niedoboru aktywów w przypadku postępowania likwidacyjnego wobec przedsiębiorstwa. Zwłaszcza w sprawozdaniu Oddo-Hastings wykazano niedobór aktywów na kwotę [...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r., obliczony jako różnica między wartością aktywów SNCM ([...] mln EUR) a wartością pasywów przedsiębiorstwa (zobowiązania uprzywilejowane i nieuprzywilejowane oszacowane odpowiednio na [...] mln EUR i [...] mln EUR).

- (325) Komisja wykazała, że na mocy wymienionych przepisów francuskich niedobór aktywów stwierdza się wtedy, gdy syndyk nie posiada dostatecznych aktywów, aby zaspokoić roszczenia wierzycieli, uprzywilejowanych lub nie. Jeżeli chodzi w szczególności o wierzytelności pracownicze przedsiębiorstwa, zobowiązania wobec pracowników przedsiębiorstwa stanowią *de minimis* klasyczne wierzytelności płacowe, to jest wierzytelności znajdujące swoje źródło bezpośrednio w umowie o pracę, układzie zbiorowym lub ustawie i są automatycznie włączane przez syndyka do pasywów przedsiębiorstwa ⁽¹⁵⁶⁾.
- (326) Komisja uznała wcześniej, że niedobór aktywów SNCM wynosi [...] mln EUR na dzień 30 września 2005 r.
- (iv) Występowanie związku przyczynowego między błędami a niedoborem aktywów
- (327) W opinii władz francuskich, w prawie francuskim skarżący w powództwie o pokrycie zobowiązań nie musi określać kwoty, o jaką stan pasywów się pogorszył w wyniku błędu w zarządzaniu popełnionego przez osobę zarządzającą. Odpowiedzialność osoby zarządzającej osobą prawną może zostać uznana na podstawie art. L.624-3 kodeksu handlowego, nawet jeżeli błąd w zarządzaniu, który popełniła, jest tylko jedną z przyczyn niedoboru aktywów. Z tego tytułu może zostać skazana na pokrycie całości lub części zobowiązań wobec pracowników, nawet jeżeli jej błąd przyczynił się do powstania tylko części z nich ⁽¹⁵⁷⁾.
- (328) W niniejszej sprawie Komisja odnotowała, że ekspert SNCM określił mianem oczywistego związek między błędami w zarządzaniu a niedoborem aktywów. Na podstawie szacunków przedstawionych przez wspomnianego eksperta straty finansowe wynikające z niewyczerpującego wykazu błędów w zarządzaniu popełnionych przez państwo i wskazanych w motywie 322 niniejszej decyzji wynoszą [...] mln EUR ⁽¹⁵⁸⁾.
- (329) Władze francuskie [...] ⁽¹⁵⁹⁾.
- (330) Ponadto Komisja stwierdza, że władze francuskie, w pismach z dnia 16 listopada 2006 r., 27 kwietnia 2007 r. i 28 marca 2008 r., [...] ⁽¹⁶⁰⁾. Władze francuskie [...] ⁽¹⁶¹⁾. W piśmie z dnia 16 listopada 2005 r. władze francuskie same stwierdziły, że „bez wątpienia państwo będące akcjonariuszem, które sąd bezsprzecznie uzna za podmiot faktycznie zarządzający spółką z ograniczoną odpowiedzialnością SNCM, zostanie prawdopodobnie skazane na mocy art. L.651-2 kodeksu handlowego na uzupełnienie całego niedoboru aktywów SNCM”.
- (331) W niniejszych okolicznościach Komisja nie musi wypowiadać się w większym stopniu na temat oceny informacji przedstawionych przez władze francuskie, mając na uwadze wnioski, do jakich Komisja doszła w sekcji 10.2.2.1 powyżej.
- b) **Oszacowanie łącznego kosztu postępowania likwidacyjnego wobec SNCM**
- Określenie części niedoboru aktywów obciążającej podmiot faktycznie zarządzający
- (332) W świetle powyższych uwag i na obecnym etapie sprawy Komisja nie będzie ustalać faktycznego kosztu ekonomicznego dochodzenia odpowiedzialności akcjonariusza.
- (333) W tym względzie Komisja wskazuje, że na podstawie art. L.624-3 kodeksu handlowego osoba prawnie lub faktycznie zarządzająca likwidowaną spółką zostaje skazana w tego rodzaju okolicznościach na pokrycie całości lub części niedoboru aktywów.
- (334) Komisja stwierdza, że wspomniany artykuł pozostawia sędziom pełną swobodę oceny, czy należy skazać osobę zarządzającą na pokrycie wszystkich należności wobec pracowników, czy tylko ich części. W świetle odpowiedniego orzecznictwa wydaje się, że sądy i trybunały uwzględniają zachowanie oskarżonej osoby zarządzającej i dostosowują wyrok do poczynionych ustaleń.
- (335) Jak wskazano powyżej, władze francuskie uważają, że państwo francuskie byłoby zmuszone pokryć część szacowaną na [...] do [...] % brakujących aktywów, to jest kwotę mieszczącą się w przedziale od [...] mln EUR do [...] mln EUR.
- (336) Komisja podkreśla, że w kontekście zbliżonym do kontekstu SNCM, który dotyczy spółki Les Mines de Salsignes będącej pododdziałem BRGM (placówki publicznej o charakterze przemysłowym i handlowym) ⁽¹⁶²⁾, izba handlowa sądu najwyższego skazała BRGM i jego oddziały występujące w charakterze podmiotu faktycznie zarządzającego solidarnie z pozostałymi osobami zarządzającymi spółką Les Mines de Salsignes na płatność całej kwoty brakujących aktywów ⁽¹⁶³⁾. Proporcja zobowiązań wobec pracowników, którymi została obciążona spółka Coframines i BRGM, a zatem *in fine* państwo, wynosiła 73,6 %. Zgodnie z tą decyzją sąd wskazał, że rada administracyjna była zależna od dwóch wspomnianych jednostek.
- (337) Jednakże Komisja uważa, że władze francuskie nie wykazały, w świetle przepisów dotyczących pomocy państwa, w jaki sposób błędy w zarządzaniu popełnione przez to państwo i szkodliwe dla przedsiębiorstwa są szkodami, które mógłby popełnić każdy inny akcjonariusz prywatny prowadzący działalność w gospodarce rynkowej. W tym względzie należy podkreślić, że tylko takie, należycie dowiedzione błędy mogą zostać uwzględnione przy ustalaniu, czy w świetle ryzyka skazania na pokrycie tych kosztów i ich wielkości (np. aktualizowana wartość netto ryzyka przyszłego wyroku skazującego) racjonalnie działający podmiot prywatny wolałby niezwłocznie zapłacić cenę ujemną w wysokości 158 mln EUR zamiast podejmować ryzyko. W istocie nie można stwierdzić, że inwestor prywatny został skłoniony do popełnienia błędów uzasadnionych kwestiami niezwiązanymi z przedsiębiorczością, lecz o ogólnym charakterze (na przykład do celów społecznych lub rozwoju regionalnego).

(338) Komisja nie neguje, że w niektórych wyjątkowych przypadkach, niektóre krajowe przepisy prawne przewidują możliwość zwrócenia się stron trzecich przeciwko akcjonariuszom likwidowanej spółki, zwłaszcza, jeżeli ci akcjonariusze mogą być postrzegani jako podmioty faktycznie lub prawnie zarządzające, które popełniły błędy w zarządzaniu przynoszące szkodę przedsiębiorstwu. Niemniej jednak, chociaż taka możliwość istnieje w prawie francuskim, Komisja uważa, że władze francuskie nie rozwiąły w dostatecznym stopniu wątpliwości Komisji w niniejszej kwestii, jeżeli chodzi o argumenty opierające się na ryzyku, że w przypadku likwidacji SNCM państwo francuskie zostanie skazane na pokrycie zobowiązań spółki. Nie ma jednak konieczności rozstrzygania tej kwestii w niniejszej decyzji, mając na uwadze wniosek, do którego doszła Komisja w sekcji 10.2.2.1 powyżej.

Ustalenie ewentualnego pokrycia dodatkowych odpraw przy założeniu postępowania likwidacyjnego wobec SNCM

(339) W opinii władz francuskich, mając na uwadze orzecznictwo w tej kwestii⁽¹⁶⁴⁾, oprócz niedoboru aktywów sąd francuski orzekłby bezsprzecznie, że państwo francuskie ma pokryć koszty dodatkowych odpraw (to jest od [...] do [...] mln EUR). Władze francuskie uważają, że wszystkie faktyczne koszty, które Republika Francuska poniosłaby jako akcjonariusz, mieszczą się w przedziale od [...] do [...] mln EUR.

(340) Władze francuskie wyjaśniły, że w ostatnich wyrokach sądy francuskie skazały osobę prawnie lub faktycznie zarządzającą na pokrycie nie tylko niedoboru aktywów, lecz również kosztów dodatkowych odpraw obliczonych na podstawie planu zmniejszenia zatrudnienia przygotowanego przez przedsiębiorstwo przed likwidacją.

(341) Władze francuskie wskazały w szczególności, że w sprawie *Aspocomp* francuska spółka *Aspocomp SAS*, oddział należący w 99 % do fińskiej spółki *Aspocomp Group Oyj*, podpisała umowę w sprawie przedsiębiorstwa w dniu 18 stycznia 2002 r., w której zostały opisane warunki wypłaty odpraw z tytułu planu zmniejszenia zatrudnienia obejmującego 210 pracowników z łącznej liczby 550 zatrudnionych osób. W umowie określono w szczególności kwotę rekompensat i odpraw dodatkowych, a także pomoc przy dobrowolnym odejściu. W wyniku zmiany strategii grupy spółka macierzysta *Aspocomp Group Oyj* postanowiła, w dniu 21 lutego 2002 r., że nie będzie finansować swojego oddziału *Aspocomp SAS* i spowodowała ogłoszenie przez nią upadłości. Decyzja ta uniemożliwiła faktycznie wywiązanie się ze zobowiązań podjętych w ramach umowy w sprawie przedsiębiorstwa i doprowadziła do zwolnienia wszystkich innych pracowników.

(342) W tym kontekście wyrok sądu apelacyjnego w Rouen potwierdził wyrok sądu pracy w Evreux: sąd skazał spółkę *Aspocomp Group Oyj*, która kontrolowała w 99 % zarządzanie swoim oddziałem, na wypłatę: (i) pracownikom objętym umową w sprawie przedsiębiorstwa – całej kwoty rekompensat i odpraw dodatkowych przewi-

dzianych wyłącznie we wspomnianej umowie oraz odszkodowania za zwolnienie bez faktycznej i poważnej przyczyny; a (ii) pracownikom zwolnionym w ramach ogłoszenia upadłości *Aspocomp* – równoważne odprawy, uznając, że nie wywiązując się z podjętych zobowiązań, spółka macierzysta zachowała się w sposób nieuczciwy i z godną potępienia nieodpowiedzialnością.

(343) W niniejszej sprawie Komisja odnotowała, że z dokumentów przedstawionych w toku postępowania wynika, iż plan zmniejszenia zatrudnienia opierający się na planie z 2002 r. i wdrożony w 2005 r. został zawieszony w dniu 25 kwietnia 2005 r. przez akcjonariusza SNCM bez porozumienia z dyrektorem przedsiębiorstwa. Komisja stwierdza ponadto, że plan został przygotowany przed decyzją państwa o sprzedaży SNCM.

(344) Komisja uważa, że przy założeniu, że SNCM zostałoby zlikwidowane, pracownicy przedsiębiorstwa bezsprzecznie dochodziliby postanowień planu zmniejszenia zatrudnienia w sądzie.

(345) Aby takie rozwiązanie mogło zostać uznane za słuszne w niniejszej sprawie, Komisja powinna ocenić, (i) czy sędzia skazałby państwo członkowskie za zawieszenie przedmiotowego planu zmniejszenia zatrudnienia bez porozumienia z dyrektorem przedsiębiorstwa; (ii) kwotę, którą państwo członkowskie zapłaciłoby w wyniku ewentualnego wyroku skazującego; i (iii) stopień prawdopodobieństwa takiego rozwoju wypadków⁽¹⁶⁵⁾.

(346) Komisja odnotowała, że wyrok izby handlowej sądu najwyższego, w którym sąd stwierdził, że jest gotów uwzględnić dochodzenie roszczeń z tytułu odpowiedzialności od spółki dominującej, której błędne zachowanie doprowadziło do ruiny jej oddziału, a w konsekwencji do zwolnień zbiorowych⁽¹⁶⁶⁾, pokrywa się z wyrokiem w sprawie *Aspocomp*.

(347) W tym względzie Komisja stwierdza jednak, że zasada wynikająca z wyroku sądu apelacyjnego w Rouen nie została dotychczas potwierdzona innymi wyrokami o tym samym charakterze. W konsekwencji Komisja uważa, że władze francuskie nie rozwiąły w dostatecznym stopniu wątpliwości Komisji dotyczących faktu, że akcjonariusz SNCM byłby narażony z dostateczną pewnością na dochodzenie roszczeń z tytułu odpowiedzialności i wypłatę dodatkowych odpraw na podstawie wspomnianego wyroku. Nie ma jednak konieczności rozstrzygania tej kwestii w niniejszej decyzji, mając na uwadze wniosek, do którego doszła Komisja w sekcji 10.2.2.1 powyżej.

10.2.2.3. Wnioski

(348) Na podstawie powyższych uwag Komisja uważa, że decyzja o sprzedaży SNCM po cenie ujemnej w wysokości 158 mln EUR pokrywa się z decyzją, którą podjęłoby prywatne konsorcjum w kontekście gospodarki rynkowej, mając na uwadze koszty socjalne likwidacji przedsiębiorstwa.

(349) Zamieszczona powyżej analiza Komisji opierała się wyłącznie na założeniach, które wydały jej się racjonalne i dostatecznie uzasadnione. Na podstawie tych danych szacunkowych uznała, że różnica między scenariuszem wybranym przez władze francuskie a alternatywnym rozwiązaniem wynosiłaby co najmniej [...] mln EUR.

(350) Ponadto Komisja uważa, że cena ujemna w wysokości 158 mln EUR wynika z negocjacji handlowych między państwem a nabywcami prywatnymi w wyniku otwartej, przejrzystej, niedyskryminującej i bezwarunkowej publicznej procedury selekcji. W tym względzie Komisja uważa, że wspomniana cena, która jest w możliwie najmniejszym stopniu ujemna, odpowiada cenie rynkowej.

(351) Pomimo ograniczeń wymienionych w motywie 284 niniejszej decyzji Komisja wskazuje, że ekspert Komisji sprawdził scenariusze wyceny SNCM na podstawie metody aktualizowanych operacyjnych wolnych przepływów pieniężnych wynikających ze sprawozdania banku HSBC zamówionego przez władze francuskie. Ekspert Komisji uważa, że wyliczenia HSBC zostały dokonane prawidłowo. Na podstawie wyników tych symulacji można stwierdzić, że cena zapłacona za SNCM pokrywa się z wartością przedsiębiorstwa oszacowaną na podstawie metody aktualizowanych operacyjnych wolnych przepływów pieniężnych w momencie operacji.

(352) Z motywu 90 powyżej wynika, bez konieczności rozstrzygania danych przedstawionych w sekcji 10.2.2.2 powyżej, że wspomniany środek nie przynosi korzyści gospodarczej ani SNCM, ani nabywcom prywatnym. W konsekwencji wkład kapitałowy państwa w wysokości 158 mln EUR poprzedzający zbycie przedsiębiorstwa nabywcom prywatnym, tj. ujemna cena sprzedaży w wysokości 158 mln EUR, nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE.

10.3. Wkład kapitałowy CGMF w kwocie 8,75 mln EUR

10.3.1. Ramy prawne odniesienia

(353) W przypadku gdy interwencja władz publicznych zachodzi równocześnie z istotną interwencją podmiotów prywatnych na porównywalnych warunkach, można automatycznie wykluczyć wystąpienie korzyści ekonomicznych ⁽¹⁶⁷⁾.

(354) Praktyka decyzyjna Komisji, potwierdzona przez sąd wspólnotowy, automatycznie wyklucza, że wkład kapitałowy państwa w takich okolicznościach ma charakter pomocy, o ile spełnione są trzy warunki:

— interwencja prywatna musi wychodzić od podmiotów gospodarczych; nie ma to miejsca w przypadku objęcia udziałów przez pracowników w kapitale danego przedsiębiorstwa ⁽¹⁶⁸⁾,

— interwencja prywatna musi być znacząca; nie ma to miejsca na przykład w przypadku interwencji prywatnej, która dotyczy jedynie 3,3 % łącznej kwoty będącej przedmiotem interwencji ⁽¹⁶⁹⁾,

— interwencja prywatna musi również nastąpić równocześnie z interwencją publiczną; Trybunał tym samym potwierdził analizę Komisji, zgodnie z którą wkłady publiczne mogą stanowić pomoc państwa, gdy inwestycje prywatne w to samo przedsiębiorstwo mają miejsce dopiero po przydzieleniu wkładów publicznych ⁽¹⁷⁰⁾; Komisja zgadza się jednak niekiedy na uwzględnienie interwencji prywatnej, która ma miejsce wkrótce po interwencji publicznej, w szczególności gdy prywatny inwestor podpisał list intencyjny już w chwili interwencji publicznej ⁽¹⁷¹⁾.

10.3.2. Zastosowanie w niniejszej sprawie

(355) Komisja stwierdza przede wszystkim, że akcje SNCM zostały zbyte na rzecz podmiotów gospodarczych, BCP i VT. W wyniku operacji zbycia państwo powinno wnieść równocześnie do przedsiębiorstwa kwotę 8,75 mln EUR, tak by jej udziały w SNCM wynoszące 25 % zostały utrzymane w szczególności zgodnie z jego zobowiązaniem w szczególności wobec pracowników.

(356) Następnie wkład państwa francuskiego w wysokości 8,75 mln EUR należy porównać z wkładem prywatnych nabywców, tj. 26,25 mln EUR. Takie rozłożenie wynika, jak wskazano powyżej, że zobowiązania władz francuskich do utrzymania 25 % udziałów w przedmiotowym przedsiębiorstwie. Ponieważ interwencja prywatna odnosi się do 75 % łącznej kwoty, Komisja uważa, że jest znacząca. Dla pełnego obrazu Komisja podkreśla ponadto, że prywatni partnerzy posiadają solidną strukturę finansową, że nabycie SNCM doskonale wpisuje się w ich strategię działania i że biznesplan wspomnianych nabywców przewiduje przywrócenie rentowności tej spółki na koniec 2009 r.

(357) Jeśli chodzi o równoczesny charakter obu operacji wkładu kapitałowego, ekspert Komisji potwierdził, że wspomniany kapitał został wpłacony przez wszystkich akcjonariuszy SNCM, w tym przez CGMF.

(358) Sprawdzono bowiem, że dnia 31 maja 2006 r. zarząd SNCM stwierdził, iż wszystkie wspomniane wyżej operacje zostały przeprowadzone. W szczególności łączne i równoczesne podwyższenie kapitału przez wszystkich akcjonariuszy w kwocie 35 mln EUR miało miejsce dnia 31 maja 2006 r. Dokonano go w dwóch równoczesnych etapach: (i) pierwsze podwyższenie kapitału o [...] akcji było objęte w całości przez nabywców, w gotówce i kwocie nominalnej ([...] EUR); i (ii) drugie podwyższenie kapitału o [...] akcji (opłacone w jednej czwartej) było objęte w części przez nabywców ([...] akcji, tj. kwota 26,25 mln EUR) i przez państwo francuskie za pośrednictwem CGMF ([...] akcji, tj. kwota 8,75 mln EUR), na tych samych warunkach, w ramach objęcia w gotówce, w kwocie nominalnej [...] EUR.

(359) Wkład kapitałowy publiczny i prywatny mają tym samym ściśle równoczesny charakter.

(360) W świetle powyższych rozważań Komisja uważa, że kryteria określone w orzecznictwie w celu automatycznego wykluczenia, że odnośny środek ma charakter pomocy, są spełnione. Tym samym Komisja uważa, że wkład kapitałowy państwa francuskiego w wysokości 8,75 mln EUR nie zapewnia SNCM korzyści ekonomicznych, ponieważ wkład ten został przekazany równolegle do wkładu środków prywatnych, w porównywalnych warunkach, zgodnie z orzecznictwem wspólnotowym.

(361) W każdym razie Komisja jest zdania, że stopa zwrotu wkładu państwa, tj. [...] % rocznie, stanowi długoterminową rentowność odpowiednią do kapitałów zainwestowanych przez prywatnego inwestora.

(362) W tym względzie Komisja twierdzi bowiem, że stały dochód z kapitału zainwestowanego przez państwo w SNCM uwalnia państwo od wszelkiego ryzyka związanego z wykonaniem biznesplanu, ponieważ dochód ten jest całkowicie odłączony od działalności (przy wzroście i przy spadku koniunktury) przedsiębiorstwa. Tym samym udzielenie zamówienia z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej SNCM nie umożliwi państwu zwiększenia oczekiwanego dochodu ze swoich udziałów.

(363) Ekspert Komisji stwierdził na tej podstawie, że jeśli chodzi o ryzyko, wkład kapitałowy państwa francuskiego mieści się raczej w kategorii obligacji o stałym oprocentowaniu niż w kategorii lokowania w akcje. Wynika z tego, że stopę zwrotu [...] % należy porównać ze stopami oprocentowania obligacji we francuskim sektorze prywatnym w chwili przeprowadzenia operacji. Według eksperta Komisji stopa ta wynosiła 4,15 % na koniec maja 2006 r.

(364) Komisja uważa ponadto, że istnienie klauzuli umożliwiającej odstąpienie od umowy zbycia SNCM nie podważa zasady równego traktowania inwestorów. Klauzula ta dotyczy bowiem całego zbycia SNCM na rzecz prywatnych nabywców, a nie równoczesnej inwestycji (35 mln EUR) dokonanej przez prywatnych nabywców (26,25 mln EUR) i państwo (8,75 mln EUR) w sprywatyzowanej spółce SNCM.

(365) W świetle powyższych rozważań Komisja stwierdza, że przedmiotowy środek nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE.

10.4. Środki pomocy dla osób fizycznych (38,5 mln EUR)

10.4.1. Ramy prawne odniesienia

(366) Aby ocenić, czy dany środek zapewnia przedsiębiorstwu korzyści ekonomiczne, „należy [...] ustalić, czy przedsiębiorstwo będące beneficjentem pomocy odnosi korzyści

ekonomiczne, których nie uzyskałoby w normalnych warunkach rynkowych”⁽¹⁷²⁾ lub odwrotnie, czy unika ono „ponoszenia kosztów, które w normalnej sytuacji ciążyłyby na zasobach finansowych przedsiębiorstwa i czy w ten sposób nie [uniemożliwia] siłom działającym na rynku wywołania swoich normalnych skutków”⁽¹⁷³⁾.

(367) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem normalny koszt to koszt, jaki dane przedsiębiorstwo musi normalnie ponieść w ramach bieżącego zarządzania lub normalnej działalności⁽¹⁷⁴⁾. Dokładniej rzecz ujmując, Trybunał wskazał, że zmniejszenie obciążeń socjalnych stanowi pomoc państwa, jeśli środek ten „ma częściowo zwolnić przedsiębiorstwa określonej gałęzi gospodarki od socjalnych obciążeń finansowych, wynikających z normalnego stosowania powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego, jeżeli zwolnienie to nie jest usprawiedliwione istotą lub strukturą tegoż systemu”⁽¹⁷⁵⁾. W ocenie tej Trybunał wyraził wskazuje, że wystąpienie korzyści ekonomicznych należy wykazać w stosunku do ogólnego systemu zabezpieczenia społecznego, stosując tym samym podobne rozumowanie do tego, które wykorzystuje się w sprawach podatkowych.

(368) Dnia 20 września 2001 r. Trybunał potwierdził to podejście: „pomoc polega na zmniejszeniu obciążeń, które normalnie ciążyą na budżecie przedsiębiorstwa, biorąc pod uwagę charakter lub ekonomikę danego systemu obciążeń, podczas gdy obciążenie specjalne polega, przeciwnie, na obciążeniu dodatkowym w stosunku do tych obciążeń normalnych”⁽¹⁷⁶⁾.

(369) W konsekwencji w celu określenia, co stanowi korzyści, w rozumieniu orzecznictwa dotyczącego pojęcia pomocy państwa, najważniejsze jest ustalenie reguły odniesienia lub wspólnego systemu mającego zastosowanie, w ramach danego systemu prawnego, do której/którego te korzyści będą porównywane⁽¹⁷⁷⁾. W tym względzie Trybunał skądinąd uznał, że określenie ram odniesienia nabiera większej wagi w przypadku środków o charakterze podatkowym, ponieważ samo istnienie korzyści może być stwierdzone tylko w porównaniu z tak zwanym opodatkowaniem „normalnym”, tj. stawką opodatkowania obowiązującą na obszarze geograficznym stanowiącym odniesienie⁽¹⁷⁸⁾.

(370) Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „dla stosowania art. 92 Traktatu nie ma znaczenia, czy sytuacja rzekomego beneficjenta danego środka poprawiła się czy pogorszyła względem wcześniejszego stanu prawnego lub czy, przeciwnie, nie zmieniła się z czasem [...]. Wystarczy jedynie ustalić, czy w ramach danego systemu prawnego środek państwowy może sprzyjać »niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów« w rozumieniu art. 92 ust. 1 Traktatu względem innych przedsiębiorstw znajdujących się w sytuacji faktycznej i prawnej podobnej pod względem celu realizowanego przez dany środek”⁽¹⁷⁹⁾.

10.4.2. Zastosowanie w niniejszej sprawie

- (371) Z orzecznictwa i praktyki decyzyjnej Komisji⁽¹⁸⁰⁾ wynika, że w celu wykluczenia, że przedmiotowy środek ma charakter pomocy, Komisja musi potwierdzić, że środek ten nie zmniejsza obciążeń SNCM, które powstają w ramach bieżącego zarządzania, tj. w niniejszym przypadku – obciążeń wynikających z normalnego stosowania przepisów dotyczących spraw socjalnych, mających zastosowanie w razie rozwiązania umowy o pracę.
- (372) W tym względzie Komisja stwierdza, że zgodnie z protokołem porozumienia podpisanym między stronami rachunek zastrzeżony może zostać uruchomiony jedynie w celu sfinansowania rekompensat wypłaconych osobom, których umowa o pracę z SNCM została wcześniej rozwiązana. Tym samym środki te ani nie mają na celu umożliwienia odejścia pracowników, którzy w razie braku tych środków mogliby nadal stanowić koszt dla SNCM, ani nie mają takiego skutku.
- (373) Komisja zauważa również, że przyznanie tych rekompensat zwolnionym pracownikom po zbyciu SNCM zostało zatwierdzone przez państwo jako władzę publiczną, a nie przez przedsiębiorstwo.
- (374) Ponadto Komisja zauważa, że te dodatkowe środki socjalne wykraczają poza odszkodowania, jakie przewidują przepisy dotyczące spraw socjalnych i właściwe układy zbiorowe. Koszty wynikające z zastosowania tych ostatnich spadają tym samym w całości na SNCM.
- (375) Komisja zauważa w końcu, że te dodatkowe środki socjalne zostaną zastosowane w przypadku wykonania planu zmniejszenia zatrudnienia przez nabywców, po sprzedaży SNCM. Innymi słowy rekompensaty te nie odpowiadają wykonaniu planów zmniejszenia zatrudnienia przewidzianych w kontekście planu restrukturyzacji z 2002 r.
- (376) Tym samym Komisja uważa, że koszt dodatkowych odszkodowań socjalnych nie jest tożsamy ani z kosztem planów socjalnych poprzedzających zbycie, którymi zostało obciążone państwo, ani z kosztem socjalnym oszacowanym powyżej w ramach likwidacji sądowej SNCM.
- (377) Wynika z tego, że dodatkowe środki socjalne nie stanowią kosztów wynikających z normalnego stosowania przepisów dotyczących spraw socjalnych, mających zastosowanie w razie rozwiązania umowy o pracę.
- (378) Dodatkowo Komisja stwierdza, że nawet dodając kwotę 38,5 mln EUR do wkładu kapitałowego państwa w kwocie 142,5 mln EUR, dostosowana ujemna cena sprzedaży, tj. 196,50 mln EUR, pozostaje dużo niższa od kosztu likwidacji sądowej SNCM (zob. motyw 3 niniejszej decyzji).
- (379) W świetle powyższych rozważań i zgodnie z praktyką decyzyjną⁽¹⁸¹⁾, Komisja uważa, że wdrożenie dzięki

funduszom publicznym dodatkowych środków socjalnych na rzecz zwolnionych osób, przy czym środki te nie zmniejszają normalnych obciążeń pracodawcy, mieści się w polityce socjalnej państw członkowskich i nie stanowi pomocy bezpośredniej w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE. Komisja uważa, że nie stanowi ono tym bardziej pomocy pośredniej, ponieważ przynosi korzyść pracownikom jedynie w razie ich zwolnienia.

10.5. Pozostałe 22,52 mln EUR zgłoszone w ramach pomocy restrukturyzacyjnej

- (380) W oparciu o powyższe uwagi i zgodnie z motywem 258 niniejszej decyzji kwota dotacji, którą należy ocenić w ramach pomocy państwa poza rekompensatą z tytułu obowiązku użyteczności publicznej, wynosi 22,52 mln EUR⁽¹⁸²⁾ i stanowi część wkładu kapitałowego zgłoszonego przez władze francuskie w 2002 r.
- (381) Komisja uważa, że kwota ta zapewnia SNCM selektywne korzyści ekonomiczne, a tym samym że dotacja ta stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE.
- 10.5.1. Zgodność środka w rozumieniu wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy w celu ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw
- (382) Przedmiotowy środek został zgłoszony przez władze francuskie w 2002 r. zgodnie ze wspólnotowymi wytycznymi w sprawie pomocy w celu ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw z 1999 r.⁽¹⁸³⁾.
- (383) Wspólnotowe wytyczne w sprawie pomocy państwa dla transportu morskiego⁽¹⁸⁴⁾ odsyłają w celu oceny pomocy na rzecz restrukturyzacji przedsiębiorstw transportu morskiego do wspomnianych wyżej wytycznych. Zgodnie z pkt 19 tych ostatnich wytycznych „jedyną podstawą zgodności dla pomocy udzielanych na rzecz wspierania lub restrukturyzacji przedsiębiorstw jest art. 87 ust. 3 lit. c)”.
- (384) Jeśli chodzi o zgodność pomocy państwa w celu restrukturyzacji przedsiębiorstw z art. 87 ust. 3 lit. c) traktatu WE, z orzecznictwa wynika, że w decyzji Komisji muszą zostać podane powody, dla których uznaje ona, że pomoc jest uzasadniona z punktu widzenia warunków określonych w wytycznych, a w szczególności istnienia planu restrukturyzacji, ukazania w sposób zadowalający perspektywy długoterminowej rentowności i proporcjonalności pomocy w stosunku do wkładu beneficjenta.

Charakter zagrożonego przedsiębiorstwa

- (385) Aby przedsiębiorstwo kwalifikowało się do pomocy restrukturyzacyjnej, musi istnieć możliwość uznania go za przedsiębiorstwo zagrożone w rozumieniu wytycznych z 1999 r.⁽¹⁸⁵⁾.

- (386) W niniejszej sprawie Komisja przypomina, że stwierdziła, iż kryterium to jest spełnione zarówno w decyzji Komisji z dnia 17 lipca 2002 r. w sprawie pomocy na rzecz ratowania SNCM⁽¹⁸⁶⁾, jak i decyzji z dnia 19 sierpnia 2002 r. wszczynającej formalne postępowanie wyjaśniające wobec projektu dokapitalizowania, w oparciu o roczne sprawozdanie finansowe SNCM za rok 2001.
- (387) Dla celów niniejszej decyzji Komisja potwierdziła, że SNCM spełnia ten warunek w oparciu o roczne sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa za rok 2002 r. Kapitały własne poza rezerwami regulowanymi prawnie⁽¹⁸⁷⁾ pozostają nadal ujemne na poziomie –26,5 mln EUR w 2002 r., w porównaniu z –30,7 mln EUR 2001 r. Taki poziom wyjaśnia zniknięcie ponad połowy kapitału spółki, kapitału, którego ponad jedna czwarta zniknęła w czasie 12 ostatnich miesięcy po zgłoszeniu, potwierdzając tym samym spełnienie warunku wystarczającego, ale niekoniecznego, opisanego w pkt 5 lit. a) wytycznych.
- (388) Oprócz oceny kapitału spółki Komisja stwierdza między innymi, że:
- między 2001 r. a 2002 r. wynik bieżący przed opodatkowaniem zmalał z –5,1 mln EUR w 2001 r. do –5,8 mln EUR w 2002 r., przez co straty netto w 2002 r. można było zmniejszyć jedynie poprzez sprzedaż niektórych statków,
  - zdolność samofinansowania SNCM, która osiągnęła 39,2 mln EUR na koniec 2001 r., spadła do 35,7 mln EUR na koniec 2002 r.,
  - zobowiązania finansowe netto poza leasingiem wzrosły z 135,8 mln EUR do 144,8 mln EUR między 2000 r. a 2002 r.,
  - koszty finansowe (odsetki i podobne koszty) zwiększyły się z 7,0 mln EUR w 2000 r. do 9,503 mln EUR w 2002 r.
- (389) Władze francuskie potwierdziły skądinąd Komisji, że banki odmawiają obecnie udzielenia SNCM pożyczek z powodu jej zadłużenia, mimo że SNCM zaproponowała w ramach zabezpieczenia swoje ostatnie statki wolne od hipoteki lub innych podobnych służebności.
- (390) Ponadto umowa o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej nie wpływa w żadnej sposób na tę analizę. Chociaż umowa ta powinna umożliwić SNCM, łącznie z pomyślnym wykonaniem planu restrukturyzacji, osiągnięcie docelowo dodatnich wyników działalności, nie zmienia to faktu, że dokuczliwy brak funduszy własnych, rosnące zobowiązania i koszt środków operacyjnych planu restrukturyzacji powinny doprowadzić przedsiębiorstwo po pewnym czasie do wstrzymania płatności.
- (391) W świetle powyższego Komisja uważa, że SNCM spełnia jednocześnie warunek określony w pkt 5 lit. a) wytycznych z 1999 r. i warunek określony w pkt 6 tych wytycznych. Tym samym stwierdza, że w 2002 r. SNCM była przedsiębiorstwem zagrożonym w rozumieniu wspominanych wytycznych.
- Przywrócenie rentowności (pkt 31–34 wytycznych)
- (392) Zgodnie z wytycznymi z 1999 r. przyznanie pomocy jest uwarunkowane wdrożeniem planu restrukturyzacji, który podlega zatwierdzeniu przez Komisję. Jak wskazano w motywie 79 decyzji o rozszerzeniu formalnego postępowania wyjaśniającego z 2006 r. i biorąc pod uwagę fakt, że Komisja uznała, iż środki następujące po zgłoszeniu z 2002 r. nie stanowią pomocy państwa, Komisja uważa, że zgodność wkładu kapitałowego w kwocie 22,52 mln EUR z wytycznymi z 1999 r. należy zbadać względem planu restrukturyzacji z 2002 r. „Należy bowiem postawić się w sytuacji, w której wdrożono środki wsparcia finansowego, tak by [...] uniknąć wszelkich ocen bazujących na sytuacji późniejszej”⁽¹⁸⁸⁾.
- (393) W oparciu o informacje dostarczone przez władze francuskie Komisja stwierdza, że choć plan restrukturyzacji z 2002 r. przewiduje przywrócenie rentowności od 2003 r. dzięki działaniom, które rozkładają się przede wszystkim na lata 2002 i 2003, to nie zmienia to faktu, że SNCM osiąga „wystarczający” poziom funduszy własnych dopiero w latach 2005–2006. Komisja ustala tym samym koniec okresu restrukturyzacji na dzień 31 grudnia 2006 r.
- (394) Przywrócenie rentowności połączeń między Marsylią a Korsyką przewiduje się w krótkim czasie, a połączenia z krajami Maghrebu to już teraz opłacalna działalność. Tylko działalność transportowa z Nicei pozostaje bardziej niepewna, ale jej znaczenie maleje, a przyspieszona aktualizacja wartości Liamone ułatwi powrót do dodatnich wyników na tej trasie. Komisja przyjmuje skądinąd argument, zgodnie z którym nawet ograniczona działalność na trasie z Nicei jest nadal niezbędna dla ogólnej pozycji przedsiębiorstwa na rynku. Przesunięcie działalności w kierunku krajów Maghrebu przyczyni się do zmniejszenia uzależnienia przedsiębiorstwa od tradycyjnych połączeń i powinno również przyczynić się do przywrócenia rentowności, biorąc pod uwagę [...].
- (395) Jeśli chodzi o długoterminową rentowność, tj. wykraczającą poza termin wygaśnięcia aktualnej umowy o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej, Komisja uważa, że wdrożenie planu powinno pozwolić przedsiębiorstwu na stawienie czoła konkurencji przy odnawianiu umów. Zauważa w końcu, że nawet przy scenariuszu częściowej utraty, na przykład dla jednego promu samochodowego, umowa ta powinna umożliwić przedsiębiorstwu utrzymanie dodatnich wyników. Gdyby utrata tej umowy miała doprowadzić do spadku, na poziomie 40 % lub wyższym, dochodów przedsiębiorstwa na tradycyjnym rynku, jak również przewidziano w innym scenariuszu, Komisja uważa, że mielibyśmy

do czynienia z przypadkiem, jaki niewiele planów restrukturyzacji, z pomocą publiczną lub bez niej, byłoby w stanie opanować i że na tym etapie jest zbyt wcześnie, by ją przewidywać.

- (396) Jeśli chodzi o „realistyczne wytyczne dotyczące warunków przyszłej działalności”, Komisja uznaje analizę rynku za poważną i uważa, że stanowi ona dobrą podstawę dla zbudowania scenariuszy rozwoju przedsiębiorstwa.
- (397) Komisja stwierdza, że w celu zapewnienia przywrócenia rentowności przedsiębiorstwa plan restrukturyzacji przewiduje, że poprawa poziomu rentowności ma być przede wszystkim wynikiem środków wewnętrznych, takich jak większa kontrola kosztów produkcji i większa wydajność. Ponadto, o ile poprawę sytuacji finansowej SNCM osiąga się poprzez przesunięcie działalności w kierunku połączeń z krajami Maghrebu, biorąc pod uwagę perspektywy rozwoju tego rynku, plan restrukturyzacji z 2002 r. zawiera również środki mające na celu zaprzestanie pewnych rodzajów działalności, w szczególności działalności włoskiej spółki zależnej SNCM, Corsica Marittima.
- (398) Komisja uważa, że wynik działań zawartych w zgłoszonym planie i jego powodzenie nie są uzależnione od rozwoju rynku, z wyjątkiem wzrostu na rynku krajów Maghrebu, który przede wszystkim oznacza powrót do pozycji, którą SNCM miała do połowy lat dziewięćdziesiątych.
- (399) Ponadto Komisja odnotowuje fakt, że plan restrukturyzacji uwzględnia sytuację i przewidywalny rozwój podaży i popytu na rynku odnośnych produktów, ze scenariuszami odzwierciedlającymi optymistyczne, pesymistyczne i pośrednie założenia oraz silne i słabe strony właściwe dla SNCM.
- (400) Ponadto Komisja uważa, że plan restrukturyzacji proponuje przemianę SNCM, która umożliwi tej ostatniej pokrycie, po zakończeniu restrukturyzacji, wszystkich jej kosztów, w tym kosztów amortyzacji i kosztów finansowych.
- (401) Uwzględniając powyższe uwagi Komisja stwierdza, że w oparciu o informacje dostępne w czasie, gdy środki wsparcia finansowego zostały podjęte, kryterium dotyczące rentowności przedsiębiorstwa jest spełnione.

Zapobieganie przypadkom niepożądanego zakłócenia konkurencji (pkt 35–39 wytycznych)

- (402) Zgodnie z pkt 35 wspomnianych wytycznych powinny zostać podjęte kroki na rzecz złagodzenia, na tyle na ile jest to możliwe, niekorzystnych dla konkurentów skutków pomocy. Jeżeli nie jest to możliwe, pomoc powinna być uznana za sprzeczną ze wspólnym interesem, czyli niezgodną ze wspólnym rynkiem.
- (403) W niniejszej sprawie warunek ten musi sprowadzać się do ograniczenia działalności, jaką przedsiębiorstwo może

prowadzić na tradycyjnym rynku, tj. działalności w zakresie połączeń z Korsyką; jest to również rynek, na którym musi ono stawić czoło konkurencyjnym przedsiębiorstwom mającym siedzibę we Wspólnocie, w przeciwieństwie do rynku połączeń z krajami Maghrebu.

- (404) Komisja jest zdania, że rynek połączeń morskich z Korsyką nie charakteryzuje się przerostem zdolności produkcyjnych, biorąc pod uwagę silną sezonowość i istotny wzrost ruchu. Komisja zauważa również, że średni wskaźnik obłożenia statków głównego konkurenta SNCM jest niższy niż wskaźnik tego publicznego przedsiębiorstwa. Ponieważ rynek nie charakteryzuje się przerostem zdolności produkcyjnych w rozumieniu wytycznych, nie należy starać się o uzdrowienie tej sytuacji. Sprzedaż statków – raczej niż ich niszczenie – stanowi więc zmniejszenie zdolności przewozowych dopuszczalne w świetle wytycznych.
- (405) Obowiązkowe ograniczenie lub zmniejszenie działalności na odnośnych rynkach, na których przedsiębiorstwo prowadzi działalność, stanowi bowiem rekompensatę na rzecz konkurentów, której zakres musi odpowiadać skutkom zakłóceń, jakie wywoła lub będzie mogła wywołać pomoc restrukturyzacyjna.
- (406) Plan restrukturyzacji przyczynia się w znaczący sposób do ograniczenia działalności przedsiębiorstwa na rynku, z bezpośrednią korzyścią dla konkurentów, poprzez wprowadzenie następujących elementów:
- zamknięcie spółki zależnej Corsica Marittima (82 000 pasażerów w 2000 r.), która była odpowiedzialna za połączenia między Włochami a Korsyką, a więc wycofanie grupy SNCM z rynku związanego z połączeniami między Włochami a Korsyką,
  - niemal całkowite wycofanie SNCM z połączeń między Tulonem a Korsyką, rynku, który w 2002 r. odpowiadał co najmniej 460 000 pasażerów,
  - zmniejszenie łącznej liczby oferowanych miejsc i liczby rejsów tam i z powrotem organizowanych każdego roku od 2003 r. przez SNCM, w szczególności w przypadku połączeń między Niceą a Korsyką,
  - sprzedaż czterech statków.

- (407) Na całej Zatoce Genueskiej i w Tulonie SNCM obniża swoją ofertę o ponad milion miejsc rocznie w odniesieniu do 2001 r., co stanowi ponad dwukrotne zmniejszenie oferty, z natychmiastową korzyścią dla konkurentów, podczas gdy to właśnie w tych połączeniach odnotowuje się najsilniejszy wzrost.

- (408) Środki te, choć o szerokim zakresie, zostały uzupełnione zobowiązaniem SNCM do niefinansowania w okresie restrukturyzacji nowych inwestycji innych niż koszty przesunięcia działalności w kierunku krajów Maghrebu, które były włączone do planu restrukturyzacji.

- (409) Uwzględniając powyższe uwagi, Komisja stwierdza, że kryterium dotyczące zapobiegania przypadkom niepożądanego zakłócenia konkurencji jest spełnione.

Pomoc ograniczona do minimum (pkt 40 i 41 wytycznych)

- (410) Kwotę pomocy należy ograniczyć do ścisłego minimum niezbędnego do umożliwienia restrukturyzacji w zależności od środków finansowych będących w dyspozycji przedsiębiorstwa, jego akcjonariuszy lub grupy handlowej, do której należy, nie hamując przy tym szans przywrócenia rentowności.

- (411) W swojej decyzji z dnia 19 sierpnia 2002 r. Komisja wyraziła wątpliwości co do metody obliczeń przedstawionej przez władze francuskie w celu określenia kwoty pomocy. Mimo dodatkowych wyjaśnień dostarczonych przez Francję, Komisja dokonała własnej oceny.

- (412) Jeśli chodzi bowiem o podejście przyjęte przez władze francuskie, tj. podejście oparte na stosunku funduszy własnych do zobowiązań, Komisja uważa, że:

— próba pięciu przedsiębiorstw przyjęta przez władze francuskie nie jest dostatecznie reprezentatywna dla sektora kabotażowego transportu morskiego,

— współczynnik 79 % pochodzący z tej próby przedsiębiorstw, określający stosunek funduszy własnych do zobowiązań finansowych, nie jest skądinąd w żadnym razie wiarygodnym wskaźnikiem dobrej kondycji przedsiębiorstwa,

— władze francuskie nie wyjaśniły, co dokładnie obejmuje kwota zobowiązań finansowych tych pięciu przedsiębiorstw, nie mogły również zagwarantować, że dane te są jednorodne w odniesieniu do kwoty zobowiązań SNCM przyjętej w planie restrukturyzacji,

— władze francuskie nie wykazały, że współczynnik 79 % pochodzący z próby przedsiębiorstw, określający stosunek funduszy własnych do zobowiązań finansowych, jest rzeczywiście przestrzegany w latach 2002–2007 w tabeli finansowej dołączonej do planu restrukturyzacji.

- (413) Jeśli chodzi o pozostałe podejścia, które zostały proponowane przez Francję w celu wykazania, że wkład kapitałowy był ograniczony do minimum, Komisja poddaje krytyce ich właściwość⁽¹⁸⁹⁾.

- (414) Komisja jest bowiem zdania, że wkład kapitałowy musi mieć przede wszystkim na celu nie zwiększenie funduszy własnych przedsiębiorstwa (zwykłą restrukturyzację finansową), lecz wsparcie przedsiębiorstwa w przechodzeniu z sytuacji monopolu w ramach umowy z 1976 r. do warunków konkurencji. Dlatego Komisja wysuwa zastrzeżenia co do określania wysokości

pomocy w oparciu o metodę przyjętą przez władze francuskie, biorąc pod uwagę trudność określenia właściwego poziomu funduszy własnych dla SNCM. Komisja zauważa bowiem, że w wyniku dodania lub odjęcia pewnych przedsiębiorstw w próbie wybranej przez władze francuskie średni stosunek funduszy własnych do zobowiązań może ulec znacznym zmianom.

- (415) Komisja uważa, że pomoc restrukturyzacyjna może objąć koszty poszczególnych działań określonych w planie restrukturyzacji (restrukturyzacja operacyjna), koniecznych w wyniku zmiany prawnego i konkurencyjnego kontekstu przedsiębiorstwa. Jeśli chodzi o koszty związane z operacyjnymi środkami restrukturyzacyjnymi, Komisja przyjmuje kwotę 46 mln EUR (zob. motyw 55 niniejszej decyzji)⁽¹⁹⁰⁾.

- (416) Jeśli chodzi o dokładne obliczenie zapotrzebowania SNCM na pomoc, Komisja przypomina, że „należy postawić się w sytuacji, w której wdrożono środki wsparcia finansowego, tak by [...] uniknąć wszelkich ocen bazujących na sytuacji późniejszej”⁽¹⁹¹⁾.

- (417) W niniejszej sprawie Komisja zauważa w świetle pkt 40 wytycznych, że znaczna część sprzedaży aktywów głównie w postaci statków w wysokości 26,25 mln EUR przychodu netto ze związanych z nimi zobowiązań finansowych⁽¹⁹²⁾, miała miejsce między dniem 18 lutego 2002 r., tj. dniem zgłoszenia przez władze francuskie pomocy restrukturyzacyjnej, a dniem 9 sierpnia 2003 r., tj. dniem, w którym Komisja wydała decyzję zatwierdzającą pomoc restrukturyzacyjną.

- (418) Sprzedaż ta nie wystarczyła jednak, by przywrócić rentowność SNCM, której sytuacja finansowa charakteryzuje się znacznymi pasywami (19,75 mln EUR) po zakończeniu tej operacji. Ponieważ SNCM nie była w stanie zawrzeć umowy o pożyczkę bankową, nawet proponując w ramach zabezpieczenia hipotecznego swoje ostatnie statki wolne od hipoteki lub innych podobnych służebności, Komisja uważa, że przedsiębiorstwo nie jest w stanie znaleźć innych środków własnych w celu sfinansowania swojej restrukturyzacji.

- (419) Uwzględniając powyższe uwagi, Komisja dochodzi o wniosku, że kwota 19,75 mln EUR jest uzasadniona, ponieważ umożliwia przedsiębiorstwu powrót do krótkim czasie na drogę rentowności.

- (420) Komisja uważa więc, że z pozostałych środków zgłoszonych pierwotnie z tytułu pomocy restrukturyzacyjnej, tj. 22,52 mln EUR, tylko 19,75 mln EUR może być uzasadnione w oparciu o potrzeby związane z zachowaniem płynności SNCM i sprzedaż aktywów dokonaną do dnia 9 sierpnia 2003 r., z zastrzeżeniem uwzględnienia przychodu ze zbycia (zob. poniżej), które zostało narzucone przez Komisję w decyzji z 2003 r. i które uzupełniło zbycie przewidziane w planie restrukturyzacji.

Przestrzeganie zasady „pierwszy i ostatni raz”

- (421) Wytyczne⁽¹⁹³⁾ stanowią, że przedsiębiorstwo, które otrzymało już w przeszłości pomoc restrukturyzacyjną, nie może zasadniczo skorzystać z drugiej takiej pomocy w ciągu dziesięciu lat od chwili zakończenia okresu restrukturyzacji. W wykazie pomocy przekazanej dotąd SNCM nie znajduje się pomoc restrukturyzacyjna. Mamy bowiem do czynienia z pierwszą restrukturyzacją SNCM od chwili utworzenia spółki w 1976 r.

10.5.2. Utrzymanie środków kompensacyjnych

- (422) Jak sugeruje Sąd w swoim wyroku z 2005 r. i jak wskazano w pkt 137 decyzji o rozszerzeniu z 2006 r., biorąc pod uwagę obniżenie kwoty pomocy zatwierdzonej zgodnie z wytycznymi z 1999 r., rodzi się pytanie, czy należy utrzymać środki kompensacyjne nałożone przez Komisję w decyzji z 2003 r.

- (423) Dla przypomnienia, w decyzji z 2003 r. Komisja zatwierdziła wkład kapitałowy w wysokości 76 mln EUR zgodnie z wytycznymi z 1999 r., narzucając jednak następujące warunki⁽¹⁹⁴⁾:

(i) wstrzymanie się od nabywania nowych statków i zakaz podpisywania umów na budowę, zamówienie lub fracht w odniesieniu do nowych lub odnowionych statków do dnia 31 grudnia 2006 r.;

(ii) używanie jedynie jedenastu statków, które SNCM już posiadała do dnia 31 grudnia 2006 r.;

(iii) zbycie wszystkich udziałów bezpośrednich i pośrednich w Amadeus France, Compagnie Corse Méditerranée, Société Civile Immobilière (SCI) Schuman, Société méditerranéenne d'investissements et de participations, Someca;

(iv) brak jakiegokolwiek polityki cenowej w zakresie ogłaszanych cen, które miałyby na celu oferowanie cen niższych niż ceny każdego z jej konkurentów dla równoważnych tras i usług w tych samych terminach – do dnia 31 grudnia 2006 r.;

(v) ograniczenie do dnia 31 grudnia 2006 r. rocznej liczby rejsów tam i z powrotem statków na poszczególnych połączeniach morskich z Korsyką.

- (424) Ekspert Komisji sprawdził spełnienie wszystkich warunków nałożonych decyzją Komisji z 2003 r.

- (425) Potwierdził przestrzeganie warunków dotyczących wstrzymania się od nabywania statków (warunek (i) powyżej). W tym względzie należy podkreślić, że statek

Superfast, który zmienił nazwę na *Jean Nicoli*, został nabyty przez spółkę VT i był przedmiotem udostępnienia poprzez wynajem statku dla SNCM od lutego 2007 r., czyli po zakończeniu okresu ustalonego decyzją z 2003 r.⁽¹⁹⁵⁾.

- (426) Jeśli chodzi o użytkowanie istniejącej floty SNCM (warunek (ii) powyżej), ekspert Komisji potwierdził, że SNCM zachowała flotę liczącą 10 statków, tj. o jedną jednostkę mniej w odniesieniu do granicznej liczby 11 statków narzuconej decyzją z 2003 r., w wyniku zastąpienia Aliso przez Asco w 2004 r.⁽¹⁹⁶⁾ i zbycia Asco dnia 24 maja 2005 r.

- (427) Jeśli chodzi o zastąpienie Aliso przez Asco, Komisja zauważa przede wszystkim, że statki Asco i Aliso to dwa bliźniacze statki, tj. dwa statki skonstruowane na podstawie tych samych planów w tej samej stoczni. Mają dokładnie takie same wymiary, taki sam kształt i taką samą ładowność. Komisja uważa, że zamiana tych dwóch statków nie ma na celu zwiększenia zdolności przewozowych SNCM. Komisja przypomina skądinąd, że możliwość zmiany składu zatwierdzonej floty SNCM jest dopuszczalna jedynie z przyczyn niezależnych od SNCM. W niniejszej sprawie Komisja jest zdania, że problemy, z jakimi spotykała się SNCM przy zbyciu statku Asco, były niezależne od przedsiębiorstwa. Komisja ocenia również, że gdyby SNCM znalazła nabywcę na Aliso zamiast na Asco, sprzedaż Aliso byłaby, z punktu widzenia jej konsekwencji dla zdolności przewozowych SNCM, równoważna ze sprzedażą Asco, a zobowiązania władz francuskich w kwestii dostosowania się do planu restrukturyzacji byłyby spełnione w zakresie sprzedaży czterech statków floty operacyjnej SNCM.

- (428) Ekspert ponadto stwierdził, w oparciu o dokumenty księgowe, że dokonano każdego zbycia aktywów nałożonego decyzją z 2003 r. (warunek (iii) powyżej). Zysk netto ze zbycia wynosi 5,02 mln EUR⁽¹⁹⁷⁾. Komisja podkreśla, że obok zbycia określonego w planie restrukturyzacji z 2002 r. lub nałożonego decyzją z 2003 r. SNCM dokonała zbycia aktywów⁽¹⁹⁸⁾, którego realizację sprawdził ekspert Komisji, z przychodem ze zbycia netto w wysokości 12,6 mln EUR.

- (429) Jeśli chodzi o warunek braku „price leadership”⁽¹⁹⁹⁾, ekspert Komisji, z jednej strony, sprawdził istnienie w obrębie SNCM procedury mającej na celu kontrolę przestrzegania wspomnianego warunku. Z drugiej strony, zbadał stosowanie tego warunku przez SNCM do poszczególnych połączeń w okresie od dnia 16 marca 2005 r. do dnia 31 grudnia 2006 r.⁽²⁰⁰⁾. W oparciu o tę kontrolę ekspert Komisji stwierdził, że w [...] % przypadków wydawanie biletów przez SNCM było zgodne z warunkiem (iv). Komisja zauważa, że w oparciu o informacje dostarczone przez władze francuskie SNCM po dziś dzień stosuje się do warunków (iv) i (v), podczas gdy decyzja z 2003 r. wyznaczała koniec ich stosowania na dzień 31 grudnia 2006 r.

- (430) W przedmiocie warunku (v) ekspert stwierdził, że SNCM przestrzegała liczby przepraw w latach obrachunkowych 2005 r. i 2006 r. Natomiast przekroczyła normy odnoszące się do maksymalnej liczby oferowanych miejsc w ramach przepraw z Marsylii w 2005 r. i 2006 r. oraz w bardzo ograniczonym zakresie – normy odnoszące się do maksymalnej liczby oferowanych metrów bieżących dla przepraw z Tuluzy w 2005 r. i w 2006 r. oraz z Marsylii w 2006 r.
- (431) W tym ostatnim przypadku Komisja zauważa jednak, że w odniesieniu do miejsc pojęcie wyłączności kabin dla jednej rodziny utrudnia dokładne oszacowanie poziomu przekroczenia normy. Niemniej jednak ta jedna okoliczność faktyczna nie pozwala uznać, że SNCM nie spełniła warunków, które zostały nałożone na tę spółkę decyzją z 2003 r.
- (432) Uwzględniając powyższe uwagi, Komisja stwierdza, że SNCM wdrożyła środki kompensacyjne nałożone decyzją z 2003 r.

10.5.3. Wniosek

- (433) Komisja zauważa, że środki kompensacyjne określone w decyzji z 2003 r. były przestrzegane niemal w całości. Biorąc pod uwagę znaczne obniżenie kwoty pomocy zatwierdzonej zgodnie z wytycznymi z 1999 r. w stosunku do kwoty zatwierdzonej w 2003 r., która to kwota skłoniła Komisję do nałożenia wspomnianych warunków, Komisja nie uznaje za konieczne nałożenia dodatkowych warunków i obowiązków w celu uniknięcia zakłócenia konkurencji w stopniu sprzecznym ze wspólnym interesem.
- (434) W świetle powyższego, biorąc pod uwagę dokładną kwotę przychodu netto ze zbycia, ustalonego w czasie przyjęcia decyzji z 2005 r., Komisja uważa, że pomoc państwa w formie wkładu kapitałowego w wysokości 15,81 mln EUR⁽²⁰¹⁾ jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 87 ust. 3 lit. c) traktatu WE.

11. WNIOSEK

- (435) Podsumowując, Komisja uważa, że środki, które są przedmiotem niniejszej decyzji, nie stanowią pomocy w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE lub też są pomocą zgodną ze wspólnym rynkiem.
- (436) Komisja wzywa Francję do:
- uściślenia w najkrótszym możliwym terminie i nie później niż w ciągu 15 dni roboczych od otrzymania niniejszej decyzji informacji, które uznaje za podlegające obowiązkowi tajemnicy zawodowej, zgodnie z art. 25 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999,

— poinformowania beneficjenta pomocy o niniejszej decyzji w najkrótszym możliwym terminie, utajniając, w odpowiednim przypadku, niektóre informacje, które uznaje za podlegające tajemnicy zawodowej i których przekazanie beneficjentowi pomocy mogłoby szkodzić niektórym zainteresowanym stronom, oraz wskazania mu w przekazanej wersji, w odpowiednim przypadku, pozostałych informacji, które uznaje za podlegające tajemnicy zawodowej, lecz których nie utajniła.

- (437) Komisja przypomina Francji, że na mocy wytycznych zasadniczo nie będzie możliwe, z wyjątkiem okoliczności wyjątkowych, nieprzewidywalnych i niewynikających z winy przedsiębiorstwa, przyznanie w ciągu dziesięciu lat od chwili zakończenia okresu restrukturyzacji drugiej pomocy restrukturyzacyjnej, tj. w niniejszej sprawie – od dnia 31 grudnia 2006 r.;

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Rekompensata wypłacona przez państwo francuskie na rzecz SNCM w kwocie 53,48 mln EUR z tytułu obowiązków użyteczności publicznej w latach 1991–2001 stanowi pomoc państwa niezgodną z prawem w rozumieniu art. 88 ust. 3 traktatu WE, ale zgodną ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 86 ust. 2 wspomnianego traktatu.

Ujemna cena sprzedaży SNCM w wysokości 158 mln EUR, pokrycie przez CGMF kosztów środków socjalnych wobec pracowników w kwocie 38,5 mln EUR oraz łączne i równoczesne dofinansowanie SNCM przez CGMF w kwocie 8,75 mln EUR nie stanowią pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE.

Pomoc restrukturyzacyjna w kwocie 15,81 mln EUR, jakiej Francja udzieliła Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM), stanowi pomoc państwa niezgodną z prawem w rozumieniu art. 88 ust. 3 traktatu WE, ale zgodną ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 86 ust. 2 wspomnianego traktatu.

Artykuł 2

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Francuskiej.

Sporządzono w Brukseli dnia 8 lipca 2008 r.

W imieniu Komisji
Antonio TAJANI
Wiceprzewodniczący

-
- (¹) Dz.U. C 308 z 11.12.2002, s. 29.
- (²) Plan restrukturyzacji powstał w następstwie zawiadomienia przez władze francuskie z dnia 20 grudnia 2001 r. o pożyczce gotówkowej udzielonej przez Compagnie Générale Maritime et Financière na rzecz spółki SNCM w kwocie 22,5 mln EUR w ramach pomocy w celu ratowania przedsiębiorstwa. Decyzją z dnia 17 lipca 2002 r. (Dz.U. C 148 z 25.6.2003, s. 7), zwaną dalej decyzją z 2002 r., Komisja zatwierdziła pomoc w celu ratowania SNCM w ramach wstępnego postępowania wyjaśniającego dotyczącego pomocy, o którym mowa w art. 88 ust. 3 traktatu WE. Dnia 19 listopada 2002 r. władze francuskie przekazały Komisji kopię umów w sprawie pożyczki gotówkowej między SNCM i CGMF oraz potwierdzenia zwrotu tej pożyczki przez SNCM dwoma przelewami z dnia 13 maja i 14 czerwca 2002 r.
- (³) Zarejestrowane pod numerem TREN A/61846.
- (⁴) CGMF jest finansową spółką holdingową należącą w 100 % do państwa francuskiego, która służy temu ostatniemu jako pośrednik przy wszystkich operacjach transportu morskiego, wyposażenia i czarteru statków na Morzu Śródziemnym.
- (⁵) Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1. Ponieważ w dniu 11 września 2002 r. władze francuskie zwróciły się o poprawienie kilku błędów merytorycznych w decyzji z dnia 19 sierpnia 2002 r., Komisja dnia 27 listopada 2002 r. przyjęła decyzję zmieniającą decyzję z dnia 19 sierpnia 2002 r. (opublikowaną w Dz.U. C 308 z 11.12.2002, s. 29). Zainteresowane strony zostały zaproszone do przedstawienia uwag w odniesieniu do projektu pomocy, poczynwszy od tej daty.
- (⁶) Dnia 11 września 2002 r. władze francuskie zwróciły się o dodatkowy czas na przedstawienie komentarzy do decyzji z dnia 19 sierpnia 2002 r., który służby Komisji przyznały dnia 17 września 2002 r.
- (⁷) Zarejestrowane pod numerem SG(2002) A/10050.
- (⁸) Zarejestrowane dnia 15 stycznia 2003 r. pod numerem DG TREN A/10962.
- (⁹) Zarejestrowany pod numerem SG(2003) A/1691.
- (¹⁰) Zarejestrowany pod numerem TREN A/21531.
- (¹¹) Zarejestrowanym pod numerem SG(2003) A/1546.
- (¹²) Dz.U. C 288 z 9.10.1999, s. 2.
- (¹³) Zarejestrowano pod numerem TREN A/21701.
- (¹⁴) Dz.U. L 61 z 27.2.2004, s. 13. Decyzją z dnia 8 września 2004 r. (zwaną dalej „decyzją z 2004 r.”) Komisja wprowadziła do decyzji z 2003 r. nieznaczną zmianę, umożliwiając SNCM dokonanie w razie potrzeby rotacji statków Aliso i Asco, w drodze zmiany art. 2 decyzji z 2003 r.
- (¹⁵) Dz.U. L 19 z 21.1.2005, s. 70.
- (¹⁶) Zarejestrowano pod numerem TREN A/27546.
- (¹⁷) Zarejestrowano pod numerem TREN A/30842.
- (¹⁸) Informacje uzupełniające przesłano pismem z dnia 30 listopada 2005 r. (SG(2005) A/10782), pismem z dnia 14 grudnia 2005 r. (SG(2005)A/11122) i pismem z dnia 30 grudnia 2005 r. (TREN A/10016).
- (¹⁹) Zarejestrowane pod numerem TREN A/16904.
- (²⁰) Zarejestrowane pod numerem TREN A/19105.
- (²¹) Wyrok trybunału z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie Altmark Trans GmbH przeciwko Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (280/00, Rec. s. 7747).
- (²²) Veolia Transport jest spółką zależną należącą w 100 % do Veolia Environnement. Świadczy ona pod nazwą Connex usługi transportu pasażerskiego na rzecz samorządów (transport zbiorowy w obrębie aglomeracji, transport zbiorowy międzymiastowy i regionalny) i zarządza z tego tytułu siecią drogową i kolejową, a w mniejszym zakresie – usługi transportu morskiego.
- (²³) Dz.U. C 103 z 29.4.2006, s. 28.

- (²⁴) Dz.U. L 24 z 29.1.2004, s. 1.
- (²⁵) Dz.U. C 148 z 24.6.2006, s. 42.
- (²⁶) Zarejestrowano pod numerem TREN A/25295.
- (²⁷) Zarejestrowano pod numerem TREN/A/24111.
- (²⁸) Dz.U. C 303 z 13.12.2006, s. 53.
- (²⁹) Zarejestrowano pod numerem TREN/A/37907.
- (³⁰) Dnia 28 grudnia 2007 r. od grupy *Stef-TFE* (A/20313) i dnia 27 grudnia 2006 r. od *Corsica Ferries* (A/20056).
- (³¹) Pisma z dnia 4 stycznia 2007 r. (D 2007 300067) skierowane do grupy *Stef-TFE* i z dnia 4 stycznia 2007 r. (D 2007 300068) skierowane do grupy *Corsica Ferries*.
- (³²) Dnia 11 stycznia, dnia 16 stycznia i dnia 9 lutego 2007 r., zarejestrowane odpowiednio pod numerami TREN/A/21142, A/21669 i A/23798.
- (³³) Dnia 13 lutego 2007 r., zarejestrowane pod numerami TREN/A/24473 i TREN/A/23981.
- (³⁴) Zarejestrowane przez służby Komisji pod numerem TREN/A/30979. Władze francuskie zwróciły się dwukrotnie o dodatkowy termin jednego miesiąca w celu przedstawienia uwag do pism z dnia 15 marca 2007 r. i z dnia 19 kwietnia 2007 r., zarejestrowanych pod numerami TREN/A/27002 i A/29928, na co otrzymały zgodę.
- (³⁵) Informacje te zostały przekazane przez CFF 15.3.2007 r. (TREN/A/27058), 27.9.2007 r. (TREN/A/43510 z dnia 1.10.2007 r.), 30.11.2007 r. (TREN/A/49918 z dnia 6.12.2007 r.), 20.12.2007 r. (TREN/A/51600 z dnia 26.12.2007 r.), 14 marca 2008 r. (TREN/A/87084), przez STIM 20.12.2007 r. (TREN/A/51391) i przez SNCM 28 lutego 2008 r. (TREN/A/85681). Francja przekazała dodatkowe informacje w dniu 21.12.2007 r. (TREN/A/51441), 7.1.2008 r. (TREN/A/86344) i 8.2.2008 r. (TREN/A/83661). Inne dokumenty zostały przedstawione przez władze francuskie w trakcie zebrania roboczego 29 lutego 2008 r.
- (³⁶) SNCM posiada bezpośredni niewiększościowy 45 % udział w CMN i pośredni niewiększościowy 24,1 % udział przez *Compagnie Générale de Tourisme et d'Hôtellerie* (CGTH). Od 1992 r. faktyczną kontrolę powierzono grupie *Stef-TFE* przez jej 49 % udział w *Compagnie Méridionale de Participations* (CMP). SNCM i CMN były partnerami w ramach przekazania obowiązku użyteczności publicznej w okresie 2001–2006 r. i wygrały wspólnie przetarg na nową umowę o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej na lata 2007–2012/2013.
- (³⁷) CGTH jest spółką holdingową należącą w 100 % do SNCM.
- (³⁸) *Aliso Voyage* stanowi własny kanał dystrybucji SNCM. Spółka ta, która składa się z 17 oddziałów rozsianych po całej Francji, zajmuje się sprzedażą biletów na połączenia morskie, z czego 49,9 % to bilety SNCM.
- (³⁹) W chwili przyjęcia decyzji z 2003 r. SNCM posiadała udziały we francuskim przedsiębiorstwie morskiego transportu towarowego *Sud-Cargos*, wyspecjalizowanym w połączeniach z Marokiem, w liczbie równej udziałom grupy transportowej *Delmas*. Udziały ten zostały następnie zbyte pod koniec 2005 r. za kwotę [...] mln EUR [informacja objęta tajemnicą zawodową], jak wynika z planu inwestycyjnego z 2005 r. przekazanego przez władze francuskie dnia 28 marca 2006 r.
- (⁴⁰) SNCM posiada 100 % udziałów tej spółki, która zapewnia zaopatrzenie statków SNCM.
- (⁴¹) Spółka jawna *Ferrytour*, której 100 % należy do SNCM, prowadzi działalność organizatora podróży. Oferuje ona podróże drogą morską na Korsykę, na Sycylię i do Tunezji, a także liczne połączenia lotnicze. Dodatkowo oferuje również krótkie rejsy i usługi w zakresie turystyki biznesowej.
- (⁴²) Spółka zależna *Comptoirs du Sud* utworzona w 1996 r. i należąca w 100 % do SNCM, zarządza wszystkimi sklepami na pokładzie statków.
- (⁴³) Zob. przypis 12.

- (44) *Napoléon Bonaparte* (ładowność 2 150 pasażerów i 708 samochodów), moc 43 MW, prędkość 23,8 węzła), duży luksusowy prom samochodowy; nowy *Danielle Casanova*, oddany do eksploatacji w maju 2002 r. (ładowność 2 204 pasażerów i 700 samochodów, moc 37,8 MW, prędkość 23,8 węzła) również duży luksusowy prom samochodowy; *Ile de Beauté* (ładowność 1 554 pasażerów i 520 samochodów, moc 37,8 MW, prędkość 21,5 węzła), oddany do eksploatacji w 1979 r. i przebudowany w 1989/1990 r.; *Méditerranée* (ładowność 2 254 pasażerów i 800 samochodów, moc 35,8 MW, prędkość 24 węzły) i *Corse* (ładowność 2 150 pasażerów i 600 samochodów, moc 27,56 MW, prędkość 23,5 węzła).
- (45) *Paglia Orba*, (ładowność 500 pasażerów, 2 000 metrów bieżących ładunku i 120 samochodów, moc 19,7 MW, prędkość 19 węzłów); *Monte d'Oro* (ładowność 508 pasażerów, 1 615 metrów ładunku i 130 samochodów, moc 14,8 MW, prędkość 19,5 węzła); *Monte Cinto* (ładowność 111 pasażerów, 1 200 metrów ładunku, moc 8,8 MW, prędkość 18 węzłów); od maja 2003 r. *Pascal Paoli* (ładowność 594 pasażerów, 2 300 metrów ładunku i 130 samochodów, moc 37,8 MW, prędkość 23 węzły).
- (46) *NGV Liamone* (ładowność 1 116 pasażerów i 250 samochodów, moc 65 MW, prędkość 42 węzły), który kursuje również na trasach z Tuluzy.
- (47) Wszystkie statki, oprócz *Danielle Casanova*, *Pascal Paoli* i *Liamone*, są w leasingu.
- (48) Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3577/92 z dnia 7 grudnia 1992 r. dotyczące stosowania zasady swobody świadczenia usług w transporcie morskim w obrębie państw członkowskich (kabotaż) (Dz.U. L 364 z 12.12.1992, s. 7).
- (49) Dz.U. S 2001/10 – 007-005.
- (50) Organ udzielający od 1991 r. koncesji na wykonywanie obowiązku użyteczności publicznej zgodnie ze wspomnianą ustawą francuską nr 91-428 z dnia 13 maja 1991 r.
- (51) Dz.U. 2006/S 100 – 107350.
- (52) Pomoc państwa N 781/2001 zatwierdzona decyzją Komisji z dnia 2.7.2002 r. (Dz.U. C 186 z 6.8.2002, s. 3).
- (53) Pomoc państwa N 13/2007 zatwierdzona decyzją Komisji z dnia 24 kwietnia 2007 r., opublikowaną na stronie internetowej Komisji: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/transport_2007.htm
- (*) Informacja objęta tajemnicą zawodową.
- (54) Kierowca towarzyszy zespołowi pojazdów w trakcie przeprawy. W niektórych przypadkach jeden kierowca obsługuje pojazd przy załadunku, a inny w miejscu docelowym. Przypadki te zalicza się do ruchu w obecności kierowcy w odróżnieniu od ruchu ro-ro, w którym przyczepa podróżuje bez ciągnika.
- (55) Dz.U. C 148 z 25.6.2003, s. 7.
- (56) Szczegółowy podział tej kwoty był następujący: 20,4 mln EUR – ściśle rozumiany plan restrukturyzacji, 1,8 mln EUR – koszty unieruchomienia sprzedawanych statków, 14,8 EUR – aktualizacja wartości *Liamone* oraz 9 mln EUR – koszty przesunięcia działalności na kraje Maghrebu.
- (57) Plan ten został przyjęty dnia 17 grudnia 2001 r. przez zarząd SNCM.
- (58) Plan restrukturyzacji przewidywał zmniejszenie liczby przepraw z 4 138 (3 835 przepraw SNCM i 303 przepraw spółki zależnej Corsica Marittima) do 3 410 w 2003 r., z następującymi zmianami w połączeniach:
- zmiana połączeń między Marsylią a Korsyką zgodnie ze specyfikacją umowy o świadczenie usług użyteczności publicznej na lata 2001–2006,
  - prawie całkowita likwidacja połączeń między Tuluzy a Korsyką,
  - zmniejszenie liczby połączeń między Niceą a Korsyką,
  - likwidacja trasy Livorno-Bastia wraz z obsługującym ją taborem, faktycznie zamkniętej w 2003 r.,
  - zwiększenie liczby połączeń z Algierią a Tunezją przy użyciu statków „*Méditerranée*”, „*Ile de Beauté*” i „*Corse*” oraz zlikwidowanie połączenia Genua–Tunis.
- (59) Zmniejszenie liczby zatrudnionych powinno następować dzięki normalnemu lub wcześniejszemu odchodzeniu z pracy w oparciu o kryterium wieku (wcześniejsze zakończenie działalności zawodowej), dzięki płatnym urlopom przed zwolnieniem i nieprzedłużaniu umów na czas określony. Niemniej jednak powinno ono stanowić dla SNCM koszt szacowany na 20,4 mln EUR
- (60) Takich jak ruch, przewidywany wzrost produktu krajowego brutto (1,5 %), stopa oprocentowania kredytów (5,5 %), wskaźnik wydajności instrumentów finansowych (4,5 %) i stopa odsetek od zobowiązań krótkoterminowych (5 %).

- ⁽⁶¹⁾ Władze francuskie wskazały dwie alternatywne metody, które odrzuciły ze względu na ich wysoki koszt. Pierwsza metoda oceny polegała na dodaniu kosztów wszystkich środków restrukturyzacyjnych. Pozwalała ona na wyliczenie potrzebnego dofinansowania w wysokości 90,9 mln EUR, uwzględniając:
- skumulowane straty z lat 1991–2001, tj. 41,7 mln EUR (tj. 29 mln EUR – kwota zatwierdzona decyzją 2002/149/WE z dnia 30 października 2001 r. (Dz.U. L 50 z 21.2.2002, s. 66), 6,1 mln EUR za rok 2000 i 6,6 mln EUR, przed kosztami restrukturyzacji, za rok 2001),
  - obniżkę zasobów poprzez specjalne odpisy amortyzacyjne w tym samym okresie, tj. 24 mln EUR (pozycja spada z 86 do 62 mln EUR w bilansie za ten okres, co wyjaśnia wydłużenie okresu amortyzacji z dwunastu do dwudziestu czterech lat, minimalne wykorzystywanie tego zasobu i korzystanie z leasingu w przypadku ostatnich dostarczonych jednostek),
  - nadwyżka wartości ze zbycia wygenerowana w trakcie tej restrukturyzacji, tj. 21 mln EUR, które zmniejszają potrzebne dofinansowanie,
  - skumulowany efekt kosztów restrukturyzacji, który wynosi 46,2 mln EUR (zob. przypis 56).
- Druga metoda oceny polegała na ustaleniu, ile wyniosłaby suma kapitałów własnych wymaganych przez instytucje bankowe dla całej floty, jeśli wiadomo, że te ostatnie w celu sfinansowania zakupu statku na ogół wymagają wkładu własnego odpowiadającego 20–25 % wartości statku. Obliczenia wykonane przez władze francuskie w oparciu o dotychczasowy koszt nabycia floty w wysokości 843 mln EUR prowadziły do określenia potrzebnych funduszy własnych na poziomie 157–196 mln EUR. Po odliczeniu kapitałów własnych dostępnych na koniec 2001 r. podejście to prowadziło do określenia potrzebnego dokapitalizowania na 101–140 mln EUR.
- ⁽⁶²⁾ Zob. poniżej.
- ⁽⁶³⁾ W swoim planie restrukturyzacji z 2002 r. SNCM przewidywało unieruchomienie i sprzedaż czterech swoich statków: Napoléon, Liberté, Monte Rotondo i NGV Asco, przy czym ten ostatni został w praktyce zastąpiony przez bliźniaczy statek Aliso. Wszystkie te statki zostały sprzedane. Wykazany przychód netto ze zbycia wynosi 25 165 000 EUR. Zgodnie z decyzją z 2003 r. SNCM zbyła udziały w SCI Espace Shuman, Southerna Trader, Someca, Amadeus i CCM z przychodem netto ze zbycia w wysokości 5,02 mln EUR. Od czasu decyzji z 2003 r. SNCM sprzedała udziały w Sud Cargos, statek Asco i mieszkania w nieruchomościach SNCM za kwotę 12,2 mln EUR.
- ⁽⁶⁴⁾ Proces wyboru partnerów prywatnych odbył się w okresie od 26 stycznia do końca września 2005 r. Dnia 26 stycznia i 17 lutego 2005 r. rząd francuski ogłosił, że zamierza rozpocząć poszukiwanie partnera prywatnego w celu objęcia przez niego kapitału SNCM, aby wzmocnić strukturę finansową spółki i wesprzeć ją w zmianach koniecznych dla jej rozwoju. Po wyznaczeniu niezależnej osoby do nadzorowania procesu poszukiwania partnera prywatnego agencja własności skarbu państwa (Agence des Participations de l'Etat, APE) upoważniła bank doradcy („HSBC”) do skontaktowania się z potencjalnymi nabywcami. W ten sposób nawiązano kontakt z siedemdziesięcioma dwoma inwestorami branżowymi i finansowymi w celu ustalenia warunków finansowych oferty zmierzających do wzmocnienia projektu przemysłowego przedsiębiorstwa, ochrony zatrudnienia i prawidłowego wykonania obowiązku użyteczności publicznej. [...] spośród nich wyraziło zainteresowanie, podpisano [...] umowy o poufności i przesłano [...] memoranda informacyjne. [...] przedsiębiorstwa przedstawiły oferty w pierwszej turze, dnia 5 kwietnia 2005 r., a w drugiej turze, dnia 17 czerwca 2005 r. otrzymano trzy oferty ([...], [...] i [...]), wyrażono również zainteresowanie udziałami mniejszościowymi (ze strony [...]). W trzeciej turze, dnia 28 lipca 2005 r., otrzymano trzy oferty. Dnia 14 września 2005 r. każde przedsiębiorstwo zostało wezwane do przedłożenia swojej wiążącej i ostatecznej oferty do dnia 15 września 2005 r. Ponieważ spółka [...] wycofała się, w tym dniu służby państwowe otrzymały dwie wiążące oferty wkładu kapitałowego i objęcia całego kapitału ze strony francuskich grup Butler Capital Partners (BCP) i [...]. Dnia 7 września 2005 r. Francja opublikowała komunikat prasowy informujący, że w wyniku dogłębnej analizy dwóch ofert przyjęto ofertę złożoną przez grupę BCP, ponieważ stanowiła najkorzystniejszą ofertę z finansowego punktu widzenia, odpowiadała ona również w największym stopniu celom dotyczącym przedsiębiorstwa, usług użyteczności publicznej i zatrudnienia. W pierwotnej ofercie BCP podano cenę ujemną w kwocie [...] mln EUR, co stanowiło cenę ujemną określoną na najniższym poziomie. Ta pierwotna oferta potencjalnych nabywców przewidywała wyraźnie możliwość dopasowania oferty w zależności od przeprowadzonych audytów. Władze francuskie wskazały, że pierwotna cena została podwyższona w wyniku audytów, których wyniki przedstawiono dnia 16 grudnia 2005 r., ze względu na obiektywne elementy wpływające na regulacyjny i ekonomiczny kontekst, w którym działa SNCM, powstałe po złożeniu oferty z dnia 15 września 2005 r. Cena ujemna została tym samym zmieniona na [...] mln EUR. Negocjacje prowadzone między władzami francuskimi a przyszłymi nabywcami umożliwiły zmianę tej kwoty na kwotę 142,5 mln EUR, powiększoną o wartość przejętej części wydatków związanych z ubezpieczeniami dodatkowymi emerytowanych pracowników SNCM (tj. 15,5 mln EUR).
- ⁽⁶⁵⁾ Wewnętrzny proces w SNCM dotyczący przeprowadzenia operacji dokapitalizowania i prywatyzacji rozpoczął się oficjalnie dnia 12 kwietnia i zakończył się dnia 31 maja 2006 r. Należy podkreślić, że na dzień 27 listopada 2007 r. nie zrealizowano planu udziału pracowników w kapitale spółki.

- (⁶⁶) Mechanizm ten został przewidziany w art. II.2 protokołu zbycia z dnia 16 maja 2006 r., który stanowi, że rachunek ten ma na celu „finansowanie części kosztów ewentualnego dobrowolnego odejścia z pracy lub rozwiązania umowy o pracę [...], będące uzupełnieniem wszelkiego rodzaju kwot, które muszą zostać wypłacone przez pracodawcę na mocy przepisów prawa i postanowień umownych”. Podmiot prowadzący rachunek zastrzeżony ma „za zadanie uwalnianie środków stopniowo, gdy odnośni pracownicy, którzy nie są przedmiotem wewnętrznych przeniesień w grupie SNCM, faktycznie opuszczają spółkę i uwolnienie pozostałej kwoty przechowywanej na rachunku zastrzeżonym po wykonaniu zadania podmiotu prowadzącego rachunek zastrzeżony” [...].
- (⁶⁷) Cztery kryteria zastosowane w sprawie *Altmark* są następujące:
- (i) na przedsiębiorstwie będącym beneficjentem muszą faktycznie spoczywać obowiązki użyteczności publicznej i obowiązki te muszą być wyraźnie określone;
  - (ii) czynniki, na podstawie których obliczona jest rekompensata, muszą być wcześniej ustalone w obiektywny i przejrzysty sposób, tak aby nie powodowała ona powstania korzyści ekonomicznych, które mogłyby powodować uprzywilejowanie przedsiębiorstw będących beneficjentami w stosunku do przedsiębiorstw konkurencyjnych;
  - (iii) rekompensata nie może przekraczać kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w ramach wykonywania obowiązków użyteczności publicznej, przy uwzględnieniu związanych z nimi dochodów oraz wystarczającej korzyści z tytułu wykonywania takich obowiązków;
  - (iv) jeżeli wybór przedsiębiorstwa, które będzie wykonywało obowiązki użyteczności publicznej nie został w danym przypadku dokonany w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego umożliwiającego wskazanie podmiotu, który byłby w stanie świadczyć takie usługi po najniższych kosztach dla społeczeństwa, niezbędny poziom rekompensaty powinien zostać określony na podstawie analizy kosztów, jakie przeciętne przedsiębiorstwo, dobrze zarządzane i odpowiednio wyposażone w środki transportu umożliwiające spełnienie wymagań związanych z obowiązkiem użyteczności publicznej, poniosłoby na wykonanie tych obowiązków, przy uwzględnieniu związanych z nimi dochodów oraz wystarczającej korzyści z tytułu wykonywania tych obowiązków.
- (⁶⁸) W tym względzie władze francuskie przypominają również, że rekompensaty zostały obliczone dokładnie w oparciu o obowiązki (liczba przepraw, oferowane miejsca, zastępcze środki transportu, maksymalne ceny itp.), a więc czynniki znajdujące się w pięcioletnich umowach dotyczących obowiązków użyteczności publicznej zawartych w 1991 r. i 1996 r. między SNCM a właściwymi instytucjami publicznymi i że wspomniane umowy przewidywały także dostosowanie rekompensaty do osiągniętych dochodów.
- (⁶⁹) W szczególności władze francuskie dostarczyły w piśmie z dnia 8 października 2002 r. (TREN/A/10050) informacje, na podstawie których można wykazać, że struktura kosztów operacyjnych SNCM w okresie 1991–2001 była porównywalna ze strukturą takich kosztów w podobnych przedsiębiorstwach morskiego transportu pasażerskiego, takich jak Brittany Ferries, Seafrance i CMN. Jeśli chodzi o to ostatnie przedsiębiorstwo, władze francuskie oceniły skuteczność działania SNCM, porównując działalność statków towarowo-pasażerskich. Te dwa przedsiębiorstwa działały bowiem w podobnych warunkach i z niemal równoważną flotą (3 statki towarowo-pasażerskie w przypadku CMN i 4 statki towarowo-pasażerskie w przypadku SNCM) i na równoważnych trasach. Dane zgromadzone dla lat 1991–2001 umożliwiły sprawdzenie, że wskaźniki wydajności (stosunki między, z jednej strony, kosztami pracowniczymi, a z drugiej strony, obrotami, przeprawami i statkami) dla działalności statków towarowo-pasażerskich, które różnią się w 1993 r., znacznie zbliżają się do siebie w badanym okresie. Tym samym dane te pokazują, że w tym okresie wskaźniki wydajności SNCM zbliżyły się do wskaźników przeciętnego przedsiębiorstwa z sektora.
- (⁷⁰) Dz.U. L 50 z 21.2.2002, s. 66. Władze francuskie przypominają bowiem, że w wyniku sprawozdania eksperta wyznaczonego przez Komisję, dotyczącego danych księgowych i zarządczych przedstawionych przez władze francuskie, Komisja stwierdziła w ust. 98 swojej decyzji z dnia 30 października 2001 r. „że dotacje z tytułu usługi użyteczności publicznej nie posłużyły do zrekompensowania kosztów działalności SNCM prowadzonej w warunkach konkurencji. Oddzielenie kont związanych z świadczeniem wspomnianej usługi i audyty przeprowadzone przez regionalne i krajowe instytucje kontrolne dają ponadto pewność, że roczne sprawozdania finansowe odtwarzające wykorzystanie dotacji na rzecz ciągłości terytorialnej dają wierny obraz kosztów świadczenia usług użyteczności publicznej”.
- (⁷¹) Władze francuskie w 2002 r. broniły strategicznego charakteru udziałów SNCM w Sud-Cargos. Zmiany w ruchu towarowym (rozwój kontenerów na niekorzyść ruchu ro-ro), wykupienie przez CMA CGM Delmas, innego akcjonariusza Sud-Cargos i trudności gospodarcze Sud-Cargos są czynnikami, które tłumaczą, dlaczego przestano uważać te udziały za strategiczne i SNCM mogła je zbyć w 2005 r.
- (⁷²) Wyrok Trybunału z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie *Republika Federalna Niemiec przeciwko Komisji* (C-334/99, Rec. 2003, s. I -1139).
- (⁷³) Decyzja Komisji z dnia 7 grudnia 2005 r. dotycząca pomocy państwa udzielonej przez Belgię na rzecz ABX Logistics nr C 53/03 (ex NN 62/03) (Dz.U. L 383 z 28.12.2006, s. 21).

- (74) Decyzja Komisji z dnia 8 lipca 1999 r. dotycząca pomocy państwa udzielonej przez Niemcy na rzecz Gröditzer Stahlwerke GmbH i jej spółki zależnej Walzwerk Burg GmbH (Dz.U. L 292 z 13.11.1999).
- (75) Sprawozdanie to zostało przekazane Komisji w marcu 2006 r. i zostało sporządzone przez CGMF z pomocą Ernst & Young, prawnego audytora SNCM (zwane dalej „sprawozdaniem CGMF”).
- (76) Sprawozdanie sporządzone dnia 29 marca 2006 r. przez Oddo Corporate Finance i kancelarię Paul Hastings (sprawozdanie Oddo) zostało przekazane Komisji dnia 7 kwietnia 2006 r. Składa się ono z krytycznego przeglądu, o który wnosił urząd własności skarbu państwa (APE), sprawozdań CGMF i przeglądu kosztów likwidacji uznanych za dopuszczalne na poziomie wspólnotowym.
- (77) Uwzględniając rzeczowe aktywa trwałe ([...] mln EUR) i finansowe aktywa trwałe ([...] mln EUR), należności z tytułu dostaw i usług ([...] mln EUR), inne należności ([...] mln EUR) oraz ujemne przepływy pieniężne – [...] mln EUR Francja wyjaśniła, że bardziej realistyczny szacunek, uwzględniający późniejsze elementy finansowe, zmieniłby tę wartość na [...] mln EUR.
- (78) Wyrok Trybunału z dnia 14 września 1994 r. w sprawie *Hiszpania przeciwko Komisji* (C-278/92, C-279/92 i C-280/92, Rec. 1994, s. I-4103).
- (79) Wyrok sądu najwyższego nr 98-15129 z dnia 6 lutego 2001 r. Sprawa ta dotyczy instytucji publicznej, urzędu ds. badań geologicznych i górniczych BGRM (*Bureau de Recherches Géologiques et Minières*), któremu zasądzono spłatę kwoty w wysokości równej niedoborowi aktywów jego spółki zależnej, *Mines de Salsignes*, ze względu na fakt, iż faktyczny zarządzający, BRGM, mimo wiedzy o pogarszających się warunkach działalności i otrzymanych ostrzeżeń, zachował się w nieprawidłowy sposób, dopuszczając do kontynuowania tej działalności.
- (80) Sprawa Aspocomp Group Oy; wyrok sądu apelacyjnego w Rouen z dnia 22 marca 2005 r.
- (81) Dla porównania wskaźnik wydajności zamiennej obligacji skarbu państwa (*Obligation Assimilable du Trésor*, OAT) z terminem wykupu 30 lat, 10 lat, 5 lat i 2 lata wynosi odpowiednio 3,95 %, 3,82 %, 3,75 % i 3,72 % na dzień 31 października 2006 r.
- (82) Decyzja Komisji z dnia 17 lipca 2002 r. w sprawie *Société Française de Production*, C(2002) 2593 wersja ostateczna (Dz.U. C 71 z 25.3.2003, s. 3).
- (83) W istocie, według niezależnego badania rynku przekazanego przez Francję w tym zakresie, CFF posiada obecnie [...] % rynku pasażerskiego, podczas gdy sytuacja SNCM zmieniła się z 82 % udziału w rynku w 2000 r. na [...] % w 2005 r., przy bardzo silnym rozwoju pozycji na rynku transportu towarowego, na którym SNCM jest nadal głównym przewoźnikiem dzięki swoim udziałom w CMN.
- (84) CFF przypomina, że umowa o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej zapewnia przedsiębiorstwu dotację publiczną średnio rzędu 64,3 mln EUR rocznie, tj. w ciągu pięciu lat dotację w łącznej kwocie 321,5 mln EUR. Według tego przedsiębiorstwa art. 5 umowy o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej gwarantuje SNCM płynność finansową w wysokości 72,8 mln EUR. Skądinąd *Corsica Ferries* podkreśla, że z 40,6 mln EUR strat odnotowanych w 2001 r. przez SNCM 15 mln EUR pochodzi z aktualizacji wartości NGV *Liamone*.
- (85) Decyzja o wszczęciu postępowania wskazywała, że plan restrukturyzacji przewidywał między innymi „likwidację połączenia Livorno–Bastia wraz z obsługującym je taborem”.
- (86) Krytyczne uwagi przedstawione CFF dotyczyły następujących kwestii: brak faktycznego zmniejszenia liczby zatrudnionych, brak wykorzystania udziałów SNCM w ramach restrukturyzacji, brak uwzględnienia nadwyżki wartości statków.
- (87) Kwota 76 mln EUR odpowiada według CFF 500 mln franków francuskich (FRF), jakie przedsiębiorstwo powinno stracić na dotacji na rzecz ciągłości terytorialnej w nowym okresie 2002–2006.
- (88) W stosunku do wskaźników, które sama podała na podstawie do próby dziesięciu przedsiębiorstw żeglugi morskiej. Wskaźniki te wahają się od 23,69 % (w przypadku *Moby Lines*), przez 49,7 % w przypadku CMN, do 55,09 % (w przypadku *Grimaldi*).
- (89) CFF wskazuje udział 50 % w przedsiębiorstwie żeglugi morskiej Sud-Cargos, udział 13 % w spółce Amadeus, specjalizującej się w systemach rezerwacji w transporcie lotniczym, udział w CMN i budynki CGTH.

- (⁹⁰) Główny udziałowiec CMN.
- (⁹¹) Dla przypomnienia OTC, wraz z samorządem terytorialnym Korsyki, jest organem odpowiedzialnym za udzielanie zamówień z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej.
- (⁹²) Jeśli chodzi o przekazanie obowiązku użyteczności publicznej, dotyczące połączeń Marsylia-Korsyka, większość uwag CFF dotyczy procedury udzielenia nowego zamówienia z tytułu przekazania obowiązku użyteczności publicznej na lata 2007–2012/2013 i środków odwoławczych ze strony CFF przed sądami krajowymi, które zostały następnie oddalone przez te ostatnie.
- (⁹³) W tym względzie CFF przypomina, że w drugim półroczu 2005 r. wszczęto postępowanie ostrzegawcze przed sądem handlowym w Marsylii i że wobec strat szacowanych w 2005 r. na 30 mln EUR ogłoszenie upadłości można było planować na jesień 2005 r.
- (⁹⁴) Według CFF sąd najwyższy w sprawie spółki *Mines et produits chimiques de Salsignes* nie stwierdza w żadnym razie bezpośredniej odpowiedzialności państwa w razie likwidacji przedsiębiorstwa, którego państwo jest akcjonariuszem, a raczej możliwość skierowania powództwa o spłatę zobowiązań spółki przeciwko przedsiębiorstwu publicznemu o charakterze przemysłowo-handlowym (*Etablissement public à caractère industriel et commercial*) i brak możliwości uchylecia się przez jego zarząd od obowiązków poprzez powołanie się na interwencję władz publicznych. Jeśli chodzi o możliwość zastosowania w niniejszym przypadku wyroku sądu apelacyjnego w Rouen w sprawie *Aspocomp*, CFF podnosi, że przypadek będący przedmiotem tego wyroku, dotyczącego skazania pewnej spółki dominującej na wypłatę pracownikom spółki zależnej odszkodowań socjalnych z powodu „nieprzestrzegania umowy” zatwierdzonej przez tę pierwszą, jest zdecydowanie inny niż okoliczności sprawy SNCM. Nie jest więc pewne, że istnieje ryzyko, zasądzenia CGMF lub państwu wypłaty odpraw z tytułu zwolnienia w przypadku likwidacji sądowej przedsiębiorstwa. Ponadto CFF wątpi w szacowane kwoty pozostałych kosztów socjalnych ze względu na fakt, że wydają się one różne w zależności od ekspertów, do których zwrócono się o ich ustalenie.
- (⁹⁵) W związku z tym CFF uważa, że rzeczywista wartość statków wskazana przez SNCM w ofercie złożonej w ramach przekazania obowiązku użyteczności publicznej, powinna być zostać uwzględniona przy szacowaniu aktywów SNCM, jakiego dokonano w sprawozdaniach Oddo i CGMF.
- (⁹⁶) Według CFF Francja podkreśla istotny charakter całej obsługi połączeń z Niceą, potrzebę utrzymania floty na obecnym poziomie i rzekomo strategiczny charakter udziałów SNCM w grupie CMN.
- (⁹⁷) Na dzień 1 stycznia 2007 r., wraz z przybyciem Superfast X.
- (⁹⁸) CFF proponuje ograniczyć na poziomie z 2005 r. potencjał zapewniony na każdym z konkurencyjnych rynków (Nicea, Tunezja i Algieria) i wstrzymać otwarcie jakiegokolwiek nowego połączenia oraz przekształcić połączenia Marsylia-Korsyka w połączenia towarowo-pasażerskie w celu zmniejszenia kosztów.
- (⁹⁹) SNCM nabyła nowe statki z naruszeniem art. 2 decyzji Komisji z 2003 r. Skądinąd SNCM nie zbyła swojego udziału w CCM z naruszeniem art. 3 decyzji Komisji. W końcu SNCM prowadziła od 2003 r. agresywną politykę cenową stosując ceny niższe od cen CFF z naruszeniem art. 4 wspomnianej decyzji (bilety do 30 % tańsze na identyczne lub porównywalne usługi).
- (¹⁰⁰) Ze względu, z jednej strony, na brak informacji dotyczących stosowanych metod księgowych i analitycznego przydziału obciążeń obu przedsiębiorstw, a z drugiej strony – ze względu na nieuczestniczenie CMN w takim badaniu.
- (¹⁰¹) Według STIM SNCM celowo zaniżyła swoje wyniki finansowe. Zgodnie z audytem niezależnego eksperta w imieniu urzędu ds. transportu na Korsyce skumulowany deficyt korsykańskiej sieci SNCM wynosi 125 mln franków francuskich (około 19 mln EUR) za lata 1996–2001, z wyłączeniem wyjątkowego wyniku z 2001 r.
- (¹⁰²) Wyrok Trybunału z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie *Włochy i SIM 2 Multimedia przeciwko Komisji* (C-328/99 i C-399/00, Rec. 2003, s. I-4035).
- (¹⁰³) Z faktów przedstawionych w sprawozdaniu wynika, że [...].
- (¹⁰⁴) Na poparcie sprawozdania Trybunału Obrachunkowego sprawozdanie wspomina na przykład, że [...].

- ⁽¹⁰⁵⁾ Z faktów przedstawionych w sprawozdaniu wynika, że [...].
- ⁽¹⁰⁶⁾ Państwo na przykład [...].
- ⁽¹⁰⁷⁾ Sprawozdanie wytyka między innymi następujące błędy w zarządzaniu: [...].
- ⁽¹⁰⁸⁾ Tabor pływający został zredukowany, a program zbycia aktywów odbywa się zgodnie z projektem przemysłowym. Obsługa została zreorganizowana, są też pierwsze wyniki planu działania dotyczącego ograniczenia zużycia pośredniego. Stopniowo wdrażana jest również część planu przemysłowego dotycząca zatrudnienia.
- ⁽¹⁰⁹⁾ Jeśli chodzi o wskaźnik 0,497 podany przez *Corsica Ferries* w odniesieniu do CMN w 2001 r., należy stwierdzić, że jest on nieprawidłowy, gdyż nie uwzględnia aktywów płynnych w bilansie. Po korekcie tego braku wskaźnik CMN wynosi 0,557. Według władz francuskich taki poziom jest w każdym razie niewystarczający w przypadku CMN, co uwiadamia się w trudnościach z płynnością CMN odnotowanych w 2002 r. CMN musiała bowiem pożyczyć aż 8 mln EUR od *Stef-TFE*, aby sfinansować deficyt płynności, którego nie pokryły jej banki.
- ⁽¹¹⁰⁾ W piśmie z dnia 9 stycznia 2003 r. rada regionu Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże powołała się na badanie rynku, które zostało przekazane Komisji w ramach zgłoszenia, i którego najprawdopodobniej dysponowała kopią, podkreślając następujące stwierdzenie: „Oferta [obsługi połączenia między Korsyką a kontynentem francuskim] jest zbyt rozbudowana w stosunku do zapotrzebowania. Współczynnik wypełnienia statków wynosi średnio od 20 % zimą do 50 % latem”.
- ⁽¹¹¹⁾ Francja odrzuca w szczególności oszacowanie wartości przedsiębiorstwa przez STIM na 350 mln EUR, argumentując, że w kwocie tej uwzględniono jedynie składniki bilansowe, które poprawiają wycenę na podstawie wartości księgowej środków własnych (amortyzacja na specjalnych zasadach, nadwyżki wartości statków itp.) bez uwzględniania składników pasywów, które by ją ograniczyły. Taka czysto księgowa metoda obliczania nie odpowiada rzeczywistości ekonomicznej przedsiębiorstwa żeglugi morskiej, takiego jak SNCM, które posiada aktywa uwzględnione w bilansie, lecz dysponuje również ograniczoną rentownością i znacznymi pasywami pozabilansowymi.
- ⁽¹¹²⁾ Zob. np. Wyrok Trybunału z dnia 10 stycznia 2006 r. w sprawie C-222/04 *Ministero dell'Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze*, Zb.Orz. 2006, s. I-289, pkt 129.
- ⁽¹¹³⁾ Dz.U. L 364 z 12.12.1992, s. 7.
- ⁽¹¹⁴⁾ Dz.U. L 378 z 31.12.1986, s. 1.
- ⁽¹¹⁵⁾ Komisja nie ma obowiązku zajmować stanowiska wobec wszystkich argumentów przytoczonych przez zainteresowane strony. Wystarczy, że przedstawi okoliczności praktyczne i uwagi prawne mające istotne znaczenie dla logiki decyzji (wyroki Sądu z dnia 8 czerwca 1995 r. w sprawie T-459/93 *Siemens przeciwko Komisji*, Rec. 1995, s. II-1675, pkt 31, i z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawach 204/97 i 270/97 *EPAC przeciwko Komisji*, Rec. 2000, s. II-2267, pkt 35).
- ⁽¹¹⁶⁾ Wyrok sądu z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie T-289/03 *BUPA i inni przeciwko Komisji*, Rec. 2005, s. II-741.
- ⁽¹¹⁷⁾ Zob. w tej kwestii decyzję Komisji z dnia 30 października 2001 r. dotyczącą pomocy państwa wypłaconej przez Francję na rzecz SNCM (Dz.U. L 50 z 21.2.2002, s. 66).
- ⁽¹¹⁸⁾ Wynik pomniejszony o nadwyżki z operacji zbycia statków.
- ⁽¹¹⁹⁾ W przypadku tych dwóch lat, które odpowiadają dwóm ostatnim latom obowiązywania umowy z 1996 r., sprawozdanie eksperta z tego okresu nie zawierało wyniku rachunkowości analitycznej, jeżeli chodzi o połączenia z Korsyką, z powodu braku dostępnych wówczas danych.
- ⁽¹²⁰⁾ Zgodnie ze swoją praktyką decyzyjną Komisja nie interesuje się sposobem rekompensaty zastosowanym przez państwo członkowskie, o ile może sprawdzić, że nie dotowało ono w sposób krzyżowy działalności konkurencyjnej. Zob. w szczególności decyzję Komisji z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie pomocy państwa przyznanej przez Włochy na rzecz Poste Italiane SpA (Dz.U. L 282 z 19.10.2002, s. 29) i decyzję Komisji z dnia 23 lipca 2003 r. w sprawie zwiększenia kapitału w kwocie 297,5 mln EUR na rzecz La Poste Belge/De Post (Dz.U. C 241 z 8.10.2003, s. 13).
- ⁽¹²¹⁾ Należy ponadto przypomnieć, że Komisja opracowała w 1997 r. wytyczne wspólnotowe na temat pomocy państwa w sektorze transportu morskiego, w których sprecyzowane zostały warunki, w jakich pomoc państwa przyznawana jako rekompensata z tytułu obowiązku użyteczności publicznej jest uznawana za zgodną ze wspólnym rynkiem (Dz.U. C 205 z 5.7.1997, s. 5).
- ⁽¹²²⁾ Zob. decyzja Komisji 2002/149/WE (Dz.U. L 50 z 21.2.2002, s. 66).

- (¹²³) Warunki rozliczania wkładu finansowego państwa wymagane w pkt IV umowy pięcioletniej między SNCM a OTC obejmującej lata 1996–2001.
- (¹²⁴) W szczególności, zgodnie z tym, co Komisja wskazała w przypisie 70 niniejszej decyzji, sprawdziła ona rozdział rachunków dotyczących świadczenia wspomnianych usług w badanym okresie.
- (¹²⁵) Kwota ta wynika z różnicy między pierwotnie zgłoszoną kwotą (76 mln EUR) a kwotą wypłaconą z tytułu obowiązku użyteczności publicznej (53,48 mln EUR).
- (¹²⁶) Wyrok Trybunału z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie C-334/99 *Niemcy przeciwko Komisji*, Rec. 2003, s. I-1139, pkt 142.
- (¹²⁷) Komunikat Komisji do państw członkowskich: Stosowanie art. 92 i 93 traktatu WE i art. 5 dyrektywy Komisji 80/723/EWG w odniesieniu do przedsiębiorstw publicznych z sektora wytwórczego (Dz.U. C 307 z 13.11.1993, s. 3, pkt 11). Komunikat dotyczy sektora wytwórczego, lecz przez analogię ma również zastosowanie do wszystkich innych sektorów gospodarczych.
- (¹²⁸) Zob. w szczególności wyrok Sądu z dnia 6 marca 2003 r. w sprawie T-233/99 *Westdeutsche Landesbank Girozentrale przeciwko Komisji*, Rec. 2003, s. II-435).
- (¹²⁹) Wyrok sądu z dnia 21 stycznia 1999 r. w sprawach T-2/96 i T-129/95 *Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH i Lech-Stahlwerke GmbH przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Rec. 1999, s. II-17, pkt 116).
- (¹³⁰) Wyrok Trybunału z dnia 14 września 1994 r. w sprawach C-278/92, C-279/92 i C-280/92 *Hiszpania przeciwko Komisji*, Rec. 1994, s. I-4103.
- (¹³¹) Wyrok Trybunału z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie C-334/99 *Niemcy przeciwko Komisji*, Rec. 2003, s. I-1139.
- (¹³²) Decyzja Komisji 98/204/WE z dnia 30 lipca 1997 r. w sprawie warunkowego zatwierdzenia pomocy przyznanej przez Francję grupie GAN (Dz.U. L 78 z 16.3.1998, s. 1).
- (¹³³) Zob. w tym względzie decyzję 2006/947/WE z dnia 7 grudnia 2005 r. dotyczącą pomocy państwa udzielonej przez Belgię na rzecz ABX Logistics (Dz.U. L 383 z 28.12.2006, s. 21).
- (¹³⁴) Zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 21 marca 1991 r. w sprawie *Włochy przeciwko Komisji*, Rec. 1991, s. I-1433).
- (¹³⁵) Zob. na przykład decyzję Komisji 92/266/EWG z dnia 27 listopada 1991 r. w sprawie przekształcenia francuskich konsorcjów przemysłowych z wyjątkiem sektora hutniczego, górniczego i Generalnego Przedsiębiorstwa Żeglugo-wego w świetle art. 92–94 traktatu EWG (Dz.U. L 138 z 21.5.1992, s. 24). Zob. również plany zmniejszenia zatrudnienia, na które powołano się w dalszej części tekstu.
- (¹³⁶) Należy jednak zauważyć, że połowa stanowisk objętych planem była zajmowana przez pracowników tymczasowych lub podwykonawców *in situ*. Można zatem zakładać, że koszt w podziale na pracownika w odniesieniu do 5 000 stanowisk zajmowanych przez zatrudnionych na stałe pracowników przedsiębiorstwa Airbus był zdecydowanie wyższy.
- (¹³⁷) Po zakończeniu procedury przetargowej Komisja upoważniła niezależnego eksperta Moore'a Stephensa (Chartered Accountants), który przekazał końcowe sprawozdanie w dniu 25 stycznia 2008 r.
- (¹³⁸) Chodzi o 7 następujących statków: Corse, Ile de Beauté, Méditerranée, Napoléon Bonaparte, Paglia Orba, Monte d'Oro, Monte Cino.
- (¹³⁹) Zmniejszenie wartości w wycenie, która wynosi [...] mln EUR (to jest średnio [...]–[...] % wartości rynkowej brutto), znajduje uzasadnienie między innymi w specyfice statków SNCM, które są dostosowane do obsługi połączeń zapewnianych przez przedsiębiorstwo, w stanie statków i kontekście wprowadzenia na rynek całej floty (zwłaszcza w słabej pozycji sprzedawcy). Wycena BRS opiera się przede wszystkim na założeniu, że statki z uporządkowaną i aktualną dokumentacją, w dobrym stanie technicznym i sprawne zostaną sprzedane w normalnych warunkach handlowych.
- (¹⁴⁰) Szacowanej na [...] mln EUR.
- (¹⁴¹) Opłata sądowa jest uzasadniona prawdopodobieństwem, że syndyk masy upadłościowej zostanie szybko zmuszony do zbycia statków, oraz nasyceniem rynku, z którego wynika jego ograniczona zdolność absorpcyjna.
- (¹⁴²) Chodzi o obowiązek nałożony art. L.321-13 kodeksu pracy, który przewiduje wypłatę odszkodowania, jeżeli pracodawca zwalnia pracownika w wieku co najmniej 50 lat.

- (¹⁴³) Koszty rewitalizacji lokalnego rynku pracy ([...] mln EUR), koszty porozumień dotyczących przekwalifikowania ([...] mln EUR), koszty komórki świadczącej pomoc przy przekwalifikowaniu zwaną pomocą z tytułu mobilności ([...] mln EUR).
- (¹⁴⁴) Koszty zwolnienia pracowników pracujących na podstawie umowy z SNCM oddelegowanych do powiązanych spółek i pracowników w likwidowanych oddziałach ([...] mln EUR) i koszty sporów związanych z zerwaniem umów o pracę oraz wnioskami o przekwalifikowanie umowy o pracę ([...] mln EUR).
- (¹⁴⁵) Na dzień 30 września 2005 r. SNCM eksploatuje trzy statki na podstawie umowy leasingowej: NGV *Liamone* (posiadany przez GIE Véronique Bail), *Danielle Casanova* (GIE Joliette Bail) i *Pascal Paoli* (GIE Castellane Bail).
- (¹⁴⁶) Założenia leżące u podstaw tej oceny są następujące:
- SNCM kończy umowy leasingowe z dniem 30 września 2005 r., co oznacza, że statki zostają zwrócone odpowiednim właścicielom (GIG) bez płatności rat leasingowych;
  - nie można skorzystać z opcji zakupu;
  - statki zostaną sprzedane bankom kredytującym GIG z dniem 30 września 2005 r.; przychód netto ze sprzedaży statków zostanie przeznaczony przede wszystkim na pokrycie należności bankowych i fiskalnych.
- (¹⁴⁷) Mając na uwadze, że SNCM często zawierała przedłużane umowy na czas określony.
- (¹⁴⁸) W decyzji 2006/947/WE z dnia 7 grudnia 2005 r. dotyczącej pomocy państwa udzielonej przez Belgię na rzecz ABX Logistics (Dz.U. L 383 z 28.12.2006, s. 21) Komisja stwierdziła: „Komisja nie neguje, że w niektórych wyjątkowych przypadkach, niektóre krajowe przepisy prawne przewidują możliwość zwrócenia się stron trzecich przeciwko akcjonariuszom likwidowanej spółki, zwłaszcza jeżeli ci akcjonariusze mogą być postrzegani jako [...] i/lub osoby, które popełniły błędy w zarządzaniu. Jednakże w danym wypadku, pomimo że taka możliwość istnieje w prawie francuskim i że władze belgijskie dostarczyły kilku informacji dotyczących takiego ryzyka, w tym konkretnym przypadku podczas rozszerzenia postępowania w kwietniu 2005 r. nie rozwiły one w wystarczającym stopniu wątpliwości przedstawionych w niniejszej sprawie. Komisja wnioskuję z tego, że nie jest uzasadnione, w tym przypadku, zaliczenie do kosztów tego scenariusza kwoty 58 milionów EUR związanych, według władz belgijskich, z ryzykiem w wysokości [...]”.
- (¹⁴⁹) Komunikat Komisji w sprawie pomocy, którą Francja zdecydowała się udzielić Société Marseillaise de crédit (Dz.U. C 49 z 19.2.1997, s. 2).
- (¹⁵⁰) Tj. zaktualizowaną wartość netto ryzyka przyszłego wyroku skazującego, mając na uwadze fakt, że osoby oskarżone za bycie odpowiedzialnymi za pasywa broniłyby się przed takim stwierdzeniem.
- (¹⁵¹) Ustawa nr 85-98 z dnia 25 stycznia 1985 r. w sprawie postępowania naprawczego lub likwidacyjnego wobec przedsiębiorstw skodyfikowana w kodeksie handlowym, w art. L.620-1 i kolejnych; Ustawa nr 2005-845 z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie ratowania, naprawy lub likwidacji przedsiębiorstw skodyfikowana w art. od 620-1 do 670-8 kodeksu handlowego.
- (¹⁵²) Scenariusz planu ratunkowego nie ma zastosowania w niniejszej sprawie w zakresie, w jakim ustawa z 2005 r. weszła w życie później, natomiast na podstawie informacji posiadanych przez Komisję nie można stwierdzić, że ewentualne postępowanie naprawcze wobec SNCM nie przyniosłoby pozytywnych wyników.
- (¹⁵³) Zgodnie z odpowiednimi przepisami przedsiębiorstwa publiczne posiadające statut prawa prywatnego są objęte zakresem stosowania wymienionych ustaw regulujących postępowanie likwidacyjne. Ponadto ustawodawstwo umożliwia pociągnięcie do odpowiedzialności osób prawnych prawa publicznego występujących w charakterze podmiotów zarządzających w ramach powództwa o pokrycie zobowiązań.
- (¹⁵⁴) W orzecznictwie francuskim występuje wymóg, aby osoba faktycznie zarządzająca podejmowała i ponawiała pozytywne czynności zarządcze lub kierownicze.
- (¹⁵⁵) Reakcja władz francuskich na niektóre uwagi przedstawione przez SNCM (zob. motyw 172 niniejszej decyzji).
- (¹⁵⁶) Należy z zainteresowaniem odnotować, że oprócz klasycznych wierzytelności placowych, istnieją sądowe wierzytelności placowe, które znajdują swoje źródło w decyzji wydanej przez sąd rozjemczy. W niniejszej sprawie pracownik wnosi sprawę do sądu rozjemczego, aby ten rozstrzygnął zasadność jego żądania, a jeżeli żądanie zostanie uwzględnione, zostaje wpisane w pozycji wierzytelności spółki.
- (¹⁵⁷) Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 1993 r., nr 91-20 554, Bull. civ. IV, nr 440, s. 319.

- (¹⁵⁸) Ocena została przeprowadzona przez Sorgem Evaluation Conseiller w odniesieniu do inwestycji finansowych. Autor oceny, Maurice Nussenbaum, jest biegłym przy sądzie apelacyjnym w Paryżu zatwierdzonym przez sąd najwyższy.
- (¹⁵⁹) Reakcja władz francuskich na niektóre uwagi przedstawione przez SNCM (zob. motyw 174 niniejszej decyzji).
- (¹⁶⁰) Reakcja władz francuskich na niektóre uwagi przedstawione przez SNCM (zob. motywy 175 i 176 niniejszej decyzji).
- (¹⁶¹) Reakcja władz francuskich na niektóre uwagi przedstawione przez SNCM (zob. motywy 175 i 176 niniejszej decyzji).
- (¹⁶²) Bureau de Recherches Géologiques et Minières (BRGM).
- (¹⁶³) Zob. na przykład wyrok sądu najwyższego z dnia 6 lutego 2001 r. nr 98-15129.
- (¹⁶⁴) Zob. między innymi dwa wyroki wydane przez sąd apelacyjny w Rouen w dniu 22 marca 2005 r. – wyrok nr RG 04/02549 w sprawie Aspocomp Group Oyj i wyrok nr RG 01/02667 – 04/02675.
- (¹⁶⁵) Mając na uwadze fakt, że osoby oskarżone o błędne zawieszenie planu prawdopodobnie energicznie broniłyby się przed uznaniem ich odpowiedzialności.
- (¹⁶⁶) Zob. decyzja z 19 kwietnia 2005 r., Métaleurop.
- (¹⁶⁷) Zastosowanie art. 92 i 93 Traktatu WE do objęcia udziałów władz publicznych, Biuletyn WE-9/1984, pkt 3.2 lit. (iii).
- (¹⁶⁸) Wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie *Alitalia przeciwko Komisji* (T-296/97, Rec. 1997, s. II-3871).
- (¹⁶⁹) Zob. na przykład wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 1996 r. w sprawie *Air France przeciwko Komisji* (T-358/94, rec. 1996, s. II-2109, pkt 70).
- (¹⁷⁰) Zob. wyrok Trybunału z dnia 14 lutego 1990 r. w sprawie *Francja przeciwko Komisji* (301/87, Rec. 1990, s. I-307, pkt 40).
- (¹⁷¹) Zob. komunikat dotyczący ewentualnej pomocy zawartej w projekcie wkładów środków publicznych w kapitał Klöckner Stahl (Dz.U. C 390 z 31.12.1994, s. 1).
- (¹⁷²) Wyrok Trybunału z dnia 11 lipca 1996 r. w sprawie *SFEI* (C-39/94, Rec. 1996, s. I-3547, pkt 60).
- (¹⁷³) Wyrok Trybunału z dnia 14 lutego 1990 r. w sprawie *Francja przeciwko Komisji* (301/87, Rec. 1990, s. I-307, pkt 41).
- (¹⁷⁴) Wyrok Trybunału z dnia 29 września 2000 r. w sprawie *Confederación Española de Transporte de Mercancías (CETM) przeciwko Komisji* (T-55/99, Rec. 2000, s. II-03207, pkt 82).
- (¹⁷⁵) Wyrok Trybunału z dnia 2 lipca 1974 r. w sprawie *Włochy przeciwko Komisji* (173/73, Rec. 1974, s. 709, pkt 33).
- (¹⁷⁶) Wyrok Trybunału z dnia 20 września 2001 r. w sprawie *HJ Banks* (C-390/98, Rec. 2001, s. I-6117, pkt 33).
- (¹⁷⁷) Wyrok Trybunału z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie *Salzgitter przeciwko Komisji* (T-308/00, Zb.Orz. 2004, s. II-1933, pkt 79). Zob. również obwieszczenie Komisji w sprawie stosowania reguł pomocy publicznej do środków związanych z bezpośrednim opodatkowaniem działalności gospodarczej (Dz.U. C 384 z 10.12.1998, s. 3, pkt 16).
- (¹⁷⁸) Wyrok Trybunału z dnia 6 września 2006 r. w sprawie *Portugalia przeciwko Komisji* (C-88/03, Zb.Orz. 2006, s. I-7115, pkt 56).
- (¹⁷⁹) Wyrok Trybunału z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie *Adria-Wien Pipeline GmbH* (C-143/99, Rec. 2001, s. I-8365, pkt 41).

- (¹⁸⁰) Zob. na przykład decyzja Komisji z dnia 10 października 2007 r. w sprawie reformy finansowania świadczeń emerytalnych w sektorze bankowym w Grecji (Dz.U. C 308 z 19.12.2007, s. 9) i decyzja Komisji z dnia 10 października 2007 r. w sprawie pomocy państwa przyznanej przez Francję w odniesieniu do reformy sposobu finansowania świadczeń emerytalnych urzędników państwowych zatrudnionych w przedsiębiorstwie La Poste (Dz.U. L 63 z 7.3.2008, s. 16).
- (¹⁸¹) Zob. decyzja Komisji z dnia 17 lipca 2002 r. w sprawie Société française de production (Dz.U. C 71 z 25.3.2003, s. 3). „Finansowanie przez państwo planu zmniejszenia zatrudnienia umożliwiające przedsiębiorstwu uwolnienie się od części swoich pracowników bez ponoszenia całkowitego kosztu tej operacji, jest selektywną korzyścią, która może mieścić się w zakazie pomocy państwa. Natomiast wprowadzenie za pomocą środków publicznych dodatkowych środków socjalnych na rzecz osób zwolnionych, o ile środki te nie zmniejszą zwykłych kosztów pracodawcy, wchodzi w zakres polityki socjalnej państw członkowskich i nie stanowi pomocy w rozumieniu art. 87 ust. 1 traktatu WE. [...] SFP poniesie w całości ten koszt. Tym samym dodatkowe środki socjalne, przynoszące korzyści osobom zwolnionym z SFP, które zostaną wprowadzone po opuszczeniu przedsiębiorstwa przez tych pracowników, nie zwalniają w żadnym razie tego ostatniego ze zobowiązań i nie obejmują pomocy państwa na rzecz SFP”.
- (¹⁸²) Kwota ta wynika z różnicy między kwotą faktycznie zgłoszoną (76 mln EUR) a kwotą zatwierdzoną w ramach rekompensaty z tytułu obowiązku użyteczności publicznej (53,48 mln EUR).
- (¹⁸³) Dz.U. C 288 z 9.10.1999, s. 2.
- (¹⁸⁴) Dz.U. C 205 z 5.7.1997, s. 5.
- (¹⁸⁵) Zob. pkt 30 wytycznych z 2002 r.
- (¹⁸⁶) Decyzja przytoczona powyżej.
- (¹⁸⁷) Rezerwy regulowane prawnie to koszty zaewidencjonowane księgowo w wyniku zastosowania przepisów podatkowych.
- (¹⁸⁸) Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie *Francja przeciwko Komisji* (C-482/99, Rec. 2002, s. I-4397, pkt 71).
- (¹⁸⁹) Pierwsza alternatywna metoda, oparta na kapitałach własnych niezbędnych w celu zapewnienia finansowania istniejącej floty, wydaje się niewłaściwa, ponieważ władze francuskie przyjęły w tym wyliczeniu wartość nabycia floty, a nie wartość rynkową z 2002 r. Gdyby bowiem nowa spółka miała powstać z taką samą flotą jak flota SNCM istniejąca obecnie, musiałaby znaleźć kapitały własne proporcjonalne do wartości zakupu wszystkich statków, a nie do ich wartości po zbudowaniu. Takie podejście nie uwzględniło skądinąd pozostałych głównych aktywów, takich jak informatyczny system rezerwacji miejsc czy budynki siedziby. Druga alternatywna metoda, oparta na wydatkach ponoszonych przez SNCM, wydaje się Komisji bardziej właściwa. Komisja chciałaby jednak, by dokonano korekty kwoty 41,7 mln EUR dotyczącej wcześniejszych strat, w szczególności w celu uwzględnienia wyniku z 2002 r. i tylko strat związanych z połączeniami z Korsyką przed 1999 r.
- (¹⁹⁰) Należy zauważyć, że niezależny ekspert Komisji oszacował na [...] mln EUR rzeczywisty koszt planu restrukturyzacji z 2002 r. w oparciu o ewidencję księgową SNCM.
- (¹⁹¹) Wyrok Trybunału z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie *Francja przeciwko Komisji* (C-482/99, Rec. 2002, s. I-4397, pkt 71).
- (¹⁹²) Zob. tabela 2 niniejszej decyzji Kwota ta obejmuje zbycie aktywów, którego dokonano w chwili podjęcia decyzji z 2003 r., tj. sprzedaż statków Napoléon, Monte Rotondo i Liberté oraz zbycie nieruchomości (kompleksu nieruchomości Schuman i SCI Espace Schuman).
- (¹⁹³) Zob. pkt 48 wytycznych.
- (¹⁹⁴) Zob. załącznik 1.
- (¹⁹⁵) Należy zauważyć, że dnia 11 grudnia 2007 r. została podpisana przedwstępna umowa sprzedaży dotycząca Jean Nicoli między VT a nabywcą będącym osobą trzecią w sprawie przeniesienia własności, którego dokonano w kwietniu 2008 r.
- (¹⁹⁶) Zgłoszonego Komisji pismem z dnia 23 czerwca 2004 r.
- (¹⁹⁷) Kwota ta uwzględnia sprzedaż SCI Espace Schuman ([...] mln EUR), której dokonano dnia 24 czerwca 2003 r., ale nie uwzględnia ujemnego zysku ze zbycia netto związanego ze sprzedażą statku Aliso ([...] mln EUR), której dokonano dnia 30 września 2004 r.
- (¹⁹⁸) Statek Asco, udziały w Sudcargos i budynki SNCM.

- ⁽¹⁹⁹⁾ Komisja uważa, że w ramach oceny przestrzegania art. 4 decyzji z 2003 r. należy wziąć pod uwagę wystawiane ceny, tj. ceny znajdujące się na wszelkich nośnikach reklamowych lub we wszelkich komunikatach o charakterze publicznym, jakie SNCM mogłaby upowszechniać. Warunek ten nie dotyczy cen pochodzących z informatycznego systemu rezerwacji miejsc SNCM, ponieważ ceny te są, zarówno w SNCM, jak i u konkurentów, reglamentowane w sposób dynamiczny poprzez „yield management”. Parametry systemu nie umożliwiają uwzględnienia dostępności specjalnych cen konkurentów SNCM, a tym samym sprawdzenia braku *price leadership* w przypadku SNCM.
- ⁽²⁰⁰⁾ Okazuje się bowiem, na podstawie informacji dostarczonych przez władze francuskie, że między dniem 9 lipca 2003 r. a dniem 16 marca 2005 r. SNCM nie ogłosiła za pośrednictwem komunikatu spółki, kampanii reklamowych lub upublicznionego dokumentu cen niższych niż ceny ogłaszane przez jej konkurentów.
- ⁽²⁰¹⁾ Kwota ta jest różnicą między zapotrzebowaniem SNCM na środki pieniężne netto (tj. 19,75 mln EUR) a zyskiem netto ze zbycia aktywów wynikającego z decyzji z 2003 r. (tj. kwotą [...] mln EUR odpowiadającą sprzedaży statku *Aliso* i udziałów w *Southern Trader*, *Somecai Amadeus*). Podnosi ona całkowity wkład kapitałowy przyznany przez państwo na rzecz SNCM do wysokości 69,29 mln EUR.
-

ZAŁĄCZNIK 1

CZĘŚĆ NORMATYWNA DECYZJI Z 2003 R.

Artykuł 1

Pomoc restrukturyzacyjna, której Francja zamierza udzielić na rzecz Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM), jest zgodna ze wspólnym rynkiem pod warunkami określonymi w art. 2–5.

Artykuł 2

Od dnia notyfikacji niniejszej decyzji do dnia 31 grudnia 2006 r. SNCM nie nabywa nowych statków ani nie podpisuje umów na budowę, zamówienie lub fracht w odniesieniu do statków nowych lub odnowionych.

Od dnia notyfikacji niniejszej decyzji do dnia 31 grudnia 2006 r. SNCM może eksploatować wyłącznie jedenaście statków, które już posiada, tj.: *Napoléon Bonaparte*, *Danielle Casanova*, *Île de Beauté*, *Corse*, *Liamone*, *Aliso*, *Méditerranée*, *Pascal Paoli*, *Paglia Orba*, *Monte Cinto* i *Monte d'Oro*.

Jeżeli z powodu zdarzeń niezależnych od jej woli SNCM będzie musiała zastąpić jeden ze swoich statków przed dniem 31 grudnia 2006 r., Komisja może zatwierdzić takie zastąpienie na podstawie zgłoszenia odpowiednio uzasadnionego przez Francję.

Artykuł 3

Grupa SNCM zbywa wszystkie swoje udziały bezpośrednie i pośrednie w następujących spółkach:

- *Amadeus France*,
- *Compagnie Corse Méditerranée*,
- spółka cywilna z branży nieruchomości *Schuman*,
- *Société Méditerranéenne d'Investissements et de Participations*,
- *Someca*.

Zamiast zbywać udziały w *Société méditerranéenne d'investissements et de participations*, SNCM może sprzedać jedyny składnik majątku tej spółki, *Southern Trader*, i zamknąć tę spółkę zależną.

Zbycia można dokonać wedle wyboru władz francuskich albo poprzez publiczną ofertę sprzedaży, albo poprzez zaproszenie do składania ofert z uprzednim ogłoszeniem oraz z przynajmniej dwumiesięcznym terminem odpowiedzi.

Francja przekazuje Komisji dowody wszystkich operacji zbycia udziałów. Niski poziom ofert otrzymanych przez SNCM nie może być wykorzystany dla uzasadnienia niedokonania zbycia. W razie braku ofert, jeżeli Francja będzie w stanie wykazać, że podjęła wszelkie niezbędne działania w związku z obowiązkiem ogłoszenia, warunek, o którym mowa w akapicie pierwszym, uważa się za spełniony.

Artykuł 4

Od dnia notyfikacji niniejszej decyzji do dnia 31 grudnia 2006 r. w odniesieniu do wszystkich połączeń na Korsykę SNCM nie podejmie w zakresie ogłaszanych cen żadnej polityki cenowej, która miałyby na celu oferowanie cen niższych niż ceny każdego z jej konkurentów dla równoważnych tras i usług w tych samych terminach.

Komisja zastrzega sobie prawo wszczęcia postępowania wyjaśniającego w odniesieniu do każdego stwierdzonego uchycenia warunkom określonym w niniejszej decyzji, a w szczególności warunku, o którym mowa w akapicie pierwszym.

Warunek, o którym mowa w akapicie pierwszym, uważa się za spełniony, jeżeli każdego dnia najniższe ceny ogłoszone przez SNCM będą wyższe od najniższych cen promocyjnych ogłoszonych przez każdego z jej konkurentów dla równoważnych tras i usług.

Warunek, o którym mowa w akapicie pierwszym, przestaje obowiązywać, jeżeli ceny konkurentów przekroczą ceny SNCM obowiązujące w roku odniesienia 1996, skorygowane o wskaźnik inflacji.

Co roku do dnia 30 czerwca Francja przekazuje Komisji wszystkie informacje niezbędne do wykazania, że warunek ten został spełniony w odniesieniu do poprzedniego roku kalendarzowego i do wszystkich połączeń z Korsyki i na Korsykę.

Artykuł 5

Zgodnie ze zobowiązaniami podjętymi przez władze francuskie w planie restrukturyzacji roczna częstotliwość połączeń tam i z powrotem na różnych trasach połączeń morskich z Korsyką ograniczona jest do dnia 31 grudnia 2006 r. do limitów określonych w tabeli 3 zawartej w niniejszej decyzji ⁽¹⁾, z wyjątkiem zaistnienia wyjątkowych, niewynikających z winy SNCM przyczyn, które zmusiłyby ją do skierowania niektórych rejsów do innych portów, a także z wyjątkiem zmiany w zakresie ciążących na tym przedsiębiorstwie obowiązków użyteczności publicznej.

Artykuł 6

Zezwala się Francji na dokapitalizowanie SNCM pierwszą wpłatą w wysokości 66 milionów EUR po notyfikacji niniejszej decyzji.

Do końca okresu restrukturyzacji, tj. do dnia 31 grudnia 2006 r., Komisja, na wniosek władz francuskich, może zatwierdzić w terminie późniejszym drugą wpłatę dla SNCM, odpowiadającą różnicy między pozostałymi 10 milionami EUR a przychodem z operacji zbycia wymaganym w art. 3 zgodnie z warunkami określonymi w tym artykule.

Decyzja taka może zostać podjęta jedynie, jeżeli przeprowadzono działania wymagane w art. 3, a przychód z operacji zbycia nie przekracza 10 milionów EUR, o ile spełnione zostały warunki określone w art. 2, 4 i 5, bez uszczerbku dla prawa Komisji do wszczęcia w razie potrzeby postępowania wyjaśniającego dotyczącego niespełnienia jednego z tych warunków. W przeciwnym razie nie dokonuje się wypłaty drugiej transzy pomocy.

Artykuł 7

Francja powiadamia Komisję w terminie sześciu miesięcy od dnia notyfikacji niniejszej decyzji o podjętych przez nią działaniach zmierzających do zastosowania się do tej decyzji.

Artykuł 8

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Francuskiej.

⁽¹⁾ Zob. załącznik 2 do niniejszej decyzji.

ZAŁĄCZNIK 2

TABELA 3 DO DECYZJI Z 2003 R.

Ewolucja oferty SNCM

	Liczba przepraw		Oferowane miejsca		Oferowane metry bieżące	
	2001	> 2003	2001	> 2003	2001	> 2003
Marsylia-Korsyka	1 881	[...]	1 723 050	[...]	1 469 000	[...]
Tulon-Korsyka	187	[...]	303 650	[...]	0	[...]
Zatoka Genueńska	1 768	[...]	1 708 700	[...]	0	[...]
Ogółem (Europa)	3 836	3 067	3 735 400	2 357 500	1 469 000	[...]
Kraje Maghrebu	302	372	444 000	635 000	0	0
Ogółem	4 138	3 439	4 179 400	2 992 500	1 469 000	[...]

CENY PRENUMERATY w 2009 r. (bez VAT, włącznie z normalną opłatą za dostawę przesyłki)

Dziennik Urzędowy UE, serie L i C, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	1 000 EUR/rok (*)
Dziennik Urzędowy UE, serie L i C, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	100 EUR/miesiąc (*)
Dziennik Urzędowy UE, serie L i C, wersja papierowa + roczne wydanie CD-ROM	w 22 językach urzędowych UE	1 200 EUR/rok
Dziennik Urzędowy UE, seria L, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	700 EUR/rok
Dziennik Urzędowy UE, seria L, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	70 EUR/miesiąc
Dziennik Urzędowy UE, seria C, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	400 EUR/rok
Dziennik Urzędowy UE, seria C, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	40 EUR/miesiąc
Dziennik Urzędowy UE, serie L i C, miesięczne wydanie CD-ROM (komplet)	w 22 językach urzędowych UE	500 EUR/rok
Suplement do Dziennika Urzędowego (seria S) – Ogłoszenia o przetargach, CD-ROM dwa razy w tygodniu	wielojęzyczny: w 23 językach urzędowych UE	360 EUR/rok (= 30 EUR/miesiąc)
Dziennik Urzędowy UE, seria C – Konkursy	w językach, których dotyczy konkurs	50 EUR/rok

(*) Pojedyncze egzemplarze: od 1 do 32 stron: 6 EUR
                                          od 33 do 64 stron: 12 EUR
                                          powyżej 64 stron: cena ustalana indywidualnie

Prenumerata *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*, który jest wydawany w językach urzędowych Unii, dostępna jest w 22 wersjach językowych. Dziennik Urzędowy składa się z dwóch serii – L (Legislacja) oraz C (Informacje i zawiadomienia).

Dla każdej wersji językowej jest otwierana osobna prenumerata.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 920/2005, opublikowanym w Dzienniku Urzędowym L 156 z dnia 18 czerwca 2005 r., instytucje Unii Europejskiej nie mają obowiązku sporządzania wszystkich aktów prawnych w języku irlandzkim ani publikowania ich w tym języku. W związku z tym irlandzkie wydania Dziennika Urzędowego sprzedawane są osobno.

Prenumerata Suplementu do Dziennika Urzędowego (seria S – Ogłoszenia o przetargach) obejmuje wszystkie 23 wersje językowe na pojedynczym CD-ROM-ie.

Na żądanie prenumeratorzy *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej* mogą otrzymać różne załączniki do Dziennika Urzędowego. Prenumeratorzy informowani są o publikacji załączników poprzez zawiadomienia dołączane do *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*.

Sprzedaż i prenumerata

Odpłatne publikacje, wydawane przez Urząd Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, dostępne są u naszych dystrybutorów handlowych. Wykaz dystrybutorów handlowych znajduje się na stronie internetowej:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm

Portal EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) zapewnia bezpośredni i bezpłatny dostęp do prawodawstwa Unii Europejskiej. EUR-Lex umożliwia dostęp do *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej* oraz traktatów, aktów prawnych, orzecznictwa oraz aktów przygotowawczych.

Dodatkowe informacje o Unii Europejskiej znajdują się na stronie: <http://europa.eu>